Nkangala Bible Translation

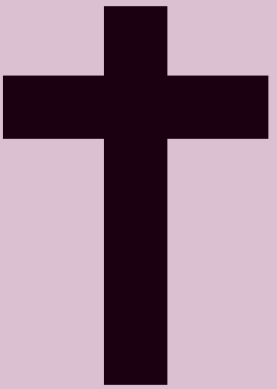

The New Testament in the Nkangala language of Angola:

Nkangala Bible Translation (New Testament)

Nkangala Bible Translation

The New Testament in the Nkangala language of Angola: Nkangala Bible Translation (New Testament)

copyright © 2024 The Word for the World International

Language: (Nkangala)

Contributor: The Word for the World International

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.
You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.
Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 17 May 2025 from source files dated 17 May 2025
9a9c909c-dd81-59f5-8c45-51bc768de51c

Contents

Mateu 1
Mako 79
Luka 126
Iuano 209
Vilinga 269
Loma 345
1Kolinte 379
2 Kolinte 410
Ngalata 430
Efeso 440
Filipu 452
Kolose 460
1Tesalonika 468
2 Tesalonika 475
1 Timateo 480
2 Timateo 489
Tito 496

Muzimbu Uacili uasonekele
MATEU
Citsindikiso

Muzimbu ua Mateu uapua umo ua mavulu auana mu Litavasano Lialiha lije lilumbununa vuyoye vua Yesu Kilistu. Limo ku limo liauo vhalitumbula nguavo “muzimbu.” kulumbununa “muzimbu uacili.” Va asonekele hanima ya kutsa ca Yesu kuli Mateu, Mako, Luka na Iuano. Vaka kulilongesa kuvatantekeya muaka muka uje muzimbu ua Mateu vausonekele, vuno honi casa kupua mu miaka makumi atanu na limo hanima ya kutsa ca Yesu. Naua kuvatantekeya ku cihela cije vausonekelele, vuno honi vavengi vakasinganiekela nguavo hamo vausonekelele mu Phalisitane kaha naua hamo mu nganda ya Yelusalema.

Muka kuusonekani ikeye vene Mateu, uje uapuile muka kutambula lisimu te kanda Yesu amuihule linga apue ndongisi yendi. Naua vamutantekeyela na lizina lia Levi. Mateu uapuile umo ua tunganda likumi na vavali kaha naua ua usonekelele kuli vaka kutanda Ciyunda. Eci vanacimuesa mu vitaleso hakupua makumi atanu na limo mu visoneka ku Litavasano Lialaja. Uatondele kumuesa ngue Yesu ikeye vene Mesiya, muyoyesi uakuhangula ua Njambi, uje ivahandekele vunanguizi vua hali ikeye. Mateu naua uasonekele viavingi via vumuene vua Njambi. Vayunda vatondele Mesiya kupua muene ua vumuene vua vimpande via mavu. Mateu uahakelele mana mukuhisa viyongola vije mukulumbununa vumuene vua vusunga vua Njambi.

Muzimbu ua Mateu uapua livulu lia cili hakuputukila Litavasana Lialiha omuo lia vitaleso vihalio viaku Litavasano Lialaja. Livulu eli lianungakana Matavasano avali. Vaka kulilongesa naua vasinganieka nguavo Mateu hamo uesekele kutemunuisa cifua ca mavulu a Mosesa, aje akeo apua mavulu atanu akulivanga mu Litavasano Lialaja. Kuambulula ca Yesu ha munkinda (5-7) tuasa kucesekesa na Njambi ahana lishiko kuli Mosesa (Ndetulonome 19:3, 23:33).

Muvanavitumbikilamo:

1. Mateu aputuka muzimbu nakuhandeka ha kusemuka ca Yesu Kilistu na maputukilo a vipangi viendi mu kapetulu 1-4.
2. Cakuhatako Mateu alumbununa vipangi via Yesu na vilongesa viendi viavingi mu kapetulu 5-25.

3. Cakumanusuila mukusoneka ca Mateu cikeco cihandeka ha vipangi via Yesu mu kutsa cendi na kusanguka cendi (26-28).

Vakukuluila va Yesu Kilistu
(Luka3:23-38)

1 Livulu lia vakukuluila va Yesu Kilistu, muna Ndaviti,
muna Avilahama.
2 Avilahama uapuile ishe ya Isake, kaha Isake uapuile
ishe ya Yakomba, kaha Yakomba uapuile ishe ya Yunda na
vamunaina,
3 kaha Yunda uapuile ishe ya Peleze na Zela vaje vaina
vapuile Tamale, kaha Pelezi uapuile ishe ya Hezelone, kaha
Hezelone uapuile ishe ya Lama,
4 kaha Lama uapuile ishe ya Aminandave, kaha Aminandave uapuile ishe ya Naheshone, kaha Naheshone uapuile
ishe ya Salemone,
5 kaha Salemone uapuile ishe ya Mbouasi uje vaina vapuile Luhave, kaha Mbouasi uapuile ishe ya Ovende uje
vaina vapuile Lute, kaha Ovende uapuile ishe ya Njesi,
6 kaha Njesi uapuile ishe ya muene Ndaviti.

Kaha Ndaviti uapuile ishe ya Solomoni uje vaina vapuile
te mpuevo ya Uliya,
7 kaha Solomoni uapuile ishe ya Lehovouame, kaha
Lehovouame uapuile ishe ya Aviya, kaha Aviya uapuile ishe
ya Asa,
8 kaha Asa uapuile ishe ya Njosefati, kaha Njosefati uapuile ishe ya Njeholame, kaha Njeholame uapuile ishe ya
Uziya,
9 kaha Uziya uapuile ishe ya Yotame, kaha Yotame uapuile
ishe ya Ahaze, kaha Ahaze uapuile ishe ya Hezekiya,
10 kaha Hezekiya uapuile ishe ya Manase, kaha Manase
uapuile ishe ya Amoni, kaha Amoni uapuile ishe ya Yosiya,
11 kaha Yosiya uapuile ishe ya Yehoyakine na vamunaina,
ha ntsimbu ije vavatualele ku vunzinda mu lifuti lia Mbambilone.
12 Kaha kuhuma hakuvatuala ku Mbambilone, Yehoyakine
uapuile ishe ya Sheyaletiyele, kaha Sheyaletiyele uapuile
ishe ya Zelumbambele,
13 kaha Zelumbambele uapuile ishe ya Aviyunde, kaha
Aviyunde uapuile ishe ya Eliakime, kaha Eliakime uapuile
ishe ya Azole,
14 kaha Azole uapuile ishe ya Zandoke, kaha Zandoke
uapuile ishe ya Akime, kaha Akime uapuile ishe ya Eliunde,

15 kaha Eliunde uapuile ishe ya Eliazale, kaha Eliazale uapuile ishe ya Matane, kaha Matane uapuile ishe ya Yakomba,
16 kaha Yakomba uapuile ishe ya Yosefa uje uapuile yala lia Maliya uje uasemene Yesu, uje ivatumbula Kilistu.
17 Kaha honi vikota vioshe kuhuma kuli Avilahama nakutuala kuli Ndaviti viapuile likumi na viuana, kaha kuhuma kuli Ndaviti kutuala noho vavatualele ku Mbambilone viapuile vikota likumi na viuana, kaha kuhuma hakuvatuala ku Mbambilone kuneha noho kuli Kilistu viapuile vikota likumi na viuana.

Kusemuka ca Yesu Kilistu
(Luka2:1-7)
18 Honi kusemuka ca Yesu Kilistu cezile mucifua eci. Omo vaina Maliya vamulamene kuli Yosefa, kaha te kanda valimoneho vamumuene nguavo akemita lizimo lia nzili yaku Cimbembesi Uakulela.
19 Kaha Yosefa uje uamulamene hakupua ua vusunga, katondele kumuvuisa shuamua kaha uasinganiekele kuviana vulo muvushueke.
20 Vuno honi te acili nakusinganieka eci, taleni, kangelo ua Muene uasholokele kuli ikeye mu cilota nakuhandeka nguendi, “Yosefa, muna Ndaviti keti uteue kuambata Maliya mpueyove, omuo eci kuimita cali naco cinapu caku Cimbembesi Uakulela.
21 Akasema muana ua yala, kaha ukamuluka lizina liendi Yesu, omuo ikeye akovola vantu vendi ku vipi viavo.”
22 Vioshe evi vialingiuile mukushulisisa vije viahandekele Muene kuhitila muli kananguizi ua Njambi nguendi,
23 “Taleni, mpuevo uje kanda alimone na yala akemita kaha
akasema muana ua yala,
kaha lizina liendi vakamutumbula Manuuele” (kulumbununa Njambi ali netu.)
24 Omo Yosefa uahindukile mutulo, ualingile ngue muje muamushikile kangelo ua Muene. Uambatele mpueyendi,
25 vuno honi kalimuene nendi kuvanga noho hasemenene muana ua yala, kaha uamulukile lizina liendi Yesu.

2

Kumeneka ca Vaka Mana vaje vahumine ku Ngangela
1 Honi omo Yesu uasemukile mu Mbetelehema ku Yundeya mu matangua a muene Helonde, taleni vaka mana vahumine ku ngangela vezile ku Yelusalema,
2 vehuile nguavo, “Ali kuli ou nasemuka muene ua Vayunda? Tunamono ntanga tanga yendi mu ngangela, kaha tuneja nakumulemesa.”

3 Omo muene Helonde uevuile eci, ualiniengele cikuma,
hamo navoshe vaje vakele nendi mu Yelusalema.
4 Kaha uakunguluile vakuluntu voshe va tusasendote na
valongisi va mezi a lishiko, kaha uavehuile kuje Kilistu
napande kusemukila.
5 Vamulekele nguavo, “Mu Mbetelehema ku Yundeya,”
omuo omu mukemo muvavisonekelele kuli kananguizi ua
Njambi,
6 “ ‘Nove Mbetelehema, mu nganda ya Yundeya,
keti usinganieke nguove u uamundende hhakati kavaka
kuyula vamu Yundeya,
omuo kuli yove kukahuma muka kuyula
uje akatuamenena vantu vange va Isaleli.’ ”
7 Amba honi Helonde uasanene vaka mana muvushueke,
uavehuisisile ntsimbu muka uje ntanga ntanga yasholokele.
8 Kaha uavatumine ku Mbetelehema uavalekele nguendi,
“Yeni mukatondesese cikuma ha kanike ou, kaha omo
muamuuana, muije muakunjileke linga nange naua njije
nakumulemesa.”
9 Omo vevuile vije via handekele muene kaha vaile, kaha
taleni, ntanga ntanga ivamuene mu ngangela yakele kulutue
luavo noho yezile nakutulila ha cihela cije hakele muana.
10 Omo vamuene uje ntanga ntanga, vavuahelelele cikuma
na nzolela yakama.
11 Kaha omo vakovelele mu njivo vamuene muana na
vaina Maliya, kaha vatsikamene ha mavuli avo naku-
mulemesa. Ambahoni vafukuile mu viambatelo viavo via
vufuko nakumuhana mavuana a seho a ngolinde na mazi a
kunika luengo luacili a fulankininsense na miila.
12 Kaha hanima yakuvanangula mu cilota linga keti
vahiluke kuli Helonde, vahilukile ku cifuti cavo na ngila
yeka.

Vateuesela Yesu ku Ingito

13 Honi omo vaile, kaha taleni, kangelo ua Muene
uasholokele kuli Yosefa mu cilota kaha auhandekele
nguendi, “Hinduka ambata muana na vaina, kaha teuela ku
Ingito, kaha yakakale kuje noho njikakuleka, omuo Helonde
alinakutonda muana linga a mutsihe.”
14 Ambahoni uahindukile nakuambata muana na vaina ha
vutsiki vuje vene nakuya ku Ingito.
15 Vakele kuje noho Helonde uatsile. Cije capuile kushuli-
sisa vije viahandekele Muene kuhitila muli kananguizi ua
Njambi nguendi, “Njasanene munange uje uakele mu Ingito.”

Vatsiha vanike

16 Ambahoni Helonde omo uamuene nguendi vaka mana
vanamukuisa, uanienguele cikuma, kaha uashikile linga
vatsihe vanike voshe vava mala mu Mbetelehema na mu
vihela viakulihatako voshe vaje vakele na miaka ivali na
vaje vakele muintsi lia miaka ivali yakusemuka, kuya ku
ntsimbu ije yalilongesele ku vaka mana.
17 Ambahoni vialishulisile vije viahandekele kananguizi
ua Njambi Njelemiya nguendi:
18 "Vovuile Lizi mu Lama
lizi lia kulila na kulinienga cikuma,
Lakele alilila muomu ya vana vendi,
katavele kumuzembeleka,
muomu voshe vatsile."

Vahuma ku Ingito vaya ku Nazaleta

19 Vuno honi omo Helonde uatsile, taleni, kangelo ua
Muene uasholokele mu cilota kuli Yosefa mu Ingito, ua
handekele nguendi,
20 "Hinduka ambata muana na vaina linga muye ku
cihela ca Isaleli, muomu vaje vasinganiekele kutsiha muana
vanatsi."
21 Kaha uahindukile nakuambata muana na vaina nakuya
ku cihela ca Isaleli.
22 Vuno honi omo uevuile ngeci Alekelau nasuana
Yundeya mu cihela ca ishe Helonde, kaha uateuele kuya
kuje. Kaha honi hakumunangula mu cilota, kaha uaile ku
cihela ca Ngalileya.
23 Kaha uaile nakukala mu mbonge ivasana Nazaleta,
linga vije vivahandekele tunanguizi va Njambi vilishulisise
nguavio, "Vaka mutumbula Kanazaleta."

3

Kuambulula ca Iuano Muka Kumbuitika
(Mako1:1-8; Luka3:1-18; Iuano1:19-28)

1 Mu matangua aje kuezile Iuano muka kumbuitika,
uakele nakuambulula mu mpambo ya Yundeya,
2 nguendi "Tengulukeni, muomu vumuene vua muilu vuli
muyehi."
3 Omuo ou ikeye ivahandekele kuli Kananguizi ua Njambi
Isaya, omo uahandekele nguendi,
"Lizi lia umo ali nakutambeka mu mpambo ngualio,
Vuaheseni ngila ya Muene
kaha sungameseni ngila yendi."
4 Honi Iuano uazalele vuzalo vuakupanga ha maka a
kamelu kaha ualikutile muiva ua cilambu mu mbunda
yendi, na viakulia viendi viapuile vambimba na vuci.

5 Vantu vezile kuli ikeye kuhuma ku Yelusalema na ku
Yundeya yoshe, na ku vihela vioshe viakulihata na ndonga
ya Yundau.
6 Valitavelele vipi viavo kaha uavambuitikile mu ndonga
ya Yundau.
7 Vuno honi omo uamuene Vafaliseo na Vasanduki
vavengi valinakuija mukuvambuitika, kaha uahandekele
kuli vakevo nguendi, “Yeni vana vamanoka iya naminangula
linga muteue ku vutenu ovu vuli nakuija?
8 Imeni vushuka vuje vumuesa ngeci muatenguluka.
9 Kaha keti musinganieke ngueni muhasa kuhandeka
kuli yeni vavenia ngueni, ‘Tuli na Avilahama tatetu’, omuo
njimileka nguange, Njambi asa kupuisa aua mavue kupua
vana va Avilahama.
10 Cipue hano vene ngimbu inalivuahesela laja kuteta
miti kuputukila ku mizi, nankuma muti uoshe uje kuuimi
vushuka vuacili vakauteta nakuumbila mu tuhia.
11 Yange njimimbuitika na mema linga cipue cimueso
ngeci munatenguluka, vuno honi ou eja munima yange an-
jipulakana ku nzili, kunjafuililile cipue kuambata vinkaku
viendi, ikeye akamimbuitika na Cimbembesi Uakulela na
tuhia.
12 Lisehua liendi lili mu livoko liendi, kaha akakomba
ku lijunguilo liendi, kaha akakunguluila tiliku mu cishete
cendi, vuno honi mujungu akautsimika na tuhia tuakuhona
kuhua.”

Kumbuitika ca Yesu
(Mako1:9-11; Luka3:21-22)

13 Ambahoni Yesu uahumine ku Ngalileya nakuya ku
ndonga ya Yundau linga vakamumbuitike kuli Iuano.
14 Vuno honi Iuano uatondele kumuvindika kaha uahan-
dekele nguendi, “Yange capande kunjimbuitika kuli yove,
nkuma naua yove uija kuli yange?”
15 Vuno honi Yesu uamukumbuluile nguendi, “Cilingiue
ngoco vene hano, cacili kuli yetu kushulisisa vije vioshe
Njambi atonda kuli yetu.” Ambahoni Iuano uatavele.
16 Hanima yakumbuitika Yesu, kaha hajevene uahumine
mu mema, kaha taleni, melu ashokolokele kaha uamuene
Cimbembesi ca Njambi cishuluka ngue livembe nakumu-
tonkama.
17 Kaha lizi liahumine muilu ngualio, “Ou ikeye Munange
injazanga, muli ikeye njivuahelela.”

4

Yesu Vamueseka
(Mako1:12-13; Luka4:1-13)

1 Ambahoni Yesu vamutualele kuli Cimbembesi mu
mpambo linga vakamueseke kuli Liyavolo.
2 Ualiuminine kulia ha matangua makumi auana vutsiki
na mutania, kaha hanima yakuliumina kulia uevuile njala.
3 Kaha muka kumueseka uezile kuli ikeye nakuhandeka
nguendi, “Nga u Muna Njambi, shika aua mavue linga
ahimpuke mbolo.”
4 Vuno honi Yesu uamukumbuluile nguendi,
“Vanacisoneka nguavo, ‘Muntu kasa kuyoya na mbolo lika
kuahi, vuno honi na mezi oshe aje Njambi ahandeka.’ ”
5 Ambahoni Liyavolo uamutualele mu nganda yakulela,
uamuhakele helu lia kashongua ka Njivo ya Njambi.
6 Kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nga u Muna
Njambi,” “liumbile ha mavu. Muomu vanacisoneka nguavo,
“ ‘Akashika tungelo vendi hali yove,
kaha vakakukavuila na mavoko avo, linga viliato viove
keti vikansunsuke ku mavue.’ ”
7 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Vanacisoneka naua
nguavo, ‘Keti ueseke Muene Njambi yove.’ ”
8 Kaha naua Liyavolo uamutualele ku munkinda ualaha
cikuma, uamumuesele vumuene vuoshe vua hano ha mavu
na vumpau vuavuo.
9 Kaha uahandekele kuli Yesu nguendi, “Vioshe evi
njikakuhanavio, nga ukatsikama ha mavu na kunjilemesa.”
10 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Huma kuli yange
Satana! Omuo vanacisoneka nguavo, ‘Ukalemesa Muene
Njambi yove na kumupangela ikeye lika!’ ”
11 Ambahoni Liyavolo uamusezele, kaha tungelo vezile
nakumukuasa.

Yesu Aputuka Vipangi viendi mu Ngalileya
(Mako1:14-15; Luka4:14-15)
12 Omo Yesu uevuile nguendi Iuano vanamukutu, kaha
uaile ku Ngalileya.
13 Kaha hakuhuma mu Nazaleta uaile nakukakala mu
Kapenauma kuyehi na mema a kalunga a Ngalileya, mu
nginga ya Zembuloni na Nafetali,
14 linga cije cahandekele kananguizi ua Njambi Isaya
cilishulisise nguendi:
15 “Cihela ca Zembuloni na cihela ca Nafetali,
vije viakala mu ngila yakuya ku mema a kalunga,
kulutue lua Yundau,
Ngalileya, lifuti lia vaje keti Vayunda.
16 Vantu vaje vakala mu milima
vanamono ceke cakama.
Kaha na vaje vakala mu cihela na mu cimbembe ca kutsa,
ceke cinavatuila.”

17 Kuhuma ha ntsimbu ije Yesu uaputukile kuambulula nguendi, “Tengulukeni ku vipi vieni, omuo vumuene vua muilu vuli muyehi.”

Yesu Asana vandongisi vendi vakulivanga
(Mako1:16-20; Luka5:1-11)

18 Omo Yesu uakele nakuenda kucikulo ca cisali ca Ngalileya, uamuene vamunaina vavali, Simoni uje ivatumbula Petulu namunaina Anduleo, vatele manda avo mu cisali, omuo vapuile vakakuta vantsi.

19 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Njikaveni, kaha njikamipuisa vakakuta vantu."

20 Kaha hajevene vasezele manda avo nakumukava.

21 Omo uakele nakutualelelaho kuya kaha naua uamuene muntu mukuavo na munaina, Tiango muna Zembendeo na munaina Iuano mu vuato hamo na ishavo Zembendeo vakele nakutungulula manda avo, kaha uavasanene.

22 Kaha hajevene vasezele vuato na ishavo, kaha vamukavele.

Yesu Alongesa na Kuambulula na Kukanguisa
(Luka6:17-19)

23 Yesu uahitanganene mu Ngalileya muoshe, nakulongesa muvi njivo viavo via malombelo, na kuambulula muzimbu uacili ua vumuene nakukanguisa mishongo yoshe ya vantu yakuliseza seza na vakakuvavala.

24 Kutsimana cendi cevuikile naku Siliya kuoshe, kaha vamunehelele vaka kuvavala voshe, na vaka mishongo yakuli seza seza na kuvua kuvavala, na vaka mahamba, na vaka kushinia, na vaka tulepa, kaha voshe uavakanguisile.

25 Kaha vivunga viakama via vantu kuhuminina mu Ngalileya, namu Ndekapolisi * na ku Yelusalema, na ku Yundeya, na musinia lia ndonga ya Yundau, viamukavele.

5

Yesu Alongesa ha Munkinda

1 Omo Yesu hakumona vivunga via vantu, kaha ualondele cindende ha munkinda, kaha omo uatumamene ha mavu vandongisi vendi vezile kuli ikeye,

2 kaha uaputukile kuvalongesa nakuhandeka nguendi,

Kuvuahelela ca Vusunga
(Luka6:20-23)

3 “Vakukuisula vaje vanapu vihutu mu Cimbembesi,
muomu vumuene vua muilu vunapu vuavo.”

4 “Vakukuisula vaje valinakulila,

* **4:25** (Ndekapolisi ilumbununa vimbonge likumi)

muomu vaka vazembeleka!"
5 "Vakukuisula vaje valikehesa,
muomu vakasuana mavu!"
6 "Vakukuisula vaje vevua njala na mpuila muomu ya vusunga,
muafua vakakuta!"
7 "Vakukuisula vaje vali na cikeketima,
muomu navo vakavevuila cikeketima!"
8 "Vakukuisula vaje na lele mu mitima,
muomu vakamona Njambi!"
9 "Vakukuisula vaje vakakulinga ciyulo,
muomu vakavasana vana va Njambi!"
10 "Vakukuisula vaje vavalinakupakesa muomu ya vusunga,
muafua vumuene vua muilu vunapu vuavo!"
11 "Munapu vakukuisula omo vantu vamishaula nakumipakesa nakuhandeka viuma vioshe via vipi via makuli hali yeni muomu yange."
12 Joleleni nakuvuahelela muomu vuana vueni vukapua vuakama cikuma muilu, muafua omu mukemo vantu vayandesele tunanguizi va Njambi vaje vakeleko tele kanda yeni.

Muongua na Ceke
(Mako9:50; Luka14:34-35)
13 "Yeni munapu muongua uaha mavu, vuno honi nga muongua unashamuka, kaha vatihoni kutovala cauo cikahiluka? Ku ukapu naseho naua ku cuma coshe kuvanga lika vaumbile kuti kaha na vantu vakauliatangela."
14 "Yeni mu ceke ca vaka mavu. Nganda yakutungila ha munkinda kuyasa kulishueka."
15 Nankuma naumo uahi asa kushuameka ndeya naku ihaka muintsi lia muhela, vuno honi aihaka ha citumbiko, kaha ituila ceke kuli voshe vaje vali mu njivo.
16 Mucifua cimo vene eceleni ceke ceni citue ku vantu, linga vamone vipangi vieni viacili, kaha vakahana vumpau kuli Ishueni uje ali muilu.

Vilongesa via ha Lishiko lia Mosesa
17 Keti musinganieke ngueni njineja nakumanusula Lishiko lia Mosesa, cipue vilongesa via tunanguizi va Njambi, kunjezile nakuvimanusula vuno honi nakuvishulisisa.
18 Muavusunga njimileka nguange kuvanga lilu na mavu vinahiti, nacimo cahi cikahita keti cipue cisona, cipue citoma kuhuma ku Lishiko, kuvanga noho viuma vioshe vanavimanusula.
19 Nankuma uoshe uje kononoka cipue koma kakandende kaku mashiko aua kaha acilongesa na vakuavo naua linga vacilinge kaha vakamutumbula uamundende mu vumuene

vua muilu, vuno honi uoshe uje aniunga na kulongesa mashiko aua vakamutumbula uakama mu vumuene vua muilu.
20 Nankuma njimileka nguange, nga vusunga vueni ku-
vupulakana vusunga vua valongisi va mezi a lishiko lia
Mosesa na Vafaliseo, kaha kumuka kovela mu vumuene vua
muilu.

Vilongesa via ha Kuniengua

21 “Muevuile muje muvalekele vantu va kunsenkulu
nguavo, ‘Keti mukatsihe, kaha uoshe uje atsiha mukuavo
vaka musompesa.’ ”
22 Vuno honi njimileka nguange uoshe uje anienguela
munaina vanapande kumusompa, kaha uoshe uje atuka
munaina vaka musompa ku nzango, kaha na uoshe uje
ahandeka mukuavo nguendi yove cilema, vakamutuala mu
ngehena ya tuhia.
23 Nankuma nga utonda kulambula vuana vuove ha mu-
tula, kaha nga uanuka mulonga uje u uapihisilile mukueni,
24 seza vuana vuove ha mutula kaha yatahi ukalisambuese
nendi, kaha kuhuma oho hiluka ukalambuile vuana vuove.
25 “Lisambuese vuasi vuasi nauje yunapihisila oku muli
nakuya hamo ku nzango, kuteua yunapihisila akakutuala
kuli lihako, kaha lihako akakuhana kuli lisualale, kaha
lisualale akakuhaka mu kamenga.”
26 Muavusunga njikuleka nguange, kukahumumo ku-
vanga noho ukamanusula kufueta kambongo ka ma-
manusuilo ku mulonga uove.

Vilongesa via ha Vupangala

27 “Muevuile muje vacihandekele nguavo, ‘Keti mulinge
vupangala.’
28 Vuno honi njimileka nguange, uoshe uje atala mpuevo
ntoma na lishungu lia lipi na lingi laja nendi vupangala mu
mutima uendi.
29 Nga lisho liove liaku cilio likusevuisa kulinga vupi,
licokovolemo uliumbile kuti! Muomu cacili kuli yove cilio
cove cimo ca muvila cinonge kupulakana kumbila muvila
uove uoshe mu ngehena.
30 Kaha nga livoko liove lia cilio likusevuisa kulinga vupi,
livatule, kaha liumbile kuti! Muomu cacili kuli yove cilio
cove cimo ca muvila cinonge kupulakana kumbila muvila
uove uoshe mu ngehena.

Vilongesa via ha Kutsiha Vulo
(Mateu19:9; Mako10:11-12; Luka16:18)

31 “Kaha naua vacihandekele nguavo, ‘Uoshe uje akondola
mpuevo yendi, napande kumuhana mukanda uakutsiha
vulo.’
32 Vuno honi yange njimileka nguange, uoshe uje akon-
dola mpuevo yendi, kuakuhona mulonga ua vupangala,
amupuisa ngue nalingi vupangala, kaha na uje uoshe aka-
muambata akapua lika lipangala.

Vilongesa via ha Kulisinga

33 “Naua muevuile muje valekele vakukuluila kunsenkulu
nguavo, ‘Keti upokole cisingo cove, vuno honi linga vije
viualisingile ku mesho a Muene.’
34 Vuno honi njihandeka kuli yeni nguange keti
mukalisingeho, cipue na lilu, omuo liapua litanda lia
Njambi,
35 cipue na mavu, omuo apua ha cituamo ca vialiatelo
vuendi, cipue na Yelusalema, omuo yapua nganda ya Muene
uakama.
36 Kaha naua keti ulisinge na mutue uove, omuo kuuasa
kutokesa cinkambu cimo cipue kucizivalesa.
37 Kuhandeka ceni kupue ‘Eyo’ cipue ‘houe’ omuo coshe
cakupulakana eci cihuminina kuli citozi.

Vilongesa via ha Kuhiluisila vupi ku vupi
(Luka6:29-30)

38 “Muevuile muje vahandekele nguavo, ‘Lisho ku lisho,
kaha lizo ku lizo.’
39 Vuno honi njihandeka kuli yeni nguange keti
muhiluisile vupi ku muntu uje akupihisila. Vuno honi
nga muntu akupupa ku litama liove lia cilio, mutenguluisile
naua ku litama likuavo.
40 Kaha nga muntu atonda kukusompesa ngeci akunieke
cikovelo cove, muhane naua na kazaku kove.
41 Kaha nga muntu akusindiya ngeci uende nendi vun-
genzi vua ntunda imo, enda nendi vungenzi vua vintunda
vivali.
42 Uoshe uje akulomba muhane, uoshe uje akulomba
mukuli keti umumine.

Cizango ku Vitozi

43 “Munevu muje vahandekele nguavo, ‘Zanga mukueni,
kaha zinda citozi cove.’
44 Vuno honi njimileka nguange, zangeni vitozi veni, kaha
lombeleleni vaje valinakumipakesa,
45 linga mupue vana va Ishueni uje ali muilu. Omuo ikeye
akatuisa litangua liendi kuli vaka vupi na kuli vaka vacili,
kaha akanokesa kalunga kuli vaka vusunga na kuli vaka
kuhona vusunga.

46 Muomu nga muzanga lika vaje vamizanga, kaha vuana
muka mukauana? Nkuma omu keti mukemo muvakalingila
vaka kutambula lisimu ndi?
47 Kaha nga mulihinduisa lika na vamuanoko, kaha
mualisezela haka na vakueni? Nkuma omu keti mukemo
muvakalingila na vaje keti Vayunda ndi?
48 Nankuma yeni munapande kupua vaka kusungama,
ngue muje Ishueni ua muilu uapua uakusungama."

6

Vilongesa via ha kukuasa vaka kujeneka

1 "Zangameni linga keti mulinge vucili vueni ku mesho a
vantu, ngeci vamimone, nga mucilinga eci kaha kuvakami-
hana vuana kuli Ishueni ua muilu.
2 "Kaha nga uhana uje nahonoua, keti usike tolombita,
ngue muje muvakalingila vaka civembulu mu vinjivo via
malombelo na mu vitapalo, linga vavashangazale ku vantu.
Muavusunga njimileka nguange, vanatambula laja vuana
vuavo.
3 Vuno honi omo ukuasa vaje vanahonua, keti utavese
livoko liove lia cimoshue lizivuke vije livoko liove liacilio
vililinakulinga,
4 linga kukuasa ceni kuli vaje vanahonua cipue ca
vushueke, kaha Ishueni uje amona vije vili mu vushueke
akamihana vuana.

Vilongesa via ha Lilombelo
(Luka11:2-4)

5 "Kaha omo mulombela, keti mulombele ngue vaka
civembulu, muomu vakevo vazanga kuimana nakulombela
mu vinjivo via malombelo na mu vitapalo, linga vantu
vavamone. Muavusunga njimileka nguange, vanatambula
laja vuana vuavo.
6 Vuno honi omo ulombela, ya mu mulili uove, shoka ku
cikolo kaha lombela kuli Isho uje ali mu vushueke. Kaha
Isho uje amona via mu vushueke akakuhana vuana.
7 "Kaha omo mulombela, keti muhandeke cikuma ngue
muje muvakalingila vaje keti Vayunda, muomu vakasin-
ganieka nguavo vakavevua omuo ya mezi avo akuhona
seho.
8 Keti mupue ngue vakevo, muomu Ishueni azivuka laja
vije vimutonda kanda mumulombe.
9 Lombeleni ngueni,
" 'Tatetu uli muilu,
Valemese lizina liove,
10 Vumuene vuove vuije,

Cizango cove vacilinge hano ha mavu, ngue muje vacilinga muilu.
11 Tuhane lelo kulia cetu caha litangua na litangua,
12 Tukonekele ku milonga yetu,
ngue muje yetu tukakonekela vaka kutuvulumuina.
13 Keti ututuamenene ku vieseko viakama,
vuno honi tuohiele ku citozi!'*
14 "Omuo nga mukonekela vantu vaje vanamipihisila, kaha neni naua vakamikonekela kuli Ishueni ua muilu.
15 Vuno honi nga kumukonekela vantu vaje vamipihisila, neni naua Ishueni kakamikonekela ku milonga yeni.

Vilongesa via ha kuliumina kulia

16 "Kaha omo muliumina kulia, keti mulimuese ngue muazeye, ngue muje muvakalingila vaka civembulu muje muvaka pihisa kuvihanga viavo, linga ku liumina kulia cavo vacizivuke ku vantu. Muavusunga njimileka nguange vanatambula laja vuana vuavo mukushula.
17 Vuno honi omo muliumina kulia, likuiteni mazi ku mitue yeni kaha taneni ku mesho eni,
18 linga kuliumina kulia ceni keti vacizivuke ku vantu vuno honi vacizivuke kuli Ishueni uje ali muvushueke, kaha Ishueni uje amona muvushueke akamihana vuana.

Vufuko vua muilu
(Luka12:33-34)

19 "Keti mulitulikile vufuko vua hano ha mavu, vuje tuntembulu na nkalaue vakavupihisa, naua vuje vezi vatuva nakuiva.
20 Vuno honi litulikileni vufuko vua muilu, vuje tuntembulu na nkalaue kuvasa kuvupihisa, cipue vezi kuvasa kuvutuva na kuvuiva.
21 Omuo kuje kuli vufuko vuove, kukeko naua kukakala mutima uove.

Ceke ca Muvila
(Luka11:34-36)

22 "Mesho akeuo ndeya ya muvila. Nankuma nga mesho ove amona muacili, na muvila uove uoshe ushula na ceke.
23 Vuno honi nga mesho ove akutsitsivala, muvila uove uoshe ukashula na milima. Nga ceke cije cili muli yove cinapu milima, kaha milima ikapua yaingi cikuma.

Njambi na Vufuko
(Luka16:13; 12:22-31)

* **6:13** Mu Vimbimbiliya vikuavo vanahakako na mezi aua nguavo, Omuo vumuene vunapu vuove, na nzili na vumpau, ku miaka yoshe. Eua.

24 “Naumo uahi asa kupangela vimiene vavali, akazindaho
umo nakuzangaho mukuavo, akalihana kuli umo nakusem-
bulula mukuavo. Kuuasa kupangela Njambi na vimbongo.
25 “Nankuma, njimileka nguange, keti mulinienge ha vuy-
oye vueni, vika mukalia cipue ngueni vika mukanua, cipue
ngueni vika tukazala ha mivila yetu. Nkuma miono yeni keti
ya seho kupulakana viakulia, cipue mivila yeni kupulakana
vuzalo ndi?
26 Taleni tuzila va muilu, kuvekukuna cipue kuteja cipue
kutulikila mu vishete, vuno honi Ishueni ua muilu alinaku-
valisa. Nkuma keti yeni muli na seho yakama kupulakana
tuzila ndi?
27 Kaha iya hhakati keni muomu yakulinienga asa ku-
vuezelelako hola imo ku muono uendi?
28 “Nkuma vika mulinienga ha vuzalo? Taleni vinsani
via mu lihia muvikakolo, vikevio ku viekupanga cipue
kulitongela vuzalo.
29 Vuno honi njimileka nguange, cipue Solomoni mu
vumpau vuendi vuoshe, kazaleleho vuzalo vuacili ngue vua
vinsani evi.
30 Kaha nga Njambi azika muila ua mu lihia uje ukalako
lelo lika, imene vaumbila mu tuhia, nkuma kasa kumizika
muacili ndi? Yeni vantu va lutsililelo lua lundende!
31 “Nankuma keti mulinienge ngueni, ‘Tukalia vika?’ Cipue
‘Tukanua vika?’ Cipue ‘Tukazala vika?’
32 Omuo viuma vioshe evi vakavitondo vaje keti Vayunda.
Vuno honi yeni Ishueni ua muilu azivuka nguendi muvi-
tonda vioshe.
33 Vuno honi tondeni tahi vumuene vuendi na vusunga
vuendi, kaha viuma vioshe evi akamihanavio.
34 Nankuma keti mulinienge via imene, omuo imene
likalinienga likelio vavenia. Muomu litangua na litangua lili
na tuyando tualio tuakupuamo.”

7

Kusompa Vakueni
(Luka6:37-38-41;42)

1 “Keti musompe vakueni, linga neni keti vamisompe.
2 Muomu kusompa cije musompa naco vakueni, cikeco
civakamisompa naco, kaha seteko ije museteka nayo
vakueni, ikeyo ivaka miseteka nayo.
3 Vika umuena cishoni cili ha lisho lia muanoko, vuno honi
ku umono mukambo uje uli mu lisho liove?
4 Cipue vika uhandeka kuli muanoko nguove, ‘Teua
njikuhumise cishoni cili mu lisho liove,’ vuno honi yove
ulina mukambo mu lisho liove?

5 Yove muka civembulu! Hakulivanga humisa tahi
mukambo uje uli mu lisho liove, ambahoni umone muacili
hakuhumisa cishoni cije cili mu lisho lia muanoko.
6 “Keti muhane vije via kulela ku tutali, muomu vaka
mitengulukila nakumiluisa. Keti mumbile vusanga vueni
kulutue lia vangulu, muomu vaka vuliatangela na viliato
viavo.

Kulomba, na Kutonda na Kutota
(Luka11:9-13)

7 “Lombeni, kaha muka tambula, tondeni, kaha
mukauana, toteni ha cikolo, kaha vaka mishokoluela.
8 Muomu uoshe uje alomba atambula, kaha uoshe uje
atonda auana, kaha uoshe uje atota vaka mushokoluela
cikolo.
9 Nkuma iya hhakati keni nga munendi amulomba mbolo,
kaha ikeye amuhana livue?
10 Cipue nga amulomba intsi, kaha ikeye amuhana linoka?
11 Kaha nga yeni vaka vupi, muzivuka kuhana mavuana
acili kuli vana veni, kaha cikafua vati honi kuli Ishueni uje
ali muilu uje akahana viuma viacili kuli vaje vamulomba!
12 “Kaha vioshe vije mutonda ngueni vakueni vamilingile-
vio, neni naua valingilenivio, omuo eli likelio Lishiko lia
Mosesa na vilongesa via tunanguizi va Njambi.

Cikolo ca Cindende
(Luka13:24)

13 “Koveleni mu cikolo ca cindende, omuo cikolo cakama
na ngila yaco yapua yayasi ije ituala kukunonga, kaha na
vaje vakovelamo vapua vavengi.
14 Vuno honi cikolo ca cindende na ngila yaco yapua ya
ikalu, ije ituala ku muono, kaha na vaje vaiuana vapua
vavandende.

Muti na Vushuka vuauo
(Luka6:43-44)

15 “Zangameni na tunanguizi va makuli, vaje veja kuli yeni
mu vuzalo ngue vampanga, vuno honi mukati kavo vanapu
tungunga vamu musenge.
16 Muka vazivukila ku vushuka vuavo. Nkuma vushuka
vua viniu vaka vutomona ku muti ua vimbimbo, cipue
vushuka vua mukuyu ku shaku ije ili na mambimbo ndi?
17 Mucifua cimo vene muti uoshe uacili ukemi vushuka
vuacili, vuno honi muti ua upi ukemi vushuka vua vupi.
18 Muti uacili kuuasa kuima vushuka vua vupi, kaha naua
muti ua upi kuuasa kuima vushuka vuacili.
19 Muti uoshe uje kuuimi vushuka vuacili vaka uteta naku
umbila mu tuhia.
20 Nankuma muka vazivukila ku vushuka vuavo.

Kunjamizivukile
(Luka13:25-27)

21 “Keti muntu uoshe uje ahandeka kuli yange nguendi,
‘Muene, Muene,’ akakovela mu vumuene vua muilu, vuno
honi kuvanga lika uje alinga cizango ca Tate uje hali muilu.
22 Ha litangua lije vavengi vakahandeka kuli yange
nguavo, ‘Muene, Muene! Nkuma kutuahandekele vunan-
guizi mu lizina liove, nakuhumisa mahamba mu lizina liove,
kaha tualingile viuma viavingi viakukomouesa mu lizina
liove?’
23 Ambahoni njikahandeka kuli vakevo nguange, ‘Kun-
jamitantekeyele, humeni kuli yange, yeni vaka kulinga via
vipi!’

Vaka Kutunga njivo Vavali
(Luka6:47-49)

24 “Kaha muntu uoshe uje evua aua mezi ange naku
akavangeya napu ngue uje yala uakuzangama uje uatungile
njivo yendi ha livu.
25 Kaha kalunga uanokele, na livazi liezile, kaha mpunzi
yezile nakuningangesa ije njivo. Vuno honi kuyauile,
muomu luvula luayo valutungilile ha livue.
26 “Vuno honi uoshe uje evua aua mezi ange, kaha ka
akavangeya, napu ngue uje yala ua cilema uje uatungilile
njivo yendi ha museke seke,
27 Kaha kalunga uanokele, na livazi liezile, kaha mpunzi
yapekumukile nakuningangesa ije njivo, kaha yauile, kaha
kuua cayo capuile cacipi cikuma!”

Nzili Yakama ya Yesu

28 Kaha omo Yesu uamanusuile kuhandeka viuma evi,
vivunga via vantu vialikomokelele ha kulongesa cendi.
29 Muomu uavalongesele ngue uje alina nzili yakama keti
ngue valongisi vavo va mezi mashiko.

8

Yesu Akanguisa Yala Uambumba
(Mako1:40-45; Luka5:12-16)

1 Omo Yesu uasikumukile kuhuma ha munkinda, vivunga
viakama viamukavele,
2 kaha taleni, muka mbumba uezile kuli ikeye nakumut-
sikamena nakuhandeka nguendi, “Muene nga utonda uasa
kunjilelesa.”
3 Kaha Yesu uoluele livoko liendi nakumukuata nakuhan-
deka nguendi, “Njitonda, lela.” Kaha hajevene uje yala
uakangukile ku mbumba yendi.

4 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Keti
ukalekeko cipue umo, vuno honi ya ukalimuese kuli
kasasendote, kaha ukahane vuana vuje vuashikile Mosesa,
linga cipue vukaleho ku vantu.”

Yesu Akanguisa Ngamba ya Mukuluntu ua Masualale va Loma
(Luka7:1-10)

5 Omo Yesu uakovelele mu Kapenauma, mukuluntu ua
masualale va Loma uezile kuli ikeye mukumulomba vukuasi
6 kaha uahandekele nguendi “Muene, ngamba yange
nakosa mu njivo ali nakuvavala kalepa, kaha alinakuvua
cikuma kuvavala.”
7 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Njija naku-
mukanguisa.”
8 Vuno honi uje mukuluntu ua masualale uamukumbu-
luile nguendi, “Muene, kucanjipandele yove kukovela mu
njivo yange, vuno honi handeka lika lizi, kaha ngamba
yange akakanguka.
9 Muomu nange naua nji yala uje ali muintsi lia nzili
yakama, kaha na masualale naua vali muintsi liange, kaha
njihandeka kuli umo nguange, ‘Ya,’ kaha aya, kaha kuli
mukuavo naua nguange ‘Ija,’ kaha eja, kuli ndungo yange
nguange, ‘Linga eci,’ kaha acilinga.”
10 Omo Yesu uevuile vije viahandekele, ualikomokelele
cikuma, kaha uahandekele kuli vaje vakele naku mukava
nguendi, “Muavusunga njimileka nguange, cipue mu Isaleli
kunjauanene lutsililelo luangacije.
11 Njimileka nguange vavengi vakeja, vakahuma mu ngan-
gela na mu kangombe kayambi, kaha vakatumama ku
ciuano hamo na Avilahama, na Isake, na Yakomba, mu
vumuene vua muilu,
12 vuno honi vana va vumuene vakavombila mu milima
hambanza, kuje kukakala kulila na kulishumanga ku mazo
avo.”
13 Kaha Yesu uahandekele kuli uje mukuluntu ua ma-
sualale nguendi, “Ya, cilingiue ngoco kuli yove ngue muje
munatsiliela.” Kaha ngamba yendi uakangukile ha ntsimbu
ije vene.

Yesu Akanguisa Vantu Vavengi
(Mako1:29-34; Luka4:38-41)

14 Kaha omo Yesu uakovelele mu njivo ya Petulu,
uauanene vainamueno ya Petulu vanakosa vakele naku-
vavala lisika sika.
15 Kaha uamukuatele ku livoko liendi, kaha lisika sika
liamuhumine, kaha uahindukile nakuputuka kumupangela.

16 Kaha kucinguezi cije vene vamunehelele vantu vavengi
vaje vakele na mahamba, kaha uahumisile vimbembesi na
lizi, kaha uakanguisile vakakuvavala voshe.
17 Eci capuile linga vilishulisise vije viahandekele kanan-
guizi ua Njambi Isaya nguendi, “Uambatele makalu etu, kaha
uambatele mishongo yetu.”

Makalu akala hakukava Yesu
(Luka9:57-62)

18 Omo Yesu uamuene civunga cakama cinamuzengeleka,
uashikile vandongisi vendi linga vaye musinia lia cisali.
19 Kaha mulongisi ua mashiko uezile kuli ikeye nakuhan-
deka nguendi, “Mulongisi, njikukavangeya kuoshe ku
ukaya.”
20 Kaha Yesu uamukumbuluile nguendi, “Vambanje valina
mena, kaha naua na tuzila va muilu valina mashua, vuno
honi Muna Muntu kesi na cihela cakuhuimina.”
21 Kaha naua umo ua vandongisi vendi uahandekele kuli
ikeye nguendi, “Muene, tahi njiye njikatsinde tate.”
22 Vuno honi Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi,
“Njikave, kaha seza vatsi vatsinde vatsi vakuavo.”

Yesu Aholuesa Mankimba Akama
(Mako4:35-41; Luka8:22-25)

23 Kaha omo Yesu uakovelele mu vuato, vandongisi vendi
vamukavele.
24 Kaha taleni, kuakatukile mankimba akama cikuma ha
cisali, kaha vuato vuakele nakuninganga na mankimba,
vuno honi Yesu te nakosa.
25 Kaha vaile nakumuhindula nakuhandeka nguavo, “Tuo-
vole Muene, tuli nakunonga.”
26 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vika muteua,
yeni vamala va lutsililelo lualundende?” Ambahoni uakatuk-
ile nakutenukila mpunzi na mankimba, kaha aholokele
kuluu.
27 Kaha vandongisi vendi valikomokelele cikuma
nakuhandeka nguavo, “Muntu uacifua muka ou, uje cipue
mpunzi na mankimba vimuononoka!”

Yesu Akanguisa Vamala Vavali vaka Mahamba
(Mako5:1-20; Luka8:26-39)

28 Omo Yesu uahetele musinia lia cisali ku cihela ca
Ngandalena, ualiuanene na vamala vavali vaje vakele na
mahamba tele vahuminina ha vihilo. Kaha omuo ya vutenu
vuavo naumo uahi uasele kuhita ngila ije.
29 Kaha vatambekele nguavo, “Utonda kulinga vika netu
yove Muna Njambi? Uneja nakutuhana kashitiku oku kanda
ntsimbu yetu iheteho ndi?”

30 Kuyehi navo kuakele vutanga vua vangulu vavengi vaje
vakele nakulia.
31 Kaha mahamba amulombele nguauo, “Nga utuhumisa,
tutavese linga tukakovele mu vutanga vua vangulu.”
32 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Yeni.”
Kaha aje mahamba ahumine nakukakovela mu vutanga
vua vangulu. Hajevene vuje vutanga vua vangulu vuoshe
vuasikumukile nakushatukila mu cisali. Kaha vuakanon-
gelelemo mu mema.
33 Vaje vantu vaje vakele nakuniunga vangulu vashatuk-
ilile mu nganda nakukambulula vije vioshe vamuene navije
vialingiuile kuli vaje vamala vaka mahamba.
34 Kaha taleni, vantu voshe vahumine mu nganda vezile
nakuliuana na Yesu, kaha omo vamumuene, vamulombele
ngeci ahume mu cihela cavo.

9

Yesu Akanguisa Yala Uakalepa
(Mako2:1-12; Luka5:17-26)

1 Omo Yesu uakovelele mu vuato, uajavukikile musinia,
kaha uayile kuimbo liendi.
2 Kaha hajevene vamunehelelele muka kalepa uakosele
ha muhela uendi. Kaha omo Yesu uamuene lutsililelo
luavo, uahandekele kuli uje muka kalepa nguendi, “Simpa,
munange, vupi vuove vana vusambuesa.”
3 Kaha vamo valongisi va Lishiko valihandekesele umo na
mukuavo nguavo, “Ou yala alinakushaula Njambi!”
4 Vuno honi Yesu hakutantekeya viyongola viavo uahan-
dekele nguendi, “Vika muli nakuyonguela viuma via vipi mu
mitima yeni?
5 Nkuma cacasi cika kuhandeka nguange, vupi vuove
vanavusambuesa, cipue kuhandeka nguange katuka uende?
6 Ngeci mutantekeye ngueni Muna Muntu hali na nzili
yakama cikuma hano ha mavu yakusambuesa vupi.” Kaha
uahandekele kuli uje muka kalepa nguendi, “Katuka, ambata
muhela uove, kaha ya kuimbo!”
7 Kaha uakatukile, nakuya kuimbo.
8 Omo civunga vacimuene, vakele na liova, kaha
vashangazalele Njambi, uje uahanene nzili yakama cikuma
ku vantu.

Yesu Asana Mateu
(Mako2:13-17; Luka5:27-32)

9 Omo Yesu uahumine kuje ku cihela, uamuene yala
ivatumbula nguavo Mateu uatumamene mu njivo ya ku-
tambuila lisimo. Kaha uahandekele kuli ikeye nguendi,
“Njikave.”

Kaha uakatukile nakumukava.
10 Omo uatumamene ku mesa mu njivo, kaha vavengi
vaka kutambula lisimo na vaka vupi vezile nakutumama
hamo na Yesu na vandongisi vendi.
11 Kaha omo Vafaliseo vacimuene, vahandekele kuli van-
dongisi vendi nguavo, “Vika mulongisi ueni alinakulia na
vaka kutambula lisimo na vaka vupi?”
12 Vuno honi omo uavevuile, uahandekele nguendi,
“Vakangule kuvekusetela cimbanda, vuno honi kuvanga lika
vaka kuvavala.
13 Yemuye mukalilongese vika eci cilumbunuka, ‘Njishun-
guiya cikeketima, keti cikombelo.’ Muomu kunjezile muku-
sana vaka vusunga, vuno honi vaka vupi.”

Cihula ca ha kuliumina Kulia
(Mako2:18-22; Luka5:33-39)
14 Kaha vandongisi va Iuano muka kumbuitika vezile kuli
ikeye nakuhandeka nguavo, “Vika yetu na Vafaliseo tukali-
umina kulia, vuno honi vandongisi vove kuvekuliumina
kulia?”
15 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nkuma
vangenzi vaje vali ku ciuano ca vulo vanapande kulila
oku liavenia vulo acili navo ndi? Matangua akeja omo
uje liavenia vulo vakamuambata hali vakevo ambahoni
vakaliumine kulia.
16 “Naumo uahi asa kutongela citope ca ntanga yaiha
ha kazaku kalaja, omuo cije citope caciha cikatavula kaje
kazaku kaha mukasala mbengua yakama kupulakana mu
muje yakele.
17 Naumo uahi asa kuhaka viniu via viha mu vinjenge via
vilambu via laja, nga mulinga ngoco kaha vije vinjeke via
vilambu vikatavuka, kaha vije viniu vikahitila muangoco na
vije vilambu kaha vikapihia, vuno honi viniu via viha vaka
vihaka mu vinjeke via vilambu via viha kaha mukulinga
ngoco vioshe vivali vikakala muacili.”

Muna Njailosi ua Mumbanda na Mpuevo uje uakuatele ku Cikovelo ca Yesu
(Mako5:21-43; Luka8:40-56)
18 Te Yesu acilinakuhandeka navo, taleni muka kuyula ua
Vayunda uezile kuli ikeye nakumutsikamena, uahandekele
nguendi, “Munange ua mumbanda natsi hano vene, vuno
honi ija nakumusaleka livoko liove, kaha akayoya.”
19 Kaha Yesu uakatukile nakumukava hamo na vandongisi
vendi.
20 Kaha taleni, mpuevo uje uayandele ku mushongo ua
kuhita maninga ha miaka yakupua likumi na ivali uezile

munima yendi kaha uamukuatele ku mukunduilo ua kazaku kendi,
21 omuo uahandekele kuli ikeye vavenia nguendi, “Nga njikuata lika ku kazaku kendi kaha njikanguka.”
22 Omo Yesu uatengulukile uamumuene kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, “Simpa, munange ua mpuevo, lutsilielo luove luakukanguisa.” Kaha hajevene uje mpuevo uakangukile.
23 Kaha omo Yesu uakovelele mu njivo ya uje mukuluntu ua masualale, uamuene vaje vakakuimba miaso yaha viakutsa na civunga cakele nakulila,
24 Kaha uahandekele nguendi, “Tuhukeni! Omuo ou kanike uampuevo katsile vuno honi nakosa lika.” Kaha vamujolele.
25 Vuno honi omo civunga catuhukile hambanza, uakovelele mukati kaha uakuatele uje kanike ku livoko nakumuhindula, kaha uje kanike uahindukile.
26 Kaha muzimbu ou ualishanduokelele mu mbonge yoshe ije.

Yesu Akanguisa Tupuputua Vavali
27 Kaha omo Yesu uahumine kuje, tupuputua vavali vamukavele, vatambekele nguavo, “Tuivuileko cikeketima Muna Ndaviti,”
28 Omo uakovelele mu njivo, vaje tupuputua vavali vezile kuli ikeye, kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Mutsiliela ngueni njasa kucilinga eci ndi?” Kaha vamukumbuluile nguavo,
“Eyo Muene.”
29 Ambahoni uakuatele ha mesho avo nakuhandeka nguendi, “Kuya ku lutsilielo lueni cilingiue ngocovene kuli yeni.”
30 Kaha mesho avo emukile, kaha Yesu uavashikile nguendi, “Keti mukalekeko muntu cipue umo.”
31 Vuno honi vaile nakushanduola lutsimo luendi mu mbonge muoshe muje.

Yesu Akanguisa Kaveveve
32 Omo vaje vamala vakele nakuya, kaha kuakele vamo vantu vanehelelele Yesu yala ua kaveveve uje uakele na lihamba.
33 Kaha omo lije lihamba valihumisile, uje yala ua kaveveve uaputukile kuhandeka, kaha vivunga via valikomokelele cikuma nakuhandeka nguavio, “Nacimo cahi cakufua ngue eci cituamona muno mu Isaleli.”
34 Vuno honi Vafaliseo vahandekele nguavo, “Akahumisa mahamba na nzili ya muene ua mahamba.”

Yesu Ovuila Vantu Cikeketima

35 Kaha Yesu uendanganene mu vimbonge vioshe na mu membo oshe, uakele nakulongesa mu vinjivo viavo via malombelo nakuambulula muzimbu uacili ua vumuene, uakanguisile mishongo yoshe na mavezi oshe.

36 Omo uamuene vivunga via vantu kaha uavivuililile ngozi, omuo vakele nakulinienga nakuhona viakulinga ngue vampanga vaje vakuhona kaniungi.

37 Kaha uahandekele kuli vandongisi vendi nguendi, “Viakuteja vinapu viavingi vuno honi vaka kupanga vavandende.

38 Nankuma lombeleni kuli Muene ua vaka kuteja linga atume vaka kupanga kuviakuteja viendi.”

10

Tunganda Likumi na Vavali
(Mako3:13-19; Luka6:12-16)

1 Kaha Yesu uasanene vandongisi vendi likumi na vavali, kaha uavahanene nzili yakama ha vimbembesi viakujuala, nakuvihumisa, nakukanguisa mishongo yoshe na vaka kuvavala.

2 Mazina a tunganda likumi na vavali aua, uakulivanga Simoni uje ivatumbula nguavo Petulu, na munaina Anduleo, na Tiango muna Zembendeo, na munaina Iuano.

3 Filipu na Mbatolomeo, Tomasi na Mateu muka kutambula lisimu, na Tiango muna Alufeya, na Tandeo,

4 Simoni uaku Kanana, na Yunda Sakaliote uje uendele Yesu vungungu.

Yesu atuma Tunganda likumi na vavali
(Mako6:7-13; Luka9:1-6)

5 Kaha Yesu uatumine likumi na vavali, uavashikile nguendi, “Keti muye kuli vaje keti Vayunda, kaha keti mukovele mu mbonge ya Samaliya.

6 Vuno honi yeni ku vampanga vaje vazimbala va mu njivo ya Isaleli.

7 Kaha oku muli nakuya ambululeni ngueni, ‘Vumuene vua muilu vuli muyehi.’

8 Kanguiseni vaka kuvavala, hinduleni vaka kutsa, kanguiseni vaka mbumba, muhumise mahamba. Muatambuile kuakuhona kufueta, kaha haneni kuakuhona kufuetesa.

9 Keti muambate Ngolinde cipue Siliva cipue vunengu mu vinkombe vieni,

10 keti muambate lipakumuna ha vungezi vueni cipue vikovelo vivali cipue vinkaku, cipue mbueti, omo muka kupanga napande kutambula kulia.

11 “Kaha nganda cipue limbo lioshe mukovela, tondeni
muntu iya uje napande ku mitambula muacili, kaha tuma-
meni nendi noho mukahumamo.
12 Omo mukovela mu njivo, menekeni vaje muuanamo.
13 Kaha nga muje mu njivo vanamitambula vuino, ciyulo
ceni cikale navo, vuno honi nga kuvamitambuile vuino,
kaha ciyulo ceni cimihilukile.
14 Kaha nga kuli umo uje kamitambula cipue kuvuilila ku
mezi eni, kaha totomoneni likungu ku viliato vieni, omo
muhuma muje mu njivo cipue muje mu nganda.
15 Muavusunga njimileka nguange, ha litangua lia ku-
sompa Njambi akahana kashitiku cikuma ku cihela cije
kupulakana Sondoma na Ngomola.

Mapakeso aje hali nakuija
(Mako13:9-13; Luka21:12-17)
16 “Taleni, njimituma ngue vampanga hakati ka tun-
gunga, kaha zangameni ngue linoka kaha ononokeni ngue
mavembe.
17 Zangameni ku vantu, omuo vakamituala ku vinzango,
na kumipupanga mu vinjivo viavo via malombelo.
18 Kaha vakamituala ku vanguvulu na kuli vimiene omuo
yange, linga cikapue vukaleho kuli vakevo na kuli vaje keti
Vayunda.
19 Omo vamituala, keti mulishoshomuene mumuka han-
dekela cipue vimukahandeka, ha hola ije.
20 Omuo keti yeni mukahandeka, vuno honi Cimbembesi
ca Ishueni cikahandeka muli yeni.
21 “Muanaye akatuala munaina mukutsa, kaha ishe na
munendi, kaha vana vakaluisa visemi vavo na kuvatsiha.
22 Kaha vakamizinda voshe omuo ya lizina liange. Vuno
honi uje akakateya na kumamanusuilo akovoka.
23 Omo vamiyandesa mu mbonge imo, teueleni mukuavo,
muavusunga njimileka nguange kumukendangana mu vim-
bonge vioshe ya Isaleli ntsimbu kanda muna muntu eja.
24 “Ndongisi kasa kupulakana mulongisi uendi, cipue
ngamba kupulakana muene yendi.
25 Capande ngeci ndongisi kupua ngue mulongisi uendi,
na ngamba kupua ngue muene yendi. Nga vanatumbula
muene ua njivo nguavo Mbelezembulu, kaha cikapua vati
ku vaka njivo yendi.

Uje itunapande kuteua
(Luka12:2-7)
26 “Kaha keti mukale na liova navo, omuo kukuesi civana-
fuiki cikahona kucifukula, cipue cakushueka cikahona kuci-
tantekeya.

27 Vinjimileka mu milima mu vihandeke mu ceke, kaha
vije vimuvua vayeveta vihandekeleni helu lia njivo.
28 Kaha keti muteue vaje vatsiha muvila vuno honi kuvasa
kutsiha muono, vuno honi teueni uje asa kunongesa muono
na muvila mu ngehena.
29 Nkuma keti tumpiasa vavali vakavalandesa ha muuaya
uaya umo ndi? Vuno honi naumo uavo uahi akau ha mavu
kuakuhona cizango ca Ishueni.
30 Vuno honi yeni cipue vinkambu via ku mutue ueni
vanavitanda.
31 Keti muteue, nankuma yeni muli naseho yakama kupu-
lakana tumpiasa vavengi.

Kutsiliela Yesu cipue Kumuviana ku mesho a Vantu
(Luka12:8-9)
32 "Uoshe uje akanjihandeka hakati ka vantu, nange naua
njikamuhandeka kuli Tate uje hali muilu,
33 vuno honi uoshe uje akanjiviana ku mesho a vantu,
nange naua njikamuviana ku mesho a Tate uje hali muilu.

Keti Ciyulo vuno honi Nzita
(Luka12:51-53; 14:26-27)
34 "Keti musinganieke ngueni njinanehe ciyulo ha mavu,
kunjezile nakuneha ciyulo, vuno honi mukuale.
35 Njineja nakulinga muana aluise ishe, kaha muana
uampuevo aluisa vaina, vaina mueno aluise vanayemueno,
36 Kaha vitozi va muntu vakapua vavushoko vendi.
37 "Uoshe uje azanga ishe cipue ina cikuma kupulakana
yange kaha kanjipandele, kaha uoshe uje azanga munendi
ua yala cipue uampuevo cikuma kupulakana yange kaha
kanjipandele,
38 kaha uoshe uje kambata cilindakano cendi nakuhona
kunjikava kaha kanjipandele.
39 Kaha uoshe uje atonda muono uendi akauzimbalesa,
kaha na uoshe uje a zimbalesa muono uendi omuo yange
akau uana.

Citsatselo
(Mako9:41)
40 "Uoshe uje amitambula natambula yange, kaha uoshe
uje anjitambula natambula uje uanjitumine.
41 Kaha uoshe uje akatambula kananguizi omuo ikeye
kananguizi akatambula vuana vua kananguizi, kaha uoshe
uje akatambula yala ua vusunga omuo ikeye napu yala ua
vusunga akatambula vuana vua yala ua vusunga.
42 Kaha uoshe uje ahana kuli umo uava vanike va-
vandende cipue nganja ya mema akutontola omuo napu

ndongisi, muavusunga njihandeka kuli yeni nguange kakazimbalesaho vuana vuendi."

11

Iuano Muka Kumbuitika Atuma Vandongisi vendi (Luka7:18-35)

1 Omo Yesu uamanusuile kushika vandongisi vendi likumi na vavali, uahumine kuje kaha uaile nakulongesa nakuambulula mu vinganda viavo.

2 Honi omo Iuano te hali mu kamenga uevuile vije vialingile Kilistu, kaha uatumine vandongisi vendi na mezi aua nguendi

3 yemuye mukahandeke kuli ikeye nguendi, "Yove uje hali nakuija indi tuvandamene mukuavo naua?"

4 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, "Yemuye mukaleke Iuano vije munevu navije munamono,

5 tupuputua vamona na vilema venda, vaka mbumba vanajele na tuveveve vevua, vatsi vasanguka, kaha na vihutu vali nakuvambuluila muzimbu uacili.

6 Nakuisuliua uje katsutsuka omuo yange."

7 Omo vakele nakuya, Yesu uaputukile kuhandeka ku civunga via Iuano nguendi, "Vika muaile mukumona mu mpambo? Muaile mukumona lihongo litepuzoka na mpunzi ndi?

8 Indi vika honi muaililile kuje? Muaile mukumona muntu nazala vuzalo vuasenga ndi? Taleni, vaje vazala vuzalo vuasenga vakala mu mapela a muene.

9 Vika muaililile kuje? Muaile mukumona kananguizi ndi? Eyo, njimileka nguange muakamuene viavingi kupulakana kananguizi.

10 Ou ikeye vene uje ivasonekele nguavo, 'Tala njikatuma kanganda kange kulutue luove, uje akavuahesa ngila yove.

11 Muavusunga njimileka nguange, hhakati ka vaje vanasemuka ku mpuevo naumo uahi uakama nahumuho kupulakana Iuano muka kumbuitika, vuno honi uoshe uje alikehesa mu vumuene vua muilu napu uakama kupulakana ikeye.

12 Kuhuma ku matangua a Iuano muka kumbuitika kuheta kulelo lino, vumuene vua muilu vunayanda cikuma kaha vantu vakukaluua mitima vanavuambata nampindangano.

13 Omuo voshe tunanguizi va Njambi na valongisi va mashiko vahandekele vunanguizi noho Iuano,

14 kaha nga mutonda kucitava, Iuano ikeye Eliya uje akeja.

15 Uoshe uje hali na matuitui evue.

16 “Vuno honi vika njasa kusetekesa na vantu valelo?
Njivasetekesa ngue vanike vaje vanatumama ku cihela ca
kulandesela oku valisana muvakehela nguavo,
17 ‘Tuamiohieselele miaso, vuno honi kumuakinine, tu-
amimbilile miaso ya ha kutsa vuno honi kumualilile.’
18 Omuo Iuano uezile kuakuhona kulia cipue kunua, kaha
vahandekele nguavo, ‘Ali na lihamba!’
19 Kaha omo Muna Muntu uezile oku alia na kunua,
kaha vahandeka nguavo, ‘Mutaleni uamutupu na cipenda,
kavusamba ua vaka kutambula lisimu na vaka vupi!’ Vuno
honi mana a Njambi vanaashulisisa na vilinga viendi.”

Vinganda via Kuhona Kutsiliela
(Luka10:13-15)

20 Kaha Yesu uaputukile kutenuka mu vinganda muje
mualingile cikuma vikomoueso viendi, omuo kuvatengulukile.
21 “Cisingo kuli yove Kolazini! Cisingo kuli yove Mbete-
sainda! Omuo nga vije vikomoueso vialingiuile muli yeni,
ngue vialingiuililile mu Tile na Sindone ngue vatengulukile
laja mukuzala vinjeke naku likuita muto.
22 Vuno honi njimileka nguange, ha litangua lia kusompa
Njambi akevuila cikeketima Tile na Sindone kupulakana
yeni.
23 Kaha yove Kapenauma, nkuma uatondele kulijundula
yove vavenia muilu ndi? Houe, vakakuneha ha mavu mu
ngehena. Omuo nga vikomoueso vije vialingiuile kuli yove
ngue vialingiuililile mu Sondoma, ngue nganda ije hanga
kuicili na lelo lino.
24 Vuno honi njimileka nguange, ha litangua lia kusompa
Njambi akevuila cikeketima lifuti lia Sondoma kupulakana
yove.”

Ijeni kuli Yange Muuane kuhuima
(Luka10:21-22)

25 Kaha ha ntsimbu ije Yesu uahandekele nguendi, “Njit-
santsela kuli yove Tate, Muene ua muilu na mavu, omuo
unashueke evi viuma kuli vaka mana na vaka kulilongesa,
kaha unavisholola ku vanike vavandende.
26 Eyo Tate, omuo mukemo muuatondele linga cilingiue.
27 “Viuma vioshe Tate nanjihanavio, kaha naumo uahi
atantekeya Muana kuvanga lika Ishe, kaha naua naumo
uahi atantekeya Ishe kuvanga lika Muana na kuli vaje
Muana ahangula linga avashololueye.
28 “Ijeni kuli yange yeni voshe vaje vanahono nakuambata
viteli viakulema, kaha njikamihana kuhuima.

29 Lituikeni mutiyo uange, kaha lilongeseni kuli yange
omuo yange njapua uakulikehesa nakulihana, kaha
mukauana kuhuima mu miono yeni.
30 Omuo mutiyo uange uapua ua uasi, kaha na citeli cange
capua ca cehu."

12

Cihula ca ha Litangua lia Sapalalo
(Mako2:23-28; Luka6:1-5)

1 Ha ntsimbu ije Yesu uahitile mu mehia a tiliku ha
litangua lia Sapalalo. Vandongisi vendi vatsile njala, kaha
vaputukile kutomona mitue ya tiliku nakulia.
2 Vuno honi omo Vafaliseo vacimuene vahandekele kuli
Yesu nguavo, "Tala vandongisi vove valinakulinga vije
lishiko kulitavesa kulinga ha litangua lia Sapalalo."
3 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, "Nkuma kumu-
atandele vije Ndaviti ualingile na vaje vakele navo omo
vatsile njala,
4 muje muakovelele mu njivo ya Njambi nakulia mbolo
ije ivalambuile kuli Njambi, cije kucapuile lishiko kuli ikeye
ku ilia cipue vaje vakele navo, vuno honi kuvanga lika
tusasendote ndi?
5 Cipue nkuma kumuatandele mu lishiko vati muje ha
litangua lia Sapalalo tusasendote mu Njivo ya Njambi mu-
vapokuele mashiko a ha litangua lia Sapalalo, vuno honi
kuvakele na mulonga ndi?
6 Njimileka nguange, cuma cakama kupulakana njivo ya
Njambi cino cili kuno.
7 Kaha nga muatantekeya vika evi vilumbununa, 'Nja-
tonda cikeketima, keti nkombelo,' ngue kumuahisile vaje
kuvesi na mulonga.
8 Omuo Muna Muntu ikeye Muene ua litangua lia
Sapalalo."

Yesu Akanguisa Yala ua Kusekua Livoko
(Mako3:1-6; Luka6:6-11)

9 Yesu uahumine ku cihela cije kaha uaile nakukakovela
mu njivo ya malombelo.
10 Kaha hajevene kuakele yala uakusekua livoko, kaha
vehuile Yesu nguavo, "Nkuma lishiko litavesa kukanguisa
ha litangua lia Sapalalo ndi?" Vatondele linga vamu-
vangeyeleho.
11 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Nga umo
haliyeni hali na mpanga kaha auila mu cina ha litangua lia
sapalalo, nkuma kumuasa kumuhumisamo ndi?

12 Nkuma muntu kapuile uaseho cikuma kupulakana
mpanga! Nankuma, cinapande kuya ku lishiko kulinga cacili
ha litangua lia Sapalalo."
13 Ambahoni uahandekele kuli uje yala nguendi, "Olola
livoko liove." Kaha uje yala uoluele livoko liendi, kaha
liolokele kupua hamo nalikuavo.
14 Vuno honi Vafaliseo vatuhukilemo kaha vakatumbile
vutumbe muje vati vasa kutsihila Yesu.

Ngamba Uakuhangula kuli Njambi

15 Vuno honi Yesu uatantekeyele vutumbe vuavo, kaha
uahumineko. Kaha vavengi vamukavele, kaha voshe
uavakanguisile.
16 Kaha uavashikile nguendi keti vamutsimanese.
17 Eci capuile linga vilishulisise vije viahandekele kanan-
guizi ua Njambi Isaya nguendi,
18 "Taleni ngamba yange injinahangula,
uje injazanga kaha muli ikeye muono uange uvuahelela.
Njikahaka Cimbembesi cange hali ikeye,
Kaha akahandeka vusunga kuli vaje keti Vayunda.
19 Kakakalaho na vimpata cipue kulila,
kaha na umo uahi akevua lizi liendi mu vitapalo.
20 Kakapokolaho lihongo liakuhenga
Kakazimiho tuhia tuje tucili nakutuhuisa vuisi.
Kuvanga noho nanehe vusunga ku kuhiana."
21 Kaha mu lizina liendi mukemo vakatsiliela vaje keti
Vayunda.

Yesu na Mbelezembulu Muene ua Vimbembesi via Vipi
(Mako3:20-30; Luka11:14-23)

22 Ambahoni vantu vamo vanehelele Yesu yala uje ua
kapuputua nakuhona kuhandeka uje uakele na lihamba
kaha uamukanguisile, kaha uje yala ua kaveveve uaputukile
kuhandeka nakumona.
23 Kaha vantu voshe valikomokelele cikuma nakuhandeka
nguavo, "Nkuma ou keti ikeye muna Ndaviti ndi?"
24 Vuno honi omo Vafaliseo vaviuvuile vahandekele
nguavo, "Kuvanga lika na nzili ya Mbelezembulu muene ua
mahamba, ikeyo ou yala yalinakuhumisa nayo mahamba."
25 Yesu uatantekeyele visinganieka viavo kaha
uahandekele kuli vakevo nguendi, "Vumuene vuoshe vuje
vukalitepe hhakati nakuliluisa vukalipihisa, naimo yahi
nganda cipue njivo vije vililuisa vikevio vavenia vikemana.
26 Kaha nga satana ahumisa mukuavo satana, kaha
nalitepe hhakati ikeye vavenia, kaha vatihoni vumuene
vuendi vukakola?

27 Kaha nga njikahumisa mahamba na nzili ya Mbelezembulu, nkuma na nzili yeya vana veni vaka ahumisa? Nankuma vakevo vakamisompa.
28 Vuno honi nga njikalikuasesa Cimbembesi ua Njambi mukuhumisa mahamba, kaha vumuene vua Njambi vuneja hali yeni.
29 "Cipue vatihoni muntu asa kukovela mu njivo ya yala uanzili nakuambata viuma viendi, nkuma keti tahi akuta uje yala uanzili ndi? Ambahoni apukule njivo yendi.
30 "Uje kesi nange anjiluisa, uje kalipandakana nange ashandola.
31 Nankuma njimileka nguange, vupi vuoshe nakushaula coshe ca vantu vakavikonekela, vuno honi kushaula Cimbembesi kuvaka cikonekela.
32 Kaha uoshe uje ahandeka lizi lia kuluisa Muna Muntu vakamukonekela, Vuno honi uoshe uje ahandeka viakuluisa Cimbembesi Uakulela kuvaka mukonekela cipue mu miaka ino cipue mu miaka ije ilinakuija.

Muti na Vushuka vuao
(Luka6:43-45)
33 "Kukala na vushuka vuacili kuvanga muti uao upua ua cili, cipue kukala na muti ua upi na vushuka vuao vupua vua upi, omuo muti vakautantekeya kuvushuka vuauo.
34 Yeni vana vamanoka, muasa kuhandeka vati viacili omo yeni muapua mu vaka vupi? Omuo vije viashula ku mutima vikevio kanua kakahandeka.
35 Yala uacili akahumisa vuima viacili vije viakatulika mu citulikilo cendi ca cili, kaha yala ua mupi akahumisa viuma via vipi mu citulikilo cendi ca cipi.
36 "Njimileka nguange, ha litangua lia kusompa vantu vaka vasompa kuya ku mezi avo aje avakahandeka akuhona seho,
37 omuo kuya ku mezi ove mukemo muvaka kusompa kaha kuya ku mezi ove akeo avakakuhisa nao."

Cihula ca Cimueso
(Mako8:11-12; Luka11:29-32)
38 Ambahoni vamo valongisi va mezi na Vafaliseo vahandekele kuli ikeye nguavo, "Mulongisi tutonda yove linga utulingileko cimueso."
39 Vuno honi uavakumbuluile nguendi, "Vantu vavupi na vupangala vantsimbu ino vakevo vatonda cimueso, vuno honi nacimo cahi cimueso civakavahana kuvanga lika cimueso ca kananguizi ua Njambi Yona.
40 Omuo Yona uakele muzimo lia intsi ha matangua atatu na matsiki atatu, mucifua cimo vene na Muna Muntu akakala mu vukalo vua vatsi ha matangua atatu na matsiki atatu.

41 Vantu vaku Ninive vakemana ha litangua lia kusompa
na vantu vantsimbu ino kaha vaka vahisa, omuo vatengu-
lukile ha kuambulula ca Yona, kaha taleni cuma cakama
cikuma kupulakana Yona cino cili kuno.
42 Muene ua mpuevo uaku Shemba akemana ha litangua
lia kusompa na vantu vantsimbu ino nakuvahisa, omuo
uahumine kuntsongo ya cifuti kuija nakuvuilila mana a
Solomoni, kaha taleni umo uakama kupulakana Solomoni
uno hali kuno.

Kuhiluka kua Cimbembesi Cacipi
(Luka11:24-26)

43 "Omo cimbembesi cacipi cihuma muli muntu, cikahiti
mu vindinda kutonda kuakuhuimina, vuno honi kucekU-
uana cipue hamo.
44 Ambahoni cihandeka nguaco 'Njihilukila ku njivo yange
kuje njahuminine.' Kaha omo cihiluka ciuana ije njivo
mupulungua, muakukomba nakuivuahesa muje muina-
pande kukelamo.
45 Ambahoni ciya nakuambata vikuavo vimbembsi vitanu
na vivali vije via vipi cikuma kupulakana cikeco, kaha
vakovelamo nakukakalamo, kaha cifua ca uje yala ca ma-
manusuilo cikapua cacipi kupulakana caha kulivanga. Omu
mukemo vene mu vakafua na vantu vantsimbu ino."

Vaina ya Yesu na Vamunaina
(Mako3:31-35; Luka8:19-21)

46 Tele Yesu acili nakuhandeka ku vantu, taleni vaina na
vamunaina vemanene hambanza, vatondele linga vahan-
deka nendi.
47 Kaha umo ua vantu vaje kuje uamulekele nguendi,
"Tala, vanoko na vamuanoko vanemana hambanza vatonda
kuhandeka nove."
48 Vuno honi Yesu uamukumbuluile nguendi, "Iya vanana,
kaha iya naua vamuanetu?"
49 Kaha uoluele livoko liendi kuli vandongisi vendi
nakuhandeka nguendi, "Ava vakevo vanana na vamuanetu!
50 Omuo uoshe uje alinga cizango ca Tate ua muilu ikeye
napu muanetu ua yala na uampuevo na nana."

13

Cisimo ca Muka Kukuva
(Mako4:1-9; Luka8:4-8)

1 Ha Litangua lije vene, Yesu uahumine mu njivo kaha
uaile nakukatumama ku mukulo ua cisali.
2 Kaha vivunga viakama viezile kuli ikeye nakumuzen-
geleka, nankuma uakovelele mu vuato nakukatumama,
kaha civunga coshe cemanene ha ntunda.

3 Kaha uavalekele viuma viavingi mukulikuasesa visimo nguendi,
"Muka kukuva uaile nakukuva.
4 Kaha omo uakele nakukuva vimbuto vimo viauililile ku mukulo ua ngila, kaha tuzila vezile nakuvilia.
5 Kaha vimbuto vikuavo viauililile ha mavue aje kuhakele livu lialingi, kaha hajevene viasokele, omuo kuhakele livu lia lingi.
6 Vuno honi omo litangua liatuhukile kaha vije vimbuto viajujuamene, kaha omuo mizi yavio kuyakovelele cikuma mu livu, kaha vije vimbuto viomine.
7 Vimbuto vikuavo viauililile hhakati ka mingonga, kaha ije mingonga yakolele nakuvituva.
8 Vimbuto vikuavo viauililile ha mavu acili kaha viemine muacili, vimo vimbuto vihita, vimo viemine vimbuto makumi atanu na limo, kaha vikuavo naua viemine vimbuto makumi atatu kupulakana vije vivakunine.
9 Uoshe uje hali na matuitui ovue."

Vutumbe vua Visimo
(Mako4:10-12; Luka8:9-10)
10 Ambahoni vandongisi vezile kuli Yesu nakuhandeka nguavo, "Vika honi ukahandekela navo mu visimo?"
11 Kaha uavakumbuluile nguendi, "Yeni vanamihana kutantekeya vushueke vua vumuene vua muilu, vuno honi kuli vakevo kuvavahanenevuo.
12 Omuo uoshe uje alinavio vakamuvuezelako vikuavo naua, kaha akakala na viavingi, vuno honi uje kesi cipue nacimo, cipue cije cali naco vakamuniekaco.
13 Eci cikeco canehesa linga njihandeke navo mu visimo omuo vakevo vamona, vuno honi kuvamonesesa, kaha vovua, vuno honi kuvevuisisa.
14 Cilivene kuli vakevo vinalishulisisa vije viahandekele kananguizi ua Njambi Isaya nguendi,
" 'Cilivene mukevua vuno honi kumukevuisisa,
kaha cilivene mukamona vuno honi kumukamonesesa.
15 Omuo mitima yava vantu inahono mana, kaha na matuitui avo anaziki, kaha na mesho avo vana azimi, keti ngoconi mesho avo akamona kaha na matuitui avo akevua, kaha na mitima yavo ikevuisisa, nakutengulukila kuli yange linga njivakanguise.'
16 "Vuno honi anakuisuliua mesho eni omuo amona, na matuitui eni, omuo ovua.
17 Muavusunga njihandeka kuli yeni nguange, tunanguizi va Njambi va Njambi vavengi na vantu va vusunga, vatondele kumona cikuma evi vimuli nakumona, vuno honi kuvavimuene, nakuivua vije vimulinakuivua, vuno honi kuvaviuvuile.

Yesu Alumbununa Cisimo ca Muka Kukuva
(Mako4:13-20; Luka8:11-15)

18 "Ambahoni ivuililenì cisimo ca uje muka kukuva.
19 Omuo uoshe uje ovua lizi lia vumuene kaha kaliuvuisisa, kaha uje muka vupi eja nakuambata vije vivanakuvu mu mutima uendi, eyi ikeyo mbuto ije ivakuvile ku mukulo uangila.
20 Kaha mbuto ije ivakuvile ha mavue, ou ikeye uje ovua lizi kaha hajevene alitambula nanzolela,
21 vuno honi kuliesi na mizi muli ikeye, kaha likala lika muka ntsimbu kandende. Kaha omo tuyando cipue mapakeso vija omuo ya lizi, kaha hajevene kalikavangeya.
22 Kaha vimbuto vije vivakuvile ha mingonga, ou ikeye uje ovua lizi, vuno honi omo ha kuzanga via ha mavu nakuzanga vufuko vua mavu kaha vikatuva lije lizi, kaha kulikemi vushuka.
23 Kaha ije mbuto ivakuvile ha mavu acili, ou ikeye uje ovua lizi nakulivuisisa, ikeye cilivene akema vushuka vavuingi vuakupua vimo vimbuto vihita, vimo, vikuavo viemine makumi atanu na limo, kaha vikuavo naua viemine makumi atatu kupulakana vije vivakuvile."

Cisimo ca Shaku
24 Kaha Yesu uavatelele cisimo cikuavo naua nguendi, "Vumuene vua muilu tuhasa kuvuesekesa ngue yala uje uakuvile mbuto yacili mu lihia liendi,
25 vuno honi tele vantu vanakosa, citozi cendi uezile nakukuva shaku muje mu lihia lia tiliku, kaha uaile.
26 Omo ije tiliku yakolele nakuhaka vinona ambahoni naikeyo ije shaku yasholokele.
27 Kaha vaje vangamba vendi vezile kuli ikeye nakumuleka nguavo, 'Muene nkuma kuuakunine lika mbuto yacili mu lihia liove ndi? Kaha cineja vati honi linga mukale naua na shaku?'
28 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, 'Kuli citozi uje nalingi eci.' Kaha vaje vangamba vendi vahandekele kuli ikeye nguavo, 'Nkuma utonda linga tuye tukaitukulemo ndi?'
29 Vuno honi uavakumbuluile nguendi, 'Kuahi!' Omuo muje mu mukaitukulamo ije shaku hamo mukatukuila kumo na tiliku.
30 Vieceleni vioshe linga vikole kuvanga noho ha ntsimbu yakuteja, kaha ha ntsimbu yakuteja njikaleka vaka kuteja nguange, 'Tukulenimo tahi shaku muikute mikuta, kaha itsimikeni, vuno honi kungululeni tiliku nakuihaka mu cishete cange.' "

Cisimo ca Mbuto ya Musalata
(Mako4:30-32; Luka13:18-19)
31 Kaha Yesu uavatelele cisimo cikuavo naua nguendi,
"Vumuene vua muilu vunapu ngue nona ya mbuto ya
musalata ije muntu uambatele nakukuna mu lihia liendi.
32 Yapua yaindende cikuma ku vimbuto vioshe, vuno honi
omo ikola ikapu ciputa cakama na kukola kupua muti,
nankuma tuzila va muilu vakeja nakutungila mashua ha
mitango yauo."

Cisimo ca Cimbaluila
(Luka13:20-21)
33 Kaha Yesu uavatelele naua cisimo cikuavo nguendi,
"Vumuene vua muilu vuapua ngue cimbaluila cije mpuevo
uambatele nakucishingasanena ha lilonga haje hakele vin-
ganja vitatu via vunga vua tiliku kuvanga noho vioshe
viafutunukile."

Vika Yesu Akalikuasesela Visimo
(Mako4:33-34)
34 Vioshe evi Yesu uavihandekele ku vivunga mu visimo,
cilivene nacimo cahi cahandekele kuli vakevo kuakuhona
kulikuasesa cisimo.
35 Eci capuile kushulisisa vije viahandekele kananguizi ua
Njambi nguendi,
"Njikafukula kanua kange mu visimo.
Njikahande vioshe vije vialishueka hume ha luvula lua
mavu."

Yesu Alumbununa Cisimo ca Shaku
36 Ambahoni Yesu uasezele civunga nakuya mu njivo kaha
vandongisi vendi vezile kuli ikeye nakuhandeka nguavo,
"Tulumbunuine cisimo ca shaku ya mu lihia."
37 Kaha uavakumbululle nguendi, "Uoshe uje akuna mbuto
yacili napu Muna Muntu.
38 Lihia likelio mavu, kaha mbuto ije yacili ilumbununa
vana va vumuene, kaha naije shaku inapu vana va muka
vupi,
39 kaha uje citozi uje uaikuninemo ikeye napu Satana.
Kaha kuteja cikeco kuhua ca mavu, kaha vaka kuteja vakevo
tungelo.
40 Ngue mujevene muvaka kungungulula shaku nakuit-
simika na tuhia, mukemovene mu cikafua naku ma-
manusuililo a mavu.
41 Muna Muntu akatuma tungelo vendi, kaha vaka kungu-
luila hamo vije vikanehesa vupi navaje vakalingi vupi mu
vumuene vuendi,
42 nakuvombila mu litende lia tuhia, kuje vantu vaka lila
nakulishumanga ku mazo avo.

43 Ambahoni vaka vusunga vakaviakuma ngue litangua
mu vumuene vua Ishavo, uoshe uje hali na matuitui ovue.

Cisimo ca Vufuko Vuakushueka

44 "Vumuene vua muilu vunapu ngue vufuko vuakushueka
mu lihia, vuje omo muntu avuuana kaha avushueka naua
ambahoni hakuvuahelela cendi aya nakukalandesa vioshe
vije alinavio kaha alanda lije lihia.

Cisimo ca Vusanga vua Seho

45 "Naua vumuene vua muilu vunapu ngue muntu uje
muka kulandesa uje atonda vusanga vuacili,
46 uje omo auana vusanga vumo vua seho yakama, kaha
aya nakukalandesa vioshe vije alinavio kaha akavulanda.

Cisimo ca Vuanda vua Kuta Vatsi

47 "Naua vumuene vua muilu vunapu ngue vuanda vua
kuta vatsi vuje vuvanate mu cisali kaha vutsiha muyati
uoshe ua vatsi,
48 omo vuashulile vamala vavukokelele ha ntunda kaha
vatumamene nakuhangulamo vatsi vacili nakuvahaka mu
mitonga yavo vuno honi vombilile vaje vakupihia.
49 Nankuma omu mukemo mucikafua naku mamanusuilo
a mavu. Tungelo vakeja nakutepesa vaka vupi ku vaka
vusunga,
50 nakuvombila mu litende lia tuhia, kuje vantu vakalila
nakulishumanga ku mazo avo.

Vusunga vua Vuha novu vua Laja

51 "Yesu uavehuile nguendi, nkuma munoviuvuisisa viuma
vioshe evi ndi?"
Kaha vamukumbuluile nguavo, "Eyo."
52 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, "Nankuma
uoshe mulongisi ua mashiko uje ivalongesele via vumuene
vua muilu napu ngue uje vavenia njivo, uje ahumisa vufuko
vuendi vua laja novu vua vuha mu citulikilo cendi."

Yesu Vamuviana ku Nazaleta
(Mako6:1-6; Luka4:16-30)

53 Kaha omo Yesu uamanusuile kuta vije visimo,
uahumineko kuje,
54 nakuya ku cifuti cendi nakukavalongesa mu njivo yavo
ya malombelo, kaha vaje voshe vamuvuile vali komokelele
cikuma nakuhandeka nguavo, "Nkuma kuli ou yala kua-
nauana mana aua na vikomoueso evi?
55 Nkuma ou keti ikeye muna uje muka kushonga ndi?
Nkuma vaina keti Maliya? Nkuma vamunaina keti Tiango,
na Yosefa, na Simoni na Yunda ndi?

56 Nkuma vashongo vendi voshe va vampuevo keti ava tuli
hamo navo ndi? Nkuma kuli honi ou yala nauana vioshe
evi?"
57 Kaha vamuvianene.
Vuno honi Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi,
"Kananguizi ua Njambi kuvekumusingimika mu cifuti cendi
cipue muimbo liendi kuvanga lika kueka."
58 Kaha kalingilileko vikomoueso kuje omuo ya kuhona
kutsiliela cavo.

14

Kutsa ca Iuano Muka Kumbuitika
(Mako6:14-29; Luka9:7-9)

1 Ha ntsimbu ije muene Helonde omo uevuile lutsimo lua
Yesu,
2 kaha uahandekele kuli vangamba vendi nguendi, "Ou
ikeye Iuano muka kumbuitika, vanamusangula ku vatsi,
mukemo evi vinzili vili nakupanga muli ikeye."
3 Omuo Helonde uakuatele Iuano nakumukuta naku-
muhaka mu kamenga, omuo ya mulonga ua Helondiya
mpuevo ya munaina Filipu,
4 omuo Iuano uahandekele kuli ikeye nguendi, "Kuya ku
lishiko yove kuuapandele kumuambata."
5 Cipue vene uatondele kumutsiha, vuno honi kamutsihile
uateuele vantu, omuo vamuivuile nguavo uapuile kanan-
guizi ua Njambi.
6 Omo litangua lia kuanuka kusemuka ca Helonde lia-
hetele, muna Helondiya uampuevo uakinine hhakati ka
civunga ca vantu kaha uavuahelesele Helonde,
7 kaha uamukulahesele nakulisinga kumuhana vioshe
viatondele kulomba.
8 Omuo vaina vamusindiiye, kaha ualombele nguendi,
"Njihane mutue ua Iuano muka kumbuitika ha lilonga."
9 Vuno honi muene uovuile vusiua, vuno honi omuo
hakulisinga cendi na hali vangezi vendi, kaha uashikile linga
vamuhaneuo,
10 uatumine kukateta mutue ua Iuano mu kamenga.
11 Kaha mutue uendi vaunehele ha lilonga nakuuhana kuli
muana mpuevo, kaha uauhanene vaina.
12 Kaha vandongisi va Iuano vezile nakuambata muvila
uendi nakuutsinda, kaha vaile nakulekesa Yesu.

Yesu Alisa Vamala Vakupua Makulukazi Atanu (5, 0 0 0)
(Mako6:30-44; Luka9:10-17; Iuano6:1-14)

13 Honi omo Yesu uovuile eci, uahumine kuje mu vuato
kaha uaile kumutambela ua likaliendi. Vuno honi omo

vivunga vievuile eci, viamukavele ha mavu kuhuma ku vimbonge.
14 Omuo Yesu uaile ha ntunda uamuene civunga cakama,
kaha uavovuililile ngozi, kaha uavakanguisile ku mishongo
yavo.
15 Omo capuile cinguezi, vandongisi va Yesu vezile kuli ik-
eye nakuhandeka nguavo, “Cino cinapu cihela ca kuholoka,
kaha litangua honi liatoko, kaha leka vivunga linga vaye ku
membo linga vakalilandele viakulia vakevo vavenia.”
16 Kaha Yesu uahandekele nguendi, “Kuvapandele kuya,
vahaneni vimo valie.”
17 Kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, “Tuli lika na
vimbolo vitanu na vatsi vavali.”
18 Kaha Yesu uahandekele nguendi, “Vineheni kuno kuli
yange.”
19 Kaha uashikile vivunga linga vatumame ha muila, kaha
uambatele vimbolo vitanu na vatsi vavali kaha uatalele
kuilu, kaha uavikuisuile, nakutavuozola vimbolo nakuvi-
hana kuli vandongisi vendi, kaha vandongisi vendi vavi-
hanene ku vivunga.
20 Kaha voshe valile nakukuta. Kaha vakunguilile mitonga
ya vimbazuvuila ya kushula ya kupua likumi na ivali.
21 Kaha vaje valile vapuile ngue makulukazi atanu a
vamala, kuhumisako vampuevo na vanike.

Yesu enda ha Mema
(Mako6:45-52; Iuano6:15-21)
22 Ambahoni Yesu ualekele vandongisi vendi linga
vakovele mu vuato vaye kulutue luendi musinia tele ikeye
acili na kuleka vivunga linga vaye.
23 Kaha hanima ya kuleka vivunga linga vaye, uaille
helu lia munkinda lika liendi mukulombela. Uakele kuje
likaliendi noho cinguezi,
24 vuno honi ha ntsimbu ije vuato vuakele hhakati ka cisali
kaha vuakele nakulininganga na mankimba omuo mpunzi
yakele nakuvuluisa.
25 Kaha ku vandemba Yesu uezile kuli vakevo, oku ali-
nakuenda helu lia cisali.
26 Vuno honi omo vandongisi vendi vamumuene hali
nakuenda ha cisali, vovuile liova cikuma kaha vahandekele
nguavo, “Ndumba ya muntu!” Kaha vatambekele naliova.
27 Kaha hajevene Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi,
“Simpeni keti muteue yange vene.”
28 Kaha Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene,
nga yove, njileke njije kuli yove nange njende ha mema.”
29 Kaha Yesu uahandekele nguendi, “Ija.” Kaha Petulu
uahumine mu vuato nakuenda ha mema kuya kuli Yesu,

30 vuno honi omo uamuene mpunzi uateuele, kaha ua-
putukile kuvombela kaha uatambekele nguendi, “Muene
njovole.”
31 Hajevene Yesu uoluele livoko liendi, nakumukuata kaha
uahandekele nguendi, “Muntu ua lutsilielo lualundende,
vika ku utsiliela?”
32 Kaha omo vakovelele mu vuato mpunzi yahuile.
33 Kaha vaje vakele mu vuato vamulemesele nguavo,
“Muavusunga u Muna Njambi.”

Yesu Akanguisa Vaka Kuvavala mu Ngenesaleta
(Mako6:53-56)

34 Kaha omo Yesu na vandongisi vendi vajavukilile
musinia, vezile ku cihela ca Ngenesaleta.
35 Kaha omo vantu vakumutambela uje vamutantekeyele,
vatumine voshe vaku cihela cije nakumunehela vaka ku-
vavala voshe,
36 Vamulombele linga vakuate cipue ku mukunduilo ua
kazaku kendi, kaha voshe vaje vakuateleko vakangukile.

15

Vilongesa via Vakuluntu
(Mako7:1-13)

1 Ambahoni Vafaliseo vamo na valongisi va lishiko vezile
kuli Yesu kuhuminina ku Yelusalema kaha vahandekele
nguavo,
2 “Vikahoni vandongisi vove kuvekuononoka cisemua ca
vakuluntu? Omuo kuvekutana ku mavoko avo omo valia.”
3 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, “Nkuma neni ku-
muekuononoka lishiko lia Njambi omuo ya cisemua ceni
ndi?
4 Omuo Njambi uashikile nguendi, ‘Singimika isho na
noko,’ kaha ‘uoshe uje ashaula ishe cipue ina, cilivene atse.’
5 Vuno honi yeni mukahandeka ngueni nga uoshe uje
aleka ishe cipue ina nguendi, ‘Vije vimunapandele kuhana
kuli yange vanavihana Njambi,’
6 kaha muntu ou kononokele ishe. Nankuma, omuo ya
cisemua ceni, munaseze lizi lia Njambi.
7 Yeni vaka civembulu! Nkuma Isaya uahandekele via
vusunga hali yeni, omuo uahandekele vunanguizi nguendi,
8 “ ‘Ava vantu vanjisingimika na tunua tuavo,
vuno honi mitima yavo ili kulahako nange.
9 Vakanjilemesa lika muangoco,
vakalongesa mashiko a vantu lika!’ ”

Viuma vije vilingisa Muntu kupua Uakuhona kulela
(Mako7:14-23)

10 Kaha Yesu uasanene vantu linga veje kuli ikeye kaha
uavalekele nguendi, “Ivueni kaha ivuisiseni.
11 Keti coshe cije cikakovela mu kanua ka muntu
cikalingisa muntu linga keti apue uakulela, vuno honi vije
vikahumu mu kanua ka muntu vikevio vikalingisa muntu
linga apue uakuhona kulela.”
12 Ambahoni vandongisi vezile kuli Yesu nakuhandeka
nguavo, “Nkuma uatantekeya nguove Vafaliseo vapihilile ku
mitima omo vevuile mezi aua ndi?”
13 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, “Muti uoshe uje
Tate ua muilu kakunine vakau tukula.
14 Veceleni lika, vanapu vantuamena va tupuputua, kaha
nga kapuputua atuamenena kapuputua mukuavo, voshe
vakauila mu cina.”
15 Vuno honi Petulu uahandekele kuli Yesu nguendi, “Tu-
lumbunuine eci cisimo.”
16 Kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nkuma nove
naua hanga kanda ucinongonone eci ndi?
17 Nkuma ku umono nguove coshe cije cikovela mu kanua
cikahiti muzimo nakuhitilila ndi?
18 Vuno honi vije vioshe vikahumu mu kanua vikahumu
ku mutima, kaha evi vikevio vikalingisa muntu kupua
uakuhona kulela.
19 Omuo ku mutima kukeko kukahuminina visinganieka
via vipi via kutsiha, vupangala, vukoyi, kuiva, vukaleho vua
makuli, na vungumba.
20 Evi vikevio vikalingisa muntu linga apue uakuhona
kulela, vuno honi kulia cakuhona kutana ku mavoko
kucekulingisa muntu linga apue uakuhona kulela.”

Lutsilielo lua Mpuevo uaku Kanana
(Mako7:24-30)

21 Kaha Yesu uahumine kuje nakuya ku cihela ca Tile na
ku Sindone.
22 Kaha taleni, mpuevo ua ku Kanana uje uahuminine
ku cihela kuje vene ualilile nguendi, “Njivuileko cikeketima
Muene, Muna Ndaviti, munange uampuevo ali na lihamba
lia lipi cikuma.”
23 Vuno honi Yesu kamukumbuluile cipue lizi limo,
kaha vandongisi vendi vezile nakumulambelela nguavo,
“Mulekese linga aye omuo hali nakutupangela kalua.”
24 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, “Vanjitumine lika
ku vampanga vakuzimbala vaku Isaleli.”
25 Vuno honi uje mpuevo uezile nakutsikama kuli ikeye
nguendi, “Muene njikuase.”
26 Kaha Yesu uamukumbuluile nguendi, “Keti cacili kum-
bila mbolo ya vanike ku tutali.”

27 Kaha uje mpuevo uamukumbuluile nguendi, “Eyo
Muene, vuno honi cipue vene tutali vakali vishaniu vije
vikau ku mesa ya muene uavo.”
28 Kaha Yesu uamukumbuluile nguendi, “Nanaa ove
mpuevo lutsililelo liove luakama cikuma. Cilingiue kuya
muje mu utondela.” Kaha hajevene munendi uampuevo
uakangukile.

Yesu Akangula Vantu vavengi

29 Kaha Yesu uahumine kuje kaha uahitile kuyehi na
cisali ca Ngalileya. Kaha uaile kumukulo ua munkinda
nakukatuma.
30 Kaha civunga cakama cezile kuli ikeye, vamune-
helele vilema, visualonda, tupuputua na tuveveve, na
vakuavo veka naua, kaha vavanehele ku viliato viendi, kaha
uavakanguisile.
31 Nankuma cije civunga calikomokelele cikuma, omo
vamuene vaje tuveveve vahandeka, na visualonda vanapu
vamutuntu, na vilema venda, na tupuputua vamona, kaha
vahanene vumpau kuli Njambi ua Isaleli.

Yesu Alisa Vantu Makulukazi Auana
(Mako8:1-10)

32 Ambahoni Yesu uasanene vandongisi vendi nakuvaleka
nguendi, “Njilinakuivuila ngozi eci civunga, omuo vanakala
nange ha matangua atatu, kaha kuvalileho cipue cimo, kaha
kunjitondo linga njiveceli vaye na njala, hamo valezumukila
mu ngila.”
33 Kaha vandongisi vahandekele kuli ikeye nguavo, “Kuli
honi tuasa kuuana mbolo muno mu ndinda ya kulisa
civunga cakama eci?”
34 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muli na
mikasha ingahi?” Vamukumbuluile nguavo, “Itanu na ivali,
na vatsi vavandende.”
35 Kaha Yesu uashikile cije civunga linga vatumame ha
mavu,
36 kaha uambatele ije mikasha itanu na ivali na vatsi, kaha
hanima yakuhana citsantsela, uavipazuile nakuvihana kuli
vandongisi, kaha vandongisi vavihanene kuli vije vivunga.
37 Kaha voshe valile nakukuta. Kaha vandongisi vakun-
guilile mitonga ya kushula ya kupua itanu na ivali ya vije
vimbazuvuila viasaleleho.
38 Kaha vaje valile vapuile makulukazi auana a vamala (4,
0 0 0), kuakuhona vampuevo na vanike.

39 Kaha uecelele cije civunga linga vaye, kaha uakovelele
mu vuato nakuya ku cihela ca Mangandane.

16

Vafaliseo Valomba Cikomoueso
(Mako8:11-13; Luka12:54-56)

1 Kaha Vafaliseo na Vasanduki vezile kuli Yesu nakumueseka, vamuihuile linga avamuese cimueso cakuhuminina kuilu.
2 Kaha uavakumbuluile nguendi, “Omo nga cinguezi, mukahandeka ngueni, ‘Kukaca vuino, omuo lilu livenga.’
3 Kaha kucimene muhandeka ngueni, ‘Lelo kukakala mashuela, omuo lilu livenga na kuteuesa.’ Muatantekeya kulumbununa cifua ca lilu, vuno honi kumuhasa kulumbununa vimueso via vi ntsimbu.
4 Vantu vantsimbu ino va vupi na vupangala vatonda cimueso, vuno honi kukuesi cimueso civakavahana kuvanga lika cimueso ca Yona.” kaha uavasezele nakuya.

Cimbaluila ca Vafaliseo na Vasanduki
(Mako8:14-21)

5 Omo vandongisi vahetele musinia, vasuvile kuambata mbolo.
6 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Linuingeni kaha zangameni ku cimbaluila ca Vafaliseo na Vasanduki.”
7 Kaha vakele nakuhandeka hhakati kavo vavenia nguavo, “Kutuezile na mbolo.”
8 Kaha Yesu, hakutantekeya eci, uahandekele nguendi, “Yeni valutsililelo lualundende, vika muli nakuhandeka hhakati keni vavenia ngueni kumuesi na mbolo?
9 Nkuma kanda muvuisise ndi? Nkuma kumuanuka mikasha itanu ya vimbolo, ya vantu makulukazi atanu, kaha mitonga ingahi muakunguluile?
10 Cipue mikasha itanu na ivali ya vimbolo ya vantu makulukazi auana, nkuma mitonga ingahi muakunguluile?
11 Nkuma vika kumuvuisisa ngueni kunjahandekele neni via mbolo? Zangameni ku cimbaluila ca Vafaliseo na Vasanduki.”
12 Kaha vevuisisile nguavo nkuma kavalekele kuzangama ku cimbaluila cakupangesa mbolo, vuno honi ha vilongesa via Vafaliseo na Vasanduki.

Petulu Atava ngeci Yesu Ikeye Kilistu Uakuvuavesa
(Mako8:27-30; Luka9:18-21)

13 Omo Yesu uahetele ku mbonge ya Sesaliya Filipu, kaha uehuile vandongisi vendi nguendi, “Vantu vahandeka nguavo Muna Muntu ikeye iya?”
14 Vamukumbuluile nguavo, “Vamo nguavo Iuano muka kumbuitika, vamo nguavo Eliya, vamo nguavo Njelemiya cipue umo ua tunanguizi va Njambi.”

15 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vuno
honi yeni ngueni Yange iya?”
16 Simoni Petulu uamukumbuluile nguendi, “Yove Kilistu,
Muna Njambi uakuyoya.”
17 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Uakuisuliua Simoni
muna Yona! Omuo keti vuntu vuasholuele evi kuli yove,
vuno honi Tate uje hali muilu.
18 Kaha njikuleka nguange yove Petulu, ha livue eli
njikatunga cikungulukilo cange, kaha nzili ya kutsa ku
ikacihiana*.
19 Njikakuhana masapi a vumuene vua muilu, kaha coshe
cije civakavindika hano hamavu na muilu vakacivindika,
kaha coshe cije civakatavesa hano ha mavu na muilu
vakacitavesa.”
20 Ambahoni uashikile vandongisi vendi linga keti
valekeko muntu umo nguavo ikeye Kilistu.

Yesu Ahandeka ha Tuyando tuendi na Kutsa cendi
(Mako8:31; 9:1; Luka9:22-27)

21 Kuhuma ha ntsimbu ije Yesu uaputukile kulumbunuina
vandongisi vendi nguendi, njapande kuya ku Yelusalema
naku kayanda viuma viavingi kuli vakuluntu na kuli
vakuluntu vatusasendote na kuli valongisi va mashiko,
kaha vakanjitsiha, vuno honi hanima ya matangua atatu
njikasanguka.
22 Kaha Petulu uamuambatele nakumutuala kualikali-
avo na kuputuka kumutenukila nguendi, “Njambi vindika,
Muene! Eci kucikalingiua kuli yove!”
23 Vuno honi Yesu uatengulukile nakuhandeka kuli Petulu
nguendi, “Huma kuli yange yove Satana! Yove unapu
citsutsukiso kuli yange, omuo kuukundama kuli Njambi,
vuno honi ku vantu.”
24 Ambahoni Yesu ualekele vandongisi vendi nguendi,
“Nga uoshe uje atonda kunjikava, napande kuliviana ikeye
vavenia nakuambata cilindakano cendi na kunjikava.
25 Omuo uoshe uje atonda kuniunga muono uendi akauz-
imbalesa, vuno honi uoshe uje azimbalesa muono vuendi
omo yange akauuana.
26 Kaha cikakuasa vika kuli muntu, nga alikunguilila
viuma via ha mavu vioshe nakuzimbalesa muono uendi?
Kaha vika muntu viakahana linga ahingisemo muono
uendi?
27 Omuo Muna Muntu akeja na tungelo vendi mu vumpau
vua Ishe, kaha akafueta muntu na muntu uoshe kuya ku
vilinga viendi.

---

* **16:18** Mu Cingelengu vanaisoneka nguavo Hendisi, kulumbununa Cikolo ca vaka kutsa.

28 Muavusunga njimileka nguange kuli vamo hano vaje
ku vakatsi kuvanga noho vanamono Muna muntu neja mu
vumuene vuendi."

17

Yesu Alimpuka
(Mako9:2-13; Luka9:28-36)

1 Hanima ya matangua atanu na limo Yesu uambatele
Petulu na Tiango na munaina Iuano, kaha vahile hamo ku
munkinda ualaha kua likaliavo lika.
2 Kaha Yesu ualihimpuile ha mesho avo, kaha na cihanga
cendi caviakumine ngue litangua kaha na vuzalo vuendi
vuatokele too ngue ceke.
3 Kaha taleni, ambahoni kuasholokele Mosesa na Eliya
vaje vakele na kuhandeka nendi.
4 Kaha Petulu uahandekele kuli Yesu nguendi, "Muene,
cacili yetu kukala kuno, nga utonda njikatunga vimbalaka
vitatu kuno, imo yove kaha ikuavo ya Mosesa na ikuavo ya
Eliya."
5 Tele acili nakuhandeka, kaha hajevene lishelua liaku-
viakuma liavafuikile, kaha muje mulishelua muahumine
lizi ngualio, "Ou ikeye munange injazanga, uje muli ikeye
njivuahelela, muivuilileni."
6 Omo vandongisi vevuile evi, vavulumanene ha mavu,
kaha vovuile liova cikuma.
7 Vuno honi Yesu uezile nakuvakuata kaha uahandekele
nguendi, "Katukeni keti muteue."
8 Kaha omo vemukile mesho avo, kuvamuene ueka vuno
honi Yesu lika.
9 Kaha omo vasikumukile kuhuma ha munkinda, Yesu
uavashikile nguendi, "Keti valekeko muntu hali uoshe cije
cimona, kuvanga noho Muna Muntu vanamusangula ku
vatsi."
10 Vandongisi vamuhuile nguavo, "Nkuma vika valongisi
va lishiko vahandeka nguavo Eliya eje tahi ikeye?"
11 Yesu uavakumbuluile nguendi, "Eliya eja nakuhiluisila
naua viuma vioshe,
12 vuno honi njimileka nguange Eliya neja laja, kaha
kuvamutantekeyele, vuno honi vamulingile muoshe muje
muvatondelelemo, omu mukemo vene na Muna Muntu
vakamuyandesela."
13 Ambahoni vandongisi vevuisisile nguavo alinakuhan-
deka kuli vakevo via Iuano muka kumbuitika.

Yesu Akanguisa Kanike ka Yala uje uakele na Lihamba
(Mako9:14-29; Luka9:37-43a)

14 Kaha omo vezile ku civunga, yala umo uezile kuli Yesu
nakutsikama nakuhandeka nguendi,
15 “Muene ivuila cikeketima munange, omuo hali na
mushongo uakushinia kaha ukamuyandesa cikuma, omuo
ha vintsimbu viavingi akauila mu tuhia na mu mema.
16 Kaha njamunehele kuli vandongisi vove, vuno honi
kuvasele kumukanguisa.”
17 Kaha Yesu uamukumbuluile nguendi, “Yeni vantu va
ntsimbu ino vakuhona lutsililelo na vupi, njikakala neni
lungahi? Njikamileka lungahi? Muneheni kuno kuli yange.”
18 Kaha Yesu uatenukilile lije lihamba, kaha lije lihamba
liahumine muli ikeye, kaha hajevene uje kanike uakangukile.
19 Ambahoni vandongisi vezile kuli Yesu muvushueke
nakuhandeka nguavo, “Vika honi yetu kutuasele kulihumisa?”
20 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Omuo ya lutsililelo lueni lualundende. Muavusunga njimileka nguange
nga muli na lutsililelo ngue nona ya mbuto ya musalata, ngue
muasa kuhandeka ku munkinda ou ngueni, ‘Huma kuno ya
kuje kaha ukaya, kaha na cimo cahi cimukahonoua.’ ”
21 Vuno honi lihamba liangacije kuliekuhuma ngoco kuvanga na lilombelo na kuliumina kulia.

Yesu Ahandeka naua ha Kutsa cendi
(Mako9:30-32; Luka9:43b-45)

22 Omo valikunguluile hamo mu Ngalileya, Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muna Muntu vanapande kumuhana ku mavoko a vantu,
23 vaka mutsihia, kaha vakamusangula munima ya matangua atatu.”

Kaha vandongisi vevuile vusiua cikuma.

Kufueta Lisimu lia mu Njivo ya Njambi

24 Omo Yesu na vandongisi vendi vezile ku Kapenauma,
kaha vaka kutambula lisimu lia mu njivo ya Njambi vaile
kuli Petulu nakuhandeka nguavo, “Nkuma mulongisi ueni
kekufueta lisimo ndi?”
25 Kaha Petulu uavakumbuluile nguendi, “Eyo.”

Kaha omo Petulu uakovelele mu njivo, Yesu uahandekele
kuli ikeye hakulivanga nguendi, “Simoni vika usinganieka?
Nkuma honi kuli veya vimiene va hano ha mavu vakatambula lisimu? Kuli vana vavo indi kuveka?”
26 Kaha omo Petulu uakumbuluile nguendi, “Kuveka,”
kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nankuma
vana vanapatuka.

27 Nankuma keti tuvapihisile, ya lika ku cisali ukalovele,
kaha ukambate intsi uje uamaputukilo kaha omo ukafukula
mukanua kendi ukauanamo mbongo ya muuaya uaya, kaha
yakayambate nakuvahanayo, linga ikapue lisimu liange
nove."

18

Iya Uakama Cikuma?
(Mako9:33-37; Luka9:46-48)

1 Ha ntsimbu ije vandongisi vezile kuli Yesu nakuhandeka
nguavo, "Iya uakama cikuma mu vumuene vua muilu?"
2 Kaha Yesu uasanene kanike nakumuhaka hhakati kavo,
3 kaha uahandekele nguendi, "Muavusunga njihandeka
kuli yeni nguange, kuvanga mutenguluke kupua ngue ava
vanike, keti ngoconi kumukakovela mu vumuene vua muilu.
4 Uoshe uje alikehesa ikeye vavenia ngue ou kanike, ikeye
napu uakama mu vumuene vua muilu.
5 Uoshe uje atambula kanike ou mu lizina liange na
tambula yange.

Vieseko vije vituala ku Vupi
(Mako9:42-48; Luka17:1-2)

6 "Vuno honi uoshe uje alingisa ava vanike vavandende
vaje vatsiliela muli yange kulinga vupi, cacili kuli ikeye
kumukutilila livue liakulolela vunga mu ntsingo yendi kaha
nakumukokela ha seta ya cisali.
7 Cisingo ha mavu omuo ya vieseko vije vituala ku vupi!
Omuo cilivene vieseko evi vija, vuno honi cisingo kuli muntu
uje vieseko evi vizila!
8 "Kaha nga livoko liove cipue mukono uove vikulingisa
linga ulinge vupi, vitete nakuviumbila kuti, cacili kuli yove
kukovela mu muono oku ucisualonda cipue cilema kupu-
lakana na mavoko avali cipue mikono ivali nakukumbila mu
tuhia tua miaka yoshe ya yaye.
9 Kaha nga lisho liove likulingisa linga ulinge vupi, kaha
licokovolemo nakuliumbila kuti, cacili kuli yove kukovela
mu muono na lisho limo kupulakana na mesho avali aje
akanehesa linga vakakumbile mu ngehena ya tuhia.

Cisimo ca Mpanga Uakuzimbala
(Luka15:3-7)

10 "Taleni keti musembulule ava vanike vavandende,
omuo njimileka nguange muilu muli tungelo vaje ntsimbu
yoshe vakamono cihanga ca Tate uje hali muilu.
11 Omuo Muna Muntu uezile nakuovola vaje vanazimbala.
12 "Vika musinganieka? Nga yala hali na vampanga cihita,
kaha umo uavo nazimbala, nkuma kaseze vaje makumi

atanu na auana na vatanu na vauana (99) ha munkinda nakuya mukutonda uje nazimbala ndi?
13 Kaha nga amuuana, muavusunga njimileka nguange akavuahelele cikuma omuo yendi kupulakana vaje makumi atanu na auana na vatanu na vauana (99) vaje kuvazimbalele.
14 Mucifua cimo vene Tate ua muilu katondo ngeci umo uava vanike vavandende vanonge.

Muntu nga Nakupihisila

15 "Nga mukueni na kupihisila, ya uye ukamuleke vije via nakupihisila, muvuvali vueni lika. Nga akuivuilila kaha uamuovola.
16 Vuno honi nga ka kuivuilila, kaha ambatako umo cipue vavali linga mezi oshe akapue navukaleho vua vantu vavali cipue vatatu.
17 Nga aviana kuvevuilila, kaha lekesako cikungulukilo, kaha nga naua aviana kuivuilila cipue ku cikungulukilo, mupuise ngue vaje keti Vayunda na vaka kutambula lisimu.

Kuvindika na Kutavesa

18 "Muavusunga njimileka nguange, coshe cije civakavindika hano hamavu na muilu naua vakacivindika, kaha coshe cije civakatavesa hano hamavu na muilu naua vakacitavesa.
19 "Kaha naua njimileka nguange, nga muvuvali vueni mulitavasana hano ha mavu ha cuma mukalomba, vakamilingilaco kuli Tate ua muilu.
20 Omuo kuje kunakungulukila vavali cipue vatatu mu lizina liange, kuje vene nange naua njili hhakati kavo."

Cisimo ca Ngamba Uakuhona Kukonekela

21 Ambahoni Petulu uezile kuli Yesu nakuhandeka nguendi, "Muene, nkuma lungahi njasa kukonekela muanetu nga na njipihisila? Nkuma lualuingi vintsimbu vitanu na vivali ndi?"
22 Yesu uamukumbuluile nguendi, "Njikulekesa nguange keti luakupua vintsimbu vitanu na vivali, vuno honi luakupua makumi atanu na avali na vintsimbu vitanu na vivali."
23 Nankuma vumuene vua muilu tuvuesekesa na muene uje uatondele kufueta vangamba vendi.
24 Omo uaputukile linga avafuete, kaha vamunehelele yala uje uakele na mukuli kuli ikeye ua vimbazuvuila via ngolinde viakupua makulukazi likumi (10 0 0).
25 Kaha omo uje yala uahonouele kumufueta, uje muene uendi uashikile linga vamulandese hamo na mpueyendi, na vana vendi na vioshe vije viakele navio linga afuete.

26 “Kaha uje ngamba uatsikamene ha mavuli endi ku
mesho endi nakumulomba nguendi, ‘Muene acinjivan-
dameneko tahi, kaha njikakufueta vioshe!’ ”
27 Kaha uje muene uevuililile ngozi uje ngamba kaha
uamuecelele nakumukonekela mukuli uendi.
28 “Vuno honi uje vene ngamba omo uaile ualiuanene
na umo uavakuavo vangamba uje uakele na mukuli uendi
uakupua cihita ca vimbongo via muuayauaya. Kaha
uamukuatele ha milivu nakuhandeka nguendi, ‘Njifuete
mukuli uange.’
29 Kaha uje mukuavo ngamba uauililile ha mavu nakumu-
lambelela nguendi, ‘Acinjivandameneko tahi, kaha njikaku-
fueta.’
30 Vuno honi uavianene kaha uamutualele mu kamenga
noho hakafuetela uje mukuli uendi.
31 Omo vakuavo vangamba vamuene vije vialingiuile,
kuvevuile muacili, kaha vaile nakuambulula kuli muene
uavo vije vioshe vialingiuile.
32 Ambahoni uje muene uendi uamusanene nakuhandeka
kuli ikeye nguendi, ‘Yove ngamba uamupi! Njakukonekelele
uje mukuli uoshe omuo uanjilambelelele.
33 Kaha vika honi yove kuuamuvuilileko cikeketima
mukueni ngamba, ngue muje munjakuivuililile cikeketima
yange?’
34 Kaha na vutenu uje muene yendi uamutualele ku vaka
kamenga linga vamuzangamese kuvanga noho akafueta
mukuli uoshe uje uakele nauo.”
35 “Omu mukemo vene na Tate ua muilu akalinga yeni
voshe, nga kumukakonekela vamuanoko kuhuminina ku
mitima yeni.”

19

Yesu Alongesa Hakutsiha vulo
(Mako10:1-12)

1 Omo Yesu uamanusuile kuhandeka evi, uahumine mu
Ngalileya uaile ku cihela ca Yundeya musinia lia ndonga ya
Yundau.
2 Kaha civunga cakama ca mukavele, kaha ua vakanguisile
kuje.
3 Vafaliseo vamo vezile kuli ikeye nakumueseka, muku-
muihula nguavo, “Nkuma capua lishiko yala kukondola
mpuevo yendi ha mulonga uli uoshe indi?”
4 Nankuma Yesu uavakumbuluile nguendi, “Kumu-
atandele nguavo uje uavatangele ku maputukilo ua
vatangele yala na mpuevo.”

5 Uahandekele nguendi, “Omuo hacifua eci yala akaseza
vaishe na vaina na kulipandakana hamo na mpuevo yendi,
kaha vavali va kapua muvila umo lika.”
6 Kaha kuvapu vavali vuno honi vapua muvila umo lika.
Kaha cije Njambi napandakana hamo keti vakacihangu-
nune.
7 Kaha Vafaliseo vahandekele kuli ikeye nguavo, “Nkuma
vikahoni Mosesa uashikile umo yala kuhana mukanda
uakukondola kuli mpueyendi nakumusheka?”
8 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Omuo
yakukaluua ca mitima yeni Mosesa uamitavesele linga
mukondole vampuevo veni, vuno honi kumaputukilo kuca-
puile ngoco.
9 Kaha njihandeka kuli yeni nguange, uoshe akondola
mpuevo yendi, kuakuhona kulinga vupangala, nakuambata
mpuevo ueka, kaha alinga vupangala.”
10 Vandongisi vahandekele kuli ikeye nguavo, “Nga
mukemo ngoco hali yala na mpuevo yendi, nkuma cacili
kuhona kuambata.”
11 Vuno honi uahandekele kuli vakevo nguendi, “Keti
muntu uoshe atambula evi vihandeka, kuvanga lika kuli
vaje vavanavihana.
12 Omuo kuli vamo vaje kuvasa kuambata omuo vase-
mukile muje vene, kaha kuvali vamo vaje kuvasa kuambata
omuo vantu vanavalingimo, kaha naua kuvali vamo vaje
kuvambata omuo vanalingi vakevo vavenia ngoco vene
omuo ya vumuene vua muilu. Kaha uoshe uje atambula evi,
avitambule.”

Yesu Akuisula Vanike Vavandende
(Mako10:13-16; Luka18:15-17)

13 Ambahoni vanehele vanike vavandende kuli Yesu linga
avasaleke mavoko endi nakuvalombelela. Vuno honi van-
dongisi vatenukilile vaje vantu vavanehele.
14 Vuno honi Yesu uahandekele nguendi, “Eceleni vanike
vavandende veje kuli yange, keti muvavindike, omuo vu-
muene vua muilu vunapu vuavo.”
15 Kaha uavasalekele mavoko endi kaha uaile.

Mukuenje Uakupita
(Mako10:17-31; Luka18:18-30)

16 Kaha taleni, umo muntu uezile kuli Yesu nakumuihula
nguendi, “Mulongisi, cuma muka cacili njapande kulinga,
linga njikakale na muono uayaye?”
17 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Vika unjihuila
vije via cili?” Kuli lika umo ikeye uacili. Vuno honi nga
utonda kukovela mu vuyoye, niunga mashiko.

18 Uje muntu uamuihuile nguendi, “Vika?” Kaha Yesu
uamukumbuluile nguendi, “Keti ukatsihe, keti ukalinge vu-
pangala, keti ukeve, keti ukahane vukaleho vua makuli,
19 singimika isho na noko, kaha zanga mukueni ngue muje
muualizangela yove vavenia.”
20 Kaha uje mukuenje uamuhuile nguendi, “Vioshe evi
njaviniungu.” Vika naua vikuavo vinjasa kulinga?
21 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nga utonda
kupua uakusungama, ya linga ukalandese viuli navio kaha
uvihane ku vihutu, kaha ukakala na vufuko muilu, kaha ija,
njikave.”
22 Omo uje mukuenje uevuile evi uaile navusiua, omuo
uakele na vufuko vua vuingi cikuma.
23 Kaha Yesu uahandekele kuli vandongisi vendi nguendi,
“Muavusunga njihandeka kuli yeni nguange, cikapua ca
cikalu kuli muka kufuka kukovela mu Vumuene vua muilu.
24 Njimileka naua nguange, ca casi kamelu kuhita mu lisho
lia nguya, kupulakana muka kufuka kukovela mu vumuene
vua Njambi.”
25 Omo vandongisi vovuile eci, valikomokelele cikuma,
nakuhandeka nguavo, “Kaha iya honi akovoka?”
26 Vuno honi Yesu uavatalele nakuhandeka kuli vakevo
nguendi, “Eci cacikalu ku vantu vuno honi kuli Njambi
vioshe viapua viaviasi.”
27 Kaha Petulu uahandekele nguendi, “Tuaseze vioshe
nakukukava. Vika honi tukakala navio?”
28 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Muavusunga njimileka
nguange, mu mavu a maha, omo Muna Muntu akatumama
ha litanda liendi lia vumpau, yeni vaje muanjikavele muka-
tumama ha matanda makumi na avali, mukusompa miyati
likumi na ivali ya Isaleli.
29 Uoshe uje naseza vinjivo viendi, cipue vamunaina
vavamala, cipue vamunaina vavampuevo, cipue vaishe,
cipue vaina, cipue vana vendi cipue vihela, omuo ya lizina
liange, akatambula cihita ku vioshe nakusuana muono ua
yaye.
30 Vuno honi vavengi vaje vakulivanga vakapua vaku-
manusuila, kaha vakumanusuila vakapua vakulivanga.”

20

Vaka Kupanga mu Lihia lia Viniu

1 “Omuo vumuene vua muilu vunapu ngue vavenia njivo
uje cimene mene uaile nakulania vaka kupanga mu lihia
liendi lia viniu.
2 Hanima yakulitavasana na vaka kupanga ha fueto ya ha
litangua, kaha uavatumine mu lihia liendi lia viniu.

3 Kaha ha ntsimbu ya muciuana ku cimene omo uaileko
uamuene vamo vanemana ngoco ku cihela cakulandesela,
4 kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, 'Neni naua
yemuye mukapange mu lihia lia viniu, kaha njikamifueta
fueto ije inapandemo. Kaha vaile.'
5 Kaha uaileko naua ku ntsimbu ya likumi na vivali
ya mutania na ntsimbu ya likumi na vitanu na vivali ku
mutania uacinguezi, kaha uatumineko vakuavo naua.
6 Kaha ku ntsimbu ya mu citanu ya cinguezi uaile naua ku
cihela ca kulandesela kaha uakauanene naua veka vanem-
ana ngoco, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, 'Nkuma
vika honi munemanena lika kuno ngoco ha litangua lioshe
liamutuntu?'
7 Kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, 'Omuo naumo uahi
natulania.' Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, 'Yemuye
mu lihia neni.'
8 "Kaha omo cinguezi cahetele, uje vavenia lihia uahan-
dekele kuli muka kutuamenena vaka kupanga nguendi,
'Sana vaka kupanga linga uvafuete fueto yavo, putukila na
vaje vakukotokela kaha manusuila na vaje vakulivanga.'
9 Kaha omo vaje vavalaniene ha ntsimbu ya mucitanu ya
mutania ua cinguezi vezile, umo na umo uavo uatambuile
fueto ya ha litangua limo.
10 Honi omo vaje valivangele vezile, vasinganiekele
nguavo hamo vakatambula viavingi, vuno honi umo na umo
uavo navo uatambuile fueto ya ha litangua limo.
11 Kaha omo vatambuile vaputukile kulinienieta kuli uje
vavenia lihia
12 nguavo, 'Ava vakukotokela vanapanga lika hola imo,
kaha unavapuisa hamo netu vaje vanapanga litangua lioshe
mukatania.'
13 Vuno honi vavenia lihia uakumbuluile umo uavo
nguendi, 'Kavusamba, kunjakulingile mua mupi, nkuma
kutualitavasanene kupangela fueto ya ha litangua limo ndi?'
14 Ambata vije vinakupande kaha ya, njinahangula
kuhana vaje vakukotokela eci ngue muje munjinahanena
yove.
15 Nkuma kunjasa kulinga muje munjitondela na vim-
bongo viange ndi? Cipue nkuma yove uli nacipululu omuo
ya ngozi yange ndi?"
16 Kaha omu mukemo vene mucikafua, vaka kukotokela
vakapua vaka kulivanga, kaha vaka kulivanga vakapua
vaka kukotokela.

Yesu Ahandeka lua Mucitatu ha Kutsa Cendi (Mako10:32-34; Luka18:31-34)

17 Omo Yesu tele alinakuya ku Yelusalema, uaile hamo na
vandongisi vendi likumi na vavali kuavo lika, kaha mu ngila
uahandekele kuli vakevo muvushueke nguendi,
18 "Taleni, tulinakuya ku Yelusalema, kaha Muna Muntu
vakamuhana kuli vakuluntu va tusasendote nakuli valongisi
va mashiko kaha vakamuhisa nakumutuala ku kutsa,
19 kaha vakamuhana kuli vaje keti Vayunda linga vaka
mushendumune nakumupupanga nakumushukika ha cilin-
dakano, kaha vakamusangula hanima ya matangua atatu."

Catonda Cisemi Uampuevo
(Mako10:35-45)

20 Ambahoni naye ya vana va Zembendeo uezile kuli Yesu
hamo na vana vendi, uatsikamene ku mesho endi kaha
uamulombele cuma cimo.
21 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, "Vika
utonda?" uamukumbuluile nguendi, "Shika linga ava vana
vange vavali linga vatumame umo ku livoko liove liacilio
mukuavo kulia cimoshue mu vumuene vuove."
22 Vuno honi Yesu uamukumbuluile nguendi, "Ku utan-
tekeya vika vije ulinakulomba. Nkuma muasa kunua nganja
ije injikanuina ndi?"
Vamukumbuluile nguavo "Tuasa."
23 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Mukanuina mu
nganja yange, vuno honi kutumama ku livoko liange liacilio
na lia cimoshueni, keti yange njili nanzili yakucitavesa, vuno
honi cinapu cavaje Tate navuahesele laja."
24 Kaha omo vaje likumi vacuvuile, vanienguelele vaje
vamunaina vavali.
25 Vuno honi Yesu uavasanene nakuhandeka nguendi,
"Muatantekeya ngueni vaka kuyula va vaje keti Vayunda vali
nanzili hali vakevo, kaha na vantuama vavo vali na nzili
yakama hali vakevo.
26 Kucikafu muje hali yeni. Vuno honi uoshe uje akapua
uakama hali yeni akapua ngamba yeni,
27 Kaha uoshe akapua uakulivanga hali yeni akapua
ngamba yeni,
28 cipue Muna Muntu kezile mukumuovola vuno honi
mukuovola, nakuhana muono uendi ngue fueto mukuovola
vavengi."

Yesu Akanguisa Vamala Vavali Vatupuputua
(Mako10:46-52; Luka18:35-43)

29 Kaha omo Yesu na vandongisi vendi vahumine ku
Yeliko, civunga cakama camukavele.
30 Kaha taleni, vamala vatupuputua vavali vatumamene
ku mukulo ua tapalo, kaha omo vevuile nguavo Yesu

alinakuhita, vatambekele nguavo, “Tuvuileko cikeketima Muna Ndaviti.”
31 Kaha cije civunga cavatenukilile nguavo vaholoke kuluu, vuno honi vatambakanene cikuma honi nguavo, “Muene, tuvuileko cikeketima, Muna Ndaviti!”
32 Kaha Yesu uemanene nakuvasana nguendi, “Vika mutonda linga njimilingile?”
33 Vahandekele kuli ikeye nguavo, “Muene tutonda kumona.”
34 Kaha Yesu hakuvevuila cikeketima uakuatele ha mesho avo, kaha hajevene vaputukile kumona kaha vamukavele.

21

Yesu Akovela na Kasingimiko mu Yelusalema
(Mako11:1-11; Luka19:8-40; Iuano12:12-19)

1 Kaha omo Yesu na vandongisi vendi vahetele kuyehi na Yelusalema, vaile ku Mbetafanje ku munkinda ua Oliveta, ambahoni Yesu uatumine vandongisi vavali,
2 nakuhandekele kuli vakevo nguendi, “Yeni ku limbo lije lia litala neni, kaha hajevene mukauana cimulu vanamukutu na munendi, kaha vazituleni munjinehelevo.
3 Nga muntu umo akahandeka cimo kuli yeni, mukahandeke ngueni, ‘Muene hali nakuvatonda, kaha akavahiluisa mu vuasi vuasi.’ ”
4 Evi vialingiuile linga vilishulisise vije viahandekele kananguizi ua Njambi nguendi,
5 “Leka muana ua mpuevo ua Siyoni nguove,
Tala, muene yove hali nakuija kuli yove
Uje uakulikehesa kaha nalondo ha cimulu,
na hali muna cimulu.”
6 Kaha vandongisi vaile nakukalinga muje muavashikilililemo Yesu,
7 ambahoni vanehele uje cimulu na munendi, kaha vajalele tuzaku tuavo ha miongo ya vimulu, kaha Yesu uatumameneho.
8 Vuingi vua vivunga vajalele tuzaku tuavo mu ngila, kaha vakuavo naua vatetele mitango ya miti vajalele mu ngila.
9 Kaha cije civunga caile halutue liendi na vaje vamukavangeyele vatambekele cikuma nguavo, “Hosana kuli Muna Ndaviti! Njambi amukuisule ou eja mu lizina lia Muene! Lemeseni Njambi!”
10 Kaha omo uakovelele mu Yelusalema, nganda yoshe ya lijajelelele vahandekele nguavo, “Iya ou?”
11 Kaha vivunga via vantu vahandekele nguavo, “Ou ikeye kananguizi ua Njambi Yesu uaku Nazaleta yamu Ngalileya.”

Yesu Aya ku Njivo ya Njambi
(Mako11:15-19; Luka19:45-48; Iuano2:13-22)

12 Kaha Yesu uakovelele mu mbalanda ya njivo ya Njambi nakusheka voshe vaje vakele nakulandesa na vaje vakele nakulanda mu njivo ya Njambi, kaha uafulumikile vimesa via vaje vakele nakulandulula vimbongo na vitumamo via vaje vakele nakulandesa mavembe.

13 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, "Vacisoneka nguavo, njivo yange vakaitumbula njivo ya malombelo, vuno honi yeni muaipuisa cihela ca vezi."

14 Kaha tupuputua na vilema vezile kuli ikeye mu njivo ya Njambi, kaha uavakanguisile.

15 Vuno honi omo vakuluntu vatusasendote na valongisi va mezi omo vamuene viuma viacili vije vialingile, na vanike vavandende vatambekele mu njivo ya Njambi nguavo, "Hosana Muna Ndaviti," Nankuma vanienguele cikuma,

16 kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, "Uli nakuvua evi vivalinakuhandeka ava ndi?" Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi,

"Eyo, nkuma kumuatandele nguavo, 'Mu tunua tua vanike na vaje vali nakujamua mukemo mukahumu kulemesa ca vusunga ndi'?"

17 Kaha Yesu uavasezele, uahumine mu nganda nakuya ku Mbeteniya kukeko kuakakosele.

Yesu Asinga Muti ua Mukuyu
(Mako11:12-14;20-24)

18 Cimenemene omo Yesu uakele nakuhiluka ku nganda ya Yelusalema, uevuile njala.

19 Kaha omo uamuene muti ua mukuyu ku mukulo ua ngila, uaileko kaha uauaneneko nacimo cahi kuvanga maputa lika. Kaha uahandekele kuli ukeuo nguendi, "Keti ukeme vushuka naua!" Kaha hajevene uje muti ua mukuyu uomine.

20 Omo vandongisi vacimuene valikomokelele cikuma, kaha vahandekele nguavo, "Nkuma vati honi ahavene ou muti ua mukuyu unomu?"

21 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, "Muavusunga njimileka nguange, nga muli na lutsililelo nakuhona kulikanouela, kumukalingi lika evi vinalingiua ku muti ua mukuyu, vuno honi cipue nga mukahandeka kuli ou munkinda ngueni, 'Katuka linga ukaliumbile mu mema a kalunga, kaha cikalingiua.'

22 Nga muli na lutsililelo, vioshe vimukalomba muli lombelo mukavitambula."

Cihula ca ha Nzili Yakama ya Yesu
(Mako11:27-33; Luka20:1-8)

23 Kaha omo Yesu uakovelele mu mbalanda ya njivo ya Njambi, tele acili nakulongesa, vakuluntu va tusasendote na vakuluntu vezile kuli ikeye nakuhandeka nguavo, “Nzili muka yakama ulinakulinga nayo viuma evi, iya uakuhanene eyi nzili yakama?”

24 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, “Nange naua njim-ihula cihula kaha nga munjikumbulula, kaha nange naua njikamileka nzili yakama injikalingi nayo evi vuima.

25 Nkuma kumbuitika ca Iuano cahumine kuli? Cahumine kuilu indi cahumine ku vantu?”

Kaha valikananganene umo na mukuavo nguavo, “Nga tuhandeka nguetu cahumine muilu, kaha akahandeka kuli yetu nguendi, ‘Nkuma vika honi kumua mutsilielelele?’

26 Vuno honi nga tuhandeka nguetu, ‘Cahumine ku vantu,’ kaha tuteua civunga ca vantu, omo voshe vatsilielele nguavo Iuano uapuile kananguizi ua Njambi.”

27 Kaha vakumbuluile Yesu nguavo, “Kututantekeya,”

Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, Kaha nange naua kunjimilekesa kuje kunjikahumisa eyi nzili yakama injili nakulinga nayo viuma evi.

Cisimo ca Vana va Vamala Vavali

28 “Nkuma yeni vika muhandekaho? Kuakele yala uje uakele na vana vavali va vamala, kaha uaile kuli uakuli-vanga nakuhandeka kuli ikeye nguendi, ‘Lelo ya ukapange mu lihia lia mikolovozi.’

29 Kaha uamukumbuluile nguendi, ‘Kunjiiko’ vuno honi muka ntsimbu lika uatengulukile nakuya.

30 Kaha uaile kuli uamucivali nakukahandeka viakulifua, kaha uamukumbuluile nguendi ‘Njiya muene,’ vuno honi kaile.

31 Nkuma hali ava vavali iya ualingile cizango ca ishe?” Vamukumbuluile nguavo,

“Uakulivanga.”

Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, muavusunga njihandeka kuli yeni nguange, vaka kutambula lisimu na vikoyi vakovela mu vumuene vua Njambi yeni kanda.

32 Omo Iuano uezile kuli yeni mu ngila ya vusunga, kaha kumuamutsilielele, vuno honi vaka kutambula lisimu na vikoyi vamutsilielele, vuno honi cipue vene muacimuene, vuno honi kumuatengulukile nakumutsiliela.

Cisimo ca Vaka Kupanga mu Citungu ca Mikolovozi ya Vushuka vua Viniu
(Mako12:1-12; Luka20:9-19)

33 Kaha Yesu uahandekele naua nguendi, “Ivuilileni
cisimo cikuavo, Kuakele liavenia njivo uje uakunine li-
hia lia mikolovozi, kaha uazenguisileko cipatanga, kaha
uahindile cina ca kukamuinamo viniu, kaha uatungile ka-
poshi nakusezelako vaka kupanga, kaha uaile ku cifuti ceka.
34 Omo ntsimbu ya kuteja vushuka yakele muyehi, uatu-
mine vangamba vendi kuli vaka kupanga, linga vakambate
vushuka vuendi,
35 kaha vaje vaka kupanga vakuatele vangamba vendi
kaha vapupileho umo, nakutsihaho umo, kaha nakuashaho
umo mavue.
36 Kaha naua uatumine vangamba veka, kupulakana va
kulivanga, kaha navakevo vene vavalingile cifua cimo.
37 Kuhuma haje uatumine munendi kuli vakevo nguendi,
‘Vakamusingimika munange.’
38 Vuno honi vaje vaka kupanga omo vamuene uje muana,
valihandekese umo na mukuavo nguavo, ‘Ou ikeye muna uje
vavenia lihia, tuyeni tumutsihe kaha tukasuana lihia liendi.’
39 Kaha vamukuatele nakumumbila hambanza ya lihia lia
mikolovozi, nakumutsiha.

40 “Nankuma omo liavenia lihia lia mikolovozi ua viniu
akeja, nkuma akalinga vika kuli vaje vaka kupanga?”

41 Vahandekele kuli ikeye nguavo, “Akatsiha vaje vantu
va vapi kaha vakatsa mua mupi, kaha akahana lije lihia lia
mikolovozi ua viniu kuvaka kupanga veka vaje vakamuhana
vushuka mu ntsimbu yavo.”

42 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nkuma kumu-
atandele mu visoneka nguavio,

“ ‘Livue lije vene vaka kutunga vavianene,
likelio linapu nsina ya mu mbango.

Eci cikeco calingile Muene,
kaha cinapu cakukomouesa kuli yetu.’ ”

43 Nankuma njimileka nguange, “Vumuene vua Njambi
vaka miniekavuo nakuvuhana ku vantu vaje vema vushuka
vuauo.”
44 Kaha muntu uoshe uje auila ha livue eli likamutetanga
vipindi pindi, vuno honi nga uoshe uje likauila, likamutsena.

45 Omo vakuluntu vatusasendote na Vafaliseo vovuile
visimo viendi, vatantekeyele nguavo hali nakuhandeka
vakevo.
46 Vuno honi omo vesekele kumukuta, vateuele civunga
ca vantu, omuo vatantekeyele nguavo ikeye kananguizi ua
Njambi.

22

Cisimo ca ciuano ca Vulo
(Luka14:15-24)

1 Kaha naua Yesu uahandekele kuli vakevo mu visimo nguendi,
2 "Vumuene vua muilu vunapu kusetekesa ngue muene uje ualingile ciuano ca vulo vua munendi ua yala,
3 kaha uatumine vangamba vendi mukusana vaje valaniene ku ciuano ca vulu, vuno honi kuvezileko.
4 Kaha uatumine vangamba vakuavo naua nguendi, 'Lekeni vaje vavanalania, Taleni njavuahesa laja viakulia viange, vangombe vange na vimuna vange vakuhindala vanavatsihi, kaha viuma vioshe vinavuaha laja, ijeni ku ciuano ca vulo!'
5 Vuno honi kuvahakeleleko mana, vaile kuavo, umo ku lihia liendi, mukuavo kumingoso yendi,
6 vakuavo vakuatele vaje vangamba vendi nakuvayandesa mua mupi, kaha va vatsihile.
7 Kaha muene uanienguele cikuma, kaha uatumine masualale vendi nakukavanongesa vaje vatsihile vangamba vendi nakukatsimika vinganda viavo.
8 Kaha uahandekele kuli vangamba vendi nguendi, 'Ciuano ca vulo cavuaha laja, vuno honi vaje valaniene kuvezile.
9 Nankuma yemuye mu vimbango via vitapalo, kaha mukalanie voshe vaje vamukauana veje ku ciuano ca vulo'
10 Kaha vaje vangamba vaile mu vitapalo nakukungulula voshe vaje vavauanene, voshe vacili na vaje va vapi, kaha ije njivo ya ciuano ca vulo yashulile na vangezi.
11 "Vuno honi omo muene uezile nakukovela mukumona vaje vangezi, uamuene ngeci yala umo kazalele vuzalo via ha vulo,
12 kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, 'Kavusamba uakovela vati muno kuakuhona kuzala vuzalo vua ha vulo?' Kaha uahonouele viakuhandeka.
13 Ambahoni muene uahandekele kuli vaje vaka kukuasa vangezi nguendi, 'Mukuteni ku mavoko na ku mikono, mutualeni hambanza mu milima, kuje vantu vaka lila na kulishumanga ku mazo avo.' "
14 "Omuo vavengi vanavalania, vuno honi vavandende lika vavanahangula."

Cihula ca Kufueta Lisimu
(Mako12:13-17; Luka20:20-26)

15 Ambahoni Vafaliseo vaile nakutumba vutumbe ngeci vakamueseke navihandeka viendi.

16 Kaha vatumine vandongisi vavo kuli ikeye hamo na
Helonde nguavo, “Mulongisi tutantekeya nguetu u yala
uavusunga kaha ukalongesa vingila via Njambi mu vusunga,
cakuhona kuteua muntu hali uoshe, omuo kuuekutala
muntu muafuilamo.
17 Tuleke vika usinganieka? Nkuma cinapu lishiko kufueta
lisimu kuli Sezale, indi kuahi?”
18 Vuno honi Yesu uatantekeyele laja vupi vuavo kaha
uahandekele nguendi, “Yeni vaka civembulu, vika honi
munjesekela?
19 Njimueseni vimbongo via lisimu.”
Kaha vamunehelele mbongo ya muuaya uaya.
20 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi,
“Cihanga ceya eci?”
“Kaha lizina lieya vanasonekaho?”
21 Vahandekele nguavo, “Via Sezale.” Ambahoni uahan-
dekekele kuli vakevo nguendi, “Haneni viuma via Sezale kuli
Sezale, kaha haneni viuma via Njambi kuli Njambi.”
22 Omo vovuile eci valikomokelele cikuma kaha va-
musezele vaile.

Cihula ca ha Kusanguka ku Vatsi
(Mako12:18-27; Luka20:27-40)

23 Ha litangua lije vene Vasanduki vezile kuli Yesu, vaje
vakatsiliela nguavo kuesi kusanguka kuvatsi. Kaha va-
muhuile cihula nguavo,
24 Mulongisi, Mosesa uahandekele nguendi, “Nga yala atsa
kuakuhona kuseza vana, kaha uje muanaye napande kuam-
bata uje ntuluue, linga asemeneko vana vaje vanapandele
kusemenako muanaye.
25 Ambahoni vapuile vatanu na vavali vamuanaye, kaha
uakulivanga uambatele, kaha uatsile, kaha kasezele vana
kaha uasezele uje mpueyendi kuli muanaye.
26 Cuma cakulifua calingiuile kuli uamucivali na kuli
uamucitatu, nakuli uje uamu citanu na vavali.
27 Kumamanuisilo uje mpuevo uatsile.
28 Kaha mukusanguka, nankuma, akapua mpuevo yeya ha
vantu ava vatanu na vavali? Omuo voshe vamuambatele.”
29 Vuno honi Yesu uavakumbuluile nguendi, “Yeni muapi-
hisa, omuo kumutantekeya visoneka cipue nzili ya Njambi.
30 Omuo mukusanguka ku vatsi kukukakala kuambata
cipue kushombuesa, vuno honi vakapua ngue tungelo va
muilu.
31 Kaha ngue ha kusanguka kuvatsi, nkuma kumuatandele
vije viahandekele Njambi kuli yeni nguendi,

32 'Yange Njambi ua Avilahama, na Njambi ua Isake, na
Njambi ya Yakomba.' Keti Njambi ua vaka kutsa, vuno honi
Njambi ua vaka kuyoya."
33 Kaha omo vivunga via vantu vovuile eci, valikomokelele
cikuma ha kulongesa cendi.

Lishiko Liakama
(Mako12:28-43; Luka10:25-28)
34 Vuno honi omo Vafaliseo vevuile nguavo naholuesa
Vasanduki, kaha valikunguluile hamo lika.
35 Kaha umo uavo, uje uapuile muka kuimanena mashiko,
uamuhuile cihula cakumueseka nguendi,
36 "Mulongisi, nkuma lishiko muka liakama ku mashiko
oshe?"
37 "Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, 'Ukazanga
Muene Njambi yove na mutima uove uoshe, na muono uove
uoshe, na mana ove oshe.'
38 Eli likelio lishiko liakama lia kulivanga.
39 Kaha lia mucivali eli, 'Zanga mukueni ngue muje muual-
izangela yove vavenia.'
40 Ha mashiko aua avali hakeho hanemana mashiko oshe
na tunanguizi va Njambi."

Cihula ca hali Kilistu
(Mako12:35-37; Luka20:1-44)
41 Honi omo Vafaliseo valikunguluile hamo, Yesu uave-
huile cihula,
42 uahandekele nguendi, "Vika musinganieka hali Kilistu?
Uapua Muna iya?" Vamukumbuluile nguavo,
"Muna Ndaviti."
43 Kaha Yesu uavehuile nguendi, "Capuile vati honi, nkuma
Ndaviti" vamulongesele kuli Cimbembesi, linga amusane
Muene, omo uahandekele nguendi,
44 " 'Muene uahandekele kuli Muene yange nguendi,
Tumama ku livoko liange lia cilio,
noho njikahaka vitozi vove muintsi lia viliato viove'?
45 Nga Ndaviti amusana nguendi Muene, nkuma akapua vati
naua munendi?"
46 Kaha naumo uahi uasele kumutava lizi, nankuma
kuhuma ha litangua lije vene naumo uahi uesekele kumui-
hula cihula naua.

23

Yesu Anangula hali Valongisi va Lishiko na Vafaliseo
(Mako12:38-39; Luka11:43-46; 20:45-46)
1 Ambahoni Yesu uahandekele ku civunga na kuli van-
dongisi vendi nguendi,

2 “Valongisi va lishiko na Vafaliseo vatumama ha cituamo
ca Mosesa,
3 kaha lingeni nakutala vioshe vije vamileka, vuno honi
keti vije vivalinga, omuo vakambulula vije kuvekulinga.
4 Vakakutu viteli via kulema vije viavikalu kuviambata,
nakuvituika ha vitsili via vantu, vuno honi vakevo kuveku-
jundulako cipue na munie uavo ha kuvijundula.
5 Vioshe vije vivakalingi, vakavilingila linga vantu vava-
mone, omuo vakakutiliya mikanda ya visoneka ha maholo
avo na ha mavoko avo, na vulaha vua tundombe tua tuzaku
tuavo,
6 kaha vakevo vazanga cihela ca vulemu ku viuano na
vitumamo viacili mu vinjivo via malombelo,
7 nakuvameneka nakasingimiko ku vihela via kulan-
desela, nakuvasana nguavo ‘Mulongisi’ ku vantu.
8 Vuno honi yeni keti vamisane mulongisi, omuo muli lika
na mulongisi umo lika, kaha yeni voshe muva vusamba.
9 Kaha keti mukasaneho muntu hali uoshe ‘Tate’ hano ha
mavu, omuo muli lika na Ishueni umo, uje hali muilu.
10 Naua keti vakamisane muene, omuo muli lika na muene
umo, ikeye Kilistu.
11 Uoshe uje uakama hhakati keni akapua ngamba yeni.
12 Uoshe uje alijundula ikeye vavenia vaka mukehesa,
kaha uoshe uje alikehesa ikeye vavenia vaka mujundula.

Yesu Avahisa ha Civembulu cavo
(Mako12:40; Luka11:39-42;44;52; 20:47)

13 “Vuno honi tuyando kuli yeni, valongisi va mashiko na
Vafaliseo, yeni vaka civembulu! Omuo mukashoko vikolo
via vumuene vua muilu ku vantu, omuo neni vavenia
kumue kukovelamo, cipue kutavesa vaje vatonda linga
vakovele.
14 Cisingo kuli yeni, valongisi va mashiko na Vafaliseo,
yeni vaka civembulu! Omuo yeni mukapihisa vinjivo via
vantuluue mukulimuesa ha kulombela malombelo alaha.
Nankuma mukatambula cihiso cakama.
15 “Cisingo kuli yeni, valongisi va mashiko na Vafaliseo,
yeni vaka civembulu! Omuo yeni mukendangana ku mema
a kalunga naku ntunda linga mutengululeko muntu umo,
kaha omo natenguluka, mukamupuisa luvali kupua muana
ua ngehena ngue yeni.
16 “Cisingo kuli yeni vantuama vatupuputua, yeni vaje
mukahandeka ngueni, ‘Nga umo alisinga na njivo ya Njambi,
kaha cinapu cangoco, vuno honi nga umo alisinga na
ngolinde ya njivo ya Njambi, kaha vanamukutu nacisingo
cendi.’

17 Yeni tupuputua va vilema! Nkuma cika cakama,
ngolinde indi njivo ya Njambi ije ilingisa ngolinde linga ipue
yakulela?
18 Kaha mukahandeka ngueni, 'Nga umo alisinga na mu-
tula, kaha cinapu cangoco, vuno honi nga umo alisinga na
vuana vuje vuli ha mutula, kaha vanamukutu nacisingo
cendi.'
19 Yeni vantu vatupuputua! Nkuma cika cakama, vuana
indi mutula uje ulingisa vuana linga vupue vuakulela?
20 Nankuma uoshe uje alisinga na mutula, nalisingi nauo
na vioshe vije viliho,
21 kaha uoshe uje alisinga na njivo ya Njambi, nalisingi
nayo na uoshe uje uakalamo,
22 kaha uoshe uje alisinga na lilu, nalisingi na litanda lia
Njambi na uoshe uje uatumamaho.
23 "Cisingo kuli yeni, valongisi va lishiko na Vafaliseo,
yeni vaka civembulu! Omuo yeni mukahana cavulikumi
ca viuma vije mukatovesa mu visapa sapa via minte na
ndilu na kumine, nakuyengula viuma viaseho via lishiko,
via vusunga na cikeketima na lutsililelo, vije vimuapandele
kulinga cakuhona kuyengula vikuavo.
24 Yeni vantuama vatupuputua, mukahumisa mbulum-
bulu mu viakunua vieni nakuminisa kamelu!
25 "Cisingo kuli yeni, valongisi va lishiko na Vafaliseo,
yeni vaka civembulu! Omuo yeni mukakushu nganja na
lilonga hambanza yavio, vuno honi mukati kavio muashulu
nalizangamena nakulizanga yeni vavenia.
26 Yeni Vafaliseo vatupuputua! Cakulivanga tahi kusheni
mukati ka nganja na lilonga, kaha na helu liavio hakatoka.
27 "Cisingo kuli yeni valongisi va lishiko na Vafaliseo,
yeni vaka civembulu! Omuo yeni munapu ngue vihilo
vije vivanakushu kaha vinatoko too, vije hambanza liavio
vimoneka muacili, vuno honi mukati kavio munashulu na
vitsihia via vantu vakutsa na via mazilo vioshe.
28 Omu mukemo neni vene mumuli nakusholoka, ham-
banza musholoka ngue vaka vusunga ku vantu, vuno honi
mukati keni munashulu na civembulu na vupi.

Yesu Avaleka Kashitiku
(Luka11:47-51)

29 "Cisingo kuli yeni valongisi va lishiko na Vafaliseo,
yeni vaka civembulu! Omuo yeni mukatungu vihilo via
tunanguizi va Njambi va Njambi nakupesapesa viakumunga
via vaka vusunga,
30 nakuhandeka ngueni, 'Nga tuayoyele mu matangua
aje a vatatetu, ngue kutualingile vije vivalingile vakevo
viakumuania maninga a tunanguizi va Njambi va Njambi.'

31 Nankuma mulina vukaleho hali yeni vavenia, ngueni
mu vana va vaje vatsihile tunanguizi va Njambi va Njambi.
32 Nkumani shulisiseni seteko ya va ishueni.
33 Yeni manoka, yeni vana va manoka, nkuma mukateua
vati cihiso ca ngehena?
34 Nankuma njimitumina tunanguizi va Njambi va Njambi
na vaka mana na valongisi va lishiko, vamo vaje vamukatsi-
hia na kushukika ha cilindakano, kaha vamo mukavapupa
mu vinjivo vieni via malombelo, nakuvapakesa huma mu
mbonge na kuya mbonge ikuavo.
35 Kaha mukatambula kashitiku ka kutsiha vantu voshe
vaje vakuhona mulonga, kuhuma ku maninga aua vusunga
Avele kuya ku maninga a Zakaliya muna Mbelekiya, uje
imuatsihilile mukati ka njivo ya Njambi na mutula.
36 Muavusunga njimileka nguange, cihiso coshe cikeja hali
vantu va ntsimbu ino.

Cizango ca Yesu hali Yelusalema
(Luka13:34-35)

37 "Yove Yelusalema, Yelusalema, mukakutsiha tunanguizi
va Njambi va Njambi nakuasha mavue vaje va vanatumu
kuli yove! Nkuma vintsimbu vingahi njakunguluile vana
vove hamolika ngue cali muakavutamena vana vendi mu
mambava endi, kaha yove kuuatondelemo!
38 Tala, njivo yove vanaiseze kaha ili mupulungua.
39 Kaha njikuleka nguange, ku ukanjimonoho naua, ku-
vanga noho ukahandeka nguove 'Nakuisuliua uje eja mu
lizina lia Muene.' "

24

Yesu Ahandeka hakunonga ca Njivo ya Njambi
(Mako13:1; Luka21:5-6)

1 Yesu uahumine mu njivo na kuya, kaha vandongisi vendi
vezile kuli ikeye nakumumuesa vinjivo via Njambi.
2 Vuno honi uavakumbuluile nguendi, "Munamono viuma
vioshe evi, indi kuahi? Muavusunga njihandeka kuli yeni
nguange, kukuesi cipue livue limo likasala halikuavo, lije
kuvakombila ha mavu."

Tuyando na Mapakeso
(Mako13:3-13; Luka21:7-19)

3 Kaha omo Yesu uatumamene ha munkinda ua Oliveta,
vandongisi vendi vezile kuli ikeye muvusueke nakuhan-
deka nguavo, "Tuleke ntsimbu muka eci cikalingika, kaha
cimueso muka cikalingiua hakuija cove na ha ntsimbu ya
kuhua ca mavu?"

4 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, “Zangameni linga
keti umo akamikuise.
5 Omuo vavengi vakeja mu lizina liange, nguavo, ‘Yange
Kilistu!’ kaha vakakuisa vavengi.
6 Kaha mukevua vinzita nakalua ka vinzita, keti
mukakomoke, omuo evi viapande kulingiua, vuno honi
eci keti cikeco kukotoka ca mavu.
7 Omuo lifuti likatengulukila lifuti likuavo, vumuene
vukatengulukila vumuene vukuavo, ku kakala njala ya
liangangala na mandunduma ku mitambela ya kuliseza
seza.
8 Evi vinapu ngue kuputuka ca mushongo uakusema.
9 “Ambahoni vakamituala mukuyanda, nakumitsiha, kaha
vaka mafuti voshe vaka mizinda omuo ya lizina liange.
10 Kaha ambahoni vavengi lutsililelo luavo lukahua, kaha
vakalienda vungungu umo na mukuavo na kulizinda umo
na mukuavo.
11 Kaha tunanguizi va Njambi va makuli vavengi vakeja
na kukuisa vavengi.
12 Omuo kulivuezelela ca vupi cinapu cakama, kaha
cizango ca vantu vavengi cikatontola.
13 Vuno honi uoshe uje akakateya nankuma manusuilo a
kovoka.
14 Kaha muzimbu uacili ou ua vumuene vaka uambulula
ha mavu oshe, kupua ngue vukaleho ku mafuti oshe, amba-
honi mamanusuilo akeja.

Cimueso ca Shuama
(Mako13:14-23; Luka21:20-24)

15 “Nankuma omo mukamona cimueso ca shuama cije
cahandekele kananguizi Ndaniele cinemana mu cihela ca
kulela,” (Yove uli na kutanda uvuisisa muvinalumbunukila!)
16 Kaha eceleni vaje vali mu Yundeya vateuele ku
minkinda,
17 uoshe uje hali helu lia njivo keti ashuluke ha mavu, linga
ambate vije vili mu njivo yendi,
18 kaha uoshe hali mu lihia keti ahiluke kunima nakuam-
bata cikovelo cendi.
19 Caluvinda kuli vaje vali navana na kuli vaje vajamuesa
mu matangua aje!
20 Lombeleni linga keti cikalingike mu cisika cipue ha
litangua lia sapalalo.
21 Omuo honi ha matangua aje kukakala tuyando, tuje
kutuakeleko hume kuputuka ca lifuti kuheta na lelo, kuahi,
kaha ku cikakalako naua.
22 Kaha nga aje matangua kauakehesele nga na muntu
uahi akovoka, vuno honi omuo ya vantu vendi vaje va-
hanguile, matangua aje vaka akehesa.

23 “Vuno honi, nga umo ahandeka kuli yeni nguendi,
‘Taleni Kilistu uno!’ cipue ‘Uje ali kuje!’ keti mucitsiliele.”
24 Omuo Vakilistu va makuli na tunanguizi va Njambi
va makuli vakasholoka nakulinga vitantekeyeso na viko-
mouesa, linga vamizimbalese, nga casiua nakuli vaje va-
vanahangula.
25 Vuno honi njamileke ntsimbu kanda ihete.
26 “Cipue nga vahandeka kuli yeni nguavo, ‘Taleni ali
mu mpambo,’ keti muyeko, cipue nga vahandeka nguavo,
‘Taleni, ali mu mulili ua mukati!’ keti mucitsiliele.
27 Omuo ngue mulengi ukahuma ku ngangela nakatua
ceke kuheta na ku kangombe ka yambi, eci cikapua kuija
ca Muna Muntu.
28 “Kuoshe kuje kuli civimbi kukeko kukalikunguluila
makuvi.

Kuija ca Muna Muntu
(Mako13:24-27; Luka21:25-28)

29 “Hanima ya tuyando hamatangua aje litangua likalava,
kaha ngonde kuikatu ceke, na vintanga ntanga vikaua
kuhuma kuilu, kaha nzili ya melu ikaninganga.
30 Ambahoni kukasholoka cimueso ca Muna Muntu muilu,
kaha miyati yoshe ya hamavu ikalila, kaha vakamona
Muna Muntu eja mu mashuela amuilu na nzili na vumpau
vuakama.
31 Kaha akatuma tungelo vendi na mutambi ua lipenga,
kaha akakungulula vantu vendi vahanguile kuhuma ku
vimpunzi viuana, kuhuma ku mamanusuilo a muilu
nakukuavo.”

Cilongesa ca Muti ua Mukuyu
(Mako13:28-31; Luka21:9-33)

32 “Lilongeseni cilongesa ca muti ua mukuyu, omuo
mintango yauo ishoshela nakuhaka maputa, kaha muatan-
tekeya ngueni ntondue ili muyehi.
33 Kaha omo mumona viuma vioshe evi, kaha mutantek-
eye ngueni ntsimbu ili muyehi, ku vikolo.
34 Muavusunga njimileka nguange, vantu va ntsimbu ino
kuvakatsi kuvanga vuima vioshe evi vinalingiua.
35 Melu na mavu vioshe vikahita, vuno honi mezi ange
kuuakahu.”

Naumo uahi Atantekeya Litangua cipue Hola
(Mako13:32-37; Luka17:26-30;34-36)

36 “Vuno honi ha litangua lije cipue hola naumo uahi
atantekeya, cipue vene tungelo va muilu, cipue Muana, vuno
honi kuvanga lika Tate.

37 Ngue mucafuile ku matangua a Noua, mukemo vene
mucikafua hakuija ca Muna Muntu.
38 Omuo ngue mu matangua aje tele livazi kanda lije vantu
valile na kunua, kuambata na kushombuesa, kutuala na ha
litangua Noua uakovelele mu vuato,
39 Kaha kuvatantekeyele noho livazi liezile
nakuvanongesa voshe, kaha mukemo mu cikafua akuija
kua Muna Mutu.
40 Kaha vamala vavali vakapua mulihia, kaha umo vaka-
muambata umo vakamuseza.
41 Kaha vampuevo vavali vakatua mucini cimo, kaha umo
va kamuambata, mukuavo vakamuseza.
42 Zangameni omuo kumutantekeya litangua lije Muene
yeni akeja.
43 Vuno honi tantekeyeni eci, nga liavenia njivo akatan-
tekeya ntsimbu muka ya vutsiki muizi akeja, kaha nga
akavandamena, nakumona nguendi njivo yendi kuvaituvu.
44 Nankuma neni naua munapande kulivuahesela, omuo
Muna Muntu akeja ha hola ije kumutantekeya."

Ngamba Uakulongua cipue Uakuhona kulongua
(Luka12:41-48)

45 "Iya honi ngamba ua kulongua na mana uje muene
uendi uamuhakele kuendesa vakuavo vangamba nakuva-
hana viakulia ha ntsimbu ya kupuamo?
46 Nakuisuliua uje ngamba omo muene uendi omo ahiluka
amuuana hali nakulinga mujevene.
47 Muavusunga njimileka nguange, akamupuisa kupua
mukuluntu ua vufuko vuendi vioshe.
48 Vuno honi nga uje ngamba uendi uamupi ahandeka kuli
ikeye vavenia nguendi, 'Muene uange neshuala kuhiluka,'
49 kaha aputuka kupupa vangamba vakuavo, na kulia na
kunua na vaka kupenda,
50 muene ua uje ngamba akeja ha litangua olio ka muvan-
damenene na hola ije katantekeya,
51 kaha akamuhana kashitiko na kumuhaka hamo nava
kacivembulu, vantu vaje vakalila na kulishumanga ku
mazo."

25

Cisimo ca Vambanda Likumi

1 "Ha ntsimbu ije vumuene vua muilu vaka vuesekesa
ngue vambanda likumi vaje vambatele vindeya viavo
nakuya linga vakaliuane na liavenia vulo.
2 Vuno honi ava vatanu vapuile viheve, kaha vatanu
vapuile vamana.

3 Omo vaje vambanda vakuheva vambatele vindeya viavo,
kuvambatele na mazi eka naua,
4 vuno honi vaje vamana vambatele mazi mu vintsazi na
mu vindeya viavo.
5 Kaha omo uje liavenia vulo uakotokelele kuija, kaha
voshe vaje vambanda vanengukile na kuya mutulo."
6 "Vuno honi mukati ka vutsiki vevuile mutambi nguavo,
'Taleni liavenia vulo uje hali nakuija! Tuhukeni linga
muliuane nendi.'
7 Kaha voshe vaje vambanda vahindukile nakushukumisa
vindeya viavo.
8 Kaha vaje vakuheva vahandekele kuli vamana nguavo,
'Tuhaneniko amo mazi eni, omuo vindeya vietu vitonda
kuzima.'
9 Vuno honi vaje vambanda vamana vakumbuluile
nguavo, 'Kutupuisamo kulipangelauo yetu neni, yemuye
kuli vakakulandesa linga mukalilandele yeni vavenia.'
10 Kaha tele vanayi mukulanda, liavenia vulo uezile, kaha
vaje valivuaheselele vaile nendi ku ciuano ca vulo, kaha
vashokele ku cikolo."
11 "Hanima honi vaje vambanda vaviheve vezile vahan-
dekele nguavo, 'Muene, muene, tushokolueleko.'
12 Vuno honi uavakumbuluile nguendi, 'Muavusunga nji-
handeka kuli yeni nguange, kunjimitantekeya.' "
13 Nankuma zangameni, omuo kumutantekeya litangua
cipue hola.

Cisimo ca Vangamba Vatatu
(Luka19:11-27)

14 "Kaha naua Yesu uavalekele nguendi, vumuene vua
muilu vukafua ngue yala omo aya mu vungenzi kaha asana
vangamba vendi, nakuvasezela vupite vuendi.
15 Kuli umo uahanene makulukazi atanu a vimbazuvuila
via ngolinde, kuli mukuavo makulukazi avali a vimbazu-
vuila via ngolinde, kuli mukuavo likulukazi limo lia vim-
bazuvuila via ngolinde, kuya kuvipangi viavo kaha uaile.
16 Kaha uje uatambuile makulukazi atanu a vimbazuvuila
via ngolinde uaile hajevene uakavilanduluile, kaha uaka-
pangeleleho naua makulukazi atanu a vimbazuvuila via
ngolinde.
17 Kaha naua na uje mukuavo uatambuile makulukazi
avali a vimbazuvuila via ngolinde, uapangeleleho naua
makulukazi avali a vimbazuvuila via ngolinde.
18 Vuno honi uje ngamba uatambuile likulukazi limo
lia vimbazuvuila via ngolinde uaile, nakukahinda cina
nakushitikamo vimbongo via muene uendi."

19 “Omo kuetile matangua amengi muene ua vaje
vangamba uehilukile kaha uatandele navo vije vimbazu-
vuila via ngolinde.
20 Kaha uje uatambuile makulukazi atanu a vimbazuvuila
via ngolinde uezile, kaha uaneheleleho naua makulukazi
atanu a vimbazuvuila via ngolinde, nakuhandeka nguendi,
‘Muene uanjihanene makulukazi atanu a vimbazuvuila via
ngolinde, kaha naua njapangelaho makulukazi atanu a
vimbazuvuila via ngolinde eka naua.’ ”
21 “Muene uendi uahandekele kuli ikeye nguendi,
‘Ualingi muacili, ngamba uacili uakukonkama! Unapu
uakunkokama a viuma via vindende, njikakupuisa
mukuluntu uaviuma viavingi. Kovela mukuvuahelele ca
muene yove.’ ”
22 “Kaha na uje uatambuile makulukazi avali a vim-
bazuvuila via ngolinde uezile kuli ikeye nguendi, ‘Muene
uanjihanene makulukazi avali a vimbazuvuila via ngolinde,
hano njapangelaho makulukazi avali a vimbazuvuila via
ngolinde eka naua.’ ”
23 “Muene uendi uahandekele kuli ikeye nguendi,
‘Ualingi muacili, ngamba uacili uakunkokama! Unapu
uakunkokama a viuma via vindende, njikakupuisa
mukuluntu uaviuma viavingi. Kovela mukuvuahelele ca
muene yove.’ ”
24 “Kaha na uje uatambuile likulukazi limo, lia ngolinde
uezile, uahandekele kuli muene uendi nguendi, ‘Muene
njakutantekeya nguange uapua u muntu uamukalu cikuma,
ukateja vije kuuakuvile, kaha ukakungulula vije kuuashan-
duile,
25 kaha njevuile liova, kaha njaile nakushitika ngolinde
yove mu livu. Viuma viove evi.’ ”
26 Vuno honi muene uendi uamukumbuluile nguendi,
“Yove ngamba uamupi ua cilenda! Uatantekeyele nguove
njikateje kuje kunjakuvile, kaha njikakungulula vije kun-
jashanduile?
27 Ambahoni uasinganiekele kutulikisa vimbongo viange
kuli vakakutulika vimbongo, kaha nga hakuija cange ngue
njatambuile vije viapuile viange na kakondueso kayo.
28 ‘Mutambuleni vimbongo vije vili kuli ikeye, kaha via-
neni kuli uje hali na makulukazi avimbongo likumi.
29 Omuo uje alinavio vakamuvuezelelako, kaha akakala
na viavingi, vuno honi uje kesi navio, cipue vene vije via
vindende vialinavio vakamuniekavio.
30 Nakushekela ngamba uje kesi nacimo ha mbaza ya
milima, kuje vantu vakalila na kulishumanga mazo avo.’

Kusompa ca Mamanusuilo

31 “Omo Muna Muntu akeja mu vumpau vuendi, hamo na
tungelo vendi voshe, kaha akatumama halitanda liendi lia
vumpau.
32 Kuli ikeye miyati yoshe ya vantu ikalikungulula, kaha
akavatepesa umo ku mukuavo ngue kaniungi muakatepesa
vampanga ku vampembe,
33 Kaha akahaka vampanga ku livoko liendi lia cilio, vuno
honi vampembe ku livoko liendi lia cimoshue.
34 Ambahoni Muene akahandeka kuli vaje vali ku livoko
liendi lia cilio nguendi, ‘Ijeni, yeni vanakuisuliua kuli Tate
suaneni vumuene vuje vuanamivuaheselele kuhuma ha
luvula lua mavu.
35 Omuo njakele na njala muanjihanene viakulia, kaha
omo njakele na mpuila muanjihanene mema akunua, kaha
omo njakele njimungezi muanjitambuile,
36 njakele mitotototo muacizikile, njakele nakuvavala
kaha muanjimenekelele, njakele mu kamenga kaha muezile
mukunjimona.’
37 Ambahoni vaka vusunga vakamukumbulula nguavo,
‘Muene, kuli tuakumuene uli na njala kaha tuakulisile, cipue
unevu mpuila kaha tuakunuisile?
38 Kaha kuli tuakumuene umungezi kaha tuakutambuile
cipue mutotototo kaha tuakuzikile?
39 Kaha kuli tuakumuene uli nakuvavala cipue uli mu
kamenga kaha tuezile nakukumona?’
40 Kaha muene akavakumbulula nguendi, ‘Muavusunga
njimileka nguange omo muacilingile ku vamo ava va
vusamba vange, mua cilingile kuli yange.’
41 Ambahoni akahandeka kuli voshe vaje vali ku livoko
liendi lia cimoshue nguendi, ‘Humeni kuli yange, yeni vaka
kusingiua! Yeni mu tuhia tua miaka yoshe tuje tuvanavuah-
esela liyavolo na tungelo vendi.
42 Omuo njakele na njala kumuanjihanene via kulia,
njakele na mpuila kumuanjihanene mema akunua,
43 njakele njimungezi kaha kumuanjitambuile, njakele mi-
totototo kaha kumuanjizikile, njavavalele nakukala muka-
menga kaha kumuacimenekelele.’
44 Ambahoni navakevo vakakumbulula nguavo, ‘Muene
kuli tuakumuene uli na njala, cipue uli na mpuila, cipue
umungezi, cipue mutotototo, cipue uvavala, cipue mu ka-
menga, kaha kutuakukuasele?’
45 Ambahoni akavakumbulula nguendi, ‘Muavusunga
njimileka nguange, ngue muje kumuacilingile kuli umo
uava vavandende, kumuacilingile kuli yange’

46 Kaha vakaya mukashitiko ka miaka yoshe, vuno honi
vaka vusunga vakakovela mu muono ua yaye."

26

Vutumbe vua Kutsiha Yesu
(Mako14:1-2; Luka22:1-2; Iuano11:45-53)

1 Omo Yesu uamanusuile kuhandeka vuima vioshe evi,
uahandekele kuli vandongisi vendi nguendi,
2 "Muatantekeya ngueni omo munima ya matangua avali
paseka ili na kuija, kaha Muna Muntu vaka muhana linga
vakamushukike hacilindakano."
3 Ambahoni vakuluntu vatusasendote na vakuluntu va
vantu valikunguluile mu lipela lia kasasendote uakama, uje
ivatumbuile nguavo Kayafase,
4 kaha vatumbile vutumbe hamo linga vakute Yesu mu
vushueke nakumutsiha.
5 Vuno honi vahandekele nguavo, "Keti a ciuano, hamo
vantu vakaneha mpindangano."

Vavuavesa Yesu ku Mbeteniya
(Mako14:3-9; Iuano12:1-8)

6 Kaha omo Yesu uakele ku Mbeteniya mu njivo ya Simoni
yala uje uakele na mbumba,
7 Omo Yesu te uakele nakulia kumesa, mpuevo umo uezile
kuli ikeye na ntsazi ya mazi andando yakama hakunika
luengo luacili, kaha uahetilile ha mutue ua Yesu.
8 Vuno honi omo vandongisi vacimuene vanienguele
cikuma nakuhandeka nguavo, "Nkuma vika apihisila mazi?
9 Omuo mazi aua vapandele kuualandesa na ndando
yakama, nakuana vimbongo vihutu."
10 Vuno honi Yesu uatantekeyele vioshe evi, uahandekele
kuli vakevo nguendi, "Nkuma vika muli nakushupila ou
mpuevo? Omuo na lingi cuma ca cili kuli yange.
11 Omuo yeni ntsimbu yoshe muakala na vihutu, vuno
honi ntsimbu yoshe yeni kumukakala nange.
12 Ha kunjitila aua mazi a muvila uange na cilingi kun-
jivuahesela kunjitsinda.
13 Muavusunga njimileka nguange, kuoshe kuje ku vakam-
bulula muzimbu uacili ha mavu uoshe, evi vianalingi ou
mpuevo vakavihandeka mukumuvulukilaho."

Yundasa Atava kuenda Yesu Vungungu
(Mako14:10-11; Luka22:3-6)

14 Kaha umo ua vaje vandongi likumi na vavali uje iva-
tumbuile nguavo Yundasa Isakaliote, uaile kuli vakuluntu
vatusasendote,

15 na kuhandeka nguendi, “Vika mukanjihana nga
njiminehelaye?” Kaha vamufuetele makumi atatu a
vimbongo via siliva.
16 Kaha kuhuma ha ntsimbu ije uatondesesele ngila ya
kuendelamo Yesu vungungu.

Yesu Alia na Vandongisi Vendi ku Ciuano ca Paseka
(Mako14:12-21; Luka22:7-13; 21:23; Iuano13:21-30)

17 Ha litangua lia kulivanga lia mbolo ya kuhona cim-
baluila vandongisi vezile kuli Yesu nakuhandeka nguavo,
“Kuli utonda yetu nguove tukuvuahesele linga ukalileko
paseka?”
18 Uahandekele nguendi, “Yeni mu nganda kuli yala umo,
kaha mukahandeke kuli ikeye ngueni, ‘Mulongisi nahan-
deka nguendi, ntsimbu yange inahete, njikalinga ciuano ca
paseka mu njivo yove hamo na vandongisi vange.’ ”
19 Kaha vaje vandongisi valingile ngue muje Yesu
uavalekele, kaha vavuahesele ciuano ca paseka.
20 Omo vetele ku cinguezi, Yesu uatumamene kumesa na
vandongisi likumi na vavali,
21 kaha omo vakele na kulia, uahandekele nguendi,
“Muavusunga, Njihandeka ku liyeni nguange, umo ueni
akanjenda vungungu.”
22 Kaha vakele na vusiua cikuma, kaha vaputukile kuhan-
deka kuli umo na mukuavo nguavo, “Muene yange ndi?”
23 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Uje akatanta hamo
nange mu lilonga, ikeye vene akanjenda vungungu.
24 Omuo Muna Muntu akatsa ngue muje vanacisoneka hali
ikeye, vuno honi tuyando hali uje yala enda vungungu Muna
Muntu! Ngue capuile cacili kuli uje yala nga kasemukile.”
25 Yundasa uje uamuendele vungungu uendekele nguendi,
“Muene yange ndi?” Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi,
“Omo vene munahandeka.”

Mesa ya Muene
(Mako14:22-26; Luka22:14-20; 1 Kolinte11:23-25)

26 Kaha honi omo vakele nakulia, Yesu ua mbatele mbolo,
na ku ikuisula, kaha uaipazuile, naku ihana kuli vandongisi
vendi, nguendi “Ambateni mulie ou ukeuo muvila uange.”
27 Kaha uambatele nganja, kaha omo uamanuisuile ku-
santsela uavahanene, nguendi “Nuenimo mu vavoshe,
28 omuo aua akeuo maninga ange a litavasano lihaliha, aje
anamuaniena hali vavengi mukukonekela vupi.
29 Njimileka nguange, kunjikanuho naua vushuka vua
viniu kuvanga noho ha litangua lije omo njikanua neni
vushuka vua viniu vuavuha mu vumuene vua Tate,”

30 Kaha omo vamanusuile kuimba muaso, vaile ku
munkinda ua Oliveta.

Yesu Ahandeka nguendi Petulu Akamuviana
(Mako14:27-31; Luka22:31-34; Iuano13:36-38)

31 Kaha Yesu uahandekele kuli vandongisi vendi nguendi,
“Muva voshe mukateua omuo yange vutsiki vuno vene,
omuo vacisoneka nguavo, ‘Njikapupa kanuingi, kaha vu-
tanga vua vampanga vukalishandoka!’
32 Vuno honi hanima ya kunjisangula, njikaya kulutue
lueni ku Ngalileya.”
33 Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Cipue vene
voshe vakakuteua, yange kunjikakuteue.”
34 Yesu uahandekele kuli Petulu nguendi, “Muavusunga
njikuleka nguange, vutsiki vuno vene, ntsimbu kanda
ndemba atambeke ukanjiviana lutatu nguove kuunjitan-
tekeya.”
35 Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Cipue vene nga
kutsa nove, kunjikakuviana.” Kaha na vandongisi vakuavo
voshe vahandekele ngoco vene.

Yesu Alombela mu Ngetesemani
(Mako14:32-42; Luka2:39-46)

36 Ambahoni Yesu uaile navo kumutambela uvatumbuile
nguavo Ngetesemani, kaha uahandekele kuli vandongisi
vendi nguendi, “Tumameni hano ntsimbu njiciya naku-
lombela.”
37 Kaha uaile na Petulu na vana va Zembendeo vavali,
kaha hajevene uaputukile kulivua vusiua na kulinienga.
38 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muono uange
uli muvusiua noho kukutsa, saleni hano, nakutalelela hamo
nange.”
39 Kaha uaile halahako cindende, uatsikamene hamavu na
kulombela nguendi, “Tate, nga casiua, ecela eyi nganja injip-
ulakane, keti kulingiue cizango cange, vuno honi kulingiue
cizango cove.”
40 Kaha uehilukile kuli vandongisi vendi uavauanene
vanakosa tulo, kaha uahandekele kuli Petulu nguendi,
“Nkuma kuuasa kutalelela nange cipue hola imo lika indi?
41 Taleleni nakulombela linga keti mukovele mu vieseko,
cilivene cimbembesi citonda, vuno honi ntsitu inazeye.”
42 Uaile naua lua mucivali na kulombela nguendi, “Tate,
nga kucasiua nganja eyi kunjipulaka kuvanga vene njiin-
uine, kaha ecela cizango cove cilingiue.”
43 Kaha naua uahilukile nakuuana vanakosa tulo, omuo
mesho avo alemene.
44 Nankuma, uavasezele naua, uaile nakulombela lua-
mucitatu, uahandekele mezi acifua cimo.

45 Kaha uezile kuli vandongisi vendi nakuhandeka nguendi, “Nkuma hanga muacikosa na kuhuima? Taleni, hola inahete laja, kaha Muna muntu vanamuende vungungu nakumuhana ku mavoko a vaka vupi.
46 Hindukeni tuyeni, taleni muka kunjenda vungungu uno hali hano.”

Yesu Vamukuata
(Mako14:43-50; Luka22:47-53; Iuano18:3-12)

47 Tele Yesu acili nakuhandeka, Yundasa uezile, uje umo ua vandongisi likumi na vavali, kaha uezile na vivunga viakama vezile na mikuale na vimbueti, kuhuminina kuli vakuluntu va tusasendote na vakuluntu va vantu.
48 Kaha honi mukakuenda vungungu uavahanene cimueso uahandekele nguendi, “Uje njikatsemba ikeye yala mukakuata.”
49 Kaha hajevene uezile kuli Yesu nakuhandeka nguendi, “Uahinduka vati, mulongisi!” Kaha uamutsembele.
50 Yesu uamukumbuluile nguendi “Yove kavusamba, linga vuasi vije viunezila.” Mukemo honi vezile nakumukuata nakumuvumbatela cikuma.
51 Kaha taleni, umo ua vaje vakele navo Yesu uahumisile mukuale uendi, nakuluisa ngamba ua kasasendote uakama kaha uamutetele lituitui liendi.
52 Ambahoni Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Haka mukuale uove mu cindalo cauo, omuo voshe vaje vakambata mukuale vakatsa ku mukuale.
53 Nkuma musinganieka ngueni kunjasa kulomba kuli Tate, kaha hajevene akanjitumina masualale va tungelo likumi na vavali ndi?
54 Vuno honi kaha vatihoni visoneka vikalishulisisa, ngeci cikafue muje?”
55 Ha hola ijevene Yesu uahandekele ku vivunga nguendi, “Nkuma muneja ngue muakuluisa muhuza, na mikuale na vimbueti mukukuata yange ndi? Ha litangua na litangua njatumamene mu njivo ya Njambi nakulongesa kaha kumuanjikutile.
56 Vuno honi vioshe evi vinalingiua linga visoneka via tunanguizi va Njambi va Njambi vilishulisise.”

Ambahoni vandongisi vendi voshe vamusezele nakuteua.

Vasompa Yesu ku Mesho a Mpunga
(Mako14:53-65; Luka22:54-55;63-71; Iuano18:13-14-19-24)

57 Ambahoni vaje vakutile Yesu vamutualele kuli Kayafase kasasendote uakama, kuje kuvaliku nguluilile valongisi va lishiko na vakuluntu.

58 Vuno honi Petulu uakele nakumukava halahako, halahako noho vahetele ku cipango ca kasasendote uakama, kaha omo uakovelele mukati uatumamene na vaka kuniunga linga amone vika vikalingiua.
59 Kaha honi vakuluntu va tusasendote na mpunga yoshe vahanene vukaleho vua makuli hali Yesu linga vamutsihileho,
60 vuno honi kuvauaneneho cipue vumo, cipue vene nguavo kuakele vakaleho vavengi va makuli. Kaha kumamanusuilo vavali vezile kulutue,
61 nakuhandeka nguavo, “Ou mukuetu uahandekele nguendi, ‘Njasa kusiula eyi njivo ya Njambi nakuitunga naua mu matangua atatu.’ ”
62 Kaha uje kasasendote uakama uemanene nakuhandeka nguendi, “Nkuma kuuesi nacikumbululo ndi? Vikahoni ava vamala alinaku kuvangeya?”
63 Vuno honi Yesu uaholokele lika kuluu. Kaha kasasendote uakama uahandekele kuli ikeye nguendi, “Njikusinga mu lizina lia Njambi uakuyoya, tuleke nga yove Kilistu, Muna Njambi.”
64 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Omu vene munahandeka mukemo. Vuno honi njimileka nguange, kuhuma ha ntsimbu ino mukamona Muna Muntu natumama ku livoko liacilio lia muka Nzili yoshe, kaha akeja mu mashelua a muilu.”
65 Ambahoni uje kasasendote uakama uatavuile cikovelo cendi nakuhandeka nguendi, “Nashaula Njambi. Vika naua tutondela vakaleho veka? Munevu honi kushaula cendi.
66 Nkuma musompa ngueni vati?”

Vamukumbululle nguavo, “Napande kutsa.”

67 Ambahoni vamujekuilile ku cihanga cendi nakumupupa, kaha vamo vamupupile vimbanda
68 nakuhandeka nguavo, “Kilistu, handeka vunanguizi kuli yetu! Iya nakupupu?”

Petulu Aviana Yesu
(Mako14:66-72; Luka22:56-62; Iuano18:15-18;25-27)

69 Honi Petulu uatumamene hambanza lia cipango. Kaha ngamba uampuevo uezile kuli ikeye nakuhandeka nguendi, “Nove vene uakele na Yesu uaku Ngalileya.”
70 Vuno honi uavianene ku mesho avo voshe nguendi, “Kunjitantekeya evi uli nakuhandeka.”
71 Kaha omo uaile hambanza lia cikolo, ngamba mukuavo uampuevo uamumuene kaha uahandekele ku vantu vaje vemanene kuje nguendi, “Ou yala uakele hamo na Yesu uaku Nazaleta.”

72 Kaha naua uavianene nacisingo nguendi, “Kunjimutantekeya ou yala.”
73 Hanima ya kantsimbu kakandende vaje vantu vemanene kuje vezile nakuhandeka kuli Petulu nguavo, “Cilivene nove naua umo uavo, omuo handekesi yove ikeyo ikujombolola.”
74 Ambahoni Petulu uaputukile kuhandeka visingo hali ikeye vavenia nakulisinga nguendi, “Kunjimutantekeya ou yala.” Kaha hajevene ndemba uatambekele.
75 Kaha Petulu uanukile vije viahandekele Yesu nguendi, “Kanda ndemba atambeke ukanjiviana lutatu.” Kaha uaile hambanza nakulila cikuma.

27

Yesu Vamutuala kuli Pilato
(Mako15:1; Luka23:1-2; Iuano8:28-32)
1 Omo cimene cahetele vakuluntu vatusasendote voshe na vakuluntu va vantu vatumbile vutumbe vuakuluisa Yesu ngeci vamutsihe.
2 Kaha vamukutile nakumutuala kuli Pilato uje uapuile nguvulu.

Yundasa Alishukika
(Vilinga1:18-19)
3 Omo Yundasa uje uamuendele vungungu uamuene nguendi vanamuhisa, uatengulukile nakuhiluisa vije vimbongo via siliva makumi atatu kuli vakuluntu vatusasendote na vakuluntu,
4 uahandekele nguendi, “Njinalingi vupi hakuenda vungungu maninga akuhona mulonga.” Kaha vamukumbuluile nguavo,
“Vikahoni ovio kuli yetu? Ouo mulonga uove.”
5 Kaha Yundasa uombilile vije vimbongo via siliva mu njivo ya Njambi, kaha uaile nakukalishukika.
6 Vuno honi vakuluntu vatusasendote omo vambatele vije vimbongo via siliva, vahandekele nguavo, “Kuya ku lishiko kucapandele kuvihaka mu mbango, omuo vinapu vimbongo via maninga.”
7 Nankuma valitavasanene linga vavilande lihia lia uje muka kushonga vindeho, ngeci lipue lia kutsindila vangezi.
8 Nankuma, nakuheta nalelo lino lije lihia valisana nguavo lihia lia maninga.
9 Ambahoni vialishulisilile vije viahandekele kananguizi ua Njambi Yelemaya nguendi, “Kaha vambatele vimbongo via siliva makumi atatu, a ndando yendi ije ndando ivayonguele vamo vana va Isaleli,

10 kaha vavipangesele kulanda lihia lia muka-kushonga
vindeho, ngue muje Muene muavashikilililemo."

Pilato Ehula Yesu
(Mako15:2-5; Luka23:3-5; Iuano18:33-38)

11 Kaha Yesu uemanene ku mesho a nguvulu ua Valoma,
kaha nguvulu uamuhuile nguendi, "Yove Muene ua Vayunda
ndi?" Yesu uamukumbuluile nguendi,
"Omu munahandeka mukemo vene."
12 Vuno honi omo vamuvangeyele kuli vakuluntu va
tusasendote na vakuluntu, kavakumbuluile.
13 Ambahoni Pilato uahandekele kuli ikeye nguendi,
"Nkuma kuuesi nakuvua viuma evi vivali nakuhana
vukaleho hali yove indi?"
14 Vuno honi kamukumbuluile cipue kamandende, Kaha
honi nguvulu ualikomokelele cikuma.

Yesu Vamusompela Kutsa
(Mako15:6-15; Luka23:13-25; Iuano18:39; 19:16)

15 Honi ku ciuano uje nguvulu kuya ku lishiko liavo,
uapandele kuhumisila civunga umo ua vinzinda uje ivaton-
dele.
16 Kaha ha ntsimbu ije kuakele cinzinda uje uakuhona
kuivua, ivatumbuile nguavo Mbalambasa.
17 Omo valikunguilile hamo Pilato uahandekele kuli
vakevo nguendi, "Iya mutonda linga njimihumisile Mbalam-
basa indi Yesu uje ivatumbula nguavo Kilistu indi?"
18 Omuo Pilato uatantekeyele nguendi omo ya cipululu
cavo mukemo vamuneheleleye Yesu.
19 Oku tele Pilato natumama ha citumamo cakusompela,
mpuevo yendi uatumine lizi kuli ikeye nguendi, "Keti ulinge
cimo kuli ou yala ua vusunga, omuo njinayanda cikuma
kumulota."
20 Kaha vakuluntu vatusasendote na vakuluntu visindiyile
vantu linga valombe Mbalambasa kaha Yesu vamutsihe.
21 Kaha nguvulu uavehuile naua nguendi, "Kuli ava vantu
vavali iya mutonda linga njimihumisile?" Vahandekele
nguavo,
"Mbalambasa."
22 Pilato uahandekele kuli vakevo nguendi, "Amba vika
honi njikalinga nou Yesu ivatumbula Kilistu?" Kaha voshe
vahandekele nguavo,
"Mushukike."
23 Kaha uahandekele nguendi, "Vupi muka vuanalingi?"
Vuno honi voshe vatambekele cikuma nguavo,
"Vamushukike."
24 Kaha honi omo Pilato uamuene nguendi nacimo
cauanaho cahi, vuno honi mpindangano ili nakuputuka,

uambatele mema na kutana ku mavoko endi ha mesho acivunga, nakuhandeka nguendi, “Yange kunjesi namulonga ha maninga ou yala, limueneni yeni vavenia.”

25 Kaha vantu voshe vamukumbuluile nguavo, “Maninga endi akale hali yetu na vana vetu!”

26 Kaha uavahanene Mbalambasa, kaha hakumanusula kupupa Yesu, uavahaneneye linga vamushukike.

Masualale Vashendumuna Yesu
(Mako15:16-20; Iuano19:2-3)

27 Ambahoni masualale vanguvulu vambatele Yesu nakumutuala mulipela, kaha vakunguluile civunga coshe ca masualale kuli ikeye.

28 Vamushuluile, nakumuzika kazaku kakuvenga.

29 Kaha vavindile cilongo ca mambimbo vacakele kumutue uendi, kaha vamuakele lihongo mu livoko liendi lia cilio. Vatsikamene ku mesho endi na kumushendumuna nguavo, “Uahinduka, Muene ua Vayunda!”

30 Kaha vamujekuilile mate, kaha vambatele lihongo vamupupile ku mutue.

31 Munima ya kumushendumuna, vamushuluile kazaku, nakumuzika vuzalo vuendi nakumutuala mukumushukika.

Yesu Vamushukika ha Cilindakano
(Mako15:21-32; Luka23:26-43; Iuano19:17-27)

32 Omuo vakele nakuya, valiuanene na yala uaku Silene, lizina liendi Simoni, ou yala vamusindiiye kuambata cilindakano ca Yesu.

33 Kaha omo vahetele ha cihela civasana nguavo Ngolongota (Cije cilumbununa nguaco cihela ca cikola),

34 vamuhanene viniu linga anue, va vikumbasanene na niangua, vuno honi omo uamakeleleko, kavinuine.

35 Kaha omo vamanusuile ku mushukika, valipangezelele vuzalo vuendi hhakati kavo mukuta nkela,

36 ambahoni vatumamene hamavu oku vali nakumutalela.

37 Kaha helu lia mutue uendi vahakeleho cimueso cavije vamuhisile navio nguavio, “Ou ikeye Yesu, Muene ua Vayunda.”

38 Honi vamushukikile na mihuza vavali, umo kucilio umo kucimoshue.

39 Kaha vaje vakele nakuhita vamushauile, nakuningangesa mitue yavo.

40 Kaha vahandekele nguavo, “Yove uatondele kusiula njivo ya Njambi nakuitunga mu matangua atatu, liovole yove vavenia! Nga u Muna Njambi, huma ha cilindakano.”

41 Nankuma vakuluntu vatusasendote na va valongisi va lishiko na vakuluntu vamushendumuine nguavo,

42 “Uovuela vakuavo, vuno honi kasa kuliovola ikeye
vavenia. Ikeye Muene ua Isaleli, ashuluke kuhuma hacilin-
dakano, kaha tumutsiliela.
43 Uatsiliela muli Njambi, eceni Njambi amuohiele hano
vene, nga amuzanga, omuo uahandekele nguendi, ‘Yange
Muna Njambi!’ ”
44 Kaha na mihuza vaje vavamushukikile hamo nendi
vamutukile navo naua.

Kutsa ca Yesu
(Mako15:33-41; Luka23:44-49; Iuano19:28-30)
45 Honi kuhuma mutania kutuala ha hola ya mucitatu ya
mutania uacinguezi kuakele milima ha mavu hoshe.
46 Kaha ha hola ya mucitatu ya mutania uacinguezi Yesu
ualilile mukutambakana nguendi, “Eloi, Eloi, lema sam-
bakatani?” Kulumbununa nguavo, “Njambi yange, Njambi
yange, vika uanjisezela?”
47 Kaha vamo vantu vaje vemanene kuje omo vovuile eci,
vahandekele nguavo, “Ou yala alinakusana Eliya.”
48 Kaha umo uavo hajevene uashatukile nakukambata
mupelo, kaha ua umbuitikile mu viniu via kushasha naku
ukutilila ku lihongo kaha uamuhanene linga anue.
49 Vuno honi vamo vahandekele nguavo, “Vandameneni,
tuyeni tumone indi Eliya eja nakumuovola.”
50 Kaha Yesu ualilile nakutambakana naua, kaha uecelele
cimbembesi cendi.
51 Kaha taleni, ntanga ya mu njivo ya Njambi yatavukile
hhakati, kuhuma kuilu nakuheta ha mavu. Kaha mavu
aningangele, kaha na mavue atavukile,
52 na vihilo naua navio viashokolokele, kaha mivila yaingi
ya vaje vaka kulela vaje vatsile vaisanguile.
53 Kaha omo vahumine mu vihilo hanima yakusanguka ca
Yesu, vaile mu nganda ya kulela nakukalisholola ku vantu
vavengi.
54 Omo uje mukuluntu ua masualale na vaje vakele navo
vaje vakele nakuniunga Yesu, vamuene mandunduma na
vije vialingiuile, kaha vovuile liova cikuma nakuhandeka
nguavo, “Muavusunga vene ou uapuile Muna Njambi!”
55 Kuje vene kuakele naua na vampuevo vavengi, vaje
vakele nakutalela alahako, vaje vakavele Yesu kuhuma ku
Ngalileya oku tele vali nakumupangela.
56 Vamo vavo vapuile Maliya Mangandalena, na Maliya
vaina ya Tiango na Yosefa, na vaina ya vana va Zembendeo.

Vatsinda Yesu
(Mako15:42-47; Luka23:50-56; Iuano19:38-42)

57 Omo cinguezi cahetele, kuezile yala umo ua kufuka
uaku Alamatiya, lizina liendi Yosefa, uje na ikeye naua
uapuile ndongisi ua Yesu.
58 Uahile kuli Pilato nakulomba muvila ua Yesu. Amba-
honi Pilato uashikile nguendi linga vamuhaneuo.
59 Kaha Yosefa uambatele muvila ua Yesu naku uzengela
ha ntanga ya iha ya liniu,
60 kaha ua ulangekele mu cihilo caciha cendi vavenia, cije
cacokuele mu livue, kaha uakokelele livue liakama ku cikolo
ca cihilo, kaha uaile.
61 Maliya Mangandalena na Maliya mukuavo vatu-
mamene kuje oku vanatalesa ha cihilo.

Vaka Kuniunga ku Cihilo

62 Liamukuavo, hanima ya litangua liakulivuahesela lije
likelio litangua lia Sapalalo, vakuluntu va tusasendote na
Vafaliseo valikunguluilile kuli Pilato,
63 kaha vahandekele nguavo, “Muene, tuanuka muje uje
muka kukuisa uahandekele tele aciyoya nguendi, ‘Hanima
ya matangua atatu njikasanguka naua.’
64 Nankuma shika vaje tuniungi linga vaniunge muacili
cihilo noho ha litangua lia mucitatu. Keti ngoconi hamo van-
dongisi vendi vakeja nakuiva muvila uendi, kaha vakaleka
vantu nguove, ‘Nasanguka kuvatsi,’ kaha aua makuli akuko-
tokela akapua amapi cikuma kupulakana aje akulivanga.”
65 Pilato uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muli na
mukakuniunga ua masualale, yeni mukaniunge muacili
cihilo kuya muje mumuaselamo.”
66 Nankuma vaile nakuniunga cije cihilo, kaha vacini-
ungile mukuhaka kasateso ku livue nakuhakako muka ku-
niunga.

28

Kusanguka ca Yesu
(Mako16:1-10; Luka24:1-12; Iuano20:1-10)

1 Honi hanima ya sapalalo, ha ntsimbu yakuca ca litangua
liakulivanga musondo, Maliya Mangandalena na Maliya
mukuavo vaile mukumona ku cihilo.
2 Kaha taleni, kuakele mandunduma akama, omuo kan-
gelo ua Muene uashulukile kuhuma muilu, kuija nakuhu-
misa livue lije liakele ku cihilo kaha uatumameneho.
3 Cifua cendi cafuile ngue muhiato, kaha vuzalo vuendi
vuatokele too ngue mpemba.
4 Omuo ya liova lia kangelo, vaje vaka kuniunga ku cihilo
vajajele cikuma kaha valezumukile.

5 Vuno honi uje kangelo uahandekele kuli vaje vampuevo
nguendi, “Keti muvue liova, omuo njatantekeya nguange
mulinakutonda Yesu, uje ivashukikile.
6 Uahimo muno, nasanguka, ngue muje muahandekele.
Ijeni, taleni mu cihela muje muakosele.
7 Ambahoni yeni vuasi vuasi, mukaleke vandongisi vendi
ngueni, ‘Nasanguka ku vatsi, kaha taleni, nalivanga laja
kuya ku Ngalileya, kuje kukeko kumukamumuena.’ Taleni
njamileke.”
8 Kaha vaje vampuevo vahumine ku cihilo vuasi vuasi
na liova na kujolelela cikuma, vashatukile na kukaleka
vandongisi vendi.
9 Kaha taleni, hajevene Yesu ualiuanene navo nakuhan-
deka nguendi, “Tambokeni.” Kaha vezile kuli ikeye naku-
mukuata ku viliato viendi nakumulemesa.
10 Ambahoni Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi,
“Keti muvue liova, yeni mukalekese vamuanetu vaye ku
Ngalileya, kaha kuje kukeko vakanjimuena.”

Vukaleho vua Vaka Kuniunga

11 Tele vali nakuya, taleni, vamo va masualale vaile
mu nganda nakuleka vakuluntu va tusasendote vioshe vije
vialingiuile.
12 Kaha omo valiuanene hamolika na vakuluntu naku-
tumba vutumbe vuavo, vahanene vimbongo masualale
13 nakuhandeka nguavo, “Lekeni vantu ngueni, ‘Van-
dongisi vendi vanezile vutsiki nakuiva muvila uendi tele tuli
mutulo.’
14 Ngahoni eci ciheta mu matuitui a nguvulu, tukamuzika
zika, linga keti mukale muvukalu.”
15 Ambahoni vambatele vije vimbongo kaha valingile
ngue muje vavalekesele, kaha lutsimo lua muzimbu ou
luashandokelele hhakati ka Vayunda kuheta na lelo lino.

Yesu Alisholola kuli Vandongisi vendi
(Mako16:14-18; Luka24:36-49; Iuano20:19-23; Vilinga1:6-8)

16 Honi vandongisi likumi na umo vaile ku Ngalileya, ku
munkinda kuje Yesu uavalekele.
17 Kaha omo vamumuene vamulemesele, vuno honi vamo
valikanouelele.
18 Kaha Yesu uezile nakuhandeka kuli vakevo nguendi,
“Nzili yoshe yakama ya muilu na ya ha mavu vanaihana kuli
yange.
19 Nankuma yeni mukapuise mafuti oshe vandongisi,
mukavambuitike mu lizina lia Tate, na lia Muana, na lia
Cimbembesi Uakulela,

20 valongeseni kuononoka viuma vioshe vije
vinjinamishiki, kaha taleni, njikakala neni kutuala ku
mamanusuilo a mavu.”

Muzimbu Uacili uasonekele MAKO Citsindikisi

Kuambulula ca Iuano Muka Kumbuitika
(Mateu3:1-12; Luka3:1-18; Iuano1:19-28)

1 Kuputuka kua muzimbu uacili ua Yesu Kilistu, Muna Njambi.
2 Ngue omuo vacisoneka kuli kananguizi ua Njambi Isaya nguavo,
"Taleni, 'Njikatuma kanganda kange kulutue luove,
uje akavuahesa ngila yove.'
3 'Lizi liaumo hali nakutambeka mu mpambo,
vuaheseni ngila ya Muene,
sungameseni ngila yendi.' "
4 Kaha Iuano muka kumbuitika uasholokele mu mpambo, uambuluile kumbuitika ca kutenguluka ca kusambua ku vupi.
5 Kaha vantu voshe vaile kuli ikeye, vaje vahumine mu lifuti lia Yundeya, na vantu voshe va mu Yelusalema, valitavelele vipi vuavo kaha vavambuitikile kuli ikeye mu Ndonga ya Yundau.
6 Kaha Iuano uazalele vuzalo vua maka a kamelu, na muiva ua cilambu mu mbunda yendi, naua uakele nakulia vambimba na vuci.
7 Kaha uambuluile nguendi, "Munima yange muli nakuija uje hali na nzili kupulakana yange, cipue miva ya vinkaku viendi kunjasa kukotama na kuizitula.
8 Njamimbuitika na mema, vuno honi ikeye akamimbuitika na Cimbembsi Uakulela."

Kumbuitika na Vieseko via Yesu
(Mateu3:13; 4:11; Luka3:21-22; 4:1-13)

9 Ha matangua aje, Yesu uahumine ku Nazaleta mu Ngalileya, kaha vamumbuitikile kuli Iuano mu Yundau.
10 Kaha omuo Yesu uahumine mu mema, hajevene uamuene melu ashokoloka, kaha Cimbembesi uashulukilile hali ikeye mucifua ca livembe.
11 Kaha lizi liahumine muilu ngualio, "U Munange injazanga, muli yove njivuahelela."
12 Hajevene Cimbembesi ua mutualele mu mpambo.
13 Kaha uakele mu mpambo matangua makumi auana, mukumueseka kuli Satana. Uakele nakuyoya na vikashama kaha tungelo vamusimpisile.

Yesu Asana Vandongisi Vakulivanga
(Mateu4:12-22; Luka4:14-15; 5:1-11)

14 Hanima yakukuta Iuano muka kumbuitika, Yesu uaile
ku Ngalileya, mukuambulula muzimbu uacili ua Njambi,
15 kaha uahandekele nguendi, “Ntsimbu inalishulisisa, vu-
muene vua Njambi vuli muyehi, tengulukeni, kaha tsilieleni
mu muzimbu uacili.”
16 Kaha omo uakele nakuhita kumukulo ua cisali ca
Ngalileya, uamuene Simoni na muanaye Anduleo vali-
nakuta manda vuavo mu cisali, omuo vapuile vakakuta
vantsi.
17 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Njikaveni
njimipuise vakakuta vantu.”
18 Kaha hajevene vasezele manda avo kaha vamukavele.
19 Kaha omo uatualeleleho kuenda, uamuene Tiango
muna Zembendeo na Iuano muanaye, vaje vakele mu vuato
vuavo nakutungulula manda avo.
20 Hajevene uavasanene kaha vasezele ishavo Zembendeo
mu vuato hamo na vangamba vaje va vakumuine, kaha
vamukavele.

Yesu Ahumisa Cimbembesi Cacipi
(Luka4:31-37)

21 Yesu na vandongisi vauana vaile ku Kapenauma, kaha
omo liapuile lia sapalalo uakovelele mu njivo ya malombelo
na kulongesa.
22 Kaha vakomokele hakulongesa kuendi, omuo uaval-
ongesele ngue uje hali na nzili yakama, keti ngue muvaka-
longesela valongisi va mashiko.
23 Hajevene mu njivo ya malombelo muakele yala uje
uakele na cimbembesi cacipi,
24 kaha uatambekele nguendi, “Utonda vika kuli yetu, Yesu
ua ku Nazaleta? Uneja nakutunongesa ndi? Njakutantekeya
yove uje Umo Uakulela ua Njambi.”
25 Kaha Yesu uamutenukilile nguendi, “Holoka kuluu,
huma muli ikeye!”
26 Kaha cimbembesi cacipi ca mupindisile, nakulila na lizi
liakutambeka, kaha cahumine muli ikeye.
27 Kaha vantu voshe valikomokelele, nakulihozola umo
na mukuavo nguavo, “Nkuma cika eci? Cilongesa caciha!
Na nzili yakama asa kushika cipue cimbembesi cacipi, kaha
cimuononoka.”
28 Kaha hajevene lutsimo luendi lua tsimanene kumitam-
bela yoshe ya ku zenguluka Ngalileya.

Yesu Akanguisa Vantu Vavengi
(Mateu8:14-17; Luka4:38-41)

29 Hajevene Yesu uahumine mu njivo ya malombelo, kaha
uakakovelele mu njivo ya Simoni na Anduleo, hamo na
Tiango na Iuano.
30 Honi vaina mueno ya Simoni vakosele omuo vakele
nakuvavala lisikasika, kaha hajevene valekesele Yesu ku-
vavala cendi.
31 Kaha uezile nakumukuata ku livoko, uamuhinduile,
kaha masikasika amuecelele, uaputukile kuvapangela.
32 Kaha ku cinguezi, omo litangua lia lahukile Yesu va-
munehelele voshe vaka kuvavala na vaje vakele na ma-
hamba.
33 Kaha vantu voshe va mu nganda valikunguluile hamo
ku cikolo.
34 Yesu uakanguisile vavengi vaka kuvavala mishongo
yakuliseza seza, nakuhumisa mahamba amengi, kaha
katavesele mahamba kuhandeka, omuo vamutantekeyele.

Yesu Alombela ku Cihela Calikaliendi
(Luka4:42-44)
35 Kaha ku cimene mene Yesu uahindukile, nakuya ku
cihela calikaliendi lika nakulombela.
36 Kaha Simoni na vaje vakele nendi, vamukavele naku-
mutonda,
37 Vamuuanene kaha vahandekele kuli ikeye nguavo,
“Muntu uoshe alinakukutonda.”
38 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Tuyeni ku
vimbonge via kulihata, linga njikambulule muzimbu nakuje
naua, omuo eci cikeco njezilile.”
39 Kaha uaile muoshe mu Ngalileya, nakuambulula muz-
imbu uacili mu vinjivo via malombelo avo nakuhumisa
mahamba.

Yesu Akanguisa Yala ua Mbumba
(Mateu8:1-4; Luka5:12-16)
40 Kaha uje yala uakele na mbumba uezile kuli ikeye
nakumulambelela, uatsikamene nakuhandeka kuli ikeye
nguendi, “Nga utonda, njipuise uakulela.”
41 Yesu hakuivua ngozi, uoluele livoko liendi na kumuku-
ata, nakuhandeka kuli ikeye nguendi, “Njitonda, lela.”
42 Kaha hajevene mbumba yamuhumine, kaha uapuile
uakulela.
43 Uamunanguile cikuma, nakumuleka aye vuasi vuasi,
44 nakumuleka nguendi, “Keti uhandeke cuma cimo kuli
uoshe, vuno honi ya, linga ukalimuese yove vavenia kuli
tusasendote, kaha ukahane nkombelo ije Mosesa uashikile
ha kulela cove linga vupue vukaleho kuli vantu.”
45 Vuno honi uaile nakuhandeka oku nazituka, kaha
muzimbu uashanduokelele kuoshe, linga Yesu keti akovela

mu mbonge citona muelu, vuno honi uaile ku mitambela yeka ya lifuti, kaha vantu vakele nakuija kuli ikeye mu vintsimbu.

2

Yesu Akanguisa Yala ua Kalepa
(Mateu9:1-8; Luka5:17-26)

1 Hanima ya matangua amandende, Yesu uahilukile naua
mu Kapenauma, kaha vantu vovuile nguavo Yesu nahiluka
kuimbo.
2 Vantu vakungulukile muvuingi, kaha kukuakele cipue
mulili umo uasaleleko uahi, cipue hambanza ya cikolo, kaha
uambuluile lizi kuli vakevo.
3 Vamo vamala vauana vambatele yala ua kalepa kaha
vamunehele kuli Yesu.
4 Kaha omuo vahonouele kushuena kuli Yesu omuo ya
civunga, kaha vatuvile mbengua ha ciluli mukemo vasose-
lele cije citala tala cije uje yala uakalepa ha kosele na
kucineha ha mavu.
5 Kaha omuo Yesu uamuene lutsililelo luavo, uahandekele
kuli uje muka kalepa nguendi, “Munange vipi viove vanav-
isambuesa.”
6 Nankuma vamo valongisi va lishiko vaje vatumamene
kuje, vakele na kulihuozola mu mitima yavo nguavo,
7 “Vika ou yala ahandekela ngacije? Alinakushaula! Iya
asa kusambuesa vipi, vuno honi Njambi lika?”
8 Hajevene Yesu mu cimbembesi uatantekeyele vivakele
na kusinganieka mu mitima yavo, kaha uavehuile nguendi
“Vikahoni muli na kulihozola mu mitima yeni?
9 Cili cinapu cacasi, kuhandeka kuli muka kalepa nguove,
‘Vipi viove vanavisambesa,’ cipue kuhandeka nguove
‘Katuka, ambata citala tala cove uye’?
10 Vuno honi njitonda nguange mutantekeye ngueni Muna
Muntu hali na nzili yakama ya kusambesa vupi hano ha
mavu.” Uahandekele kuli uje yala ua kalepa nguendi,
11 “Njikuleka nguange, katuka, ambata citala tala cove uye
kuimbo.”
12 Kaha uakatukile, hajevene uambatele citala tala cendi
nakuya oku vantu voshe vamumono, kaha vakomokele
nakulemesa Njambi nguavo, “Kanda tumoneho cuma caku-
fua ngacije!”

Yesu Asana Levi
(Mateu9:9-13; Luka5:25-32)

13 Yesu uaile naua ku ngenge ya cisali, kaha civunga
cakama cakungulukile kuli ikeye, kaha uaputukile kuval-
ongesa.

14 Kaha omuo uahitile, uamuene Levi muna Alufeya,
natumama ku njivo yakutambuila lisimu, kaha Yesu uahan-
dekele kuli ikeye nguendi, “Njikave.” Kaha Levi uakatukile
nakumukava.
15 Kaha omuo uatumamene ku mesa mu njivo yendi,
vuingi vuavakakutambula lisimu na vaka vupi vatumamene
na Yesu na vandongisi vendi, omuo vavengi vamukavele.
16 Kaha valongisi va lishiko vaje vapuile Vafaliseo omo
vamuene Yesu hali nakulia na vaka vupi na vakakutambula
lisimu, vehuile vandongisi vendi nguavo, “Vika vialila na
vakakutambula lisimu na vaka vupi?”
17 Kaha omo Yesu vovuile eci, uahandekele kuli vakevo
nguendi, “Vaje kuvavavala kuvasa kutonda cimbanda, vuno
honi kuvanga lika vaje vavavala, kunjezile nakusana vaje
vaka vusunga, vuno honi vaka vupi.”

Cihula ca Kuluimina Kulia
(Mateu9:14-17; Luka5:33-39)

18 Omo vandongisi va Iuano na Vafaliseo valiuminine ku-
lia, kaha vantu vamo vezile kuli Yesu nakumuihula nguavo,
“Vatihoni vandongisi va Iuano na vandongisi va Vafaliseo
valuimina kulia, vuno honi vandongisi vove kuva luimina
kulia?”
19 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nkuma
nga mungenzi neja ku ciuano ca vulo asa kuluimina kulia
oku vavenia vulo hali navo ndi? Kuahi kuvasa kuluimina
kulia nga vali na vavenia vulo.
20 Vuno honi matangua akeja, omo vavenia vulo vaka-
muhumisa kuli vakevo, ambahoni valuimine kulia.
21 “Naumo uahi asa kutongela citopeko ca ntanga yaiha ha
kazaku kalaja, nga alinga ngoco, kaha citopeko cikatavula
kazaku kalaja nakuseza mbengua.
22 Kaha naumo uahi ahaka viniu via viha mu vinjeke
via vilambu via laja, nga alinga ngoco, kaha viniu vitavula
vilambu, kaha na viniu vikahita, na vilambu naua navikevio
vikapihia, vuno honi viniu viaviha viapande kukala mu
vilambu viaviha.”

Cihula caha Litangua lia Sapalalo
(Mateu12:1-8; Luka6:1-5)

23 Ha litangua limo lia sapalalo Yesu uahitile mu mehia a
tiliku, kaha omo vakele nakuhita vandongisi vendi vaputuk-
ile kutomona mitue ya vinona.
24 Kaha Vafaliseo vahandekele kuli ikeye nguavo, “Tala,
vika valingila evi vivanavindika mu lishiko ha litangua lia
sapalalo?”

25 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Kanda mutandeho vialingile Ndaviti, omo uatsile njala kaha uatondele kulia, ikeye navaje vakele navo,
26 uakovelele mu njivo ya Nambi, omo Aviyatale uapuile kasasendote uakama ha ntsimbu ije, kaha ualile mbolo ya cikombelo ca Njambi cije kucapuile lishiko kuli muntu uoshe kuvanga lika kuli tusasendote ku vilia, kaha naua uahaneneko nakuli vaje vakele navo.”
27 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Sapalalo vaipangelele omuo muntu, keti muntu ivatangelele sapalalo,
28 kaha Muna Muntu ikeye vene Muene ya sapalalo.”

3

Yala uakusekua Livoko
(Mateu12:9-14; Luka6:6-11)

1 Naua Yesu uakovelele mu njivo ya malombelo, muje muakele uje yala uakusekua livoko.
2 Kaha vamutalelele linga vamone indi amukanguisa ha litangua lia sapalalo, linga vamuuaneneho mulonga.
3 Kaha uahandekele kuli uje yala uakusekua livoko nguendi, “Ija kuno.”
4 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Kuya ku lishiko lia Sapalalo, nkuma cinapu cacili kulinga muacili indi kuvulumuna, kuyoyesa muono indi kutsiha?” Vuno honi vaholokele kuluu.
5 Uavatalele oku te naniengua, nakulivua vusiua ha kukolesa mitima yavo, kaha uahandekele kuli uje yala uakusekua livoko nguendi, “Olola livoko liove.” Ualioluele, kaha livoko liendi liakangukile.
6 Vafaliseo vatuhukilemo, kaha hajevene vakele na mpunga ya Helonde linga vauane ngila ya kumutsihilamo.

Civunga ca vantu ku cisali

7 Yesu na vandongisi vendi vahumine ku cisali, kaha civunga cakama caku Ngalileya neci ca ku Yundeya camukavele,
8 naku Yelusalema naku Indumeya vamo musinia ya Yundau, vamo vahumine ku Tile na Sindone, civunga cakama omuo covuile vije vialingile vezile kuli ikeye.
9 Kaha Yesu ualekele vandongisi vendi linga vamuvuahesele vuato omuo ya civunga kuteua vamutseka,
10 omuo ha kukanguisa vavengi, ngeci navaje voshe vakele na mishongo vamusindakanene linga vamukuate.
11 Kaha hali hoshe omo vaje vakele na vimbembesi via vipi vamumuene, vauililile ha mavu ku mesho endi nakutambeka nguavo, “Yove Muna Njambi.”

12 Kaha uavashika linga keti vamutantekeyese.

Yesu Ahangula Tunganda Likumi na Vavali
(Mateu10:1-4; Luka6:12-16)

13 Kaha Yesu uaile helu lia munkinda, uasanene vaje
vatondele, kaha vezile kuli ikeye.
14 Kaha uahanguile likumi na vavali, linga vakale nendi,
ngeci avatume kuya nakuambulula lizi,
15 na kupua na nzili yakama yakuhumisa mahamba.
16 Ava vakevo likumi na vavali vaje vahanguile, Simoni uje
ya lukile Petulu,
17 Tiango muna Zembendeo, na Iuano munaina ya Tiango,
vaje valukile Mboanengesi, nkumbu yalio ngualio, “Vana va
cililimo.”
18 Anduleo, na Filipu, na Mbatolomeo, na Mateu, na
Tomasi, na Tiango muna Alufeya, na Tandeo, na Simoni
uaku Kanana,
19 na Yundasa Sakaliote, uje uendele Yesu vungungu.

Yesu vamuvangeya nguavo hali na lihamba lia Mbelezembulu
(Mateu12:22-32; Luka11:14-23; 12:10)

20 Yesu na vandongisi vendi vakovelele mu njivo, kaha
civunga caliuanene hamo naua, kaha vahonouele kulia.
21 Kaha omo ntanga yendi yovuile ha cuma eci, vaile na
kumuambata omuo vamuene nguavo, “Nazaluka.”
22 Kaha valongisi va lishiko vaje vasikumukile kuhuma ku
Yelusalema vahandekele nguavo, “Vali nakumupangesa kuli
Mbelezembulu, muene ua mahamba ikeye namuhana nzili
yakuhumisa mahamba.”
23 Kaha Yesu uavasanene linga veje kuli ikeye, kaha
uahandekele kuli vakevo mu visimo nguendi, “Nkuma vati
Satana asa kuhumisa Satana?
24 Nga vumuene vulipanga hhakati kavuo vavenia, kaha
vumuene vuje vukanonga.
25 Kaha nga njivo ilipanga hhakati ikeyo vavenia, ije njivo
kuikemana.
26 Kaha nga Satana aliluisa ikeye vavenia kaha alipanga,
kahasa kuimana, vuno honi alinakuya ku mamanusuilo.
27 Kaha naumo uahi akovela mu njivo ya yala ua nzili
nakupukula vitenga viendi, cakulivanga kuvanga akute uje
yala ua nzili, ambahoni apukule njivo yendi.
28 “Cilivene, njihandeka kuli yove nguange, vupi vuoshe
vua vantu vakavukonekela, nakushaula kuje kuvakahandeka,
29 vuno honi uoshe uje ashaula Cimbembesi Uakulela ku
vakamukonekela, omuo nalingi vupi vuakuhona kuhua.”

30 omuo vahandekele nguavo, “Alina na Cimbembesi cacipi.”

Vaina ya Yesu na va muanaye
(Mateu12:46-50; Luka8:19-21)

31 Kaha vaina na vamuanaye vezile nakuimana hambanza nakumutumina muntu linga vakamusane.
32 Kaha civunga cije camuzengelekele te vatumama, vahandekele kuli ikeye nguavo, “Vanoko na vamuanoko vali hambanza, mu kukutonda.”
33 Kaha uavakumbuluile nguendi, “Veya vanana nava muanetu?”
34 Kaha omuo uatalele vaje vamuzengelekele, uahandekele nguendi, “Ava vakevo vanana na vamuanetu!
35 Uoshe uje alinga cizango ca Njambi, ikeye muanetu, na ndumbuange, na vanana.”

4

Cisimo ca Muka Kukuva
(Mateu13:1-9; Luka8:4-8)

1 Kaha naua Yesu uaputukile kulongesa ku cikuma ca cisali. Kaha na civunga ca vantu calikunguluile kuli ikeye, kaha uakovelele nakutumama mu vuato ha cisali, kaha civunga coshe cakele ku cikuma ca cisali ha ntunda.
2 Kaha uavalongesele viavingi mu visimo, kaha mu vilongesa viendi uahandekele kuli vakevo nguendi,
3 “Ivuilileni! Muka kukuva uaile nakukuva.
4 Kaha omo uakunine, imo mbuto yauilile kumukulo ua ngila, kaha tuzila vezile nakuilia.
5 Imo mbuto yauililile ha mavue aje kuuakele na mavu amengi, kaha hajevene yasokele omuo kuhakele mavu amengi,
6 kaha omuo litangua lia tuhukile vije vimbuto via jujuamene, omuo mizi kuyakovelele cikuma mu mavu kaha yomine.
7 Ikuavo mbuto yauilile mu mingonga kaha mingonga yakolele nakuituva, kaha kuya hakele vinona.
8 Kaha vikuavo vimbuto viauililile mu mavu acili, kaha viahakele vinona viavingi, kaha viakolele nakulivuezelela kuima, vimo viemine makumi atatu, vikuavo viemine makumi atanu na limo, kaha vikuavo viemine cihita.”
9 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Uoshe hali na matuitui ovue.”

Omuo vika Yesu ualikuasesele Visimo
(Mateu13:10-17; Luka8:9-10)

10 Omo uakele lika liendi, kaha vaje vakele kuyehi nendi
hamo na vandongisi vendi likumi na vavali vamuhuile via
ha visimo.
11 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Kuli yeni vaje
vavanahana vushueke vua vumuene vua Njambi, vuno honi
kuli vaje vali hambanza vioshe vili mu visimo,
12 nankuma linga,
“Vamone
vuno honi keti vamonesese,
kaha linga vovue,
vuno honi keti vovuisise.
Omo nga valingamo vakatenguluke na
kuvasambesa.”

Yesu Alumbununa Cisimo ca Muka Kukuva
(Mateu13:18-23; Luka8:11-15)

13 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nkuma
kumuesi nakuvuisisa eci cisimo ndi? Kaha nkuma vatihoni
mukevivuisisa visimo vioshe?
14 Muka kukuva akakuvu lizi.
15 Ava vakevo vantu vanalifu ngue vimbuto vije viauilile
kumukulo ua ngila, kuje lizi valikuva, kaha omo valivua,
kaha hajevene Satana eja nakuambata lije lizi livanakuvu
muli vakevo.
16 Kaha vamo vantu vanapu ngue vimbuto vije vivakuvile
ha mavue, omo vevua lizi, kaha hajevene valitambula
nanzolela,
17 kaha kuvesi na mizi muli vakevo, vuno honi kuvakasim-
bula nalio, kaha omo tuyando cipue mapakeso vikeja omuo
ya lizi, kaha hajevene vakaua.
18 Kaha vamo vanapu ngue vimbuto vije vivakuvile mu
mingonga, ava vakevo vaje vevua lizi,
19 vuno honi vakevo vaniunga via mavu na kuzanga
vufuko, kaha nalishungu lia viuma vieka vikovela nakutuva
lizi, kaha kulimi vushuka.
20 Vuno honi vije vivakuvile mu mavu acili, vanapu vaje
vevua lizi nakulitambula na kuima vushuka, makumi atatu
na makumi atanu na limo, na cihita.”

Ndeya ha Citumbiko cayo
(Luka8:16-18)

21 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nkuma
muntu akanehe ndeya nakuihaka muntsi lia liendeko, cipue
muntsa muhela ndi? Nkuma kaihaka ha citumbiko cayo
ndi?
22 Omuo nacimo cahi cuma cakushueka, cihonoua kuija
hakutoka, kaha naua nacimo cahi ca vushueke civahonoua
kuneha ku ceke.
23 Nga uoshe uje hali na matuitui evue.”

24 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Niungeni
vimuli na kuivua, seteko muhana ikeyo vakamihana neni
naua, vuno honi yeni vakamivuezelelako.
25 Uoshe hali naviavingi vakamuvuezelelako, kaha uje
kesi, cipue cije cali naco va kamutambulaco.”

Cisimo ca Mbuto ya Kumena
26 Kaha Yesu uahandekele nguendi, “Vumuene vua Njambi
vunapu ngue muntu akuva mbuto mu mavu,
27 cipue vene akosa tulo omo ahinduka vije vimbuto vi-
mena na kukola vutsiki na mutania, vuno honi katantekeya
muvili nakukolelamo.
28 Cakulivanga mavu akahaka cishati, kaha mutue, kaha
vinona ku mitue.
29 Vuno honi omo vimbuto vinahi, hajevene uavitejele na
mpoko ya kutejesa omuo ntsimbu ya kuteja yahetele.”

Cisimo ca Mbuto ya Musalata
(Mateu13:31;32;34; Luka13:18-19)
30 Kaha Yesu uahandekele nguendi, “Vumuene vua Njambi
tukavusetekesa na vika, cipue cisimo muka tukalikuasesa
hali vukevuo?
31 Vunapu ngue nona ya musalata, ije omo vaikuva mu
mavu, kaha ikeyo yapua yaindende cikuma ku vimbuto
vioshe via ha mavu.
32 Vuno honi omo vaikuva kaha ikakola na kupua yakama
kupulakana viputa vioshe, kaha ikahaka mintango yakama,
ngeci tuzila va muilu vapangelemo mashua mu cimbembe
cayo.”
33 Omuo ya visimo viavingi evi, Yesu uahandekele lizi kuli
vakevo kuya nomu muvahaselele kulivuisisa.
34 Kahandekele kuli vakevo kuakuhona cisimo, vuno honi
kumukulo uakele nakulumbunuina vandongisi vendi viuma
voshe.

Yesu Aholuesa Linkimba
(Mateu8:23-27; Luka8:22-25)
35 Ha litangua lije, omo capuile cinguezi, Yesu uahandekele
kuli vandongisi vendi nguendi, “Tuyeni musinia lia cisali.”
36 Kaha omo vasezele civunga vaile nakukovela nendi mu
vuato. Kaha na mato eka akele nendi.
37 Kaha linkimba liakama lia mpunzi liezile, kaha na
mankimba aputukile kukovela mu vuato, kaha na vuato
vuaputukile kushula.
38 Vuno honi Yesu uakele kuntongo uakosele tulo oku
najendamena ha musato, kaha vamuhinduile nakuhandeka
kuli ikeye nguavo, “Mulongisi, kuuazivukile nguove tutsa
ndi?”

39 Kaha uahindukile nakutenukila mpunzi, kaha uahandekele ku mankimba nguendi, “Ciyulo! Holoka!” Kaha mpunzi yaholokele, kaha kuakele kuholoka cakama kuluu.
40 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vika muteua? Kumuesi na lutsilielo ndi?”
41 Kaha vakele na liova, kaha vahandekele kuli umo na mukuavo nguavo, “Iya honi ou, cipue mpunzi na mankimba vimuivuila?”

5

Yesu Akanguisa Yala ua Vimbembesi Viavipi
(Mateu8:28-34; Luka8:26-39)

1 Yesu na vandongisi vendi vaile musinia lia cisali, ku lifuti lia Ngelasa.
2 Kaha omo uahumine mu vuato, ualiuanene na yala ha vihilo uje uakele na cimbembesi cacipi,
3 uakele nakukala ha vihilo, kaha na muntu uahi uasele kumukuta, cipue na malienge,
4 omuo lualuingi vakele nakumukuta na tukunju na malienge, vuno honi uakele nakuvatuzola malienge na kupokozola tukunju mu vimbazuvuila, kaha naumo uahi uakele na nzili ya ku muononuesa.
5 Vutsiki na mutania uakele ha vihilo na ha minkinda oku alila, nakulivetuesa ikeye vavenia na mavue.
6 Kaha omo uamuene Yesu kulahako, uashatukilile kuli ikeye na kumulemesa,
7 kaha ualilile na lizi liakutambeka nguendi, “Vika utonda kuli yange, Yesu, Muna Njambi ua Helu lia Vioshe? Njilomba mu lizina lia Njambi, keti unjiyandese.”
8 Omuo uahandekele kuli ikeye nguendi, “Huma muli ou yala, yove cimbembesi cacipi!”
9 Kaha Yesu ua muihuile nguendi, “Yove iya?” Kaha uamukumbuluile nguendi, “Yange civunga, omuo tuvavengi.”
10 Kaha vamulombele cikuma linga keti avasheke mu lifuti lije.
11 Nankuma kuakele vutanga vua vangulu vakele na kulia kuje ku munkinda,
12 kaha vije vimbembesi viavipi via mulombele nguavio, “Tushekele kuje ku vutanga vua vangulu, linga tukakovele muli vakevo.”
13 Kaha uavatavesele. Kaha vije vimbembesi viavipi viamuhumine, kaha viakovelele mu vutanga vua vangulu, nankuma vangulu voshe vapuile makulukazi avali, kaha vashatukile nakukakovela mu cisali muje muvakanongelele.

14 Vaje tuniungi vateuele, kaha vakalekele vije vivamuene
mu nganda na mu cifuti. Kaha vantu vezile nakumona vije
vialingikile.
15 Kaha vezile kuli Yesu, kaha vamuene uje yala uakele na
vimbembesi viavipi natumama kuje, nazala vuino na mana
acili anahiluka muli ikeye, yala uje uakele na vimbembesi
viavingi viavipi, kaha vateuele.
16 Kaha vaje vacimuene vahandekele vije vialingiuile kuli
uje yala uakele na vimbembesi viavipi naku vutanga vua
vangulu.
17 Kaha vaputukile kulambelela Yesu linga ahume mu
cihela cavo.
18 Kaha omo uatondele ku kovela mu vuato, uje yala
uakele na mahamba ua lombele linga akale nendi.
19 Vuno honi ua vianene, kaha uahandekele kuli ikeye
nguendi, “Ya kuimbo kuli vavusamba vove, ukavalekese
via nakulingila Muene, nomu muanakela nacikeketima hali
yove.”
20 Kaha uaile na kuputuka kuambulula mu Ndikapolisi
(kulumbununa vinganda likumi) viuma vije viamulingilile
Yesu. Kaha vantu voshe valikomokelele.

Muna Njailosi uamumbanda na Mpuevo uje uakuatele ku kazaku ka Yesu
(Mateu9:18-26; Luka8:41-56)

21 Kaha omo Yesu uajavukile naua mu vuato kuya musinia
ya cisali, civunga cakama ca vantu cakele nendi, kaha uakele
kumukulo ya cisali.
22 Kaha umo mukuluntu uamu njivo ya malombelo, lizina
liendi ikeye Njailosi, omo uamuene Yesu uauililile ku viliato
viendi,
23 Ua mulambelele nguendi, “Munange ua mpuevo ali-
nakutonda kutsa. Ija ukamusaleke mavoko ove, linga
akanguke na kuyoya.”
24 Kaha uaile nendi. Civunga cakama ca mukavele oku
vamutseka.
25 Kaha kuakele mpuevo uakele na kuhita maninga ha
miaka likumi naivali,
26 uje uayandele cikuma ku vimbanda, uapihisile viuma
vioshe viakele navio, vuno honi kakangukile, vuno honi
mushongo uendi uatualeleho kuya kuintsi cikuma.
27 Kaha omo uovuile lutsimo lua Yesu, uamukavele mu-
nima yendi mu civunga na kumukuata ku kazaku kendi.
28 Omuo uahandekele nguendi, “Nga njikakuata cipue lika
ku kazaku kendi kaha njikakanguka.”
29 Kaha hajevene aje maninga emanene, kaha uovuile mu
muvila uendi nguendi nakanguka ku mushongo uendi.

30 Kaha Yesu uovuile nzili yahumine mu muli ikeye, kaha hajevene uatengulukilile ku civunga, nakuhandekele nguendi, “Iya nakuata ku kazaku kange?”

31 Kaha vandongisi vendi vahandekele kuli ikeye nguavo, “Unamono civunga cili nakukutseka vuno honi uhandeka nguove, Iya nanjikuata?”

32 Kaha uatalele talele linga amone uje ualingile eci.

33 Vuno honi uje mpuevo ha kutantekeya cije calingiuile kuli ikeye, uezile kuli Yesu na liova oku alina kujaja nakuuila ku viliato viendi, na kumulekesa vusunga vuoshe.

34 Kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, “Munange ua mpuevo, lutsililelo luove luakukanguisa, ya mu ciyulo kaha kanguka ku mushongo uove.”

35 Omo te acili nakuhandeka kuezile vantu kuhuma ku njivo ya mu kakuyula vamo vahandekele nguavo, “Munove ua mpuevo natsi. Vika uyandesela Mulongisi naua?”

36 Vuno honi kahakeleko mangana kuli vije viva handekele, Yesu uahandekele kuli muka kuyula ua mu njivo ya malombelo nguendi, “Keti uteue, tsiliela lika.”

37 Katavesele muntu uoshe kumukava kuvanga lika Petulu na Tiango na Iuano munaina ya Tiango.

38 Omo vahetele ku njivo ya muka kuyula ua njivo ya malombelo, uamuene vitanga, na vantu valila nakukangoka cikuma.

39 Kaha omo uakovelele, uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vika mukangokela na kulila? Kanike katsile vuno honi nakosa tulo.”

40 Kaha vamujolele. Kaha uavatuhuisile voshe hambanza, kaha uambatele vaishe ya muana na vanaye navaje vakele navo, kaha vaile muje muakele uje kanike.

41 Uamukuatele ku livoko nakuhandeka kuli ikeye nguendi, “Talita kumi.” Kulumbununa, “Kanike ka mpuevo, njihandeka kuli yove nguange hinduka.”

42 Hajevene uje kanike ka mpuevo uahindukile na kuenda (uakele na miaka likumi na ivali), kaha voshe valikomokelele.

43 Kaha ua vasinkikile cikuma nguendi, keti kukale cipue umo napande kutantekeya eci, kaha uavalekele vamuhane viakulia alie.

6

Yesu Vamuviana ku Nazaleta
(Mateu13:53-58; Luka4:16-30)

1 Kaha Yesu uahumine kuje na kuya ku lifuti liendi, na vandongisi vendi vamukavele.

2 Kaha ha litangua lia sapalalo uaputukile kulongesa
mu njivo ya malombelo, kaha vavengi vamuivuile va-
likomokelele, nakuhandeka nguavo, “Ou yala kulihoni kua-
nauana evi vioshe? Mana muka vamuhanene ikeye? Viko-
mouesa muka viali nakupanga na mavoko endi!
3 Nkuma ou keti ikeye muka kushonga, muna Maliya
na muanaye Tiango na Yosefa na Yundasa na Simoni ndi?
Kaha vandumbueni kutuesi navo hano ndi?” Kaha vakevo
vamuvianene.
4 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Kanan-
guizi kuvamusingimika mu cifuti cendi, naku vantu vendi
na mu njivo yendi vavenia.”
5 Kaha kalingile vikomoueso viakama kuje, kuvanga lika
kusaleka mavoko endi ku vantu vavandende vaka kuvavala
na kuvakanguisa.
6 Kaha ualikomokelele omuo hakuhona lutsiluelo luavo.

Yesu Atuma Vandongisi Likumi na Vavali
(Mateu10:5-15; Luka9:1-6)

Kaha uendanganene mu membo na kulongesa.
7 Kaha uasanene vaje likumi na vavali uaputukile naku-
vatuma vaye vali na vavali, nakuvahana nzili yakama ha
vimbembesi viavipi.
8 Uavashikile nguendi “Keti vambate cimo mu vungenzi
vuavo kuvanga lika mbueti, kuakuhona mbolo, cipue njeke,
cipue vimbongo mu miva yavo,
9 vuno honi muzale vinkaku keti kuzala vikovelo vivali.”
10 kaha mu njivo yoshe mukovela, “tumamenimo kutuala
noho mukahuma mu cihela cije.
11 Kaha nga cihela coshe cije kuvamitambula na kuviana
kumivuilila, omo mukahumamo, litotomoneni likungu lili
kuviliato vieni linga vupue vukaleho vueni hali vakevo!”
12 Kaha vaile nakuambulula nguavo vantu vapande kuten-
guluka.
13 Kaha vahumisile mahamba vavengi, nakuvuavesa
vantu vavengi vaka kuvavala na mazi nakuvakanguisa.

Kutsa kua Iuano Muka Kumbuitika
(Mateu14:1-12; Luka9:7-9)

14 Omo muene Helonde uevuile nguendi lizina lia Yesu
liatsimanene cikuma. Kaha vamo vahandekele nguavo,
“Iuano mukakumbuitika na sanguka kuvatsi, mukemo eyi
nzili ili nakupanga muli ikeye.”
15 Vuno honi vamo vahandekele nguavo, “Ikeye Eliya.”
Veka naua nguavo, “Ikeye kananguizi, ngue ua vamo va vaje
tunanguizi va Njambi va laja.”
16 Vuno honi omo Helonde vovuile eci uahandekele
nguendi, “Iuano uje njavatuile mutue nasanguka.”

17 Omuo Helonde uatumine linga vakuate Iuano, na kumukuta na kumutuala mu kamenga, ualingile eci omuo ya Helondiya, mpuevo ya muanaye Filipu omuo uamuambatele.
18 Omuo Iuano uahandekele kuli Helonde nguendi, “Keti lishiko kuambata mpuevo ya muanove.”
19 Kaha Helondiya uakele na citela nendi, kaha uatondele kumutsiha vuno honi uahonouele,
20 omuo Helonde uateuele Iuano, omuo uatatentekeyele nguendi uapua ua vusunga na uakulela, kaha ua muniungile muacili. Omo vamuivuile, ualikomokelele mu mutima uendi, vuno honi cipue ngoco uamutolililile.
21 Halitangua lije liasemukile Helonde ua uavuahesele viakulia vakakuyula na vakakushika vaje vahumine ku Ngalileya.
22 Kaha kuezile muna Helondiya ua mpuevo na kukina, uavuahelesele Helonde na vangezi vendi, kaha muene uahandekele kuli uje mumbanda nguendi. “Njilombe coshe cije utonda, kaha njikakuhanaco.”
23 Kaha ua lisingile kuli ikeye nguendi, “Coshe ulomba kuli yange njikakuhana, cipue mbazuvuila ya vumuene vuange.”
24 Kaha uaile hambanza, nakuihula vaina nguendi, “Vika njikalomba?” Kaha vaina vamukumbuilile nguavo, “Lomba mutue ua Iuano mu kakumbuitika.”
25 Hajevene uezile kuli muene nakulomba nguendi, “Njitonda linga unjihane mutue ua Iuano mukakumbuitika ha lilonga hano vene.”
26 Kaha muene uakele na vusiua vuakama, vuno honi omuo ha kulisinga nguendi na hali vangenzi vendi, katondele kupokola mezi endi aje ahandekele kuli ikeye.
27 Kaha hajevene muene uatumine lisualale uje mu ka kuniunga kaha ua mushikile linga anehe mutue ua Iuano. Kaha uaile nakumuteta mutue mukamenga,
28 kaha vanehele mutue mulilonga, nakuhana uje mutue mumbanda, kaha uje mumbanda uauhanene vaina.
29 Omo vandongisi vendi vacuvuile, vezile nakumbata muvila uendi, nakuutsinda mucihilo.

Yesu alisa makulukazi atanu
(Mateu14:13-21; Luka9:10-17; Iuano6:1-14)

30 Tunganda vahilukile kuli Yesu, na kumulekesa vioshe vivalingile nevi valongesele.
31 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Tuyeni ku cihela calikalietu, tukahuimeko cindende.” Omuo vavengi vakele na kuija nakuya, kaha kuvauanene cipue ntsimbu ya kulia.

32 Kaha vakovelele mu vuato nakuya ku cihela cakulishueka kua likaliavo.
33 Nkuma vavengi vavamuene oku valinakuya, kaha naua vavatantekeyele, kaha vashatukilile kuli ikeye kuhuma ku vinganda vioshe, kaha uavauanene kulutue luendi.
34 Kaha omo muaile ha ntunda uamuene civunga cakama, kaha uavoviulile ngozi, muomu vapuile ngue vampanga vakuhona kaniungi, kaha naua uaputukile kuvalongesa viuma viavingi.
35 Omo kuapuile cinguezi, vandongisi vendi vezile kuli ikeye nakuhandeka nguavo, “Cino cinapu cihela ca kulishueka naua kuatoko,
36 valeke vaye na kuzenguluka mu cifuti na mu membo vazenguluke linga vakalilandele viakulia vakevo vavenia.”
37 Vuno honi uavakumbuilile nguendi, “Vahaneni viakulia valie.” Kaha vahandekele kuli ikeye nguavo,
“Tuye nakulanda vimbolo mu vimbongo viakupua vihita vivali ndinali, kaha tuvahane valie?”
38 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muli na vimbolo vingahi? Yeni mukamone.” Kaha omo vaile nakumona, vahandekele nguavo, “Kuli vimbolo vitanu, na vantsi vavali.”
39 Kaha ua vashikile nguendi, vatumame hamavu ha vishoni muvivunga.
40 Kaha vatumamene hamavu muvivunga, muvihita na mumakumi atanu.
41 Kaha Yesu uambatele vimbolo vitanu na vantsi vavali kaha uatalele kuilu, na kuvivezikisa, kaha uapazuile vije vimbolo, kaha uahanene vandongisi vendi linga vahane vantu, kaha uavapangelele vaje vatsi vavali voshe.
42 Kaha voshe valile nakukuta.
43 Vandongisi va Yesu vakunguilile vimbazuvuila via vimbolo na vatsi vije viasaleleho via kupua mitonga likumi na ivali.
44 Kaha vantu vaje valile vimbolo vapuile vamala makulukazi atanu.

Yesu enda ha mema
(Mateu14:22-33; Iuano6:15-21)
45 Hajevene Yesu ualekele vandongisi vendi linga vakovele mu vuato vaye kulutue luendi kusinia ya Mbetesainda, te ikeye acili na kushandola civunga.
46 Kaha omo uavasezele, uaile ku munkinda nakulombela.
47 Kaha omo kuapuile cinguezi, vuato vuakele hhakati ka cisali kaha uakele likaliendi ha ntunda.
48 Kaha uamuene vandongisi vendi vali mu vukalu vua mpunzi yakele na kuvaluisa. Kaha omo ntsimbu kanda kuce, uezile kuli vakevo, oku hali nakuenda ha mema. Te hali na kuvatuvakana,

49 vuno honi omo vamumuene hali na kuenda ha cisali
vasinganiekele nguavo ndumba ya muntu, kaha vatam-
bekele cikuma,
50 Nankuma omo vamumuene, kaha vovuile liova cikuma.
Vuno honi hajevene uahandekele kuli vakevo nguendi,
“Kuateni mitima, yange, keti muteue.”
51 Kaha uakovelele mu vuato navo kaha na mpunzi ya
holokele. Kaha valikomokelele cikuma,
52 omuo ku vovuisile via vije vimbolo, omuo vakolesele
mitima yavo.

Yesu Akanguisa va Kakuvavala mu Ngenesaleta
(Mateu14:34-36)

53 Kaha omo vajavukile, vahetele ku Ngenesaleta, kaha
vakutile vuato ku cikuma.
54 Kaha omo vahumine mu vuato, hajevene vantu vamu-
tantekeyele Yesu,
55 kaha vashatukilile mu vihela vioshe kaha vaputukile
kuneha vakakuvavala ha manala avo nakuvatuala kuli
kuoshe kuva muivuililile.
56 Kaha kuoshe kuje kuaile, ku membo, na muvinganda
cipue mu mafuti, vakosesele vakakuvavala ha manala avo
kuje ku mihela yakulandesela, vamulambelelele linga vaje
vakakuvavala vamukuate kumukundilo ua kazaku kendi,
kaha voshe vaje vakuateleko vakangukile.

7

Vilongesa via Vakukuluila
(Mateu15:1-9)

1 Honi omo Vafaliseo vakungulukile hamo kuli ikeye, na
vamo valongisi va mashiko, vaje vahumine ku Yelusalema,
2 vamuene nguavo vamo va vandongisi vendi vali na kulia
na mavoko a kuhona kulela, aje akuhona kutana.
3 (Omuo Vafaliseo na Vayunda voshe, kuve kulia
kuakuhona kutana ku mavoko, mukuniunga cisemua ca
vakuluntu vavo.
4 Kaha omo vahuma ku vihela via kulandesela, kuve kulia
kuvanga vavalilelesa vakevo vavenia, kaha kuli visemua
viavingi vikuavo vivakaniungu, nge via kukusha vinganja
na vindeho na mililí.)
5 Kaha Vafaliseo na valongisi va mashiko vehuile Yesu
nguavo, “Vika honi vandongisi vove kuve kuyoya kuya na
cisemua ca vakuluntu, vuno honi vakali na mavoko akuhona
kulela?”
6 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Isaya uahan-
dekele muacili ha vunanguizi vuendi hali yeni vaka civem-
bulu nguendi, ngue muje vacisoneka nguavo,

“Vantu ava, vanjilemesa na tunua tuavo,
vuno honi mitima yavo ili kulako nange.
7 Vanjishangazala muangoco,
vilongesa viavo vinapu via vuntu!
8 “Museza lishiko lia Njambi, nakukuatelela kulinga cisemua ca vantu.”
9 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Munasembulula lishiko lia Njambi, linga muniungilemo cisemua ceni!
10 Omuo Mosesa uahandekele nguendi, ‘Singimika isho na noko’, kaha, ‘Uoshe ahandeka via vipi hali ishe cipue vaina, cilivene napande kutsa’,
11 vuno honi muhandeka ngueni, Nga muntu aleka ishe cipue vaina nguendi, ‘Viunanganiala kuli yange inapu Kombani’ (kulumbununa, civanahana kuli Njambi),
12 Kaha ku umutavesa kulinga cili coshe kuli ishe cipue vaina,
13 eci cinapu kuteua lizi lia Njambi mu cisemua ceni cije muakuata. Kaha na viavingi vije mukalingi.”

Viuma vije vilingisa muntu kupua ua kuhona kulela (Mateu15:10-20)

14 Kaha Yesu uasanene vantu linga veje kuli ikeye naua, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Njivuilileni, muva voshe, nakuvuisisa.
15 Nacimo cahi cihuma kumbanza ya muntu cije cikovela muli ikeye cije cihonoua kumulelesa, vuno honi viuma vije vihuma muli muntu vikevio vimupuisa linga keti apue uakulela.”
16 Nga uoshe uje hali na matuitui evuilile.
17 Kaha omo uakovelele mu njivo, nakuseza vantu, vandongisi vendi vamuhuile ha cije cisimo.
18 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nkuma neni naua,” kumuesi nakuvuisisa ndi? Nkuma kumumono ngueni, “vioshe vije vikovela mu muntu viakuhuma kumbanza kuviasa kuhona kumulelesa,
19 muomu ku cekukovela mu mutima uendi, vuno honi muzimo liendi, kaha na kutuvakana ndi?” (Nankuma mucifua eci Yesu natavesa viakulia vioshe kupua via kulela.)
20 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vije vikahumu muli muntu vikevio kuviekulelesa muntu.
21 Omuo kuhuma mukati, mu mutima ua muntu, mukahumu visinganieka via vupi, vukoyi, kuiva, kutsiha, vupangala,
22 kuliveya, nakulinga viuma vioshe via vipi, kukuisa, na mesho mesho, cipululu, vungumba, kulihalesa, na vulema.
23 Viuma vioshe evi via vipi vikahuminina mukati, kaha nakupuisa muntu kuhonoua kupua uakulela.”

Kutsiliela kua uje mpuevo
(Mateu15:21-28)

24 Kaha Yesu kuhuma kuje uakatukile nakuya ku cihela ca
Tile na ku Sindone. Kaha uakovelele mu njivo, cakuhona
muntu uoshe kutantekeya, vuno honi kasele kulishueka.
25 Vuno honi hajevene kuakele mpuevo uakele na
munendi ua mpuevo uje uakele na cimbembesi cacipi,
vovuile via Yesu, kaha uezile kuli ikeye nakuuila ku viliato
viendi.
26 Nankuma uje mpuevo uapuile Kangelengu, uasemuk-
ilile ku Fonisiya mu Siliya. Kaha ualambelele Yesu linga
ahumise lihamba muli munendi.
27 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, "Eceni
vanike vavandende valivange kulia, omuo keti cacili kuam-
bata mbolo ya vanike na kuyashela tutali."

28 Vuno honi uje mpuevo uamukumbuluile nguendi, "Eyo
Muene, cipue vene tutali vaje vavutama muintsi lia mesa
valia vije vanasezeho vanike!"

29 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, "Omuo
yakuhandeka ngacije uasa kuya, lihamba linahumu muli
munove."
30 Kaha uahilukile kuimbo, uauanene kanike nakosa ha
muhela, na lihamba liamuhumu.

Yesu Akanguisa Yala ua Kasenda Matuitui na Kalaka

31 Kaha Yesu uahumine ku cihela ca Tile uahitile mu
Sindone na kuya ku cisali ca Ngalileya, nakuheta mu cihela
ca Ndikapolisi (kulumbununa vinganda likumi).
32 Kaha vantu vanehele yala kuli Yesu uje uapuile
kasenda matuitui na kalaka, kaha valambelelele Yesu linga
a musaleke mavoko endi.
33 Kaha Yesu uamuhumisile ha civunga ca vantu nakuya
nendi kua likaliavo, uakovelesele minie yendi mu matuitui
endi, uajekuile, nakumukuata ha ndaka yendi,
34 kaha Yesu uatalele kuilu, kaha uasisimukile, nakuhan-
deka kuli ikeye nguendi, "Efefata," kulumbununa nguavo,
"shokoloka."
35 Kaha matuitui tui endi ashokolokele, na ndaka yendi
yazitukile, kaha uaputukile kuhandeka muacili.
36 Kaha Yesu uashikile vantu linga keti valekeko cimo umo,
vuno honi cipue uavashikile ngoco ambahoni vatualeleleho
kuambulula.
37 Kaha vantu vakomokele cikuma nakuhandeka nguavo,
"Nalingi viuma vioshe muacili, cipue tusenda matuitui tui
vovua na tuveveve vahandeka."

8

Yesu Alisa makulukazi Auana a Vantu
(Mateu15:32-39)

1 Ha matangua aje, omo civunga cakama naua cakungulukile, kaha vahonouele viakulia, Yesu uasanene vandongisi vendi, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi,
2 "Njivua ngozi ha civunga eci, omuo vanakala nange honi matangua atatu, kuakuhona kulia,
3 kaha nga njivaleka nguange vaye na njala ku membo avo, vasa kulezumukila mu ngila, omuo vamo vanahumu kulahako."
4 Kaha vandongisi vendi vamukumbuluile nguavo, "Iya asa kulisa vantu ava na mbolo muno mu mpambo?"
5 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Muli na vimbolo vingahi?" Vahandekele nguavo,
"Vitanu na vivali."
6 Kaha uashikile civunga linga vatumame ha mavu, kaha uambatele vimbolo vitanu na vivali, kaha uatsatselelele na kuvipazula kaha uahanene vandongisi vendi linga vahane vaje vantu, kaha vahanene civunga.
7 Kaha vakele na vantsi vavandende, kaha hanima ya kuvavezikisa, uashikile naua linga avahanevo.
8 Kaha valile, nakukuta, kaha vakunguluile vije vimbazuvuila vivasezeleho, viapuile mitonga itanu na ivali yakushula.
9 Voshe vantu vapuile nge makulukazi auana.
10 Kaha uavalekele linga vaye, kaha hajevene uakovelele mu vuato na vandongisi vendi, kaha vaile ku cihela ca Ndalamanuta.

Vafaliseo Valomba Citantekeyeso
(Mateu16:1-4)

11 Vafaliseo vezile kuli Yesu nakuputuka kulinga nendi vimpata, vatondele ikeye linga avalingile citantekeyeso cakuhuma muilu, linga vamueseke.
12 Kaha Yesu ualisisumuine mu Cimbembesi cendi, nakuhandeka nguendi, "Omuo vika vantu va cisemua cino vatondela citantekeyeso? Muavusunga, njihandeka kuli yeni nguange, na cimo cahi citantekeyeso cikalingiua ku cisemua cino."
13 Kaha uavasezele, uakovelele mu vuato nakuya musinia lia cisali.

Cimbaluila ca Vafaliseo na Helonde
(Mateu16:5-12)

14 Kaha vasuvile kuambata vimbolo, kaha vakele lika na mbolo imo lika mu vuato.

15 Kaha Yesu uavananguile nguendi, “Liniungeni,
nakuzangama ku cimbaluila ca Vafaliseo na cimbaluila
ca Helonde.”
16 Kaha vakele nakuhandeka kuli umo na mukuavo
nguavo, “Kutuesi na mbolo.”
17 Kaha omo Yesu uacitantekeyele, uahandekele kuli
vakevo nguendi, “Vika muhandekela ngueni kumuesi na
vimbolo? Ku muatantekeyele cipue kuivuisisa ndi? Nkuma
vati mitima yeni inakolo?
18 Muli na mesho vuno honi nkuma kumumono, muli na
matuitui nkuma kumuvu indi? Nkuma naua ku muanuka
ndi?
19 Omo njapazuile vimbolo vitanu via kulisa vantu maku-
lukazi atanu, muakunguluile mitonga ya kushula ya vim-
bazuvuila vingahi?”
Vakumbuluile nguavo “Likumi na ivali.”
20 “Kaha naua omo njapazuile vimbolo vitanu na vivali
via kulisa vantu vakupua makulukazi auana, muakungu-
luile mitonga ya kushula ya vimbazuvuila ingahi?” Kaha
vamukumbuluile nguavo, “Itanu na ivali.”
21 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nkuma naku
ntsimbu ino hanga ku muvuisisa?”

Yesu Akanguisa Yala ua Kapuputua ku Mbetesainda

22 Kaha vaile ku Mbetesainda. Kaha vantu vamo vanehele
muntu umo kuli Yesu uje uapuile kapuputua, vambelelele
Yesu linga amukuate.
23 Kaha Yesu uakuatele uje yala ua kapuputua ku li-
voko, kaha ua muhumisile hembo, kaha omo ua mujekuila
malenzi ha mesho endi kaha uamusalekele mavoko endi,
kaha ua muihuile nguendi, “Ulinakumona cimo?”
24 Kaha uje yala uatalele kuilu nakuhandeka nguendi,
“Njimona vantu, vuno honi valinakumoneka ngue miti ili na
kuenda.”
25 Kaha naua uamusalekele mavoko endi ha mesho endi,
kaha ua mutalele sui kaha uakangukile, kaha uamuene
vioshe muacili.
26 Kaha uamulekele aye kuimbo liavo, uamulekele
nguendi, “Keti ukovele cipue muimbo.”

Petulu Atava ngeci Yesu ikeye Uakuvuavesa
(Mateu16:13-20; Luka9:18-21)

27 Kaha Yesu uatualeleho kuya na vandongisi vendi, ku
membo a Sesiliya Filipu, kaha omo vaile mu ngila Yesu ue-
huile vandongisi vendi nguendi, “Vantu vahandeka nguavo
Yange iya?”
28 Kaha vamulekele nguavo, “Vamo vahandeka nguavo
yove Iuano Muka kumbuitika, vamo naua nguavo yove

Eliya, vamo nguavo yove umo ua vaje tunanguizi va Njambi."

29 Kaha uavehuile nguendi, "Vuno honi yeni munjisana ngueni yange iya?" Petulu uamukumbuilile nguendi, "Yove Kilistu."

30 Kaha uavashikile nguendi keti valekeko cipue umo muntu hali ikeye.

Yesu Ahandeka ha Tuyando tuendi na ha Kutsa kuendi
(Mateu16:21-28; Luka9:22-27)

31 Kaha uaputukile ku valongesa nguendi Muna Muntu napanda kuyanda mu viuma viavingi, nakumuviana kuli vakuluntu na kuli tusasendote vakama na kuli valongisi va mashiko, na kumutsiha, kaha hanima ya matangua atatu akasanguka naua.

32 Uavalumbunuine eci muacili kuli vakevo. Kaha Petulu uamutualele kuali kaliavo nakuputuka kumutenukila.

33 Vuno honi omo uatengulukile nakumona vandongisi vendi, uatenukilile Petulu, nakuhandeka nguendi, "Hita kunima yange Satana! Omuo kuuesi kumutambela ua Njambi, vuno honi uli kumutambela ua vantu."

34 Kaha Yesu uasanene civunga ca vantu hamo na vandongisi vendi linga veje kuli ikeye, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, "Nga kuli uoshe atonda kunjikava, napande kuliviana ikeye vavenia kaha ambate cilindakano cendi na kunjikava.

35 Omuo uoshe uje ayoyesa muono uendi akauzimbalesa, kaha uoshe azimbalesa muono uendi omuo yange na muzimbu uacili aka uyoyesa.

36 Cikuasa vika kuli muntu kuli kunguilila cifuti coshe na kuzimbalesa muono uendi?

37 Cuma cika muntu asa kuhingisa mu muono uendi?

38 Omuo uoshe uje anjivuila shuamua, na mezi ange mu cisemua cino ca vupangala na vupi, na Muna Muntu naua akamiuvuila shuamua, omo akeja mu vumpau vua Ishe na tungelo va kulela."

9

1 Kaha uatualeleleho kuhandeka nguendi, "Cilivene, njimileka nguange, kuli vamo vanemana hano kuvakamono kutsa kuvanga noho vanamono vumuene vua Njambi mu vuija na nzili."

Kulimpuka kua Yesu
(Mateu17:1-13; Luka9:28-36)

2 Hanima ya matangua atanu na limo Yesu uambatele
Petulu na Iuano na Tiango kaha vaile ku munkinda ualaha
kua likaliavo, kaha Yesu uahimpukile ha mesho avo,
3 kaha na vuzalo vuendi vua viazimine, nakutoka cikuma,
kaha naumo uahi ha mavu uasele ku vukusha.
4 Hhakati kavo kuasholokele Eliya na Mosesa, kaha vakele
na kuhandeka na Yesu.
5 Kaha Petulu uahandekele kuli Yesu nguendi, “Muene,
muacili tuli hano, tutunge vinjivo vitatu, imo yove kaha
ikuavo ya Mosesa na ikuavo ya Eliya.”
6 Omuo katantekeyele viakele nakuhandeka, omuo va-
teuele cikuma.
7 Kaha mashelua avafuikile, na lizi lia huminine mu
lishelua ngualio, “Ou ikeye Munange injazanga, muiv-
uilileni.”
8 Kaha hajevene omo vatalele kuvamuene cipue umo
kuvanga Yesu lika.
9 Kaha omo vakele nakusikumuka kuhuma ku munkinda,
uavashikile linga keti valekeko cipue umo ha viuma vije
vamuene, kuvanga noho Muna Muntu akasanguka ku vatsi.
10 Kaha valiniungilile evi vimpande vakevo vavenia,
nakulihuozola nguavo kusanguka ku vatsi cilumbununa
vika.
11 Kaha vamuihuile nguavo, “Omuo vika valongisi va
mashiko vahandeka nguavo Eliya napande kulivanga
kuija?”
12 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Eliya alivanga
kuija nakuhiluisa viuma vioshe evi, nkuma vacisoneka vati
hali Muna Muntu, nguavo napande kuyanda mu viuma
viavingi na kumuviana ndi?
13 Vuno honi njimileka nguange Eliya neja laja, kaha va-
mulingile muoshe muvatondelele, nge omuo vanacisoneke
hali ikeye.”

Yesu Akanguisa Kanike ua Yala ua Cimbembesi Cacipi (Mateu17:14-21; Luka9:37-43a)

14 Kaha omo vezile kuli vandongisi vakuavo, vamuene
civunga cakama cavazenguluka, kaha na valongisi va lishiko
vakele nakulinga vimpata navo.
15 Kaha hajevene omo civunga coshe ca mumuene ca-
likomokelele kaha vaile kuli ikeye nakumumeneka.
16 Kaha Yesu uavehuile nguendi, “Vika mulinakuhandeka
navo?”
17 Kaha umo uavaje va civunga uamukumbuluile nguendi,
“Mulongisi, njinaneha munange ua yala kuli yove, omo hali
na cimbembesi ca vuveveve,

18 kaha oshe hacimu uanena cimbembesi cacipi, kaha
cimuuisila ha mavu, kaha a huma lifulu ku kanua na
kulishumanga ku mazo kaha ominina ngoo, kaha njehuile
vandongisi vove linga vacihumise, vuno honi vacihonouele
kucihumisa."
19 Kaha uakumbuluile nguendi, "Ho yeni cisemua
cakuhona lutsilielo, njikakala neni ha ntsimbu yakupua
hali? Vintsimbu vingahi honi njinapande kuyanda neni?
Munehe kuli yange!"
20 Kaha vamunehele kuli ikeye, kaha omo cimbembesi
cacipi camuene Yesu, hajevene capindisile uje kanike ua
yala, kaha uauililile ha mavu nakulialumuna, nakuhuma
lifulu ku kanua.
21 Kaha Yesu uehuile ishe nguendi, "Ntsimbu yakupua hali
uaputukile?"
"Kaha uahandekele nguendi, kuputuka ku vuanike
vuendi."
22 "Kaha lualuingi cimbembesi cacipi cikamuuisila mu
tuhia na mu mema, linga cimunongese, vuno honi nga
ulingaho cimo, tuivuileko ngozi nakutukuasa."
23 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, "Nga uasa!
Viuma vioshe vinapu via viasi kuli uje atsiliela."
24 Kaha hajevene ishe ya uje kanike uatambekele na
kuhandeka nguendi, "Njitsilielia, njikuase yange uakuhona
lutsilielo!"
25 Kaha omo Yesu uamuene civunga cilinakuija hamo
nakushatuka, kaha uatenukilile cije cimbembesi cacipi
nakuhandeka kuli cikeco nguendi, "Yove cimbembesi cavu-
veve navusenda matuitui, njikushika, huma muli ikeye,
kaha keti ukamuhilukile naua."
26 Hanima yakutambeka nakumualumuisa muakuteuesa,
kaha camuhumine, kaha uje kanike ua lezumukile, kaha
vavengi vasinganiekele nguavo, "Natsi."
27 Kaha Yesu uamukuatele ku livoko na kumukatula kaha
uakatukile.
28 Kaha omo uakovelele mu njivo, vandongisi vendi va-
muihuile ku vushueka nguavo, "Vika honi tuahonouelele ku
cihumisa?"
29 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, "Cifua ca cimbe-
mbesi eci kucasa kuhuma lika kuvanga na lilombelo lika."

Yesu Ahandeka naua ha Kutsa Kuendi
(Mateu17:22-23; Luka9:4b-45)

30 Vahumine kuje kaha vatualeleleleho noho vahitile mu
Ngalileya. Kaha Yesu katondele muntu umo linga atan-
tekeyele kuje kuvaya,

31 omuo uakele nakulongesa vandongisi vendi nguendi,
“Muna Muntu vakamuhana mu mavoko a vantu, kaha vaka-
mutsiha, kaha nga vanamutsihi, hanimama ya matangua
atatu a kasanguka.”
32 Vuno honi kuvevuisisile viahandekele, kaha vateuele
kumuihula.

Iya Uakama Cikuma?
(Mateu18:1-5; Luka9:46-48)

33 Kaha vezile ku Kapenauma, omo uakele mu njivo uave-
huile nguendi, “Vika munakala nakuhandeka mu ngila?”
34 Vuno honi vaholokele, omuo mu ngila vahandekele
nguavo iya uakama cikuma.
35 Kaha uatumamene nakusana vaje likumi na vavali,
kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nga uoshe atonda
kupua uakulivanga, apue uakumanusuilila ku voshe na
kupua ngamba ua voshe.”
36 Kaha uambatate kanike, nakumuhaka mukati kavo,
kaha uamuambatele mu mavoko endi, kaha uahandekele
kuli vakevo nguendi,
37 “Uoshe uje atambula kanike uamundende mu lizina
liange natambula yange, kaha uoshe uje atambula yange,
katambuile yange vuno honi uje uanjitumine.”

Uoshe uje Katuluisa Alihamo Netu
(Luka9:49-50)

38 Kaha Iuano uahandekele kuli Yesu nguendi, “Mulongisi,
tuamuene yala ahumisa mahamba mu lizina liove, kaha
tuamuvindikile, omuo keti umo uetu.”
39 Vuno honi Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Keti
mumuvindike,” naumo uahi alinga vipangi viakukomouesa
mu lizina liange uje muka ntsimbu naua ase kuhandeka via
vipi hali yange.
40 Omo uoshe katuluisa napu uetu.
41 Cilivene njimileka nguange, uoshe amihana nganja ya
mema akunua omuo muli na lizina lia Kilistu, kakahonoua
kuuana vuana vuendi.

Vieseko via Kutuala Kukutsa
(Mateu18:6-9; Luka17:1-2)

42 “Uoshe alingisa vanike vavandende vaje vanatsiliela
muli yange kulinga vupi, cacili nge muntu uanga cije va-
mukutile livue liakama liakulolela vunga mu ntsingo yendi
nakumumbila mu mema a kalunga.
43 Kaha nga livoko liove likulingisa linga ulinge vupi,
litete, cacili kuli yove kukovela mu muono na livoko limo
kupulakana kukovela na mavoko avali aje akutuala ku
ngehena, ku tuhia tuakuhona kuhua.

44 Muje mavuno amuo ke kutsa, na tuhia tuamuo kutue kuzima.
45 Kaha nga ciliato cove cikulingisa linga ulinge vupi citeteko, cacili kuli yove kukovela mu muono na vusualonda kupulakana kukovela na viliato vivali nakukumbila mu ngehena.
46 Muje mavuno amuo ke kutsa, na tuhia tuamuo kutue kuzima.
47 Kaha nga lisho liove likulingisa linga ulinge vupi, lihumisemo, cacili kuli yove kukovela mu vumuene vua Njambi na lisho limo kupulakana na mesho avali nakukumbila mungehen,
48 kuje mavuno vavo kuve kutsa, na tuhia kutue kuzima.
49 "Muntu uoshe vakamujelesa na muongua mu tuhia.
50 "Muongua uacili, vuno honi nga muongua uashamuka, ukapua vati naua muongua?
"Pueni muongua yeni vavenia, kaha kaleni na ciyulo yeni vavenia."

10

Yesu Alongesa ha Kutsiha vulo
(Mateu19:1-12; Luka16:18)

1 Kaha uahumine kuje nakuya kucihela ca ku Yundeya na kutuvakana Yondao, kaha vivunga via kungulukile kuli ikeye naua, kaha naua, kuya ku kapandi kendi, uavalongesele.
2 Kaha Vafaliseo vezile nakumueseka kaha vamuihuile nguavo, "Capua lishiko yala kulukulula mpuevo yendi?"
3 Kaha uavakumbuilile nguendi, "Mosesa ua mishikile vati?"
4 Kaha vahandekele nguavo, "Mosesa uatavesele yala kusoneka mukanda uakulukula, nakumulekesa linga aye kuimbo liavo."
5 Vuno honi Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Hakukola ca mitima yeni mukemo muasonekelele eli lishiko.
6 Vuno honi hume hakuputuka ca kutanga, 'Njambi uatangele yala na mpuevo.'
7 Omuo ha cuma eci yala akaseza ishe na naye na kukali pandakana na mpuevo yendi,
8 kaha vaje vavali vakapua muvila umo.
9 Kaha cije Njambi napandakana, naumo uahi napande kucizitula."
10 Kaha omo vakele mu njivo vandongisi va Yesu vamuihuile naua a cimpande eci.
11 Kaha uahandekele nguendi, "Uoshe alukulula mpuevo yendi nakuambata ueka, alinga vupangala,

12 kaha nga mpuevo alukulula yaliendi nakukashomboka
kueka, kaha nalingi vupangala."

Yesu avezikisa vanike vomo vavandende
(Mateu19:13-14; Luka18:15-17)

13 Kaha vakele nakuneha vanike kuli Yesu, linga a vakuate
kaha vandongisi vendi vavatenukilile.
14 Kaha omo Yesu uacimuene ualuvalele, kaha uahan-
dekele kuli vakevo nguendi, "Eceni vanike vavandende veje
kuli yange, keti muvavindike, omuo vumuene vua Njambi
vunapu vuavo.
15 Cilivene, njihandeka kuli yeni, uoshe katambula
vumuene vua Njambi ngue kanike uamundende ka
kavukovela."
16 Kaha uavambatele mu mavoko endi na kuvavezikisa,
nakuvakambeka mavoko endi hali vakevo.

Yala uakufuka
(Mateu19:16-30; Luka18:18-30)

17 Kaha omo Yesu uakele nakuya mu vungenzi vuendi,
yala uashatukile na kuija na kutsikama mavuli kuli ikeye,
na kumuihula nguendi, "Mulongisi uacili, njilinge vati linga
njikasuane vumuene vua muono ua yaye?"
18 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, "Vika un-
jitumbuila nguove njiuacili? Naumo uahi uacili kuvanga
Njambi lika liendi.
19 Uatantekeya mashiko, 'Keti utsihe, Keti ulinge vupan-
gala, Keti uive, Keti uhane vukaleho vua makuli, Keti ukuise,
Singimika isho na vanoko.' "
20 Kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, "Mulongisi,
vioshe evi njaviniungu hume ku vuanike vuange."
21 Kaha Yesu omo uamutalele kaha uamuzangele, kaha
uahandekele kuli ikeye nguendi, "Uahono cuma cimo, ya,
ukalandese viuli navio, uhane vihutu, kaha ukapua na
vufuko muilu, kaha ija, linga unjikave."
22 Omuo uevuile evi uakotamesele cihanga cendi, kaha
uaile na vusiua, omuo uakele navufuko vuavuingi.
23 Kaha Yesu uatalele talele, kaha uahandekele kuli van-
dongisi vendi nguendi, "Capua cacikalu kuli vaje vakakufuka
kukovela mu vumuene vua Njambi!"
24 Kaha vandongisi vendi vakomokele ha mezi endi. Vuno
honi Yesu uahandekele kui vakevo naua nguendi, "Vanike,
cacikalu vati kukovela mu vumuene vua Njambi!
25 Cacasi kamelu kukovela mulisho lia nguya kupulakana
mukakufuka kukovela mu vumuene vua Njambi."
26 Kaha valikomokele cikuma, kaha vahandekele kuli
vakevo nguavo, "Iya honi vakamusambesa?"

27 Yesu uavatalele kaha uahandekele kuli vakevo nguendi,
“Ku vantu cacikalu, vononi keti kuli Njambi, omuo viuma
vioshe viaviasi kuli Njambi.”
28 Petulu uaputukile kuhandekele kuli ikeye nguendi,
“Tala, tuaseze viuma vioshe nakukukava.”
29 Yesu uahandekele nguendi, “Cilivene,” njimileka
nguange, “naumo uahi naseze njivo cipue vandumbueni
cipue vamuanetu cipue vaina cipue vaishe cipue vanike na
mavu, natuyando, omuo yange na muzimbu uacili,
30 iya kakatambula cihita muntsimbu ino, vinjivo navan-
dumbu na vamuanetu na vananetu na vanike na mavu, na
tuyando, na mu miaka ikeja ya muono ua yaye.
31 Vuno honi vavengi vaje vali kulutue va kapua kunima,
kaha vakunima vakapua kulutue.”

Yesu Ahandeka Ntsimbu ya Mucitatu ha Kutsa cendi
(Mateu20:17-19; Luka18:31-34)

32 Kaha vakele nakuya mungila, kukanduka ku
Yelusalema, kaha Yesu uakele na kuvatuamenena kulutue,
kaha vakomokele, navaje vamukavele vovuile liova. Kaha
vambatele naua vaje likumi na vavali, uaputukile kuvaleka
vije vikalingiua kuli ikeye.
33 Nguendi, “Taleni, tulinakukanduka ku Yelusalema, kaha
muna Njambi vakamuhana kuli vakuluntu va tutasesondote
na valongisi va mashiko kaha vakamuhisa nakumutuala
kukutsa, nakumuhana kuli vaje keti vaje Vayunda,
34 kaha vakamushendumuna, na kumujekuila malanzi,
nakumupupa, nakumutsiha kaha hanima ya matangua
atatu akasanguka.”

Cihula ca Tiango na Iuano
(Mateu20:20-28)

35 Kaha Tiango na Iuano, vana va Zembendeo, vezile
kuli ikeye, kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, “Mulongisi,
tutonda utulingile vioshe tutonda kuli yove.”
36 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vika vimu-
tonda kuli yange kumilingila?”
37 Kaha vahandekele kuli ikeye nguendi, “Tutavese linga
tutumame, umo ku livoko liove liacilio mukuavo kulia
cimoshue, mu vumpau.”
38 Vuno honi Yesu uahandekele nguendi, “Kumuatan-
tekeyele vimuhulisa. Muhasa kunua nganja ije njinua, cipue
kumimbuitika mu cimbuitikilo civanjimbuitikile naco?”
39 Kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, “Tuhasa.” Kaha
Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nganja ije njinua
neni mukainua, na cimbuitikilo ci vananjimbuitika naco,
cikeco vakamimbuitika naco,

40 vuno honi kutumama ku livoko liange lia cilio cipue lia cimuoshe keti yange kutava, vuno honi viavaje vanavuaheselele."

41 Kaha omo vaje vandongisi likumi vevuile eci, valuvalelele Tiango na Iuano.

42 Kaha Yesu ua vasanene vaije kuli ikeye kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, "Muatantekeya ngueni vaje vanapandele kuyula vaje keti Vayunda valiyongola nguavo vali na nzili hali vantu vavo, kaha naua vantuama vavo vali na nzili yakama hali vakevo.

43 Vuno honi ku cikafu ngoco hhakati keni, vuno honi uoshe atonda mukuluntu hhakati keni napande kupua ndungo yeni muvoshe.

44 Kaha naua uoshe atonda kupua ua kulivanga hhakati keni napande kupua ndungo ua voshe.

45 Omuo Muna Muntu kezile mukumupangela vuno honi mukupanga, nakuhana muono uendi linga apatule vantu vavengi."

Yesu atonesa mesho a kapuputua Mbatimeo
(Mateu20:29-34; Luka18:35-43)

46 Kaha vahetele ku Yeliko, kaha omo uakele nakuhuma mu Yeliko na vandongisi vendi na civunga cakama ca vantu, Mbatimeo, uje kapuputua mukakulomba, muna Timeo, uatumamene kumukulo ua ngila.

47 Kaha omo vovuile nguavo Yesu uaku Nazaleta, uaputukile kutambeka nguendi, "Yesu Muna Ndaviti, njivuileko ngozi!"

48 Kaha vantu vavengi vamuvindikile, vamulekele nguavo aholoke, vuno honi uatambekele cikuma nguendi, "Muna Ndaviti, njivuileko ngozi!"

49 Kaha Yesu uemanene kaha uahandekele nguendi, "Musaneni." Kaha vasanene uje kapuputua, kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, "Kuata mutima, katuka, alinakukusana."

50 Kaha uombilile vuzalo vuendi kaha uemanene nakuya kuli Yesu.

51 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, "Vika utonda kuli yange linga njikulingile?"

Kaha uje yala uakapuputua uahandekele kuli ikeye nguendi, "Muene, njitonda njimone."

52 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, "Ya, lutsililelo luove lua kukanguisa."

Kaha hajevene uatonene kaha uaputukile na kumukava.

11

Yesu Akovela na Vumpau mu Yelusalema
(Mateu21:1-11; Luka19:28-40; Iuano12:12-19)

1 Kaha omo vatondele kuheta kuyehi na Yelusalema, ku
Mbetafanje na Mbeteniya, ku munkinda ua Oliveta, uatu-
mine vandongisi vendi vavali,
2 kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Yeni ku limbo
lije lili ku kulutue lueni, kaha omo mu kakovelamo
mukauana muna cimulu ivanakutu, uje kanda vacimulon-
deho laja, kaha muzituleni mumunehe kuno.
3 Nga umo ahandeka kuli yeni nguendi, ‘Vika mulingila
eci?’ handekeni ngueni, ‘Muene alina kumutonda kaha
tumuhiluisako naua ololo.’ ”
4 Kaha vaile, nakuuana muna cimulu vanamukutilila ku
cikolo mu ngila, kaha vamuzituile.
5 Kaha vaje vemanene kuje vahandekele kuli vakevo
nguavo, “Vika mulinga kuli ou muna cimulu?”
6 Kaha vavalekele muje muavalekelele Yesu, kaha vave-
celele vaile nendi.
7 Kaha vanehele uje muna cimulu kuli Yesu, kaha vajalele
vuzalo vuavo hali uje muna cimulu, kaha ua tumameneho.
8 Kaha vavengi vajalele vintanga viavo mungila, vamo
vajalele maputa a mintango ije vatetele kumehia avo.
9 Kaha vaje vakele kulutue navaje vakele nakuka-
vangeya munima vakele nakutambeka nguavo, “Hosana!
Uakukuisula uje eja mu lizina lia Muene!
10 Vuakukuisula vumuene vua tatetu Ndaviti vuje vuli
nakuija! Hosana ua muilu mulahako!”
11 Kaha uakovelele mu Yelusalema, nakukakovela mu
njivo ya Njambi, kaha omo uatalele talele ku vioshe, kaha
omo naua tele kuatoko laja, kaha uaile ku Mbeteniya hamo
na vandongisi vendi likumi na vavali.

Yesu Asinga Muti ua Mukuyu
(Mateu21:18-19)

12 Liamukuavo, omo uahumine ku Mbeteniya, kaha Yesu
uatsile njala.
13 Kaha uamuene muti ua mukuyu uje uakele kulahako
uje uakele na maputa, kaha uaileko nguendi hamo akaua-
nako vushuka. Omo uahetele kuli ukeuo, kauaneneko
vushuka vuno honi maputa lika, omuo kuyapuile ntsimbu
ya vushuka.
14 Kaha uahandekele kuli ukeuo nguendi, “Naumo uahi
muntu akalia vushuka kuhuma kuli yove naua.” Kaha
vandongisi vendi vovuileko.

Yesu Avuahesa Njivo ya Njambi
(Mateu21:12-17; Luka19:45-48; Iuano2:13-22)

15 Kaha vahetele ku Yelusalema nakukovela mu Njivo ya
Njambi kaha uaputukile kusheka vaje vakele na kulandesa
na kulandulula mu Njivo ya Njambi, kaha uafulumikile
vimesa via vaje vakele na kulandulula vimbongo na vituamo
via vaje vakele na kulandesa mavembe.
16 Kaha katavesele naumo kuambata cuma mu Njivo ya
Njambi.
17 Kaha uavalongesele, nakuhandeka kuli vakevo nguendi,
“Nkuma ku vacisonekele nguavo, ‘Njivo yange ikapua Njivo
ya malombelo ya vakamafuti oshe’? Vuno honi muaipuisa
muhela ua vezi.”
18 Kaha vakuluntu va tusasendote na valongisi va mezi a
mashiko vacuvuile kaha vatondele ngila ya kumutsihilamo,
omuo vamuteuele, omuo civunga coshe cakomokele ha
vilongesa viendi.
19 Kaha omo cinguezi cahetele va humine mu nganda.

Cilongesa ca Muti ua Mukuyu
(Mateu21:20-22)

20 Kaha omo vahitile cimene, vamuene uje muti ua
mukuyu unomu naku mizi.
21 Kaha Petulu uavulukile kaha uahandekele kuli ikeye
nguendi, “Muene, tala! Uje muti ua mukuyu ua singile
unomu.”
22 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, “Kaleni na lut-
silielo muli Njambi.
23 Cilivene njimileka nguange, uoshe ahandeka kuli ou
munkinda nguendi, ‘Katuka uliumbile mu mema a kalunga,’
kaha nga kalingi vimpata mu mutima uendi, vuno honi
atsiliela nguendi vioshe ahandeka vikalingika, vaka mu
lingila vio.
24 Nankuma njimileka nguange, vioshe mulomba mu
lilombelo, tsilieleni ngueni muavitambula laja, kaha cikapua
ceni.
25 Kaha ha ntsimbu yoshe uimana nakulombela, konekela
mukueni nga uli nacimo nendi, linga ishueni ali muilu
akamikonekele ku milonga yeni.
26 Vuno honi nga kumukonekela, kaha na ishueni ua muilu
kakamikonekela ku milonga yeni.”

Cihula ca ha Nzili Yakama ya Yesu
(Mateu21:23-27; Luka20:1-8)

27 Kaha vezile naua ku Yelusalema. Kaha omo uakele
nakuenda mu njivo ya Njambi, tusasendote vakama, naval-
ongisi va mezi a mashiko, na vakuluntu vezile kuli ikeye,

28 kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, “Nzili yakama
muka uli na kulikuasesa hakulinga viuma evi, cipue iya
uakuhanene nzili yakama linga ulinge evi?”
29 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Njimihula ci-
hula, kaha munjikumbulule, kaha njimileka ha nzili yakama
njili nakulikuasesa hakulinga evi viuma.
30 Cimbuitiko ca Iuano cahumine muilu indi ku vantu?
Njikumbululeni.”
31 Kaha valingile vimpata umo na mukuavo nguavo, “Nga
tuhandeka nguetu, ‘Cakuhuminine muilu,’ kaha ahandeka
nguendi, ‘Vika honi muateuele ku mutsiliela?’
32 Vuno honi nga tuhandeka nguetu, ‘Cahuminine ku
vantu’?” Vateuele vantu, omuo voshe vatantekeyele nguavo
Iuano uapuile kananguizi ua vusunga.
33 Kaha vakumbuluile Yesu nguavo, “Kututantekeya.”
Kaha Yesu uavakumbuilile nguendi, “Kunjimileke nzili
yakama njilinakuli kuasesa kulinga viuma evi.”

12

Cisimo ca Vaka Kupanga mu Citungu ca Mikolovozi ya Vushuka vua Viniu
(Mateu21:23-46; Luka20:9-19)

1 Kaha uaputukile kuhandeka kuli vakevo mu visimo
nguendio, “Yala uakunine citungu ca mikolovozi, kaha
uazinguisileko cipatanga, kaha uahindile cina ca kuka-
muinamo viniu, kaha naua uatungile kaposhi, nakusezela
vaka kupanga, kaha uaile ku lifuti lieka.
2 Kaha omo ntsimbu yakuteja yahetele, uatumine ngamba
kuli vaka kupanga, linga vambate vushuka mu citungu ca
mikolovozi.
3 Kaha vamukuatele na kumupupa, na kumusheka ma-
voko voko.
4 Kaha naua uatumine mukuavo ngamba, kaha vamu-
vetuesele ku mutue, nakumulinga muashuamua.
5 Kaha uatumine mukuavo, kaha naua vamutsihile,
navakuavo naua vavalingile muje vene, vamo vavapupan-
gele vamo vava tsihile.
6 Kaha kuasalele umo, muana ua yala yazangele, ha ma-
manusuilo uamutumine kuli vakevo, nakuvalekesa nguendi,
‘Vakasingimika munange.’
7 Vuno honi vaje vaka kupanga vahandekele kuli umo na
mukuavo nguavo, ‘Ou ikeye muna vavenia citungu, ijeni,
tumutsihe, kaha vufuko vupua vuetu.’
8 Kaha vamukuatele nakumutsiha, nakumumbila kusinia
lia citungu.”

9 Kaha Yesu uavehuile nguendi, “Vika honi, viakalinga
vavenia citungu ca mikolovozi?” Kaha vamukumbuluile
nguavo, “Akeja nakutsiha vaka kupanga, nakuhana citungu
ca mikolovozi ku veka.”
10 Ku muatandele evi visoneka?
“ ‘Livue lije vaka kutunga vavianene
likelio linapu lia seho kuli voshe,
11 eci cikeco calingile Muene,
kaha cinapu cakukomokesa kuli yetu.’ ”
12 Kaha vesekele linga vamukute, vuno honi vateuele
civunga ca vantu, omuo vasinganiekele nguavo nahandeka
cisimo eci kuluisa vakevo, kaha vamusezele na kuya.

Cihula ca ha Kufueta Lisimu
(Mateu22:15-22; Luka20:20-26)

13 Kaha vatumine vamo Vafaliseo na vaka mpunga ya
Helonde, kuli Yesu linga vamukuate kuya nomu muahan-
dekela.
14 Kaha vezile nakuhandeka kuli ikeye nguavo, “Mulongisi,
tuatantekeya nguetu uapua ua vusunga, omuo kuesi kutala
hali muntu cipue uapua ua vulemu cipue kuahi kuuesi
kulipesa ha muntu ha viyongola via muntu, kuuesi kutala
hacituamo ca muntu, kaha naua ukalongesa via vusunga via
Njambi. Capandemo kufueta lisimu kuli Sezale, indi kuahi?”
15 Tuvafuete indi, keti tuvafuete? Vuno honi Yesu
hakumona visinganieka via vipi, uahandekele kuli vakevo
nguendi, “Vika munjesekela? Njineheleni mbongo ya
muuaya uaya, njiyitale.”
16 Vanehele ije mbongo ya muuaya uaya. Kaha uahan-
dekele kuli vakevo nguendi, “Cihanga ceya eci ciliho na
lizina lieya liliho?”
Vahandekele kuli ikeye nguavo, “Via Sezale.”
17 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Haneni
Kasezale viakundama kuli Kasezale, na kuli Njambi viakun-
dama kuli Njambi.”
Kaha voshe vakomokele hali ikeye.

Cihula ca ha Vulo ca Kusanguka ku Vatsi
(Mateu22:23-33; Luka20:27-40)

18 Kaha Vasanduki vezile kuli ikeye, vaje vakahandeka
nguavo kukuesi kusanguka ku vatsi, kaha vamuhuile cihula
nguavo,
19 “Mulongisi, Mosesa uatusonekelele nguendi, ‘Nga mua-
naye atsa kaha naseze mpuevo, vuno honi kasezele muana,
uje yala napande kuambata uje mpuevo, linga asemeneko
vana vaje vanapandele kusemenako ikeye.’

20 Mulizimo liavo vapuile vatanu na vavali, uakulivanga
uambatele mpuevo, kaha omo uatsile kasezele vana,
21 Kaha ua mucivali ua muambatele, kaha nendi naua
uatsile, kasezele vana, na ua mucitatu naikeye naua cifua
cimo,
22 kaha voshe kuvasezele vana. Kumamanuisilo uje mpue
vo uatsile.
23 Hakusanguka uje mpuevo a kapua ueya? Vaje vatanu
na vavali voshe uapuile mpuevo yavo."

24 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Nkuma
ku muatantekeye ngueni muapihisa, omuo kumutantekeya
visoneka cipue nzili ya Njambi?
25 Omo vakahinduka ku vatsi, ku vakambata cipue
kushuombuesa, vuno honi vakapua ngue tungelo va muilu.
26 Kaha ha kusanguka vatsi, kumuatandele mu livulu lia
Mosesa, hali lije liputa, omo Njambi uahandekele kuli ikeye
nguendi, 'Yange Njambi ua Avilahama, na Njambi ua Isake,
na Njambi ua Yakomba'?
27 Keti Njambi uavakakutsa, vuno honi Njambi ua
vakakuyoya, unapihisa."

Lishiko Liakama Cikuma
(Mateu22:34-40; Luka10:25-28)

28 Kaha umo ua valongisi va mashiko uahetele kaha ua
vovuile valinga vimpata kuli umo na mukuavo, kaha haku-
mona ngeci Yesu uavakumbuluile muacili, kaha vamuihuile
nguavo, "Lishiko muka ku mashiko oshe lia kulivanga?"
29 Yesu uavakumbuluile nguendi, "Cakulivanga eci, 'To-
lilila, Yove Isaleli! Muene Njambi yetu, uapua Muene umo,
30 kaha mu kazanga Muene yeni na mitima yeni yoshe, na
muono ueni uoshe, na mana eni oshe, na nzili yeni yoshe.'
31 Lishiko lia mu civali eli, 'Zanga mukueni ngue muje
muualizanga yove vavenia.' Kukuesi naua lishiko liakama
cikuma lipulakana aua."

32 Kaha mulongisi ua mashiko vehuile Yesu nguendi,
"Uahandeka vusunga, Mulongisi, vusunga vene uapua umo
lika, kaha kukuesi ueka kuvanga ikeye lika,
33 kaha ku muzanga na mutima uoshe, nakuvuisisa ku-
oshe, na nzili yoshe, nakuzanga mukueni ngue omuo ual-
izangela yove vavenia, viapulakana na tusitu va cikombelo
na vikombelo vikuavo naua."
34 Kaha omo Yesu uamuene nguendi uakumbuluile na
mana, uahandekele kuli ikeye nguendi, "Kuuesi kulahako na
vumuene vua Njambi."

Kuhuma haje naumo uahi naua uamuihuile cihula.

Uakuvuavesa uapua Muna Iya?
(Mateu22:41-46; Luka20:41-44)

35 Kaha omo Yesu uakele nakulongesa mu njivo ya Njambi,
uahandekele nguendi, “Cijavati honi linga vaka kulongesa
mashiko vahandeke nguavo Kilistu muna Ndaviti?
36 Ndaviti vavenia, vamuvuavesele na Cimbembesi
Uakulela kaha uahandekele nguendi,
“ ‘Muene uahandekele kuli Muene yange nguendi,
tumama ku livoko liange lia cilio,
kuvanga noho njikahaka vitozi veni ku viliato vieni.’
37 Ndaviti vavenia amusana nguendi ‘Muene,' kaha cifua vati
honi linga apue munendi?”

Yesu Anangula linga Vazangame kuli Valongisi va Mezi a Mashiko
(Mateu23:1-36; Luka20:45-47)

Civunga covuilille kuli ikeye nakuvuahelela.
38 Kaha omo Yesu uakele nakulongesa uahandekele
nguendi, “Zangameni kuli valongisi va mashiko, vaje vakai
nakuenda mu tuzaku tualaha linga vavasingimike mu mi-
hela ya kulandesela,
39 na vituamo viacili via mu vi njivo ya malombelo na
mihela ya kasingimiko ya ku viuano,
40 vaje vali na kupihisa vinjivo via vantuluue
mukulimuesa ha kulombela malombelo alaha.
Vakatambula cihiso cakama.”

Mulambu ua Ntuluue
(Luka21:1-4)

41 Kaha Yesu uatumamene kuyehi nakuakutambuila mil-
ambu, kaha uakele nakutala vantu omo vakele na kuhaka
vimbongo mu cikuama ca njivo ya Njambi. Vavengi vakaku-
fuka vakele nakulambuila vimbongo viavingi.
42 Kaha ntuluue uakuhutua uezile, kaha ualambuile tu-
uaya uaya tuvali tua vunengu tuatundende.
43 Kaha uasanene valongisi vendi linga veje kuli ikeye,
kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Cilivene njimileka
nguange, ou ntuluue uacihutu nalambula viavingi kupu-
lakana voshe vaje vanalambula mu cikuama.
44 Omuo voshe vanalambuile kusetekesa na vufuko vuavo
vuavuingi, vuno honi ikeye nalambuila kuya mukuhutua
cendi kaha naua ualambuila vioshe vimbongo viakele navio,
viaku muyoyesa mu vuyoye vuendi.”

13

Yesu ahandeka ha kunonga kua Njivo ya Njambi
(Mateu24:1-2; Luka21:5-6)

1 Kaha omo Yesu uahumine mu njivo ya Njambi, kaha umo
uavandongisi vendi uahandekele kuli ikeye nguendi, “Tala,
Mulongisi, kuvuaha ca mavue aua na kuvuaha kua vinjivo
evi!”
2 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Uli naku-
mona evi vinjivo viakama ndi? Na limo liahi livue likasalaho
helu lia likuavo, oshe vaka ombila kuti.”

Tuyando na Mapakeso
(Mateu24:3-14; Luka21:7-19)

3 Kaha omo Yesu uatumamene ha munkinda ua Oliveta
ha lutue lua njivo ya Njambi, Petulu na Tiango na Iuano na
Anduleo vamuihuile kualikaliavo nguavo,
4 “Tuleke eci cikalingika ntsimbu muka, kaha cimueso
muka cikalingiua omo vioshe evi vikalingiua?”
5 Kaha Yesu uaputukile kuhandeka kuli vakevo nguendi,
“Zangameni linga keti umo akamikuise.
6 Vavengi vakeja mu lizina liange, nguavo, ‘Yange vene!’
kaha vakakuisa vantu vavengi.
7 Kaha omo mukevua vinzita na kalua ka vinzita, keti
mukakomoke, evi viapande kusholoka, vuno honi keti kuko-
toka ca mavu.
8 Omuo lifuti likatengulukila lifuti likuavo, vumuene
vukatengulukila vumuene vukuavo, kukakala mandun-
duma ku mitambela ya kuliseza seza, ku kakala njala
ya liangengela. Evi vinapu ngue kuputuka ca mushongo
uakusema.
9 “Vuno honi linuingeni yeni vavenia, omuo vakamituala
ku vaka mpunga na kumisompa, kaha vakamipupa mu vin-
jivo via malombelo, kaha mukemana ha mesho a vanguvulu
na vimiene omuo yange, linga muhane vukaleho ha mesho
avo.
10 Kaha muzimbu uacili muapande ku uambulula ku
mafuti oshe.
11 Kaha omo vakamineha ku kumisompa, na kumikuata
keti mukateue vimukahandeka. Vuno honi mukahandeke
vije vioshe vije vakamihana ha ola ijevene, omuo keti yeni
muka vihandeka, vuno honi Cimbembesi Uakulela.
12 Kaha muanaye a kenda vungungu munaina naku mu-
tuala kukutsa, kaha ishe akalinga ngoco na munendi, kaha
vana vakatengulukila visemi viavo naku vatsiha,
13 kaha voshe vakamizinda omuo yange. Vuno honi uoshe
akatualelaho na kumamanusuilo akovoka.

Cimueso ca Shuama
(Mateu24:15-28; Luka21:20-24)

14 “Vuno honi nga mukamona cimueso ca shuama ca kuko-
mouesa cije cikaneha kunonga cinemana kuje kucapandele

kuimana." (Muka kutanda ovuisise), kaha vaje vali mu Yundeya vateuele ku minkinda,
15 uoshe uje hali helu lia njivo keti ashuluke ha mavu, cipue kukovela mu njivo yendi, linga ambate cuma,
16 kaha uoshe hali mu lihia keti ahiluke kunima nakuambata cikovelo cendi.
17 Caluvinda kuli vaje vanemita na kuli vaje vakajamuesa mu matangua aje!
18 Lombeleni linga keti cikalingike mu cisika.
19 Omuo ha matangua aje kukakala tuyando tuje kutuakeleko hume ha kutanga lifuti lije Njambi uatangele kuheta na ntsimbu ino, kaha ku tukakalako naua.
20 Kaha nga Njambi kakehesele matangua, nga na muntu uahi akovoka, vuno honi omuo ya vantu vendi vaje vahanguile, uakehesele ku matangua.
21 "Kaha ha ntsimbu ije nga kukakala umo akamileka nguendi, 'Taleni, Kilistu uno!' cipue nguavo, 'Taleni, uje hali kuje!' keti mutsiliele.
22 Omuo kukasholoka Vakilistu va makuli na tunanguizi va Njambi va makuli nakulinga vitantekeyeso na vikomouesa linga vamizimbalese vaje vanahangula Njambi, nga casiua na.
23 Vuno honi zangameni njamileke vuima vioshe ntsimbu kanda ihete.

Kuija kua Muna Muntu
(Mateu24:29-31; Luka21:25-28)
24 "Vuno honi ha matangua aje hanima ya tuyando, litangua lika zivala, kaha ngonde kuikatu ceke,
25 na vintanga ntanga vikaua kuhuma kuilu, na lilu likaninganga.
26 Kaha vakamona Muna Muntu eja mu mashuela, na nzili yakama na vumpau.
27 Kaha akatuma tungelo vendi nakukungulula vantu vendi vahanguile na mahunzi auana, kuhuma ku mamanusuilo a mavu nakumamanusuilo a melu.

Cilongesa ca Muti ua Mukuyu
(Mateu24:32-35; Luka21:29-33)
28 "Lilongeseni cilongesa ca muti ua mukuyu, omuo mintango ishoshela na kuhaka maputa, kaha muatantekeya ngueni ntondue ili muyehi.
29 Kaha naua omo mumona viuma evi vilingiua, kaha mutantekeye ngueni vili muyehi, vili ku cikolo.
30 Cilivene njimileka nguange, vantu ava vali na kuyoya ntsimbu ino kuvakatsi kuvanga vuima vioshe evi vinalingiua.

31 Melu na mavu vioshe vikahua, vuno honi mezi ange kuuakahu.

Naumo uahi Atantekeya Litangua cipue Ntsimbu
(Mateu24:36-44)

32 “Vuno honi ha litangua lije cipue hola naumo uahi atantekeya, cipue vene tungelo va muilu, cipue Muana, vuno honi Tate lika.
33 Nangukeni, taleleleni, omuo ku mutantekeya hola muka akeja.
34 Cinapu ngue yala nayi mu vungenzi, kaha omo ahuma hembo aseza vangamba vendi linga vaniunge, umo na umo na vipangi viendi, na kushika muka kuniunga ku cikolo linga atalelele.
35 Nankuma taleleleni, omuo ku muatantekeyele vavenia njivo akeja, indi ku cinguezi, cipue mukati kavutsiki, cipue ha vandemba cipue ku cimene.
36 Nga eja vuasi keti akumiuane muakosa tulo.
37 Kaha vinjimileka vikevio vinjileka voshe nguange, taleleleni!”

14

Vavuavesa Yesu ku Mbeteniya
(Mateu26:6-13; Iuano12:1-8)

1 Kaha kuasalele lika matangua avali linga Paseka na ciuano ca mbolo yakuhona cimbaluila. Kaha vakuluntu va tusasendote na valongisi va mashiko vakele nakutonda ngila yavushueke ya kukuatelamo Yesu nakumutsiha.
2 Kaha vahandekele nguavo, “Kutuapandele ku cilinga ha ciuano, hamo vantu vakaneha mpindangano.”

3 Kaha tele Yesu hali ku Mbeteniya mu njivo ya Simoni uje uakele na mbumba. Omo te Yesu uatumamene ku mesa na kulia, mpuevo uezile kuli ikeye na nsuua yakupanga ha livue lia kutoka ya kushula na mazi akutula nakunika na luengo luacili. Uapazuile ije nsuua kaha uetilile ku mutue ua Yesu.
4 Vuno honi kuakele vamo vaje vahandekele kuli umo na mukuavo oku vaniengua nguavo, “Vika vana pihisila aua mazi?
5 Ngue aua mazi vana alandesele ha ndando ya kupulakana vihita vitatu via muuaya uaya (300) ya vimbongo vije vinapande kuhana tuhutu!” Kaha vaniengetelele cikuma hali uje mpuevo.
6 Vuno honi Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Mueceni, vika muli na kumupakesela? Nalingi cuma cacili kuli yange.

7 Omuo yeni ntsimbu yoshe muli na tuhutu, kaha naua
ntsimbu yoshe mutonda, muhasa kulinga muacili kuli
vakevo, vuno honi kumukakala nange ntsimbu yoshe.
8 Nalingi muanasela, na vuavesa muvila uange mukun-
jivuahesela kunjitsinda.
9 Kaha cilivene njimileka nguange, kuoshe kuje kuvanam-
bulula muzimbu uacili mu lifuti lioshe, ca nalingi vakacihan-
deka na kumuanukilaho."

Yundasa enda Yesu Vungungu
(Mateu26:14-16; Luka22:3-6)

10 Kaha Yundasa Sakaliote, umo ua vaje vandongisi likumi
na vavali, uaile kuli vakuluntu va tusasendote linga aka-
muende vungungu kuli vakevo.
11 Vavuahelele hakuivua vije viahandekele, kaha vamuku-
lahesele kumuhana vimbongo. Kaha Yundasa uaputukile
kutonda ngila yakumuendelamo vungungu.

Yesu Alia na vandongi vendi ku Ciuano ca Paseka
(Mateu26:17-25; Luka22:7-14;21-23; Iuano13:21-30)

12 Ha litangua liakulivanga lia mbolo yakuhona cim-
baluila, omo valingile cikombelo ca mpanga ca ha paseka,
vandongisi vendi vahandekele kuli ikeye nguavo, "Kuli
utonda linga tukakuvuahesele kuje ukalila paseka?"
13 Kaha uatumine vandongisi vendi vavali, kaha
uavalekele nguendi, "Yeni mu nganda kaha mukauana
yala nambata nsuua ya mema kaha akeja kuli yeni, kaha
mukamukave,
14 kaha muje muakakovela muka handeke kuli vavenia
njivo ngueni, 'Mulongisi nguendi, ulikuli mulili uange uje
ua vangenzi, muje njinapandelele kulila paseka hamo na
vandongisi vange?'
15 Kaha akamimuesa mulili uakama uakuvuahesa vuino
uli helu ya mililí ikuavo, kukeko mukavuahesa."
16 Kaha vandongisi vendi vaputukileko nakuya kuje ku
nganda, kaha vakauanene ngue muje vene muavalekese-
lelemo, kaha vavuahesele paseka.
17 Kaha omo capuile cinguezi uezile na vandongisi vendi
likumi na vavali.
18 Kaha omo vakele ku mesa na kulia, Yesu uahandekele
nguendi, "Muavusunga vene njimileka nguange, umo ueni
akanjenda vungungu, umo uje alinakulia nange."
19 Vaputukile kulinienga, nakuhandeka kuli umo na
mukuavo nguavo, "Yange ndi?"
20 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, "Umo ua van-
dongisi likumi na vavali, umo uje hali nakutanta mbolo
yendi mu lilonga nange.

21 Omuo Muna Muntu akaya ngue muje muvanacisoneka
hali ikeye, vuno honi luvinda hali uje yala nende vungungu
Muna Muntu! Capuile muacili ngue uje yala kasemukile."

Mesa ya Muene
(Mateu26:26-30; Luka22:14-20; 1 Kolinte11:23-25)
22 Kaha omo vakele nakulia, Yesu uambatele mbolo, na
kuivezikisa, kaha uaipazuile, naku ihana kuli vakevo, kaha
uahandekele nguendi, "Ambateni, ou ukeuo muvila uange."
23 Kaha uambatele nganja naua, kaha muamanesele kut-
satsela uavahanene, kaha voshe vanuinemo.
24 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, "Aua akeuo
maninga ange a litavasano, aje anahitikila vavengi.
25 Muavusunga vene njimileka nguange, kunjikanuho
naua neni viniu kuvanga noho ha litangua lije omo njikanua
neni viniu via viha mu vumuene vua Njambi."
26 Kaha omo vamanesele kuimba muaso, vahuminemo
nakuya ku munkinda ua Oliveta.

Yesu Ahandeka ngeci Petulu Akamuviana
(Mateu26:31-35; Luka22:31-34; Iuano13:36-38)
27 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Muva
voshe mukateua, omuo vacisoneka nguavo, 'Njikapupa ka-
niungi, kaha vampanga vakalishandoka.'
28 Vuno honi hanima yakunjisangula, njikaya kulutue
lueni ku Ngalileya."
29 Kaha Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, "Cipue
voshe vakateua, vuno honi yange kunjikateue."
30 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi,
"Muavusunga vene njikuleka nguange, vuno vene vutsiki,
ntsimbu kanda ndemba atambeke luvali, ukanjiviana
lutatu."
31 Vuno honi uavianene cikuma nguendi, "Nga kutsa nove
kaha njikatsa, kunjikakuviana." Kaha voshe vahandekele
cifua cimo.

Yesu Alombela mu Ngetesemani
(Mateu26:36-46; Luka22:39-46)
32 Kaha vezile ku cihela civasanene Ngetesemani, kaha
Yesu uahandekele kuli vandongisi vendi nguendi, "Tuma-
meni hano ntsimbu njilombela."
33 Uambatele Petulu na Tiango na Iuano kukala nendi.
Kaha uaputukile kuzeya na vusiua.
34 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, "Njivua vusiua
vuakama mu mutima uange, cipue ku kutsa, tumameni
hano mutalele."
35 Uaile halahako kavundende, kaha uauililile ha mavu
nakulombela nguendi, nga casiua, eyi hola imutuvakane.

36 Kaha uahandekele nguendi, “Tate, Tate, vuima vioshe
via viasi kuli yove, humisa eyi nganja kuli yange, vuno honi
keti nge ku cizango cange, vuno honi cizango cove cilingiue.”
37 Kaha uahilukile uavauanene vakosa tulo, kaha uahan-
dekele kuli Petulu nguendi, “Simoni, unakosa? Nkuma
kuuasa kutona cipue ha hola?
38 Toneni na kulombela linga keti mukovele mu vieseko,
cimbembesi cili na kutonda, vuno honi ntsitu inazeye.”
39 Kaha naua uaile na kulombela, mezi a cifua cimo.
40 Kaha uahilukile ua vauanene vakosa tulo, omuo mesho
avo alemene, kaha ku vatantekeyele mua kumukumbuilila.
41 Kaha uelukile lua mucitatu, kaha uahandekele kuli
vakevo nguendi, “Hanga muakosa na kuhuima? Muna-
puisamo, hola inahete, Muna Muntu vana muende vun-
gungu na kumuhana mumavoko avaka vupi.
42 Indukeni, tuyeni, taleni, vakakunjenda vungungu vali
muyehi.”

Yesu Vamukuata
(Mateu26:47-56; Luka22:47-53; Iuano18:3-12)

43 Kaha hajevene, omo te Yesu alinakuhandeka, Yundasa
uezile, uje uapuile umo ua vandongisi likumi na vavali
kaha uakele na civunga cije cambatele mikuale na vimbueti,
vahumine kuli vakuluntu va tusasendote na valongisi va
mashiko na vakuluntu va Vayunda.
44 Kaha honi uje muka kuenda vungungu uahanene
cimueso nguendi, “Uje umo njikatsuemba ikeye yala
mukakuata nakumutuala hamo nava kakunuinga.”
45 Kaha hajevene omo uezile, uaile kuli ikeye kaha uahan-
dekele nguendi, “Mulongisi!” Kaha uamutsuembele.
46 Kaha vamukuatele na mavoko avo nakumukuta.
47 Vuno honi kuakele uje umo uemanene kumukulo
uahumisile mukuale uendi nakuteta lituitui lia ngamba ua
kasasendote uakama.
48 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nkuma
muneja ngue muluisa muhuza, na mikuale na vimbueti
mukunjikuata ndi?
49 Hatangua na tangua njinakala neni mu njivo ya Njambi
nakulongesa, kaha ku muanjikuatele. Vuno honi linga
visoneka vilishulisise.”
50 Kaha vandongisi vendi voshe vamusezele, na kuteua.
51 Kaha mukuenje umo uamukavele, na cimo cahi cakele
naco kuvanga lika cikovelo ca linui cazalele, kaha vatondele
kumukuata,
52 vuno honi uasezele ije ntanga ya linui nakuteua mutoto
toto.

Vasompa Yesu ku Mesho a Mpunga
(Mateu26:57-68; Luka22:54-55;63-71; Iuano18:13; 14; 19:24)

53 Kaha vatualele Yesu kuli kasasendote uakama, kaha
vakuluntu va tusasendote na vakuluntu, na valongisi va
mezi a mashiko vakungulukilile hamo.
54 Kaha Petulu uamukavele halahako, ku cipango ca
kasasendote uakama, kaha uatumamene na vaka kunuinga
nakuota tuhia.
55 Kaha honi vakuluntu vatusasendote na mpunga yoshe
vatondele vukaleho hali Yesu linga va mutsihe, vuno honi
ku vavuuanene vuahi.
56 Omuo vavengi vahandekele vukaleho vua makuli hali
Yesu, vuno honi vukaleho vuavo ku vualitombuele.
57 Vamo vemanene nakuhandeka vukaleho vua makuli
hali ikeye, nguavo,
58 "Tua muivuile ahandeka nguendi, 'njikapihisa eyi njivo
ya Njambi ya kutunga na mavoko, kaha mu matangua atatu
nji katunga ikuavo naua, ije keti ya kutunga na mavoko.' "
59 Kaha cipue ngoco vene vukaleho vuavo kuvua lito-
mbuele.
60 Kaha uje kasesondote uakama uemanene hhakati kavo,
kaha uehuile Yesu nguendi, "Nkuma kuuesi naviakuvakum-
bulula? Nkuma cuma muka eci vantu vali nakukuvangeya
hakuhana vukaleho vua makuli hali yove?"
61 Vuno honi Yesu uaholokele kulu kaha kahanene
cikumbululo. Ceka naua kasasendote uakama uamuihuile
nguendi, "Nkuma yove Kilistu, Muana uakukuisuliua ndi?"
62 Kaha Yesu uahandekele nguendi, "Yange vene, kaha
mukamona Muna Muntu natumama ku livoko liacilio lia
nzili, kaha akahuminina muilu mu mashelua."
63 Kaha uje kasasendote uakama uatavuile cikovelo cendi,
kaha uahandekele nguendi, "Nkuma vika tutondela naua
vakaleho vukuavo?
64 Munevu muanashaula. Nkuma visinganieka vieni
vika?" Kaha voshe valitavasanene nguavo napande kutsa.
65 Vamo vaputukile ku mujekuila, nakumufuika ku mesho,
nakumupupa, nakuhandeka kuli ikeye nguavo, "Nangula!"
Kaha vaka kunuinga vamupupile vinkome.

Petulu Aviana Yesu
(Mateu26:69-75; Luka22:56-62; Iuano18:15-18;25-27)

66 Omo Petulu te acili mucipango umo ngamba ua mpuevo
ua kasasendote uakama uezile kuyehi nendi.
67 Kaha omo uamuene Petulu hali nakuota tuhia, uamu-
talele sui, kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, "Nove, vene,
uakele na Yesu uaku Nazaleta."

68 Vuno honi uavianene nguendi, “Kunjimutantekeya, kaha kunjitantekeya nevi uli nakuhandeka,” kaha uatuhukile nakuya. Kaha hajevene ndemba uatambekele.

69 Kaha uje ngamba ua mpuevo uamumuene kaha ualekesele vaje vemanene nendi nguendi, “Nendi vene ua umo uavo!”

70 Vuno honi Petulu uavianene naua.

Ha kantsimbu kakandende lika vaje vemanene kuje vahandekele kuli Petulu naua nguavo, “Kuuasa kuviana nguove nove umo uavo, omuo cilivene, uhuma ku Ngalileya.”

71 Kaha Petulu uaputukile kuhandeka visingo hali ikeye vavenia nguendi, “Njilisinga nguange kunjimutantekeya ou yala muli nakuhandeka!”

72 Kaha hajevene ndemba uatambekele lua mu civali, kaha Petulu uanukile muahandekele kuli ikeye nguendi, “Ntsimbu kanda ndema atambeke luvali, ukanjiviana lutatu nguove ku unjitantekeya.” Kaha ualilile.

15

Yesu vamutuala kuli Pilato
(Mateu27:1-2;11-14; Luka23:1-5; Iuano18:28-38)

1 Omo te cimene vakuluntu va tusasendote na vakuluntu, na valongisi va mezi a mashiko, na vaka mpunga voshe valiuanene nakukutata Yesu nakumutuala kuli Pilato.

2 Kaha Pilato uamuihuile nguendi, “Yove Muene ua Vayunda?” Kaha uamukumbuluile nguendi, “Omo vene munahandeka.”

3 Kaha vakuluntu vatusasendote vamuvangeyele vuima viavingi.

4 Kaha Pilato uamuihuile naua nguendi, “Kuuesi na cikumbululo ca kuhandeka ndi? Tala vuima vali nakukuvangeya.”

5 Vuno honi Yesu kamukumbuluile, kaha Pilato ualikomokelele.

Yesu Vamusompela Kutsa
(Mateu27:15-26; Luka23:13-25; Iuano18:39; 19:16)

6 Kaha ha ciuano uakele nakuvahumisila umo mukamenga uje vakele na kutonda vantu.

7 Kaha hhakati ka vinzinda vaje vakele mu kamenga, vaje vaka kutsiha vantu omuo ya mpindangano, hakele yala ivatumbuile nguavo Mbalambasa.

8 Kaha civunga cezile nakuputuka kulomba Pilato linga alinge ngue muje muakalingila kuli vakevo ntsimbu yoshe.

9 Kaha Pilato uavakumbuluile nguendi, “Mutonda njimihumisile Muene ua Vayunda ndi?”

10 Omuo uatantekeyele nguendi capuile kutonda lika kua
vakuluntu vatusasendote linga vatuale Yesu kuli ikeye.
11 Vuno honi vakuluntu vatusasendote vashongangeyele
civunga linga pilato ahumise Mbalambasa.
12 Kaha Pilato uahandekele kuli vakevo naua nguendi,
“Kaha njilinge vika nou yala ou umutumbula ngueni Muene
ua Vayunda?”
13 Kaha vatambekele cikuma naua nguavo, “Mushukike.”
14 Kaha Pilato uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vika,
vupi muka vuanalingi?” Vuno honi vatambekele cikuma
nguavo, “Mushukike.”
15 Kaha omo Pilato uatondele kuvuahelesa civunga,
uavahumisilile Mbalambasa. Kaha uapupile Yesu na kuva-
hanaye linga vamushukike.

Masualale Vashendumuna Yesu
(Mateu27:27-31; Iuano19:2-3)

16 Kaha masualale vamutualele mu lipela (mu cipango ca
Nguvulu). Kaha vasanene voshe masualele.
17 Kaha vamuzikile ntanga ya vunengu, nakuzenga cilongo
ca vimbimbo nakumuzika.
18 Kaha vaputukile kumumeneka nguavo, “Haaa, Muene
ua Vayunda!”
19 Kaha vamupupile ku mutue na lihongo, nakumujekuila,
kaha vatsikamene nakumulemesa.
20 Kaha hanima ya kumushendumuna, vamushuluile ije
ntanga ya vunengu, nakumuzika vuzalo vuendi. Kaha
vamutualele nakumushukika.

Yesu Vamushukika ha Cilindakano
(Mateu27:32-44; Luka23:26-43; Iuano19:17-27)

21 Kaha valiuanene na yala umo ua lizina lia Simoni uaku
Silene, uje uezile mu lifuti uapuile ishe ya Elekizanda na
Lufuse, kaha vamusindiyiye linga ambate cilindakano.
22 Kaha vamutualele ku cihela vatumbuile nguavo Ngolon-
gota (kulumbununa nguavo cihela ca cikola).
23 Kaha kuje vamuhanene viniu viakupandakana na miila,
vuno honi Yesu kavinuine.
24 Kaha vamushukikile ha cilindakano, nakulipangezela
vuzalo vuendi hhakati kavo, na kuta nkela linga vauane
muntu na muntu ambataho cika.
25 Kaha yapuile hola ya mu citatu na viuana ku cimene,
omo vamushukikile.
26 Kaha vasonekeleho canukiso ca kumuvangeya nguavo,
“Muene ua Vayunda.”
27 Kaha vashukikile vezi vavali hamo na Yesu umo ku
livoko lia cilio mukuavo ku livoko lia cimoshue.

28 Mu ngila eyi vene visoneka viapuilemo vije vihandeka
nguavio, “Vamushukikile hamo na vaka vupi.”
29 Kaha vaje vakele nakuhita vamushauile, na
kuningangesa mitue yavo, na kuhandeka nguavo, “Aha!
Yove uasa kupihisa njivo ya Njambi na kuitunga naua mu
matangua atatu,
30 liyoyese yove vavenia, kaha shuluka ha cilindakano!”
31 Kaha naua cifua cimovene vakuluntu vatusasendote
na valongisi va mezi a mashiko vamushendumuine, na
kuhandeka nguavo, “Uayoyesele vakuavo vuno honi kasa
kuliyoyesa ikeye vavenia,
32 eceleni ou Kilistu, Muene ua Isaleli linga ashuluke
ha cilindakano linga tumumone nakutsiliela.” Vaje vava-
mushukikile hamo nendi navakevo naua vamutengulukilile
nakumushaula.

Kutsa ca Yesu
(Mateu27:45-56; Luka23:44-49; Iuano19:28-30)
33 Kaha omo yapuile hola ya likumi na vivali ya mutania,
kuakele milima ha mavu hoshe kutuala ha hola ya mucitatu
ya mutania.
34 Kaha ha hola ya mucitatu ya mutania Yesu uasanene na
lizi liakutambeka nguendi, “Eloi, Eloi, lama sambakatani?”
Kulumbununa nguavo, “Njambi yange, Njambi yange, vika
uanjisezela?”
35 Kaha vamo vaje vakele nakuhita omo vevuile eci vahan-
dekele nguavo, “Taleni, alinakusana Eliya.”
36 Kaha umo uambuitikile mupelo mu viniu, naku haka
ku lihongo na kumuhana linga anue, kaha uahandekele
nguendi, “Vandameneni, tumone indi Eliya eja nakumushu-
luisa.”
37 Kaha Yesu uatambekele na lizi liakama, kaha uatsile.
38 Kaha ntanga ya mu njivo ya Njambi ya tavukile hhakati
kuhuma kuilu nakuheta kuintsi.
39 Kaha mukuluntu ua masualale omo uevuile te ali-
nakulila kaha uezile nakumona muje muatsililile kaha ua-
handekele nguendi, “Cilivene ou yala uapuile Muna Njambi!”
40 Kuakele vampuevo vamo naua vaje vakele nakutalelela
kulahako, hhakati kavo kuakele Maliya Mandalena, na
Maliya vaina ya Tiango shongo ya Yosefa na Salome,
41 vaje omo te hali mu Ngalileya vamukavele naku-
mukuasa kaha naua na vampuevo vavengi vezile nendi ku
Yelusalema.

Yesu Vamutsinda
(Mateu27:57-61; Luka23:50-56; Iuano19:38-42)
42 Kaha omo cinguezi cahetele, naua liapuile litangua lia
kulivuahesela, litangua lije ntsimbu kanda sapalalo ihete,

43 kaha Yosefa uaku Alamatiya, uasingimikile vaka
mpunga, kaha naua uavandamenene kuija ca vumuene vua
Njambi, uasimpile nakuya kuli Pilato nakulomba muvila ua
Yesu.
44 Kaha Pilato ualikomokelele indi nga Yesu natsi laja, kaha
uasanene mukuluntu ua masualale nakumuihula ndi Yesu
natsi laja.
45 Kaha omo uovuile kuli mukuluntu ua masualale
nguendi natsi laja, uahanene muvila kuli Yosefa.
46 Kaha ualandele ntanga ya liniu, nakuneha muvila
ha mavu, kaha uamuzengelele muje mu ntanga ya liniu
nakuutsinda mu cihilo cije ca kucokola mu livue, kaha
uasindumuinineko livue ku cikolo ca cihilo.
47 Maliya Mandalena na Maliya vaina ya Yosefa vamuene
kuje va mutsindile.

16

Kusanguka ca Yesu
(Mateu28:1-8; Luka24:1-12; Iuano20:1-10)

1 Kaha omo sapalalo yahitile, Maliya Mandalena, na
Maliya vaina ya Tiango, na Salome, kaha valandele nkundu
linga vakavuavese Yesu.
2 Kaha omo capuile cimene mene ca litangua liakulivanga
ha calumingu vaile ku cihilo omo litangua liatuhukile.
3 Kaha vahandekele kuli umo na mukuavo nguavo, “Iya
honi akasa kukatuhumisila lije livue liakulema lije lili ku
cikolo ca cihilo?”
4 Kaha vatalele kuilu, vamuene lije livue valihumisako,
liapuile liakama.
5 Kaha vakovelele mu cihilo, kaha vamuene yala na-
tumama ku cilio, nazala kazaku ka kutoka kalaha, kaha
valikomokelele.
6 Kaha uahandekele kuli vakevo nguavo, “Keti muli
komokele, mulinakutonda Yesu ua Nazaleta, uje vashukikile.
Nasanguka, uahimo, mu cihela muvamutsindile.
7 Vuno honi yeni, mukaleke vandongisi vendi na Petulu
ngueni alivanga kulutue lueni ku Ngalileya, kuje mu kamu-
mona, nge omo muamilekelele.”
8 Kaha vahuminemo nakuteua, nakujaja nakulikomokela,
kaha na cimo cahi civahandekele kuli muntu uoshe, omuo
vovuile liova.

Yesu Alisholola kuli Maliya Mandalena
(Mateu28:9-10; Iuano20:11-18)

9 Honi omo Yesu uasangukile ha litangua liakulivanga
cimene ca calumingu, ualisholuele ha kulivanga kuli Maliya
Mandalena, uje yahumisile mahamba vatanu na vavali.

10 Kaha uaile nakuleka vaje vakele navo, vakele na vusiua
na kulila.
11 Vuno honi cipue omo vovuile nguavo hali nakuyoya
kaha na ikeye uamumuene, vuno honi kuvamutsilielele.

Yesu Alisholola kuli vamo Vandongisi vendi vavali
(Luka24:13-35)

12 Hanima yeci ualisholuele mucifua ceka naua kuli vamo
vantu vavali, omo vakele nakuenda muli lifuti.
13 Kaha vahilukile nakuleka voshe, vuno honi kuvavat-
silielele.

Yesu Alisholola kuli vaje Likumi Naumo
(Mateu28:16-20; Luka24:36-49; Iuano20:19-23; Vilinga1:6-
8)

14 Hanima yevi Yesu ualisholuele kuli vandongisi vendi
likumi na umo omo vatumanene ku mesa, kaha uavatenuk-
ilile omuo hakuhona lutsilielo na kukola ca mitima yavo,
omuo kuvatsilielele vaje vamumuene te nasanguka.
15 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Yeni mu lifuti
lioshe nakuambulula muzimbu uacili kuli muntu voshe.
16 Uoshe uje atsiliela nakumumbuitika akovoka, vuno honi
uje katsiliela vakamuhisa.
17 Kaha vitantekeyeso vikakala na vaje vakatsiliela mu
lizina liange, vakahumisa mahamba kaha vakahandeka na
mu vindaka vieka,
18 vakakuata manoka, kaha cipue vakanua cuma ca kut-
siha ku cikavavulumuna, vakasaleka mavoko avo hali vaka
kuvavala, kaha vakakanguka.”

Yesu Vamutuala Muilu
(Luka24:50-53; Vilinga1:9-11)

19 Kaha hanima yakuhandeka navo, Muene Yesu vamu-
tualele muilu, nakutumama ku livoko lia cilio lia Njambi.
20 Kaha vaile nakuambulula kuoshe, kaha Muene uapan-
gele navo nakushulisa mezi a vitantekeyeso vije vivalingile.
Ameni.

Muzimbu uacili uasonekele
LUKA
Citsindikisi

Muzimbu ua Luka, unapu umo ua mikanda iuana ya Mulitavasano Lialihia uje ulumbununa vuyoye vua Yesu Kilistu. Umo na umo ua mikanda eyi vaitumbula nguavo "muzimbu." kulumbununa nguavo "mizimbu ya cili." Vaisonekele hanima ya kutsa kua Yesu kuli Mateu, Mako, Luka na Iuano. Luka kasonekele lika vimpande via vuyoye vua Yesu, vuno honi ua sonekele naua na vilinga vivalingile va ndongisi va Yesu hanima ya kutsa na kusanguka cendi, uavisonekele mu mukanda ua Vilinga via Tunganda. Naumo uahi atantekeya ntsimbu vene Muzimbu ua Luka vausonekele cipue ku vausonekelele, vuno honi vavengi vakakulilongesa cikuma valivuasana nguavo kumoneka vausonekele mu muaka ua 70 AD. Mukanda ua Luka vausonekele kuli ikeye Luka ou naua uapuile ndotolo. Mucifua mua u sonekelelemo nomu muanalikuaseselamo muyati cimonesa nguavo uapuile yala uakulilongesa cikuma. Luka uatondele kulumbununa muacili, kuhandeka vilinga omo mu vialingiuilemo, linga vakuavo vauaneneho vukuasi omo vautanda (Luka 1: 1-3). Kapuile ka Yunda (Makolose 4: 10-14) kaha uasonekele linga nava keti ma Yunda vovuisise. Eci camoneka hakutoka to muana lumbunuinamo cisemua ca ma Yunda (Luka 1: 8). Muzimbu ua Luka ua lifu cikuma na mikanda ya Mateu na Mako, omuo ilumbununa viuma vimo via kulifua. Hamikanda itatu eyi, Luka ikeye lika yana handekaho cikuma ha kusemuka kua Iuano mu kakumbuitika. Luka nahandeka naua ha lukonekelo (Kapetulu 3: 3, 11:4, 17: 3-4, 23:34, 24:47) na lilombelo (3: 21, 5:16, 6:12, 11:1-12, 22:32).

Muanatumbikilamo mukanda muvuihi:

Cinimbu 1: 1-4, Luka ahandeka ha Muzimbu uendi na kulumbununa vika linga ausoneke.

Kaha alumbununa kusemuka kua Yesu nomu muva muvuaheselele cipangi cendi (1:5;4:13).

Kaha mutambela ua kama uoshe ua Muzimbu (4:14; 21:38), Luka ahandeka ha vipangi vije Yesu ualingile, cikumani ha vikomouesa via lingile na viuma via longesele.

Mukumanesa, havinimbu via kumanesela vivali (22-24), hali nakulumbununa omo Yesu muatsile, muva mutsindile, nomu muasangukile kuvatsi.

Majui akulivanga

1 Vantu vavengi vanesekele kusoneka vukaleho vua viuma
vije vialishulisilile hhakati ketu.
2 Vantu vamo vamuene vukaleho vua viuma evi hume
hambangelo. Vapangelele Njambi mukulekesa vantu Muz-
imbu uendi. Vantu ava vahanene vimpande vije viapanga-
halele kuli yetu.
3 Nankuma, nange njinayongola nguange njapande kuku-
sonenavio yove mukuluntu Telefilo muvialikavelele, omuo
njinavivuisisa vioshe hume havia putukilile.
4 Njapanga evi linga utantekeye vusunga vuacili vua
viuma vije vivakulongesele.

Vambulula kusemuka kua Iuano Muka kumbuitika
5 Ha matangua a Helonde, muene ua Nganda ya Yundeya,
kuakele kasasendote lizina liendi Zakaliya, ua kumuyati ua
tusasendote va Aviya. Lizina lia mpuevo yendi liapuile
Elizaveta, nendi naua uapuile uaku ntanga ya Alone.
6 Voshe vapuile vaka vusunga ku mesho a Njambi, vendele
muacili na kuononoka Mashiko oshe a Muene Njambi.
7 Vuno honi vakevo kuvakele na muana omuo Elizaveta
uapuile ntsimpi, kaha voshe vavali vapuile vakulukazi.
8 Ha litangua limo Zakaliya uakele nakupanga vipangi
viendi via vusasendote mu njivo ya Muene Njambi, omuo
yapuile ntsimbu yendi yahete ya kupanga.
9 Ngue kucilika civakavele tusasendote, Zakaliya va-
muhanguile hakuta nkela linga akovele Kumutambele
Uakulela cikuma mu njivo ya Muene Njambi nakutsimika
insense ha mutula.
10 Ha ntsimbu Zakaliya uakele na kutsimika insense,
civunga ca vantu vakele hambanza na kulombela,
11 kaha kuamusholokelele kangelo ka Muene Njambi,
uemanene kucilio ca mutula uakutsimikila insense.
12 Omo Zakaliya uamumuene uaniangumukile, kaha
uovuile liova.
13 Vuno honi Kangelo uahandekele kuli ikeye nguendi,
“Keti uvue liova Zakaliya! Njambi novu lilombelo liove.
Mpuevo yove Elizaveta akakusemena muana ua yala, kaha
ukamuluka lizina liendi Iuano.
14 Ukavuahelela na kujolela, kaha vavengi vakalisamba ha
kusemuka cendi!
15 Ou muana akapua uakama ku mesho a Muene Njambi.
Kakanu viniu cipue viuma viakushasha vije vipendesa.
Hume kanda asemuke na ha kusemuka cendi Cimbembesi
ca Kulela cika mutuamenena.
16 Kaha akahiluisila vantu vavengi va Isaleli kuli Muene
Njambi yavo.
17 Akaya kulutue lua Muene, ngue ku nzili na cifua
ca vilinga via Eliya kananguizi ua Njambi. Akahiluisa

vaishavo na vana vavo hamolika. Akatengulula vaka kuhona kuononoka na kuvahiluisila naua kungila yakuyongola ngue vaka vusunga. Akavuahesela vualumo vantu linga vavandamene Muene."

18 Kaha Zakaliya uehuile kangelo nguendi, "Njikatantekeya vatihoni nga cuma eci mucikapua? Omuo yange njinakolo laja, kaha naua mpuevo yange nakolo laja."

19 Kaha kangelo uamukumbuluile nguendi, "Yange Ngambiliyele njinemana ku mesho a Njambi. Nanjitumu kuhandeka nove nakukunehela muzimbu ou uacili.

20 Tolilila honi ukapua u kaveveve omuo kuua kulahelele mezi ange, aje akapua a vusunga omo ntsimbu yauo ikaheta. Ukaholoka kuluu noho litangua lije likulaheso liange kuli yove likapua lia vusunga."

21 Vantu vavandamena Zakaliya hambanza kaha valikomokelele cikuma omo uasimbuile cikuma mu Njivo ya Muene Njambi.

22 Omo Zakaliya uatuhukilemo kasele kuhandeka kuli vakevo. Kaha hakuhona kuhandeka lizi limo, uapangesele vitantekeyeso na mavoko endi, kaha vantu vakele hambanza vatantekeyele nguavo namono cimona mu Njivo ya Muene Njambi.

23 Zakaliya omo uamanesele vipangi viendi mu Njivo ya Muene Njambi, kaha uahilukile kunjivo yendi.

24 Munima yevi mpuevo yendi Elizaveta uakele na lizimo, uakele mu njivo vingonde vitanu.

25 Kaha Elizaveta uahandekele nguendi, "Hakukotoka Muene Njambi nanjimuesa kavumbi, nanjihumisa shuamua ku mesho a vantu."

Kangelo Ngambiliyele ambulula kusemuka kua Yesu

26 Omo Elizaveta uakele na vingonde vitanu na imo via lizimo, Njambi uatumine kangelo Ngambiliyele aye ku Nazaleta mu nganda ya Ngalileya.

27 Kangelo uakele na lizi kuli muana mpuevo umo kanda alimone na yala lizina liendi Maliya. Uje uapuile uakulama kuli yala lizina liendi Yosefa, uaku ntanga ya muene Ndaviti.

28 Kaha kangelo uezile kuli Maliya uamumenekele na kuhandekele nguendi, "Muene hali nove, kaha nakukuisula cikuma!"

29 Maliya uakele na citanga ha lizi lije liahandekele kangelo, uasinganiekele mu mutima uendi nguendi, "Majui aua analumbunuka vika?"

30 Kaha kangelo uahandekele kuli ikeye nguendi, "Keti uvue liova Maliya, omuo unauana kavumbi kuli Njambi.

31 Tala, ukakala na lizimo, kaha ukasema muana ua yala, ukamuluka lizina liendi Yesu.

32 Ou muana akapua uakama, kaha vakamutumbula
Muna Njambi ua helu lia vioshe. Kaha Muene Njambi
akamupuisa muene, ngue muapuile kukuyendi Ndaviti.
33 Kaha akapua muene ua miyati ya Yakomba kumiaka
yoshe, na vumuene vuendi kuvukahu!"
34 Kaha Maliya uahandekele kuli kangelo nguendi, "Eci
cikapua vati? Omuo yange njimuana mpuevo uje kanda
alimone na yala."
35 Kaha kangelo uamukumbuluile nguendi, "Cimbembesi
ca Kulela cikeja hali yove, na nzili ya Njambi Uakuhiana
ikakufuika. Nankuma, ha cuma eci uje muana Uakulela
vakamutumbula Muna Njambi.
36 Tala! Munanoko Elizaveta na ikeye nemita muana
ua yala muvukuluntu vuendi. Kaha ino inapu ngonde ya
mucitanu na imo ya lizimo liendi cipue vene vamutumbuile
nguavo ntsimpi.
37 Omuo cuma nacimo cahi cahona Njambi kulinga."
38 Kaha Maliya uakumbuluile kangelo nguendi, "Yange nji-
napu njingamba ya Muene Njambi, cilingiue kuli yange ngue
munahandekela." Kaha munima yevi kangelo uamusezele.

Maliya Ameneka Elizaveta

39 Hanima ya matangua amandende, Maliya ualivuahese-
lele na kuya ku mbonge ya mu minkinda ya mu nganda ya
Yundeya.
40 Omo uahete kaha uakovelele mu njivo ya Zakaliya, kaha
uahinduisile Elizaveta.
41 Omo Elizaveta uovuile kuhinduisa ca Maliya, kaha
kakeke uaniangumukile muzimo liendi. Kaha Elizaveta
uashulile na Cimbembesi ca Kulela,
42 kaha uahandekele na lizi liakama nguendi, "Yove
uakukuisula hhakati ka vampuevo voshe, nakuisuliua
muana uje iukasema!"
43 Omuo vikahoni cuma cakama eci cilingiua kuli yange,
ngeci vaina ya Muene yange veje kuli yange?
44 Tala! Omo vene njovuile lizi liakuhinduisa kuove, haje
vene kakeke muzimo liange uaniangumukile na kujolela.
45 Yove uuakukuisula omuo uakutsiliela ngeci lizi lia
Muene Njambi kuli yove likapua lia vusunga!

Muaso ua vishangala ua Maliya

46 Maliya uahandekele nguendi,

"Mutima uange ushangazala vukama vua Muene Njambi,
47 Muono uange unavuahelela omuo Njambi Muyoyesi
uange,

48 Omuo nanuka yange ngamba yendi uamundende!
Kuhuma hano nakuya kulutue, vantu voshe vakanji-
tumbula nguavo njimukakuvezika,
49 Omuo Njambi muka nzili yoshe nanjilingila viakama.
Lizina liendi lia kulela.
50 Ikeye akamuesa cikeketima kuli voshe vamusingimika,
kuhuma kucisemua cimo kutuala ku cisemua cikuavo.
51 Ikeye nolola livoko liendi lia nzili, nashandula vaka
viyongola via kulihalesa.
52 Nahumisa vamiene vakama ha matanda avo, kaha nahaka
vaje vavandende kuvukama.
53 Nalisa vaje vali na njala na viakulia viacili, kaha vaka
kufuka navasheke mavoko voko.
54 Ikeye naniungu likulaheso lije lia lingile na vakuluntu
vetu, kaha neja nakukuasa ngamba yendi Isaleli.
55 Nanuka kumuesa cikeketima kuli Avilahama naku vikota
viendi vioshe ku miaka yoshe!"
56 Kaha Maliya uasikamene na Elizaveta vingote vitatu, kaha
uahilukile kuimbo liavo.

Kusemuka kua Iuano muka kumbuitika

57 Ntsimbu ya Elizaveta yakutota yahete kaha uapapele
muana uayala.
58 Vandambo na vavushoko vendi vovuile muje Muene
Njambi muanamumuesa ngozi yakama, kaha voshe vavua-
helelele hamo nendi.
59 Kaha ha litangua lia mucitanu na atatu, vezile naku-
tuhula muana ku mukanda, vatondele kumuhindula ishe
Zakaliya.
60 Vuno honi vaina vahandekele nguavo, "houe! Mulukeni
Iuano."
61 Vamukumbuluile nguavo, "Kukuesi kavushoko kove
ivaluka lizina eli!"
62 Kaha vaniatele ishe na kulinga vitantekeyeso na ma-
voko avo ku muihula nguavo, "Lizina muka utonda kuluka
munove?"
63 Kaha Zakaliya ualombele citale asonekeho, omo vacine-
hele uasonekeleho nguendi, "Lizina liendi Iuano." Kaha
voshe vali komokelele cikuma!
64 Ha ntsimbu ijevene Zakaliya uasele kuhandeka naua,
kaha uaputukile kushangazala Njambi.
65 Vandambo voshe vakele na liova, kaha muzimbu ua
uatsimanene ku mutambela uoshe ua minkinda mu nganda
ya Yundeya.
66 Voshe vaje vovuile muzimbu ou vasinganiekeleho,
kaha valihozuele nguavo, "Ou kanike akafua vati?" Omuo
casholokele muacili ngeci nzili ya Muene Njambi yakele hali
ikeye.

Muaso ua Zakaliya

67 Ishe ya Iuano, Zakaliya, uashulile na Cimbembesi
ca kulela, kaha uahandekele vimpande vije Njambi ua-
musholuelele nguendi,
68 “Kalemeso kuli Muene Njambi ya Isaleli! Neja
nakukuasa vantu vendi na kuvapatula.
69 Natuhana muyoyesi ua nzili, mutekulu ua ngamba
yendi Ndaviti.
70 Uakulahesele laja muli tunanguizi va Njambi vendi va
kulela
71 linga vakatuamene ku nzili ya vitozi vetu voshe vaje
vatuzinda.
72 Ualingile eci kumuesa cikeketima kuli vakukuluila vetu
na kushulisilila litavasano liendi lia kulela.
73 Eci cikeco cisingo cije ca lisingile na cisemi cetu Avila-
hama.
74 Uakulahesele kutuohiela ku mavoko avitozi vetu, linga
tukamupangele cakuhona liova,
75 linga tupue vakulela na vaka vusunga ku mesho endi ku
matangua oshe a muono uetu.
76 “Kaha yove munange, vakakutumbula kananguizi ka
Njambi uahelu lia vioshe. Kaha ukatuama kulutue lua
Muene muku vuahesa ngila yendi,
77 nakuleka vantu vendi ngeci vakavovola haku
vakonekela ku vupi vuavo.
78 Omuo Njambi yetu uakala na cikeketima cakama aka-
tumenekela ngue litangua lituhuka kuhuminina kuilu.
79 Akatuila ceke kuli voshe vaje vanatumama mu milima
na mucimbembe ca kutsa, nakutuamenena mikono yetu mu
ngila ya ciyulo.”
80 Iuano uakolele mu muvila na mu Cimbembesi. Uakele
mu mpambo noho litangua liendi lia kulisholola lia hete ku
vantu va Isaleli.

2

Kusemuka kua Yesu
(Mateu1:18-25)

1 Capuile ngacije ha ntsimbu ije, kuli Sezale Angushitu kua
humine lizi lia kushika, linga vasonekese voshe vantu mu
vumuene vua Maloma.
2 Eci kusoneka cije ca katete civa lingile omo Kiliniu
uapuile nguvulu ua Silia.
3 Kaha voshe vaile ku membo avo, va kavasonekeleko.
4 Kaha Yosefa uahumine ku mbonge ya Nazaleta mu
nganda ya Ngalileya, uaile ku mbonge ya Mbetehema mu
Yundeya ku limbo lia semukilile Muene Ndaviti, muomu
uapuile muka muyati ua Ndaviti.

5 Uaile nakumusoneka hamo na Maliya uje ya lamene
ikeye, uje uakele na lizimo.
6 Capuile ngacije omo vakele kuje matangua endi a kutota
a hete.
7 Kaha uapapele munendi ua ntuatua ua yala, kaha ua
muzengelele ha ntanga, kaha uamu hakele mu cikasa ca
kulila vangombe muomu kukuakele cihela cavo cakukala.

Tungelo vasholoka kuli Tuniungi
8 Ku mutambela uje vene kuakele tuniungi mucana, vake-
lenakuniuka vampanga vavo vutsiki.
9 Kangelo ua Muene uasholokele kuli vakevo, kaha
vumpau vua Muene vuatuile ceke hhakati kavo. Vovuile
liova liakama cikuma.
10 Kangelo uahandekele kuli vakevo nguendi, “Keti mu-
vue liova! Omo njinaneha Muzimbu Uacili kuli yeni, uje
ukaneha kujolela cakama kuli vantu voshe.
11 Vutsiki vunovene mu mbonge ya Ndaviti munasemuka
Muyoyesi ueni, ikeye Kilistu Muene!
12 Kaha eci cikapua cizivukiso ceni, mukauana kakeke
vanamuzengela ha vintanga vana mulangeka mu cikasa
caku lila vangombe.”
13 Hajevene kuasholokele civunga cakama ca masualale ca
tungelo va muilu vemanene hamo na kangelo uje uanehele
muzimbu, vembile na kulemesa Njambi nguavo,
14 “Vumpau kuli Njambi ua muilu,
ciyulo cikale hano ha mavu kuli vantu vaje valema!”
15 Omo tungelo vahilukile muilu kuhuma kuli tuniungi,
kaha tuniungi valihandekesele umo na mukuavo nguavo,
“Tuyeni honi ku Mbetehema linga tuka mone eci cuma
cinalingiuako, cije cana tusholuela Muene.”
16 Nankuma, vaile hajevene vuasi vuasi vakauanene
Maliya na Yosefa na kakeke vana mulangeka mucikasa caku
lila vangombe.
17 Omo tuniungi vamumuene, vambuluile mezi aje
avalekele kangelo hali kakeke.
18 Kaha voshe vaje vovuile valikomokelele ha viuma vije
vivahandekele tuniungi.
19 Vuno honi Maliya uaniungile mezi oshe aje naku uay-
ongola mu mutima uendi.
20 Kaha tuniungi vahilukile na kushangazala na kulemesa
Njambi ha viuma vioshe voviule, na vije vamuene. Viuma
vioshe vialingiuile ngue vene muje muavalekele kangelo.

Yesu vamuluka lizina
21 Omo kunahiti matangua atanu na atatu, omo ntsimbu
yahete yakutuhula kakeke ku mukanda, kaha vamulukile

lizina liendi Yesu, lizina lije lia mulukile kangelo ntsimbu kanda amuimite.

Yesu Vamutuala mu Njivo ya Muene Njambi

22 Kaha omo matangua apuilemo akulilelesa, Yosefa na
Maliya valingile ngue ku Lishiko lia Mosesa. Nankuma,
vatualele kanike ku Yelusalema linga vaka mukundike kuli
Muene Njambi,
23 ngue muvanasoneka mu Lishiko lia Muene Njambi,
“Muana uoshe ua ntuatua ua yala vaka mukundike kuli
Muene Njambi.”
24 Mu Lishiko lia Muene Njambi naua lihandeka ngualio
visemi vanapande kukombelela nkombelo ya tute vavali
cipue vana va mavembe vavali, eci cikeco civalingile Yosefa
na Maliya.
25 Kaha honi kuakele yala umo mu Yelusalema lizina
liendi Simoni. Uapuile muka vusunga kaha naua uazangele
Njambi, uavandamanene kuovoka kua Isaleli. Cimbembesi
cakulela cakele hali ikeye,
26 Kaha vavisholuele kuli ikeye kuli Cimbembesi uakulela
kakatsi kuakuhona kumono Kilistu Muene.
27 Simoni ha kumutuamenena kuli Cimbembesi ca kulela,
uakovelele mu Njivo ya Muene Njambi. Omo visemi vane-
hele kakeke Yesu mu Njivo ya Muene Njambi va mulinge
ngue ku Lishiko vatumbikile lia Mosesa.
28 Simoni uatambuile kakeke mu mavoko endi, uatsatse-
lele kuli Njambi na kuhandeka nguendi,
29 “Vuavuno Muene Njambi unaniungu likulaheso liove kuli
yange,
vuavuno tava yange ngamba yove njije nakukala nove
mu ciyulo,
30 omuo mesho ange anamono Muyoyesi iunatumu.
31 Vantu voshe vakamono kuamena cije ciunavuahesa.
32 Cikapua ceke cakusholola kuli vaje keti Vayunda,
nakuneha vumpau kuli vantu vove va Isaleli.”
33 Ishe na vaina vali komokelele hali vije via handekele
Simoni hali Yesu.
34 Kaha Simoni uavakuisuile na kuhandeka kuli Maliya
vanaye nguendi, “Tala! kakeke ou vamuhanguile kuli
Njambi mukunongesa na kuamena vavengi mu Isaleli. Aka-
pua cimueso ca kuhuma kuli Njambi, cije vantu vavengi
vaka muluisa.
35 Cimueso cije vantu vavengi cikamuesa viyongola viavo
via kushueka. Kaha yove Maliya vusiua vukatuva mutima
uove ngue mukuale uakuhomona.”

36 Kuakele umo kananguizi uamukuluntu ua mpuevo ua
ntuluue, lizina liendi Ana muna Fanuele uaku muyati ua
Ashele. Uashombokele ha miaka itanu na ivali,
37 kaha honi uapuile ntuluue. Uakele na miaka makumi
atanu na atatu na miaka iuana. Ikeye kahumine mu njivo
ya Muene Njambi, mutania na vutsiki uakele nakulemesa
Njambi ha kuliumina kulia na kulombela.
38 Ha ntsimbu ijevene uahete kuli Maliya na Yosefa
uahanene cikandelela kuli Njambi. uahandekele hali uje
muana kuli voshe vaje vavandamenene Njambi mukupatula
Yelusalema.

Vahiluka ku Nazaleta
39 Omo Yosefa na Maliya vamanesele vioshe ngue ku
Lishiko lia muene Njambi, vahilukile kuimbo liavo ku Naza-
leta mu Ngalileya.
40 Kaha muana uakolele uakele na nzili. Uakolele mu
mana, kaha vikuisulo via Njambi viakele hali ikeye.

Yesu hali mu Njivo ya Muene Njambi ha miaka likumi na ivali
41 Ha muaka na muaka visemi va Yesu vakele nakuya ku
Yelusalema ku Ciuano ca Paseka.
42 Omo Yesu uakele na miaka likumi na ivali, kaha vaile
nendi ku Yelusalema ku cilika ca ciuano ngue ntsimbu
yoshe.
43 Omo matangua aje a ciuano ahuile, kaha vaputuk-
ile kuya kuimbo, vuno honi Yesu uasalele munima mu
Yelusalema. Visemi vendi kuvatantekeyele,
44 vayonguele nguavo hamo hali ha cendo, nankuma
vendele vungezi vua litangua limo, kaha vaputukile kumu-
tonda hhakati kava vushoko vuavo nava vusamba vavo,
45 vuno honi kuva muuanene. Nankuma, vahilukile naua
ku Yelusalema na kumutonda.
46 Kaha ha litangua lia mu citatu vamuuanene mu Njivo ya
Muene Njambi, natumama hhakati ka valongisi va mashiko
a Njambi, na kuvovuilila naku vehozola vihula.
47 Kaha voshe vaje vovuile vali komokelele cikuma man-
gana endi nakukumbulula cendi.
48 Visemi vendi omo vamumuene valikomokelele, kaha
vaina vahandekele kuli ikeye nguavo, “Munange, vika
unatulingilamo? Tala! Isho nange tunaliniengele na kuku-
tonda cikuma ngeci tukuuane.”
49 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, “Vika munanjiton-
dela? Nkuma kumuatantekeyele ngueni njinapande kukala
mu njivo ya tate ndi?”
50 Vuno honi vakevo kuvatantekeyele kulumbunuka
cakukumbulula cendi.

51 Kaha Yesu uaile navo ku Nazaleta, kaha kuje uat-
ualeleleho kuvononoka. Vaina vaniungile vioshe evi mu
mutima uavo.
52 Kaha Yesu uakolele mu muvila, na mu mana, uauanene
kavumbi kakama kuli Njambi na vantu.

3

Iuano muka Kumbuitika avuahesa ngila ya Kilistu
(Mateu3:1-12; Mako1:1-8; Iuano1:19-28)

1 Evi vioshe vialingiuile omo Sezale Timbeliase te hanga
aciyula ha miaka likumi na itanu mu vumuene vua Loma.
Ha ntsimbu ije Pontiyu Pilato uapuile nguvulu uamu
Yundeya, na Helonde uasuanene mu Ngalileya, munaina
Filipu uasuanene mu nganda ya Ituleya na nganda ya
Talakoniti, Lisaniya uasuanene mu nganda ya Ambilene,
2 na Anase na Kayafase vapuile Tusasendote Vakama.
Ha ntsimbu ijevene Njambi uahandekele kuli Iuano muna
Zakaliya omo uakele mu mpambo.
3 Kaha Iuano uaile ku cihela na cihela ca Ndonga ya
Yundau na kuambulula nguendi, "Tengulukeni ku vupi
vueni vamimbuitike, kaha Njambi akamisambesa ku vupi
vueni."
4 Ngue muvana soneka mu livulu lia Isaya kananguizi ua
Njambi nguavo,
"lizi lia umo atambeka mu mpambo nguendi,
'Vuaheseni tapalo ya Muene Njambi,
sungameseni ngila yendi linga akuhitilemo!
5 Vimbongo vioshe vanapande ku viofuela,
minkinda yoshe yakama neyi yaindende vaka vinieku-
muna,
na vingila via kuhenga vanapande kuviolola visungame,
na vingila via kuzika vanapande kuvilambesa.
6 Vantu voshe vakamona kuamena ca Njambi.' "
7 Kaha Iuano ualekele vije vivunga via vantu vezile kuli
ikeye nakuvambuitika nguendi, "Eni manoka! Iya honi
naminangula linga muteue vukalu vua Njambi vuje vuli
nakuija?
8 Nga mutonda kuteua kuvukalu vua Njambi lingeni
viuma vije vimuesa ngeci munatenguluka ku vupi vueni.
Keti mu lihandekese mu mitima yeni ngueni 'Tuli na cisemi
cetu Avilahama.' Mua vusunga njimileka nguange Njambi
asa kutengulula mavue aua naku uapuisa vatekulu va
Avilahama!
9 Ngimbu vanaihaka laja kumizi ya muti, muti uoshe
kuuimi vushuka vua cili vaka uteta nakuumbila mu tuhia."
10 Vantu vamuihuile nguavo, "Kaha honi tulinga vati?"

11 Uavakumbuluile nguendi, “Ou hali na vikovelo vivali
ahaneko cimo uje kesi naco, kaha nou alina via kulia
ahaneko vakuavo.”
12 Vaka kutambula lisimo vezile linga avambuitike, kaha
vamuihuile nguavo, “Mulongisi, yetu tunapande kulinga
vika?”
13 Kaha uavalekele nguendi, “Keti mukatambule kupu-
lakana omo muvemika.”
14 Masualale vamo naua vamuihuile nguavo, “Netu naua
tunapande kulinga vika?” Kaha uavalekele nguendi, “Keti
muka pukule viuma via vakueni, cipue kuvangela, simpeni
na fueto yeni.”
15 Vantu vakele nalikulahelo lia kuvandamena nguavo
Kilistu eja honi, voshe vakele na kulihozola mu mutima yavo
hali Iuano nguavo hamo ikeye Kilistu.
16 Kaha Iuano uahandekele kuli voshe nguendi, “Njim-
imbuitika mu mema, vuno honi ouo akeja napu uakama
kupulakana yange. Ku njapandele cipue kuzitula mikole ya
ha vinkaku viendi. Ikeye akamimbuitika na Cimbembesi ca
kulela na mu tuhia.
17 Lisehua lili mu livoko liendi, ikeye akapekula na kule-
lesa muacili vinona vioshe kulijunguilo liendi, kaha tiliku
akaitulika mu cishete cendi, vuno honi mujungu uoshe
akautsimika na tuhia tuakuhona kuzima!”
18 Ha kuvasindiya cikuma Iuano uambuluile Muzimbu ua
Cili ku vantu.
19 Naua Iuano uatenukilile muene Helonde, omo Helonde
uambate Helondiya mpuevo ya munaina Filipu, kaha naua
uamutenukilile omuo ualingile viuma vieka via vipi.
20 Cuma cacipi cikuma ca lingile naua Helonde ca kuhaka
Iuano mu kamenga.

Yesu Vamumbuitika
(Mateu3:13-17; Mako1:9-11)

21 Kaha omo Iuano uakele nakumbuitika vantu voshe na
Yesu naua vamumbuitikile. Ha ntsimbu ijevene Yesu omo
uakele na kulombela, lilu liashokolokele.
22 Kaha Cimbembesi ca kulela ca shulukile hali ikeye
mucifua ca livembe. Kaha muilu mua humine lizi ngualio,
“Yove munange injazema, njili na kuvuahelela hali yove.”

Vakukuluila va Yesu
(Mateu1:1-17)

23 Yesu uaputukile kuambulula na kulongesa kucivunga te
hali na miaka makumi atatu. Kaha vantu vamu tantekeyele
nguavo ikeye muna Yosefa. Yosefa uapuile muna Heli,

24 Heli uapuile muna Matati, Matati uapuile muna Levi,
Levi uapuile muna Meleki, Maleki uapuile muna Njanayi,
Njanayi uapuile muna Yosefa,
25 Yosefa uapuile muna Matiyasi, Matayasi uapuile muna
Amose, Amose uapuile muna Nashumi, Nashumi uapuile
muna Eseli, Eseli uapuile muna Nangai,
26 Nangai uapuile muna Maate, Maate uapuile muna
Matatiya, Matatiya uapuile muna Semehine, Semehine ua-
puile muna Yoseke, Yoseke uapuile muna Yonda,
27 Yonda uapuile muna Youanane, Youanane uapuile
muna Lehesa, Lehesa uapuile muna Zelumbambele, Zelum-
bambele uapuile muna Sheyaletiyele, Sheyaletiyele uapuile
muna Neli.
28 Neli uapuile muna Meleki, Meleki uapuile muna Andi,
Andi uapuile muna Kosame, Kosame uapuile muna Eleman-
dame, Elemandame uapuile muna Ele,
29 Ele uapuile muna Yoshiua, Yoshiua uapuile muna Eza-
zale, Ezazale uapuile muna Yolime, Yolime uapuile muna
Matata, Matata uapuile muna Levi,
30 Levi uapuile muna Simioni, Simioni uapuile muna
Yunda, Yunda uapuile muna Yosefa, Yosefa uapuile muna
Njoname, Njoname uapuile muna Eliakime,
31 Eliakime uapuile muna Meleya, Meleya uapuile muna
Mena, Mena uapuile muna Matata, Matata uapuile muna
Natane, Natane uapuile muna Ndaviti,
32 Ndaviti uapuile muna Njesi, Njesi uapuile muna
Ovende, Ovende uapuile muna Mbouasi, Mbouasi uapuile
muna Salemone, Salemone uapuile muna Naheshoni,
33 Nashone uapuile muna Aminandave, Aminandave ua-
puile muna Andemine, Andamine uapuile muna Aleni, Aleni
uapuile muna Izeloni, Izeloni uapuile muna Peleze, Peleze
uapuile muna Yunda,
34 Yunda uapuile muna Yakomba, Yakomba uapuile muna
Isake, Iseke uapuile muna Avilahama, Avilahama uapuile
muna Tela, Tela uapuile muna Nahole,
35 Nahole ua puile muna Selunge, Selunge uapuile muna
Leu, Leu uapuile muna Pelenge, Pelenge uapuile muna
Hevele, Hevele uapuile muna shela,
36 Shela uapuile muna Kainane, Kainane uapuile muna
Alepakeshande, Alepakeshande uapuile muna Shemi, Shemi
uapuile muna Noua, Noua uapuile muna Lameki
37 Lameki uapuile muna Matusela, Matusela uapuile muna
Enoki, uapuile muna Njalende, Njalende uapuile muna
Maalalele, Maalalele uapuile muna Kenane
38 Kenane uapuile muna Enoshe, Enoshe uapuile muna

Sete, Sete uapuile muna Andama, Andama uapuile muna Njambi.

4

Yesu va mueseka
(Mateu4:1-11; Mako1:12-13)

1 Yesu hakushula na Cimbembesi ca kulela, uahumine ku Ndonga ya Yundau, kaha Cimbembesi camutuamenenene mu mpambo,
2 kuje Satana uakamuesekele matangua makumi auana. Ha ntsimbu ije yoshe Yesu kalile nacimo cahi, omo matangua aje ahuile, kaha uovuile njala.
3 Kaha Satana uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nga u Muna Njambi shika livue eli linga lilihimpule mbolo.”
4 Vuno honi Yesu uamukumbuluile nguendi, “Vanavisoneka mu Visoneka nguavo, ‘Muntu kasa kuyoya na mbolo lika kuahi.’ ”
5 Kaha Satana ualondesele Yesu helu lia munkinda ualaha, kaha uamumuesele muka ntsimbu kakandende vumuene vuoshe vuahano ha mavu.
6 Kaha Satana uahandekele kuli ikeye nguendi, “Njikakuhana vumuene ovu na vufuko vuoshe vilimo, omuo vanjihanavio, kaha njikavihana kuli uoshe uje injitonda.
7 Nga unjilemesa, kaha vioshe evi vikapua viove.”
8 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Vanavisoneka mu Visoneke nguavo, ‘Ukalemesa Muene Njambi yove, ikeye lika iukapangela!’ ”
9 Kaha Satana uamutualele ku Yelusalema, uamuhakele ha kashongua ka njivo ya Muene Njambi, uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nga u Muna Njambi, liumbile ha mavu kuhuma kuno kuilu,
10 omuo vanavisoneka mu Visoneka nguavo, ‘Njambi akashika tungelo vendi na kukuniunga.’
11 Kaha vanavisoneka mu Visoneka naua nguavo, ‘Vakakukuata, linga viliato viove keti vikatsutsuke ku livue.’ ”
12 Vuno honi Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Vanavisoneka mu Visoneka nguavo, ‘Keti ueseke Muene Njambi yove.’ ”
13 Omo Satana uamanesele kueseka Yesu mu vingila vioshe, kaha uamusezele noho hakauana ntsimbu ikuavo.

Yesu aputuka vipangi viendi mu Ngalileya
(Mateu4:12-17; Mako1:14-15)

14 Kaha Yesu uahilukile ku Ngalileya, na nzili ya Cimbembesi ca kulela yakele muli ikeye. Kaha muzimbu uendi uatsimanene mu nganda yoshe ya Ngalileya.

15 Yesu uavalongesele mu vinjivo viavo via malombelo,
kaha voshe vamushangazalele.

Yesu vamuviana mu Nazaleta
(Mateu13:53-58; Mako6:1-6)

16 Yesu uaile ku Nazaleta, kuje kuakolelele, kaha
uakovelele mu njivo ya malombelo ha litangua lia Sapalalo
ngue ku cilika cendi. Kaha uemanene na kutanda Visoneka.
17 Vamuhanene livulu lia sonekele Isaya Kananguizi
ua Njambi. Kaha uazengunuine lije livulu liakuzenga,
uauanene ha mutambela uje uatondele kutanda. Kaha
uatandele nguendi,
18 "Cimbembesi ca Muene Njambi cili muli yange, omuo
nanjihangula kuambulula Muzimbu ua Cili kuli vihutu.
Nanjitumu kuambulula linga vinzinda vaka vapatule,
nakuambulula linga tupuputua vakamone, nakunjituma
kupatula vaje vavali nakuyandesa,
19 nakunjituma kuambulula ngeci ntsimbu inahete ya
kavumbi ka Muene Njambi ku vantu vendi."
20 Yesu uazengele lije livulu, ualihanene naua kuli muka
kuniunga, kaha uatumamene. Vantu voshe vakele muje mu
njivo ya malombelo vamutalele ntooma,
21 kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, "Visoneka evi
lelo vinapuisamo ku mesho eni, ngue omo munovu vanakele
nakulitanda."
22 Kaha voshe vamushangazalele, valikomokelele ku mezi
endi acili aje ahandekele, vahandekele nguavo, "Ou ikeye uje
muna Yosefa ndi?"
23 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, "Mua vusunga
mukanjitela cisimo eci ngueni, 'Ove cimbanda likanguise
yove vavenia!' Cimukalumbununa cikapua ngueni, 'Yove
linga viuma vioshe muno muimbo liove, vijevene vituovuile
viualingile mu Capenama.'
24 Mua vusunga njimileka, naumo uahi kananguizi ua
Njambi ivakatava muimbo liendi.
25 Vuno honi muavusunga njimileka mu lifuti lietu lia
Isaleli muakele vantuluue vavengi ha matangua a Eliya
kananguizi ua Njambi, omo kalunga kanokele miaka itatu
na vingonde vitanu na imo naua honi kuakele njala mu lifuti
lioshe.
26 Eliya kuvamutumine kuli voshe, vuno honi kuli ntuluue
uje keti Kayunda uje uakele mu limbo lia Zelefani kuyehi na
mbonge ya Sindone.
27 Kuakele vantu vavengi vakele nakuvavala mbumba mu
Isaleli ha ntsimbu ya Elisha kananguizi ua Njambi, vuno
honi naumo uahi yakanguisile kuvanga lika Namane keti
Kayunda uaku Silia."

28 Omo vantu vaje vakele mu njivo ya malombelo vazivile
evi, vakele na litoto.
29 Vakatukile, kaha vakokelele Yesu hambaza ya nganda,
vamutualele kuntsongo ya munkinda haje ha vatungile
nganda yavo. Vatondele ngeci vakamumbile mu cimbongo.
30 Kaha uahitile mukati kavo nakuya.

Yala muka Cimbembesi ca kujuala
(Mako1:21-28)

31 Yesu uaile ku Kapenama, mbonge ya mu Ngalileya, kuje
uakalongesele vantu lia Sapalalo.
32 Vantu voshe vakomokele cikuma kuambulula nguendi,
omuo mezi endi akele na nzili.
33 Kaha mu njivo ya malombelo muakele yala umo uakele
na Cimbembesi ca kujuala, catambekele cikuma.
34 "Haa! Yove Yesu uaku Nazaleta utonda kulinga vika
kuno netu? Uneja nakutunongesa ndi? Nja kutantekeya
yove uapua umo Uakulela ua Njambi!"
35 Kaha honi Yesu uashikile Cimbembesi ca kujuala
nguendi, "Kuluu huma muli muntu ou!" Kaha cije Cimbe-
mbesi ca kujuala cauisilile uje yala ha mavu ku mesho avo
voshe, kaha ca humine muli ikeye kuakuhona kumuvetuesa.
36 Vantu voshe valikomokelele cikuma vaputukile kulihan-
dekesa umo na mukuavo nguavo, "Majui muka aua? Muntu
ou hali na nzili ya kushika vimbembesi via kujuala kaha
vimuivuila."
37 Kaha vialingile vioshe viovuikile mu cihela ca lifuti lije.

Yesu Akanguisa vantu vavengi
(Mateu8:14-17; Mako1:29-34)

38 Kaha Yesu uahumine mu njivo ya malombelo uaile
ku njivo ya Simoni. Uauanene vainamueno ya Simoni
vavavala lisika sika liakama cikuma. Valombele Yesu linga
amukangule.
39 Kaha Yesu uaile kuli ikeye nakumukotamena, kaha
uashikile lije lisika sika kuhua kaha uakangukile na
kuimana nakuputuka kuvapangela via kulia.
40 Hakulahuka kua litangua, voshe vaje vakele na mis-
hongo yakuli sezaseza vavanehele kuli Yesu, voshe uava-
hakele mavoko na kuvakanguisa.
41 Kaha vimbembesi via kujuala naua via huminemo
mu vantu vavengi na kutambeka nguavio, "Yove u Muna
Njambi!" Vuno honi ikeye uashikile vimbembesi via kujuala
ngeci keti vihandeka nacimo cahi naua, omuo vikevio via-
mutantekeyele nguavio ikeye Kilistu.

Yesu Ambulula mu Vinjivo via Malombelo
(Mako1:35-39)

42 Omo kuacele Yesu uatuhukile, nakuya kuali kaliendi
lika. Vantu vaputukile kumutondezeka, omo vamuuanene
vatondele kumuvindika ngeci keti ahume kuli vakevo.
43 Vuno honi uahandekele kuli vakevo nguendi, “Njapande
kuambulula Muzimbu Viacili via vumuene vua Njambi
mu vimbonge vieka naua, omuo evi vikevo via njitumine
kulinga Njambi.”
44 Uakele na kuambulula mu vinjivo via malombelo via
Njambi vioshe viamu Yundeya.

5

Yesu asana Vandongisi va kulivanga
(Mateu4:18-22; Mako1:16-20)

1 Litangua limo Yesu uemanene ha ntunda ya cisali ca
Ngenesaleta te vantu vakele nakulisindika kuya kuli ikeye
linga vovue lizi lia Njambi.
2 Kaha uamuene mato avali vanaatutika ku mukulo ua
cisali. Vaka kuta vatsi vahumine mu mato na kukusha
manda avo.
3 Yesu uakovelele mu vuato vumo, vuakele vua Simoni,
kaha uamulombele ngeci avusindikile alahako kamandende
na hantunda. Yesu uatumamene mu vuato, kaha ualonge-
sele cije civunga.
4 Omo Yesu uamanesele kuhandeka, kaha uahandekele
kuli Simoni nguendi, “Sindikila vuato haje ha mema a
kulova, kaha yove na vakueni teni manda eni linga mujevele
vantsi.”
5 Simoni uamukumbuluile nguendi, “Muene, tunapanga
cikuma vutsiki vuoshe vuno honi nakamo tunakuata kahi.
Vuno honi omuo ukahandeka ngoco, kaha tuta manda.”
6 Kaha omo vate manda vakuate vatsi vavengi cikuma,
kaha manda aputukile kutavuka.
7 Nankuma, vaniatele vavusamba vavo vakele mu vuato
vukuavo veje vaku vakuase. Vezile vashulisile mato oshe na
vatsi mukemo vaputukile kuvombela.
8 Omo Simoni Petulu uamuene vije vialingiuile, uat-
sikamene ha mavuli ku mesho a Yesu na kuhandeka
nguendi, “Muene, huma kuli yange, omuo yange njimuka
vupi!”
9 Simoni na vakuavo vali komokelele cikuma ha kumona
vatsi vavengi vava kuatele.
10 Simoni uakele navavusamba vendi vavali mazina avo
apuile Yakomba na Iuano vana va Zembendeo, nava kevo
naua vali komokele cikuma. Yesu uahandekele kuli Simoni
nguendi, “Keti uzive liova, hume hano ukata vantu.”

11 Vatutikile mato avo ku ntunda, vasezele vioshe, kaha
vakavele Yesu.

Yesu akanguisa muka mbumba
(Mateu8:1-4; Mako1:40-45)

12 Litangua limo Yesu uakele mu mbonge imo muje
muakele yala umo uakele nakuyanda na mushongo ua
mbumba. Omo uamuene Yesu, uauile nacihanga cendi ha
mavu amulambelelele nguendi, “Muene, nga utonda, uasa
kunjikanguisa!”

13 Yesu uoluele livoko liendi uamukuate uahandekele
nguendi, “Njitonda, kanguka!” Hajevene uakangukile.

14 Yesu uamushikile nguendi, “Keti ulekeko muntu umo
cuma eci kuahi, vuno honi ya ukalisholole kuli kasasendote
linga vantu voshe vatantekeye nguavo vakukangula, amba-
honi ukakombelele nkombelo ije yashikile Mosesa.”

15 Vuno honi muzimbu uahali Yesu uakele nakushan-
duokela kuoshe, kaha vivunga via vantu vezile nakumuiv-
uilila na kuvakanguisa ku mishongo yavo.

16 Vuno honi Yesu kakengi uakele nakuvaseza nakuya
kuali kaliendi lika na kulombela.

Yesu akanguisa muka kalepa
(Mateu9:1-8; Mako2:1-12)

17 Litangua limo omo Yesu uakele nakulongesa, Vafaliseo
vamo na valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa vatumamene
kuje, vahumine mu membo a ku Ngalileya na ku Yundeya na
ku mbonge yakama ya Yelusalema. Nzili ya Muene Njambi
yakele hali Yesu mukukanguisa vantu.

18 Kaha vamala vamo vanehele yala muka kalepa vamu-
langeka ha citalatala, vesekele kumukovelesa mu njivo linga
vamulangeke ku lutue lua Yesu.

19 Omuo civunga ca vantu, kuvauanene ngila yaku
mukovelesela mukati. Nankuma, vamutualele helu lia
njivo, vatuvile mbengua mu mateya, kaha vamusoselele na
citalatala cendi ha mavu mukati ka civunga kulutue lua
Yesu.

20 Omo Yesu uavamuene lutsililelo luavo, uahandekele
kuli uje yala nguendi, “Kavusamba kange, vipi viove vana
visambesa.”

21 Valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa na Vafaliseo
vaputukile kusinganieka nguavo, “Iya ou yala alinakushaula
Njambi? Njambi lika ikeye muka kusambuesa vupi!”

22 Yesu uazivukile viyongola viavo, kaha uahandekele kuli
vakevo nguendi, “Vikahoni mulina kuyonguela viuma via
ngacije?

23 Cacasi cika, kuhandeka nguange, ‘Vipi viove vana
visambesa,’ indi kuhandeka nguange, ‘Katuka uende’?

24 Njimimuesa linga mutantekeye ngueni Muna Muntu
hali na nzili hano ha mavu ya kusambuesa vipi." Kaha
uahandekele kuli uje muka kakalepa nguendi, "Njikuleka
nguange katuka, ambata citalatala cove, uye ku njivo yove!"
25 Kaha hajevene uakatukile hhakati kavo, uambate cita-
latala cendi uaile ku njivo nakushangazala Njambi.
26 Kaha voshe valikomokelele cikuma! Vovuile liova,
vashangazalele Njambi vahandekele nguavo, "Lelo tuna-
mono viuma via kukomokesa!"

Yesu asana Levi
(Mateu9:9-13; Mako2:13-17)

27 Munima yevi, Yesu uatuhukile, kaha uamuene muka
kutambula lisimu, lizina liendi Levi, natumama mu njivo
yendi ya kutambuila lisimu. Kaha Yesu uahandekele kuli
ikeye nguendi, "Njikave."
28 Kaha Levi uakatukile, uasezele vioshe na kumukava.
29 Kaha Levi calingiuile Yesu ciuano cakama cakulia mu
njivo yendi, kaha hhakati kavaje vavalaniene hakele vaka
kutambula lisimu na vantu veka vavengi.
30 Vafaliseo vamo na valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa
vaje vakundamene ku mpunga yavo valiniengelele kuli
vandongisi va Yesu. Vehuile nguavo, "Vikahoni mulia na
kunua hamo na vaka kutambula lisimu na vaka vupi?"
31 Yesu uavakumbuluile nguendi, "Vakangule kuveku-
tonda cimbanda kuahi, kuvanga vaka kuvavala lika.
32 Ngoco vene yange kunjezile mukusana vantu vaje
vanalimono vakevo vavenia nguavo vaka vusunga linga
vatenguluke, vuno honi vantu vaje vaka vupi."

Cihula caha kulikela kulia
(Mateu9:14-17; Mako2:18-22)

33 Vantu vamo vahandekele kuli Yesu nguavo, "Vandongisi
va Iuano vakalikela kulia vintsimbu viavingi na kulombela,
na vandongisi va Vafaliseo naua vakalingi cuma cimo, vuno
honi vandongisi vove vakali na kunua ntsimbu yoshe."
34 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, "Nkuma yeni mu-
talelela vangenzi ku ciuano ca vulo linga vaye na njala
ndi? Muavusunga vene kuahi! Omo vavenia vulo acili navo
kuvapandele kulinga ngacije.
35 Vuno honi litangua likeja omo vakahumisa vavenia vulo
hhakati kavo, ambahoni vakalikela kulia."
36 Yesu uavatelele naua cisimo eci nguendi, "Kuuasa
kutavula cikamba ku kazaku kakaha na kucitongela ha
kazaku ka laja. Nga ulingamo, kaha utavula kazaku kakaha,
cikamba caciha kucilitombola na ntanga yalaja.

37 Naua vene kuvekulongela viniu viavihia mu vinjeke
via vilambu vialaja. Nga ulingamo vije vinjeke via vilambu
vitavuka kaha viniu vihitikila muangoco.
38 Vuno honi viniu viavihia vaka vilongela mu vinjeke via
vilambu viavihia.
39 Kuuasa kunua viniu viavihia omo unanu laja viniu
vialaja. Uhandeka nguove, 'Viniu vialaja viacili.' "

6

Yesu ikeye Muene ua Litangua lia Sapalalo
(Mateu12:1-8; Mako2:23-28)

1 Ha litangua limo lia Sapalalo Yesu na vandongisi vendi
vakele nakuhita mu mehia a tiliku. Vandongisi vendi
vaputukile kushututozola mitue ya tiliku, vaitsenene mu
mavoko avo, kaha valile vinona.
2 Kaha Vafaliseo vamo vakele kuje vavehuile nguavo,
"Omo vika mulinakulingila evi kuvekulinga ha litangua lia
Sapalalo kuya mu Lishiko lia Mosesa?"
3 Yesu uavakumbuluile nguendi, "Nkuma kanda mutande
vije vialingile Ndaviti na vaje vakele hamo nendi omo
vazivile njala ndi?
4 Uakovelele mu njivo ya Muene Njambi, kasasendote
uamuhanene lisesa lia kunona ije mbolo ivakombelele kuli
Njambi, ualile, na kuhanako naua vantu vendi. Mbolo ije
kuyapandele ku ilia kuli muntu uoshe kuvanga tusasendote
lika."
5 Kaha Yesu uamanesele nguendi, "Muna Muntu ikeye
Muene ua Litangua lia Sapalalo."

Yesu akanguisa yala uakusekua livoko
(Mateu12:9-14; Mako3:1-6)

6 Ha litangua lia Sapalalo likuavo Yesu uakovelele mu
njivo ya malombelo, kaha ualongesele. Muakele yala umo
uakusekua livoko lia cilio.
7 Kaha valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa na Vafaliseo
vamo vatondele kashuilo hali Yesu linga vamu uaneneho
mulonga, nankuma, vamutalele ntoma muyehi yehi linga
vamone nga ikeye akanguisa uje muntu ha litangua lia
Sapalalo.
8 Vuno honi Yesu uazivukile viyongola viavo, kaha uahan-
dekele kuli uje yala uakusekua livoko nguendi, "Katuka uije
hano hhakati." Kaha uje yala uakatukile uemanene mukati.
9 Nankuma, Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Njim-
ihula nguange, cuma muka vanatutavesa ha Lishiko lietu
kucilinga ha litangua lia Sapalalo? Kupanga viacili indi

kupanga viavipi? Kuamena muono ua muntu indi ku-
unongesa?"
10 Uatalele kuli vakevo voshe noku noku, kaha uahan-
dekele kuli uje yala nguendi, "Olola livoko liove." Uoluele
livoko liendi, kaha liakangukile.
11 Ha cuma eci valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa na
Vafaliseo vakele na matoto, kaha valihandekesele hhakati
kavo vivapandele kulinga kuli Yesu.

Yesu ahangula tunganda likumi na vavali
(Mateu10:1-4; Mako3:13-19)
12 Ha ntsimbu ije Yesu ualondele ku munkinda na ku-
lombela, kaha uakele nakulombela vutsiki vuoshe kuli
Njambi.
13 Omo litangua liatuhukile, kaha uasanene vandongisi
vendi linga veje kuli ikeye, kaha uahanguileho likumi na
vavali hhakati kavo, vaje vatumbuile tunganda.
14 Aua akeuo mazina avo: Simoni uje yalukile Petulu
na munaina Anduleo, Yakomba na Iuano, Filipu na Mbat-
olomeo,
15 Mateu na Tomasi, Yakomba muna Alufeya, na Simoni
(uje ivatumbuile "Zelote.")
16 Yundasa muna Yakomba, na Yundasa Sakaliote uje
uamuendele vungungu.

Yesu Alongesa na Kukanguisa
(Mateu4:23-25)
17 Yesu na vandongisi vendi vahumine ku munkinda kaha
vemanene ku mutambela uaku jalamanena. Na civunga
ceka cakama ca vandongisi vakele kuje nakumuvandamena.
Naua civunga cakama ca vantu cahumine ku Yundeya
kuoshe na ku Yelusalema, naku vimbonge via ku cikuma ca
Tile na ku Sindone.
18 Vezile nakumuvuilila na kuvakanguisa ku mishongo
yavo. Voshe vaje vakele nakuyanda na vimbembesi via
kujuala vezile, kaha uavakanguisile.
19 Kaha civunga coshe ca vantu vesekele kumukambeka
mavoko, omuo nzili yahumine kuli ikeye na kuvakanguisa
voshe.

Vikuisulo na Vinangulo
(Mateu5:1-12)
20 Yesu uatalele vandongisi vendi, kaha uahandekele
nguendi,
"Muavezika yeni vaka kuhutua,
omuo Vumuene vua Njambi vunapu vueni!"
21 "Muavezika yeni muli na njala vuavuno,
omuo mukakuta!"

“Muavezika yeni mulinakulila vuavuno,
omuo mukajolelela!”
22 “Muavezika omuo vantu vamizinda na kumiviana na
kumishaula na kumitumbula nguavo muva vapi, vioshe evi
omuo mukavangeya Muna Muntu!”
23 Joleleni omo eci cilingiua, kineni na kujolela, omuo
Njambi namivuahesela cikandelela ceni cakama muilu.
Omuo vakuluntu vavo valingile ngacije kuli tunanguizi va
Njambi va Njambi.
24 “Vuno honi tuyando kuli yeni munafuku laja,
omuo muatambula laja kuyoya kuacili!”
25 “Tuyando tueni yeni munakuta vuavuno,
omuo mukaziva njala!”
“Tuyando tueni yeni muli nakujolela,
omuo muka pihilila na kulila!
26 “Tuyando tueni omuo vantu voshe vali nakumis-
hangazala, omuo vakuluntu vavo valingile ngacije kuli
tunanguizi va Njambi va makuli.

Zangeni vitozi veni
(Mateu5:38-48; 7:12a)
27 “Vuno honi njimileka yeni vaka kunjitolilila nguange,
zangeni vitozi veni, lingeni muacili kuli vaje vamizinda,
28 vezikiseni vaje vamisinga, kaha lombeleleni vaje vali
nakumiyandesa.
29 Nga muntu akupupa ku litama limo, kaha mutenguluile
akupupe ku litama likuavo naua, nga muntu akunieka
kazaku kove, muhane naua na cikovelo cove.
30 Muntu uje amilomba muhaneni cuma cije
canamilombo, omo muntu ambata cuma cove, kaha keti
ucihule naua.
31 Viuma vioshe vimutonda ngeci vakueni vamilingilevio,
mukemuo vene, neni naua valingilenavio.
32 “Nga muzanga lika vaje vamizanga, vikahoni mutam-
buila vishangalo? Cipue vaka vipi vakazanga vaka ku-
vazanga!
33 Nga mulinga lika muacili kuli vaje vakamilingi muacili,
vikahoni mutambuila vishangalo? Cipue vaka vupi muke-
muo muvakalingi!
34 Nga mukumuisa lika vaje muavandamena ngueni vami-
hiluisila, vikahoni mutambuila vishangalo? Cipue vaka vupi
naua vakalikumuisa, linga vatambule ngue muje muvana-
hana.
35 Vuno honi zangeni vitozi veni, kaha lingeni muacili
kuli vakevo, vakumuiseni vuno honi keti muvandamene
ngueni mukavitambula naua. Kaha cikandelela ceni cika-
pua cakama, mukapua vana va Njambi ua Helu lia Helu.

Omuo ikeye akevuila ngozi vaje kuvekumukandelela na vaje vaka vupi.
36 Pueni vaka cikeketima ngue Ishueni uapua muka cikeketima.

Kuhisa Vakueni
(Mateu7:1-5)

37 “Keti muhise, kuteua neni vakamihisa, keti mupaye, kuteua neni vakamipaya, sambeseni, kaha neni vakamisambesa.
38 Haneni, kaha neni vakamihana. Cikapua nge muka kulandesa uje akuhana seteko ya vinona, akaizindangeya nakui niekumuna kaha akashulilisaho cikuma noho ishulisa muvimbango via cisetekelo na kumuanianga kaha honi akakuhanavio vioshe. Seteko ije museteka nayo vakueni, ikeyo naua vakamiseteka nayo.”
39 Kaha Yesu uavatelele cisimo eci nguendi, “Kapuputua umo kasa kutuamenena kapuputua mukuavo, nga alingamo voshe vavali vakauila mucina.
40 Kukuesi ndongisi atuvakana mulongisi uendi vuno honi ndongisi uoshe, omo namanesa kulilongesa cendi, ikeye naua akapua hamo na mulongisi uendi.
41 “Vikahoni umona kacishoni kali ha lisho lia mukueni, vuno honi ku uyongola mukambo uli mulisho liove?
42 Vatihoni uhandeka na mukueni nguove, ‘Mukuetu, teua njikuhumise kacishoni kali ha lisho liove,’ omo yove uli na mukambo mu lisho liove? Ove muka civembulu! Ha kulivanga humisa mukambo uli mu lisho liove, kaha umone muacili hakuhumisa kacishoni kali ha lisho lia mukueni.

Muti na Vushuka vuavo
(Mateu7:16-20; 12:33-35)

43 “Muti uacili kuuasa kuima vushuka vuavupi, cipue muti uaupi kuuasa kuima vushuka vuacili.
44 Muti uoshe vauzivukila ku vushuka vuauo, omuo kuuasa kuhela vushuka vua mukuyu na mikolovozi ya viniu ku muti ua mambimbo.
45 Muntu uacili ikeye muka kusholola viuma via viacili via ku mutima uendi, muntu ua mupi akasholola viuma viavipi via ku mutima uendi omuo kanua kakahandeka vije viashula mu mutima.

Vaka kutunga vinjivo Vavali
(Mateu7:24-27)

46 “Vika munjitumbuila ngueni, ‘Muene, Muene’, vuno honi kumulingi vinjimileka?
47 Njimileka cifua cendi uoshe uje eja kuli yange na kuvuilila mezi ange na kuuononoka.

48 Napu ngue yala uakutungila njivo yendi, uahindile
nakulovesa luvula ha livue. Livazi liezile liapupile kuje ku
njivo, vuno honi kuyaningangele, omuo luvula luaije njivo
luakele ha livue.
49 Vuno honi uoshe aziva mezi ange kuakuhona ku-
uononoka napu ngue yala uatungile njivo yendi kuakuhona
kuhinda luvula. Omo livazi liapupile kuje ku njivo, kaha
yasiukile hajevene, kuua kuayo kuapuile kuakupi cikuma!"

7

Lutsilielo lua Mukuluntu ua Loma
(Mateu8:5-13)

1 Omo Yesu uamanesele kuhandeka viuma vioshe evi ku
vantu, kaha uaile ku Kapenama.
2 Mu mbonge ije muakele mukuluntu ua masualale va
Loma uje uakele na ngamba yendi uaseho cikuma kuli ikeye.
Uje muntu uavavalele uatondele kutsa.
3 Omo uje mukuluntu uovuile lutsimo lua Yesu, uatumine
vamo vakuluntu va Vayunda kuli ikeye nakumulomba eje
mukukanguisa ngamba yendi.
4 Vezile kuli Yesu vamulambelelele cikuma nguavo, "Ou
yala napande kumukuasa.
5 Ikeye uazanga vantu vetu, naua uatutungilile njivo ya
malombelo yetu."
6 Yesu uaile navo, vuno honi omo uahete kuyehi na
njivo, uje mukuluntu ua masualale uatumine vavusamba
vendi kuli Yesu nakumuleka nguavo, "Muene, keti ukaluuise
mutima uove omuo kucanjipandele yove ukakovele mu
njivo yange.
7 Ngecivene nange naua kucanjipandele kuheta kuli yove.
Handeka lika lizi, kaha ngamba yange akakanguka.
8 Njitantekeye eci omuo nange njili muitsi lia nzili yakama,
na masualale vali muitsi liange, njishika umo nguange, 'Ya!'
kaha aya, kaha naua njishika mukuavo nguange, 'Ija!' kaha
eja. Njihandeka kuli ngamba yange nguange, 'Linga evi!'
kaha acilinga."
9 Yesu ualikomokelele omo uovuile evi, kaha uatengulukilile kuli cije civunga camukavele, uahandekele nguendi,
"Njimileka nguange, nakumo kuahi kunjinauana lutsilielo-
liakama ngue eli, cipue mu Isaleli luahimo."
10 Omo vaje vamala vavatumine vahilukile ku njivo ya uje
mukuluntu vaka uanene uje ngamba nakanguka.

Yesu asangula muna ntuluue ua yala

11 Munima yevi Yesu uaile ku mbonge ya Naine, van-
dongisi vendi na civunga cakama vamukavele.

12 Omo ikeye uahete kuyehi na cikolo ca mbonge, kaha
vantu vatuhuile civimbi ha mbanza, uje yala uatsile uapuile
muana umolika uaumo ntuluue, kaha civunga cakama
cahumine muje mu limbo cakele hamo nauje ntuluue.
13 Omo Muene Yesu uamumuene, kaha uamuivuilile
cikeketima, kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, “Keti
ulile.”
14 Ambahoni Yesu uaile uakakuate ku citala tala, kaha
vaje tufunde vemanene. Yesu uahandekele nguendi, “Ove
kankalava, njikuleka nguange, hinduka!”
15 Kaha uje yala uatsile uasangukile uatumamene na
kuputuka kuhandeka, kaha Yesu uamuhanene kuli vaina.
16 Vantu voshe vovuile liova, kaha vashangazalele Njambi,
vahandekele nguavo, “Kananguizi ua Njambi uakama neja
kuli yetu na Njambi neja nakuovola vantu vendi!”
17 Kaha lutsimo olu lua Yesu luashandokelele mu Yundeya
muoshe na ku vinganda vioshe via kulihata.

Iuano muka kumbuitika atuma vantu vavali kuli Yesu (Mateu11:2-19)

18 Omo vandongisi va Iuano vamulekele viuma vioshe evi,
kaha uasaneneko vandongisi vendi vavali.
19 Uavatumine kuli Muene Yesu nakumuihula nguavo,
“Yove vene uija? Indi tuvandameneko ueka naua.”
20 Omo vamala vezile kuli Yesu vahandekele nguavo,
“Iuano muka kumbuitika natutumu kuli yove nakuihula nga
yove uje eja indi tucivandameneko ueka naua.”
21 Ha ntsimbu ijevene Yesu uakanguisile vantu vavengi
ku kuvavala kuavo, naku mishongo yavo nakuhumisa ma-
hamba na kumuesa tupuputua vavengi.
22 Kaha uatavele vandongisi va Iuano nguendi, “Yemuye
mukahandeke kuli Iuano vimunamono nevi vimunevu.
Tupuputua vamona, vilema venda, vaka mbumba vanalele,
tusinda matuitui vaziva, vatsi vasanguka, kaha muzimbu
uacili vauambulula kuli tuhutu.
23 Vanavezika vaje kuvakecela lutsilielo luavo muli yange.”
24 Omo vandongisi va Iuano vahilukile, kaha Yesu ualekele
cije civunga hali Iuano nguendi, “Omo muaile kuli Iuano
mu mpambo muatondele kukamona muntu ua vati? Indi
muaile mukumona yala uakufua ngue vishoni via laha
viakutepuzoka na mpunzi?
25 Muaile nakumona vika honi? Muntu nazala vuzalo
vuasenga ndi? Vantu vakakuzala muacili na kukala
muasenga vakakala mu mihela ya muene.
26 Njilekeni muatondele kukamona vikahoni? Muatondele
kukamona kananguizi ua Njambi ndi? Eyo, ikeye vene naua
ikeye kananguizi ua Njambi uakama.

27 Ou ikeye Iuano uje visoneka vihandeka nguavio, ‘Njikatuma kanganda kange kulutue luove. Akavuahesa ngila yove.’
28 Njimileka nguange, ku vantu voshe vaje vanakeleko, naumo uahi napulaka Iuano. Vuno honi uje uamundende kumaneselela mu vumuene vua Njambi ikeye napulakana Iuano.”
29 Vantu voshe hamo na vaka kutambula lisimo vononokele vusunga vua Njambi, kaha vavambuitikile kuli Iuano.
30 Vuno honi Vafaliseo na valongisi va Mashiko a Mosesa vavianene vilinga via Njambi hali vakevo, mukemo kuva vambuitikile kuli Iuano.
31 Yesu uahandekele nguendi, “Kuliveya njasa kusetekesa vantu va matangua ano? Vanapu ngue vika?
32 Vakevo vanapu ngue vanike vanatumama kumuhela uakulandesela viuma, kaha valitambakana umo na mukuavo, ‘Tunamimbilile miaso ya vushombolua, vuno honi kumuakinine! Tuamimbilile miaso ya vusiua vuno honi kumua lilile!’
33 Omo Iuano muka kumbuitika uezile, kalile mbolo cipue kunua viniu, kaha muahandekele ngueni, ‘Ali na mahamba!’
34 Kaha omo Muna Muntu uezile, ikeye ualile nakunua, kaha muahandekele ngueni, ‘Taleni ou yala! Uapua mukamutupu na kupenda, kaha kavusamba ua vaka kutambula lisimu na vaka vupi!’
35 Ngoco vene mana vana amuesa kupua acili kuvuyoye vua vaje vauakava.”

Mpuevo ua vupi va musambesa

36 Litangua limo umo ua Vafaliseo ualizanga lia Simon ualaniene Yesu kulia nendi, kaha uakovelele mu njivo Yakafaliseo nakutumama ku mesa.
37 Kuakele mpuevo ua mu mbonge ije, uapuile muka vupi. Omo uovuile nguendi Yesu hali na kulia mu njivo ya Kafaliseo, uanehele kantsazi kacili ka mazi aluengo luacili.
38 Kaha uemanene kunima ya viliato via Yesu, na kulila kaha uaputukile kujulisa viliato via Yesu na misozi yendi, kaha uavihundile navi nkambu viendi naku tsuemba ku viliato viendi, kaha uamuitilile mazi kumikono.
39 Omo Kafaliseo uje uamusanene uamuene eci, uahandekele kuli ikeye vavenia nguendi, “Nga ou yala uapuile kananguizi, nge natantekeya nacifua muka cou mpuevo na mukuata. Nge natantekeya nguendi uapua muka vupi.”
40 Yesu uamulekele nguendi, “njili na cuma cimo njitonda kukuleka.”
Kaha uatavele nguendi, “Cikahoni Mulongisi?”

41 Yesu uamutililile nguendi, “Kuakele vamala vavali vakumuine vimbongo kuli muka kukumuisa. Umo uakumuine vimbongo via Siliva viakupua vihita vitanu, mukuavo naua uakumuine vimbongo via Siliva makumi atanu.
42 Omo vahonouele kuvihiluisa, uava konekelele voshe vavali. Hakati kavo iya uje akamuzanga cikuma?”
43 Simoni uamukumbuluile nguendi, “Njasinganieka nguange uje yakonekelele cikuma.”
Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Una yulu muacili.”
44 Tala ou mpuevo, kaha lisikanieke yove vavenia. Kaha uatengulukilile kuli mpuevo na kuhandekele kuli Simoni nguendi, “Uamumono ou mpuevo? Njakovelele mu njivo yove, kuuanjihanene mema akutana ku viliato viange, vuno honi najulisa viliato viange na misozi yendi na kunjihunda na vinkambu viendi.
45 Unahonouele cipue kunjitsuemba, vuno honi kuhuma ntsimbu njakovelele muno mu njivo yove kecelele kutsuemba viliato viange.
46 Kuuanjitambuile mukunjitila mazi ku mutue uange, vuno honi ikeye nanjitila mazi aluengo kuviliato viange.
47 Njimileka, vanamukonekela vupi vuavuingi mukemo uakala nacizangango cikuma, vuno honi uje vanakonekela muvundende, uazanga via vindende.”
48 Kaha Yesu uahandekele kuli uje mpuevo nguendi, “Vipi vuove vana vanavikonekela.”
49 Kaha vaje vakele nendi ku mesa vaputukile kusinganieka nguavo, “Iya ou, asa kukonekela vipi?”
50 Kaha uahandekele kuli mpuevo nguendi, “Lutsililelo luove lua kusambuesa. Ya mu ciyulo.”

8

1 Hanima yevi, Yesu uakele nakuendangana mu vimbonge na mu membo, nakuambulula muzimbu uacili ua vumuene vua Njambi. Vavandongisi vendi likumi na vavali vaile hamo
2 Navampuevo vamo vaile hamo nendi. Yesu uahumisile mahamba muli vakevo na kuvakanguisa ku mishongo yavo. Umo uavo uapuile Maliya mangandalena muli ikeye uahumisile mahamba atanu na avali.
3 Mukuavo uapuile Njuana mpuevo ya Kuza, mukuluntu uakulama vitenga via mu njivo ya Helonde, Mukuavo uapuile Susana na vakuavo vavengi. Ava vampuevo vakele nakukuasa Yesu na vandongisi vendi navukuasi vua vimbongo viavo.

Cisimo ca Muka Kukuva
(Mateu13:1-9; Mako4:1-9)

4 Litangua limo vantu vavengi vezile nakukunguluka amo.
Vahumine kuvi mbonge via vingi via kuli sezaseza kua
kuivuilila Yesu. Uavatelele cisimo eci:
5 Muka kulima uaile na kukuna vimbuto viendi. Omo
uakele nakukuna vimbuto viendi, imo yauililile kumukulo
ua ngila kaha vantu valiatangeleleho na tuzila vailile.
6 Imo yauililile ha mavue kaha omo yamenene, yomine
omuo kuya uanene mema.
7 Imo ya vimbuto yauililile ha mingonga, ha kukola kuayo
vaituvile ku mingonga.
8 Vikuavo vimbuto via uililile ha mavu a vuilo, mbuto imo
lika ya tuihuile cihita cavimbuto. Kaha Yesu uamanesele
kuhandeka nguendi, "Uje uoshe hali na matuitui, azive!"

Vutumbe vua Visimo
(Mateu13:10-17; Mako4:10-12)

9 Vandongisi va Yesu Kilistu vamuihuile nguavo, Yesu, eci
cisimo cilumbununa vika?
10 Uavakumbuluile nguendi, "Njambi namihangula linga
mutantekeye vushueka vua vumuene vuendi, vuno honi
kuli vamo njihandeka mu visimo linga, 'Cipue vamona, vuno
honi kuvamonesesa, cipue vovua vuno honi kuvovuisisa.' "

Yesu alumbununa cisimo ca muka Kukuva
(Mateu13:18-23; Mako4:13-20)

11 "Eci cikeco cilumbununa ca cisimo: mbuto ikeyo lizi lia
Njambi.
12 Vimbuto vije via uililile kumukulo ua ngila vili ngue
vantu vevua lizi lia Njambi. Kaha satana eja na kuambata
lizi mu mitima yavo, linga keti vakulahele na kuyoyesiua.
13 Vimbuto viauililile ha mavu a mavue vinapu ngue vantu
vaje vatambula lizi nakuvuahelelela omo valivua, vuno honi
kuvesi na mizi. Ha ntsimbu ya vieseko vahilukila munima.
14 Vimbuto viauililile ha mingonga vinapu ngue vantu
vaje vevua lizi lia Njambi, vuno honi kulinienga, vufuko na
senga via vuyoye via vatuvile. Kaha kuviakolele na kuima
vushuka.
15 Vuno honi vimbuto vije via uililile ha mavu acili vinapu
ngue vantu vacili vaje vali na mitima yacili, vovua lizi lia
Njambi na kuliniunga na kukolesa ngo noho vema vushuka.

Ndeya ya muintsi lia Liendeko
(Mako4:21-25)

16 "Naumo uahi a shuameka ndeya na kuishueka muintsi
lia liendeko cipue kuyaka muintsi lia muhela. Vuno honi
vaihaka helu lia citumbiko linga uoshe akovela amone ceke.

17 Vioshe vije vanashueke hano vikajomboloka na vioshe
vije via kushueka hano vakavitantekeya, na kuvineha ha
ceke.
18 Mukemo muapande kuivuilila muacili kuvilongesa
viange. Vaje vali navimo vakatambula viavingi vuno honi
voshe kuvesi nacimo vakavanieka cipue vije viavindende
vivasinganieka nguavo valinavio."

Vaina ya Yesu na Vamuanaye
(Mateu12:46-50; Mako3:31-35)

19 Kaha vaina ya Yesu na vamuanaye vezile kuli ikeye
na kumumona, vuno honi vahonouele kushuena kuli ikeye
omuo ya vantu vuingi.
20 Umo ua vantu vaje vakele kuje uamulekele nguendi,
"Vanoko na vamuanoko vanemana hambanza, vatonda ku
kumona."
21 Yesu uamukumbuluile nguendi, "Vanana na vamuanetu
vaje vaziva mezi a Njambi na kuakavangeya."

Yesu aholuesa Linkimba liakama
(Mateu8:23-27; Mako4:35-41)

22 Litangua limo Yesu uakovelele mu vuato na vandongisi
vendi kaha uahandekele nguendi, "Tuyeni musinia lia cisali."
Kaha vaputukile kuya.
23 Omo vakele nakujavuka Yesu uaile mutulo. Linkimba
liaputukile mu cisali, ngeci na vuato vuaputukile kushula na
mema, kaha vakele muvukalu.
24 Vandongisi vaile nakumuhindula, nguavo, "Muene,
Muene, tuli nakunonga!" Uahindukile kaha uashikile
mpunzi na mankimba, kaha vioshe vialikelele na kuholoka.
25 Uavehuile nguendi, "Lutsililelo lueni luli kuli?" Mu liova
na mukukomoka valihuezele umo na mukuavo nguavo, "Iya
ou? Ashika mpunzi na mema, kaha vimuononoka."

Yesu akanguisa yala ua Lihamba
(Mateu8:28-34; Mako5:1-20)

26 Yesu na vandongisi viendi vajavukilile ku cihela kuje
vantu va Ngalasene vakele nakuyoya, cije cakele musinia lia
cisali kuhuma ku Ngalileya.
27 Omo Yesu uahete ha ntunda, uali uanene na yala uje
uakele na lihamba uamuje mbonge. Ntsimbu yailaha ou
yala kakele nakuzala vuzalo cipue kukala hembo, vuno honi
uakele nakukala lika ku vihilo.
28 Omo uamuene Yesu ualilile cikuma na kuuila ku mikono
yendi, kaha uatambakanene nguendi, "Utonda kulinga vika
kuli yange, Yesu Muna Njambi Uakuhiana? Njikulomba keti
unjiyandese!"

29 Uje yala uahandekele evi omuo Yesu uahandekele kuli
lije lihamba linga lihume muli uje yala. Vintsimbu viavingi
viakele nakumuyandesa. Vantu vakele na kumukuta na
malienge ku mavoko na ku mikono naku muniunga, vuno
honi uakele nakuvatula kaha lihamba liakele nakumutuala
mu musenge.
30 Yesu uamuihuile nguendi, “Lizina liove yove iya?” Kaha
uamukumbuluile nguendi, “Tuvavengi,” omuo mahamba
vavengi vakovelele muli ikeye.
31 Kaha mahamba vamulombele kushuakumo nguavo keti
avatuale mu cina ca kuhona cimbaluila.
32 Kuakele vangulu vavengi vakele na kulia kumukulo ua
munkinda. Kaha mahamba valombele Yesu nguavio vika
kovele muli vaje vangulu, kaha uavitavesele.
33 Omo mahamba ahumine muli uje yala, aile muli
vaje vangulu, kaha vaje vangulu vahumine ha munkinda
vashatukilile mu cisali na kunonga.
34 Omo vaje vaka kuniunga vangulu vamuene vije vi-
alingiuile, vashatukile naku kambulula mu mbonge na mu
membo akulihata.
35 Kaha vantu vaile na kumona ovio vialingiuile. Omo
vahete kuli Yesu, vamuene uje yala yahumisile mahamba
natumama ku viliato via Yesu, nazala na visinganieka viendi
viakele muacili, kaha vateuele.
36 Vaje va vimuene valekele vantu muje uje yala uakele na
mahamba muamu kanguisile.
37 Kaha vantu voshe vamu mbonge ya Ngalasa na vakumi-
hela yakulihata valombele Yesu nguavo, ahume kuli vakevo
omuo vateuele cikuma. Kaha Yesu uakovelele mu vuato na
kulivuahesela linga aye.
38 Uje yala ya humisile mahamba ualombele Yesu nguendi,
“Njikukave!” Vuno honi Yesu uavianene ua handekele
nguendi,
39 “Hiluka kuimbo ukavaleke viakama viana kulingila
Njambi.” Kaha uje yala uaile na kuleka vantu mu mbonge
vije Yesu namu lingilavio.

Muna Njailusi ua mumbanda na mpuevo uje uakuate ku cikovelo ca Yesu
(Mateu9:18-26; Mako5:21-43)

40 Omo Yesu uahilukile ku Ngalileya, vantu vavengi vamu-
tambuile, omuo voshe vakele naku muvandamena.
41 Kaha yala umo uezile kuli Yesu. Lizina liendi Njailusi
mukuluntu ua njivo ya malombelo. Uauile ku viliato via
Yesu na kumulomba nguendi, aye ku njivo yendi,
42 omuo munendi umo lika ua miaka likumi na ivali,
uatondele kutsa.

Yesu uaile hamo nendi. Omo vakele nakuya civunga ca vantu vakele nakusindakana Yesu.
43 Mu civunga cije vene muakele mpuevo uakele na
mushongo uakuhita maninga ha miaka likumi na ivali vuno
honi naumo uahi uamukanguisile.
44 Uezile munima ya Yesu kaha uakuate ku mukunduilo ua
vuzalo vuendi, kaha hajevene kuhita maninga kuemanene.
45 Yesu uehuile nguendi, “Iya nanjikuata?” Omo voshe
vavianene Petulu uahandekele nguendi, “Muene vantu va
kuzengeleka kaha naua vakusindakana.”
46 Vuno honi Yesu uahandekele nguendi, “Umo nanjikuata,
omuo njatantekeya nguange nzili yahumu muli Yange.”
47 Kaha uje mpuevo ha kumona nge vanamutantekeya.
Uezile nakujaja na kuuila ku viliato via Yesu. Kaha ku mesho
a civunga ca vantu uahandekele omuo vika uakuatele Yesu
nomu muana kangukila mu vuasi.
48 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Munange,
lutsililelo luove lua Kukuangisa. Ya na ciyulo.”
49 Tele Yesu uakele nakuhandeka, umo uezile kuhuma
ku njivo ya Njailusi, Uahandekele nguendi, “Munove ua
mpuevo natsi keti uyandese mulongisi naua.”
50 Ha kuivua eci, Yesu uahandekele kuli Njailusi nguendi,
“keti uzive liova, kulahela lika, akayoya naua.”
51 Omo Yesu uahete ku njivo ya Njailusi, katavesele muntu
kukovela nendi kuvanga Petulu, na luano, na Yakomba, na
vaishe na vaina vauje mumbanda.
52 Ha ntsimbu ije, vantu voshe vakele nakulinienga na
kulila. Kaha Yesu uahandekele nguendi, “Eceleni kulila,
katsile vuno honi nakosa tulo.”
53 Vamujolele, omuo vatantekeyele nguavo natsi.
54 Kaha Yesu uaile kuje kumuhela kuakele uje mumbanda
kaha uamukuate ku livoko na kumusana nguendi, “Kanike,
hinduka!”
55 Muono uendi uahilukile kaha ha ntsimbu ijevene
uemanene. Kaha Yesu ualekele visemi linga vamuhane
viakulia alie.
56 Visemi vendi vali komokelele, kaha Yesu uavashikile
keti valeke cipue umo via lingiuile.

9

Yesu atuma Vandongisi likumi na vavali
(Mateu10:5-15; Mako6:7-13)

1 Yesu uasanene vandongisi likumi na vavali veje kuli ik-
eye, kaha uavahanene nzili yakama ya kuhumisa mahamba
voshe na kukanguisa mishongo.

2 Kaha uavatumine kuya na kuambulula Vumuene vua
Njambi na kukanguisa vaka kuvavala.
3 Uavalekele nguendi, “Keti muambate cuma cimo ha
vungenzi vueni, cipue mbueti, cipue cola, cipue viakulia,
cipue vimbongo, cipue vikovelo vivali.
4 Kuoshe kuje kuvaka mitambula muacili, tumameni ku
njivo ijevene noho mukahuma mu mbonge ije.
5 Kuoshe kuje vaka viana kumitambula, kaha humeni mu
mbonge ije, kaha totomoneni likungu ku viliato vieni. Eci
cikapua cinangulo ku vantu vamuje mu mbonge nge Njambi
akavasompesa.”
6 Kaha vandongisi vaile, vaihitanganene mu membo oshe
na kuambulula Muzimbu Uacili na kukanguisa vantu uoshe.

Citanga ca Helonde
(Mateu14:1-12; Mako6:14-29)

7 Omo Helonde, muka kusuana mu Ngalileya, uovuile
viuma vioshe vialingiuile, kaha uakele na citanga, omuo
vantu vamo vakele nakuhandeka nguavo, “Iuano muka
kumbuitika nasanguka ku vatsi.”
8 Kaha vamo nguavo, kananguizi ua Njambi Eliya
nasholoka, vamo nguavo, “Umo ua tunanguizi va Njambi
veka va Njambi valaja nasanguka naua.”
9 Kaha Helonde uahandekele nguendi, “Iuano njamutapele
mutue, vuno honi iya honi ou yala injili nakuvua viendi?”
Kaha uatondele cikuma kumumona Yesu.

Yesu Alisa Vantu vakupua makulukazi atanu
(Mateu14:13-21; Mako6:30-44; Iuano6:1-14)

10 Tunganda va Yesu vahilukile vamulekele vioshe vije
vivalingile. Kaha uaile hamo navo uavatualele kualikaliavo
lika ku mbonge ivatumbuile Mbetesainda.
11 Omo civunga ca vantu vovuile evi, kaha vamukavele.
Uavatambuile na kuvalongesa via Vumuene vua Njambi na
kukanguisa vaje vakele nakuvavala.
12 Omo kuapuile cinguezi, vandongisi vaje likumi na
vavali vezile kuli ikeye vahandekele nguavo, “Shandola
vivunga evi linga vaye ku membo na ku mehia aua amuyehi
vaka liuaneneko viakulia vakevo vavenia noku kuakukosa,
omuo muno munapu mu musenge uangoco.”
13 Vuno honi Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Yeni
vene vahaneni viakulia linga valie.” Kaha vamukumbuluile
nguavo, “Kutuesi na viakulia vieka kuvanga vimbolo vitanu
na vatsi vavali. Nkuma yove utonda tuye na kulanda
viakulia via civunga coshe eci ndi?”

14 Kuakele vamala vakupua makulukazi atanu kuakuhona
vampuevo na vanike kuje. Yesu uahandekele kuli van-
dongisi vendi nguendi, “Lekeni vantu vatumame ha mavu
mu vimunga, munga na munga mukale vantu makumi
atanu.”
15 Vandongisi valingile ngacije na vantu voshe vatu-
mamene ha mavu.
16 Kaha Yesu uatambuile vije vimbolo vitanu na vatsi
vavali, uatalele muilu, kaha uatsatselele kuli Njambi,
kaha uavipazuile, uavihanene kuli vandongisi vendi linga
vavipangezele vivunga via vantu.
17 Voshe valile, vakutile, kaha vandongisi vakunguluile
vimbazuvuila vije viasaleleho, vashulisile mitonga likumi na
ivali.

Petulu atava nguendi Yesu ikeye Kilistu
(Mateu16:13-20; Mako8:27-30)

18 Litangua limo omo Yesu uakele nakulombela kua-
likaliendi lika, vandongisi vendi vakele kuyehi nendi. Kaha
uavehuile nguendi, “Vantu vali nakunjitumbula nguavo
yange iya?”
19 Vamukumbuluile nguavo, “Vamo vali nakuhandeka
nguavo yove Iuano Muka kumbuitika, veka naua nguavo
yove Eliya, vakuavo naua nguavo yove umo ua tunanguizi
va Njambi va Njambi valaja uje nasanguka.”
20 Kaha Yesu uavehuile nguendi, “Yeni honi munjitumbula
ngueni yange iya?” Petulu uakumbuluileko nguendi, “Yove
Kilistu ua Njambi.”
21 Ambahoni Yesu uavashikile nguendi keti valekeko
muntu umo cuma eci.

Yesu Ahandeka ha Tuyando na Kutsa cendi
(Mateu16:21-23; Mako8:3-9)

22 Kaha uahandekele naua kuli vakevo nguendi, “Muna
Muntu napande kuyanda cikuma, vakuluntu na vakuluntu
va vasasendote, na valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa
vaka muviana. Kaha vakamutuala ku kutsa, vuno honi
munima ya matangua atatu, akasanguka.”

Kupua Ndongisi ua Vusunga
(Mateu16:24-28; Mako8:34; 9:1)

23 Kaha Yesu uahandekele naua kuli vantu voshe vaje
vakele kuje nguendi, “Nga muntu atonda kunjikava, na-
pande kuliviana ikeye vavenia, ambate cilindakano cendi ha
litangua na litangua, kaha anjikavangeye.
24 Omuo muntu uje uoshe atonda kuniunga muono uendi
auzimbalesa, vuno honi muntu uje voshe azimbalesa muono
uendi omuo lizina liange akauuana.

25 Nga muntu afuka mavu oshe, vuno honi alinongesa ikeye vavenia na kuzimbalesa muono uendi vika akauanaho?
26 Nga muntu anjuvuila shuamua na vilongesa viange, kaha Muna Muntu naua nendi akamiuvuila shuamua omo akeja mu vumpau vuendi na mu vumpau vua Ishe na mu vumpau vua tungelo vakulela.
27 Mua vusunga njimileka nguange, kuli vamo kuno, vaje kuvakatsi kuvanga vanamono Vumuene vua Njambi."

Kulimpuka kua Yesu
(Mateu17:1-8; Mako9:2-8)

28 Munima ya matangua atanu na atatu omo uahandekele viuma evi, Yesu uaile hamo na Petulu, na Iuano, na Yakomba ku munkinda nakulombela.
29 Ntsimbu uakele nakulombela, cihanga cendi cahimbukile, kaha vuzalo vuendi vuatokele too ngue ceke.
30 Hajevene vamala vavali vasholokele vaputukile kuhandeka nendi, vapuile Mosesa na Eliya.
31 Vakele mu misha ya muilu. Vakele nakuhandeka na Yesu ha kuija kua kutsa cendi mu Yelusalema muje muakashulisililamo vutumbe vua Njambi.
32 Petulu na vaje vakele navo vakele mu tulo, vuno honi omo vahindukile vamuene misha ya Yesu na vamala vavali vaje vemanene navo.
33 Omo Mosesa na Eliya vatonde kuya, kaha Petulu uahandekele kuli Yesu nguendi, "Muene, cacili kuli yetu nga tukala kuno! Tutunga vintsingi vitatu, imo yove, imo ya Mosesa na imo ya Eliya." Kazivukile vije viakele nakuhandeka.
34 Ntsimbu Petulu uakele nakuhandeka, lishelua liezile na kuvafuika, kaha vandongisi vazivile liova omo lishelua liavafuikile.
35 Kaha lizi liahumine mu lishelua liahandekele kuli vakevo ngualio, "Ou ikeye Munange injinahangula, muivuilileni!"
36 Omo lizi liaholokele, Yesu uakele halikaliendi lika. Kaha vandongisi vaholokele kuluu ha viuma vioshe evi, kaha ha ntsimbu ije kuvalekeleko muntu umo viuma vije vivamuene.

Yesu akanguisa kanike ka yala uje uakele na Lihamba
(Mateu17:14-21; Mako9:14-29)

37 Omo kuacele Yesu na vandongisi vendi vatatu vashulukile ku munkinda, civunga cakama caliuanene na Yesu.
38 Yala umo ua haje ha civunga uatambakanene nguendi, "Mulongisi, njikulomba tala munange, omuo ikeye lika umolika.
39 Evi vikevio vikalingika lihamba nga limu uana, kaha atambeka na kushinia na kututumuna lifulu ku kanua, umuvetuesa cikuma kaha kuumuecela vuasi.

40 Njalambelelele vandongisi vove nguange vamuhumise
vuno honi kuvasele."
41 Kaha Yesu uakumbuluile nguendi, "Yeni vaka kujeneka
kutsiliela na vantu vaka vupi! Lungahi honi njikakala
neni? Lungahi honi mukeseka kusimpa kuange?" Kaha
uahandekele kuli uje yala nguendi, "Neha kuno munove."
42 Omo kanike uakele nakuija, kaha lihamba liamu uisilile
ha mavu na kumushiniisa cikuma. Kaha Yesu uashikile lije
lihamba, uje kanike ka yala uakangukile kaha uamuhanene
kuli ishe.
43 Kaha vantu voshe vali komokelele ha nzili yakama ya
Njambi.

Yesu ahandeka naua ha kutsa cendi
(Mateu17:22-23; Mako9:30-32)

Tele vantu voshe vakele nakulikomokela ha vioshe vije
Yesu uapangele, kaha uahandekele kuli vandongisi vendi
nguendi,
44 "Ivuilileni keti musuve evi njimileka! Muna Muntu
vuavuno amuhana ku nzili ya vantu."
45 Vuno honi vandongisi kuvatantekeyele mucalum-
bunukile cuma eci. Vavashuekelele linga keti vacitantekeye,
vovuile liova liakumuihula vije viahandekele.

Uje napu uakama kupulakana
(Mateu18:1-5; Mako9:33-37)

46 Kuaputukile vimpata hhakati ka vandongisi linga iya
honi uakama kupulakana hhakati kavo.
47 Yesu uatantekeyele viyongola via mu mitima yavo,
nankuma, uasanene kanike uamundende, uamuimikile ku-
nionga yendi,
48 kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, "Uoshe atam-
bula kanike ou mu lizina liange, kaha natambula yange
vene, uoshe uje anjitambula, natambula naua uje uanjitu-
mine. Omuo uoshe uje napu uamundende hhakati keni
muvavoshe, ikeye napu uakama kupulakana."

Uoshe uje kamiluisa ikeye hali hamo neni
(Mako9:38-40)

49 Iuano uahandekele nguendi, "Muene, tuamuene yala
umo uakele nakuhumisa mahamba mu lizina liove, kaha
tuamulekele linga alikele, omuo ikeye keti uamu munga
yetu."
50 Yesu uahandekele nguendi, "Keti mumuvindike, omuo
uoshe uje kamiluisa ikeye hali hamo neni."

Vamo vaka Samaliya vaviana kutambula Yesu

51 Omo matangua ashuenene kuyehi linga Yesu vamutuale muilu, uatenguluile viyongola viendi, nakuya ku Yelusalema.
52 Uatumine vamo va vandongisi vendi kulutue, kaha vaile na kukovela mu limbo lia muka Samaliya linga vaka muvuahesele vualumo kuakuhetela.
53 Vuno honi vantu vakele kuje kuva mutambuile, omuo vungenzi vuendi vuakele vuakuya ku Yelusalema.
54 Omo vandongisi vendi Yakomba na Iuano vamuene evi, vahandekele nguavo, “Muene, utonda linga tusane tuhia tua muilu tuije na kuvanongesa?”
55 Vuno honi Yesu uatengulukile kuli vakevo na kuvavindika.
56 Kaha vaile ku limbo likuavo.

Vaje vatonda kukavangeya Yesu
(Mateu8:18-22)

57 Omo Yesu na vandongisi vendi vakele nakuya mu ngila, yala umo uahandekele kuli Yesu nguendi, “Njikakukava kuoshe kuuya.”
58 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Vambanje vali na vina, na tuzila vali na mashua, vuno honi Muna Muntu kesi naha ha kusatela mutue uendi.”
59 Kaha Yesu uahandekele kuli yala mukuavo nguendi, “Njikave.” Vuno honi uje yala uahandekele nguendi, “Muene, ha kulivanga njitave njihiluke njikatsinde tahi tate.”
60 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Seza vaka kutsa valitsinde vakevo vavenia. Yove ya na kuambulula via Vumuene vua Njambi.”
61 Yala mukuavo uahandekele nguendi, “Njikakukava Muene, vuno honi ha kulivanga njitave njiye njikasalese tahi vavushoko vuange.”
62 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nga umo naputuka kulima na vangombe kaha atala kunima vipangi viendi kuvikapu viaseho. Mucifua cimo vene nga umo anjikava kaha atenguluka kunima kuvipangi viendi vialaja kakapu uaseho kupanga vipangi mu Vumuene vua Njambi.”

10

Yesu Atuma Vandongisi Makumi atanu na avali

1 Hanima yevi Muene Yesu uahanguile vandongisi makumi atanu na avali vakuavo. Kaha uavatumine kulutue luendi vavali na vavali vaye mu vimbonge namu vihela kuje vavenia uatondele kuya.
2 Tele kanda vaye uahandekele kuli vakevo nguendi, “Kuteja kuakama, vuno honi vaka kuteja vavandende. Kaha ihuleni Muene ua kuteja atume vaka kuteja mu lihia liendi.

3 Yeni! Njimituma kupua ngue vampanga mukati ka tungunga.
4 Keti muambate vikuama cipue vingonga cipue vinkaku, kaha keti mumeneke muntu uoshe mu ngila.
5 Ntsimbu yoshe nga mukovela mu njivo, cakulivanga handekeni ngueni, ‘Ciyulo cikale mu njivo ino.’
6 Nga muli muntu uayulo mu njivo ije, ciyulo ceni cikakala hali vakevo, nga keti ngoco kaha cikamihilukila.
7 Tumameni mu njivo ije, nueni na kulia vioshe vamihana, omuo muka kupanga napande kutambula fueto yendi. Keti muendangane ku njivo na njivo.
8 Nga mukovela mu mbonge na vantu vamo vamitambula, lieni vivana mivuahesela.
9 Kanguiseni vaka kuvavala valimo, kaha handekeni kuli vakevo ngueni, ‘Vumuene vua Njambi vuneja muyehi neni.’
10 Vuno honi nga mukovela mu mbonge ku vamitambula, kaha yeni mu vingila muhandeke ngueni,
11 ‘Cipue likungu lia mu mbonge yeni lili kumikono yetu tulitotomona linga limilemuise. Vuno honi tantekeyeni eci: Vumuene vua Njambi vuneja.’
12 Njimileka, ha litangua lia Cisompelo vukalu vua vantu vamu Sondoma vukapua nahongano kupulakana vantu vamu mbonge ije!

Yesu anangula Vantu vakuhona kutava (Mateu11:20-24)

13 “Tuyando kuli yeni vantu vamu Kolazini! Tuyando kuli yeni naua vantu vamu Mbetesainda! Nga evi vikomoueso vi-valingile mu vimbonge vieni, nge njavipangele mu vinganda via vaje keti Vayunda va mu Tile na Sindone vakevo vaje vantu nge vatengulukile laja ha kuzala vijeke naku likuita muto.
14 Ha litangua lia Cisompelo, vukalu vua vantu vamu Tile na Sindone vukapuako nahongano kupulakana vueni.
15 Yeni Vantu va mu Kapenama mutonda vaka mijundule kuheta na kuilu ndi? Houe, vaka mineha ha mavu nakuya mu Ngehena!”
16 Yesu ualekele vandongisi vendi nguendi, “Ou evuilila yeni novuilila yange, omuo ou aviana yeni naviana naua yange, kaha nou aviana yange naviana naua nauje ua njitumine.”

Kuihiluka kua vandongi makumi atanu na avali

17 Vaje makumi atanu na avali vahilukile nakuvuahelela, na kuhandeka nguavo, “Muene mu lizina liove na mahamba a tuvuililile omo tuakele nakuuahumisa!”

18 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Eyo!
Njamuene Satana aua kuilu ngue muhiato.
19 Taleni, njamihana nzili ya kuliata manoka na manieue,
na nzili yoshe ya citozi, kaha na cimo cahi cika mivetuesa.
20 Cipue ngocovene, keti muvuahelele hali eci lika, ngueni
na mahamba amivuililile, vuno honi vuaheleleni cikuma
ngueni mazina eni vana asoneka muilu.”

Yesu Avuahelela
(Mateu11:25-27; 13:16-17)

21 Ha ntsimbu ijevene Yesu ua vuahelelele mu Cimbembesi
ca Kulela kaha uahandekele nguendi, “Njikusatsela Tate,
Muene ua muilu na mavu, omuo unashueka viuma evi ku
vaka mana na vaka kuzangama kaha uavisholola ku vanike
vavandende, cili Tate, eci cikeco ca kuvuaheselele naco.
22 “Tate nanjihana viuma vioshe. Naumo uahi atantekeya
Muana kuvanga Ishe cipue naumo uahi atantekeya Ishe
kuvanga Muana. Na Muana akasholola Ishe kuli vaje
vatonda.”
23 Kaha uatengulukile kuli vandongisi vendi na kuhan-
deka kuli vakevo ku mukulo nguendi, “Avezika aje mesho
amona vije vimu mona!
24 Njimileka nguange vavengi tunanguizi va Njambi va
Njambi na vamiene vazangele kumona vimumona, vuno
honi kuva vimuene, naua vatondele kuivua vimuli na
kuivua, vuno honi kuva vivuile.”

Cisimo ca muka Samaliya Uacili

25 Hajevene mulongisi ua mashiko uemanene kueseka
Yesu nguendi, “Mulongisi,” “Njilinge vati njikakale na muono
ua yaye?”
26 Yesu uamuihuile nguendi, “Vika vanasoneka mu Lishiko
lia Mosesa? Vika ukatandamo?”
27 Uamukumbuluile nguendi, “Zanga Muene Njambi yove
na mutima uove uoshe, na muono uove uoshe, na nzili yove
yoshe, na visinganieka viove vioshe, kaha zanga mukueni
ngue omo nalivanga yove vavenia.”
28 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Uahandeka
muacili, linga eci, kaha ukakala muono ua yaye.”
29 Vuno honi uje mulongisi uatondele kulimuesa ikeye
vavenia, uehuile Yesu nguendi, “Mukuetu ikeye iya?”
30 Yesu uamukumbuluile mu cisimo nguendi, “Litangua
limo kuakele yala umo uahumine ku Yelusalema nakuya ku
Yeliko, kaha ua liuanene na vezi. Vamuivilile vuzalo vuendi,
na kumuveta na kuteua, na kumuseza na lezumuka.

31 Kaha capuile nge cakukasumuka, kasasendote uaile mu
ngila ijevene, kaha omo uamuene ou yala, uamuongolokele
kumukulo.
32 Na Kalevi naua omo uahete kucihela cije uamumuene
nendi naua kaha uamuongolokele.
33 Kaha ka Samaliya umo uakele nakuhita mu ngila ije,
omo uahete kucihela cije kuakosele uje yala kaha ua mu-
muene, kaha ua muivuilile cikeketima.
34 Uashuenene kuyehi na kumuzenga ha vimbandu, kaha
uamuhakeleho mazi na viniu. Kaha uamuhakele ha Cimulu
cendi na kumutuala ku njivo ya vangenzi, naku kamuni-
ungilako.
35 Hakuca ca litangua uambate vimbongo viamu uayauaya
vivali na kuhana muka kuniunga njivo ya vangenzi, kaha
uahandekele kuli ikeye nguendi, 'Umuniunge muacili,' kaha
omo njikahiluka nja kukufueta vioshe vije viulinakulikuas-
esa."
36 Hanima yevi Yesu uehuile uje mulongisi ua mezi a
mashiko a Mosesa nguendi, "Iya hhakati ka vantu ava vatatu
uje uapuile ngue mukuavo ou yala, uje uauililile mu mavoko
a vezi?"
37 Kaha uahandekele nguendi, "Uje uamumuesele ngozi."
Kaha hanima yevi Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi,
"Eyo, ya ukalinge ngoco."

Yesu Ameneka Mata na maliya

38 Omo Yesu na vandongisi vendi vaile mu ngila, vahete
hembo haje hakele mpuevo ua lizina lia Mata ikeye uamu-
tambuile mu njivo yendi.
39 Uakele na munaina Maliya, ou ua tumamene ku viliato
via Yesu na kuivuilila viakele na kuhandeka.
40 Vuno honi Mata uakele nakulinga vipangi viavingi, kaha
uezile kuli Yesu na kumuihula nguendi, "Muene, kuumono
munanana na njecelela vipangi vioshe likaliange? Muleke
anjikuaseko."
41 Vuno honi Yesu uamukumbuluile nguendi, "Mata, Mata,
yove ua lijujukila na kunienguela vipangi viavingi.
42 Vuno honi cuma cimo citondeka. Maliya na hangula
cuma cacili, oco ku cikahumisila kuli ikeye."

11

Yesu Avalongesa Kulombela
(Mateu6:9-13; 7:7-11)

1 Litangua limo Yesu uakele kumuhela umo na kulombela
kuli Njambi. Omo uamanesele kulombela, umo ua van-
dongisi vendi uamuhandekesele nguendi, "Muene tulongese

kulombela, ngue Iuano muka kumbuitika muana longeselele vandongisi vendi."

2 Yesu uavalekele nguendi, "Omo mulombela kuli Njambi lombeleni ngueni,

"Tatetu
valemese lizina liove lia kulela
vumuene vuove vuije.
3 Tuhaneni cakulia cije tutonda litangua na litangua.
4 Tukonekele ku vipi vuetu,
omuo netu tukakonekela vantu vaka kutuvulumuina,
keti ututuamenene muvieseko."

5 Kaha uahandekele nguendi, "Singaniekeni nge uli na kavusamba kove kaha uyako mukati kavutsiki na kumuhandekesa na kumulomba nguove, 'Kavusamba, njantsantela njilombako vimbolo vitatu lika,

6 Kavusamba kange neja muvungezi vua kunjimenekela kaha kujesi naviakulia viaku mujumbula!'

7 Kaha uje kavusamba kove oku hali mu njivo akutava, 'Keti unjitanganese njapata laja ku njivo kaha yange na vana vange tuakoso laja, Kunjasa kuhinduka na kukuhana cimo naua.'

8 Njimileka nguange, cipue ngocovene kakahinduka na kukuhana viakulia omuo uapua kavusamba kove, vuno honi akahinduka na kukuhana vioshe vije viutonda omuo akaziva shuamua kuakuhona kukuhana.

9 Kaha njimileka nguange, lombeni, kaha vakamihana, tondeni kaha mukauana, toteni kaha vaka mishokoliela.

10 Uoshe uje alomba akatambula, kaha uoshe uje atonda akauana, kaha kuli uje atota vaka mushokoluela.

11 Iya ishe hhakati keni, nga munendi amulomba itsi, kaha ikeye amuhana linoka?

12 Cipue nga amulomba mayaki amuhana linieue?

13 Nga yeni, vaka vupi mutantekeya kuhana viacili kuli vana veni, kaha honi Ishueni ua muilu akahanavene Cimbembesi ca Kulela kuli vaje vamulomba!"

Yesu na Mbelezembulu
(Mateu12:22-30; Mako3:20-27)

14 Litangua limo Yesu uakele nakuhumisa lihamba lije vialingikile muntu kupua kaveveve. Omo lije lihamba liahumine kaha uje yala uaputukile kuhandeka. Omo vantu vamuene evi valikomokelele.

15 Vuno honi vamo vavo vahandekele nguavo, "Nahumisa lihamba mu nzili ya Mbelezembulu mukuluntu ua mahamba."

16 Kaha vamo vatondele kumueseka, lingahoni vamulombele linga apange cikomoueso cije cimuesa nge Njambi ikeye namutumu.

17 Vuno honi Yesu ua tantekeyele vili mu mitima yavo,
kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nga vantu vavu-
muene vumo valiluisa hhakati kavo vumuene vuje vukahua.
Nga vantu vanjivo imo valiluisa hhakati kavo kaha ije njivo
ikaua.
18 Nga vumuene vua Satana vuli navimunga vililuisa
vikevio vavenia, kaha vumuene vuendi vukakola vatihoni?
Njinehula eci omuo yeni muhandeka ngueni, njikahumisa
mahamba mu nzili ya Mbelezembulu.
19 Honi nga njihumisa mahamba mu nzili ya Mbelezem-
bulu, kaha vandongisi veni vaka likuasesa nzili yeya omo
muvakahumisa mahamba? Eci cikeco vandongisi veni vaka
mihisa.
20 Nga njihumisa mahamba mu nzili ya Njambi, kaha
vumuene vua Njambi vuneja kuli yeni.

21 “Omo nga yala ua nzili nalivuahesela laja vitua viendi
aniunga njivo yendi, kaha vupite vuendi vuoshe vukani-
ungiua muacili.
22 Nga uje hali na nzili ya kupulakana eje nakuluisa
mukuavo na kumuhiana kaha akambata vitua vioshe via uje
via kulahelele. Kaha akalipangezela na vakuavo vije vioshe
vianambata.
23 “Kaha uoshe uje kesi kumutambela uange, muavusunga
ikeye anjiluisa, kaha uoshe uje kakunguluka nange akashan-
dola.

Kuhiluka kua lihamba
(Mateu12:43-45)

24 “Omo lihamba lihuma muli muntu, kaha liendakana
mu mpambo kutalezeka muhela uakuhuimina. Nga kuliasa
kuuana muhela kaha lilihandekesa likelio vavenia ngualio,
‘Njihiluka kuli muntu kuje njahumine.’
25 Kaha omo lihiluka liuana muhela uje uakulela
vanauhaka muacili.
26 Kaha liya na kuneha vatanu na vavali mahamba veka
vakupihia cikuma kupulakana likelio kaha vakovelamo na
kukalamo. Kaha kupihia kua muntu uje kuakukotokela
kupulakana kuje kua kuli vanga!”

Vikuisulo via vusunga

27 Omo Yesu uakele nakuhandeka vije, mpuevo umo
uamuje mu civunga uje uakele nakuivuilila evi uatam-
bakanene cikuma na kuhandeka nguendi, “Uakukuisula uje
mpuevo uakusemene na kukulela!”
28 Vuno honi Yesu uamukumbuluile nguendi,
“Vakukuisula cikuma vaje vovua lizi lia Njambi naku likava!”

Valomba Yesu cikomoueso
(Mateu12:38-42)

29 Omo civunga ca vantu calivuezelelele, Yesu uahandekele nguendi, “Vantu vavapi va matangua ano vatonda lika cikomoueso vuno honi kuvacimono, kuvanga lika cikomoueso ca Yona.
30 Ngue Yona uapuile cimueso ca vantu vamu Nanive, kaha Muna Muntu akapua cimueso ca vantu va matangua ano.
31 Muene uampuevo uaku Sheva akemana nakuluisa vantu va matangua ano ha litangua lia cisompelo na kuvahisa. Uahuminine kulahako kuakuivua mana a Solomoni. Kaha honi taleni! Umo uakupulakana Solomoni hali kuno, vuno honi muviana kumuivuila.
32 Vantu vaku Nanive vaka katuka nakuluisa vantu vamatangua ano ha litangua lia cisompelo naku vahisa. Vantu vaku Nanive vatengulukile ku vilinga viavo via vipi omo vovuile kuambulula kua Yona. Taleni honi! Uakama cikuma kupulakana Yona halikuno vuno honi muviana kumuvuilila!

Ceke ca muvila
(Mateu5:15; 6:22-23)

33 “Naumo uahi asa kushuameka ndeya yendi naku ishueka cipue kuifuika na liendeko vuno honi ihaka haci tumbiko, kaha linga uoshe uje akovela mu njivo amone ceke.
34 Mesho ove akeuo ceke ca muvila uove. Nga mesho ove amona muacili kaha muvila uoshe ukashula na ceke, vuno honi nga mesho ove avavala kaha muvila uoshe ukapua na milima.
35 Kaha tantekeya muacili nguove ceke cili muli yove keti cipue milima.
36 Nga muvila uove uoshe uashulu na ceke, kua kuhona kapenga kamilima, kaha ukashula na ceke ngue muje ndeya muikaneha misha hali yove.”

Yesu atenukila Vafaliseo na Valongisi va mezi a Mashiko a Mosesa
(Mateu23:1-36; Mako12:38-40)

37 Omo Yesu uamanesele kuhandeka, Kafaliseo umo uamulaniene linga akalie nendi. Kaha Yesu uakovelele na kutumama nakulia hamo nendi.
38 Kafaliseo ualikomokelele omo uamuene Yesu katanene ku mavoko endi mukulia.
39 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Taleni yeni Vafaliseo muka lelesa hambanza na lilonga helu, vuno honi mukati keni muashulu na lizangamena na vupi.
40 Yeni vilema! Kumutantekeya ngueni, Njambi uatangele helu lieni, ikeye naua uatangele mukati ndi?

41 Haneni ku tuhutu muje mumuzivukila mu mitima yeni
ngueni tunapande kuviana, kaha mukapua vakulela kuli
Njambi cipue kuakuhona kutana ku mavoko eni.
42 “Tuyando kuli yeni Vafaliseo! Yeni mukahana kuli
Njambi camulikumi ha viuma mukatepesa kuvia kulia ngue
minte, na luku, na visapa-sapa vikuavo, vuno honi ku-
muekulinga muacili vantu naua kumuazangele Njambi. Evi
munapande kuvilinga kuakuhona kulikela kuli vije vikuavo.
43 “Tuyando tueni, Vafaliseo! Yeni muazanga kutumama
ha vituamo viacili mu vinjivo via malombelo, kaha muzanga
vantu kumikandelela na kumihana kasingimiko mu mihela
yakulandesela.
44 Tuyando tueni, omuo yeni muapua ngue vihilo vije
viakuhona kumoneka. Vantu vakendeho nakupua vaka vupi
kuakuhona kutantekeya.”
45 Kaha umo ua valongisi va mezi a mashiko a Mosesa
uahandekele kuli Yesu nguendi, “Mulongisi, omo uli na
kuhandeka evi, uli nakushaula yetu naua.”
46 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Tuyando tueni,
yeni naua valongisi va mezi a mashiko a Mosesa! Omuo
mukatuika vantu vituika via kulema vuno honi yeni vavenia
kumuekukakulako cipue na munie umo kukuasa vaje vajun-
dula vije viteli.
47 Tuyando tueni, omuo mukavuahesa ha vihilo via tunan-
guizi va Njambi va Njambi vaje vavatsihile vakukuluila veni.
48 Nkuma yeni mulinavukaleho vuje mutava vije vi-
valingile vaje vakukuluila veni. Vatsihile tunanguizi va
Njambi va Njambi na yeni muatungile vihilo viavo.
49 Kaha cuma eci mana a Njambi ahandeka nguauo,
‘Njikavatumina tunanguizi va Njambi va Njambi na tun-
ganda kaha vakatsihaho vamo vavo na vamo naua muka
vayandesa cikuma.’
50 Nkuma vantu va ntsimbu ino vaka vazangamesa ha
kutsiha tunanguizi va Njambi va Njambi voshe hume haku-
tanga kua lifuti,
51 hume hakutsiha Avele nakuheta ha kutsiha Zakaliya uje
vatsihilile mukati ka mutula ha Muhela Uakulela. Njimileka
nguange, vantu va ntsimbu ino vaka vazangamesa voshe
hali evi.
52 “Tuyando tueni, valongisi va mezi a mashiko a Mosesa!
Omuo munanieke vantu sapi yakushokoluesa ku cikolo ca
mangana, vuno honi yeni vavenia kumue kukovelamo,
cipue vaje veseka kukovelamo kumue kuvatavesa!”
53 Omo Yesu uamanesele kuhandeka evi, uahumine kuci-
hela kuje. Valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa na Vafaliseo

vaputukile kumuluisa cikuma na kumuihula vihula viavingi vakumunienguesa.
54 Vavandamenene indi nga ahandeka via vipi linga vamukuateho.

12

Cinangulo ha civembulu
(Mateu10:26-27)

1 Ha ntsimbu ije vene vivunga viakama via vantu vavengi viakungulukile hamo, vapuile vavengi mukemuo vakele na kuliliatangela umo na mukuavo, Yesu uaputukile kuhandeka kuli vandongisi vendi nguendi, “Liniungeni ku cimbaluila ca Vafaliseo, cije cikeco civembulu cavo.
2 Keti mupue ngue vakevo omuo nacimo cahi ca kufuika ku cikafukuliua, cipue ca kushueka kuci kajomboloka.
3 Viunahandeka mu milima vaka viziva mu mutania, nevi uayevetela kumuhela vaka vihandeka hambanza.”

Uje uakuteua
(Mateu10:28-31)

4 “Njimileka vavusamba keti muteue atsiha muvila kaha kuhumaho kasa naua kulinga cuma cimo.
5 Vuno honi njimileka uje imunapande kuteua. Muteue uje nga namanesa kutsiha muvila, hanga hali na nzili yaku miumbila mu ngehena. Eyo, njimileka muteueni.”
6 “Singaniekeni tumpiasa, kutuesi naseho cipue tutanu vatulanda ha vimbingo vivali. Vuno honi naumo uahi uavo vakamusuva kuli Njambi.
7 Vuno honi cipue vinkambu viaku mutue uove vana vitanda. Keti muteue, muli naseho yakama cikuma kupulakana tumpiasa vavengi.

Kutava Yesu cipue Kumuviana ku mesho a Vantu
(Mateu10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 “Njimileka nguange uoshe uje ahandeka hacivunga nguendi uakundama kuli yange, na Muna Muntu naua aka muhandeka ku tungelo va Njambi.
9 Vuno honi uoshe uje anjiviana hakati ka civunga ca vantu, nange njikamuviana ku tungelo va Njambi.
10 “Uoshe ashaula Muna Muntu vaka musambesa, vuno honi uoshe atuka Cimbembesi Uakulela ku vaka musambesa.
11 “Omo vakamituala mu vinjivo via malombelo kuli vaka kuyula na vaka nzili mukumieseka, keti mukalinienge mu mukaliluila yeni vavenia, kuli vimukahandeka na muje mu mukavakumbuiluila,

12 omuo Cimbembesi Uakulela cikamilongesa ha ntsimbu
ije vimuapande kukahandeka."

Cisimo ca muka Kufuka ua Cilema

13 Muntu umo uakele muje mu civunga uehuile Yesu
nguendi, "Mulongisi, leka muanetu linga tulipangele vitenga
vije tate uatusezelelele."
14 Vuno honi Yesu uamukumbuluile nguendi,
"Kavusamba, iya nanjihangula kupua muka kuyula cipue
muka kuimanena hhakati keni?"
15 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, "Liniungeni!
Zangameni ku miyati ya lizangamena lioshe: vuyoye vua
muntu kuvuesi mu vufuko vuendi."
16 Kaha uavatelele cisimo eci nguendi, "Kuakele muntu
umo uakufuka mu lihia liendi muakele viakuteja viavingi.
17 Kaha uasinganiekele ikeye vavenia nguendi, 'Njikalinga
vati, omuo kunjesi na vishete viakama via kutulikila vi-
akuteja viange?'
18 Kaha naua uahandekele nguendi, 'Njikalinga eci, njika-
siula vishete viange na kutunga viakama, muje mukemo
njikahaka vimbuto viange na viuma viange vioshe.
19 Kaha njikahandeka ku muono uange nguange, Muono,
uli na viuma viavingi unalitumbikila ha miaka yaingi,
huima, lia, nua na kuvuahelela.'
20 Vuno honi Njambi uahandekele kuli ikeye nguendi,
'Yove cilema! Vutsiki vuno vene muono uove vauambata.
Kaha vije viuma viuna livuahesela vikapua vieya?'
21 "Omu mukemuo mucikapua kuli muntu uje, vikakala
navaje vakalitulikila vufuko vakevo vavenia vuno honi kuva
fukile ku mesho a Njambi."

Keti Mulinienge
(Mateu6:25-34)

22 Kaha Yesu uahandekele kuli vandongisi vendi nguendi,
"Nankuma njimileka nguange, keti mulinienge ha vuyoye
vueni vimukalia, cipue via muvila ueni vimukazala.
23 Omuo vuyoye vunapu vuaseho kupulakana viakulia, na
muvila kupulakana vuzalo.
24 Singaniekeni makololo kuve kulima cipue kuteja, ku-
vakele na cishete cipue muakutulikila viakulia, vuno honi
Njambi alina kuvalisa. Yeni muvaseho cikuma kupulakana
tuzila.
25 Iya hhakati keni mu kulinienga asa kuhakelako cipue ka
ntsimbu kakandende ku vuyoye vuendi?
26 Nga kumuasa kulinga eci cuma cacindende, kaha vika
muliniengela ha vioshe?

27 Singaniekeni vintemo muvikakolela: Kuvie kupanga
cipue kulizika. Vuno honi njimileka nguange, cipue vene
muene Solomoni mu vufuko vuendi vuoshe kazalele ngue
vuzalo ngue vua evi.
28 Nga omu mukemo Njambi akazikilamo vishoni via
musenge, vije vikalako lika lelo kaha imene vavintsimika
mu tuhia, yeni akamizika cikuma, keti mukale nalikulahelo
lialindende ngacije."
29 "Keti mutualeleleho kulinienge hali vimu kalia cipue
vimu kanua.
30 Vaka lifuti vakevo vakatondo evi vioshe viuma. Vuno
honi yeni Ishueni azivuka nguendi muvitonda.
31 Vuno honi tondeni tahi vumuene vua Njambi, kaha
navioshe evi vaka mihanavio naua."

Vufuko vua Muilu
(Mateu6:19-21)

32 "Keti muvue liova yeni mpunga yaindende, Ishueni
navuahelela kumihana vumuene.
33 Landeseni vufuko vueni nakuvuhana vimbongo kuli
tuhutu. Livuaheseleni vikuama vieni vavenia vije kuvikapi-
hia, vukevuo vufuko vua muilu vuje kuvuekuhua cipue vezi
kuvasa kuvushuena na tuntembulu kuvasa kuvupihisa.
34 Oko kuli vufuko vuove, kukeko kukakala mutima uove."

Ngamba uakutalelela

35 "Livuaheseleleni vipangi na vindeya vieni vishuame.
36 Pueni ngue vangamba vavandamena Muene uavo
ahuma ku cilika cavulo. Omo nge eja nakutota ku cikolo
ohovene kaha va mushokuelela.
37 Vanavezika vaje vangamba omo Muene uavo
akavauana vatona na kulivuahesela nge eja. Njimileka
muavusunga, Muene uavo akalizitika muiva uendi na
kuvalania vatumame ku mesa na kuvahana viakulia."
38 Vavezika vangamba vaje nga Muene uavo eja avauana
vanalivuahesela vualuno cipue eje hhakati ka vutsiki cipue
akasholoka hanima.
39 Naua Yesu ualekele vandongisi vendi nguendi tan-
tekeyeni eci, "Nga vavenia njivo akatantekeya ntsimbu ije
muizi akeja, nge kekuseza njivo yendi vaituve.
40 Neni naua muapande kuli vuahesela, omuo Muna
Muntu akeja ha ntsimbu kumua livuaheselele."

Ngamba uakulongua na Uakuhona kulongua
(Mateu24:45-51)

41 Petulu uehuile nguendi, "Muene, uli nakutulekesa eci
cisimo yetu lika indi na voshe?"

42 Muene Yesu uamukumbuluile nguendi, “Kuakele
ngamba ua mana na lutsililelo. Muene uendi uamuhakele
kuendesa vakuavo vangamba nakukahana viakulia ha
ntsimbu yatelamo.
43 Uakukuisula uje ngamba omo Muene uendi ahiluka
amuuana hali laja kuvipangi.
44 Njimileka muavusunga, Muene uendi akamupuisa
kupua mukuluntu ua vufuko vuendi vioshe.
45 Vuno honi vije vikalingika nga uje ngamba halihan-
dekesa ikeye vavenia nguendi, ‘Muene uange nakotokela ha
kuhiluka,’ kaha akaputuka kupupa vangamba vakuavo, va
vamala nava va vampuevo na kulia na kunua na kupenda?
46 Nga Muene ua uje ngamba akahiluka ha litangua olio
kamuvandamene na ola ije katantekeyele, akamutetanga
vimpindi na kumuhaka hamo nava kakuhona kutava.
47 “Nga ngamba uje atantekeya viatonda Muene uendi,
vuno honi kuvivuahesa kuahi cipue kalingi viatonda Muene
uendi vaka mupupa na vimbanda viavingi.
48 Vuno honi uje katantekeya Muene uendi viatonda, kaha
alinga viuma viafuila kashitiku vaka mupupa vimbanda
viavindende. Kuli uoshe vanahana viavingi, viavingi naua
vakatonda, kuli uje vanatulikisile viavingi, viavingi cikuma
vakamuihula.

Vantu valiangununa omuo Yesu
(Mateu10:34-36)

49 “Njezile nakuneha tuhia ha mavu, njatondo nge tunaku-
ata laja!
50 Ha kulivanga njapandele kuhita mu cimbuitikilo ca
tuyando tuatuingi, njinazeye kuvanga cinahiti!
51 Muasinganieka ngueni njinezile mukuneha ciyulo ha
mavu? Houe, njimileka vuno honi njinanehe kulitepa.
52 Kuhuma hano ntanga ya vantu vatanu vakalitepa,
vatatu valiluisa na vavali kaha vavali valiluisa na vatatu.
53 Vakalipanga, vaishe valuisa vana va vamala, na va
vamala kuluisa vaishavo, vaina kuluisa vana vavo va vam-
puevo kaha na vana va vampuevo kuluisa vainavo, vaina
mueno kuluisa vaniotomueno yavo, vaina mueno kuluisa
vaniotomueno yavo.”

Kulumbununa vitantekeyeso via vintsimbu
(Mateu16:2-3)

54 Yesu uahandekele ku civunga nguendi, “Nga mumona
lishelua lihuminina kuli katokela litangua, vuasi vuasi
muhandeka ngueni, ‘Ikanoka’, kaha inoka.
55 Kaha nga muvua mpunzi ihuminina mu mbuela,
muhandeke ngueni, ‘Kukayukuma’, kaha mukemo vene.

56 Yeni vaka civembulu! Muatantekeya kulumbununa
cifua ca mavu cipue ca melu, vuno honi vika kumutan-
tekeyela kulumbununa viuma vije Njambi alina kulinga ha
vintsimbu vino tulimo?

Kulisambesa na Muka Nkole
(Mateu5:25-26)

57 "Vika muhonoua kuli yula yeni vavenia hakulinga
viuma viacili?
58 Nga uya na citozi cove kunzango, eseka cikuma
kulivuasana nendi mu ngila. Nga kuahi akakutuala kuli
muka kuyula, kaha muka kuyula akakutuala kuli muku-
luntu ua kamenga kaha akakutuala mu kamenga.
59 Njimileka yeni nguange kumukahumumo kuvanga
noho mukafueta vimbongo viama maneselelo via mukuli."

13

Kutengulukeni kuvupi vueni

1 Ha ntsimbu ije kuakele vantu vamo valekele Yesu
via Vangalileya vaje Pilato uatsihile te valinakulinga
vinkombelo viavo kuli Njambi.
2 Yesu uavehuile nguendi, "Omuo Vangalileya vaje vavatsi-
hile mu ngila ije vene, kaha yeni muayongola ngueni vapuile
vaka vupi kupulakana Vangalileya voshe ndi?
3 Njimileka nguange, kuahi! Vuno honi nga kumutengu-
luka mukanonga ngue vakevo naua.
4 Singaniekeni vaje vantu likumi na vatanu na vatatu vaje
vatsile omo kaposhi ka mu Siloame kavauililile. Musin-
ganieka ngueni vapuile vaka vupi kupulakana voshe vaje
vakele mu Yelusalema ndi?
5 Njimileka nguange, kuahi! Vuno honi kuvanga muten-
guluke keti ngoconi mukanonga ngue vakevo naua."

Cisimo ca muti ua Mukuyu uakuhona kuima

6 Kaha Yesu uavatele cisimo eci, "Kuakele yala umo
uakunine muti ua mukuyu mu lihia liendi. Kaha uaile
nakumonako vushuka vuno honi kavuuaneneko.
7 Kaha uahandekele kuli ndimi yendi nguendi, 'Tala, mu
miaka itatu njinakele nakuija nakutondako vushuka oku
ku muti ua mukuyu, hanga nakamo kanjinauanako kahi.
Uteke! Vikahoni utualelelaho kushamuisa livu eli?'
8 Vuno honi uje ndimi uamukumbuluile nguendi, 'Muene,
acitalelelenikо muaka umo naua, njikahindako kuuzen-
geleka nakuhakako vuilo.
9 Nga ukema vushuka mungolosika, kaha muacili, vuno
honi nga kuukemi, ambahoni njikauteka.' "

Yesu akanguisa mpuevo ua cilema ha Litangua lia Sapalalo

10 Ha litangua limo lia Sapalalo Yesu uakele nakulongesa
mu njivo ya malombelo.
11 Kaha kuakele mpuevo muje uakele na lihamba lije
liamu vavalesele miaka likumi na itanu na itatu. Kaha ikeye
uakotamene kasele kuhetuka kuahi.
12 Omo Yesu uamumuene, uamusanene nakuhandeka kuli
ikeye nguendi, “Mpuevo, njikukangula ku kuvavala kuove.”
13 Kaha Yesu uakambekele mavoko endi hali ikeye, ha-
jevene uolokele na kuputuka kushangazala Njambi.
14 Vuno honi mukuluntu ua mu njivo ya malombelo
uanienguele omuo Yesu uakanguisile muntu ha litangua
lia Sapalalo, uakele na kuhandeka ku vantu nguendi, “Kuli
matangua atanu na limo aje tunapande kupanga vipangi.
Ijeni mu matangua aje linga vamikanguise, keti ha litangua
lia Sapalalo, kuahi.”
15 Vuno honi Muene Yesu uamukumbuluile nguendi, “Eni
vaka civembulu! Nkuma yeni kumue kuzitula vangombe
yeni cipue vimulu ceni nakumutuala ku mema ha litangua
lia Sapalalo ndi?
16 Taleni ou Mpuevo! Ikeye mutekulu ua Avilahama uje
yakutile Satana miaka likumi na itanu na itatu. Nkuma
kuvapandele kumuzitula ha litangua lia Sapalalo ndi?”
17 Kukumbulula nguendi kuazivisile vitozi vendi voshe
shuamua, kaha vantu voshe vajolelelele ha viuma vi-
akukomokesa viacili vije vialingile.

Cisimo ca mbuto ya musalata
(Mateu13:31-32; Mako4:30-32)
18 Kaha Yesu uavehuile nguendi, “Vumuene vua Njambi
vunapu ngue vika? Njivuesekesa na vika?
19 Vunapu ngue muje, muntu anona kanona kamo kam-
buto ya musalata nakukakuna mu lihia citungu. Kaha
kakakola kapua muti uakama, kaha tuzila veja vakutungila
mashua avo ku mintango yauo.”

Cisimo ca Cimbaluila
(Mateu13:33)
20 Kaha naua Yesu uavehuile nguendi, “Vumuene vua
Njambi njivuesekesa na vika?
21 Vunapu ngue cimbaluila cije mpuevo uanonele na
kuutsingasana na vunga vua vuingi vua tiliku mu lilonga,
noho mukasha uoshe uafutunukile.”

Cikolo ca Cindende
(Mateu7:13-14; 21; 23)
22 Yesu uahitile mu Vinganda na mu membo, ualongesele
vantu oku hali mu vungenzi vuakuya ku Yelusalema.

23 Kaha umo uamuhuile nguendi, “Muene, nkuma vavandende lika vakovoka ndi?” Yesu uamukumbuluile nguendi,
24 “Licikinineni mukovele mu cikolo ca cindende, muavusunga omuo vavengi vakatonda ku kovelamo vuno honi kuvakasa.
25 Omo vavenia njivo akemana na kushoka lipito, kaha mukemana hambanza na kutota ha lipito ngueni, ‘Muene, tushokolueleko!’ Kaha akamikumbulula nguendi, ‘Kunjitantekeya oku kumuhuma.’
26 Kaha mukaputuka kuhandeka ngueni, ‘Tualile na kunua nove, kaha ualongesele mu nganda yetu.’
27 Vuno honi akahandeka naua nguendi, ‘Kunjitantekeya oku muhuma. Humeni kuli yange, yeni voshe vaka kulinga viavipi!’
28 Mukalila na kulishumanga ku mazo omo mukamona Avilahama, na Isake na Yakomba na tunanguizi va Njambi va Njambi voshe mu Vumuene vua Njambi, vuno honi yeni vakamiumbila hambanza.
29 Vantu vakahuma mu ngangela na mu kangombe ka yambi, ku kunto na mu mbuela, vakatumama ku ciuano mu Vumuene vua Njambi.
30 Cilivene vaka kukotokela vakapua vaka kulivanga, kaha vaka kulivanga vakapua vakevo vaka kukotokela.”

Cizango ca Yesu ha Yelusalema
(Mateu23:37-39)

31 Ha ntsimbu ijevene kuezile Vafaliseo vamo kuli Yesu na ku handeka nguavo, “Unapande kuhuma kuno uye kueka, omuo Helonde atonda kukutsiha.”
32 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Yeni mukamuleke ouo mbanje ngueni, ‘Njicili nakuhumisa mahamba na kukanguisa vantu kumavezi avo ku litangua lialelo na imene, kaha ha litangua lia mucitatu ambahoni njikamanesa vipangi viange.’
33 Cipue ngoco njinapandele kuenda lelo na imene na imenuavuze, omuo keti cacili kuli kananguizi ua Njambi kutsila kueka vuno honi kuvanga mu Yelusalema.
34 Yelusalema, Yelusalema, yove mu kakutsiha tunanguizi va Njambi va Njambi nakuasha mavue kuli vaje vavakutumina! Vintsimbu viavingi njatondele kukungulula vantu vove hamolika ngue cali muakavutikiya vana vendi mu mambava endi, vuno honi yove kuuanjitavele!
35 Tala, njivo yove ikasala ya mupulungua. Njikuleka nguange, kuukanjimono naua kuvanga noho ntsimbu ikeja omo ukahandeka nguove, ‘Uakuvezika ou eja mulizina lia Muene.’ ”

14

Yesu akanguisa yala uakuvavala

1 Ha ntsimbu imo omo Yesu uaile ku njivo ya mukuluntu
ua Vafaliseo na kulia via kulia ha litangua lia Sapalalo, voshe
vaje vakele mu njivo vakele na kumutalela muyehi.
2 Ha lutue luendi hakele yala uakele nakuvavala kuzimba
mikono uezile kuli Yesu.
3 Yesu uehuisile Vafaliseo na valongisi va mezi a mashiko a
Mosesa nguendi, “Cinapu cacili kuli Lishiko lietu ku kanguisa
vantu ha litangua lia Sapalalo, indi kuahi?”
4 Vuno honi vaholokele. Kaha Yesu uamuambate uje yala
uakuvavala na kumukanguisa, nakumuecela aye.
5 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nga hhakati
keni hali umo hali na muana cipue ngombe uje nauila
mulisima, kumuasa ku muhumisamo ha litangua lia
Sapalalo ndi?”
6 Kaha vahonouele kumukumbulula eci.

Kulikehesa na kutambula vangenzi

7 Omo Yesu uamuene vangenzi vanahangula vihela via
vituamo viakama, uavatelele cisimo nguendi,
8 “Omo nga vanakulaniako ku cilika cavulo, keti ukatu-
mame ha cituamo ca kasingimiko, omuo hamo kuli umo ua
kasingimiko kupulakana yove ivanalania.
9 Kaha uje uamilaniene muvavoshe a kahandeka kuli
yove nguendi, ‘Njimilomba mutumameko kuje linga ou yala
atumameko ha cihela ceni.’ Kaha mushuamua ukambata
cituamo ca cindende kumaneselela.
10 Vuno honi nga vanakulania, ya ukatumame ha cituamo
ca cindende ca kumaneselela, nga vavenia cilika akeja,
akahandeka kuli yove nguendi, ‘Kavusamba, tumama ku
cituamo ca kasingimiko,’ kaha uka tumama na kasingimiko
kuli voshe ukatumama navo ku mesa.
11 Kaha voshe vaka lijundula vakevo vavenia va kavaneha
ha mavu, kaha voshe vakalikehesa vakevo vavenia vakajun-
dula.”
12 Kaha Yesu uahandekele kuli uje uamulaniene nguendi,
“Nga uhana viakulia ha ciuano, keti lika ulanie vavusamba
cipue va ndumbuevo cipue vavushoko vove cipue vakufuka
vamua lihata navo, hamo vakamisana navakevo naua, kaha
cikamuesa ngue vali nakumifueta.
13 Vuno honi nga uana viakulia ha ciuano, lania vihutu, na
visualonda, na vilema na tupuputua.
14 Nga ulinga muje ukapua uakuvezika, omuo kuvakasa
kukufueta, kaha vaka kufueta ha kusanguka ca vaka
vusunga.”

Cisimo ca ciuano cakama
(Mateu22:1-10)

15 Umo mungenzi ivalaniene kukulia omo uovuile eci, ua-
handekele kuli Yesu nguendi, “uakukuisula uje akatumama
ku ciuano mu vumuene vua Njambi!”
16 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Kuakele
muntu umo uje ualingile ciuano cakama kaha ualaniene
vantu vavengi.
17 Ha ntsimbu ya ciuano uatumine vangamba kuli vaje
valaniene nguendi, ‘Ijeni, omuo vioshe vinavua honi.’
18 Kaha umo na umo uakele nakuhandeka nguendi nazen-
zama. Uakulivanga ua handekele nguendi, ‘Njinalanda lihia,
kaha njitonda njikalimone, tambula kulomba kuange.’
19 Mukuavo uahandekele nguendi, ‘Njinalanda vangombe
likumi, kaha njili nakuya na kuveseka, tambula kulomba
kuange.’
20 Mukuavo naua uahandekele nguendi, ‘Njinambata
mpuevo vene, kaha kunjasa kuija.’
21 Kaha uje ngamba uahilukile na kuambulula kuli Muene
yendi. Kaha vavenia njivo uanienguele kaha uahandekele
kuli ngamba yendi nguendi, ‘Ya hano vene muvingila na
mu vitapalo via mbonge unehe vihutu, na visualonda, na
tupuputua na vilema.’
22 Omo ngamba yendi uahilukile uahandekele nguendi,
‘Muene, viunashikile via lingiua, vuno honi kuhucili
muhela.’
23 Kaha Muene uahandekele kuli ngamba yendi nguendi,
‘Ya mu vingila via mumikulo na mu vitapalo via mumikulo,
usindiye vantu veje vakovele mu njivo yange linga ishule.
24 Kaha njikuleka nguange naumo uahi kuli vaje vanji-
nalaniene a kevua ku viakulia viange!’ ”

Ndongisi napande kulivuahesela kuyandela Yesu
(Mateu10:37-38)

25 Litangua limo omo vantu vavengi vaile na Yesu, kaha
ualulukile na kuhandeka kuli vakevo nguendi,
26 “Uoshe uje eja kuli yange vuno honi kazindi va ishe
na vaina, mpuevo yendi na vana vendi, na vandumbuendi
na vamuanaye va vampuevo, cilivene, cipue ukeuo muono
uendi, kasa kupua ndongisi uange.
27 Uoshe uje kambata cilindakano cendi na kunjikava kasa
kupua ndongisi uange.
28 Nga utonda kutunga njivo yakama, kaha utumama
ha mavu na kumona vije vitondeka, kumona nga uasa
kuimanusula.

29 Vuno honi nga uaputuka kuhinda luvula kaha uonoua
kuimanesa, voshe vakaimona kaha vakakujola
30 na kuhandeka nguavo, 'Uje mukuetu uaputukile ku-
tunga vuno honi nahonoua.'
31 Cipue muene, nga aya ku nzita na kulua na mukuavo
muene, kaha atumama ha mavu na kumona nga asa kulua
na vantu va kupua makulukazi likumi na uje mukuavo eja
na vantu vakupua makulukazi makumi avali.
32 Nga kasa, kaha omo mukuavo acili kulahako, akatu-
mako vantu vakahandeke via ciyulo.
33 Mucifua cimo vene," "naumo uahi hali yeni apua
ndongisi uange nga kaseze vioshe vianafuku.

Muongua ua kushamuka
(Mateu5:13; Mako9:50)
34 "Muongua uapua uacili, vuno honi nga uashamuka kaha
kutovala caco cihiluka vati?
35 Kuukapu uacili ku mavu cipue ku vuilo, vaka umbila
kuti. Uoshe hali na matuitui, napande kuivua evi!"

15

Cisimo ca Mpanga ua kuzimbala
(Mateu8:12-14)
1 Litangua limo omo vaka kutambula lisimu na vaka vupi
vezile na kuivuilila Yesu,
2 kaha Vafaliseo na valongisi va mezi a mashiko a Mosesa
vakele nakuningozola na kuhandeka nguavo, "Ou yala
linakutambula vaka vupi na kulia navo."
3 Kaha Yesu uava telele cisimo eci nguendi,
4 "Iya hali yeni nga hali na Vampanga cihita kaha azim-
balesaho umo, nkuma kaseze vaje makumi atanu na auana
na vatanu na vauana (99) mu musenge na kuya nakutonda
uje nazimbala kuvanga noho na muuana?
5 Nga namuuana, avuahelela na kumuhaka ha vitsili
viendi,
6 omo ha kuya kuimbo, kaha akasana vavusamba vendi
nava va lihata navo kaha akahandeka nguendi, 'Vuaheleleni
hamo nange omuo njinauana mpanga uange uje uazim-
balele.'
7 Njimileka nguange, mucifua cimo vene kukapua kuvua-
helela kuakama muilu hali muka vupi umo nga natenguluka
kupulakana vaje makumi atanu na auana na vatanu na
vauana vantu vaje kuvatondo kutenguluka."

Cisimo ca mbongo ya kuzimbala
8 Yesu uatualeleleho kuleka vantu cisimo eci nguendi,
"Nga mpuevo umo ali na vimbongo via mu uayauaya

likumi, nga hazimbala imo, nkuma kashuameka ndeya yendi, nakukomba mu njivo na kutonda vuino kuvanga noho hakaiuanena?
9 Nga aiuana, kaha asana vavusamba vendi nava valihata navo na kuvaleka nguendi, 'Vuaheleleni hamo nange omuo njinaiuana mbongo yange ije njazimbalesele.'
10 Njimileka nguange, mucifua cimo vene, muli kuvuahelela hakati katungelo va Njambi hali umo muka vupi uje atenguluka."

Cisimo ca muana ua kuzimbala.

11 Yesu uatualeleleleho kuhandeka nguendi, "Kuakele yala uakele navana va vamala vavali.
12 Ua kanike uahandekele kuli ishe nguendi, 'Tate, njihaneko mutambela ua vufuko vuange,' kaha ishavo uavapangelele vufuko vuendi hakati kavo vana vendi vavali.
13 Kukuahitile ntsimbu yailaha kuhuma haje, ua kanike ua mbate vioshe uakele navio na kuya ku lifuti lilahako na kupihisa viuma viendi vioshe kusenga.
14 Muamanusuile kupihisa viuma viendi vioshe, kaha kuakele njala mu lifuti lioshe, kaha uaputukile kutsa njala na vuhutu.
15 Kaha uaile na kutonda vipangi kuli muntu umo uamu lifuti lije kaha ua mutualele ku lihia naku lisa vangulu.
16 Uatondele kulia vije vakele na kulia vangulu, vuno honi naumo uahi uamuhaneneko cimo ca kulia.
17 Omo mana ahilukile muli ikeye, uahandekele kuli ikeye vavenia nguendi, 'Vaka kupanga va vatate vali na viakulia viavingi, yange kuno njili nakutsa njala!
18 Njikuta vungenzi njihiluke kuli tate kaha njikahandeka kuli ikeye nguange, "Tate, njapihisila Njambi nove,
19 kunjapandele naua kunjisana munove, njipuise kupua umo uava Vaka kupanga vove." '
20 Kaha uakatukile nakuya kuli ishe.

"Omo uakele nakuendela kulako, ishe ua mumuene kaha ua muivuililile cikeketima kaha ishe uamushatukilile, uamuvumbatele na kumutsuemba.
21 Muana uahandekele kuli ikeye nguendi, 'Tate njapihisila Njambi nove. Kunjapandele naua kunjisana munove.'
22 Vuno honi ishe uahandekele kuli vangamba vendi nguendi, 'Zambuleni! Neheni cikovelo cacili mumuzike nakumuzika kanzeya ku munie uendi na vinkaku ku viliato yendi.
23 Neheni muna ngombe uakuhindala mumutsihe, kaha tulieni na kuvuahelela,

24 omuo munange ou uatsile vuno honi nahinduka naua,
uazimbalele vuno honi nauaniua.' Kaha vaputukile kulia na
kuvuahelela.
25 "Ha ntsimbu ijevene, muana ua mukuluntu uakele
mulihia. Omo uezile hayehi na njivo, uovuile miaso na
vakakukina.
26 Kaha uasanene umo ua vangamba na kumuihula vika
'vili nakulingika.'
27 Uamukumbuluile nguendi, 'Ndumbuove neja kaha isho
natsihi muana ngombe uakuhindala omuo nahiluka oku
alimuacili.'
28 Muana ua mukuluntu ua nienguele na kuviana
kukovela mu njivo. Kaha ishe uatuhukile na kumulambelela
akovele mu njivo.
29 Vuno honi uakumbuluile ishe nguendi, 'Tala! Ha mi-
aka yoshe njinakupangela ngue ndungo kaha kunjashauile
mashiko ove. Vuno honi kuuanjihaneko cipue muna
mpembe linga njivuahelele na vavusamba vange.
30 Vuno honi omo ou munove nahiluka, uje na pihisa
vufuko vuove na vukoyi kaha neja kuimbo, kaha una
mutsihila muana ngombe uakuhindala!'
31 Ishe uahandekele kuli ikeye nguendi, 'Munange,
ntsimbu yoshe unakele nange, kaha vioshe njilinavio vinapu
viove.
32 Vuno honi tuapande kuvuahelela na kujolela, omuo
shongoyove ou uatsile kaha nayoyo naua, uazimbalele vuno
honi nauaniua.' "

16

Cisimo ca muka Kutulika uakuzangama

1 Kaha Yesu uahandekele kuli vandongisi vendi nguendi,
"Kuakele yala umo ua kufuka uje uakele na muka kutulika
vufuko vuendi. Muka kufuka uje vamulekele nguavo muka
kutulika vitenga viove hali nakupihisa vimbongo viove.
2 Kaha uamusanene na kuhandeka nguendi, 'Vika evi njili
nakuivua hali yove? Njihane vukaleho vua viuma vioshe
muje munatulikilamo vufuko vuange, omuo kukapu naua
muka kutulika uange.'
3 Muka kutulika ualihandekesele ikeye vavenia nguendi,
'Nga muene uange anjihumisa vipangi, njilinga vatihoni?
Kunjesi na nzili yakuhinda vina, nganjihuma vipangi kuno,
kaha naua njili na shuamua yakulomba.
4 Kaha honi njatantekeya vinjikalinga linga vantu vakan-
jitambule mu vinjivo viavo! Omo vipangi viange vikahua.'

5 Kaha uasanene vantu vaje vakele na mikuli kuli muene
uendi. Uehuile uakulivanga nguendi, 'Vungahi uakonguele
kuli muene uange?'
6 Kaha uamukumbuluile nguendi, 'Vihita vitanu na vitatu
via mingomo ya mazi a olive.' Kaha uje muka kutulika
uahandekele naua nguendi, 'Livulu liove eli lije limuesa
makongo ove, tumama ha mavu sonekamo viseteko via
vihita viuana via mingomo.'
7 Kaha uehuile mukuavo ua mucivali nguendi,
'Uakonguele cingahi?' Kaha uamukumbuluile nguendi,
'Cihita cimolika ca masaka a tiliku,' kaha uamulekele
nguendi, 'Ambata livulu liove eli sonekamo makumi atanu
na atatu a masaka a tiliku.'
8 Kaha uje muene uendi uashangazalele uje muka kutulika
uakuhona kulongua hakukala na mana, omuo vantu va lifuti
lino vatantekeya muakukela navakuavo kupulakana vana
vamu ceke."
9 Njimileka nguange, pangeseni vufuko vua ha mavu
kulinga vusamba kuli yeni na tuhutu. Kaha omo vufuko
vueni vukahua, omo mukatsa vaka mitambula mu vihela via
kuhona kuhua.
10 Uoshe akala na vusunga muvia vindende na mu vi-
akama akakala na vusunga, kaha uje kakala na vusunga
muvia vindende kaha kakakala na vusunga mu viakama.
11 Kaha nga kuuakele na vusunga na vufuko vua ha mavu,
iya honi akutsiliela na vufuko vua vusunga?
12 Kaha nga kuuakele na vusunga ha vitenga via muntu,
iya akakuhana vufuko vuje vuakupande?
13 "Uahi ngamba asa kupangela vamiene vavali omuo uje
ngamba akazindaho umo naku zangaho mukuavo, cipue
halihanako kuli umo na kushaula mukuavo. Kuuasa kupan-
gela Njambi na vimbongo."

Vihandeka vimo via Yesu
(Mateu11:12; 13; 5:31-32; Mako10:11-12)

14 Vafaliseo vaje vapuile vaka kuzanga vimbongo, omo
vovuile vioshe evi, kaha vashendumuine Yesu.
15 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, "Yeni vaje vaka
limuesa kupua vaka vusunga ku vantu, vuno honi Njambi
atantekeya mitima yeni, omuo coshe cije vashangazala
hakati ka vantu, ku mesho a Njambi cinapu ca ngoco ngoco.
16 "Lishiko lia Mosesa na tunanguizi va Njambi va Njambi
vatuamenene vantu noho Iuano muka kumbuitika uezile.
Kuhuma oho naha ntsimbu ino muzimbu uacili ua vumuene
vua Njambi vauambulula. Muntu uoshe alinakueseka
cikuma kukovela omu mu vumuene.

17 Vuno honi cacasi melu na mavu kuhita kupulakana ka
lizi kakande kamu mukanda ua Lishiko lia Mosesa kuhua.
18 “Uoshe akondola mpuevo yendi na kuambata ueka
nalingi vupangala, kaha uoshe ambata mpuevo uakukon-
dola kuli yala liendi alinga vupangala.

Yala ua kufuka na Lazalu

19 “Kuakele yala umo uakufuka uje uakele nakuya vuzalo
vua vunengu vuandando yakutula, uakele na ciuano ca kulia
cakama halitangua na tangua.
20 Kuakele yala uacihutu lizina liendi Lazalu uje ivakele
nakuneha ku cikolo ca muka kufuka, uje uakele na vim-
bandu muvila uoshe.
21 Lazalu uakele nakuvandamena kulia viakele na kuua
ku mesa ya uje yala uakufuka, na tutali vakele nakuija na
kuliasa ha vimbandu viendi.
22 Uje yala uacihutu uatsile kaha tungelo vamuambate
kukakala na Avilahama. Kaha na uje yala uakufuka naikeye
uatsile kaha vamutsindile.
23 Uakele mu ngehena na kuyanda. Uatalele kuilu kaha
uamuene Avilahama kulahako hali na Lazalu ku mukulo
uendi.
24 Kaha uasanene nguendi, ‘Tate Avilahama, njizivileko
cikeketima tuma Lazalu ambuitike munie uendi mu mema
anjitontuese ha ndaka yange, omuo njili na kuvua kuvavala
muno mu tuhia.’
25 Vuno honi Avilahama uamukumbuluile nguendi, ‘Mu-
nange, anuka ha ntsimbu yove uakele nakuyoya uakele
nakutambula viuma viove via cili, na ntsimbu ya Lazalu
uatambuile via vipi, vuno honi hali nakuyoya muacili yove
uli na kuyanda.
26 Kaha naua mukati kove netu hali cina cakama, ngeci
uoshe atonda kujavuka kuhuma kuli yetu kuija oko keti ase,
kaha naumo uahi asa kujavuka kuhuma oko kuija kuno
kutuli.’
27 Kaha yala ua kufuka uahandekele nguendi, ‘Honi, tate,
njilomba yove utume Lazalu ku njivo ya tate,
28 omuo njili na vandumbuange vatanu. Ecela Lazalu
aye nakuvanangula linga keti vakeje naua kuno kucihela ca
tuyando.’
29 Kaha Avilahama uakumbuluile nguendi, ‘Vali na vi-
soneka via Mosesa na tunanguizi va Njambi va Njambi,
vanapande kuvovuilila.’
30 Uje yala ua kufuka uahandekele nguendi, ‘houe, tate
Avilahama, vuno honi nga umo akasanguka kuvatsi aya kuli
vakevo kaha vakatenguluka.’

31 Avilahama uamukumbuluile nguendi, ‘Nga kuvevuilila
ku visoneka via Mosesa na tunanguizi va Njambi va Njambi,
kaha cipue muntu uakuhuma ku vatsi ku vakatava.’ ”

17

Vupi
(Mateu18:6-7; 21; 22; Mako9:42)

1 Yesu uahandekele kuli vandongisi vendi nguendi, “Viaseko via vupi mua vusunga vihita, vuno honi tuyando kuli uje avineha!
2 Cacili kuli ikeye nga vaka mukutilila livue liakama muntsingo na kumumbila mu cisali, kuhona akovelese umo ua vanike vavandende mu vupi.
3 Zangameni ku vije muli nakulinga. Nga mukueni alinga vupi munangule nga halitavela mukonekele.
4 Kaha nga muntu umo vene akupihisila lutanu na luvali ha litangua limo, kaha eja kuli yove lutanu na luvali na kuhandeka nguendi, ‘njatenguluka,’ unapande kumukonekela.”

Lutsilielo
5 Kaha tunganda vahandekele kuli Muene Yesu nguavo, “Vuezelela lutsilielo luetu!”
6 Kaha Muene Yesu uahandekele nguendi, “Nga muli nalutsilielo lualundende ngue mbuto ya musalata, nge muasa kuhandeka ku muti ou uakama ua mizi yaingi ngueni, ‘Tukuka uka shimbame ha mema a kalunga!’ Kaha ukeuo ukamiononoka.

Vipangi via ngamba
7 “Nga ulina ngamba muka kulima cipue muka kuniunga vampanga uasa kuhandeka kuli ikeye nga ahuminina ku mehia nguove, ‘Ija hano vene uakutumame na kulia’?
8 Houe! Ukahandeka kuli ikeye nguove, ‘Vuahesa viakulia viange via cinguezi, Naua lizitikile vualumo muiva uove nakunjipangela noho njikalia na kunua, nga njamanesa ambahoni ulie na kunua!’
9 Honi ngamba kuveku mutsatsela hakulinga vije vivamushikile kulinga ndi? Mua vusunga kuahi!
10 Neni naua vene, omo mualingile vioshe vije vivamishikile kulinga, handekeni ngueni, ‘Tuva ngamba vangoco, tunalingi lika vipangi vietu.’ ”

Yesu akanguisa vamala likumi
11 Yesu hakuya ku Yelusalema uahitile mukati ka Samhaliya na Ngalileya.
12 Kaha uakovelele muimbo muje vamala vambumba likumi vamuuanene, vemanene kulahako.

13 Vatambakanene cikuma na kuhandeka nguavo, “Yesu,
Muene tuvuileko cikeketima!”
14 Omo Yesu uavamuene, uahandekele kuli vakevo
nguendi, “Yeni mukalimuese yeni vavenia kuli tusasendote.”
Omo vakele nakuya vavalelesele.
15 Kaha umo uavo omo uamuene nguendi nakanguka,
uahilukile na kushangazala Njambi na lizi liakama,
16 Uauile na cihanga cendi ku viliato ya Yesu na kumutsat-
sela. Ikeye uapuile Kasamaliya.
17 Kaha Yesu uahandekele nguendi, “Kuvapuile likumi
vanakanguka? Ava vatanu na vauana vali kulihoni?
18 Vikahoni cipue umo kuija nakuhana cisantsela kuli
Njambi kuvanga lika ou keti kayunda?”
19 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Katuka uye,
lutsililelo liove lua kukanguisa.”

Kuija kua vumuene vua Njambi
(Mateu24:23-28;37-41)

20 Kaha Yesu vamuihuile kuli Vafaliseo nguavo, “Ntsimbu
muka vumuene vua Njambi vukeja?” Kaha uavatavele
nguendi, “Vumuene vua Njambi kuvukeja mungila ije muasa
kuvumona na mesho eni kuahi.
21 Kukuesi akahandeka nguendi, ‘Tala, vuno vulikuno!’
Cipue ‘Taleni, vuje vuli kuje!’ Omuo vumuene vua Njambi
muli navuo hakati keni.”
22 Kaha honi Yesu uahandekele kuli vandongisi vendi
nguendi, “Matangua akeja omo mukatonda kumona litangua
limo lia Muna Muntu, vuno honi kumukasa kuli mona.
23 Kaha kukakala vamo vakahandeka kuli yeni nguavo,
‘Taleni ali kuje!’ Cipue, ‘Taleni ali kuno!’ Keti muyeko, keti
muvakavangeye.
24 Ngue muhiato mukahiatula muilu, kaha vaumona
uhuma kumuhela umo ua lilu nakuya ku muhela ukuavo ua
lilu, mukemovene naua Muna Muntu muakafua ha litangua
liendi liakuhiluka.
25 Vuno honi napande kuyanda cikuma na kumuyengula
kuli vantu va ntsimbu ino.
26 Nge mucapuile ku matangua a Noua mukemovene
mucikapuilamo naku matangua a Muna Muntu.
27 Vantu vakele nakulia na kunua, na kuliambata na
kushombuesa, noho Noua uakovelele mu vuato. Kaha livazi
liezile nakuvanongesa voshe.
28 Nge mucapuile ku matangua a Lote: vantu voshe
vanuine, valile, valandesele na kulandulula, vakunine na
kutunga,

29 vuno honi ha litangua lije Lote uahumine mu Sondoma,
tuhia na mavue vianokele ngue mema a kuhuma muilu,
kaha via vanongesele voshe.
30 Cikapua ngue mujevene ha litangua liakasholoka Muna
Muntu.
31 "Ha litangua lijevene, uoshe uje yala hali helu lia njivo
keti akovele mu njivo na kuambata viuma viendi, naua na
uje hali mu lihia liendi keti ahiluke ku njivo yendi.
32 Singaniekeni hali mpuevo ya Lote.
33 Voshe vaje vatonda kuniunga muono uavo vavenia vaka
uzimbalesa, vuno honi vaje vazimbalesa muono uavo vakau
uana.
34 Njimileka, ha vutsiki vuje kukakala vantu vavali ha
muhela umo, umo vakamuambata ou mukuavo vaka-
museza.
35 Kaha kukakala vampuevo vavali vali mukutua hamo
mucini cimo, mukuavo vaka muambata na mukuavo vaka-
museza."
36 [Vamala vavali vakapanga mu lihia, umo vakaya nendi
mukuavo vakamuseza.]
37 Kaha vandongisi vendi vamuihuile nguavo, "Kulihoni
kuvikalingika, Muene?"

Kaha Yesu uavatavele nguendi, "Kuoshe kuje kuli civimbi
kukeko kukalikunguluila makuvi."

18

Cisimo ca Ntuluue na muka Kuyula

1 Yesu ualekele vandongisi vendi cisimo eci kuvalongesa
nguendi, vapande kulombela ntsimbu yoshe cakuhona kue-
cela.
2 Uahandekele nguendi, "Mu mbonge imo muakele muka
kuyula uje kateuele Njambi cipue kusingimika vantu.
3 Kaha naua mu mbonge ijevene muakele ntuluue uje
uakele nakuija kuli ikeye vintsimbu viavingi na kuhandeka
nguendi, 'njihaneko kapandi kange ha vitozi vange!'
4 Ha ntsimbu yaindende uje muka kuyula uavianene,
hajevene uahandekele kuli ikeye vavenia nguendi, 'Cipue
kunjiteue Njambi cipue kusingimika vantu,
5 vuno honi ou ntuluue nanjishupu cikuma, njapande
kumuhana kapandi kendi, omuo nga atualelelaho kuija
kaha aka njihonesa!' "
6 Kaha Muene Yesu uahandekele nguendi, "Ivuilileni vije
viahandeka uje muka kuyula uakuhona vusunga!
7 Nkuma Njambi kasa kuyula mu vusunga ku vantu vendi
vaje valinakulilila kuli ikeye vutsiki na mutania? Nkuma
ngueni akasimbula mukuvakuasa ndi?

8 Njimileka nguange, hajevene akavahana kapandi kavo.
Vuno honi omo Muna Muntu akeja, akauanaho vantu vali
nalutsilielo hano ha mavu ndi?"

Cisimo ca Kafavaliseo na muka kutambula lisimu

9 Yesu uate cisimo eci naua kuli vantu vaje vaka kutsiliela
vusunga vuavo vavenia nakushaula vakuavo,
10 Uahandekele nguendi, "Vamala vavali vayile ku njivo
ya Njambi nakulomba, umo Kafaliseo, mukuavo muka
kutambula lisimu.
11 Kafaliseo uemanene na kulomba nguendi, 'Njikut-
santsela Njambi, yange kunjafuile ngue vakuetu vantsintsa,
vaka kuhona vusunga, vaka vupangala. Yange kunjafuile
ngue uje muka kutambula lisimu nemana kuje.
12 Njikaliumina kulia ha matangua avali mu simano,
njikahana cimo kulikumi ca vioshe vinjikauana.'
13 Vuno honi uje muka kutambula lisimu uemanene ku
lahako, kaha kasele cipue kutala kuilu, vuno honi ualivete
ha ntulo na kuhandeka nguendi, 'Njambi, civuile cikeketima
yange muka vupi.'
14 Njimileka," nguange, "uje muka kutambula lisimu uaile
kuimbo liendi mu vusunga kupulakana uje Kafaliseo, voshe
vaje valijundula vakevo vavenia vaka vakehesa, vuno honi
voshe vaje valikehesa vakevo vavenia vakava jundula."

Yesu akuisula vanike vavandende
(Mateu19:13-15; Mako10:13-16)

15 Vantu vanehelelele Yesu vanike vavandende linga
avasaleke mavoko, kaha omo vandongisi vendi vacimuene,
vesekele kuvindika vaje vantu.
16 Vuno honi Yesu uasanene vanike vavandende veje kuli
ikeye, uahandekele nguendi, "Eceleni vanike vavandende
veje kuli yange keti muvavindike, omuo vumuene vua
Njambi vuli ku vantu ngue ava vanike vavandende.
17 Mua vusunga njimileka nguange, uoshe uje katam-
bula vumuene vua Njambi ngue kanike uamundende,
kakakovela mu vumuene vua Njambi."

Yala ua kufuka
(Mateu19:16-30; Mako10:17-31)

18 Litangua limo umo mukuluntu ua Vayunda uehuile Yesu
nguendi, "Mulongisi uacili, vika njinapande kulinga linga
njikauane muono uakuhona kuua?"
19 Yesu uamukumbuluile nguendi, "Vika unjitumbuila
nguove uacili?" Naumo uahi "uacili kuvanga Njamba lika.

20 Uatantekeya mashiko a Njambi nguauo, ‘Keti ulinge
vupangala, keti utsihe, keti uive, keti uvangeye mukueni
vukaleho vua makuli, singimika isho na noko.’ ”
21 Kaha uje yala uakumbuluile Yesu nguendi, “Mashiko
oshe aua njaononoka laja hume kuvuanike vuange.”
22 Kaha omo Yesu uevuile evi, uahandekele kuli ikeye
nguendi, “Kunasupila cuma cimo ciunapande ku linga.
Ya ukalandese vioshe viulinavio kaha ukahane vimbongo
vioshe kuli tuhutu, kaha ukakala na vufuko muilu, kaha uije,
uakunjikave.”
23 Vuno honi uje yala omo uevuile evi, kaha uanienguele,
omuo ikeye uakele navufuko vua vuingi.
24 Omo Yesu uamuene nguendi naniengua, kaha uahan-
dekele nguendi, “cinapu cacikalu kuli vaka kufuka kukovela
mu vumuene vua Njambi!
25 Cacikalu kuli kamelu kukovela mu lisho lia nguya vuno
honi cacikalu cikuma kuma muntu muka kufuka kukovela
mu vumuene vua Njambi.”
26 Kaha vaje vantu vovuile, vamuihuile nguavo, “Iya honi
akovoka?”
27 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, “Kuli viuma vije
vantu kuvasa kulinga vuno honi Njambi asa kulinga coshe.”
28 Kaha Petulu uahandekele nguendi, “Tala! Yetu tunaseza
vioshe vituli navio, nakukukava.”
29 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Eyo,
mua vusunga njimileka uoshe uje naseza njivo yendi, cipue
mpuevo yendi, cipue munaina, cipue visemi vendi, cipue
vana vendi, omuo vumuene vua Njambi,
30 akatambula viavingi cikuma mu muono ou na muono
ua yaye mu miaka ije ikeja kulutue.”

Yesu ahandeka ntsimbu ya mucitatu a kutsa cendi
(Mateu25:14-30)

31 Yesu uatualele vandongisi vendi likumi na vavali kuavo
lika, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Evuilileni!
Tulinakuya mu Yelusalema kuje viuma vioshe vije viva-
sonekele kuli tunanguizi va Njambi va Njambi hali Muna
Muntu linga vika lishulisise.
32 Muna Muntu vakamuhana ku mavoko a Maloma
vaje vaka mushendumuna na kumutuka na kumujekuila
malenzi.
33 Vaka muveta, kaha vaka mutsiha, vuno honi munima
ya matangua atatu akasanguka.”
34 Vuno honi vandongisi vendi kuvovuisisile nacimo
cahi ha viuma evi, omuo kulumbunuka kua mezi aua
vavashuekeleleuo linga keti vatantekeye vije via handekele
Yesu kuli vakevo.

Yesu akanguisa yala ua kapuputua
(Mateu20:29-34; Mako10:46-52)

35 Omo Yesu uahete kuyehi na Yeliko, kuakele yala umo ua
kapuputua uakele kumukulo ua ngila nakulomba.
36 Kaha omo uevuile civunga ca vantu cili nakuita, kaha
uehuile nguendi “Vika vili nakulingika?”
37 Kaha vamulekele nguavo, “Yesu uaku Nazaleta hali
nakuhita.”
38 Kaha uatambakanene nguendi, “Yesu! Muna Ndaviti!
Njivuileko cikeketima!”
39 Kaha vantu vaje vakele kulutue lia civunga, vamulekele
linga aholoke. Vuno honi ikeye uatambakanene cikuma
nguendi, “Ove Muna Ndaviti! Njivuileko cikeketima!”
40 Yesu uemanene nakushika nguendi, “Muneheni kuno”.
Omo uje yala uashuenene kuyehi, Yesu uamuhulisile
nguendi,
41 “Vika utonda linga njikulingile?”
Kaha uamukumbuluile nguendi, “Muene njitonda linga
njimone naua.”
42 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Mona!
Lutsililelo luove luna kukanguisa.”
43 Kaha hajevene uaputukile kumona, uakavele Yesu, na
kushangazala Njambi. Omo vantu vacimuene, kaha voshe
vashangazalale Njambi.

19

Yesu na Sangeo

1 Hanima yevi Yesu kukovela mu Yeliko na kuputuka
kuhitanganamo.
2 Muakele yala umo mu mbonge ije, uje uapuile muku-
luntu ua vaka kutambula lisimo lizina liendi Sangeo, uje
uapuile muka kufuka.
3 Uatondele kumona Yesu, vuno honi kasele kumumona
omuo uapuile uamuihi, kaha naua kuakele civunga cakama.
4 Kaha uashatukilile kulutue lia civunga, ualondele ku
muti ua linongo linga amone Yesu uje uahitilile mu ngila
ijevene.
5 Omo Yesu uahete ha mutambela uje, uatalele kuilu, kaha
uahandekele kuli Sangeo nguendi, “shuluka vuasi Sangeo,
omuo lelo njapande kuija ku njivo yove.”
6 Sangeo uashulukile vuasi na kumutambula na kuvua-
helela cikuma.
7 Vantu voshe vaje vamuene vialingiuile vaninguile
nguavo, “Ou Yala nai kupua mungezi ku njivo ya muka vupi!”

8 Kaha Sangeo uemanene na kuhandeka kuli Muene Yesu
nguendi, “Muene ivuilila njihana mutambela ua vufuko
vuange kuli tuhutu, nga njambate cimo kuli umo mu ngila
ya makuli, kaha njika mufueta vintsimbu viuana.”
9 Yesu uahandekele nguendi, “Kuovoka ku neja mu njivo
muno lelo, omuo yala ou nalimuesa kupua muana ua
vusunga ua Avilahama.
10 Mua vusunga Muna Muntu uezile nakutonda na kuo-
vola vaje vana zimbala.”

Cisimo ca mbongo ya Ngolinde

11 Tele vantu vakele nakuivuilila vije Yesu uakele
nakuhandeka, uavatele cisimo omuo uakele kuyehi na
Yelusalema, kaha vasinganiekele nge vumuene vua Njambi
hajevene vuavuno vusholoka.
12 Kaha Yesu uahandekele nguendi, “Kuakele muntu uaku
vumuene uje uaile ku lifuti lia kulahako linga vakamupuise
muene, hanima yevi uasinganiekele kuhiluka linga akuen-
dese vantu vendi.
13 Tele kanda aye, uasanene vangamba vendi likumi kaha
uahanene umo na umo mbongo ya ngolinde na kuvaleka
nguendi, ‘Landululeni noho njikeja.’
14 Vuno honi vantu vamu lifuti liendi vamuzindile cikuma,
kaha vatumine tunganda vamukave munima yendi na kuka-
handeka nguavo, ‘Ou yala kutumutondo linga apue Muene
yetu kuahi.’
15 “Omo uje yala uahilukile, hanima ya kumuhaka kupua
muene, uashikile vaje vangamba vahanene vimbongo linga
veje kuli ikeye linga atantekeya cingahi vana landuluilaho.
16 Kaha uakulivanga uezile nakuhandeka nguendi,
‘Muene, mbongo imolika ije iuanjihanene yasemuininahoni
vimbongo likumi vikuavo.’
17 Kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, ‘Unalingi mua-
cili cikuma, ngamba uacili! Kaha muene uahandekele
kuli ikeye nguendi, omuo unakala nalutsilielo mu viuma
viavindende, njikakuhana nzili yakama ya kutuamenena
vimbonge likumi.’
18 Kaha uamucivali naua uezile uahandekele nguendi,
‘Muene, mbongo yove imolika ije iuanjihanene yasemuinina
vimbongo vitanu.’
19 Kaha naua muene uahandekele kuli ikeye nguendi,
‘Njikakupuisa muka kutuamenena vimbonge vitanu.’
20 Kaha mukuavo ngamba uezile uahandekele nguendi,
‘Muene, mbongo yove eyi, hanga njaitulikilile akantanga
kakandende.

21 Njakutinine, omuo yove uapua muntu uavutenu. Ukambata cije keti cove na kuteja vije kuuakuvile.'
22 Kaha muene uahandekele kuli ikeye nguendi, 'Yove ngamba uamupi! Njikakuhisa na mezi akuhuma mu kanua kove! Utantekeye nguove yange nji yala uavutenu, njikambata vije keti viange na kuteja vije kunjakuvile?
23 Vikahoni kuua yakele kuli vaka kusekasana mbongo yange? Omo yange njineja nge njinauana mbongo yange hamo na kakondueso kayo.'
24 Kaha muene uahandekele kuli vaje vemanene kumukulo nguendi, 'Muniekeni oyo mbongo, muihane kuli uje hali na vimbongo likumi.'
25 Vuno honi vakevo vahandekele kuli ikeye nguavo, 'Muene, hali laja na vimbongo likumi!'
26 Kaha ikeye uavatavele nguendi, 'Muavusunga njimileka nguange, uje hali naco, vakamuhakelako viavingi, vuno honi uje kesi navio, cipue vene vije viavindende viali navio vakamuniekavio.
27 Kaha honi ku vitozi vange, vaje kuvatondele linga yange njipue muene uavo, vaneheni kuno nakuvatsihila ha mesho ange.' "

Yesu akovela na vumpau mu Yelusalema
(Mateu21:1-11; Mako11:1-11; Iuano12:12-19)

28 Omo Yesu uamanesele kuhandeka evi, kaha uaile kulutue luavo nakuya ku Yelusalema.
29 Omo Yesu uahete kuyehi na Mbetefenje na Mbeteniya ku munkinda ua Oliveta, kaha uatumine vandongisi vavali kulutue,
30 Uavalekele nguendi, "Yeni ku limbo lije lili kulutue lueni, omo mukakovelamo mukauana muna cimulu vanamukutu, uje kanda muntu alondeho. Kaha muzituleni mumunehe kuno."
31 Nga muntu umo amihula nguendi vika mumuzituila, mulekeni ngueni Muene amutonda.
32 Kaha vaje vatumine vaile vakauanene muje muahandekelele Muene.
33 Tele vali nakuzitula uje muna cimulu, kaha vavenia cimulu uavehuile nguendi, "Vika mumuzituila ou muna cimulu?"
34 Kaha vamutavele nguavo, "Muene hali nakumutonda."
35 Kaha vatualele uje muna cimulu kuli Yesu. Kaha vajalele tuzaku tuavo ha muongo ua cimulu, kaha valondeseleho Yesu.
36 Omo uakele nakuya ha cimulu, vantu vajalele tuzaku tuavo mu ngila kulutue lua Yesu.

37 Omo Yesu uahete kuyehi na Yelusalema, kucikulo ca
munkinda ua Oliveta, kaha civunga cacingi ca vandongisi
vendi vaputukile kuvuahelela na kulemesa Njambi na mezi
akama ha vikomoueso vioshe viakama vivamuene vije Yesu
ualingile,
38 nguavo “Uakukuisula muene uje akeja mu lizina lia
Muene Njambi! Ciyulo cikale muilu na vumpau kuli
Njambi!”
39 Kaha Vafaliseo vamo vaje vakele mu civunga vahan-
dekele kuli Yesu nguavo, “Mulongisi, shika vandongisi vove
vaholoke”
40 Yesu uavatavele nguendi, “Njimileka nguange, nga
ava valikela kulemesa kaha aua mavue akaputuka kutam-
bakana.”

Yesu alilila Yelusalema
41 Omo Yesu uahete kuyehi na kumona Yelusalema,
uailililile,
42 uahandekele nguendi, “Nga uatantekeyele lika lelo
nguove vika vitondeka linga kukale ciyulo! Vuno honi
vuavuno vacishuekesa ku mesho ove!
43 Ntsimbu ikeja hali yove, omo vitozi vove vaka kutungila
cimpaka, nakukuhaka mukati kavo, na kukushetuilamo
mukati ku mitambela yoshe.
44 Kaha vakevo vakakunongesa hamo na vantu vove vaje
vali mu vivumbe viove, kuvakaseze livue limo mu muhela
ualio, omuo yove kuuatantekeyele ntsimbu omo Njambi
uezile nakukuovola.”

Yesu aya mu njivo ya Njambi
(Mateu12:12-17; Mako11:15-19; Iuano2:13-22)
45 Yesu uakovelele mu njivo ya Njambi, na kuputuka
kushekamo voshe vaje vakele na kulandesa,
46 uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vanasoneka mu
visoneka nguavio, ‘Njivo yange ikapua njivo ya Malombelo’,
vuno honi yeni muaipuisa muhela ua vizi!”
47 Yesu uakele nakulongesa mu njivo ya Njambi ha litan-
gua na litangua. Vakuluntu va tusasendote na valongisi va
mezi a Lishiko lia Mosesa na vantuama va vantu vatondele
kumutsiha,
48 vuno honi kuvauanene ngila yaku cilingila, omuo vantu
voshe vakele naku muvuilila linga keti vasezeho cipue lizi
limo.

20

Cihula caha nzili ya Yesu
(Mateu21:23-27; Mako11:27-33)

1 Litangua limo Yesu uakele nakulongesa mu njivo ya
Njambi na kuambulula muzimbu uacili ku vantu, kaha
vakuluntu va tusasendote na valongisi va mezi a Lishiko lia
Mosesa, hamo na vakuluntu vezile.
2 Kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, “Tuleke, nzili muka
ukalikuasesa nayo kulinga viuma evi? Iya nakuhana nzili
eyi?”
3 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Nange naua njimihula
cihula cimo. Njilekeni,
4 nzili ya likuasesele Iuano muka kumbuitika ya humine
kuli Njambi indi kuli vantu?”
5 Vaputukile vimpata hhakati kavo nguavo, “Vika tuhan-
deka? Nga tuhandeka nguetu, ‘ya humine kuli Njambi,’ kaha
akatuihula nguendi, ‘Vikahoni kumua mukulahelele Iuano?’
6 Vuno honi nga tuhandeka nguetu, ‘Ihuminina ku vantu,’
Kaha civunga coshe ca vantu vakatutsiha mukutuasha
mavue, omuo vovuisisile nguavo Iuano uapuile Kananguizi
ua Njambi.”
7 Kaha vakumbuluile Yesu nguavo, “Kututantekeya kuje
kuya humine.”
8 Kaha Yesu uahandekele nguendi, “Nange naua kunjim-
ileke kuihuminina nzili injili nakulikuasesa kulinga viuma
evi.”

Cisimo ca vaka kupanga mu citungu ca Viniu
(Mateu21:33-46; Mako12:1-12)

9 Kaha Yesu uaputukile kuleka vantu cisimo eci nguendi,
“Kuakele yala umo uakele na citungu ca mikolovozi ya
vushuka vua viniu, kaha uacikumuisile kuli vandimi vamo,
kaha uaile vungezi vuendi ha ntsimbu yalaha.
10 Omo ntsimbu ya kuteja vushuka yahete, uatumine
ngamba uendi kuli vaje vandimi, muku katambulako mu-
tambela uendi kuli vije vanateje. Vuno honi vaje vandimi
vapupile uje ngamba, na kumuhiluisa mavoko voko.
11 Kaha uje vavenia citungu uatumineko naua ngamba
mukuavo, vuno honi vaje vandimi vamupupile na ku-
mulinga mua mupi, kaha uamuhiluisile mavoko voko.
12 Uatumineko naua ngamba uamu citatu, kaha vaje
vandimi vamu vulumuine naua nakumumbila hambaza lia
citungu.
13 Kaha honi vavenia citungu uahandekele nguendi,
‘Njilinga vati? Njikatuma munange injazanga, hamo vaka
musingimika!’
14 Vuno honi omo vandimi vamumuene, kaha valihan-
dekesele hhakati kavo nguavo, ‘Ou ikeye muna uje vave-

nia citungu. Ijeni tumutsihe, kaha tukafungulula vufuko vuendi!'
15 Nkuma, vamumbilile hambaza lia citungu, kaha vamutsihile." Yesu uavehuile nguendi, "Vika akalinga uje vavenia citungu kuli vaje vandimi?
16 Akeja na kutsiha vaje vantu na kuhana cije citungu kuli vandimi veka." Kaha omo vantu vavuile evi, vahandekele nguavo, "Mua vusunga vene keti ngoco kuahi!"
17 Yesu uavatalele nakuvehula nguendi, "Visoneka vilumbunuka vika omo vihandeka nguavio, 'Livue lije livavianene vaka kutunga ngue kuliesi na seho likelio vuavuno linapu liaseho kupulaka mavue oshe'?
18 Kaha uoshe uje akauila ha livue lije akapokoka, vuno honi nga lije livue lika uila hali muntu umo, likamusaniuna."

Cihula ca kufueta lisimo
(Mateu22:15-22; Mako12:13-17)

19 Kaha valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa na tusasendote vayonguele kukuata Yesu haje vene, omuo vatantekeyele nguavo cisimo eci nacitela vakevo, vuno honi vateuele vantu.
20 Nankuma, vatatele ntsimbu ya cili. Kaha vahanene lizika kanua kuli vantu vamo valipuise nge vaka vusunga, kaha va vatumine kuli Yesu linga vakamueseke na vihula linga vamuhane ku mavoko a Nguvulu ua Maloma.
21 Kaha vaje vavatumine vehuile Yesu nguavo, "Mulongisi tuatantekeya nguetu yove ukahandeka vusunga na kulongesa vusunga naua kuue kutala hali muntu cipue uapua ua vulemu, cipue keti ua vulemu vuno honi ntsimbu yoshe ukalongesa vantu vusunga muje muatondela Njambi vayoyemo.
22 Tuleke, nkuma Lishiko lietu litutavesa kufueta lisimo kuli Sezale indi kuahi?"
23 Vuno honi Yesu uatantekeyela kuzangama kuavo, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi,
24 "Njimueseni mbongo ya siliva. Cihanga ceya na lizina lieya viliho?" Kaha vamukumbuluile nguavo "via Sezale!"
25 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Muacili, haneni kuli Sezale vije viapande kuli Sezale, kaha haneni kuli Njambi vije viapande kuli Njambi."
26 Kaha kuvasele kumu uanenaho mulonga ha mezi aua ku mesho a vantu. Valikomokelele ku kukumbulula cendi kaha vaholokele kuluu.

Cihula ca kusanguka ku vatsi
(Mateu22:23-33; Mako12:18-27)

27 Kaha Vasanduki vamo, vaje vakulahela nguavo vantu
kuvakasanguka ku vatsi, vezile kuli Yesu nakumuihula
nguavo,
28 “Mulongisi, Mosesa uatusonekelele Lishiko eli nguendi,
‘Nga yala atsa, kaha aseza mpuevo yendi vuno honi kesi na
vana, kaha munaina ambate uje ntuluue linga vakase kukala
na vana va uje natsi.’
29 Kuakele vamuanaye vatanu na vavali, kaha uje ua-
mukuluntu uambate mpuevo, uatsile kuakuhona vana.
30 Kaha uje ua mucivali uambate uje mpuevo naua uatsile
kuakuhona vana
31 kaha mucitatu naua. Cuma cimo cafuile mujevene kuli
voshe vatanu na vavali, voshe vatsile kuakuhona vana.
32 Kaha kukumanusuila uje mpuevo uatsile.
33 Nankuma, ha litangua lije omo vatsi vaka sanguka, uje
mpuevo akapua ueya hhakati kavaje voshe vamuambate
vatanu na vavali?”
34 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Vantu va lifuti lino
vakambata na kushombuesa naua,
35 vuno honi vampuevo na vamala vaje vapande kusan-
guka ku vatsi na kuyoya mu ntsimbu ije ikeja kulutue kuva
kambata cipue kushomboka.
36 Vakevo vakapua ngue tungelo kuvakasa naua kutsa
omuo vanapu vana va Njambi, omuo vanasanguka kuvatsi.
37 Mosesa nahana vukaleho linga vatsi vaka sanguka. Mu
visoneka vije vihandeka via lifo liakele nakuuema Mosesa
ahandeka hali Muene Njambi ikeye vene ‘Njambi ya Avila-
hama, Njambi ya Isake, na Njamba ya Yakomba.’
38 Ikeye uapua Njambi ua vaka kuyoya, keti ua vaka kutsa
kuahi, omuo ku mesho a Njambi voshe vantu vendi vayoya.”
39 Kaha vamo valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa
vahandekele nguavo, “Mulongisi, uakumbulula muacili!”
40 Kuhuma ha ntsimbu ije kuvasele naua kuihula Yesu
vihula vieka.

Cihula hali Kilistu
(Mateu22:23-33; Mako12:18-27)

41 Yesu uavehuile nguendi, “Vatihoni vali nakuhandeka
nguavo, Kilistu akapua ua ku ntanga ya muene Ndaviti?
42 Ndaviti vavenia nahandeka mu livulu lia miaso
nguendi, ‘Muene Njambi uahandekele kuli Muene uange
nguendi, Tumama ku livoko liange lia cilio,
43 noho njikapuisa vitozi vove ngue cituamo caku viliato
viove.’
44 Ndaviti ikeye vavenia uamutumbuile nguendi, ‘Muene,’
vatihoni Kilistu apua mutekulu lia Ndaviti?”

Yesu anangula linga vazangame kuli Valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa
(Mateu23:1-36; Mako12:38-40)

45 Kaha omo civunga ca vantu vakele nakuvuilia, kaha Yesu uakele nakuhandeka kuli vandongisi vendi nguendi,
46 “Zangameni kuli valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa, vaje vazanga kuenda na vikovelo viavo via laha viandando na kutsetsela na kasingimiko mumihela yakulandesela na kuhangula vituamo viacili mu vinjivo via Njambi via malombelo na mihela ya vantu va vulemu ku viuano.
47 Vakevo vakakuisi vantuluue na kuvevila vinjivo viavo, kaha vashueka vilinga viavo na malombelo alaha! Kaha nakuzangamesa kuavo kukapu kuakama cikuma!”

21

Mulambu ua ntuluue
(Mako12:41-44)

1 Litangua limo omo Yesu uakele nakutalazeka, uamuene vaka kufuka vali nakuhana mulambu uavo mu njivo ya Njambi,
2 kaha naua uamuene ntuluue umo ua cihutu uahanene tumbongo tuvali.
3 Kaha Yesu uahandekele nguendi, “Mua vusunga njimileka nguange, ou ntuluue ua cihutu nahana viavingi kupulakana voshe vaje vantu vakufuka,
4 njahandeka evi omuo veka vanakala nakulambuila via kusalaho ku vufuko vuavo, vuno honi ou mpuevo nalambuila vioshe vianakele navio via kulikuasa navio.”

Yesu ahandeka ha kunonga kua Njivo ya Njambi
(Mateu24:1-2; Mako13:1-2)

5 Vamo va vandongisi va Yesu vakele nakuhandeka ha njivo ya Njambi, ha vucili vua mavue aje vaitungisile, na vuana vuje vakele nakuhana mukuivuahesa, kaha Yesu uahandekele nguendi,
6 “Maneni njimileke ha viuma vioshe evi munamono. Ntsimbu ikaheta omo vitozi veni vaka humisa livue lioshe lia njivo mu muhela uhalio, kaha mavue oshe a ka siuka.”

Tuyando na Mapakeso
(Mateu24:3-14; Mako13:3-13)

7 Vandongisi va Yesu vamuihuile nguavo, “Mulongisi, muaka muka evi viuma vikalingika?” Na cimueso muka tukatantekeya naco nguetu ntsimbu inahete ya viuma vioshe evi vilingiue.
8 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Zangameni keti vamikuise. Vantu vavengi vakeja mu lizina liange

na kuhandeka nguavo, 'Yange vene ikeye!' Kaha naua nguavo, 'Ntsimbu inahete vuavuno!' Vuno honi keti mukava kavangeye.

9 Omo mukevua vizita na kulitengulukila, keti mukateue, viuma evi vinapande kulingika tahi, vuno honi kuvilumbunuka nge kuhua kua mavu kunahete."

10 Kaha Yesu uahandekele naua nguendi, "lifuti likalua nzita na lifuti likuavo, kaha vumuene vukalua na vumuene vukuavo.

11 Kukala mandundumua, na njala yakama, na mishongo ya kulitambuisa kuoshe, kukakala viuma viakuteuesa na vitantekeyeso viaku komouesa vikahuminina muilu.

12 Omo ntsimbu kanda viuma evi visholoke. Vakamikuata na kumiyandesa, vakamituala kuvi njivo via malombelo avo naku kamiyula naku mihaka mutumenga, kaha vakamituala ku vimiene naku vanguvulu mukunieseka omuo lizina liange.

13 Ikapua ntsimbu yacili kuli yeni ya kuambulula Muzimbu ua Cili.

14 Nankuma, vihakeni mu mitima yeni keti muvisinganiekele vualumo ngueni vika tukahandeka,

15 omuo njikamihana mana akutantekeya vije vimukahandeka linga vitozi veni kuvakasa kumihisa cipue kuviana vimukahandeka.

16 Cipue visemi vieni, na vamuanoko, na vavushoko veni na vavusamba veni vakamienda vungungu. Kaha vamo hhakati keni vaka vatsiha.

17 Kaha voshe vakamizinda omuo lizina liange.

18 Vuno honi cipue cinkambu cimo ca kumutue ueni ku cikazimbala.

19 Takameseni, kaha mukohiela miono yeni.

Yesu ahandeka ha kunonga kua Yelusalema
(Mateu24:15-21; Mako13:14-19)

20 "Omo mukamona Yelusalema vana izengeleka ku civunga ca masualale, tantekeyeni ngueni kunonga kuayo kuli muyehi.

21 Nankuma, vaje vali mu Yundeya vapande kuteuela ku minkinda, kaha vaje vali mu mbonge vapande kuhumamo, kaha Vaje vali hambaza ya mbonge naku mehia vapande keti vakovelemo mu mbonge.

22 Aua akeuo matangua akuzangamesa, vivahandekele mu visoneka linga vilishulisise.

23 Luvinda ku vampuevo vaje vakakala na mazimo na vampuevo vaje vaka jamuesa ha ntsimbu ije! Tuyando tuakama tukeja ha lifuti eli, na vukalu vua Njambi vukeja hali vantu ava.

24 Kaha vamo vaka vatsiha na mukuale, kaha vakuavo
vakavatuala ku vunzinda ku mafuti eka, kaha vaje keti
Vayunda vaka pihisa Yelusalema noho ntsimbu yavo ika-
heta.

Kuija kua Muna Muntu
(Mateu24:29-31; Mako13:24-27)

25 "Kaha viuma via kukomouesa vikapangiua ku litangua
naku ngonde naku vingongonosi. Vantu voshe vaha mavu
vakevua liova lia kuohia kua mema a kalunga na kukuma
kua mankimba kaha kuvakatantekeya vivakalinga.
26 Vantu vaka lezimuka kuliova omo vakatatela vije
vikasholoka hano ha mavu oshe, omuo viuma vioshe via
muilu vikalininganga.
27 Kaha vakamona Muna Muntu akeja mu mashuelua na
nzili na vumpau vuakama.
28 Omo viuma evi vikaputuka kupangiua, katukeni nanzili
na kutala kuilu, omuo kuohela kueni kuli hayehi."

Cilongesa ca muti ua mukuyu
(Mateu24:32-35; Mako13:28-31)

29 Kaha Yesu uavatelele cisimo eci nguendi, "Singaniekeni
ha muti ua mukuyu na miti yeka yoshe.
30 Omo mumona mafo auo aputuka kuzovelela, muapande
kutantekeye ngueni ntondue ili muyehi.
31 Kaha mucifua aci vene, omo mukamona viuma evi
vipangiua mutantekeye ngueni vumuene vua Njambi vuli
muyehi.
32 "Muavusunga njimileka, viuma vioshe evi vikapangiua
oku vantu voshe va ntsimbu ino vaciyoya.
33 Melu na mavu vikahita, vuno honi mezi ange kuakahiti.

Muapande kutalelela

34 "Zangameni! Keti mushoshomue cikuma mitima yeni
ha ciuano viakulia na kunua na kulinienga ha viuma vije via
lifuti. Nga muvilinga litangua lije lika miniangumuna ngue
mukapiluka muheto.
35 Litangua lije likeja ku vantu voshe vali hano ha mavu.
36 Livuaheseleni na kulombela ntsimbu yoshe linga
mukakale na nzili yakuhiana vioshe vije vikapangiua na
kuimana ku mesho a Muna Muntu."
37 Yesu uakale na kulongesa mu njivo ya Njambi ha
matangua aje, kaha kuheta ku ntsimbu ya cinguezi, uakele
nakuhumamo na kuya ku munkinda ua Oliveta kukakalako
vutsiki vuoshe.
38 Kucimenemene coshe vantu voshe vakele nakuya mu
njivo ya Njambi na kumuivuilila.

22

Vutumbe vua kutsiha Yesu
(Mateu26:1-5; Mako14:1-2; Iuano11:45-53)

1 Omo ntsimbu yahete kuyehi ya ciuano ca kulia mbola ya
kuhona cimbaluila, civasana nguavo Ciuano ca Paseka.
2 Kaha vakuluntu vatusasendote na valongisi va mezi a
Lishiko lia Mosesa vatondele ngila ya vushueke ya kutsilamo
Yesu omuo vakele na liova lia vantu.

Yundasa atava kuenda Yesu vungungu
(Mateu26:14-16; Mako14:10-11)

3 Kaha Satana uakovelele muli Yundasa ivasana Sakaliote,
umo uavaje likumi na vavali ua vandongisi.
4 Kaha Yundasa uaile na kukahande kuli vakuluntu va-
tusasendote na vaka kuniunga Njivo ya Njambi, uavamue-
sela ngila yakuendela Yesu vungungu.
5 Kaha vakevo vavuahelelele cikuma, valitaivatumbuile
nendi kumuhana vimbongo.
6 Yundasa uatavele, kaha uatalazekele ngila imo ya kuen-
delamo Yesu vungungu kua kuhona vantu kutantekeya.

Yesu alivuahesela kulia kua ciuano ca Paseka
(Mateu26:17-25; Mako14:12-21; Iuano13:21-30)

7 Litangua liete ha ntsimbu ya ciuano ca mbolo ya kuhona
cimbaluila, omo vatsihile vana va vampanga vakulia ha
Ciuano a Paseka.
8 Yesu uatumine Petulu na Iuano nguendi "Yemuye muka
vuahesele vualumo mutu kalila Ciuano ca Paseka."
9 Kaha vamuihuile nguavo, "Kuli ku utonda linga tuka
civuaheleseko?"
10 Kaha uavakumbuluile nguendi, "Omo mukakovela mu
mbonge, muka uana muntu nambata njava ya kutekuila
mema. Mukaveni noho akaheta mu njivo ya kakovela.
11 Handekeni kuli vavenia njivo ngueni, 'Mulongisi natu-
tumu kukuihula nguendi, cilikuli cihela cituakulila yange na
vandongisi vange Ciuano ca Paseka?'
12 Kaha akamimuesa cihela cakama helu lia njivo, vanau-
vuahesa vualumo, kuje mukavuahese viakulia."
13 Kaha vaile vauanene viuma vioshe nge muavalekelele
Yesu, vavuahesele viakulia via Ciuano ca Paseka.

Mesa ya Muene
(Mateu26:26-30; Mako14:22-26; 1 Kolinte11:23-25)

14 Kaha omo ntsimbu ya hete Yesu uatumamene ku mesa
hamo na tunganda vendi.
15 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, "Njatondele
cikuma kulia eci Ciuano ca Paseka hamo neni ntsimbu
kanda njiyande,

16 omuo njimileka nguange, kuhuma lelo kunjikacili naua
kuvanga noho calishulisilila muacili mu Vumuene vua
Njambi."
17 Kaha Yesu uanonele hambanza ya viniu, kaha uahan-
dekele kuli Njambi, na kuhandeka kuli vandongisi vendi
nguendi, "Ambateni hambanza eyi mulishumuine hhakati
keni.
18 Njimileka nguange, kuhuma lelo kunjikanu naua neni
viniu kuvanga noho vumuene vua Njambi vuneja."
19 Kaha uambate naua mbolo uakandelele kuli Njambi,
kaha uaitavuile uava haneneyo nguendi, " Ei inapu muvila
uange uvanahana ha yeni. Lingelingeni eci mukunjivuluka
yange."
20 Omo vamanesele kulia uambate kambanza uahan-
dekele nguendi, "Eyi kambanza inapu litavasano lihaliha lia
Njambi livanakutu na maninga ange aje ahitikila hali yeni.
21 "Vuno honi taleni! Ou anjenda vungungu hali hamo
nange kuno ku mesa!
22 Muna Muntu akatsa nge muje muasinganiekelemo
Njambi, vuno honi tuyando tuendi uje akamuenda vun-
gungu!"
23 Kaha vandongisi vendi vaputukile kulihozola hhakati
kavo nguavo, iya honi akalinga cuma eci.

Vimpata hali uje napu uakama kupulakana

24 Kaha kuaputukile vimpata hhakati ka vandongisi va
Yesu nguavo, iya umo hhakati kavo napu uakama kupu-
lakana.
25 Kaha Yesu uandekele kuli vakevo nguendi, "Vamiene va
vaje keti Vayunda vali na nzili ha vantu vavo. Kaha vaje
vaka kushika vavatumbula vakuasi va vantu."
26 Vuno honi ei keti ikeyo ngila hhakati keni, vuno
honi uoshe uje uakama hhakati keni napande kupua
uamundende, kaha ntuama yeni napande kupua ngue
ngamba.
27 Iya uakama kupulakana? Uje natumama kukulia cipue
uje hamuhana viakulia? Nguetu uje natumama kukulia
ikeye uakama ndi? Vuno honi yange njili hakati keni
nguange muka kuhana viakulia.
28 Yeni munakala nange mu tuyando tuange tuoshe.
29 Nge mua nanjihanena Tate nzili ya kuyula, neni naua
njikamihana nzili yakuyula.
30 Linga yeni mukalie na kunua mu vumuene vuange,
kaha mukatumama ku vituamo vua vumuene na kuyula
miyati likumi na ivali ya Isaleli.

Yesu ahandeka nge Petulu akamuviana
(Mateu26:31-35; Mako14:27-31; Iuano13:36-38)

31 Simoni, Simoni! Ivuilila, Satana atonda linga amieseke
yeni mu vavoshe, ku hangununa vacili ku vavapi nge muka
kulima muaka hangununa tiliku ku mujungu.
32 Vuno honi yange njakulombelela linga lutsililelo luove
keti luhue. Kaha omo ukatenguluka na kuhiluka kuli yange,
unapande kukolesa vamuanoko.
33 Kaha Simoni Petulu uamukumbuluile nguendi, “Muene,
njalivuahesela laja kuya mu kamenga nove na kukatsa
nove!”
34 Kaha Yesu uamukumbuluile nguendi, “Muavusunga,
Petulu” njikuleka nguange, “vutsiki vuno vene kanda
ndemba atambeke, ukanjiviana lutatu.”

Cikuama, Ngonga na Mukuale

35 Yesu uehuile vandongisi vendi nguendi, “Muje njami-
tumine cakuhona cikuama, ngonga cipue vinkaku mua-
honoueleko cuma cimo ndi?”
Kaha vamukumbuluile nguavo, “houe!”
36 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vuno
honi” ntsimbu ino, “Ou hali na cikuama cipue ngonga na-
pande kuambata, kaha uoshe nahonoua mukuale napande
kulandesa kazaku kendi alande mukuale.
37 Muomu vanacisoneka nguavo, ‘Vamutandelele kumo
na vaka kushaula Lishiko.’ Kaha njimileka nguange eci
cinapande kulishulisisa hali yange. Eyo vioshe vije vivana-
soneka hali yange vili nakulishulisisa.”
38 Kaha vandongisi vahandekele nguavo, “Muene tala!
Kuli mikuale ivali ei!”
Kaha uavakumbuluile nguendi, “Mukemo vene!”

Yesu Alombela ha munkinda ua Oliveta
(Mateu26:36-46; Mako14:32-42)

39 Kaha Yesu uahumine mu mbonge, kaha uaile ku
munkinda ua Oliveta nge muakele nakulingilamo. Kaha
vandongisi vendi vamukavele.
40 Omo uahete kuje uavalekele nguendi, “Lombeleni linga
keti mukovele muvieseko.”
41 Kaha uahumine kavundende kuli vakevo kaha uat-
sikamene na kulombela,
42 nguendi, “Tate nga mutonda hambanza eyi ya tuyando
ihite kulahako nange. Keti nge ku cizango cange kuahi, vuno
honi cizango cove cilingiue.
43 Kangelo uahumine kuilu uasholokele kuli ikeye na
kumusimpisa.

44 Omuo ha tuyando tuakama ua lombelele cikuma,
kaha ntuima yendi yapuile ngue mambase a maninga an-
duekelele ha mavu."
45 Kaha omo uakatukile kuhuma ku kulombela, uaile
kuli vandongisi vendi uavauanene vanakosa tulo, omuo
vazeyele na vusiua.
46 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, "Vikahoni
muakosela? Hindukeni mu lombele, linga keti mukovela
muvieseko."

Yesu vamukuata
(Mateu26:47-56; Mako14:43-50; Iuano18:3-11)

47 Kaha te Yesu uakele nakuhandeka navo, hajevene
civunga ca vantu cahete. Yundasa Sakaliote uje uava likumi
na vavali uatuamene kulutue luovo. Kaha uashuenene kuli
Yesu na kumuntsuemba.
48 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, "Yundasa
nkumani yove uenda Muna Muntu vungungu na kumut-
suemba ndi?"
49 Kaha omo vandongisi vaje vakele hamo na Yesu va-
muene vije viapangikile vahandekele nguavo, "Muene tu-
likuasese mikuale ndi?"
50 Kaha umo ua vandongisi va Yesu uavatuile lituitui lia
ngamba ua kasasendote uakama.
51 Vuno honi Yesu uamu vianesele nguendi, "Ecela" kaha
uakuate lituitui lia uje yala nakulihiluisilako naua.
52 Kaha Yesu uahandekele kuli vaje vakuluntu va
tusasendote na vamo vakuluntu va vaka kuniunga njivo ya
Njambi na vakuluntu vaje vezile na kumukuata nguendi,
"Nkumani muneja namikuale na vimbueti ngue njimuizi
ndi?
53 Njinakele neni mu njivo ya Njambi ha matangua oshe
vikahoni kumuanjikuate. Vuno honi eyi ikeyo ntsimbu yeni
yakuipanga, omo nzili ya milima ili nakuhiana."

Petulu aviana Yesu
(Mateu26:57-58;69;75; Mako14:53;54;66;72; Iuano18:12-18;25-27)

54 Vakuate Yesu kaha vamutualele ku njivo ya Kasasendote
uakama, kaha Petulu uamukavele munima uakele kulahako.
55 Vamo vavuekele tuhia mukati ka cipango vatumamene
nakuota, kaha Petulu uatumamene navo.
56 Omo ngamba umo uampuevo uamuene Petulu natu-
mama kuje ku tuhia, uamutalele ntoma, kaha uahandekele
nguendi, "Yala ou naua uakele hamo na Yesu."
57 Vuno honi Petulu uavianene nguendi, "Yove mpuevo
yange kunjimutantekeya!"
58 Kaha omo kuahitile ka ntsimbu kakandende, yala ueka
naua uamuene Petulu, kaha uahandekele nguendi, "Nove

naua ua umo vendi" Vuno honi Petulu uamukumbuluile nguendi, "Yala, kuahi, keti yange!"
59 Omo kuahitile ola lika, kaha yala mukuavo naua uahandekele nanzili nguendi, "Ou yala cilivene uakele hamo na Yesu, nendi naua Kangalileya!"
60 Vuno honi Petulu uamukumbuluile nguendi, "Yove yala yange kunjitantekeya evi ulinakuhandeka!"
Hajevene te acili nakuhandeka kaha ndemba uatambekele.
61 Kaha Yesu uatengulukile uatalele kuli Petulu, kaha Petulu uavulukile vije via mulekele Yesu nguendi, "Ntsimbu kanda ndemba atambenge vutsiki vunovene ukanjiviana lutatu"
62 Kaha Petulu uatuhukile hambanza na kulila cikuma.

Yesu Vamushendumuna na Kumupupa
(Mateu26:67-68; Mako14:65)
63 Vamala vaje vaniungile Yesu vamushendumuine na kumupupa.
64 Vamukitile tanga ha mesho, kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, "Nga ukananguizi, tuleke! Iya na kupupu?"
65 Vahandekele viuma viavingi via kumushaula.

Vasompesa Yesu ku mesho a mpunga
(Mateu26:59-66; Mako14:55-64; Iuano18:19-24)
66 Kaha omo kuacele vakuluntu voshe va vantu valiuanene hamolika. Vakuluntu va tusasendote, na valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa voshe kuvakele, kaha vanehele Yesu ku mpunga yavo.
67 Kaha vamuihuile nguavo, "Tuleke, yove Kilistu ndi?"
Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, "Cipue nga njimileka nguange yange, kumukanjikulahela."
68 Kaha naua nga njimihula cihula, kumukasa kunjitava.
69 Vuno honi hume lelo nakutuala kulutue Muna Muntu akatumama ku livoko lia cilio lia Njambi muka nzili yoshe.
70 Kaha voshe vamuihuile nguavo, "Nkuma yove u Muna Njambi ndi?"
Ikeye uavakumbuluile nguendi, "Mumu nahandeka mukemo vene."
71 Kaha vahandekele nguavo, "Vikahoni tutondela naua vukaleho vueka? Yetu vavenia tualivuila laja muanacihandeka."

23

Yesu vamutuala kuli Nguvulu Pilato
(Mateu27:1-2;11-14; Mako15:1-5; Iuano18:28-38)
1 Kaha mpunga yoshe yakatukile na kutuala Yesu kuli Nguvulu Pilato.

2 Kaha vaputukile kumuvangeya nguavo, “Tuauana ou
yala aleka vantu vetu linga valuise Fulumende yetu, alina
kuvavindika kufueta lisimu kuli Sezale na kulihandeka
ikeye vavenia nguendi ikeye Kilistu Muene uetu.”
3 Kaha Pilato uamuhulisile nguendi, “Yove Muene ua
Vayunda ndi?” Yesu uamukumbuluile nguendi, “Munahan-
deka mukemo vene.”
4 Kaha Pilato uahandekele ku tusasendote vakama na
civunga nguendi, “Yange kunjauanene mulonga kuli ou
muntu.”
5 Vuno honi vakevo vahandekele na nzili nguavo, “Ikeye
alinakulinga mpindakano ku vantu na vilongesa viendi
linga valuise Yundeya yoshe. Uaputukilile mu Ngalileya,
kaha hano vene nejakuno.”

Yesu vamutuala kuli Muene Helonde

6 Omo Nguvulu Pilato uevuile eci, kaha ueuile nguendi,
“Nkuma ou yala ka Ngalileya ndi?”
7 Omo Pilato uatantekeyele nge Yesu uahumine ku nganda
ije yakele nakuyula Muene Helonde naua mukemo muakele,
kaha uamutumine kuli Muene Helonde, uje uakele mu
Yelusalema ha ntsimbu ije.
8 Muene Helonde uavuahelele cikuma omo uamuene Yesu,
omuo uovuile viendi na laja uakele nakutonda cikuma
kumumona. Uakele nalishungu lia kumona Yesu alinga
vikomouesa.
9 Kaha Muene Helonde ueuile Yesu vihula viavingi, vuno
honi Yesu katavele cipue lizi limo.
10 Kaha vakuluntu va tusasendote na valongisi va mezi
a Lishiko lia Mosesa vaile kulutue nakuvangeya Yesu
muakama.
11 Kaha Muene Helonde na masualale vendi vamushendu-
muine naku mupanga mua mupi, kaha vamuzikile mukanjo
uandando, kaha Helonde vamuhiluisile kuli Pilato.
12 Kaha ha litangua lije vene Helonde na Pilato valikuate
vusamba, te kanda lievi vapuile muntu na citozi cendi.

Yesu vamusompela kutsa
(Mateu27:15-26; Mako15:6-15; Iuano18:39; Iuano19:16)

13 Pilato uasanene hamo vakuluntu va tusasendote na
vantuama na vantu,
14 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muanehe ou
yala kuli yange na kuhandeka ngueni alinakulekesa vantu
linga valuise Fulumende. Ivuilileni, yange njamuihuile ku
mesho eni, kaha kunjauanene mulonga ua cuma cimo cacipi
cimunamuvangeya.

15 Cipue Helonde kauanene mulonga muli ikeye mukemo
namuhiluisa kuli yetu. Ou yala kukuesi cuma canalingi linga
va muuaneneho mulonga ua kutsa.
16 Njikamupupa lika kaha njikamuecela linga aye."
17 Kuakele cilika cavo cije Pilato uatondele kuhumisila
vantu cinzinda umo mu kamenga uje ivatondele ha ntsimbu
ya Ciuano ca Paseka.
18 Kaha civunga coshe ca vantu ca tambakanene nguavo,
"mutsihe!" Tuzituile Mbalambasa.
19 (Mbalambasa vamuhakele mu kamenga omuo uakele
nakuluisa Fulumende mu mbonge na kuntsiha vantu.)
20 Vuno honi Pilato uatondele kuecela Yesu, kaha uahan-
dekele naua ku civunga.
21 Vuno honi vakele nakutambeka nguavo, "Mushukike ha
cilindakano! Mushukike ha cilindakano!"
22 Kaha Pilato uahandekele naua lua mucitatu nguendi,
"Vupi muka vuanapanga? Yange kunjauanene cuma cimo
ca kumutsihila! Njimupupa lika na kumuecela aye."
23 Vuno honi vantu vatualeleleho kutambeka nguavo Yesu
vamushukike ha cilindakano, kaha hakutambeka nguavo
uavahaneneye.
24 Nankuma, Pilato uatete cije cimpande, ngue muval-
ombele vakevo.
25 Kaha Pilato uecelele Mbalambasa muntu ivatondele, uje
uakele mu kamenga ha mulonga ua kuluisa Fulumende na
kutsiha vantu. Kaha uavahanene Yesu linga vamulinge muje
muvatondelele vavenia.

Yesu va mushukika ha cilindakano
(Mateu27:32-44; Mako15:21-32; Iuano19:17-27)

26 Kaha masualale vatualele Yesu mukumushukika te
vali nakuya valiuanene na yala umo ua lizina lia Simoni
uaku Silene, uje uezile mu mbonge kuhuma ku mehia.
Kaha vamukuate nakumutuika cilindakano ca Yesu kaha
vamulekele linga akave Yesu munima.
27 Civunga cakama ca vantu ca mukavele, hhakati kavo
hakele vampuevo vaje vakele nakulilila ikeye cikuma.
28 Yesu uatengulukile kuli vakevo nakuhandeka nguendi,
"Yeni vampuevo vamu Yelusalema! Keti mulile yange vuno
honi lilileni yeni vavenia na vana veni.
29 Kaha matangua alina kuija omo vantu vakahandeka
nguavo, 'Vanakuisuliua vaje vantsimpi, vaje kuvasemene
tukeke na vaje kuvalelele.'
30 Ikapua ntsimbu ije vantu vakahandeka ku minkinda
nguavo, 'Tuuileni! Naku malundu nguavo, tufuikeni!'
31 Nga valinga viuma evi ku muti uakutontola, kaha honi
cikafua vati ku muti uakuma?"

32 Kaha naua kuakele mihuza vavali va vamala vavatualele hamo na Yesu na kuvashukika.
33 Omo vahete kumuhela vatumbuile nguavo, “Cikola,” kaha vashukikile Yesu ha cilindakano na vaje mihuza vavali umo ku livoko lia cilio mukuavo ku livoko lia cimoshue.
34 Yesu uahandekele nguendi, “Tate vakonekele! Omuo kuvatantekeya cije civali nakulinga.” Kaha masualale valipangezelele vuzalo vuendi na kuta nkela.
35 Kaha vantu vemanene kuje nakutalela te vantuama va Vayunda vamushendumuine nguavo, “Uovuele vakuavo, nendi aliovole ikeye vavenia nga ikeye Kilistu uje ya nahangula Njambi!”
36 Kaha masualale vamushendumuine naua vezile hayehi kuli ikeye vamuhanene viniu via kushasha.
37 Vahandekele kuli ikeye nguavo, “Liovole yove vavenia nga u Muene ua Vayunda!”
38 Helu lia cilindakano cendi hakele mezi aua nguavo, “Ou ikeye Muene ua Vayunda.”
39 Kaha muhuza umo ivamushukikile hamo nendi uahandekele lizi lia kumushaula nguendi, “Nkumani keti yove Kilistu ndi? Liovole yove vavenia netu naua utuovolo!”
40 Kaha uje mukuavo muhuza uamutenukilile nguendi, “Nkuma yove kuuteue Njambi ndi? Yove unambata cihiso ngue ikeye.
41 Cihiso cetu cinatupande, omuo tunambata fueto ya vilinga vuetu, vuno honi yala ou kesi na vupi.”
42 Kaha uahandekele kuli Yesu nguendi, “Yesu njivuluke omo ukeja mu vumuene vuove.”
43 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Mua vusunga njikuleka nguange lelo vene ukakala hamo nange mu vumuene vua muilu.”

Kutsa ca Yesu
(Mateu27:45-56; Mako15:33-41; Iuano19:28-30)

44 Omo ntsimbu yapuile hhakati ka litangua, kaha litangua liazivalele kuakekele milima mu lifuti lioshe ije yakeleko noho ha ola ya citatu ya cinguezi.
45 Kaha ntanga ije yakele mu njivo ya Njambi yatavukile hhakati kuhuma kuilu na mavu.
46 Kaha Yesu uatambekele na lizi liakama nguendi, “Tate! Njihaka muono uange mu mavoko ove.” Hanima yakuhandeka mezi aua uatsile.
47 Omo mukuluntu ua masualale uamuene vije via lingiuile, ualemesele Njambi nakuhandeka nguendi, “Mua vusunga yala ou uapuile muka vusunga.”

48 Omo vantu vaje vakungulukilile kuje ku muhela va-
muene viuma vije valingiuile, kaha vahilukile ku vinjivo
viavo vali pupangele ha vintulo viavo mu vusiua.
49 Kaha voshe vaje vatantekeyele Yesu ha mutuntu uendi
hamo na vampuevo vaje vamukavele kuhuma ku Ngalileya
vemanenene kulahako nakutala viuma evi.

Vatsinda Yesu
(Mateu27:57-61; Mako15:42-47; Iuano19:38-42)
50 Kuakele yala umo lizina liendi Yosefa uaku mbonge ya
Alamatiya mu nganda ya Yunda. Uapuile yala uacili ua
kasingimiko,
51 uje uakele nakutalelela kuija kua vumuene vua Njambi.
Cipue vene uapuile umo uamu mpunga, katavele ku vu-
tumbe vuavo vua kuluisa Yesu na vilinga viavo.
52 Uaile kuli Pilato nakulomba muvila ua Yesu.
53 Uahumisile muvila ua Yesu ha cilindakano, kaha
uauzengelele ha ntanga ya liniu, kaha ualangekele muvila
ua Yesu mu cihilo cije civa cokuele mu livue lije kanda
vantsindemo muntu kuyehi na munkinda uaundende.
54 Liapuile litangua lia mucitanu cinguezi omo litangua lia
Sapalalo kanda lihete.
55 Vampuevo vaje vakavele Yesu kuhuma ku Ngalileya
vaile hamo na Yosefa, vakamuene cihilo cije na kumona
muje muvalangekelelemo muvila ua Yesu.
56 Kaha vaile ku vinjivo viavo nakukavuahesa mukundu
na mazi aluengo luacili linga vaka vuahese muvila ua Yesu.
Kaha ha litangua lia Sapalalo vahuimine kuya ku Lishiko lia
Mosesa.

24

Kusanguka kua Yesu
(Mateu28:1-10; Mako16:1-8; Iuano20:1-10)
1 Omo kuacele lia calumingo vampuevo vaile ku cihilo,
vambate mazi avavuahesele.
2 Kaha vauanene livue liakama vana lihumisa ku cikolo ca
cihilo.
3 Kaha vakovelelemo vuno honi kuuanenemo muvila ua
Muene Yesu.
4 Vemanene kuje te valikomokela, kaha hajevene
kuasholokele vamala vavali mu vuzalo vuakuviakuma
kuli vakevo.
5 Vaje vampuevo vovuile liova cikuma kaha vakotamene
ha mavu, vaje vamala vavehuile nguavo, “Vika mutondela
muka muono ku vantsi?
6 Uahiko kuno nasanguka laja. Vulukeni muje muahan-
dekele kuli yeni tele ali ku Ngalileya.

7 ‘Muna Muntu vaka muhana mu mavako a vantu vavupi,
kaha vaka mushukika, a kasanguka hanima ya matangua
atatu.’ ”
8 Kaha vampuevo vavulukile mezi endi.
9 Kaha vahumine kuje ku cihilo vakalekele viuma vioshe
vivamuene kuli vaje likumi na umo lia vandongisi na
vakuavo voshe.
10 Vaje vampuevo vapuile Maliya Mangandalena, na
Njuana, na Maliya vaina ya Yakomba na vampuevo vakuavo
valekele evi viuma kuli tunganda va Yesu.
11 Vuno honi tunganda vasinganiekele nge vije vivahan-
dekele vampuevo keti viaseho kaha kuva vakulahelele.
12 Vuno honi Petulu uakatukile na kushatukila ku cihilo,
uakotamenenemo kaha uamuenemo lika vintanga na ceka
cahi. Kaha uahilukile kuimbo na kulikomokela ha viuma
vije via lingiuile.

Kuenda kuya kulimbo lia Emausi
(Mako16:12-13)

13 Ha litangua lijevene vandongisi vavali va Yesu vendele
kuya ku limbo lije liivatumbuile nguavo Emausi, ntunda
yakele matambo likumi na imo kuhuma ku Yelusalema.
14 Vakele nakuhandeka ha viuma vioshe vije vialingiuile.
15 Tele vacili nakuhandeka na kuliyongola, Yesu uezile
hayehi navo nakuenda navo.
16 Vamumuene vuno honi kuvamutantekeyele.
17 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vimpande
muka muli nakuhandeka oku muenda?” Vemanene kaha
vihanga viavo viasolokele mu vusiua.
18 Kaha umo uavo lizina liendi Kolopase, uamukumbuluile
nguendi, “Yove lika mungezi muno mu Yelusalema uje
katantekeya vinapangika ha matangua ano.”
19 Kaha uavehuile nguendi, “Viuma muka?”
Vamutavele nguavo, “Via Yesu uaku Nazaleta. Yala ou
uapuile kananguizi ka Njambi na vantu voshe vamutavele
kupua muka nzili mu viuma vioshe uahandekele na vije via
lingile na Njambi uamu kulahelele.
20 Kaha tusasendote vakama na vakakuyula vamuhanene
kuli Nguvulu ua Maloma linga vamutsihe, kaha va-
mushukikile ha cilindakano.
21 Tuakele na likulahelo nguetu ikeye akapatula Isaleli!
Kaha lelo linapu litangua lia mucitatu kuhuma haje vi-
alingiuile viuma evi.
22 Vampuevo vamo hhakati ketu vatukomokesele,
vamenekelele ku cihilo cimenemene,

23 vuno honi kuvakauanene muvila uendi. Kaha vahilukile nguavo vakamuene cimona ca tungelo vaje vavalekele nguavo hali nakuyoya.
24 Kaha vamo hakati ketu vaileko ku cihilo, kaha vakauanene nge muje muvahandekelele vaje vampuevo, vuno honi kuvamumuene."
25 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Yeni vilema, vaka kusimbula kutsiliela vije vioshe vivahandekele tunanguizi va Njambi va Njambi!
26 Nkumani Kilistu kapande kuyanda ha viuma evi nakukovela mu vumpau vuendi ndi?"
27 Kaha Yesu uaputukile kuvalumbuinina vioshe viuma vije vahandekele mu visoneka hali ikeye, kuputuka na mavulu a Mosesa na kutuala ku visoneka via tunanguizi va Njambi va Njambi voshe.
28 Kaha omo vahete kuyehi na limbo kuje vakele nakuya, Yesu ualingile ngue atuvakana kamandende kuya kulutue,
29 Vuno honi vamulombele na kuhandeka nguavo, "Tumama netu omuo cinguezi na litangua liatoko." Kaha uaile na kukala navo.
30 Uatumamene navo mukulia kaha uambatele mbolo naku ikuisula uaipazuile na kuvahana.
31 Kaha mesho avo ashokolokele vatantekeyele nguavo nkumani ikeye, vuno honi ualavukile ku mesho avo.
32 Kaha valihandekesele umo na mukuavo nguavo, "Nkumani mukemo mitima yetu yovuile kuvuahelela cikuma omo uakele nakuhandeka netu mu ngila na kutulumbunuina viuma viamu visoneka."
33 Vakatukile ha ntsimbu ijevene vahilukile ku Yelusalema, vauanene vandongisi likumi na umo vanalikungulula na vaje vakuavo veka naua.
34 Vahandekele nguavo, "Mua vusunga vene Muene Yesu nasanguka! Nalisholola kuli Simoni!"
35 Kaha vaje vavali vambuluile vije vialingiuile mu ngila, nomu vatantekeyele nguavo nkuma ikeye Muene Yesu omo uatavuile mbolo.

Yesu alisholola kuli vandongisi vendi
(Mateu28:16-20; Mako16:14-18; Iuano20:19-23; Vilinga1:6-8)

36 Tele ntsimbu vaje vavali vakele nakuvaleka viuma evi, vuasi vuasi Yesu vavenia uemanene hakati kavo uahandekele nguendi, "Ciyulo cikale neni."
37 Kaha vovuile liova cikuma, omuo vasikaniekele nguavo vanamono ndumba ya muntu.
38 Vuno honi uahandekele kuli vakevo nguendi, "Vikahoni munalijujukila? Omo vika muli na vimpata mu mitima yeni?

39 Taleni mavoko ange na mu viliato viange. Taleni yange
vene. Njikuateni, kaha mutantekeya omuo nduma ya muntu
kakele na ntsitu na vitsiha ngue evi muomono njili navio."
40 Uahandekele evi na kuvamuesa mavoko na viliato
viendi.
41 Cipue ngoco kuva kulahelele omuo vavuahelele cikuma
na kulikomokela kaha Yesu uavehuile nguendi, "Muli na
viakulia linga njilie ndi?"
42 Kaha vamuhanene mbazuvuila ya intsi uakuoca.
43 Kaha uaitambuile na kulia ha mesho avo.
44 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, "Evi vikevio
viuma vije njamilekele omo njakele neni nguange viuma
vioshe vije vasonekele hali yange mu Lishiko lia Mosesa, na
visoneka via tunanguizi va Njambi va Njambi na mu miaso
viapande kulishulisisa."
45 Kaha uashokoluele mana avo linga vovuisise visoneka
46 na kuhandeka kuli vakevo nguendi, "Visoneka viahan-
deka nguavio, Kilistu napande kuyanda kaha akasanguka
hanima ya matangua atatu."
47 Visoneka viahandeka naua nguavio linga kualuluka na
lukonekelo lua vipi vaka viambulula mu lizina liendi ku
mafuti oshe, kuputukila mu Yelusalema.
48 Yeni munapu muvakaleho ha viuma evi.
49 Kaha yange njikatuma Cimbembesi Cakulele kuli yeni
cije cakulahesele Tate. Muapande kuvandamena mu
mbonge noho mukatambula nzili ei kuhuminina muilu.

Yesu vamutuala muilu
(Mako16:19-20; Vilinga1:9-11)

50 Kaha uahumine navo mu mbonge uavatualele kuyehi
na Mbeteniya kuje uajunduile mavoko endi naku vakuisula.
51 Tele hali nakuvakuisula, ualisezele navo nakumutuala
muilu.
52 Vamushangazalele kaha vahilukile mu Yelusalema na
kuvuahelela cikuma.
53 Kaha vakele ntsimbu yoshe mu njivo ya Njambi na
kusantsela Njambi.

Muzimbu Uacili uasonekele
IUANO
Citsindikisi

Muzimbu ua Iuano unapu umo ua mavulu auana amu Litavasano Lialiha uje ulumbununa vuyoye vua Yesu Kilistu. Limo ku limo lia mavulu aua vaka atumbula nguavo "Muzimbu." uje ulumbununa "muzimbu uacili." Va asonekele hanima ya kutsa ca Yesu kuli Mateu, Luka na Iuano. Muzimbu ua Iuano cilivene vausonekele kuli Kanganda Iuano ha miaka ya makumi atanu na iuana (90) AD. Cipuevene nguavo eli livulu kulimuesa ngeci Iuano ikeye ualisonekele, vuno honi kusoneka calio cinalifu cikuma ngue kusoneka ca mikanda ya Iuano uakulivanga, na Iuano uamucivali na Iuano uamucitatu. Vamo vaje vaka kusoneka valaja vahandeka nguavo Iuano uakele nakukala mu nganda ya Efeso ha ntsimbu ije, nankuma cilivene cimuesa ngeci eli livulu valisonekelele mu Efeso.

Iuano cilivene ahandeka vika viasonekelele eli livulu, ualisonekelele kukuasa vantu linga vatsiliele ngeci Yesu ikeye Kilistu, Muna Njambi Uakuyoya (20:31). Ha kutsiliela eci, kaha tukakala na muono mu lizina liendi. Eli livulu valisonekelele ku voshe, Vayunda na vaje keti Vayunda. Muzimbu ua Iuano kuvimo unaliseza ku mizimbu ikuavo itatu. Ikeye uatalele cikuma kusoneka ha vikomoueso vije vialingile Yesu kaha kasonekele cikuma ha visimo viendi. Vilinga vimo via seho viakulifua ngue kumbuitika ca Yesu, na vieseko vije via mu mpambo viose evi kuvavisonekele mu muzimbu ou.

Muvanautumbikilamo:

1. Iuano aputuka muzimbu mu kapetulu (*1:1-18*).
2. Ambahoni uasonekele viavingi ha vikomoueso vije Yesu ualingile mu kapetulu (*1:19; 12:50*).
3. Cakuhatako, ualumbunuine vilinga viavingi via vuyoye vua Yesu vije viamutualele ku kutsa naku kusanguka cendi mu kapetulu (*13:1; 20:31*).
4. Iuano amanusula muzimbu mu kapetulu 21, muje ahandeka ntsimbu imo Yesu uasholokele ku vantu munima yakusanguka ku vatsi kaha naua uahandekele vika vije viasonekelele livulu eli.

Lizi lia litenguluile kupua Muntu

1 Hambangelo kuakele Lizi, kaha Lizi liakele hamo na Njambi, kaha Lizi liapuile vene Njambi.

2 Hume hambangelo, lizi liakele hamo na Njambi.

3 Muli ikeye Njambi uatangele viuma vioshe, kukuesi
cuma civatangele kuakuhona ikeye.
4 Muli ikeye muakele muono, kaha muono uapuile ceke ca
vantu voshe.
5 Ceke catuile mu milima, kaha na milima kuyasele kuci-
hiana.
6 Kuakele yala ivatumine kuli Njambi, lizina liendi liapuile
Iuano.
7 Uezile ngue mukaleho, mukuhandeka vukaleho vua
ceke, linga voshe vatsiliele kuhitila muli ikeye.
8 Ikeye kapuile ceke, vuno honi uezile nakuambulula
vukaleho vua ceke.
9 Ceke ca vusunga cije cikatuila hali muntu uoshe cezile ha
mavu.
10 Lizi liakele ha mavu, kaha na mavu va atangele kuhitila
muli ikeye, vuno honi cipue ngoco vene mavu ka amutan-
tekeyele.
11 Uezile ku lifuti liendi, vuno honi vantu vendi kuvamu-
tambuile.
12 Vuno honi kuli voshe vaje vamutambuile, vaje vat-
silielele mu lizina liendi, uavahanene nzili yakupua vana va
Njambi,
13 vaje vasemukile keti ku maninga cipue ku mashungu
a yala, cipue ku cizango ca kusemuka ku yala, vuno honi
Njambi ikeye vavenia uapuile Ishavo.

14 Kaha lizi liahimpukile muntu nakukala hhakati ketu,
uashulile na kavumbi na vusunga, tunamono vumpau
vuendi, vumpau vuje hakupua Muana umolika ua Ishe.

15 Iuano uahandekele vukaleho hali ikeye nakutambeka
nguendi, “Ou ikeye uje injahandekele nguange, ‘Ou eja
munima yange napu uakama kupulakana yange, omuo
ikeye uakeleko te kanda yange!’ ”

16 Hakushula cendi, yetu voshe tunatambula kavumbi ha
kavumbi.
17 Omuo lishiko cilivene valihanene kuhitila muli Mosesa,
vuno honi kavumbi na vusunga viezile kuhitila muli Yesu
Kilistu.
18 Naumo uahi uamonaho Njambi, kuvanga lika Muana
uje umolika, uje ali kuyehi na mutima ua Ishe, uje ikeye
namutantekeyesa.

Vukaleho vua Iuano Muka Kumbuitika (Mateu3:1-12; Mako1:1-8; Luka3:1-18)

19 Ovu vukevuo vukaleho vuahanene Iuano omo Vayunda
vatumine tusasendote na Valevi kuhuma ku Yelusalema
mukumuihula nguavo, “Yove iya?”

20 Iuano uahandekele vukaleho, kavianene kuvakumbulula, vuno honi uahandekele kuli vakevo nguendi, “Keti yange Kilistu.”*

21 Vamuhuile nguavo, “Honi yove iya? Yove Eliya ndi?”

Vuno honi Iuano uavakumbuluile nguendi, “Houe, keti yange!”

Vamuhuile naua nguavo, “Yove kananguizi ua Njambi ndi?”

Iuano uavakumbuluile nguendi, “Houe keti yange.”

22 Kaha vamuhuile nguavo, “Indi yove iya honi? Tuleke linga tukaleke vaje vanatutumu kuli yove. Ulitumbula nguove yove iya?”

23 Iuano uavakumbuluile nguendi,

“Yange lizi liaumo atambeka mu mpambo nguendi,

‘Sungameseni ngila ya MUENE,’ ngue muahandekele kananguizi ua Njambi Isaya.”

24 Honi omo vavatumine kuli Vafaliseo,

25 vehuile Iuano nguavo, “Vikahoni ulinakumbuitikila nga keti yove Kilistu, cipue Eliya, cipue kananguizi ua Njambi?”

26 Iuano uavakumbuluile nguendi, “Yange njimbuitika na mema, vuno honi hhakati keni hanemana umo uje kumutantekeya.

27 Ikeye umo uje eja munima yange, yange kunjafuililile cipue kuzitula miva yaha vinkaku viendi.”

28 Vioshe evi vialingiuilile mu Mbeteniya musinia lia ndonga ya Yundau kuje kuakele nakumbuitikila Iuano.

Yesu Muna Mpanga ua Njambi

29 Liamukuavo Iuano uamuene Yesu alinakuija kuli ikeye, kaha uahandekele nguendi, “Taleni, Muna Mpanga ua Njambi uje akambata vupi vua vaka mavu!

30 Ou ikeye uje ijahandekele nguange, ‘Munima yange mukeja yala uakama kupulakana yange omuo ikeye uakeleko hambangelo yange tele kanda njisemuke.’

31 Yange kunjamutantekeyele nguange ikeye, vuno honi njezile nakumbuitika na mema linga vaka Isaleli vamutantekeye.”

32 Iuano uambuluile vukaleho ovu nguendi, “Njamuene Cimbembesi cishuluka kuhuma muilu ngue livembe, na kutonkama hali ikeye.

33 Yange kunjatantekeyele nguange ikeye, vuno honi uje uanjitumine kumbuitika na mema ikeye uahandekele kuli

* **1:20** Lizina lia Kilistu likeliovene limolika na Mesiya vuno honi vialitepesa lika ngue Kilistu mu Cingelengu kaha Mesiya mu Cihevelu.

yange nguendi, ‘Hali uje ukamona Cimbembesi cikashulukila nakumutonkama ikeye vene akambuitika na Cimbembesi Uakulela.’
34 Yange vene vavenia njacimono nakuhandeka vukaleho nguange ou ikeye vene Muna Njambi.”

Vandongisi va Yesu Vakulivanga

35 Liamukuavo naua Iuano uemanene na vandongisi vendi vavali,
36 omo uamuene Yesu uakele nakuhita, uahandekele nguendi, “Taleni! Uje Muna Mpanga ua Njambi!”
37 Vaje vandongisi vavali vovuile Iuano ahandeka evi, kaha vakavele Yesu.
38 Omo Yesu uatengulukile, kaha uavamuene valinakumukava, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muli nakutonda vika?”
Vamukumbuluile nguavo, “Lambi” (Eli lizi lilumbunuka “Mulongisi”). “Uakala kuli?”
39 Uahandekele kuli vakevo nguendi, “Ijeni mumone.” Vezile nakumona kuje kuakele nakukala, vakele nendi litangua lije. Omuo capuile mutania ua cinguezi ua hola ya likumi na vitanu na imo (16: 0 0).
40 Umo ua vaje vavali vovuile Iuano ahandeka nakumukava uapuile Anduleo, munaina ya Simoni Petulu.
41 Hajevene Anduleo uauanene munaina Simoni, kaha uamulekele nguendi, “Tunauana Mesiya.” lizi eli lilumbunuka ngualio Kilistu.
42 Ambahoni Anduleo uatualele munaina Simoni kuli Yesu.
Yesu uamutalele, kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, “Yove Simoni muna Iuano, vuno honi vakakutumbula Kefase.” (Lije lilumbunuka Petulu).

Yesu Asana Filipu na Natanele

43 Liamukuavo cimene Yesu uayonguele kuya ku Ngalileya. Tele ali nakuya uauanene Filipu kaha uahandeka kuli ikeye nguendi, “Njikave!”
44 Honi Filipu uahumininine ku Mbetesainda, ku nganda kuje ku vakele Anduleo na Petulu.
45 Filipu uauanene Natanele, kaha uamulekele nguendi, “Tunauana uje yasonekele Mosesa mu livulu lia Lishiko naua uje na tunanguizi va Njambi va Njambi ivasonekele, ikeye Yesu uaku Nazaleta, muna Yosefa.”
46 Natanele uamuhuile nguendi, “Nkuma ku Nazaleta kuasa kuhuma cuma cacili ndi?”
Filipu uamukumbuluile nguendi, “Ija ukamone.”

47 Omo Yesu uamuene Natanele alinakuija kuli ikeye,
uahandekele hali Natanele nguendi, “Ou ikeye Kaisaleli ua
vusunga, uje muli ikeye kumuesi makuli!”
48 Natanele uamuhuile nguendi, “Unanjitantekeyela kuli?”
Yesu uamukumbuluile nguendi, “Njakumuene uatumama
muintsi lia muti ua mukuyu tele kanda Filipu akusane.”
49 Natanele uamukumbuluile nguendi, “Mulongisi, yove
unapu Muna Njambi! Yove Muene ua Isaleli!”
50 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Unatsiliela omuo nji-
nakuleke nguange njakumuene uatumama muintsi lia muti
ua mukuyu ndi? Ukamona viuma viakama kupulakana evi!”
51 Kaha naua Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi,
“Muavusunga njimileka nguange, mukamona lilu
liashokoloka, kaha na tungelo va Njambi valonda na
kushuluka hali Muna Muntu.”

2

Ciuano ca Vulo mu Kana
1 Ha litangua lia mucitatu kuakele ciuano ca vulo ku Kana
mu Ngalileya, na vaina ya Yesu vakeleko.
2 Yesu na vandongisi vendi navo naua vavalaniene ku
ciuano cije.
3 Omo viniu viahuile, vaina ya Yesu vahandekele kuli ikeye
nguavo, “Viniu vinahu.”
4 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Yove
mpuevo, keti unjileke viakulinga, ntsimbu yange kanda
ihete.”
5 Vaina ya Yesu valekele vaje vangamba nguendi, “Lingeni
vioshe vije viamileka.”
6 Kuje kuakele vinjava via mavue viakutekuila mema vi-
tanu na imo via Vayunda ngue ku muyati uavo ua kulilelesa,
imo na imo yasele kukala na malita a mema akupua vihita
(100).
7 Yesu ualekele vaje vangamba nguendi, “Shuliseni evi
vinjava na mema.” Kaha vavishulisile vioshe naku kanua.
8 Uavalekele nguendi, “Honi tekulenimo amo mutuale kuli
mukuluntu ua ciuano.” Nankuma vamutualelele.
9 Omo uje mukuluntu ua ciuano uamakelele aje mema
aje atengulukile kupua viniu, ikeye katantekeyele kuje ku-
viahumine vije viniu (cipue vene vaje vangamba vatekuile
aje mema vatantekeyele), nankuma mukuluntu ua ciuano
uasanene vavenia vulo
10 kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muntu voshe
akalivanga kuhana viniu viacili, ambahoni ahana via
vishamu munima ya vaje vavanalania vanapende laja. Vuno

honi yove hanga uatulika viniu viacili kuheta na kuntsimbu ino."
11 Yesu ualingile eci citantekeyeso cendi ca kulivanga
ku Kana mu Ngalileya, nakusholola vumpau vuendi, na
vandongisi vendi vatsilielele muli ikeye.
12 Munima yevi, Yesu uaile ku Kapenauma na vaina, na
vamuanaye, na vandongisi vendi, vakele kuje matangua
amandende lika.

Yesu Aya ku Njivo ya Njambi
(Mateu21:12-13; Mako11:15-17; Luka19:45-46)
13 Omo Ciuano ca Paseka ca Vayunda cakele muyehi,
nankuma Yesu uaile ku Yelusalema.
14 Mu vimbalaka via njivo ya Njambi uauanene vantu
vaje vakele nakulandeselamo vangombe, na vampanga, na
mavembe na vaka kulandulula vimbongo vatumamene ku
vimesa viavo.
15 Nankuma uapangele likote, voshe uavashekelele ham-
banza lia vimbalaka via njivo ya Njambi, hamolika na
vampanga na vangombe, kaha uombilile vimbongo via
muuaya uaya via vaje vakele nakulandulula kaha uafulu-
mikile vimesa viavo.
16 Kaha ualekele vaje vakele nakulandesa mavembe
nguendi, "Tuhuiseni evi viuma muno! Keti mupuise Njivo
ya Tate mutambela uakulandesela!"
17 Vandongisi vendi vanukile ngeci vanavisoneka mu vi-
soneka nguavo, "Cizango cange ha Njivo ya Tate cishukuma
ngue tuhia muli yange."
18 Vayunda vamuhuile nguavo, "Cimueso muka uasa kutu-
muesa ngeci uli na nzili yakama yakulinga eci?"
19 Yesu uavakumbuluile nguendi, "Siuleni eyi Njivo ya
Njambi, kaha mu matangua atatu njikaitunga naua."
20 Kaha Vayunda vahandekele nguavo, "Eyi Njivo ya
Njambi vanaitungile mu miaka yakupua makumi auana na
miaka itanu na umo (46), kaha yove ukaitunga vati mu
matangua atatu?"
21 Vuno honi uakele nakuhandeka Njivo ya Njambi ya
muvila uendi.
22 Hanima ya kusanguka ku vatsi, vandongisi vendi vanuk-
ile nguavo vikevio viahandekele evi, kaha vatsilielelele
visoneka na lizi lije liahandekele Yesu.

Yesu Atantekeya via mu Mutima ua Muntu
23 Honi omo Yesu uakele mu Yelusalema ku ciuano ca
Paseka, vavengi vatsilielelele mu lizina liendi omuo va-
muene vitantekeyeso vije vialingile.
24 Vuno honi Yesu kalihanene ikeye vavenia kuli vakevo,

25 omuo uatantekeyele vantu voshe kaha katondele muntu
umo amuleke vukaleho vua hali mukuavo, omuo ikeye
vavenia uatantekeyele vije viakele muli muntu uoshe.

3

Yesu na Nikondemo

1 Honi kuakele Kafaliseo ualizina lia Nikondemo, ntuama
ua Vayunda.
2 Uaile kuli Yesu vutsiki nakuhandeka kuli ikeye nguendi,
"Mulongisi, tuatantekeya nguetu u mulongisi uakuhuminina
kuli Njambi, omuo naumo uahi asa kulinga vitantekeyeso
evi vi ulinakulinga kuakuhona nzili ya Njambi."
3 Yesu uamukumbuluile nguendi, "Muavusunga njikuleka,
naumo uahi asa kumona vumuene vua Njambi kuakuhona
kusemuka luvali."
4 Nikondemo uahandekele kuli ikeye nguendi, "Vatihoni
muntu asa kusemuka luvali munima yakukola laja? Nkuma
muntu asa kukovela muzimo lia vaina luvali na kusemuka
naua ndi?"
5 Yesu uamukumbuluile nguendi, "Muavusunga vene
njikuleka nguange, naumo uahi asa kukovela mu vumuene
vua Njambi kuakohona kusemuka ku mema na ku Cimbem-
besi.
6 Uje uasemuka ku muntu uapua muntu na uje uasemuka
ku Cimbembesi uapua Cimbembesi.
7 Keti ukomoke nga njikuleka nguange unapande kuse-
muka luvali.
8 Mpunzi ikapekumuka kuoshe kuje kuikatondo, kaha
mukevu cililimo cayo, vuno honi kuuasa kutantekeya kuje
kuihuminina cipue kuje kuiya. Nankuma, omu mukemo
vene mucinapu na kuli uoshe uje asemuka ku Cimbembesi."
9 Nikondemo uamuhuile nguendi, "Evi vikalingiua vati-
honi?"
10 Yesu uamukumbuluile nguendi, "Keti yove mulongisi ua
Isaleli, nkuma naua kuuvitantekeya evi viuma ndi?"
11 Muavusunga vene njikuleka, tukahandeka vije vitutan-
tekeya nakuambulula vukaleho vua vije vitukamono, vuno
honi yeni kumue kutambula vukaleho vuetu.
12 Njamilekele viuma via ha mavu, vuno honi kumua
njitsiliela, kaha vatihoni mukanjitsiliela nga njikamileka
viuma via muilu?
13 Naumo uahi uaya muilu kuvanga Muna Muntu lika uje
uezile kuhuma muilu.
14 Ngue Mosesa muje muajunduile linoka mu vindinda,
mucifua cimo vene vakajundula na Muna Muntu,
15 linga uoshe akatsiliela muli ikeye akakale na muono
uayaye.

16 Omuo Njambi uazangele vaka mavu cikuma ngeci
uahanene Munendi umolika, linga uoshe atsiliela muli ikeye
keti akanonge vuno honi akale na muono uayaye.
17 Omuo Njambi katumine Munendi hano ha mavu
mukuhisa vaka mavu, vuno honi linga mavu ovoke kuhitila
muli ikeye.
18 Uje natsiliela muli ikeye kuvakamuhisa, vuno honi uje
katsiliela vanamuhisa laja, omuo katsilielelele mu lizina lia
Muna Njambi umolika.
19 Nankuma eci cikeco cisompelo, ceke cezile ha mavu,
vuno honi vantu vazangele milima kupulakana ceke omuo
vilinga viavo viapuile via vupi.
20 Omuo uoshe uje muka kulinga vupi uazinda ceke
nakuhona kuija ku ceke, linga vilinga viendi keti vilisholole.
21 Vuno honi uoshe uje muka kulinga via vusunga akeja
ku ceke, linga cilimuese cilivene vilinga viendi viakundama
kuli Njambi.

Yesu na Iuano Muka Kumbuitika

22 Munima yevi, Yesu na vandongisi vendi vaile ku cihela
ca Yundeya, kuje kuakele navo ka ntsimbu lika nakuvam-
buitika.
23 Iuano naua uakele nakumbuitika ku Aenone kuyehi na
Salime omuo kuakele mema amengi kuje, na vantu vakele
nakuya nakuvambuitika.
24 Ha ntsimbu ije Iuano tele kanda vamuhake mu ka-
menga.
25 Vamo vandongisi va Iuano vakele nakulinga vimpata na
Kayunda umo ha futisi ya kulilelesa.
26 Vaile kuli Iuano nakumulekesa nguavo, “Mulongisi,
yala uje uakele nove musinia lia ndonga ya Yundau uje
iualingilile vukaleho, kuno ali nakumbuitika, na vantu
voshe valinakuya kuli ikeye.”
27 Iuano uavakumbuluile nguendi, “Naumo uahi asa ku-
tambula cuma kuvanga vanamuhanaco kuilu.
28 Yeni muvakaleho vange ngue muje munjahandekele
nguange, ‘Keti yange Kilistu, vuno honi vananjitumu ku-
lutue luendi.’
29 Uje ali na shombolua ikeye vavenia vulo, vuno
honi kavusamba ua vavenia vulo uje nemana nakumuiv-
uilila, avuahelela cikuma omo evua lizi lia vavenia vulo.
Nankuma, mukemo mucikafua kuvuahelela cange.
30 Ikeye napande kuvuezelela, vuno honi yange njapande
kuhumisa.”

Uje Ahuma Muilu

31 Uje ahuma muilu nahiana voshe, uje ahuma hano ha
mavu nakundama kuvia ha mavu nakuhandeka viuma via
hano ha mavu. Vuno honi uje ahuma muilu ali helu lia
voshe.
32 Akahandeka vukaleho vua vije viakamono na kuivua,
vuno honi naumo uahi akatambula vukaleho vuendi.
33 Uoshe uje natambula vukaleho vuendi amuesa ngeci
Njambi uapua ua vusunga.
34 Uoshe uje yanatumu Njambi akahandeka mezi
a Njambi, omuo Njambi mukakuhana Cimbembesi
kuakuhona kuseteka.
35 Ishe uazanga Muana, kaha nahana viuma vioshe mu
mavoko endi.
36 Uoshe atsiliela muli Muana ali na muono ua yaye, kaha
uoshe kononoka Muana kakakala na muono, vuno honi
vutenu vua Njambi vukakala hali ikeye.

4

Yesu na Mpuevo uaku Samaliya

1 Honi omo Muene uatantekeyele nguendi Vafaliseo
vanovu nguavo Yesu alinakuuana nakumbuitika vandongisi
vavengi kupulakana Iuano
2 (cipuevene nguavo keti Yesu uje uakele nakumbuitika
vuno honi vandongisi vendi vacilingile.)
3 Omo Yesu uevuile vije vivakele nakuhandeka, kaha
uahumine ku Yundeya nakuhilukila ku Ngalileya.
4 Vuno honi mu vungenzi vuendi vuakuya kuje uahitile
mu Samaliya.
5 Nankuma, mu Samaliya uahetele ku nganda ivatumbuile
Sikali, muyehi na lihia lije Yakomba uahanene kuli munendi
Yosefa.
6 Lisima lia Yakomba liakele kuje, Yesu uatumamene
kuyehi na lisima omuo uahonene cikuma kuenda. Ntsimbu
yapuile hhakati ka mutue.
7 Mpuevo ua Kasamaliya uezile nakutekula mema, kaha
Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Njihaneko mema
njinue.” (
8 Vandongisi vendi vaile mu nganda nakulanda via kulia.)
9 Mpuevo ua Kasamaliya uamukumbuluile nguendi, “Cija
vatihoni yove Kayunda ulombe mema akunua kuli mpuevo
ua Kasamaliya?” (Vayunda kuvekulitambosona viuma
hamolika na vaka Samaliya.)
10 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Nga uatantekeyele
vuana vuje Njambi vualinavuo hali yove, nou ali nakuhan-
deka kuli yove nguendi, ‘Njihaneko mema akunua,’ ngue
unamulombo, kaha ngue nakuhana mema a muono.”

11 Mpuevo uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, kuuesi na cuma cakutekuisa mema, na lisima lialovo. Kulihoni ukauana mema a muono?
12 Nkuma yove uuakama kupulakana kuku yetu Yakomba, uje uatuhanene lisima eli, nakunuinamo ikeye vavenia na vana vendi na vimuna vendi vaje vanuinininemo ndi?”

13 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Uoshe anua ku mema aua akevua naua mpuila,
14 vuno honi voshe vakanua ku mema aje anjikavahana kuvakevu naua mpuila. Mema aje anjikamuhana akapua lisima lia livuelu vuelu muli vakevo lije likavahana mema a muono na kuvahana muono ua yaye.”

15 Mpuevo uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, njihaneko ouo mema, linga keti njikevue naua mpuila cipue keti njikeje eje naua kuno nakutekula mema.”

16 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Ya ukasane yala liove, kaha uhiluke kuno.”

17 Mpuevo uamukumbuluile nguendi, “Kunjesi na yala.” Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Ukahandeka muacili omo ukahandeka nguove, ‘Kuuesi na yala’,
18 omuo unashomboka ku vamala vatanu, honi ou yuli nendi hano keti yaliove. Viunahandeka via vusunga!”

19 Mpuevo uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, njamono nguange u kananguizi ua Njambi.
20 Vakukuluila vetu valemeselele ha munkinda ou, vuno honi yeni muhandeka ngueni cihela cije vantu vanapande lika kulemeselani mu Yelusalema.”

21 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Ove mpuevo, njitsiliele, ntsimbu ilinakuija omo kumukalemesela Tate ha munkinda ou cipue mu Yelusalema.
22 Yeni mukalemesa uje kumutantekeya, vuno honi yetu tukalemesa uje itutantekeya, omuo kuovoka cahuma kuli Vayunda.
23 Vuno honi ntsimbu ilinakuija, naua inahete laja, omo vaka kulemesa va vusunga vakalemesa Tate mu Cimbembesi na mu vusunga, omuo Tate uatonda vantu ava kumulemesa.
24 Njambi ikeye vene Cimbembesi, na voshe vaje vamulemesa vanapande kulemesa mu Cimbembesi na mu vusunga.”

25 Mpuevo uahandekele kuli ikeye nguendi, “Njatantekeya nguange Mesiya ali nakuija” (uje ivatumbula Kilistu) “Omo akeja, akatuleka viuma vioshe.”

26 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Yange vene ikeye, uje ali nakuhandeka nove.”

27 Hajevene vandongisi va Yesu vezile. Valikomokelele
cikuma hakuuana Yesu ali nakuhandeka na mpuevo, vuno
honi naumo uahi uahandekele kuli ikeye nguendi, “Uli
nakutonda vika?” Cipue kuihula Yesu nguavo, “Vika uli
nakuhandekela nendi?”
28 Ambahoni uje mpuevo uasezele njava yendi nakuhiluka
ku nganda. Uakalekele vantu kuje nguendi,
29 “Ijeni mukamone yala uje nanjileka viuma vioshe vin-
jalingile! Asa kupua Kilistu ndi?”
30 Kaha vahumine mu nganda nakuya kuli Yesu.
31 Tele vandongisi vakele nakumulambelela nguavo, “Mu-
longisi, liako viakulia.”
32 Vuno honi uahandekele kuli vakevo nguendi, “Njilina
viakulia vije kumutantekeya.”
33 Nankuma, vandongisi vaputukile kulihula umo na
mukuavo nguavo, “Nkuma kuli umo namunehela viakulia
ndi?”
34 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Viakulia viange
vinapu kupanga cizango cendi uje uanjitumine nakumanesa
cipangi cendi.
35 Nkuma kumue kuhandeka ngueni, ‘Kuasala lika vin-
gonde viuana, kaha tukateja ndi?’ Vuno honi njimi-
leka nguange, taleseseni muacili, taleni muje vimbuto
muvinahilamo linga vaviteje.
36 Muka kuteja natambula laja fueto yendi, naua ali
nakukungulula vushuka vua muono uayaye, linga muka
kukuna na muka kuteja voshe vavuahelele hamolika.
37 Nankuma, lizi eli liapua lia vusunga ngualio, ‘Umo
akuna kaha mukuavo akateja.’
38 Njinakutumu kuteja vije kuuapangele. Vakueni vapan-
gele, kaha yove unauanenamo vimo ha vipangi viavo.”
39 Vaka Samaliya vavengi vamu nganda ije vatsilielele kuli
Yesu omuo uje mpuevo uahandekele nguendi, “Nanjileka
viuma vioshe vinjalingile.”
40 Nankuma, omo vaka Samaliya vezile kuli ikeye, vamu-
lombele linga akale navo, kaha Yesu uakele kuje matangua
avali.
41 Vavengi vatsilielele kuli ikeye omuo ya mezi endi.
42 Vantu valekele uje mpuevo nguavo, “Keti nguavo omuo
viunahandeka viatunehesa linga tutsiliele, vuno honi tuali-
uvuila yetu vavenia, tuatantekeya nguetu ou mua vusunga
vene ikeye Muyoyesi ua vaka mavu.”

Yesu Akanguisa Muna Nguvulu ua Valoma

43 Omo Yesu uakele kuje matangua avali, kaha
uahumineko uaile ku nganda ya Ngalileya

44 (omuo ikeye vavenia uahandekele nguendi naumo uahi
kananguizi ua Njambi ivasingimika mu lifuti liendi).
45 Omo uahete mu nganda ya Ngalileya, vaka Ngalileya va-
mutambuile muacili, omuo vakamuene vioshe vije vialingile
mu Yelusalema ku ciuano, omuo navakevo vaile ku ciuano.
46 Ambahoni Yesu uahilukile ku Kana mu nganda ya
Ngalileya, kuje uatenguluile mema kupua viniu. Kuje
kuakele mukuluntu ua vaka kusuana uakele na munendi ua
yala uje uakele na kuvavala mu Kapenauma.
47 Omo uevuile ngeci Yesu nahumu ku Yundeya neja ku
nganda ya Ngalileya, uaile kuli ikeye nakumulomba ngeci
eje ku Kapenauma nakukanguisa munendi, uje uatondele
kutsa.
48 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Naumo
uahi hhakati keni atsiliela kuvanga mumone vitantekeyeso
na vikomoueso.”
49 Uje mukuluntu uahandekele nguendi, “Muene tuye
mumo ntsimbu kanda munange atse.”
50 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Ya, munove
akayoya!”
Uje yala uatsilielele mezi a Yesu, kaha uaile.
51 Omo uakele nakuya kuimbo, ualiuanene na vangamba
vendi vaje vamulekele nguavo munove ali nakuyoya.
52 Nankuma, uavehuile ntsimbu muka munendi uayoyele,
kaha vamukumbuluile nguavo, “Izau tele mutania, lisika
sika lia muhumine.”
53 Ishe uanukile ngeci ikeyo ntsimbu ije Yesu uamulekele
nguendi, “Munove akayoya.” Nankuma, ikeye hamo na
ntanga yendi voshe vatsilielele muli Yesu.
54 Eci cikeco citantekeyeso ca mucivali cije ca lingile Yesu
omo uahumine ku nganda ya Yundeya kuija ku nganda ya
Ngalileya.

5

Yesu Akanguisa Muka Kalepa ku Cisali

1 Munima yevi, Yesu uaile ku nganda ya Yelusalema ku
ciuano ca Vayunda.
2 Kuje ku Yelusalema kuyehi na Cikolo ca Vampanga
kuakele cisali cakele na mambalanda atanu, cije mu Ci-
hevelu vacitumbula nguavo Mbetezasa.
3 Civunga cakama ca vaka mishongo ya vupuputua,
vilema, na vaka kalepa vakosele kuje.
4 Omuo kangelo ka Muene ha ntsimbu yoshe uashulukilile
muje mu cisali na kutupuisa mema. Kaha uoshe uje muka
kuvavala alivangamo, akanguka ku mushongo uendi.

5 Kuakele yala umo kuje uavavalele miaka makumi atatu
na miaka itanu na itatu (38).
6 Omo Yesu uamumuene nakosa kuje nakutantekeya
nguendi uje yala nakala kuje ntsimbu yailaha, uahandekele
kuli ikeye nguendi, “Utonda kukanguka ndi?”
7 Uje yala uakuvavala uamukumbuluile nguendi, “Muene,
kunjesi naumo uakunjikovelesa mu cisali omo mema
atupuka, omo njeseka nguange njikovelemo, ueka naua
alivangamo.”
8 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Katuka, ambata
linala liove kaha enda.”
9 Hajevene uje yala uakangukile, uambatele linala liendi
nakuputuka kuenda.

Lije litangua liapuile lia sapalalo.

10 Nankuma, Vayunda valekele uje yala ivakanguisile
nguavo, “Lino linapu lia sapalalo, eci cinapu kuluisa lishiko
omo unambata linala liove.”
11 Vuno honi uavakumbuluile nguendi, “Yala uje nanjikan-
gula ikeye nanjileka nguendi, ‘Ambata linala liove, enda!’ ”
12 Vamuhuile nguavo, “Iya ou yala nakuleka nguendi,
‘Ambata linala liove kaha enda’?”
13 Honi uje yala ivakanguisile katantekeyele indi uapuile
iya, omuo Yesu uavombolokele mu civunga cije cakele kuje.
14 Munima yevi, Yesu uamuuanene ali mu Njivo ya Njambi
kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, “Tala, unakanguka!
Keti ukalinge vupi naua, kuteua viavipi vikalingiue kuli
yove.”
15 Ambahoni uje yala uaile nakuleka vaje vantuama va
Vayunda nguendi Yesu ikeye namukanguisa.
16 Nankuma, vaputukile kupakesa Yesu, omuo uakan-
guisile muntu ha litangua lia sapalalo.
17 Vuno honi Yesu uavakumbuluile nguendi, “Tate alinaku-
panga ntsimbu yoshe, nange naua njinapande kupanga.”
18 Vihandeka evi vialingisile cikuma vantuama va
Vayunda linga vamutsihe, omuo keti lika uapokuele lishiko
lia ha litangua lia sapalalo, vuno honi uahandekele naua
nguendi Njambi ikeye Ishe, mu ngila eyi ualipuisile mumo
na Njambi.

Nzili Yakama ya Muana

19 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Mua vusunga
njimileka nguange: Muana kasa kupanga hali kaliendi lika,
vuno honi akalingi lika vije amona Ishe avilinga, omuo vije
vioshe viakalingi Ishe, vikevio naua vialinga Muana.

20 Omuo Ishe uazanga Muana kaha amumuesa vioshe
vije viakalingi, amumuesa vipangi viakama kupulakana evi,
linga muka likomokelele.
21 Ngue muje Ishe akasangula vatsi nakuvahana muono,
mucifua cimo vene naua Muana akahana muono kuli vaje
atonda.
22 Ishe kekusompa hali uoshe vuno honi nahana cisompelo
kuli Muana,
23 linga voshe vasingimike Muana ngue muvakasingimika
Ishe. Uoshe uje kasingimika Muana kasingimika Ishe uje
uamutumine.
24 "Mua vusunga njimileka nguange, uoshe evua lizi liange
na kutsiliela kuli uje uanjitumine alina muono uayaye, naua
kuvakamusompo vuno honi nahumu ku kutsa nakovela ku
muono.
25 "Mua vusunga njimileka nguange, ntsimbu ilinakuija,
naua inahete laja, omo vatsi vakevua lizi lia Muna Njambi,
kaha voshe vaje valivua vakayoya.
26 Ngue muje Ishe uakala na muono muli ikeye vavenia,
mukemo vene napuisa na Muana kukala na muono muli
ikeye vavenia,
27 naua namuhana nzili yakama ya cisompelo, omuo ikeye
napu Muna Muntu.
28 Keti mulikomokele hali eci, omuo ntsimbu ilinakuija
omo voshe vaje vali mu vihilo vakevua lizi liendi
29 kaha vakahumamo, voshe vaje vapangele muacili
vakasangukila ku muono na vaje voshe vapangele vupi
vakasangukila ku cihiso.

Vukaleho vua hali Yesu

30 "Kunjasa kulinga cimo mu nzili yange vavenia. Njika-
sompo lika muje muanjileka Njambi, cisompelo cange naua
capua lika ca vusunga, omuo kunjekulilingila cizango cange
vuno honi cizango cauje uanjitumine.
31 "Nga njiliambulula yange vavenia, vukaleho vuange keti
vua vusunga.
32 Kuali ueka uje akuambulula vukaleho vuange, njatan-
tekeya nguange vukaleho vuje ali nakuambulula hali yange
vunapu vua vusunga.
33 Muatumine tunganda kuli Iuano, uavalekele vusunga.
34 Keti ngue vukaleho vunjitambula vuahumu ku muntu,
vuno honi njilinakuhandeka evi viuma linga muovoke.
35 Uapuile ndeya yakushukuma na kutua ceke, neni
muavuahelelele ka ntsimbu lika mu ceke cendi.
36 Vuno honi yange njili na vukaleho vuakama kupu-
lakana vukaleho vuje vuambuluile Iuano. Omuo evi vike-
vio vipangi viananjihana Tate linga njivimanusule, vipangi

evi vene vinjilinakupanga, vilinakuhandeka hali yange kumuesa ngue Tate uanjitumine.
37 Na Tate uje uanjitumine alinakuhandeka vukaleho hali yange. Kanda muvueho lizi liendi, cipue kumona cihanga cendi,
38 naua yeni kumuekuniunga mezi endi mu mitima yeni, omuo kumuatsilielele kuli uje yatumine.
39 Muli nakulilongesa visoneka omuo muyongola ngueni mu vikevio muuanamo muono uayaye, nkuma visoneka evi vene vikevio viambulula vukaleho vuange.
40 Vuno honi yeni muviana kuija kuli yange linga mukale na muono.
41 "Yange kunjitondo linga vantu vanjishangazale.
42 Vuno honi njatantekeya nguange kumuesi na cizango ca Njambi muli yeni.
43 Njineja mu lizina lia Tate, vuno honi yeni kumuanjitambuile, nga ueka eja mu lizina liendi lika, mukamutambula.
44 Muasa kutsiliela vati? Yeni mukatambula vumpau kuli umo na mukuavo nakuhona kusetela vumpau vuje vuhuminina kuli umo lika ikeye Njambi.
45 Keti muyongole ngueni njikamivangeya kuli Tate, Mosesa vene uje imuatsilielele ikeye akamivangeya.
46 Nga muatsilielele kuli Mosesa, nange naua ngue muanjitsiliela, omuo ikeye uasonekele viange.
47 Vuno honi nga kumutsiliela vije viasonekele, kaha vatihoni mukatsiliela vinjihandeka?"

6

Yesu Alisa Vantu Vavengi
(Mateu14:13-21; Mako6:30-44; Luka9:10-17)
1 Munima yevi Yesu uaile musinia lia Cisali ca Ngalileya, cije civatumbula naua nguavo Cisali ca Timbeliase.
2 Civunga cakama camukavele, omuo vamuene vitantekeyeso vije viakele nakulinga ku vaka kuvavala.
3 Yesu ualondele ku munkinda nakutumama hamo na vandongisi vendi.
4 Tele Paseka Ciuano ca Vayunda cakele muyehi.
5 Omo Yesu uanduile mesho endi uamuene civunga cakama cili nakuija kuli ikeye, nankuma uehuile Filipu nguendi, "Kuli tuasa kulanda viakulia via vantu ava linga valie?"
6 Uahandekele eci mukumueseka, omuo ikeye vavenia uatantekeyele vije viakalinga.
7 Filipu uamukumbuluile nguendi, "Cipue vihita vivali (200) via vimbongo via muuaya uaya kuviasa kulanda viakulia viakulisa ava linga umo na umo auane kakandende."

8 Umo ua vandongisi vendi, Anduleo munaina ya Simoni
Petulu, uahandekele kuli ikeye nguendi,
9 “Kuli kanike kayala kuno alina mikasha itanu ya mbolo
na vantsi vavali. Vuno honi viasa kupuamo kuli vantu voshe
ava ndi?”
10 Yesu uahandekele nguendi, “Lekeni vantu voshe vatu-
mame ha mavu.” Kuakele muila uauingi ku cihela cije,
nankuma voshe vatumamene ha mavu, kuakele vamala
vakupua mu makulukazi atanu (5,000).
11 Kaha Yesu uatambuile ije mikasha ya mbolo, uatsat-
selelele kuli Njambi, kaha uaipangezelele vantu vaje va-
tumamene, ualingile cuma cimo naku vantsi naua, voshe
valile kaha vakutile muva tondelelelemo.
12 Omo voshe vakutile, Yesu ualekele vandongisi vendi
nguendi, “Kungululeni evi vimbazuvuila vinasalaho, keti
tuvihiseho cipue tuatundende.”
13 Nankuma vavikunguluile vioshe, kuje ku vimbazu-
vuila via mikasha itanu ya mbolo ivasezele vaje valile,
vashulisileho mitonga likumi na ivali.
14 Omo vantu vamuene vitantekeyeso vialingile Yesu, va-
putukile kuhandeka nguavo, “Cilivene ou ikeye kananguizi
ua Njambi uje akeja hano ha mavu.”
15 Omo Yesu uatantekeyele nguendi vatonda kumukuata
linga vamupuise muene, uaile naua ku munkinda likaliendi
lika.

Yesu Enda ha Mema
(Mateu14:22-33; Mako6:45-52)

16 Omo litangua liatokele, vandongisi va Yesu vaile ku
cisali,
17 vakovelele mu vuato nakuya musinia lia cisali ku
Kapenauma. Kuaputukile milima, tele hanga Yesu kanda
acihete kuli vakevo.
18 Cisali cakele nakulininganga omuo kuahitile mpunzi
yakama.
19 Omo vajavuile ntunda ya mantambo akupua atatu cipue
auana, vamuene Yesu alinakuenda ha mema kuija kuyehi na
vuato, kaha vovuile liova.
20 Vuno honi Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi,
“Yange vene, keti muvue liova.”
21 Kaha vatondele kumukovelesa mu vuato, hajevene vu-
ato vuahetele ku ntunda kumutambela kuje vakele nakuya.

Vantu Vatonda Yesu

22 Liamukuavo civunga ca vantu vaje vasalele musinia lia
cisali vamuene nguavo kuakele lika vuato vumolika kuje.
Vamuene naua nguavo Yesu kakovelele hamo mu vuato na

vandongisi vendi, vuno honi vandongisi vendi vaile lika likaliavo.
23 Kaha mato amo aje ahumine ku Timbeliase ezile kuyehi
na cihela kuje kuvalililile mbolo hanima ya Muene kuitsat-
selela kuli Njambi.
24 Nankuma, omo civunga camuene ngeci Yesu na van-
dongisi vendi vahiko kuje, vakovelele mu mato nakuya ku
Kapenauma mukutonda Yesu.

Yesu Ikeye Mbolo ya Muono

25 Omo vamuuanene musinia lia cisali, vahandekele kuli
ikeye nguavo, “Mulongisi, tangua lika unezile kuno?”
26 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Mua vusunga vene
njimileka nguange, muli nakunjitonda, keti ngue omuo
muamuene vitantekeyeso viange, vuno honi omuo mualile
mbolo nakukuta.
27 Keti mupangele viakulia vije vikapola, vuno honi
pangeleni viakulia via muono ua yaye, vije Muna Muntu
akamihanavio. Omuo Njambi, Ishe namuhaka cimueso ca
kumutava.”
28 Kaha vamuhuile nguavo, “Vika tuapande kulinga linga
tulinge vije viatonda Njambi?”
29 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Eci cinapu cipangi ca
Njambi, linga mutsiliele muli uje yanatumu.”
30 Nankuma, vamuihuile nguavo, “Citantekeyeso muka
ukatuhana honi, linga tukacimone na kukutsiliela? Cipangi
muka ukalinga?
31 Vakukuluila vetu valile maana mu Mpambo, ngue mu-
vanacisoneka nguavo, ‘Uavahanene mbolo yakuhuminina
kuilu linga valie!’ ”
32 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Mua
vusunga vene njimileka nguange, kapuile Mosesa uje uami-
hanene mbolo yakuhuma kuilu, vuno honi Tate ikeye akami-
hana mbolo ya vusunga ya kuhuma kuilu.
33 Omuo mbolo ya Njambi yapua ije ihuma muilu
nakuhana muono kuli vaka mavu.”
34 Vahandekele kuli ikeye nguavo, “Muene, tuhane eyi
mbolo ntsimbu yoshe.”
35 Yesu uavalekele nguendi, “Yange mbolo ya muono.
Uoshe uje eja kuli yange kakatsiho njala, naua uoshe uje
atsiliela kuli yange kakevuiho mpuila.
36 Vuno honi njamilekele nguange muanjimono vuno honi
kumuasa kunjitsiliela.
37 Coshe cije canjihana Tate cija kuli yange, na uoshe uje
eja kuli yange kunjikamusheke,
38 omuo njahumine muilu, keti ngue mukulinga cizango
cange, vuno honi cizango cauje uanjitumine.

39 Honi eci cikeco cizango cauje uanjitumine, linga keti
njikahone cimo ku vioshe vije viananjihana, vuno honi
njikavasanguile ku muono ha litangua liama manusuilo.
40 Eci cilivene cikeco cizango ca Tate, ngeci uoshe
amona Muana nakutsiliela kuli ikeye akakale na muono ua
yaye, kaha njikamusanguile ku muono ha litangua liama
manusuilo."
41 Kaha vantuama va Vayunda vaputukile kuliniengetela
hali ikeye omuo uahandekele nguendi, "Yange mbolo ije
yahumine kuilu."
42 Vakele nakuhandeka nguavo, "Keti ikeye Yesu ou, muna
Yosefa, uje ishe na vaina vatutantekeya ndi? Cija vati
ahandeke nguendi, 'Njahumininine muilu'?"
43 Yesu uavakumbuluile nguendi, "Keti muliniengete
hhakati keni.
44 Naumo uahi asa kuija kuli yange kuvanga uje yaneha
Tate uanjitumine, kaha njikamusanguile ku muono uje
muntu ha litangua liama manusuilo.
45 Vanacisoneka ku tunanguizi va Njambi va Njambi
nguavo, 'Voshe Njambi akavalongesa.' Uoshe evua Tate
nakulilongesa kuli ikeye eja kuli yange.
46 Keti nguavo muntu uoshe uamona Tate, vuno honi
kuvanga lika uje uahuma kuli Njambi ikeye uamona Tate.
47 Mua vusunga vene njimileka nguange, uje uoshe at-
siliela alina muono uayaye.
48 Yange mbolo ya muono.
49 Vakukuluila veni valile maana mu Mpambo na kutsa.
50 Eyi ikeyo mbolo ije ihuma muilu, linga uoshe uje aliako
kakatsi.
51 Yange mbolo ya muono ije yahumine muilu. Uoshe
uje alia ku mbolo eyi akayoya miaka yoshe, kaha mbolo ije
injikahana ya muono ua vaka mavu inapu muvila uange."
52 Vantuama va Vayunda vaputukile kulinga vimpata
hhakati kavo, vahandekele nguavo, "Cija vati ou yala
atuhane muvila uendi linga tu ulie?"
53 Nankuma, Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Mua
vusunga vene njimileka nguange, nga kumukali muvila ua
Muna Muntu na kunua maninga endi, kaha kumukakala na
muono.
54 Voshe valia muvila uange na kunua maninga ange
valina muono uayaye, kaha njikavasanguila ku muono ha
litangua liama manusuilo,
55 omuo muvila uange ukeuo viakulia via vusunga na
maninga ange akeuo viakunua via vusunga.
56 Vaje voshe valia muvila uange na kunua maninga ange
vakala muli yange, nange njikala muli vakevo.

57 Ngue muanjitumine Tate uakuyoya, nange njilinakuyoya omuo Tate, nankuma uoshe akanjilia akayoya omuo yange.
58 Eyi ikeyo mbolo ije yahumine muilu, keti ngue ije ivalile vakukuluila veni, kaha vatsile. Vuno honi uoshe uje alia mbolo eyi akayoya miaka yoshe."
59 Yesu uakele nakuhandeka evi oku tele ali nakulongesa mu njivo ya malombelo ku Kapenauma.

Mezi a Muono Uayaye

60 Omo vandongisi vendi vavengi vovuile evi, vahandekele nguavo, "Vilongesa evi viavikalu, iya asa kuvitambula?"
61 Vuno honi Yesu hakutantekeya ngeci vandongisi vendi vali nakuliniengetela ha cikeco, uahandekele kuli vakevo nguendi, "Nkuma eci cilinakumivuisa kupihia ndi?
62 Kaha vatihoni nga muamuene Muna Muntu alonda kuya kuakele ha kulivanga?
63 Cimbembesi ua Njambi ikeye akahana muono, muvilani uapua uangoco. Mezi aua anjinahandeka kuli yeni akeuo a Cimbembesi na muono.
64 Vuno honi hhakati keni kuli vamo vaje vakuhona kutsiliela." Omuo Yesu uatantekeyele laja hume hambangelo vaje vaka kuhona kutsiliela, na vaje vaka muenda vungungu.
65 Nankuma, uahandekele nguendi, "Ha cuma eci njamilekele nguange naumo uahi asa kuija kuli yange kuvanga Tate amutavese."
66 Omuo yevi vilongesa, vandongisi vendi vavengi vahilukilemo nakuhona naua kumukavangeya.
67 Nankuma Yesu uehuile vandongisi vendi likumi na vavali nguendi, "Neni naua mutonda kuhilukamo ndi?"
68 Simoni Petulu uamukumbuluile nguendi, "Muene, kuli iya tuasa kuya? Yove uli na mezi a muono ua yaye.
69 Tuatsiliela honi nakutantekeya nguetu yove uapua Umo Uakulela ua Njambi."
70 Yesu uavakumbuluile nguendi, "Nkuma keti yange njamihanguile, yeni vandongisi likumi na vavali ndi? Vuno honi umo ueni napu satana."
71 Uakele nakuhandeka Yundasa muna Simoni Sakaliote, cipue vene uapuile umo uavaje vandongisi likumi na vavali, ikeye akamuenda vungungu.

7

Yesu na Vamuanaye

1 Munima yevi, Yesu uendanganene mu Ngalileya. Katondele kuendangana mu Yundeya omuo vantuama va
Vayunda vakele nakutonda ngila ya kumutsihilamo.
2 Ntsimbu ya ciuano ca Mapapela ca Vayunda cakele mu
yehi.
3 Nankuma, vamuanaye vahandekele kuli ikeye nguavo,
“Huma kuno uye ku nganda ya Yundeya linga vandongisi
vove navakevo naua vakamone vipangi viulinakulinga,
4 omuo naumo uahi ashueka vije vialinga nga atonda
kutsimana. Nga ulinakulinga viuma evi, lisholole yove
vavenia ku vaka mavu.”
5 (Omuo cipue vene vamuanaye kuvamutsilielelele.)
6 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Ntsimbu yange
kanda ihete, vuno honi yeni ntsimbu yoshe ili kuno.
7 Vaka mavu kuvasa kumizinda, vuno honi vazinda yange
omuo njilinakuvaleka nguange vipangi viaho via vipi.
8 Yeni ku ciuano yeni vavenia. Yange kunjiiko ku ciuano
eci, omuo ntsimbu yange kanda icihete.”
9 Munima yakuhandeka evi, Yesu uasalele mu Ngalileya.

Yesu ku Ciuano ca Mapapela

10 Vuno honi omo vamuanaye vanai laja ku ciuano, ambahoni Yesu nendi uaile, kaile citoma mesho vuno honi uaile
mu vushueke.
11 Vantuama va Vayunda vakele nakumutonda ha ciuano
nakuhandeka nguavo, “Alikuli ikeye?”
12 Kuje kuakele kumufueya mu civunga. Vamo vakele
nakuhandeka nguavo, “Ou yala uacili,” kaha vamo vakele
nakuhandeka nguavo, “houe, alinakutangula civunga.”
13 Vuno honi naumo uahi uahandekele hali ikeye citona
mesho omuo vakele na liova lia vantuama va Vayunda.
14 Ciuano cakele kuyehi nakuhua omo Yesu uaile ku Njivo
ya Njambi nakukaputuka kulongesa.
15 Vantuama va Vayunda valikomokelele cikuma, kaha
vahandekele nguavo, “Cija vati yala ou akale navilongesa
evi, omo ikeye kalilongesele?”
16 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, “Vilongesa evi keti
viange vuno honi via uje uanjitumine.”
17 Uoshe uje atonda kulinga vije viatonda Njambi akatantekeya nga evi vinjilinakulongesa vihuma kuli Njambi cipue
njilinakulihandekela lika yange vavenia.
18 Vaje vakalihandekela vakevo vavenia, vakatondo kuuana vumpau vakevo vavenia, vuno honi uje atonda
vumpau vua uje uamutumine napu muntu ua vusunga,
naua muli ikeye kumuesi makuli.

19 “Nkuma Mosesa kamihanene lishiko ndi? Vuno honi naumo uahi hhakati keni aniunga lishiko eli. Vika muli nakutondela ngila ya kunjitsihilamo?”

20 Vivunga vamukumbuluile nguavo, “Uli na lihamba! Iya alinakutonda kukutsiha?”

21 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Njalingile cipangi cimo, kaha muva voshe mualikomokelele.

22 Mosesa uamishikile kulovoka ku mukanda (kucapuile ca Mosesa, vuno honi cahumine kuli vakukuluila veni), yenihoni mukalovola yala ha litangua lia sapalalo.

23 Nga yala alovoka ku mukanda lia sapalalo linga keti mupokole lishiko lia Mosesa, nkuma vika munienguela yange omuo njakanguisile muntu ha litangua lia sapalalo?

24 Keti musompele vulemu vuno honi sompeni mu vusunga.”

Ou ikeye Kilistu ndi?

25 Vamo vantu vaku Yelusalema vakele nakuhandeka nguavo, “Keti ikeye ou yala uje ivatonda kutsiha vantuama va Vayunda ndi?

26 Nkuma ali kuno, mukuhandeka citona mesho ku vantu vuno honi vakevo nacimo cahi civali nakuhandeka kuli ikeye! Nkuma vaka nzili yakama vatantekeya ngeci ikeye vene Kilistu ndi?

27 Yetu tuatantekeya laja kuje kuahuminina ou yala, vuno honi omo Kilistu akeja, naumo uahi akatantekeya kuje kuakahuma.”

28 Kaha Yesu uatambakanene cikuma tele alinakulongesa mu vimbalaka via Njivo ya Njambi nguendi, “Muanjitantekeya naua muatantekeya kuje njihuma. Kunjalizililile vuno honi uje nanjitumine uapua ua vusunga naua kumu mutantekeya.

29 Yange njimutantekeya, omuo njihuma kuli ikeye naua ikeye uanjitumine.”

30 Kaha vatondele kumukuta vuno honi naumo uahi uasalekele livoko hali ikeye, omuo ntsimbu yendi tele kanda ihete.

31 Vuno honi vantu vavengi va muje mu civunga va-mutsilielelele nakuhandeka nguavo, “Omo Kilistu akeja, nkuma ikeye akalinga vitantekeyeso viavingi kupulakana evi vianalingi ou yala ndi?”

Vaka Kuniunga Vavatuma Kukuata Yesu

32 Vafaliseo vovuile civunga cije cakele nakungunguta hali Yesu ha viuma evi, nankuma, vakuluntu va tusasendote na Vafaliseo vatumine vaka kuniunga Njivo ya Njambi mukukuata Yesu.

33 Kaha Yesu uahandekele nguendi, “Njikakala neni ka
ntsimbu kakandende lika, ambahoni njikaya kuli uje uan-
jitumine.
34 Mukanjitonda vuno honi kumukanjiuana, kaha kuje
njikakala kumukasa kuyako.”
35 Vantuama va Vayunda valihandekesele umo na
mukuavo nguavo, “Kuli atonda kuya ou yala kuje kutukasa
kumuuana? Atonda kuya ku Vinganda via Vangelengu kuje
kuvanashandokela vantu vetu nakulongesa Vangelengu
ndi?
36 Alinakulumbununa vika mukuhandeka nguendi,
‘Mukanjitonda vuno honi kumukanjiuana’ naua ‘kuje
njikakala, kumukasa kuyako’?”

Vindonga via Mema a Muono

37 Ha litangua lia kumanusula ciuano naua likelio litangua
liakama, tele Yesu nacimana kuje, uatambakanene cikuma
nguendi, “Uoshe uje ali nampuila eje kuli yange linga akunue
mema,
38 na uoshe uje atsiliela kuli yange anue. Ngue muvina-
handeka visoneka nguavio, ‘Mu mitima ya vaka kutsiliela
mukahuma vindonga via mema a muono!’ ”
39 Yesu uahandekele evi hali Cimbembesi uje vaka kut-
siliela ivakatambula, haje tele kanda kukale Cimbembesi
omuo Yesu tele kanda vamujundule ku vumpau.

Lihangununo hhakati ka Vantu omuo ya Yesu

40 Omo vovuile mezi aua, vamo mu civunga vahandekele
nguavo, “Mua vusunga vene ou yala ikeye kananguizi ua
Njambi.”
41 Kaha vamo vahandekele nguavo, “Ou ikeye vene
Kilistu.”
Vuno honi vamo vehuile nguavo, “Nkuma Kilistu asa
kuhuma ku Ngalileya ndi?
42 Nkuma visoneka kuviahandekele nguavio Kilistu
akahuminina ku muyati ua Ndaviti na kusemukila mu
Mbetelehema, mu limbo muje muakele Ndaviti ndi?”
43 Nankuma kuakele lihangununo hhakati ka civunga
omuo yendi Yesu.
44 Vamo vatondele kumukuta vuno honi naumo uahi
uasalekele mavoko hali ikeye.

Kuhona Kutsiliela ca vantuama va Vayunda

45 Omo vaka kuniunga Njivo ya Njambi vahilukile kuli
vakuluntu va tusasendote na kuli Vafaliseo, vavehuile
nguavo, “Vika kumua mukutilile?”
46 Vaka kuniunga Njivo ya Njambi vakumbuluile nguavo,
“Naumo uahi asa kuhandeka ngue ou yala!”

47 Kaha Vafaliseo vavakumbuluile nguavo, “Neni naua
vamikuisa ndi?
48 Nkuma kuli umo ua vaka nzili yakama cipue ua
Vafaliseo natsiliela kuli ikeye ndi?
49 Vuno honi civunga eci kucitantekeya lishiko lia Mosesa,
kaha cinasingiua.”
50 Nikondemo uje uaile kuli Yesu hakulivanga, uehuile
vakuavo nguendi,
51 “Nkuma lishiko lietu likahisa vantu vaje kanda tucivue
viavo na kuuana vika vivanalingi ndi?”
52 Vakevo vamukumbuluile nguavo, “Nkuma nove naua
uhuma ku Ngalileya ndi? Tondesesa kaha ukauana
nguove naumo uahi Kananguizi ua Njambi akahuminina ku
Ngalileya.”
53 [Kaha muntu na muntu uaile kuimbo liendi,

8

Mpuevo Ivakuatele oku Alinga Vupangala

1 Vuno honi Yesu tele nayi ku Munkinda ua Oliveta.
2 Cimene mene uahilukilile ku vimbalaka via Njivo ya
Njambi. Kaha vantu voshe vezile kuli ikeye kaha uatu-
mamene ha mavu nakuvalongesa.
3 Valongisi va mashiko na Vafaliseo vanehele mpuevo uje
vakuatele oku alinga vupangala, nakumuimika ha lutue
luavo voshe,
4 kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, “Mulongisi, ou
mpuevo tuamuuana alinga vupangala.
5 Mu lishiko lije Mosesa uatushikile lihandeka ngualio
mpuevo ua cifua eci napande kumutsiha na mavue. Honi
yove uhandekaho vika?”
6 Vahandekele eci mukumueseka, linga vamuuaneneho
mulonga. Yesu uakotamene nakusoneka na munie uendi ha
mavu.
7 Omo vatualeleleleho kumuihula, kaha uandukile
nakuhandeka kuli vakevo nguendi, “Iya uje hhakati keni
kesi na vupi aputuke kumuasha livue.”
8 Kaha naua uakotamene nakusoneka ha mavu.
9 Omo vovuile eci, vaputukile kuya umo na umo kuputuk-
ila ku vakuluntu, kaha Yesu uasalele likaliendi na mpuevo
uje yemanene nendi.
10 Yesu uandukile nakuhandeka kuli uje mpuevo nguendi,
“Mpuevo, valikuli? Nkuma naumo uahi nakuhisa ndi?”
11 Uahandekele nguendi, “Naumo uahi, Muene.”
Kaha Yesu uahandekele nguendi, “Nange kunjikuhisa. Ya,
kuhuma hano kuya kulutue keti ukalinge vupi naua.”]

Yesu Ikeye Ceke ca Mavu

12 Kaha naua Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi,
“Yange ceke ca mavu. Uoshe anjikava kakende mu milima
vuno honi akakala na ceke ca muono.”
13 Kaha Vafaliseo vahandekele kuli ikeye nguavo, “Uli-
nakuhana vukaleho vuove vavenia, vukaleho vuove keti vua
vusunga.”
14 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Cipue vene njili-
nakuhana vukaleho vuange vavenia, vukaleho vuange vu-
napu vua vusunga omuo njitantekeya oku njihuma noku
njiya, vuno honi kumutantekeya oku njihuma noku njiya.
15 Mukasompo mu vuntu, vuno honi yange uahi njika-
sompo.
16 Cipue vene nga njikasompo, kusompa cange capua ca
vusunga, omuo keti likaliange njikasompo, vuno honi yange
na Tate uje uanjitumine.
17 Mu lishiko lieni vasoneka nguavo vukaleho vua vantu
vavali vunapu vua vusunga.
18 Njihana vukaleho vuange hali yange vavenia, kaha
naua na Tate uanjitumine ahana vukaleho hali yange.”
19 Kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, “Ali kuli Isho?”
Yesu uavakumbuluile nguendi, “Nga kumutantekeya
yange kaha na Tate kumu mutantekeya. Nga muanjitan-
tekeyele nga na Tate muamutantekeya naua.”
20 Uakele nakuhandeka evi oku tele ali nakulongesa mu
vimbalaka via njivo ya Njambi kuyehi na mulili ua vim-
bongo via mulambu, vuno honi naumo uahi uamukutile,
omuo ntsimbu yendi tele kanda ihete.

Oku Njiya, Kumuasa Kuyako

21 Naua Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Njili
nakuya, kaha mukanjitonda, vuno honi mukatsa na vupi
vueni. Oku njiya, kumuasa kuyako.”
22 Kaha vantuama va Vayunda vahandekele nguavo, “Aya
nakulitsiha ndi? Vikahoni vianalumbununa mukuhandeka
nguendi, ‘Oku njiya, kumuasa kuyako’?”
23 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Yeni muhuma
kuintsi, vuno honi yange njihuma kuilu. Yeni mu vaka
mavu, vuno honi yange keti njiuahano ha mavu.
24 Njamilekele nguange mukatsa ku vupi vueni, cilivene
mukatsa ku vupi vueni kuvanga noho muatsiliela ngueni,
‘Yange vene ikeye.’ ”
25 Vahandekele kuli ikeye nguavo, “Yove iya?”
Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vika vinjihan-
dekela viakulifua hume hambangelo kuli yeni?

26 Njili naviavingi via kuhandeka hali yeni na viavingi via kumisompa, vuno honi ou uanjitumine uapua ua vusunga, kaha njihandeka ku vaka mavu vije vinjinevu kuli ikeye."
27 Kuvatantekeyele nguavo uakele nakuhandeka kuli vakevo via hali Ishe.
28 Kaha honi Yesu uahandekele nguendi, "Nga muamujundula Muna Muntu, ambahoni mukatantekeye ngueni yange vene, kunjililingila viuma lika liange, vuno honi njikahandeka viuma evi kuya muje Tate nanjishikilamo.
29 Nauje uanjitumine ali nange, kanjisezele lika liange, omuo ntsimbu yoshe njikalingi via kumuvuahelesa."
30 Oku tele ali nakuhandeka evi viuma, vavengi vatsilielele muli ikeye.

Vusunga vuka Mipatula

31 Kaha Yesu uahandekele kuli Vayunda vaje vatsilielele muli ikeye nguendi, "Nga mutualelelaho kuononoka lizi liange, kaha cilivene mu vandongisi vange va vusunga,
32 kaha mukatantekeya vusunga, na vusunga kaha vukamipatula."
33 Vamukumbuluile nguavo, "Yetu tuvatekuluila va Avilahama kaha kanda tupueho tu vandungo ku muntu. Ulumbununa vika omo uhandeka nguove, 'Vakamipatula'?"
34 Yesu uavakumbuluile nguendi, "Mua vusunga vene njimileka nguange, uoshe alinga vupi napu ndungo ua vupi.
35 Ndungo kakele na muhela ua kutumamenena ku ntanga ije keti yendi, vuno honi muana ikeye atumamenena ntsimbu yoshe.
36 Nga Muana akupatula, cilivene ukapua uakupatuka.
37 Njatantekeya vene nguange muvatekuluila va Avilahama, vuno honi mulinakutonda ngila yakunjitsihilamo, omuo ku muesi lizi liange muli yeni.
38 Njihandeka vije vinjinamono kuli Tate, neni naua muapande kulinga vimunevu kuli ishueni."
39 Vamukumbuluile nguavo, "Avilahama ikeye tatetu." Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi,
"Nga muapuile mu vana va Avilahama, ngue muli nakulinga vialingile Avilahama.
40 Vuno honi mulinakutonda kunjitsiha, yala uje namilekesa vusunga vuje vunjevuile kuli Njambi. Eci keti cikeco calingile Avilahama.
41 Cilivene muli nakulinga vije vialingile isho."
Vahandekele kuli ikeye nguavo, "Yetu keti tuvana vaku vupangala, tuli na Tate umolika, ikeye Njambi likaliendi."
42 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Nga Njambi uapuile Ishueni, ngue muanjizange, omuo njahuma kuli

Njambi kaha yange uno. Kunjalizilile lika liange, vuno honi ikeye uanjitumine.
43 Nkuma vika kumuvuisisa vinjihandeka? Omuo kumutambula lizi liange.
44 Muahuma kuli Ishueni Satana, kaha muahangula kulinga mashungu a ishueni. Uapuile muka kutsiha hume hambangelo kaha uahona vusunga, omuo kumuesi vusunga muli ikeye. Omo akeja, akahandeka kuya muafuilamo, omuo ikeye uapua ua makuli naua ishe ya vaka makuli.
45 Vuno honi omuo njikahandeka vusunga, kumuasa kunjitsiliela.
46 Iya hhakati keni ahandeka nguendi nanjiuana na mulonga ua vupi? Nga njihandeka vusunga, kaha vika kumunjitsiliela?
47 Uoshe ahuma kuli Njambi evua mezi a Njambi. Mulonga omuo kumueku evuilila omuo kumuhumu kuli Njambi."

Yesu na Avilahama
48 Vakuluntu va Vayunda vamukumbuluile nguavo, "Nkuma kutuahandekele muacili omo tuahandeka nguetu u Kasamaliya kaha uli na lihamba ndi?"
49 Yesu uakumbuluile nguendi, "Kunjesi na lihamba, vuno honi njikasingimika Tate, kaha yeni ku munjisingimika.
50 Kunjekutonda vumpau vuange vavenia, vuno honi kuali ali nakutonda vumpau kaha ikeye naua muka kusompa.
51 Mua vusunga njimileka nguange, uoshe aniunga lizi liange kakatsiho."
52 Vakuluntu va Vayunda vahandekele kuli ikeye nguavo, "Tunamono cili vene nguetu uli na lihamba. Avilahama uatsile, kaha na tunanguizi va Njambi va Njambi vatsile, vuno honi uhandeka nguove, 'Uoshe aniunga lizi liange kakatsiho.'
53 Nkuma yove u uakama kupulakana tatetu Avilahama uje uatsa ndi? Na vaje tunanguizi va Njambi va Njambi vatsile. Usinganieka nguove yove iya?"
54 Yesu uavakumbuluile nguendi, "Nga njilihana vumpau yange vavenia, vumpau vuange kaha vunapu vuangoco. Tate ikeye muka kunjihana vumpau, ou muhandeka ngueni, Njambi yeni.
55 Cipue vene ku mumutantekeya. Vuno honi yange njimutantekeya, nga njihandeka nguange kunjimutantekeya, kaha njipua ua makuli ngue yeni. Vuno honi njamutantekeya naua njiniunga lizi liendi.
56 Ishueni Avilahama uavuahelele ngue akamone litangua njikeja, kaha ualimuene nakuvuahelela."

57 Kaha Vakuluntu va Vayunda vahandekele kuli ikeye nguavo, “Kanda uhete ha miaka makumi atanu (50), honi uamumono vati Avilahama?”
58 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Mua vusunga vene njimileka nguange, ntsimbu kanda Avilahama a semuke, yange kunjili.”
59 Nankuma vambatele mavue nakumuasha, vuno honi Yesu ua lishuekele nakuhuma mu vimbalaka via njivo ya Njambi.

9

Yesu Akanguisa Yala ua Semukile Vupuputua

1 Tele Yesu alinakuenda, uamuene yala uje ua semukile vupuputua.
2 Vandongisi vendi vamuhuile nguavo, “Mulongisi, iya ualingile vupi, ou yala indi visemi vendi, linga a semuke vupuputua?”
3 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Voshe kuvalingile vupi, uasemukile vupuputua linga vipangi via Njambi visholoke muli ikeye.
4 Tuapande kupanga vipangi viendi uje uanjitumine tuyeni tupange ntsimbu kucili mutania, omo vutsiki vukeja tukahona kupanga.
5 Ntsimbu njicili ha mavu, njinapu ceke ca vaka mavu.”
6 Omo uamanusuile kuhandeka evi, uajekuililile ha mavu kaha uambatele mavu a kupandakana na malenzi naku ahaka ha mesho a uje yala,
7 nakuhandeka kuli ikeye nguendi, “Ya, ukatane ku mesho ove mu cisali ca Siloame” (Siloame ilumbunuka vana mutumu). Kaha uaile nakutana omo uahilukile uaputukile kumona.
8 Vandambo vendi na vaje vamumuene laja tele acili muka kulomba vukuasi, vaputukile kuihula nguavo, “Ou keti ikeye uje yala uakele nakutumama na kulomba vukuasi ndi?”
9 Vamo vaputukile kuhandeka nguavo, “Ikeye vene.” Vamo vahandekele nguavo, “houe, vuno honi muntu lika ueka uakulifua nendi.”
Kaha ikeye uahandekele nguendi, “Yange vene uje yala.”
10 Vuno honi vatualeleleho kumuihula nguavo, “Kaha mesho ove anemuka vati?”
11 Uavakumbuluile nguendi, “Yala ivatumbula nguavo Yesu uambatele mavu nakunjihaka ha mesho, nakuhandeka kuli yange nguendi, ‘Ya ku Siloame ukatane.’ Kaha njaile nakutana mukemo njaputukile kumona.”
12 Vahandekele kuli ikeye nguavo, “Ali kuli honi?”
Uahandekele nguendi, “Kunjitantekeya.”

Vafaliseo Vatondesesa ha Kukanguisa eci

13 Vanehele uje yala uapuile kapuputua kuli Vafaliseo.
14 Liapuile litangua lia Sapalalo lije Yesu uemuisile uje yala.
15 Kaha Vafaliseo naua vaputukile kumuihula nguavo, cineja vati linga umone. Uahandekele kuli vakevo nguendi, “Uanjihakele mavu ha mesho ange. Kaha njataneneko, mukemo njili nakumona.”
16 Vamo va Vafaliseo vahandekele nguavo, “Ou yala kahumu kuli Njambi, omuo kekuniunga litangua lia sapalalo.”

Vuno honi vakuavo vahandekele nguavo, “Muka vupi asa vati kulinga vitantekeyeso evi?” Kaha vali hangunuine.

17 Kaha Vafaliseo vahandekele naua kuli uje kapuputua nguavo, “Uhandekaho vika hali ikeye? Mesho ove akeo anemuisile.”

Uahandekele nguendi, “Ikeye Kananguizi ua Njambi.”

18 Vakuluntu va Vayunda kuvatsilielele nguavo uapuile kapuputua kaha ali nakumona naua, kuvanga noho vasanene visemi va uje yala ivemuisile
19 nakuvehula nguavo, “Ou ikeye vene muneni, uje imuahandekele ngueni nasemuka vupuputua ndi? Cija vatihoni linga amone?”
20 Visemi vendi vakumbuluile nguavo, “Tuatantekeya vene nguetu ou ikeye munetu, naua ikeye vene uje uasemukile vupuputua,
21 vuno honi kutuatantekeyele cije canehesa linga amone, kaha kutuatantekeyele naua nauje nemuisa mesho endi. Muhuliseni, mukuluntu alihandekela ikeye vavenia.”
22 Visemi vendi vahandekele eci omuo vateuele vantuama va Vayunda, omuo vantuama va Vayunda valitavasanene nguavo uoshe ahandeka nguendi Yesu ikeye Kilistu vakamusheka mu njivo ya malombelo.
23 Nankuma visemi vendi vahandekele nguavo, “Nakolo, muhuliseni.”
24 Nankuma vasanene uje yala uapuile kapuputua lua mucivali, kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, “Hana kalemeso kuli Njambi! Tuatantekeya nguetu ou yala napu muka vupi.”
25 Uakumbuluile nguendi, “Kunjitantekeya indi muka vupi indi kuahi. Cuma cimo cinjitantekeya lika nguange njapuile njikapuputua, vuno honi hano njimona.”
26 Vahandekele kuli ikeye nguavo, “Nalingile vika kuli yove? Nakuimuisa vati?”
27 Uavakumbuluile nguendi, “Njamilekesa laja, vuno honi ku muanjivuilile. Vika mutondela naua kucivua? Neni naua mutonda kupua vandongisi vendi ndi?”

28 Kaha vaputukile nakuhandeka nguavo, “Yove ndongisi
uendi, vuno honi yetu tuvandongisi va Mosesa.
29 Tuatantekeya nguetu Njambi uahandekele kuli Mosesa,
vuno honi hali ou yala, kutuatantekeyele kuje kuahuma.”
30 Uje yala uakumbuluile nguendi, “Eci cinapu cuma
cakukomouesa! Kumuatantekeyele kuje ahuminina, vuno
honi nemuisa mesho ange.
31 Tuatantekeya nguetu Njambi kekuivuilila kuva ka vupi,
vuno honi akevuilila kuli uje muka kumulemesa na uje
muka kuononoka cizango cendi.
32 Hume kuva tangelele mavu, naumo uahi uevua muntu
uje emuisa muntu uasemukile vupuputua.
33 Nga ou yala kahumine kuli Njambi, ngue nevi ali
nakulinga viahi.”
34 Vamukumbuluile nguavo, “Yove uasemukililile mu vupi,
nkuma utonda kutulongesa ndi?” Kaha vamushekele mu
njivo ya malombelo.

Vupuputua vuamu Cimbembesi

35 Omo Yesu uevuile nguavo vanamusheke, kaha omo
uamuuanene, uahandekele nguendi, “Uatsiliela muli Muna
Muntu ndi?”
36 Uamukumbuluile nguendi, “Napu iya, Muene? Njileke,
linga njimutsiliele.”
37 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Uamumono, nou
ali nakuhandeka kuli yove ikeye vene.”
38 Uahandekele nguendi, “Muene, njitsiliela.” Kaha ua-
mulemesele.
39 Yesu uahandekele nguendi, “Njezile hano ha mavu mu
kusompa linga vaje kuvamono linga vamone, naua navaje
vamona linga keti vamone.”
40 Vamo va Vafaliseo vaje vakele hayehi nendi vovuile
eci vahandekele kuli ikeye nguavo, “Cili vene netu naua
tutupuputua ndi?”
41 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nga muapuile
tupuputua, ngue kumuesi na vupi. Vuno honi muhandeka
ngueni, ‘Tumona,’ vupi vueni hanga vuakala.”

10

Cisimo ca Kaniungi

1 Yesu uahandekele nguendi, “Mua vusunga vene njim-
ileka nguange, uoshe uje akovelela ku cikolo ca limba
lia vampanga napu kaniungi ua vusunga, vuno honi uje
alikuasesa ngila yeka napu muizi cipue muhuza,
2 vuno honi uje akovelela ku cikolo napu kaniungi ka
vampanga.

3 Muka kuniunga ku cikolo akamushokuelela cikolo, kaha
vampanga vakevu lizi liendi. Akavasana vampanga vendi
ha lizina nakuvatuamenena mukulovoka.
4 Omo nga natuhuisa voshe, akai kulutue luavo, kaha
vampanga vaka mukavangeya omuo vatantekeya lizi liendi.
5 Kuvakakava mungenzi, vuno honi vakamuteua omuo
kuvatantekeya lizi lia vangenzi."
6 Yesu ualikuasesele mezi aua kuli vakevo, vuno honi
kuvevuisisile viakele nakuhandeka kuli vakevo.

Yesu Ikeye Kaniungi Uacili

7 Kaha naua Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Cili
vene njimileka nguange, yange cikolo ca vampanga.
8 Voshe vezile kulutue luange vapuile vezi na mihuza,
vuno honi vampanga kuvevuililile kuli vakevo.
9 Yange cikolo, uoshe akovela kuhitila muli yange, ako-
voka, kaha akakovela nakulovoka na kuuana muila ua cili.
10 Muizi akeja lika na kuiva, na kutsiha na kupihisa, yange
njezilile lika linga vakale na muono uacili mukushula.
11 "Yange kaniungi uacili. Kaniungi uacili akatsila vam-
panga vendi.
12 Uakukumuna uje keti kaniungi naua kakele na vam-
panga, omo amona kangunga kaha aseza vampanga na
kuteua, kaha uje kangunga akuata vaje vampanga naku-
vashandola.
13 Uje uakukumuna ateua omuo kazangele vampanga.
14 Nji kaniungi uacili, njitantekeya vange kaha vange naua
vanjitantekeya,
15 ngue omuo Tate anjitantekeya nange naua njitantekeya
Tate, kaha njitsila vampanga vange.
16 Kaha njili na vampanga veka, vaje keti va mulimba lino,
njapande kuvaneha naua, kaha vakovuilila lizi liange. Kaha
vakapua vutanga vumo, na kaniungi umo.
17 "Mucifua eci vene Tate uanjizanga, omuo njihana
muono uange, linga njikauambate naua.
18 Naumo uahi akauambata kuli yange, vuno honi njihana
muono uange mukulihana. Njili nanzili yaku utula, naua
njili nanzili yaku uambata, eci kushika njinacambata kuli
Tate."
19 Kaha naua vantuama va Vayunda valihangunuine omuo
ya mezi aua.
20 Vuingi vuavo vahandekele nguavo, "Ali na lihamba
naua nazaluka, vika muli naku muivuililila?"
21 Vakuavo vakele nakuhandeka nguavo, "Aua keti mezi a
muntu uje ali na lihamba. Nkuma lihamba liasa kuimuisa
kapuputua ndi?"

Yesu Vamuviana

22 Ha ntsimbu ije ciuano ca Kukundika cakele ku cihela ca
Yelusalema. Capuile cisika,
23 na Yesu uakele nakuenda mu vimbalaka via njivo ya
Njambi, mu mbalanda ya Solomoni.
24 Kaha vantuama va Vayunda vamuzengelekele nakuhan-
deka kuli ikeye nguavo, “Vintsimbu vingahi ukatuseza mu
citanga? Nga yove Kilistu tuleke vusunga.”
25 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Njamilekele vuno honi
ku muanjitsilielelele. Vipangi vije njikapanga mu lizina lia
Tate, vihandeka vukaleho hali yange,
26 vuno honi kumuvitsiliela, omuo kumuakundamene ku
vampanga vange.
27 Vampanga vange vakevu lizi liange, kaha njivatan-
tekeya naua vakanjikavangeya.
28 Njikavahana muono uayaye, naua kuvakanongo.
Naumo uahi akavahumisa mu livoko liange.
29 Vije viananjihana Tate vinapu viakama kupulakana
vioshe, kaha naumo uahi asa kuvihumisa mu livoko lia Tate.
30 Tate nange tunapu umolika.”
31 Vantuama va Vayunda vambatele mavue linga va-
muashe.
32 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Njamipangela vipangi
viacili viavingi viakuhuminina kuli Tate, hali vioshe evi
njalingi cilihoni munjashela mavue?”
33 Vantuama va Vayunda vamukumbuluile nguavo, “Keti
nguavo ha vipangi viacili tukuashela mavue, vuno honi yove
uli nakushaula Njambi, omuo yove u muntu lika vuno honi
ulinakulilinga ngue u Njambi.”
34 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Nkuma kuvacisonekele
mu lishiko lieni nguavo, ‘Njahandekele nguange, mu van-
jambi ndi’?
35 Nga kuli vaje lizi lia Njambi liezile vavatumbuile nguavo
‘vanjambi’ (naumo uahi asa kuhaka kumukulo vije vivihan-
deka visoneka),
36 nkuma muhandeka ngueni uje Tate yanalelesa nakumu-
tuma ha mavu alinakushaula Njambi omuo njahandekele
nguange, ‘Nji Muna Njambi ndi’?
37 Nga kunjesi nakupanga vipangi via Tate, kaha keti
munjitsiliele,
38 vuno honi nga njilinakuvipanga, cipue vene kumunjit-
siliela, tsilieleni vipangi, linga mukatantekeye na kuvua
ngueni Tate ali muli yange kaha nange njili muli Tate.”
39 Kaha vesekele kumukuta vuno honi uapusunukile mu
mavoko avo.

40 Kaha uahilukilile naua musinia lia ndonga ya Yundau
ku cihela cije Iuano uakele nakumbuitikila ha kulivanga,
kaha uakakele kuje.
41 Vavengi vezile kuli ikeye nakuhandeka nguavo, “Iuano
kalingile vitantekeyeso vuno honi vioshe vije Iuano uahan-
dekele hali ou yala viapuile via vusunga.”
42 Kaha vavengi vamutsilielelele.

11

Kutsa ca Lazalu
1 Kuakele yala uakele nakuvavala ua lizina lia Lazalu uaku
Mbeteniya, kuje kuvakele vamunaina Maliya na Mata.
2 Ou ikeye Maliya uje uetilile Muene mazi akunika aseho
nakumuhunda ku viliato na vinkambu viendi ikeye uje
munaina Lazalu uakele nakuvavala.
3 Nankuma vamuanaye vatumine mezi kuli Yesu nguavo,
“Muene, uje kavusamba kove ali nakuvavala.”
4 Vuno honi omo Yesu uacivuile uahandekele nguendi,
“Eci kuvavala keti ca kutsa, vuno honi cinapu ca vumpau
vua Njambi, linga Muna Njambi vamujundule kuhitila muli
cikeco.”
5 Yesu uazangele Mata na munaina Lazalu.
6 Munima yakuivua nguavo Lazalu ali nakuvavala, uatu-
mameneko naua matangua avali kuje kuakele.
7 Kaha munima yakuivua ou muzimbu uahandekele kuli
vandongisi vendi nguendi, “Tuyeni ku nganda ya Yundeya
naua.”
8 Vandongisi vendi vahandekele kuli ikeye nguavo,
“Lambi, vantuama va Vayunda vatondele kukuasha mavue,
nkuma uciyako naua ndi?”
9 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Nkuma keti mahola
likumi na avali ha litangua ndi? Vaje vakakuenda mutania,
kuvekutsutsuka omuo vakamono ceke ca ha mavu.
10 Vuno honi vaje vakakuenda vutsiki vakatsutsuka, omuo
ceke kucesi muli vakevo.”
11 Munima yakuhandeka eci, uavalekele nguendi,
“Kavusamba ketu Lazalu nakosa tulo, vuno honi njiya
naku muhindula mutulo.”
12 Vandongisi vendi vahandekele kuli ikeye nguavo,
“Muene, nga nakosa tulo, kaha akahinduka.”
13 Yesu uahandekele kutsa ca Lazalu, vuno honi vakevo
vasinganiekele nguavo nahandeka nguendi nakosa tulo lika.
14 Kaha Yesu uavalekele vusunga nguendi, “Lazalu natsi.
15 Omuo yeni njavuahelela ngeci kunjakeleko, linga mut-
siliele. Vuno honi tuyeni kuli ikeye.”

16 Tomasi, ivatumbuile nguavo Mpasa, uahandekele kuli
vakuavo vandongisi nguendi, “Netu tuyeni, linga tukatse
nendi.”

Yesu Ikeye Kusanguka na Muono

17 Omo Yesu uahetele, uauanene Lazalu tele ali na matan-
gua auana mu cihilo.
18 Mbeteniya yapuile kuyehi na nganda ya Yelusalema mu
mantambo atatu lika,
19 kaha vuingi vua Vayunda vezile kuli Mata na Maliya
mukuva simpisa omuo hakutsa ca munaina Lazalu.
20 Omo Mata uevuile nguavo Yesu ali nakuija, ua-
musheshele, tele Maliya ali mu njivo.
21 Mata uahandekele kuli Yesu nguendi, “Muene, nga
unakele kuno, muanetu ngue katsile.
22 Vuno honi cipue ntsimbu ino njatantekeya nguange
vioshe ulomba kuli Njambi, akakuhanavio.”
23 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muanoko ahin-
duka naua.”
24 Mata uahandekele kuli ikeye nguendi, “Njatantekeya
vene nguange akahinduka ha ntsimbu ya kusanguka ha
litangua lia mamanusuilo.”
25 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Yange kusanguka
na muono, voshe vaje vatsiliela muli yange, cipue vakatsa,
vakayoya naua,
26 kaha uoshe ayoya nakutsiliela muli yange kakatsiho.
Utsiliela eci ndi?”
27 Uahandekele kuli ikeye nguendi, “Eyo, Muene, Njat-
siliela nguange yove Kilistu Muna Njambi, uje akeja hano
ha mavu.”

Yesu Alila

28 Munima yakuhandeka evi, Mata uaile nakusana mu-
naina Maliya, uamusanenene kuali kaliendi nakumulekesa
nguendi, “Mulongisi uno ali nakukusana.”
29 Kaha omuo uacivuile, uakatukile vuasi vuasi nakuya
kuli Yesu.
30 Honi Yesu tele kanda ahete hembo, vuno honi uakele ku
cihela kuje kualiuanenene na Mata.
31 Vayunda vaje vakele nendi mu njivo nakumusimpisa,
vamuene Maliya akatuka vuasi vuasi nakuya hambanza, va-
mukavele omuo vasinganiekele nguavo alinakuya ku cihilo
nakulililako.
32 Omo Maliya uahetele kuje kuakele Yesu nakumumona,
uauililile ku viliato viendi nakuhandeka nguendi, “Muene,
nga unakele kuno ngue muanetu katsile.”
33 Omo Yesu uamumuene alinakulila na vaje Vayunda
vezile navo, uakele na vusiua cikuma mu Cimbembesi.

34 Kaha uahandekele nguendi, “Mua mutsindi kuli?”
Vahandekele kuli ikeye nguavo, “Muene, ija umone.”
35 Yesu ualilile.
36 Kaha Vayunda vahandekele nguavo, “Haaa! Taleni mua muzangelelele!”
37 Vuno honi vamo vavo vahandekele nguavo, “Keti ikeye uje uemuisile uje yala ua kapuputua ndi, vikahoni kalingililile ou yala linga keti atse?”

Yesu Asangula Lazalu
38 Kaha Yesu naua uakele na vusiua cikuma, kaha uaile ku cihilo. Capuile cihilo cakuhinda mu livue, kuakele livue ku cikolo ca cihilo.
39 Yesu uahandekele nguendi, “Humiseniko livue eli.”
Mata munaina ya uje yala uatsile, uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, ntsimbu ino alinakunika, omuo ali na matangua auana mu cihilo.”
40 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nkuma kunjakulekele nguange nga uatsilielele nga umona vumpau vua Njambi ndi?”
41 Kaha vahumisileko livue. Kaha Yesu uandukile nakuhandeka nguendi, “Tate, njantsantselako ha kunjivua.
42 Njatantekeya nguange ukanjivu ntsimbu yoshe, vuno honi njahandeka evi ha mesho a vantu ava vanemana hano, linga vatsiliele nguavo yove uanjitumine.”
43 Munima yakuhandeka evi, uatambakanene nguendi, “Lazalu, humamo!”
44 Uje uatsile uahindukile, oku mavoko na mikono yendi yakukuta na vintanga, na cihanga cendi vacizengele na ntanga. Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muzituleni, kaha mueceleni aye.”

Vutumbe vua Kutsiha Yesu
(Mateu26:1-5; Mako14:1-2; Luka22:1-2)
45 Vuingi vua Vayunda vaje vezile na Maliya omo vamuene vialingile Yesu, vatsilielele muli ikeye,
46 vuno honi vamo vaile kuli Vafaliseo nakuvalekesa vialingile Yesu.
47 Nankuma vakuluntu va tusasendote na Vafaliseo valiuanene na vaka mpunga nakuhandeka nguavo, “Vika vituapande kulinga? Omuo ou yala alinakulinga vitantekeyeso viavingi.
48 Nga tumuecelela muje vene, kaha muntu uoshe akatsiliela muli ikeye, kaha Valoma vakeja naku pihisa njivo ya Njambi na lifuti lietu.”
49 Vuno honi umo uavo, Kayafase, uje uapuile kasasendote uakama ha muaka uje, uahandekele kuli vakevo nguendi, “Navimo viahi vimutantekeya!

50 Kumuevuile nguavo cacili muntu umolika kutsila vantu,
kupulakana lifuti lioshe kunonga."
51 Kahandekele eci mu nzili yendi lika, vuno honi
mukupuako kasasendote uakama ha muaka uje, uananguile
nguendi Yesu napande kutsila vantu,
52 kaha keti vantu lika vuno honi kukungulula vana va
Njambi na vaje valishandokela ku mafuti eka.
53 Kuhuma ha litangua lije vatondele ngila ya kumutsihil-
amo.
54 Nankuma Yesu kalisholuele ceka naua kuli Vayunda,
vuno honi uahumine kuje nakuya ku nganda ije ivatumbuile
Efalime ku mutambela uje uakele kuyehi namu mpambo,
kaha uakakele kuje na vandongisi vendi.
55 Tele Ciuano ca Paseka ya Vayunda cakele kuyehi,
vavengi vahumine mu lifuti nakuya ku Yelusalema ntsimbu
kanda Paseka ihete nakulilelesa vakevo vavenia.
56 Vakele nakutonda Yesu kaha vakele nakulihozola umo
na mukuavo oku tele vali mu vimbalaka via njivo ya Njambi
nguavo, "Musinganieka vika? Nkuma cilivene keja kuno ku
ciuano ndi?"
57 Honi vakuluntu va tusasendote na Vafaliseo vashikile
nguavo uoshe uje atantekeya kuje kuali Yesu avalemuise,
linga vamukuate.

12

Maliya Avuavesa Yesu ku Mbeteniya
(Mateu26:6-13; Mako14:3-9)

1 Tele matangua atanu na limo kanda ahete a paseka, Yesu
uezile ku Mbeteniya kuimbo lia Lazalu, uje ya sanguile Yesu
kuvatsi.
2 Vamuvuaheselele kulia ca cinguezi, Mata uamuhanene
via kulia, na Lazalu uapuile umo uavaje vakele nendi ku
mesa.
3 Maliya uambatele kantsazi kakupuisa hhakati ka mazi a
luengo luacili nakuvuavesa ku viliato via Yesu nakuhunda
viliato viendi na vinkambu viendi, kaha njivo yoshe
yashulile na luengo luacili lua mazi.
4 Vuno honi Yundasa Sakaliote, umo ua vandongisi vendi
(ikeye uje akamuenda vungungu), uahandekele nguendi,
5 "Vika aua mazi a luengo lua cili ku va alandesela ha
vimbongo via muuaya uaya viakupua vihita vitatu (300) na
kuviana ku tuhutu?"
6 Uahandekele evi keti ngue uakele nakuniunga vuino
tuhutu vuno honi omuo uapuile muizi, uakele na cikuama
cakuhaka vimbongo muje muakele nakuiva.
7 Yesu uahandekele nguendi, "Mueceleni atumbikile ha
ntsimbu yange ya kunjitsinda.

8 Tuhutu mukala navo ntsimbu yoshe, vuno honi yange
kumukakala nange ntsimbu yoshe."

Vutumbe vua kutsiha Lazalu

9 Omuo civunga ca Vayunda ca tantekeyele nguavo ali
kuje, vezile keti lika omuo ya Yesu vuno honi kuija naku-
mona Lazalu, uje ivasanguile ku vatsi.
10 Kaha vakuluntu va tusasendote vasinganiekele muakut-
sihila Lazalu naua.
11 Omuo ya vije vialingiuile kuli ikeye vuingi vua Vayunda
va vavianene kaha vatsilielelele Yesu.

Yesu Akovela na Vumpau mu Yelusalema
(Mateu21:1-11; Mako11:1-11; Luka19:28-40)

12 Omuo kuacele liamukuavo vantu vavengi vezile ku
ciuano kaha vovuile nguavo Yesu ali nakuija ku nganda ya
Yelusalema.
13 Kaha vambatele mintango ya miti ya mambale naku-
mushesha oku vatambeka nguavo, "Hosana! Hosana!
Uakukuisuliua uje eja mu lizina lia Muene, Shukulu ua
Isaleli!"
14 Kaha Yesu uauanene muna cimulu, kaha ualondeleho
nakutumama, ngue muje vacisoneka mu visoneka nguavio,
15 "Keti uteue, muana ua mpuevo ua Zioni,
tala, Muene yove ali nakuija
natumama ha muongo ua muna cimulu!"
16 Vandongisi vendi kuvatantekeyele evi hakulivanga,
vuno honi omuo Yesu vamujunduile mu vumpau vuendi,
kaha vanukile nguavo evi viuma vavisonekele hali ikeye
kaha vialingiuile kuli ikeye.
17 Civunga cije cakele nendi omo muahinduile Lazalu na
kumuhumisa mu cihilo nakumusangula kuvatsi vahanene
vukaleho.
18 Omo civunga cevuile nguavo nalingi vitantekeyeso kaha
vaile nakuliuana nendi.
19 Kaha Vafaliseo vahandekele kuli umo na mukuavo
nguavo, "Taleni, mavu oshe ali nakumukava."

Vangelengu vamo vatonda Yesu

20 Hhakati kavaje vaile na kulemesa ku ciuano, vamo
vapuile Vangelengu.
21 Kaha vezile kuli Filipu uje uahumine ku Mbetesainda
ku nganda ya Ngalileya, vahandekele kuli ikeye nguavo,
"Muene, tutonda linga tumone Yesu."
22 Filipu uaile nakuleka Anduleo, kaha Anduleo uaile na
Filipu nakuleka Yesu.
23 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, "Ntsimbu inahete
linga Muna Muntu vamujundule.

24 Cilivene njimileka nguange, kuvanga nona ya tiliku iuile
ha mavu na kutsa, kaha ikakala likaliayo, vuno honi nga itsa,
kaha ikahaka vushuka vua vuingi.
25 Voshe vaje vazanga miono yavo vaka izimbalesa, kaha
na vaje voshe vazinda miono yavo hano ha mavu vanalitu-
likila miono yayaye.
26 Nga uoshe uje anjipangela napande kunjikava, kaha
kunjikakala yange, na vangamba vange vakakalako. Uoshe
anjipangela, na Tate akamusingimika.

Yesu Ahandeka ha Kutsa cendi

27 "Mutima uange uli nakulinienga. Kaha njikahandeka
vika, 'Tate, njohiele ha hola ino ndi'? Houe, omuo ha cuma
eci njinahete ha hola ei.
28 Tate, lemesa lizina liove."
Kaha lizi liahumine muilu ngualio, "Njalilemesa, kaha
njikalilemesa naua."
29 Civunga cije cemanene kuje cevuile evi kaha va-
handekele nguavo muhiato unalumu. Veka vahandekele
nguavo, "Kangelo nahandeka kuli ikeye."
30 Yesu uavakumbuluile nguendi, "Eli lizi linezila omuo
yeni, keti yange.
31 Eci cinapu kusompa ca mavu, honi muka kuyula ua
hano ha mavu vaka muhumisaho.
32 Nga yange omo vaka njijundula hano ha mavu, vantu
voshe vakeja kuli yange."
33 Uahandekele eci kumuesa kutsa cije cakatsilamo.
34 Civunga camukumbuluile nguavo, "Tunevu ku lishiko
ngualio Kilistu akayoya miaka yoshe. Cineja vati uhandeke
nguove Muna Muntu vakamujundula? Iya honi ou Muna
Muntu?"
35 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Ceke cili neni
lika muka ntsimbu kakandende. Endeni oku muli na ceke,
linga milima keti imihiane, uje enda mu milima, kekutan-
tekeya kuje ali nakuya.
36 Ha ntsimbu ije mucili na ceke, tsilieleni mu ceke, linga
mukapue vana va ceke."

Kuhona Kutsiliela ca Vantu

Munima yakuhandeka evi, Yesu uaile nakulishueka.
37 Cipue vene ualingile vitantekeyeso viavingi hhakati
kavo, vuno honi vantuama va Vayunda kuvamutsilielele.
38 Eci capuile kushulisisa lizi liahandekele kananguizi ua
Njambi Isaya ngualio:
"Muene, iya natsiliela muzimbu uetu,
kaha kuli iya livoko lia Muene kuvanalisholuela?"

39 Kaha kuvatsilielelele, omuo Isaya naua uahandekele nguendi,
40 “Napuisa mesho avo vupuputua
nakukolesa mitima yavo,
linga mesho avo keti amone,
na mitima yavo keti ivuisise kaha kuvakatengulukila
kuli yange linga njika vakanguise.”
41 Isaya uahandekele eci omuo uamuene vumpau vuendi na kuhandeka hali Yesu.
42 Cipue vene ngoco, vamo vantuama va Vayunda vavengi vatsilielelele muli ikeye. Vuno honi omuo hakuteua Vafaliseo kuvalitavelelele, hakuteua nguavo vakavasheka mu njivo ya malombelo,
43 omuo vazangele kulemesa ca vantu kupulakana kulemesa ca Njambi.

Mezi a Yesu Akavasompa
44 Kaha Yesu uatambakanene cikuma nguendi, “Uoshe atsiliela muli yange, katsilielele muli yange lika vuno honi muli uje ua njitumine.
45 Kaha uoshe uje amona yange, namono naua na uje ua njitumine.
46 Njineja ngue ceke ha mavu, linga uoshe atsiliela muli yange keti akale mu milima.
47 Kunjikasompo uoshe uje evua mezi ange nakuhona kuaniunga, omuo kujezile mukusompesa mavu, vuno honi muku ovola.
48 Uje uoshe anjiviana nakuhona kutambula lizi liange alina muka kusompa, ha litangua liama manusuilo lizi eli njahandeka likapua ngue muka kusompa.
49 Omuo kunjahandekele mu nzili yange lika, vuno honi Tate uje uanjitumine ikeye vavenia nanjihana lishiko muje munjikahandekela.
50 Kaha njatantekeya nguange lishiko liendi linapu muono uayaye. Evi njihandeka, nankuma, njihandeka kuya muje Tate muananjilekela.”

13

Yesu Atanesa Viliato via Vandongisi vendi
1 Tele kanda ciuano ca Paseka cihete, Yesu uatantekeyele nguendi ntsimbu yendi yakuhuma ha mavu nakuya kuli Ishe inahete. Ha kuzanga vendi vaje vakele ha mavu, uavazangele nakumamanusuilo.
2 Kaha ha kulia ca cinguezi, Satana tele nakovela laja mu mutima ua Yundasa Sakaliote, muna Simoni, uje aka-muenda vungungu,

3 Yesu ha kutantekeya nguendi Ishe namuhana vioshe mu
mavoko endi, omuo uahumine kuli Njambi kaha naua ali
nakuhiluka kuli Njambi,
4 uakatukile ku mesa, uashuluile cikovelo cendi cahelu,
kaha ualikutile ntanga yendi mu mbunda.
5 Kaha uetilile mema mu lilonga, nakuputuka kutanesa
viliato via vandongisi vendi, kaha uavahundile na ntanga
ije ya likutile mu mbunda.
6 Uezile kuli Simoni Petulu, kaha Petulu uahandekele
nguendi, “Muene, ukatanesa viliato viange ndi?”
7 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Vinjili nakulinga ku-
muvitantekeya ha ntsimbu ino, vuno honi kulutue muka
vitantekeya.”
8 Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Ku ukatanesaho
viliato viange.”
Yesu uamukumbuluile nguendi, “Nga kunjikutanesa, ku
ukapu naua ndongisi uange.”
9 Simoni Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene,
keti utanese lika viliato viange vuno honi utanese na ma-
voko ange na mutue uange!”
10 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Uoshe uje natana
katela kutana naua, kuvanga lika ku viliato viendi, vuno
honi muvila uendi una lele laja, kaha neni mualele, vuno
honi keti muva voshe.”
11 Omuo uatantekeyele uje akamuenda vungungu, ha
cuma eci mukemo uahandekele nguendi, “Keti muva voshe
munalele.”
12 Omuo Yesu uamanusuile kuvatanesa ku viliato viavo,
kaha uambatele kazaku kendi nakuzala, uahilukile nakuka-
tumama ku mesa, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi,
“Muatantekeya vinjinalingi kuli yeni ndi?”
13 Mukanjitumbula ngueni, “Mulongisi na Muene, eyo
mukahandeka muacili, omuo omu mukemo vene munjafua.
14 Nga yange vene Muene ueni na Mulongisi ueni, njami-
tanesa ku viliato vieni, neni naua muapande ku tanesa umo
na mukuavo ku viliato vieni.
15 Omuo yange njamihana cimueso, linga neni mulinge
munjinalingi kuli yeni.
16 Cilivene muavusunga njimileka nguange, ngamba ka-
pulakana muene uendi, cipue kanganda kasa kupulakana
uamutumine.
17 Nga muatantekeya evi viuma, kaha mupua
vakukuisuliua nga muvilinga.
18 “Kunjesi nakuhandeka muva voshe, njatantekeya ava
njinahangula. Vuno honi linga visoneka vilishulisilile vije

vihandeka nguavio, 'Uje ualile mbolo yange lelo na njitengulukila.'
19 Njimileka eci ha ntsimbu ino kanda vilingiue, linga
omuo vikalingiua mukatsiliele ngueni, 'Yange vene ikeye.'
20 Cilivene muavusunga njimileka nguange, uoshe uje
atambula uje injituma natambula yange, kaha uoshe anji-
tambula atambula uje uanjitumine."

Yesu Ahandeka hali Uje Akamuenda Vungungu
(Mateu26:20-25; Mako14:17-21; Luka22:21-23)
21 Munima yakuhandeka evi, Yesu uakele na vusiua
mu Cimbembesi, kaha uahandekele nguendi, "Cilivene
muavusunga njimileka nguange, umo ueni akanjenda vun-
gungu."
22 Vandongisi vendi valitalele umo na mukuavo, kuvatan-
tekeyele uje yahandekele.
23 Umo ua vandongisi vendi uje Yesu yazangele cikuma,
uajendamenene cikuma ha ntulo ya Yesu,
24 nankuma Simoni Petulu uayevetele kuli ikeye nguendi,
"Muihule atuleke uje yali nakuhandeka."
25 Omuo uajendamenene cikuma kuli Yesu, uamuhuile
nguendi, "Muene, nkuma iya honi?"
26 Yesu uamukumbuluile nguendi, "Uje vene injikahana ei
mbazuvuila ya mbolo munima yakuitanta mu lilonga." Kaha
omo naitanta, uaihanene Yundasa, muna Simoni Sakaliote.
27 Munima yakutambula uje mbazuvuila ya mbolo, Satana
uakovelele muli Yundasa. Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye
nguendi, "Linga vuasi vije viutonda kulinga."
28 Naumo uahi kuje ku mesa uatantekeyele vika uahan-
dekelele evi kuli ikeye.
29 Vamo vasinganiekele nguavo, omuo Yundasa uapuile
muka kuniunga cikuama ca vimbongo, Yesu uamulekele
nguendi, "Landa vije vitondeka ha ciuano," cipue ahaneko
vimo kuli tuhutu.
30 Munima ya kutambula mbazuvuila ya mbolo, hajevene
uahumineho. Tele vutsiki.

Lishiko Lialiha
31 Omo Yundasa uahumineho, Yesu uahandekele nguendi,
"Vuavuno Muna Muntu vamulemesa, kaha muli ikeye naua
Njambi vamulemesa.
32 Nga Njambi vamulemesa kuhitila muli ikeye, na Njambi
naua akamulemesa kuhitila muli ikeye vavenia, naku-
mulemesa ha ntsimbu ije vene.
33 Vana vavandende, njili neni katsimbu kakandende lika.
Mukanjitonda, ngue muje munjahandekele kuli vantuama

va Vayunda mukemo naua njihandeka kuli yeni nguange, ‘Kunjili nakuya, kumukasa kuyako.’

34 Njimihana lishiko lialiha: lizangeni umo na mukuavo. Ngue munjinamizangelamo, neni naua muapande kulizanga umo na mukuavo.

35 Hakulinga eci vantu voshe vakatantekeya nguavo mu vandongisi vange, nga muli na cizango hali umo na-mukuavo.”

Yesu Ahandeka ngeci Petulu Akamuviana
(Mateu26:31-35; Mako14:27-31; Luka22:31-34)

36 Simoni Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, kuli ulinakuya?” Yesu uamukumbuluile nguendi, “Oku njili nakuya kumuasa kunjikava ha ntsimbu ino, vuno honi mukanjikava munima.”

37 Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, vika kunjasela kukukava ha ntsimbu ino? Njikatula muono uange hali yove.”

38 Yesu uakumbuluile nguendi, “Nkuma ukasa kutula muono uove hali yange ndi? Muavusunga vene njikuleka nguange, ntsimbu kanda ndemba atambeke ukanjiviana lutatu.

14

Yesu Ikeye Ngila yakuya kuli Tate

1 “Keti mulinienge mu mitima yeni, tsilieleni muli Njambi kaha tsilieleni muli yange naua.

2 Mu njivo ya Tate muakala milili yaingi, nga ketimo, nga njamileke nguange njiya nakumivuahesela cihela ndi?

3 Honi nga njiya nakumivuahesela cihela, njikeja naua nakumiambata yange vavenia, linga kuje kunjakala neni mukakaleko.

4 Kaha honi mukatantekeya ngila ya kuje ku cihela kunjili nakuya.”

5 Tomasi uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, kututantekeya oku ulinakuya, tukatantekeya vati ngila?”

6 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Yange ngila, na vusunga, na muono. Naumo uahi eja kuli Tate, kuvanga kuhitila muli yange.

7 Nga muatantekeya yange, kaha na Tate muamutantekeya naua, kuhuma hano kutuala kulutue muamutantekeya kaha mua mumono.”

8 Filipu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, tumuese Isho, kaha tuapuisamo.”

9 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nkuma kunjakele nove ntsimbu yailaha Filipu, vuno honi na ntsimbu

ino kanda unjitantekeya ndi? Uoshe namono yange namono na Tate naua, uhandeka vatihoni nguove, 'Tumuese Tate'?
10 Nkuma ku uatsilielele nguove njakala muli Tate, na Tate uakala muli yange ndi? Mezi aua njihandeka kuli yeni," kunjesi nakuhandeka mu nzili yange vavenia, vuno honi Tate uakala muli yange ikeye akapanga vipangi viendi.
11 Njitsilieleni ngueni njakala muli Tate kaha na Tate uakala muli yange, vuno honi nga kumunjitsiliela, kaha tsilieleniko lika vipangi njili nakulinga.
12 Muavusunga vene njimileka nguange, uoshe atsiliela muli yange na ikeye akalinga vipangi vinjili nakulinga, cilivene akalinga vipangi viakama kupulakana evi, omuo njilinakuya kuli Tate.
13 Njikalinga coshe mukalomba mu lizina liange, linga Tate vaka mulemese kuhitila muli Muana,
14 Nga mulomba cili coshe mu lizina liange, njikamilingilaco.

Cikulaheso ca Cimbembesi Uakulela
15 "Nga munjizanga, mukaniunga mashiko ange.
16 Njikalomba Tate, kaha akamihana mukuasi mukuavo, uje akakala neni miaka yoshe.
17 Ou ikeye Cimbembesi ua vusunga, uje vaka mavu kuvasa kumutambula, omuo kuvekumumona cipue kumutantekeya. Yeni mu mutantekeya, omuo uakala neni, naua akakala muli yeni.
18 "Kunjikamiseze ngue vantsiua, njikeja kuli yeni.
19 Muka ntsimbu kakandende vaka mavu kuvakanjimono, vuno honi yeni mukanjimona. Omuo njayoya, neni naua mukayoya.
20 Ha litangua lije mukatantekeya ngueni njakala muli Tate, kaha yeni muakala muli yange, nange naua muli yeni.
21 "Voshe vaje vali na mashiko ange naku aniunga vakevo vaje vanjizanga, kaha voshe vaje vanjizanga na Tate akavazanga, nange naua njikavazanga kaha njikalisholola yange vavenia kuli vakevo."
22 Yundasa (keti Sakaliote) uahandekele kuli ikeye nguendi, "Muene, cikapua vati linga ukalisholole yove vavenia kuli yetu, vuno honi keti ku vaka mavu?"
23 Yesu uamukumbuluile nguendi, "Uje uoshe uanjizanga akaniunga lizi liange. Kaha na Tate akamuzanga, kaha tukeja kuli ikeye nakutumama hamo nendi.
24 Uoshe uje kanjizanga, kaniungu mezi ange, na mezi munevu keti ange, vuno honi a Tate uje uanjitumine.
25 "Njahandeka evi viuma kuli yeni ha ntsimbu ino njili neni.

26 Vuno honi Mukuasi, Cimbembesi Uakulela, uje Tate
akatuma kuhitila mu lizina liange, akamilongesa vioshe,
nakumianukisa vioshe njahandeka kuli yeni.
27 “Ciyulo cikale neni, ciyulo cange njamihana. Kunjici-
hana kuli yeni ngue muje mavu akahanenamo. Mitima yeni
keti ilinienge, naua keti muteue.
28 Muevuile omo njahandekele kuli yeni nguange, ‘Njili
nakuya, kaha njikeja naua kuli yeni.’ Nga muanjizangele,
ngue muavuahelela ngueni njiya kuli Tate, omuo Tate
uakama kupulakana yange.
29 Njimileka viuma evi ntsimbu kanda vilingiue, linga
omuo vikalingiua mutsiliele.
30 Kunjikahandeka cikuma neni, omuo muka kuyula ua
hano ha mavu alinakuija. Kesi na nzili hali yange,
31 vuno honi njilinga ngue omuo muananjishikilamo Tate
linga mavu akatantekeye nguauo njazanga Tate.
“Katukeni, tuyeni tuhume kuno ku cihela.

15

Yesu Ikeye Mukolovozi ua Vusunga

1 “Yange mukolovozi ua vushuka vua vusunga, kaha Tate
ikeye ndimi.
2 Ikeye akatete mintango muli yange ije kuyimi vushuka.
Kaha muntango uoshe uje uima vushuka aunonga linga
uime vushuka vua vuingi.
3 Vamilelesa laja na lizi lije njahandeka kuli yeni.
4 Kaleni muli yange ngue omuo yange njakala muli yeni.
Ngue omuo muntango kuuasa kuima vushuka hali kaliauo
vuno honi kuvanga ukala ha mukolovozi, neni naua ku-
vanga mukale muli yange.
5 “Yange mukolovozi, kaha yeni munapu mintango kaha
vaje vakakala muli yange nange njikakala muli vakevo.
Kaha vakema vushuka vua vuingi, omuo kuakuhona yange
nacimo cahi muasa kulinga.
6 Uje uoshe kakala muli yange vakamumbila ngue
muntango kaha akoma, kaha mintango ya cifua eci vaka
yihaka hamo nakuyumbila mu tuhia nakuitsimika.
7 Nga mukala muli yange, na mezi ange akakala muli yeni,
lombeni vioshe vimutonda, kaha vakamihanavio.
8 Mucifua eci, Tate vaka mulemesa cikuma omo nga
mukema vushuka vua vuingi na kupua vandongisi vange.
9 Ngue muje muanjizanga Tate, nange vene njamizanga,
kaleni mu cizango cange.

10 Nga muniunga mashiko ange, mukakala mu cizango
cange ngue muje yange munjaniungila mashiko a Tate
nakukala mu cizango cendi.
11 “Njahandeka viuma evi kuli yeni linga kuvuahelela
cange cikale muli yeni, kaha kuvuahelela ceni cikapuisemo.
12 Eli likelio lishiko liange, lizangeni umo na mukuavo
ngue munja mizangela.
13 Naumo uahi alina cizango cakama ngue eci, cakutsila va
vusamba vendi.
14 Muva vusamba vange nga mulinga vije vinjimishika.
15 Kunji kamisana vandungo naua, omuo vandungo
kuvekuntatekeya vije via kalingi Muene uavo, vuno
honi njamisana vavusamba vange, omuo njamitantekeyesa
vioshe vije vinjevuile kuli Tate.
16 Kumuanjihanguile vuno honi njamihanguile. Kaha
njamihanguile nguange mukeme vushuka, vushuka vuje
kuvukahu, linga Tate akamihane vioshe vije vimukalomba
mu lizina liange.
17 Njili nakumihana aua mashiko linga mukalizange umo
na mukuavo.

Cizindo ca Vaka Mavu
18 “Nga vaka mavu vaka mizinda, mutantekeye ngueni
vazindile yange tele kanda vazinde yeni.
19 Nga muakundamene ku vaka mavu, ngue vaka mavu
vaka mizanga ngue muvavo. Omuo kumuakundamene kuva
ka mavu, vuno honi njamihangula kuhuma kuli vaka mavu,
nankuma vaka mavu vamizinda.
20 Anukeni lizi lije linjahandekele kuli yeni nguange,
‘Vandungo kuvasa kupulakana vimiene vavo.’ Nga vanji-
pakesele, kaha neni naua vakamipakesa, nga vaniungile lizi
liange, kaha neni naua vakaniunga mezi eni.
21 Vuno honi vakalinga vioshe evi kuli yeni omuo lizina
liange, omuo kuvatantekeya uje uanjitumine.
22 Nga kunjezile nakuhandeka kuli vakevo ngue kuvakele
na vupi, vuno honi kuvesi nacimo cije casa kuvohiela ku
vupi vuavo.
23 Uoshe uanjizinda, uazinda Tate naua.
24 Nga kunjalingile vipangi vije naumo uahi uavilinga
hhakati kavo, nga kuvesi na vupi, vuno honi vanavimono,
kaha vananjizindi nakuzinda Tate.
25 Capuile kushulisisa lizi lije livasoneka mu lishoko liavo
nguavo, ‘Vanjizindile kuakuhona mulonga.’
26 “Vuno honi omo Mukuasi akeja, uje injikatuma kuli yeni
kuhuminina kuli Tate, cipue Cimbembesi ua vusunga uje
akahuminina kuli Tate, akahandeka vukaleho vuange.

27 Neni naua mukahana vukaleho omuo munakala nange
hume hambangelo.

16

1 “Njahandeka evi kuli yeni, linga keti mukahilukile mu-
nima ku kutsiliela ceni.
2 Vakamisheka mu vinjivo via malombelo. Cilivene
ntsimbu ikaheta omo vaje vakamitsiha vakasinganieka
nguavo mukulinga evi vali nakuhana mulambu uakulemesa
kuli Njambi.
3 Kaha vakalinga evi omuo kuvantatekeya Tate cipue
yange.
4 Vuno honi njinamileke evi omo ntsimbu yavio ikeja linga
mukanuke ngueni njamilekelevio.

Cipangi ca Cimbembesi Uakulela

“Kunjahandekele viuma evi kuli yeni hambangelo, omuo
njakele neni.
5 Vuno honi hano njili nakuya kuli uje uanjitumine, vuno
honi na umo uahi hali yeni anjihula nguendi, ‘Ulina kuya
kuli?’
6 Omuo njinahandeka evi kuli yeni, vusiua vunashulu mu
mitima yeni.
7 Cipue ngocovene njimileka vusunga, cacili kuli yeni nga
njiya, nga kunjiyi, mukuasi kakeja kuli yeni, vuno honi nga
njiya, njikamutuma kuli yeni.
8 Kaha omo akeja, akamuesa vaka mavu ha vupi na
vusunga na cisompelo,
9 ha vupi, omuo kuvanjitsilielelele,
10 ha vusunga, omuo njilinakuya kuli Tate kaha kumukan-
jimono naua,
11 ha cisompelo, omuo muka kuyula mavu vanamusompo
laja.
12 “Njicili navia vingi via kuhandeka neni, vuno honi
vimilemuuila cikuma.
13 Omo Cimbembesi ua vusunga akeja, akamituamenena
ku vusunga vuoshe, omuo kakahandeka mu nzili yendi,
vuno honi akahandeka vije via kevua, nakuhandeka kuli
yeni viuma vije vikeja.
14 Akanjijundula omuo akambata viange nakumilekavio.
15 Vioshe vije viali navio Tate vinapu viange. Mucifua
eci vene njahandekele nguange akambata vije viange naku-
milekavio.

Vusiua na Kuvuahelela

16 “Muka ntsimbu kakandende lika, kumukanjimono, kaha
naua muka ntsimbu kakandende lika, mukanjimona.”

17 Kaha vamo va vandongisi vendi valihandekesele umo
na mukuavo nguavo, “Vika alinakulumbununa mukuhan-
deka kuli yetu nguendi, ‘Muka ntsimbu kakandende lika,
kumukanjimono, kaha naua nguendi muka ntsimbu kakan-
dende lika, mukanjimona’, omuo ‘Njili nakuya kuli Tate’?”
18 Vahandekele nguavo, “Vika alinakulumbununa omo
alinakuhandeka nguendi, ‘Muka ntsimbu kakandende lika’?
Kututantekeya evi alinakuhandeka.”
19 Yesu mukutantekeya nguendi vatondele kumuihula,
kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muli nakulihan-
dekesa yeni vavenia vika njalumbununa omo njahandeka
nguange, ‘Muka ntsimbu kakandende lika kumukanjimono,
naua muka ntsimbu kakandende lika mukanjimona’?”
20 Mua vusunga vene njimileka nguange, mukalila na
kusikoka cikuma vuno honi vaka mavu vaka vuahelela,
muka pihilila, vuno honi kupihilila ceni cikahimpuka ku-
vuahelela.
21 Nga mpuevo ali ku cihela ca kusemena, akevu kuvavala,
omuo ntsimbu yendi yahete. Vuno honi nga muana nase-
muka, kekuvuluka naua kuje kuvavala ca nevuile omuo
cakuvuahelela cije cakuneha muntu ha mavu.
22 Muvua kuvavala hano, vuno honi njikamimona naua,
kaha mitima yeni ikavuahelela, naumo uahi akambata
kuvuahelela ceni.
23 Ha litangua lije nacimo cahi cimukalomba kuli yange.
Mua vusunga njimileka nguange, nga mukalomba cuma kuli
Tate mu lizina liange, aka mihanaco.
24 Hume haje na kuheta lelo kumualombele nacimo cahi
mu lizina liange. Vuno honi lombeni kaha mukatambula,
linga kuvuahelela ceni cikapuemo.

Kuhiana Mavu
25 Njahandeka viuma evi kuli yeni mu visimo. Ntsimbu
ikeja omo kunjikahandeka neni mu visimo, vuno honi
njikamilekesa via Tate via vusunga.
26 Ha litangua lije mukalomba mu lizina liange. Kunjahan-
dekele kuli yeni nguange njikamilombelela kuli Tate,
27 omo Tate ikeye vavenia ua mizanga, omuo muazanga
yange kaha muantsiliela ngueni njahuma kuli Njambi.
28 Njahumininine kuli Tate kaha njezile ha mavu naua,
njili nakuseza mavu kaha njili nakuhiluka kuli Tate.
29 Vandongisi vendi vahandekele nguavo, “Haaa! Uli-
nakuhandeka muacili kaha honi tulinakuivuisisa, kuuesi
nakulikuasesa visimo!
30 Kaha hano tuatantekeya nguetu utantekeya viuma
vioshe, kaha naumo uahi asa kukuihula vihula naua, ha
viuma evi tuatsiliela nguetu uhuma kuli Njambi.”

31 Yesu uavehuile nguendi, “Muatsiliela honi ndi?
32 Ntsimbu ikeja, kaha ineja laja, omo mukalishandozoka
muntu na muntu ku njivo yendi, kaha mukanjiseza lika
liange. Vuno honi kunjesi lika liange omuo Tate ali nange.
33 Njahandeka evi kuli yeni, ngeci kuhitila muli yange
linga mukale na ciyulo. Ha mavu mukamona mapakeso.
Vuno honi simpeni, njahiana mavu!”

17

Yesu Alilombelela Ikeye Vavenia

1 Yesu omo uamanesele kuhandeka mezi aua, uatalele
kuilu nakuhandeka nguendi, “Tate ntsimbu inahete jundula
Munove linga na Munove akujundule.
2 Omuo uamuhanene nzili ya kuyula vantu voshe, na
kuhana muono uayaye kuli vaje voshe vaua muhanene.
3 Kaha ou ukeuo muono uayaye, linga vakutantekeye
ngeci uapua Njambi ua vusunga lika, na Yesu Kilistu uje
iuatumine.
4 Njakujundula hano ha mavu mukumanesa vipangi vije
viuanjihanene kupanga.
5 Kaha honi Tate njijundule ha mesho ove, na vumpau vuje
njakele navuo hamo nove tele kanda utange mavu.

Yesu Alombelela Vandongisi Vendi

6 “Njinalingisa lizina liove linga valitantekeye kuli vantu
vaje uanjihanene hano ha mavu. Vapuile vove, vuno honi
uanjihanenevo, kaha vanononoka lizi liove.
7 Kaha vanatantekeya vioshe vije viuanjihanene vije via
humine kuli yove.
8 Kaha aje mezi auanjihanene njinahana kuli vakevo,
kaha vana atambula nakutantekeya muavusunga nguavo
njihuminina kuli yove, kaha vanatsiliela nguavo yove uan-
jitumine.
9 “Njili nakuvalombelela. Kunjesi nakulombelela vaka
mavu, vuno honi njilinakulombelela vaje vauanjihanene,
omuo yove.
10 Voshe vange vanapu vove, naua vove vanapu vange,
kaha vumpau vuange vukalisholola muli vakevo.
11 Hano honi kunjesi ha mavu, vuno honi vakevo vali ha
mavu, yange njilinakuhiluka kuli yove naua. Tate Uakulela!
Vaniunge mu lizina lije liuna njihana, linga vakapue umo-
lika, ngue omo yetu tuapua umolika.
12 Omo njakele navo njavaniungile mu lizina liove lije
liuanjihanene. Njavaniungile, kaha naumo uahi uavo uaz-
imbalele kuvanga uje ivatantekeyele nguavo akazimbala,
linga visoneka vilishulisise.

13 Kaha honi njilinakuija kuli yove, njili nakuhandeka
mezi aua ku vaka mavu linga vakakale nanzolela yange ije
ikashula muli vakevo.
14 Njavahana mezi ove, vuno honi vaka mavu vana azindi
omuo kuuakundamene kuli vaka mavu, ngue yange kun-
jakundamene kuli vaka mavu.
15 Kunjesi nakulomba linga uvahumise hano ha mavu,
vuno honi njikulomba linga uvaniunge ku citozi.
16 Kuvakundamene kuli vaka mavu, ngue yange kun-
jakundamene ku vaka mavu.
17 Valelese mu vusunga omuo lizi liove liapua lia vusunga.
18 Ngue muje uanjitumine ha mavu, nange naua njava-
tumu ha mavu.
19 Omo yavakevo njalilelesa yange vavenia, linga
navakevo valilelese mua vusunga.

Yesu Alombelela vaka Kutsiliela voshe

20 "Kunjilombo omuo yavo lika, vuno honi kuli voshe vaje
vatsiliela muli yange kuhitila mu mezi avo,
21 linga voshe vapue vamo lika. Ngue omo yove, Tate,
uakala muli yange nange naua njakala muli yove, kaha na
vakevo vakale muli yetu, linga vaka mavu vatsiliele nguavo
yove uanjitumine.
22 Vumpau vuje vuuanjihanene njavahanako navo, linga
vapue vamolika, omo yetu tuapua umolika,
23 yange muli vakevo kaha yove muli yange, kaha navo
vapue vantu vamolika mu vusunga, linga vaka mavu vatan-
tekeye nguavo yove uanjitumine kaha uavazanga ngue omo
muuazangela yange.
24 "Tate, njitonda nguange vaje vauanjihanene vakakale
hamo nange kuje ku njikakala, linga vakamone vumpau
vuange vuje vuuanjihanene omuo uanjizangele tele kanda
utange mavu.
25 Tate uavusunga, vaka mavu kuvakutantekeya, vuno
honi yange njikutantekeya, kaha ava vatantekeya nguavo
yove uanjitumine.
26 Njatantekeyesiua lizina liove kuli vakevo, kaha njikalit-
simanesa, linga cizango cije ciuanjizanga naco cikakale muli
vakevo, kaha nange muli vakevo."

18

Yesu Vamukuata
(Mateu26:47-56; Mako14:43-50; Luka22:47-53)

1 Hanima ya Yesu kuhandeka mezi aua, uaile na vandongisi vendi musinia lia cana ca Kindeloni. Ku cihela kuje kuakele citungu cije ikeye na vandongisi vendi vakovelelemo.
2 Kaha Yundasa uje uamuendele vungungu, nendi uatantekeyele ku cihela kuje, omuo vintsimbu via vingi Yesu uakele na kuliuanenako cikuma na vandongisi vendi.
3 Kaha Yundasa uaile ku citungu cije, uaile hamo namasualale va Loma na vamo vaka kuniunga Njivo ya Njambi vaje vavatumine kuli tusasendote hamo na Vafaliseo, vezile na mitetengo ya tuhia, na vindeya na vitua.
4 Kaha omo Yesu ha kutantekeya vije vikalingiua kuli ikeye, uezile kuli vakevo nakuvehula nguendi, “Iya muli nakutonda?”
5 Vamukumbuluile nguavo, “Yesu uaku Nazaleta.”
Yesu uavakumbuluile nguendi, “Yange vene ikeye.”
Yundasa uje uamuendele vungungu uakele hamo navo.
6 Omo Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Yange vene ikeye,” vahilukilile munima kaha vauililile ha mavu.
7 Kaha naua uavehuile nguendi, “Iya muli nakutonda?”
Kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, “Yesu uaku Nazaleta.”
8 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Njamileke laja nguange yange vene ikeye.” Kaha nguendi, “Nga munjitonda, eceleni ava va mala vaye.”
9 Uahandekele evi linga vije viahandekele vilishulisise nguavo, “Kunjazimbaleseleho naumo uahi kuli vaje vauanjihanene.”
10 Kaha Simoni Petulu uakele na mukuale, uatete ndungo ya kasasendote uakama lituitui lia ku cilio. Lizina lia uje ndungo liapuile Maleka.
11 Yesu uahandekele kuli Petulu nguendi, “Haka mukuale uove mucindalo cauo. Nkumani yange kunjasa kunua ei nganja yanjihanene Tate ndi?”

Yesu Vamutuala kuli Anase
12 Nankuma, masualale Valoma na mukuluntu ua vaka kushika na vaka kusuana va vantuama va Vayunda vakuatele Yesu, kaha vamukutile
13 Ha kulivanga vamutualele kuli Anase, uje uapuile vaishe mueno ya Kayafase, uje uapuile kasasendote uakama ha muaka uje.
14 Kayafase ualekele vantuama va Vayunda nguendi cacili muntu umo kutsila vantu voshe.

Petulu Aviana Yesu
(Mateu26:69-70; Mako14:66-68; Luka22:55-57)

15 Kaha honi Simoni Petulu na ndongisi mukuavo vaka-
vangeyele Yesu. Uje ndongisi vamutantekeyele cikuma kuli
kasasendote uakama, uakovelele na Yesu mu cipango ca
njivo ya kasasendote uakama,
16 vuno honi Petulu uemanene hambanza ku cikolo.
Ngeci uje mukuavo ndongisi, uje ivatantekeyele cikuma
kuli kasasendote uakama, uaile hambanza, nakuhandeka na
mpuevo uje uakele nakuniunga ku cikolo, kaha uakovelesele
Petulu mukati.
17 Uje mpuevo uahandekele kuli Petulu nguendi, "Nkuma
keti yove uavamo ua vandongisi va yala ou ndi?"
Petulu uamukumbuluile nguendi, "Keti yange."
18 Kaha vangamba na vaka kuniunga vavuekele tuhia
omuo kuakele lisika, kaha voshe valizengelekele kuje ku
tuhia nakuota. Na Petulu nendi uemaneneko nakuota.

Kasasendote Uakama Ehula Yesu
(Mateu26:59-66; Mako14:55-64; Luka22:66-71)

19 Kasasendote uakama uehuile Yesu via vandongisi vendi
na vilongesa viendi.
20 Yesu uamukumbuluile nguendi, "Njahandekele citona
mesho ku vaka mavu, njinakala nakulongesa mu vinjivo via
malombelo na mu njivo ya Njambi, muje muva kakungulukila Vayunda voshe. Kunjahandekele cuma mu vushueke.
21 Vika munjihuila? Ihuleni vaje vovuile vije vinjakele nakuhandeka kuli vakevo, vatantekeya vije njakele
nakuhandeka."
22 Omo uahandekele eci, umo ua vaka kuniunga uemanene hayehi nendi, uapupile mbanda Yesu ha mesho
nakuhandeka nguendi, "Nkuma omu mukemo muuapande
kutava Kasasendote uakama ndi?"
23 Yesu uamukumbuluile nguendi, "Nga njinahandeka
cuma ca cipi, leka vantu voshe vatantekeye. Vuno honi nga
njinahandeka vusunga, vika honi uanjipupila?"
24 Kaha Anase uatumine Yesu kuli Kayafase uje uapuile
Kasasendote uakama oku vanamukutu.

Petulu Aviana Yesu naua
(Mateu26:71-75; Mako14:69-72; Luka22:58-62)

25 Kaha Simoni Petulu uemanene nakuota tuhia. Vamuhuile nguavo, "Keti yove umo ua vandongisi vendi ndi?"
Uavianene nakuhandeka nguendi, "Keti yange."
26 Umo ngamba ua Kasasendote uakama, kavushoko kauje
yala yatetele lituitui Petulu, uamuhuile nguendi, "Nkuma
kunjakumuene na Yesu mu citungu ndi?"
27 Kaha naua Petulu uavianene, kaha ha ntsimbu ije vene
ndemba uatambekele.

Yesu Vamutuala kuli Pilato
(Mateu27:1-2; 11:14; Mako15:1-5; Luka23:1-5)

28 Tele cimenemene vahumisile Yesu kuli Kayafase nakumutuala kuli Pilato ku lipela liakama. Kuje vakevo kuvakovelele mu lipela liakama, omuo kuvatondele kulijualesa linga vakase kulia ciuano ca Paseka.

29 Kaha Pilato uaile hambanza kuli vakevo nakuhandeka nguendi, "Mulonga muka muamu uana nauo ou yala?"

30 Vamukumbuluile nguavo, "Nga ou yala kapuile muhuza, ngue kutuamunehele kuli yove."

31 Pilato uahandekele kuli vakevo nguendi, "Muambateni yeni vavenia linga muka musompe muje muayila lishiko lieni."

Vantuama va Vayunda vamukumbuluile nguavo, "Kuvatutavesele kutsiha muntu."

32 (Eci capuile kushulisisa aje mezi ahandekele Yesu omo uahandekele kutsa cije akatsa naco apue a vusunga.)

33 Kaha Pilato uakovelele mu lipela liakama naua, uasanene Yesu nakumuihula nguendi, "Yove Muene ua Vayunda ndi?"

34 Yesu uamukumbuluile nguendi, "Cihula eci cihuminina kuli yove vavenia, indi kuli vamo vanakuleke viange?"

35 Pilato uamukumbuluile nguendi, "Usinganieka nguove yange Kayunda ndi? Vantu vove na vakuluntu va tusasendote vakevo vanahana yove kuli yange. Vika unalingi?"

36 Yesu uamukumbuluile nguendi, "Vumuene vuange keti vua hano ha mavu, nga vumuene vuange vuapuile vua hano ha mavu, ngue vakuasi vange ngue vanalu kuvingilika kunjihana ku mavoko a vantuama va Vayunda. Vuno honi ngue mucinafuilamo, vumuene vuange keti vua hano ha mavu."

37 Pilato uamuhuile nguendi, "Nkumani yove muene ndi?"

Yesu uamukumbuluile nguendi "Ukahandeka nguove nji muene. Ha cuma eci vene mukemo njasemukile, kaha naua ha cuma eci vene mukemo njezile ha mavu mukuhandeka vusunga. Uoshe uje nakundama ku vusunga akevuilila ku lizi liange."

38 Pilato uamuhuile nguendi, "Vusunga vika?"

Yesu Vamusompela Kutsa
(Mateu27:15-31; Mako15:6-20; Luka23:13-25)

Munima yakuhande evi vioshe, Pilato uaile naua hambanza kuli vantuama va Vayunda nakuvaleka nguendi, "Kunjauanene mulonga uakumuluisa nauo ou.

39 Vuno honi muli na cilika ngueni njimihumisile umo ha
litangua lia Paseka. Nkuma mutonda linga njimihumisile
Kuene ua Vayunda ndi?"
40 Vatambakanene cikuma nakumukumbulula nguavo,
"Keti ou yala, vuno honi mbalambasa!" Honi mbalambasa
uapuile muhuza.

19

1 Kaha Pilato uambatele Yesu nakuvahanaye linga va
mupupe makote.
2 Masualale vazengele cilongo ca vimbimbo vacihakele ku
mutue uendi, nakumuzika cikovelo calaha ca vunengu.
3 Vakele nakuija kuli ikeye okuvahandeka nguavo,
"Uavulie, Muene ua Vayunda!" Oku valinakushuena kuyehi
nendi nakumupupanga ku cihanga.
4 Pilato naua uatuhukile hambanza nakuhandeka kuli
vakevo nguendi, "Taleni, njilinakumuneha kuli yeni linga
mutantekeye ngueni kunjauanene mulonga muli ikeye
uakumuluisa."
5 Kaha honi Yesu uatuhukile hambanza, oku nazala ci-
longo ca vimbimbo na cikovelo calaha ca vunengu. Pilato
uahandekele kuli vakevo nguendi, "Ou yala uno."
6 Omo vakuluntu va tusasendote na vaka kuniunga njivo
ya Njambi vamumuene, vatambakanene cikuma nguavo,
"Mushukikeni! Mushukikeni!"
Pilato uahandekele kuli vakevo nguendi, "Muambateni
yeni vavenia linga mumushukike, kunjauanene mulonga
muli ikeye uakumuluisa nauo."
7 Kaha vantuama va Vayunda vamukumbuluile nguavo,
"Tuli na lishiko, kaha kuya ku lishiko eli napande kutsa
omuo nalitumbula kupua Muna Njambi."
8 Honi omo Pilato uevuile eci, uovuile liova kupulakana
hakulivanga.
9 Uakovelele naua mu lipela liendi nakuihula Yesu
nguendi, "Uhuminina kuli?"
Vuno honi Yesu kamukumbuluile.
10 Nankuma Pilato uahandekele kuli ikeye nguendi,
"Nkuma uviana kuhandeka nange ndi? Nkuma kuuatan-
tekeyele nguove yange njili na nzili yaku kuhumisa, na nzili
ya kukushukika ndi?"
11 Yesu uamukumbuluile nguendi, "Kuuesi na nzili hali
yange kuvanga vanakuhanayo kuhuminina kuli Njambi,
nankuma uje uanjinehele kuli yove ali na mulonga ua vupi
uakama."
12 Kuhuma haje Pilato uatondele ngila ya kumue-
cela, vuno honi vantuama va Vayunda vatambakanene

cikuma nguavo, “Nga uecela ou yala linga aye, kaha keti ukavusamba ka Sezale. Uoshe uje alitumbula ikeye vavenia kupua muene napu citozi ca Sezale.”

13 Omo Pilato uevuile mezi avahandekele, uatuhuisile Yesu hambanza, kaha uatumamene ha citumamo ca kusompela ku cihela civatumbuile nguavo, “Cihela cakujala mavue,” kaha mu Cihevelu nguavo “Ngavata.”

14 Kaha liapuile litangua lia Kulivuahesela Paseka, tele mutania. Pilato uahandekele kuli vantuama va Vayunda nguendi, “Ou Muene ueni!”

15 Vatambakanene cikuma nguavo, “Mutsihe! Mutsihe! Mushukike ha cilindakano!”

Kaha Pilato uavehuile nguendi, “Mutonda njishukike Muene ueni ndi?”

Vakuluntu va tusasendote vamukumbuluile nguavo, “Kutuesi na muene ueka vuno honi Sezale.”

16 Kaha Pilato uavahaneneye linga vamushukike.

Yesu Vamushukika ha Cilindakano
(Mateu27:32-44; Mako15:21-32; Luka23:26-43)

Kaha vambatele Yesu linga vakamushukike

17 kaha Yesu uambate cilindakano cendi vavenia, vaile ku cihela cije civatumbula nguavo Cikola, mu Cihevelu vacitumbula nguavo Ngolongota.

18 Kuje kuvamushukikile, kaha vashukikile naua nava mala vavali, umo ku cilio mukuavo ku cimoshue, na Yesu mukati kavo.

19 Pilato uasonekele helu lia cilindakano nguendi, “Yesu uaku Nazaleta, Muene ua Vayunda.”

20 Vayunda vavengi vatandele haje helu lia cilindakano, omuo ku cihela kuje kuvamushukikilile cakele kuyehi na nganda, kaha haje hacilindakano uasonekeleho mu Cihevelu na mu Cilatini, na mu Cingelengu.

21 Kaha vakuluntu va tusasendote na vantuama va Vayunda vahandekele kuli Pilato Nguavo, “Keti usonekeho nguove, ‘Muene ua Vayunda,’ vuvoni nguove, ‘Ou yala uahandekele nguendi nji Muene ua Vayunda.’ ”

22 Pilato uavakumbuluile nguendi, “Vinjasoneka, njasoneka.”

23 Omo masualale vamanusuile kushukika Yesu, vambatele vizalo viendi, kaha vavipangele mu vimbazuvuila viuana, lisualale umo na umo uambateleko cendi. Kaha naua vambatele cikovelo cendi ca mukati cakupanga ha ntanga imolika ya maka yakuhona mungundo, kuhuma kuilu na ha mavu.

24 Valihandekesele umo na mukuavo nguavo, “Keti tucitavule, vuno honi tuteni nkela tumone iya akacambata.”

Eci calingiuile linga visoneka vilishulisise vije vihandeka nguavio,
“Valipangezelele vizalo viange hhakati kavo,
kaha omuo ya vuzalo vuange vatile nkela.”
Evi vikevio vivalingile masualale.

25 Kaha vaje vemanene kuyehi na cilindakano ca Yesu vapuile vaina, na shongo ya vaina, na Maliya mpuevo ya Kolopase, na Maliya Mangandalena.
26 Omo Yesu uamuene vaina na ndongisi uje yazangele cikuma uemanene kuyehi nendi, kaha Yesu uahandekele kuli vaina nguendi, “Mpuevo, tala, munove!”
27 Kaha uahandekele kuli ndongisi yendi nguendi, “Tala vanoko!” Kuhuma ha ntsimbu ije uje ndongisi uatualele vaina ya Yesu ku njivo yendi.

Kutsa ca Yesu
(Mateu27:45-56; Mako15:33-41; Luka23:44-49)

28 Hanima yevi Yesu uatantekeyele ngeci vioshe vinahu kaha uahandekele nguendi, “Linga visoneka vilishulisise, ‘Njilinakuvua mpuila!’ ”
29 Kuakele nganja kuje ije ya shulile na viniu. Kaha vajavekelemo mupelo muje mu viniu na ku haka ku muntango ua Isope, vaukakuile naku haka ku kanua kendi
30 Omo Yesu uatambuile viniu kaha uahandekele nguendi, “Kunahu.” Kaha uatepuile mutue uendi nakuecela Cimbembesi cendi.

Yesu Vamutuva Likunga

31 Omo liapuile litangua lia Kulivuahesela ciuano ca paseka. Vayunda kuvatondele mivila isale ha cilindakano ha litangua lia Sapalalo omuo liapuile litangua liakama cikuma. Kaha Vayunda valombele Pilato linga vapokozole mikono ya vaje vamala va vashukikile na mivila yavo linga vaihumise ha vilindakano.
32 Kaha masualale vezile nakupokozola mikono ya vaje mihuza va vashukikile hamo na Yesu.
33 Vuno honi omo vahetele kuli Yesu vamuuanene natsi laja, nankuma kuvapokuele mikono yendi.
34 Umo ua vaje masualale, uatuvile Yesu likunga ku vimpati, kaha haje vene maninga na meme atuhukileko.
35 (Uje uamuene vioshe evi muvialingiuile uahanene vukaleho ngeci neni naua mutsiliele. Vukaleho vuendi vua vusunga, kaha atantekeya nguendi ahandeka vusunga.)
36 Vioshe evi via lingiuile linga visoneka vilishulisise vije vihandeka nguavio, “Kuvitsiha viendi nacimo cahi cikapokokako.”

37 Kaha naua visoneka vikuavo vihandeka nguavio, “Vakatonda uje ivatuvile likunga,”

Yesu Vamutsinda
(Mateu27:57-61; Mako15:42-47; Luka23:50-56)

38 Munima ya viuma evi, Yosefa uaku Alamatiya, uje uapuile ndongisi ua Yesu mu vushueke, omuo ya liova lia vantuama va Vayunda uezile kuli Pilato nakumulomba linga ambate muvila ua Yesu. Kaha Pilato uamuhanene nzili yakuhumisa muvila ua Yesu ha cilindakano, Kaha ua uhumisile.
39 Nikondemo, uje ikeye ha kulivanga uaile kuli Yesu vutsiki na ikeye uaileko, uambatele makilo akupua makumi atatu a mukundu, uakupandakana na miila na malimangango.
40 Vambatele muvila ua Yesu nakuzengela ha vintanga via liniu hamo na mukundu, kuya muvakatsindila ku cilika ca Vayunda.
41 Kuakele citungu ku cihela cije kuvamushukikilile, muje mu citungu muakele cihilo cije kanda vatsindemo muntu.
42 Omuo liapuile litangua lia Vayunda lia Kulivuahesela ciuano ca paseka, kaha omuo na cihilo cakele muyehi, kaha vatsindilemo Yesu.

20

Cihilo ca Mupulungua
(Mateu28:1-8; Luka24:1-12)

1 Cimene mene ha litangua lia calumingu tele kuacizivala, Maliya Mangandalena uaile ku cihilo, kaha uamuene livue vana lihumisa ku cihilo.
2 Kaha uashatukilile kuli Simoni Petulu na ndongisi mukuavo naua uje uazangele Yesu cikuma, kaha uavalekele nguendi, “Muene uetu vana muhumisa mu cihilo kaha kututantekeya oku vanamuhaka!”
3 Hajevene Petulu na uje ndongisi mukuavo vaile ku cihilo.
4 Kaha voshe vavali vakele nakushatuka hamo, vuno honi uje ndongisi mukuavo uashatukile cikuma kupulakana Petulu, kaha uapuile uakulivanga kuheta ku cihilo.
5 Uemanene nakutalezeka mu cihilo, kaha uamuene vintanga via liniu, vuno honi kakovelelemo.
6 Simoni Petulu uje uamukavele munima na ikeye uahetele, hajevene ikeye uakovelele mu cihilo uamuene lika vintanga via liniu vili ha mavu,
7 na ntanga ije yakele ku mutue ua Yesu kuyakele hamo na vintanga via liniu vuno honi yalihuminine nakukala hali kaliayo lika.

8 Kaha uje ndongisi mukuavo ualivangele kuheta ku cihilo,
nendi naua uakovelelemo, kaha uamuene nakutsiliela.
9 Cipue ngocovene kuvovuisisile visoneka vije viahan-
dekele nguavio napande kusanguka ku vatsi.
10 Kaha vaje vandongisi vahilukile ku membo avo.

Yesu Alisholola kuli Maliya Mangandalena
(Mateu28:9-10; Mako6:9-11)

11 Vuno honi Maliya uemanene ku cihilo nakulila kaha
omo tele ali nakulila uakotamene nakutala mu cihilo,
12 uamuene tungelo vavali vanazala vizalo via kutoka
vanatumama kuje kuakele muvila ua Yesu, umo ku mitue
mukuavo ku viliato.
13 Vahandekele kuli ikeye nguavo, “Mpuevo vika uli-
nakulila?”
Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vanambata
Muene uange, kaha kunjitantekeya oku vanamuhaka!”
14 Omo tele acili nakuhandeka vioshe evi, uatalele kunima
kaha uamuene Yesu nemana kuje, vuno honi katantekeyele
nguendi Yesu.
15 Yesu uamuhuile nguendi, “Mpuevo, vika ulinakulila iya
utonda?”
Maliya uasinganiekele nguendi ndimi, kaha uahandekele
kuli ikeye nguendi, “Muene, indi yove unamuambata, njileke
oku kunamuhaka, linga njikamuambateko.”
16 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Maliya!”
Kaha Maliya uatengulukile nakuhandeka nendi mu Ci-
hevelu nguendi, “Lavoni!” (Kulumbununa Mulongisi).
17 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Keti unjiku-
ate omo kanda njilonde kuya kuli Tate. Vuno honi ya kuli
vavusamba vange ukavaleke nguove njili nakuhiluka kuli
Tate ikeye uje ishueni, kuli Njambi yange ikeye uje Njambi
yeni.”
18 Maliya Mangandalena uaile nakuleka vandongisi
nguendi, “Njinamono Muene.” Kaha Maliya Mangandalena
uavalekele nguendi Yesu ikeye nahandeka viuma evi kuli
ikeye.

Yesu Alisholola kuli Vandongisi vendi
(Mateu28:16-20; Mako16:14-18; Luka24:36-49)

19 Omo capuile cinguezi ca litangua lia calumingu, van-
dongisi valikunguluilile hamolika mu njivo ije vikolo via-
puile viakupata omuo vakele na liova lia kuteua vantuama
va Vayunda, kaha Yesu uezile nakuimana navo nakuhan-
deka nguendi, “Ciyulo cikale neni.”

20 Omo uamanesele kuhandeka evi, uavamonesele mavoko endi mukati na helu, kaha vandongisi vendi vavuahelelele kumona Muene uavo.
21 Yesu uahandekele kuli vakevo naua nguendi, “Ciyulo cikale neni. Omuo Tate uanjitumine nange naua njimituma.”
22 Omo uamanesele kuhandeka evi, uavahuiminine nakuhandeka kuli vakevo nguendi, “Tambuleni Cimbembesi Uakulela.
23 Nga mukonekela vipi vuamukueni, kaha vanamukonekela, nga kumuvakonekela, kaha kuva kavakonekela.”

Yesu na Tomasi
24 Vuno honi Tomasi (uje ivatumbuile nguavo mpasa), uje umo ua vaje likumi na vavali kakele hamo navo omo Yesu uezile.
25 Kaha vakuavo vandongisi va Yesu vamulekele nguavo, “Tuamono Muene.”
Kaha ikeye uahandekele kuli vakevo nguendi, “Kuvanga njinamumono mu mavoko muje mu vatuvile vimbambo, nakukuatamo na munie uange, nga keti ngoconi kunjitsiliela.”
26 Omo kuahitile matangua atanu na atatu kaha vandongisi vendi naua vakele mu njivo, kaha Tomasi uakele hamo navo. Cikolo capuile cakupata, vuno honi Yesu uezile nakuimana hhakati kavo nakuhandeka nguendi, “Ciyulo cikale neni.”
27 Kaha uahandekele kuli Tomasi nguendi, “Kuata munie uove mu livoko liange, tala mavoko ange kaha humisa livoko liove nakulihaka ku vimpati viange linga keti ukale navimpata vuno honi untsiliele.”
28 Tomasi uamukumbuluile nguendi, “Muene uange, Njambi yange!”
29 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Uatsiliela omuo uanjimono ndi? Vanakuisuliua vaje kuva njimuene vuno honi vanatsiliela.”

Vutumbe vua Livulu eli
30 Kaha Yesu ualingile vitantekeyeso viavingi ha mesho a vandongisi vendi, vije kuvasonekele mu livulu eli.
31 Vuno honi evi vanavisoneka linga mutsiliele ngeci Yesu ikeye Kilistu, Muna Njambi, kaha mukutsiliela mukakala na muono kuhitila mu lizina liendi.

21

Yesu Alisholola kuli Vandongisi Vatanu na Vavali

1 Hanima yevi Yesu ualisholuele vavenia naua kuli vandongisi vendi ku cisali ca Timbeliase, ualisholuele ikeye vavenia mu ngila eyi.

2 Simoni Petulu, na Tomasi uje ivatumbuile mpasa, na Natanele uje uahumine ku Kana mu nganda ya Ngalileya, na vana va Zembendeo na vakuavo vandongisi vavali voshe vakele hamo.

3 Simoni Petulu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Njili nakuya nakuta vatsi.”

Kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, “Tuya mumo.” Kaha vaile hamo mu vuato, vuno honi vutsiki vuje kuvakuatele na umo uahi.

4 Liamukuavo cimene mene, Yesu uemanene ku cisali, vuno honi vandongisi vendi kuvatantekeyele nguavo Yesu.

5 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vana vange, kumuakuateleko cipue itsi umo ndi?”

Kaha vamutavele nguavo, “Houe.”

6 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Teni vuanda vueni ku cihela ca cilio ca vuato, kaha mukakuata vatsi.” Vatele vuanda vuavo kuje kaha vahonouele cipue kukoka vuje vuanda omuo vatsi vapuile vavengi.

7 Uje ndongisi ivazangele cikuma kuli Yesu uahandekele kuli Petulu nguendi, “Nkumani Muene!” Omo Simoni Petulu uevuile nguendi uapuile Muene, uazalele vizalo viendi, omuo uashuluile vizalo viendi viahelu, kaha uakovelele mu mema.

8 Vuno honi vandongisi veka vakevo vezile mu vuato, vakele nakukoka vuanda vuje vuashulile na vatsi. Omo kuvakele kulahako na ntunda, vuno honi yapuile lika ntunda yakupua matambo cihita (100).

9 Kaha omo vahetele ha ntunda vamuene manungu a tuhia hali na itsi na mbolo.

10 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Neheniko vatsi vamo vamu nakuata.”

11 Kaha Simoni Petulu uakovelele mu vuato, nakukokela vuanda ku ntunda vuje vuashulile na vatsi vakama cikuma, vatsi vapuile cihita na makumi atanu na vatsi vatatu (153), kaha cipue vene tele vatsi vapuile vavengi, vuno honi vuanda ku vuatavukile.

12 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Ijeni muakulie via kulia via cimene.” Kaha naumo uahi ua vandongisi uehuileko nguendi, “Yove iya?” Omuo vatantekeyele nguavo Muene.

13 Kaha Yesu uezile nakuambata mbolo na kuvahanayo, kaha ualingile cimo vene naua na ku vatsi.

14 Eyi yapuile ntsimbu ya mucitatu ije Yesu ualisholuele kuli vandongisi vendi hanima yakusanguka ku vatsi.

Yesu na Petulu

15 Omo vamanusuile kulia via kulia via cimene, kaha Yesu
uahandekele kuli Simoni Petulu nguendi, “Simoni muna
Iuano, nkuma uanjizaka kupulakana ava ndi?” Petulu
uamukumbuluile nguendi, “Eyo Muene nove utantekeya
nguove njakuzanga.” Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi,
“Lisa vana va vampanga vange.”
16 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye ntsimbu ya mucivali
nguendi, “Simoni muna Iuano, uanjizanga ndi?”
Petulu uamukumbuluile nguendi, “Eyo, Muene, nove utan-
tekeya nguove njakuzanga,”
Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Niunga vampanga
vange.”
17 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye ntsimbu ya mucitatu
nguendi, “Simoni muna Iuano, uanjizaka ndi?”
Petulu uevuile kupihia omuo uamuihuile ntsimbu ya
mucitatu nguendi, “Uanjizanga ndi?” Kaha uahandekele
kuli ikeye nguendi, “Muene, utantekeya nove nguove
njakuzanga.”
Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Lisa vampanga
vange.
18 Cilivene mua vusunga njikuleka nguange omo tele ua-
puile u kanike, uakele nakulikuta muiva uove mu mbunda
nakuya kuoshe kuje ku uatondele. Vuno honi omo ukaku-
luvala ukolola mavoko ove kaha mukueni akakukuta muiva
mu mbunda yove nakukutuala kuje ku utondo.”
19 (Mukuhandeka evi, Yesu uahandekele vutsi vuje
vuakatsa navuo Petulu vuje vukaneha vumpau kuli Njambi.)
Kaha Yesu uahandekele kuli Petulu nguendi, “Njikave!”

Yesu na Ndongisi uje Yazangele cikuma

20 Petulu uatengulukile kaha uamuene uje ndongisi
ivazangele cikuma kuli Yesu alinakumukava, uje uasin-
damenene ha ntulo ya Yesu ha ntsimbu ije ivalile via kulia
via cinguezi naua ikeye uje uahandekele nguendi, “Muene
iya akakuenda vungungu?”
21 Omo Petulu uamumuene, uehuile Yesu nguendi,
“Muene, vika vikalingiua kuli ou yala?”
22 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nga ku cizango
cange akayoya noho njikeja, nkuma evi vikevio vika kuli
yove? Njikave!”
23 Kaha muzimbu ou uashandokelele muimbo lioshe,
nguavo ou ndongisi ka katsi. Vuno honi Yesu kahandekele
kuli ikeye nguendi ka katsi, vuno honi nguendi, “Nga ku
cizango cange ngue akayoya noho njikeja, evi vikevio vika
kuli yove?”

24 Ou ikeye ndongisi uje ahandeka vukaleho vua viuma
evi vialingiuile nakuvisoneka, kaha tutantekeya nguetu
vukaleho vuendi vunapu vua vusunga.

Mamanusuilo

25 Vuno honi kuvili vimo viuma viavingi vikuavo vije Yesu
ualingile, nga vioshe va visonekele, njatantekeya nguange
nga mavu oshe ku asele kuuana cihela cakutulikila mavulu
aje avanasoneka.

VILINGA
via Tunganda
Citsindikisi

1 Kuli ua cizango Telefilo,
Mu livulu lia kulivanga Njasonekele hali vije vioshe Yesu
ualingile na kulongesa cendi hume hambangelo,
2 nakuheta litangua lije vamutualele muilu, munima
yakuhana vishika kuhitila mu Cimbembesi Uakulela ku
tunganda vaje vahanguile.
3 Munima ya kutsa na kusanguka cendi, ualisholuele ikeye
vavenia kuli vakevo mu vingila vije viakele na vukaleho
ngeci ikeye alinakuyoya. Ualisholuele kuli vakevo mu
matangua akupua makumi auana nakuhandeka via vu-
muene vua Njambi.
4 Tele acilinavo, uavashikile nguendi, "Keti vakahume mu
Yelusalema vuno honi vakavandamenene kuje cikulaheso ca
Tate. Evi vikevio viahandekele vije vimuevuile kuli yange.
5 Iuano uambuitikile na mema vuno honi ha matangua
amandende lika vakamimbuitika na Cimbembesi Uakulela."

Yesu Vamutuala Muilu

6 Omo tunganda vakele hamo na Yesu, vamuihuile nguavo,
"Muene, nkuma kuntsimbu inovene ukahiluisila vumuene
ku Isaleli?"
7 Yesu uavakumbuluile nguendi, "Keti kuli yeni kutan-
tekeya vintsimbu cipue matangua aje Tate anavuahesa kuya
ku nzili yendi.
8 Vuno honi mukatambula nzili omo Cimbembesi Uakulela
cikeja hali yeni, kaha mukapua vakaleho vange mu
Yelusalema, na mu Yundeya muoshe na mu Samaliya, na
kuma manusuililo a mavu."
9 Omo uamanusuile kuhandeka eci, vamukakuile naku
mutuala muilu te oku vamutalelela, lishelua liamuambate
kaha kuvamumuene naua.
10 Tele vali nakutalelela muilu, hajevene vamala vavali
vazalele via kutoka vemanene kuli vakevo.
11 Vehuile nguavo, "Vamala vaku Ngalileya, vika munema-
nena nakutala muilu? Ou Yesu, uje ivanambata kuli yeni
nakumutuala muilu, akeja naua mucifua cimo nge muje
mumuamumuenene aya muilu."

Uje uahingile mu muhela ua Yunda

12 Kaha tunganda vahilukille ku Yelusalema omo
vahumine ku Munkinda ua Oliveta uje uakala kuyehi na
Yelusalema, yapuile ntunda yakupua ngue kilomita imolika.

13 Omo vakovelele mu nganda, kaha vaile ku mulili ua
kuilu kuje kuvakele va Petulu, na Iuano, na Tiango, na
Anduleo, na Filipu, na Tomasi, na Mbatolomeo, na Mateu,
na Tiango muna Alufeya, na Simoni Zelote uje ualuisile vaka
kusuana va Valoma, na Yundasa muna Tiango.
14 Vakele nakulikunguluila hamolika mukulombela na
mutima umo, hamo na vampuevo veka na Maliya vaina ya
Yesu hamolika na vashongo vendi Yesu.
15 Mu matangua aje Petulu uemanene hhakati ka vaka
kutsiliela hamolika na civunga cakupua cihita na vantu
makumi avali (120) nakuhandeka nguendi,
16 "Vavusamba vange, visoneka vinapande vilishulisise
muje Cimbembesi Uakulela kuhitila muli Ndaviti cahan-
dekele hali Yundasa, uje uatuamenenene vaje vakutile Yesu.
17 Yundasa uapuile umo uetu, omuo vamuhanguile kupua
uakuvipangi vietu."
18 (Na vimbongo vije viatambuile Yundasa ha vilinga
viendi via vipi, uavilandele lihia muje mualiuilililile na
kutsa, uatavukile lizimo na mila yendi yatutulukilile ham-
banza.
19 Vantu voshe vakele mu Yelusalema vacuvuile, kaha
mu muyati uavo vatumbuile lije lihia nguavo Akalundama,
"kulumbununa nguavo Lihia lia Maninga.")
20 "Omuo vanacisoneka mu livulu lia Miaso nguavo,
'Njivo yendi ipue yamupulungua,
keti mukale cipue umo.'
vacisoneka naua nguavo,
'Muntu ueka akahinge ha vipangi viendi.'
21 Nankuma tuapande kuhangula umo ha vamala vaje
vanakala netu ntsimbu yoshe ije Muene Yesu uendanganene
netu,
22 kuputukila ku ntsimbu ije Iuano uambuluile muzimbu
uendi uakumbuitika nakuheta ha litangua lije omo vahu-
misile Yesu kuli yetu nakumutuala muilu. Ha cuma eci, umo
uavo napande kupua mukaleho uetu ku kusanguka cendi.
23 Nankuma, vahanguile vamala vavali, Yosefa uje ivaluk-
ile Mbalasambase (naua vamutumbuile nguavo Njasitase)
na Maseyase.
24 Ambahoni valombelele nguavo, "Muene, utantekeya
mutima ua muntu uoshe. Tumuese hali ava vavali iya uje
iunahangula
25 kuambata cihela mu vipangi evi na kupanga vipangi
via vunganda vije Yundasa uasezele nakuya ku mutambela
uendi."
26 Kaha vavatelele nkela, na nkela yauililile hali Maseyase,
nankuma vamupandakanene ku tunganda likumi na umo.

2

Kuija kua Cimbembesi Uakulela

1 Omo litangua lia Pentekosita liahete, vaka kutsiliela
voshe vakungulukile mu njivo imolika.
2 Hajevene muilu muahumine cililimo ngue kupekumuka
kua mpunzi yakama, kaha yashulisile njivo yoshe muje
muvatumamene.
3 Vamuene vije viafuile ngue milengi ya tuhia vije viali-
hangunukile kaha imo na imo yakele hali umo na umo uavo.
4 Voshe vashulile na Cimbembesi Uakulela kaha vaputuk-
ile kuhandeka mu vindaka vieka, nge muje Cimbembesi
cavalingile linga vahandekemo.

5 Mu Yelusalema muakele Vayunda vaka kuivuila Njambi
liova vaje vahumine ku mafuti oshe ahano ha mavu.
6 Omo vovuile kalua kaje, civunga cakama cakungulukile.
Voshe valikomokelele omuo muntu uoshe uovuile vaje vaka
kutsiliela vahandeka mu vindaka viavo.
7 Voshe valikomokelele cikuma nakuhandeka nguavo,
“Nkuma ava vali nakuhandeka ngeci keti voshe Vangalileya
ndi?
8 Cija vati honi tuvavoshe tuvevua umo na umo mu muyati
uetu vavenia?
9 Vamo vetu vahuma ku Palitiya, Mendiya na ku Elame,
vakuavo ku Mesopotamia, Yundeya na ku Kapandosiya,
vakuavo ku Pontiyasi na ku vinganda vimo via Valoma via
mu Asiya,
10 vamo ku Filingiya na ku Pampiliya, vakuavo ku Ingito
na ku mitambela ya Limbiya kuyehi na Silene, vamo van-
genzi vahuma ku nganda ya Loma
11 (Vayunda na ava keti Vayunda vuno honi lika vakakava
futisi ya Vayunda), vamo vetu vahuma ku Kelete na ku Alam-
biya yetu tuvavoshe tulinakuvevua vahandeka vikomoueso
via Njambi mu miyati yetu.”
12 Kaha voshe valikomokelele nakukala na citanga, kaha
valihozuele umo na mukuavo nguavo, “Eci cilumbunuka
vika?”
13 Vuno honi vamo vavo vashendumuine vaka kutsiliela
nakuhandeka nguavo, “Vantu ava vanapende viniu!”

Muzimbu ua Petulu

14 Vuno honi Petulu uemanene na vakuavo tunganda
likumi na umo, uahandekele na lizi liakama ku civunga cije
nguendi, “Vamala vaku Yundeya neni voshe muakala mu
Yelusalema, tantekeyeni eci cuma, kaha ivuilileni muacili
kuli evi njihandeka.

15 Cilivene, vantu ava kuvapendele nge mumuli nakuy-
onguelamo, ino inapu ntsimbu ya mucitanu na viuana ku
cimene.
16 Vuno honi evi vikevio viahandekele kananguizi ua
Njambi Njuele nguendi.
17 Njambi ahandeka nguendi, 'Eci cikeco njikalinga mu
matangua amamanusuililo
njiketila Cimbembesi cange hali muntu na muntu.
Vana veni va vamala na ava va vampuevo vakambulula
vunanguizi,
na vakuenje veni vakamona vimona,
na vakulukazi veni vakalota vinjozi.
18 Mu matangua aje njiketila Cimbembesi cange,
cipue hali vangamba vange, va vamala na ava va
vampuevo
kaha vakambulula vunanguizi.
19 Njikalinga vikomoueso muilu
na vitantekeyeso hano ha mavu,
kukakala maninga, na tuhia, na vuisi vuakama.
20 Litangua likazivala vuiii,
na ngonde ikavenga ngengu ngue maninga,
ntsimbu kanda litangua liakama lia vumpau vua Muene
lihete.
21 Kaha uoshe akasana lizina lia Muene akovoka.'
22 Yeni vamala vaku Isaleli! "Ivuilileni ku mezi aua,
Yesu uaku Nazaleta uapuile yala uje nzili yendi yakama
yavu Njambi yasholuele muacili kuli yeni vikomoueso na
vitantekeyeso vije vialingile Njambi kuhitila muli ikeye
hhakati keni, nge muje yeni vavenia mualitantekeyela.
23 Njambi mu kutantekeya cendi na mu viyongola viendi
via laja ngeci Yesu vaka muhana ku mavoko eni, kaha yeni
muamutsihile hakutava vaka vupi linga vamushukike ha
cilindakano.
24 Vuno honi Njambi uamusanguile ku vatsi, uamupatuile
ku nzili ya kutsa, omuo kucatavele linga kutsa cimupuise
cinzinda.
25 Omuo Ndaviti uahandekele hali ikeye nguendi,
'Muene kulutue luange ntsimbu yoshe,
omuo ali ku livoko liange lia cilio kaha kunjikajaja.
26 Nankuma mutima uange uvuahelela,
na mezi ange anashulu na nzolela.
Kaha muvila uange ukahuima mu lutsililelo.
27 Omuo kukanjiseze mu vukalo vua vatsi,
cipue kutava muka kulela uove linga apolele mu cihilo.
28 Unanjitantekeyesa vingila vituala ku muono,
ukanjishulisa na nzolela mukukala muyehi nove.'

29 “Vakuetu, njihandeka kuli yeni nakusimpa hali kukuluila yetu Ndaviti uje uatsile na kumutsinda, na cihilo cendi hanga tucili naco na lelo lino.
30 Ndaviti uapuile kananguizi ua Njambi, kaha uatantekeyele nguendi Njambi uamukulahesele na kulisinga nguendi akapuisa umo ua vatekuluila vendi kukala ha litanda lia vumuene.
31 Ndaviti ha kumona vije vikalingika kulutue, uahandekele ha kusanguka kua Kilistu omo uahandekele nguendi,
‘Ikeye kuvamusezele mu vukalo vua vatsi,
muvila uendi kuuapolelele mu cihilo.’
32 Njambi nasangula ou Yesu ku vatsi, kaha yetu voshe tunapu vakaleho va viuma evi.
33 Ikeye hakumujundula kuya ku livoko lia cilio lia Njambi, nakutambula Cimbembesi Uakulela kuli Ishe cije camu kulahesele, kaha netilahoni vije vimuli nakumona na kuivua hali yetu.
34 Omuo keti Ndaviti uje ualondele muilu, vuno honi ikeye uahandekele nguendi,
‘Muene uahandekele kuli Muene yange nguendi,
Tumama ku livoko liange lia cilio
35 noho cikapuisa vitozi vove vuliatelo vuave.’
36 “Nankuma vantu voshe va Isaleli vanapande kutantekeya muacili ngeci ou ikeye Yesu, uje imuashukikile ha cilindakano ikeye Njambi yanapuisa Muene na Kilistu.”
37 Omo vantu vovuile evi, cavakuate ku mitima yavo kaha vahandekele kuli Petulu na kuli tunganda vakuavo nguavo, “Eni vakuetu, tuapande kulinga vati?”
38 Petulu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muntu na muntu napande kutenguluka ku vipi viendi nakumumbuitika mu lizina lia Yesu Kilistu linga vamisambese ku vipi vieni, kaha mukatambula vuana vua Cimbembesi Uakulela.
39 Omuo cikulaheso ca Njambi cinapu ceni na vana veni, na kuli voshe vaje vali kulahako, vaje voshe vakasana Muene Njambi yetu veje kuli ikeye.”
40 Petulu uahandekele kuli vakevo na mezi eka akuvanangula nakuvalambelela nguendi, “Lioheleni yeni vavenia ku miyati eyi ya vilinga via vipi.”
41 Vaje voshe vatambuile muzimbu ua Petulu vavambuitikile, kaha ha litangua lije kualivuezelelele vantu vakupua makulukazi atatu (3, 0 0 0).
42 Vakakateyele ku vilongesa via tunganda na mukukunguluka hamo, na mukutavula mbolo na mukulombela.

Vuyoye vua Vaka kutsiliela

43 Vikomoueso na vitantekeyeso viavingi vivalingile tunganda viovuisile vantu voshe liova.
44 Vaka kutsiliela voshe vakele hamo mukulitombola, kaha valipangelele vufuko vuavo voshe.
45 Valandesele viuma viavo na vufuko vuavo, kaha valipangezelele vimbongo hhakati kavo, kuya muje muanazenekela muntu.
46 Ha litangua na litangua valikunguluile mu Njivo ya Njambi, vakele nakutavula mbolo mu vinjivo viavo na kulia viakulia viavo mukuvuahelela na mitima ya kulikehesa,
47 nakushangazala Njambi, nakuvazanga ku vantu voshe. Ha litangua na litangua Muene uavuezeleleleko ku civunga cavo vaje vantu vakele nakuovoka.

3

Petulu akanguisa yala ua Cilema

1 Ha litangua limo Petulu na Iuano vaile ku Njivo ya Njambi ha ntsimbu ya kulombela, yapuile ntsimbu ya maola atatu ku mutania.
2 Kuje ku cikolo civatumbuile nguavo Cikolo Cacili ca Njivo ya Njambi, kuakele yala umo uje uapuile cilema hume kukusemuka cendi. Vakele nakumutuala tuala ku cikolo ha litangua na litangua linga alombe vuana kuli vantu vaje vakele nakukovela mu Njivo ya Njambi.
3 Omo uamuene Petulu na Iuano valinakukovela mu Njivo ya Njambi, uavalombele linga vamuhaneko cimo.
4 Petulu na Iuano voshe vamutalele ntoma, kaha Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Tutale!”
5 Nankuma uavatalele ntoma, uayonguele nguendi hamo vamuhanako cimo.
6 Vuno honi Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Kunjesi na Silivela cipue Ngolinde, vuno honi eci njilinaco cikeco cinjikuhana, mu lizina lia Yesu Kilistu uaku Nazaleta imana linga uende.”
7 Ambahoni uamukuate ku livoko liendi lia cilio nakumukatula, hajevene viliato na tutsendengele tuendi viakele na nzili.
8 Uakatukile nakutumbuka kaha uaputukile kuenda, uakovelele hamo navo mu Njivo ya Njambi, uendele nakutumbuzoka na kushangazala Njambi.
9 Vantu voshe kuje vamumuene alinakuenda nakushangazala Njambi,
10 omo vamutantekeyele ngeci ikeye uje uakele nakutumama ku cikolo cije civatumbuile nguavo Cikolo Cacili ca Njivo ya Njambi nakulomba vuana, kaha voshe valikomokelele cikuma ha cuma cije calingiuile kuli ikeye.

Petulu ambulula mu Njivo ya Njambi

11 Omo uje yala uakakateyele kuli Petulu na Iuano, vantu
voshe valikomokelele kaha voshe vashatukililile kuli vakevo
mu Mbalanda ya Solomoni.
12 Omo Petulu uamuene vaje vantu, uahandekele kuli
vakevo nguendi, “Yeni vaka Isaleli, vikahoni mualikomokela
ha cuma eci, cipue vikahoni mututalela ntoma? Muayongola
ngueni eci cinalingiua mu nzili yetu cipue mu vunjambi
vuetu mukemo tunendesa ou muntu ndi?
13 Njambi ua Avilahama, na Isake na Yakomba, Njambi ya
vakukuluila vetu, ikeye nahana vumpau kuli ngamba yendi
Yesu, uje imuahanene kuli vaka kusuana nakumuviana ku
mesho a Pilato, cipue Pilato te nayongola kumuecela.
14 Vuno honi yeni muamuvianene Uakulele na Vusunga
kaha muashikile Pilato linga amiecelele na kumihana
muhuza.
15 Kaha muamutsihile uje ikeye Vavenia muono, vuno honi
Njambi uamusanguile ku vatsi. Yetu tunapu tuvakaleho ha
cuma eci.
16 Mukutsiliela mu lizina lia Yesu, lizina liendi ikeye vave-
nia likelio liahana ou yala nzili, ou mumona nakutantekeya,
nalutsilielo luakuhitila muli Yesu lunamuhana kukanguka
kuacili ku mesho eni voshe.
17 “Honi vamuanetu njatantekeya nguange vije mualingile
kuli Yesu, yeni na vantuama veni muavilingilile mu nzimba.
18 Mu ngila eyi vene Njambi uashulisilile vije viahandekele
laja kuhitila ku tunanguizi va Njambi va Njambi voshe
nguendi, Kilistu uendi akayanda.
19 Omuo acuma eci tengulukeni, kaha hilukeni kuli Njambi
linga amisambese ku vipi vieni,
20 Vitsimbu via kuuima vikahuminina kuli Muene kaha
akatuma Kilistu uendi uje yahanguile laja ikeye Yesu.
21 Napande kukala muilu noho ntsimbu ikaheta ije Njambi
akapuisa viuma vioshe vuha, nge muahandekele laja kuhi-
tila muli tunanguizi va Njambi vendi va kulela.
22 Mosesa uahandekele nguendi, ‘Muene Njambi yeni
akamitumina kananguizi ngue muje muatumine yange,
akapua umo uakuhuma hhakati ka vantu veni, mukononoke
vioshe vije viakamileka.
23 Uoshe kakononoka uje kananguizi vakamuhumisa kuli
vantu va Njambi.’
24 Tunanguizi va Njambi voshe nge muvana vahandeke-
lamo, kuhuma kuli Samuele na vaje vezile munima yendi,
navo naua vambuluile vije vilingiua matangua ano.
25 Mu vatekuluila va tunanguizi va Njambi va Njambi
na litavasano lije Njambi uahanene kuli vakukuluila veni

nge muahandekele kuli Avilahama nguendi, ‘Kuhitila muli vatekuluila vove miyati yoshe ya vantu hano ha mavu vakakuisuliua.’
26 Omo Njambi ujunduile ngamba yendi, uamutumine kuli yeni hakulivanga, mukumikuisula linga muntu uoshe ahume ku vilinga viendi via vipi.”

4

Petulu na Iuano ku mesho a mpunga

1 Tele Petulu na Iuano vacili nakuhandeka ku vantu, vamo tusasendote na ntuama ua Njivo ya Njambi na Vasanduki vezile kuli vakevo.
2 Vanienguele cikuma omuo vakele nakulongesa vantu nguavo Yesu nasanguka ku vatsi, eci camuesele ngeci vatsi vakasanguka.
3 Nankuma, vavakuate nakuvahaka mu kamenga noho liamukuavo, omuo kuapuile laja cinguezi.
4 Vuno honi vavengi vaje vovuile lizi vatsilielelele, kaha vuingi vua vamala vapuile makulukazi atanu (5, 0 0 0).
5 Liamukuavo vantuama va Vayunda, na vakuluntu, na valongisi va mezi a Lishiko valikunguluilile mu Yelusalema.
6 Valiuanene hamo na Anase Kasasendote Uakama na Kayafase na Iuano na Alekizanda na voshe vaje vapuile vaka ntanga ya Kasasendote Uakama.
7 Omo vemikile Petulu na Iuano ku mesho avo vatondele kutantekeya kaha vavehuile nguavo, “Nzili yeya mulinayo cipue mu lizina lieya munalingi cuma eci?”
8 Ambahoni Petulu hakushula na Cimbembesi Uakulela, uavakumbuluile nguendi, “Yeni vantuama va vantu na vakuluntu,
9 nga muli nakutuihula lelo ha vilinga viacili vinalingiua kuli yala ou ua cilema na vati muje muanakangukilamo,
10 yeni voshe munapande kutantekeya, na vantu voshe vamu Isaleli vanapande kutantekeya ngeci muntu ou nemana ku mesho eni nakanguka muacili mu lizina lia Yesu Kilistu ua ku Nazaleta, uje imuashukikile ha cilindakano, uje yasanguile Njambi ku vatsi.
11 Ou Yesu ikeye uje visoneka vihandeka nguavo

‘Livue limuayenguile yeni vaka kutunga,
ikeye honi napu cisimi caseho cikuma ca mumbango kupulakana vioshe.’

12 Kutuasa kuuana kuovoka muli ueka naua, omuo kukuesi lizina lieka hano ha mavu lianahana Njambi ku vantu litunapande kuovokelamo.”

13 Vaka mpunga vakomokele omo vamuene kusimpa kua
Petulu na Iuano omuo vamuene ngeci vapuile vantu van-
goco vakuhona kulilongesa, kaha vavanongonuene ngeci
vakevo vakele hamo na Yesu.
14 Vuno honi hakumona uje muntu ivakanguisile nemana
hamo na Petulu na Iuano, kuvasele kuhandeka cuma cimo
cakuvaluisa naua.
15 Nankuma, vavalekele linga vatuhuke mu njivo ya
Mpunga, kaha vaputukile kulihandekesa hhakati kavo
nguavo,
16 “Vika tulinga nava vamala? Omuo muntu uoshe
mu Yelusalema natantekeya ngeci eci cikomoueso caciha
civanalingi, kaha kutuasa kuciviana.
17 Vuno honi kuvindika cuma eci ngeci keti citsimane
naua hhakati ka vantu, tunanguleni ava vamala linga keti
vahandeke naua kuli muntu mu lizina lia Yesu.”
18 Nankuma, vasanene mukati nakuvashika linga keti
vahandeke cuma cimo cipue kulongesa naua mu lizina lia
Yesu.
19 Vuno honi Petulu na Iuano vavakumbuluile nguavo,
“Yeni vavenia uaneni cuma muka cacili ku mesho a Njambi,
kuononoka yeni indi kuononoka Njambi.
20 Omuo kutuasa kuholoka kuhandeka viuma vije vitua-
mono nevi vitunevu.”
21 Hanima yakuvanangula cikuma kaha vavecelele. Va-
muene ngeci capuile cacikalu kuvahana kashitiku, omuo
vantu voshe vashangazalele Njambi ha vije vialingiuile.
22 Uje yala ivalingilile cimueso cakumukanguisa uakele na
miaka yakupulakana makumi auana.

Vaka kutsiliela valombelela ha kusimpa

23 Omo Petulu na Iuano vavecelele, vahilukile kuli
vantu vavo nakuvaleka vije vivahandekele vakuluntu va
tusasendote na vantuama kuli vakevo.
24 Omo vaka kutsiliela vovuile viuma evi, voshe vakun-
gulukile hamo nakulombela kuli Njambi nguavo, “Muene
Samatanga ua lilu na mavu, na mema a kalunga na vioshe
vilimo!
25 Yove uahandekele na Cimbembesi Uakulela kuhitila
muli kukuluila yetu Ndaviti, ngamba yove, omo ikeye ua-
handekele nguendi,

“ ‘Kaha omuo vika ava keti Vayunda vanienguele,
na omuo vika vantu vatumba matumbe akuhona seho?
26 Vamiene va hano ha mavu valivuaheselele vualumo
vakevo vavenia,
na vaka kusuana valikunguluile hamo
nakuluisa Muene na Kilistu uendi.'

27 Cilivene Helonde na Pontiyu Pilato valikunguluile hamo
mu nganda ino hamo na ava keti Vayunda na vantu va Isaleli
nakuluisa ngamba yove uakulela Yesu, uje iuavuavesele.
28 Valikunguluile nakulinga vioshe vije viuatondele laja na
nzili yove na cizango cove linga vikalingiue.
29 Kaha vuavuno, Muene, tala muvali nakutushunguiya,
kaha tava linga vangamba vove vambulule lizi liove na
kusimpa.
30 Sholola livoko liove mukukanguisa nakulinga vitan-
tekeyeso na vikomoueso mu lizina lia ngamba yove uakulela
Yesu."
31 Omo vamanusuile kulombela, cihela cije vakungulukilile calininganGele. Kaha voshe vashulile na Cimbembesi
Uakulela nakuambulula lizi lia Njambi nakusimpa.

Vaka kutsiliela valipangezela vufuko vuavo

32 Civunga ca vaka kutsiliela vakele na mutima umolika na
viyongola vimolika, naumo uahi uatumbuile viuma viendi
vije viafukile kupua viendi, vuno honi valipangezelele
vioshe viavo vije vivakele navio.
33 Kaha na nzili yakama tunganda vambuluile vukaleho
vua kusanguka kua Muene Yesu, kaha na kavumbi kakama
kakele hali vakevo.
34 Kukuakele umo hhakati kavo uajenekele cuma, omuo
vaje vakele na mehia cipue vinjivo vavilandesele kaha
vanehele vimbongo vivatambuile ku viuma vije valandesele
35 nakuvihana kuli tunganda, kaha vavipangezelele ku
muntu na muntu ngue kukujeneka cendi.
36 Kaha Yosefa, Kalevi uje uasemukilile mu sapulasi,
uje tunganda vamutumbuile nguavo Mbanambasa, kulum-
bunuka nguavo "Muka kuzembeleka,"
37 ualandesele lihia liendi, kaha uanehele vimbongo naku-
vihaka kuli tunganda.

5

Ananiya na Safila

1 Kuakele yala umo lizina liendi Ananiya, na mpuevo
yendi Safila valitavasanene kulandesa mutambela ua vu-
fuko vuavo.
2 Hakulitavasana na mpuevo yendi uashuekele mutam-
bela ua fuvuko, kaha uatualele mutambela umo ua vim-
bongo kuli tunganda.
3 Kaha Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, "Ananiya,
vika unatavela Satana akovele mu mutima uove nakuhan-
deka makuli kuli Cimbembesi Uakulela hakushueka mutam-
bela ua vimbongo viunatambula hakulandesa lihia liavo?

4 Tele kanda uvulandese, vuakele vuove, naua namunima
yakuvulandesa, vimbongo viapuile viove. Nkuma vika
uayonguela kulinga cuma eci? Kuakuisile vantu vuno honi
unakuisi Njambi!"
5 Hajevene omo Ananiya uovuile mezi aua, uauililile ha
mavu na kutsa, kaha vantu voshe vaje vuovuile evi vakele
na liova.
6 Vakuenje vezile nakuzenga muvila uendi, kaha vamu-
tualele hambanza na kumutsinda.
7 Omo kuahitile maola atatu mpuevo yendi uezile, katan-
tekeyele cuma cije calingiuile.
8 Petulu uamuihuile nguendi, "Njileke nga evi vikevio
vimbongo vimunalandesele lihia lieni yove na yaliove?"
Kaha Safila uamukumbuluile nguendi,
"Eyo, vikevio vene evi."
9 Nankuma, Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi,
"Nkuma vika yove na yaliove muayongola kueseka Cimbem-
besi ca Muene? Tala, vamala vanakatsinda yaliove ava vali
ku cikolo, vakevo vakutuala nove naua."
10 Hajevene Safila uauililile ha mavu ku viliato via Petulu
na kutsa. Omo vaje vakuenje vakovelele vamuuanene natsi,
kaha vamutualele nakumutsinda kuyehi na yaliendi.
11 Cikungulukilo coshe na vantu voshe vaje vovuile viuma
evi vakele na liova liakama.

Vitantekeyeso na Vikomoueso

12 Tunganda valingile vitantekeyeso na vikomoueso vi-
avingi hhakati ka vantu. Kaha vaka kutsiliela voshe vakun-
gulukilile hamo mu Mbalanda ya Solomoni.
13 Cipue vene vantu vavashangazalele cikuma, vuno honi
naumo uahi ualipandakanene navo.
14 Vantu vavengi valivuezelele ku civunga cavo, civunga
ca vamala na vampuevo vaje vatsilielelele kuli Muene.
15 Nankuma, ku vije vivalingile tunganda, vantu vakele
nakuneha vaka kuvavala ku vitapalo nakuvalangeka ha
mihela na ha vitalatala linga Cimbembesi ca Petulu cihite
helu lia vamo omo ahita kuyehi.
16 Vivunga via vantu vavengi vezile kuhuma ku membo
akuzenguluka Yelusalema, vanehele vaka kuvavala na vaje
vakele navaje vanakele nakuyandisiua ku vimbembesi via
kujuala, kaha voshe vavakanguisile.

Tunganda vavayandesa

17 Ambahoni kasasendote uakama na vakuavo vaje va
mu mpunga ya Vasanduki, vovuile cipululu kaha vakele na
vutumbe vua kuvaluisa.

18 Vakuate tunganda nakuvahaka mu kamenga ka civunga.
19 Vuno honi ku vutsiki vujevene kangelo ua Muene uashokoluele vikolo via kamenga, kaha uatuhuisile tunganda hambanza, nakuhandeka kuli vakevo nguendi,
20 “Yeni mukemane mu Njivo ya Njambi nakuleka vantu vioshe via muono ou ua uha.”
21 Omo vovuile evi vakovelele mu Njivo ya Njambi cimene mene nakuputuka kulongesa vantu.

Omo Kasasendote uakama na vantu vendi vahete kaha vasanene mpunga hamo navakuluntu voshe va vamtu va Isaleli, kaha honi vatumine vantu ku kamenga linga vanehe tunganda ku mesho avo.
22 Vuno honi omo vaje vaka kuniunga Njivo ya Njambi vahete kuje, kuvauanene vaje tunganda mu kamenga, nankuma vahilukile ku Mpunga nakuambulula nguavo,
23 “Omo tuahete ku kamenga tuauanene kuakupata ngongongo na vaka kuniunga voshe te vanemana ku vikolo, vuno honi omo tunashokoluele tuauanene mukati naumo alimo uahi.”
24 Omo vakuluntu va tusasendote na mukuluntu ua vaka kuniunga Njivo ya Njambi vovuile viuma evi, valikomokelele cikuma nguavo cuma muka cinalingiua.
25 Ambahoni yala umo uezile nakuhandeka kuli vakevo nguendi, “Taleni, vaje vamala vamunahakele mu kamenga vali mu Njivo ya Njambi nakulongesa vantu!”
26 Nankuma, uje mukuluntu ua vaka kuniunga Njivo ya Njambi uaile na vantu vendi mukuambata tunganda. Kuvakapangesele nzili omuo vovuile liova nguavo hamo vantu vavasha mavue.
27 Omo vanehele tunganda, vavemikile ku mesho a Mpunga. Kaha kasasendote uakama uavehozuele nguendi,
28 “Tuamishikile nguetu keti mulongese naua mu lizina lia yala ou, vuno honi yeni munashandola laja vilongesa vieni mu Yelusalema muoshe kaha mutonda naua mutuhake mulonga ua kutsa cendi!”
29 Vuno honi Petulu na tunganda vakuavo vavakumbuluile nguavo, “Tunapande kuononoka cikuma Njambi kupulukana vantu.
30 Njambi ya vakukuluila vetu ikeye uasanguile Yesu ku vatsi, uje imuatsihile mukumushukika ha cilindakano.
31 Njambi uamujunduile nakumutuala ku livoko liendi lia cilio na kumupuisa Ntuama na Muyoyesi linga akahane Isaleli ntsimbu yakutenguluka ngeci vavasambese ku vipi viavo.
32 Tuvakaleho va viuma evi, yetu hamo na Cimbembesi Uakulela cije Njambi nahana kuli vaje vamuononoka.”

33 Omo vaje vaka Mpunga vovuile evi, vanienguele cikuma
nakutonda linga vatsihe tunganda.
34 Vuno honi umo uavo, uapuile Kafaliseo lizina liendi
Ngamaliele, uapuile mulongisi ua mezi a Lishiko kaha
naua vantu vamusingimikile cikuma, uakatukile nakushika
Mpunga linga vacituhule tunganda hambanza muka
ntsimbu kakandende.
35 Kaha uahandekele ku Mpunga nguendi, "Yeni vakuetu
Vaisaleli, zangameni ha viuma evi mulinakulinga kuli ava
vamala.
36 Ha vintsimbu via kunima kuasholokele Teundase uje
ualipuisile uakama, kaha vamala vakupua makulukazi
auana (400) valipandakanene nendi. Vuno honi vamutsihile
kaha na voshe vaje vamukavele valishandokele, kaha cije
civunga cendi cahuile.
37 Munima yendi Yundasa Kangalileya uasholokele ha
ntsimbu yakutanda vantu, uakokele civunga cakama vuno
honi nendi naua vamutsihile kaha na voshe vaje va-
mukavele valishandokele.
38 Nankuma, ha cihande eci njimileka nguange, keti mue-
seke kulinga cuma cimo hali ava vamala. Veceleni! Nga evi
vanayongola nevi vali nakulinga vinahumu ku vantu, kaha
vikahua,
39 vuno honi nga vinahumu kuli Njambi, kaha kumuasa
kuvahiana. Ha mulonga ou mukaliuana lika muli nakuluisa
Njambi!" Kaha vovuisisile mezi a Ngamaliele. Kaha Mpunga
yakavele kunangula kua Ngamaliele.
40 Nankuma, vasanene vaje tunganda linga vakovele,
vavapupile nakuvashika nguavo keti naua vahandeke mu
lizina lia Yesu, kaha vavecelele.
41 Ambahoni omo tunganda vasezele ije Mpunga, vavua-
helelele cikuma omuo Njambi uavayonguelele kuyanda
nakushauka omuo ha lizina lia Yesu.
42 Kaha ha litangua na litangua vakele nakulongesa
nakuambulula Muzimbu Uacili ua Yesu Kilistu mu Njivo ya
Njambi na mu vinjivo via vantu.

6

Vahangula vakuasi vatanu na vavali

1 Mu matangua aje, omo vandongisi vakele
nakulivuezelela, kuakele Vayunda vaje vakele nakuhandeka
ndaka ya Cingelengu valingile vimpata na Vayunda vaje
vakele nakuhandeka ndaka ya Cihevelu omuo vantuluue
vavo vakele nakuvayengula hakuhana viakulia via ha
litangua na litangua.

2 Nankuma, vaje tunganda likumi na vavali vasanene vandongisi voshe nakuhandeka kuli vakevo nguavo, “Kucitava tuecele kuambulula lizi lia Njambi linga tutale ha cimpande ca kupangezela viakulia.
3 Nankuma, vakuetu, hanguleni vamala vatanu na vavali hhakati keni vaje vamutantekeya ngeci vanashulu na Cimbembesi Uakulela na mana, tuvahake linga vapange cipangi eci.
4 Kaha yetu tukalihane lika ku kulombela nakupanga vipangi viakuambulula.”
5 Civunga coshe cavuahalelele cikuma na viyongola via tunganda, nankuma, vahanguile Setefano, yala uakushula nalutsilielo na Cimbembesi Uakulela, hamolika na Filipu, na Polokolase, na Nikanole, na Timoni, na Palamanase, na Nikolau uje keti Kayunda ua ku Antiyoke uje uakavele futisi ya Vayunda.
6 Civunga cemikile vaje vamala ku mesho a tunganda, vaje vakevo vavalombelelele nakuvasaleka mavoko.
7 Kaha lizi lia Njambi liashandokele. Civunga ca vandongisi mu Yelusalema calivuezelelele cikuma, na civunga ca tusasendote vavengi vatsilielele.

Setefano vamukuata

8 Kaha honi Setefano, mukushula na kavumbi ka Njambi na nzili, ualingile vitantekeyeso na vikomoueso viakama hhakati ka vantu.
9 Vamuluisile kuli vamala vamo vaje vapuile vaka njivo ya malombelo ya Vamala Vakupatuka (nge muje muvaitumbuile), muje muakele Vayunda vakuhuma ku Silene na ku Alekizandiliya. Vakuavo vahumine ku mbonge ya Silisiya na ku Asiya valingile vimpata na Setefano.
10 Vuno honi Cimbembesi cahanene Setefano mana linga omo ahandeka naumo uahi uasele kumuhiana kulinga nendi vimpata.
11 Ambahoni vahanene vamala vamo lizika kanua linga vahandeke nguavo, “Tunamuvu alinakuhandeka mezi akushaula Mosesa na Njambi.”
12 Kaha mu ngila eyi vene vashongangeyele vantu na vakuluntu na valongisi va mezi a Lishiko. Vakuate Setefano nakumutuala ku Mpunga.
13 Ambahoni vanehele vakaleho vamakuli vaje vamuvangeyele nguavo, “Ou yala ntsimbu yoshe alinakuluisa Njivo ya Njambi ya kulela na Lishiko lia Mosesa.
14 Tunevu ahandeka nguendi ou Yesu ua ku Nazaleta akasiula Njivo ya Njambi, nakutengulula futisi yatuhanene Mosesa.”

15 Voshe vatumamene muje mu Mpunga mesho avo atalele
hali Setefano, kaha vamuene cihanga cendi casholokele
ngue ca kangelo.

7

Majui a Setefano

1 Kaha Kasasendote uakama uehuile Setefano nguendi,
“Viuma evi vinapu via vusunga ndi?”
2 Kaha Setefano uavakumbuluile nguendi, “Vamuanetu na
vatate njivuilileni! Njambi ua vumpau ualisholuele kuli
kukuluila uetu Avilahama te acili mu Mesopotamia, ntsimbu
kanda acikale mu Halane,
3 kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, ‘Seza lifuti liove
na ntanga yove kaha ya ku lifuti lije linjikakumuesa.’
4 Ambahoni uasezele lifuti liandi lia Kalundiya uaile
nakukala mu lifuti lia Halane. Munima ya kutsa kua ishe
ya Avilahama, kaha Njambi uamuhumisile mu lifuti lije
nakumuneha mu lifuti lino limulinakukala hano.
5 Njambi kahanene Avilahama mutambela umo ua lifuti
linga upue uendi, cipue kamutambela kakandende ka kuli-
ata ka livu, vuno honi Njambi uamukulahesele kumuhanalio
linga lipue liendi na vatekuluila vendi cipue vene te Avila-
hama kanda akale na muana.
6 Kaha evi vikevio viahandekele Njambi nguendi, ‘Vateku-
luila vove vakakala mu lifuti lia vungezi, kaha vakapua
vandungo nakuvayandesa cikuma miaka yakupua vihita
viuana (400).
7 Njikahisa vantu vaje vavakapangela, kaha munima ya
viuma evi vatekuluila vove vakahuma mu lifuti lije, kaha
vakanjilemesa mu mutambela uno vene.’
8 Ambahoni Njambi uahanene Avilahama cilika
cakulovoka ku mukanda kupua cimueso ca cikumiyiyo.
Nankuma, Avilahama uapuile ishe ya Isake kaha
uamutuhuile ku mukanda omo kuahitile matangua atanu
na atatu kuhuma ha kusemuka cendi, kaha Isake uatuhuile
munendi Yakomba, na Yakomba uatuhuile vana vendi
likumi na vavali, vaje vakevo vakukuluila vakutsimana va
muyati uetu.
9 “Kaha vakuavo vana va Yakomba vovuililile cipululu
shongo yavo Yosefa, vamulandesele ku vundungo mu Ingito.
Vuno honi Njambi uakele hamo nendi
10 nakumuniunga muacili mu tuyando tuendi tuoshe.
Omo Yosefa uasholokele ku mesho a Falao muene ua Ingito,
Njambi uamuhanene mana na kavumbi, kaha muene ua
Ingito uapuisile Yosefa nguvulu uaka yula Ingito yoshe ya
njivo ya muene.

11 Ambahoni kuakele njala mu lifuti lioshe lia Ingito na
mu Kanana, kaha njala ije yanehele tuyando tuakama. Kaha
vakukuluila vetu kuvasele kuuana viakulia,
12 vuno honi omo Yakomba uovuile nguavo ku Ingito
kuli viakulia, uatumineko vana vendi, vakukuluila vetu, ha
vungezi vuavo vua kulivanga.
13 Kaha ha vungenzi vuavo vua mucivali Yosefa ual-
isholuele kuli vamuanaye, kaha Falao muene ua Ingito
uatantekeyele ntanga ya Yosefa.
14 Nankuma, Yosefa uatumine lizi kuli ishe Yakomba linga
vakamuleke hamo na ntanga yendi ngeci veje ku Ingito,
vapuile makumi atanu na avali na vantu vatanu (75).
15 Ambahoni Yakomba uasikumukile uaile ku Ingito, ikeye
na vakukuluila vetu vakatsililileko.
16 Mivila yavo vaitualele ku Shekeme kuje vakavatsindile
mu cihilo cije calandele Avilahama na vimbongo kuli vana
va Hamole.
17 “Vuno honi omo ntsimbu yahete muyehi linga Njambi
ashulisise cikulaheso cendi kuli Avilahama, vantu vetu
valanene cikuma mu Ingito.
18 Kaha kuasuanene muene ueka uje katantekeyele Yosefa.
19 Ikeye uazangamesele vakukuluila vetu nakuvapangesa
mua mupi, nakuvasindiya linga vombile kuti vana vavo
linga vatse.
20 Ha ntsimbu ivene Mosesa uasemukile, uapuile kanike
uacili cikuma ku mesho a Njambi. Vamulelele mu njivo ya
ishe mu vingonde vitatu,
21 kaha omo vamuhumisile mu njivo yavo, muna muene
Falao ua mpuevo uamuambate nakumulela muacili nge
munendi.
22 Mosesa vamulongesele mana oshe a vaka Ingito, kaha
uapuile yala uakama mukuhandeka cendi na mu vilinga.
23 “Omo Mosesa uakele na miaka makumi auana (40),
cahuminine kuintsi lia mutima uendi kuya nakumenekela
vavushoko vendi vaka Isaleli.
24 Kaha omo uamuene Kaingito ali nakuyandesa umo ua
kuli vavushoko vendi, nankuma, uashueneneko nakuohiela
uje Kaisaleli kaha uatsihile uje Kaingito.
25 Uayonguele nguendi hamo va Isaleli vendi vovuisisa
ngeci Njambi alinakumupangesa linga akavohiele, vuno
honi kuvatantekeyele.
26 Ha litangua liamukuavo Mosesa uamuene Vaisaleli
vavali valinakulua, kaha uezile mukati kavo nakuhandeka
kuli vakevo na mezi a ciyulo nguendi, ‘Eni vamala ivuilileni,
yeni muvushoko vueni, kaha vika mulinakuliluisa umo
namukuavo?’

27 Vuno honi uje yala uakele nakuluisa mukuavo ua-
nakuile Mosesa nakuhandeka kuli ikeye nguendi, ‘Iya
nakupuisa muka kusuana cipue lihako hhakati ketu?
28 Nkuma utonda linga unjitsihe naua nge munatsihile uje
Kaingito izau ndi?’
29 Omo Mosesa uovuile mezi aua, uateuele mu Ingito
nakuya nakukala mu lifuti lia Mindyani. Kaha kuje uakakele
na vana vavali va vamala.

30 “Omo kuahitile miaka makumi auana (40), kangelo
uasholokele kuli Mosesa mu mulengi ua tuhia tuakele
nakushukuma mu liputa mu mpambo kuyehi na Munkinda
ua Sinai.
31 Omo Mosesa uamuene evi ualikomokelele ha cuma cije
camuene, kaha uashuenene kuyehi na liputa mukumone-
sesa muacili. Vuno honi uovuile lizi lia Muene ngualio,
32 ‘Yange Njambi ya vakukuluila vove, Njambi ya Avila-
hama na Isake na Yakomba.’ Kaha Mosesa uajajele nakuvua
liova, kaha kataleleko naua.
33 Kaha Muene uahandekele kuli ikeye nguendi, ‘Shulula
vinkaku viove, omuo ha mutambela ha unemana hanapu ha
kulela.
34 Njinamono omo muvali na kuyandeselamo vantu vange
vaje vali mu Ingito. Kaha njinevu kulinienieta kuavo, njineja
ha mavu nakuvamena. Kaha ija honi, linga njikakutume ku
Ingito.’

35 “Ou ikeye Mosesa uje ivavianene omo vahandekele
nguavo, ‘Iya nakupuisa muka kusuana cipue lihako hhakati
ketu?’ Ikeye vene uje yatumine Njambi kupua muka
kusuana na muka kupatula kuhitila muli kangelo uje
uasholokele kuli ikeye mu liputa lije liakele nakuuema.
36 Ikeye uahumisile vantu mu Ingito, ualingile vitan-
tekeyeso na vikomoueso mu Ingito, na ku Cisali ca Kuvenga
naua na mu mpambo ha miaka makumi auana (40).

37 “Ou ikeye Mosesa uje ualeke vantu va Isaleli nguendi,
‘Njambi akahumisa kananguizi ngue yange uje akahuma
hhakati ka vantu veni vavenia.’
38 Ikeye uakele hamo na vantu va Isaleli omo vakun-
gulukilile mu mpambo, naua hamo na vakukuluila vetu
na kangelo uje uahandekele kuli ikeye ha Munkinda ua
Sinai, kaha uatambuile muzimbu ua kuyoya ua Njambi
nakutuhanauo.

39 “Vakukuluila vetu vavianene kumuononoka, kaha va-
munakuilililile kumukulo nakutonda linga vahilukile naua ku
Ingito.

40 Nankuma, vahandekele kuli Alone nguavo, 'Tupangele
vanjambi linga vatutuamenene. Kututantekeya cuma muka
cinalingiua kuli Mosesa uje uatuhumisile ku Ingito.'
41 Yapuile ntsimbu ije ivamungile kamponia mu cifua ca
ngombe ua nkomba nakukombelelako nkombelo nakulinga
ciuano cakusingimika cipangi ca mavoko avo.
42 Vuno honi Njambi uavatalesele nima, kaha uavecelele
linga valemese viuma via muilu, nge muvanasoneka mu
livulu lia tunanguizi va Njambi va Njambi nguavo,
" 'Vantu va Isaleli! Keti kuli yange
muatsihilile nakukombelela tusitu
ha miaka makumi auana mu mpambo.
43 Yapuile mbalaka ya njambi Moleki ikeyo ije imuambate,
na cifua ca Lefane, njambi yeni ua vintangantanga,
ava vakevo tumponia tueni tuje tumuapangele linga
mutulemese.
Nankuma, njikamituma ku vunzinda musinia lia Mbam-
bilone.' "
44 "Vakukuluila vetu vakele na mbalaka yakulihanena
vukaleho mu mpambo. Vaipangele nge Njambi muashikile
Mosesa linga vaipangemo, kuya mu cifua cije vene civamue-
sele Mosesa.
45 Vakukuluila vetu vaje vatambuile mbalaka kuli
vaishavo vayambate omo vaile na Yoshua nakutambula
lifuti ku miyati ije yashekelemo Njambi omo vakele nakuya
kulutue. Nankuma, cakele kuje noho ha ntsimbu ya Ndaviti.
46 Ikeye vene Ndaviti uje uauanene kavumbi ku mesho
a Njambi, kaha uehuile Njambi amutavese linga atungile
Njambi ya Yakomba Muakukala.
47 Vuno honi uapuile Solomoni uje uamutungilile njivo.
48 "Vuno honi Njambi ua Helu Liavioshe kekukala mu
vinjivo viakutunga na mavoko a vuntu, ngue muje ali-
nakuhandeka kananguizi ua Njambi nguendi,
49 'Muene ahandeka nguendi, lilu lipua litanda liange,
na mavu apua vuliatelo vuange.
Njivo ya muyati muka muasa kunjitungila?
Mutambela ua muyati muka munjasa kukala?
50 Nkuma keti livoko liange vene vavenia liapangele evi
viuma vioshe ndi?'
51 "Yeni vantu vakukaluua," Kaha Setefano uatualeleho
kuhandeka nguendi, "Yeni vantu va mitima yakuhona
kukutsiliela, na matuitui eni anashoko ku lizi lia Njambi!
Yeni naua muli nakuviana Cimbembesi Uakulela nge mu-
valingile vakukuluila veni.
52 Iya kananguizi ua Njambi ivahonouele kuyandesa
vakukuluila veni? Vatsihile tunganda va Njambi vaje

kusenkulu vambuluile kuija kua Ngamba yendi ua Vusunga. Kaha honi yeni muamuendele vungungu nakumutsiha.
53 Yeni muatambuile Lishiko lia Njambi lije livamihanene tungelo, vuno honi kumualiononokele."

Setefano vamuasha mavue

54 Omo vaje vaka mpunga vovuile evi viuma kuli Setefano, vanienguele cikuma nakulishumanga ku mazo avo mukupihilila.
55 Vuno honi Setefano mukushula na Cimbembesi Uakulela uatalele muilu, kaha uamuene vumpau vua Njambi na Yesu nemana ku livoko lia cilio lia Njambi.
56 Uahandekele nguendi, "Taleni! Njinamono lilu linashokoloka na Muna Muntu nemana ku livoko lia cilio lia Njambi!"
57 Vuno honi vaje vaka mpunga vatambekele na lizi liakama cikuma na kuzika matuitui avo. Kaha voshe vaile hamo vuasi kuli ikeye,
58 ambahoni vamukokelele hambanza lia nganda, kaha vamuashele mavue. Vakaleho vasezele vikovelo viavo mukuviniunga kuli mukueje umo lizina liendi Saulu.
59 Tele vali nakumuasha mavue, Setefano ualombelele nguendi, "Muene Yesu tambula Cimbembesi cange!"
60 Kaha uatsikamene ha mavuli endi nakutambakana na lizi liakama nguendi, "Muene, keti uanuke vupi vuavo ovu vuvanalingi!" Omo uahandekele mezi aua kaha uatsile.

8

Saulu Apakesa Cikungulukilo

1 Kaha Saulu uatavele kutsa kua Setefano.
Ha litangua lije vene cikungulukilo ca mu Yelusalema caputukile kuyanda na mapakeso. Vaka kukutsiliela voshe valishandokelele mu mafuti a Yundeya na mu Samaliya kaha kuvanga lika tunganda vakevo vasalelemo.
2 Vamo vamala vaka kulemesa Njambi vatsindile Setefano, vamulilile cikuma.
3 Vuno honi Saulu uesekele kunongesa cikungulukilo, uaile ku njivo na njivo nakukokangeya vamala na vampuevo nakuvahaka mu kamenga.

Muzimbu Uacili vauambulula mu Samaliya

4 Vaka kukutsiliela vaje vashandokele vaile mutambela na mutambela nakuambulula lizi.
5 Filipu uasikumukile ku nganda ya Samaliya nakuambulula muzimbu ua Kilistu kuli vantu vaje vakele kuje.
6 Omo civunga ca vantu vovuile Filipu nakumona vitantekeyeso vije vialingile, kaha voshe vovuililile kuli vije viakele nakuhandeka.

7 Vimbembesi viakujuala viahumine muli vantu vavengi
oku vitambakana na lizi liakama, vaka tulepa vavengi na
vilema vakangukile.
8 Nankuma, mu nganda ya Samaliya muakele kujolela
kuakama.

9 Mu nganda ije muakele yala umo ua lizina lia Simoni,
uje ha ntsimbu yahanima uakomokesele vaka Samaliya na
mantseno endi. Ualimuesele ikeye vavenia kupua umo
uakama,
10 kaha vantu voshe muje mu nganda, vantu va vulemu na
vaje keti va vulemu vovuililile kuli ikeye, kaha vahandekele
nguavo, “Ou ikeye vene nzili ya Njambi uje ivatumbula
nguavo Nzili Yakama.”
11 Vakele nakumuivuilila omuo ha ntsimbu yalaha
uavakomokesele na mantseno endi.
12 Vuno honi omo vatsilielelele uje muzimbu uahandekele
Filipu kuli vakevo ua muzimbu uacili ua vumuene vua
Njambi na via Yesu Kilistu, kaha voshe vamala na vampuevo
vavambuitikile.
13 Cipue Simoni nendi vene naua uatsilieliele, kaha omo
vamumbuitikile uakele hamo na Filipu, ualikomokelele
cikuma omo uamuene vikomoueso na vitantekeyeso vi-
akama vije viakele nakulinga.

14 Omo tunganda vaje vakele mu Yelusalema vovuile
nguavo vantu va mu Samaliya vanatambula lizi lia Njambi,
Nankuma, vavatuminine Petulu na Iuano.
15 Omo vahete kuje, vakalombelelele vaje vaka kutsiliela
linga vatambule Cimbembesi Uakulela,
16 omuo Cimbembesi Uakulela te kanda cije kuli vakevo,
vuno honi vavambuitikile lika mu lizina lia Muene Yesu.
17 Ambahoni Petulu na Iuano vasalekele mavoko avo hali
vakevo, kaha vatambuile Cimbembesi Uakulela.

18 Omo Simoni uamuene nguendi tunganda vanahana
Cimbembesi kuli vaka kutsiliela mukusaleka mavoko avo
hali vakevo, nankuma uahanene vimbongo kuli Petulu na
Iuano
19 nakuhandeka nguendi, “Nange naua njihaneniko eyi
nzili yakama linga uoshe injikasaleka mavoko ange akatam-
bule Cimbembesi Uakulela.”
20 Vuno honi Petulu uamukumbuluile nguendi, “Yove na
vimbongo viove munonge hamo, omuo yove uayongola
nguove hamo uasa kulanda vuana vua Njambi na vimbongo!
21 Yove kuuesi na mutambela cipue cihela mu vipangi
vietu, omuo mutima uove kuuesi muacili ku mesho a
Njambi.

22 Nankuma, tenguluka linga uhume ku viyongola viove
via vipi, kaha lomba kuli Muene linga akusambese ku
viyongola viove nge evi.
23 Omuo njinamono nguange yove unashulu na cipululu
cacipi naua unapu u cinzinda ca vupi."
24 Kaha Simoni uahandekele kuli Petulu na Iuano nguendi,
"Njilombeleleniko kuli Muene linga viuma evi vimunahan-
deka keti vilingiue kuli yange."
25 Omo vamanusuile kuhana vukaleho vuavo nakuam-
bulula muzimbu ua Muene, Petulu na Iuano vahilukile ku
Yelusalema. Mu ngila yavo vakele nakuambulula Muzimbu
Uacili mu membo amengi a mu Samaliya.

Filipu na Nguvulu ua ku Isopia

26 Kaha kangelo ka Muene uahandekele kuli Filipu
nguendi, "Katuka uye ku mbuela ku ngila ije ihuma ku
Yelusalema iya ku Ngaza." (Ngila eyi yapua ya mu mpambo.)
27 Nankuma, Filipu uakatukile nakuya kaha ualiuanene na
kayunuke uje uapuile Kaisopia, ikeye uapuile mukuluntu ua
vulemu muka kuniunga vufuko vuoshe vua Kandeke muene
ua mpuevo ua ku Isopia. Kaha uaile laja ku Yelusalema
nakulemesa Njambi.
28 Omo uahilukile kuimbo uatumamene mu litemba liendi
nakutanda livulu lia Isaya kananguizi ua Njambi.
29 Kaha Cimbembesi Uakulela cahandekele kuli Filipu
nguaco, "Shuena kuyehi na litemba lije."
30 Nankuma, Filipu uashatukilileko kaha uamuivuile ali
nakutanda mu livulu lia kananguizi ua Njambi Isaya. Kaha
uamuhuile nguendi, "Ulinakuivuisisa evi ulinakutanda ndi?"
31 Uje mukuluntu uamukumbuluile nguendi, "Vatihoni
njasa kuvivuisisa kuvanga umo anjilumbuininevio?" Kaha
ualombele Filipu linga alonde nakutumama hamo nendi mu
litemba.
32 Kaha mezi amu visoneka atandele uje yala akeuo aua:
"Uapuile ngue mpanga uje vatuala nakumutsiha.
Ngue muna mpanga uje aholoka kuluu kuli vaka ku-
mutehula.
Mukemo vene muaholokelelele na ikeye.
33 Vamukehesele, kaha kuvamusompelelele vusunga.
Iya asa kuambulula ntanga yendi?
Omuo muono uendi vauambate hano ha mavu."
34 Kaha uje Kayunike uehuile Filipu nguendi, "Njileke,
iya nkuma yanatumbula kananguizi, ikeye vavenia indi
mukuavo ueka?"
35 Ambahoni Filipu uaputukile kuhandeka na visoneka
evi, uamulekele Muzimbu Uacili ua Yesu.

36 Kaha omo vakele nakuenda mu ngila, vahete ku mutambela umo kuje kuakele mema, kaha uje Kayunike uahandekele nguendi, “Tala mema aua! Vika naua vihonouesa kunjimbuitika?”

37 [Filipu uamukumbuluile nguendi, “Citava kukumbuitika nga unatsiliela na mutima uove uoshe.” Ikeye uamukumbuluile nguendi, “Muavusunga vene njitsiliela nguange Yesu Kilistu ikeye Muna Njambi.”]

38 Kaha uje Kayunike uashikile linga vemike litemba, kaha voshe vavali, Filipu na uje Kayunike vakovelele mu mema, kaha Filipu uamumbuitikile.

39 Omo vajavulukile mu mema, Cimbembesi ca Muene catualele Filipu kueka. Kaha uje Kayunike kamumuene naua, vuno honi uaile vungezi vuendi nakuvuahelela cikuma.

40 Vuno honi Filipu ualiuanene ikeye vavenia ali ku Azotase, kaha uaile ku Sesaliya, mu ngila muoshe uaile nakuambulula Muzimbu Uacili mu vinganda vioshe.

9

Saulu Atsiliela muli Yesu
(Vilinga22:6-16; 26:12-18)

1 Ha ntsimbu ijevene Saulu uakele navutenu vuakutonda kutsiha vandongisi va Muene, uaile kuli kasasendote uakama

2 nakuvalomba mikanda ya ku vinjivo via malombelo vije viakele ku Ndamasika, linga nga akauanako vamo vakundama ku Ngila ya Yesu, vampuevo cipue vamala, akavakuate nakuvatuala ku Yelusalema.

3 Omo Saulu uahete kuyehi na nganda ya Ndamasika, vuasi vuasi ceke cahumine muilu nakutuila hali ikeye nakumuzengeleka.

4 Uauililile ha mavu kaha uovuile lizi lihandeka kuli ikeye ngualio, “Saulu, Saulu, vika ulinakunjiyandesela?”

5 Kaha Saulu uehuile nguendi, “Yove iya, Muene?”

Kaha lizi liakumbuluile ngualio, “Yange Yesu, uje iulinakuyandesa.

6 Vuno honi katuka uye mu nganda, kaha vakakuleka viunapande kulinga.”

7 Vamala vaje vendele hamo na Saulu vemanene kuakuhona kuhandeka omuo vovuile lika lizi vuno honi kuvamuene muntu cipue umo uje alihandeka.

8 Saulu uakatukile ha mavu kaha uemuine mesho endi vuno honi kamuene cuma cimo. Nankuma, vamukuate ku livoko nakumutuala ku Ndamasika.

9 Ha matangua atatu kasele kumona, kalile cipue kunua cuma cimo.

10 Mu Ndamasika muakele ndongisi ua Njambi lizina
liendi Ananiyasi. Uamuene cimona cije Muene uahandekele
kuli ikeye nguendi, “Ananiyasi!”
Kaha ikeye uakumbuluile nguendi, “Yange uno Muene.”
11 Kaha Muene uamulekele nguendi, “Katuka uye ku Ngila
ya Kusungama ku njivo ya Yundasa ukehuleko yala nahumu
ku Talisi lizina liendi Saulu. Omuo ha ntsimbu inovene
alinakulombela,
12 kaha mu cimona cendi namono yala umo lizina liendi
Ananiyasi neja nakumusaleka mavoko endi linga ase ku-
mona naua.”
13 Vuno honi Ananiyasi uakumbuluile nguendi, “Muene,
njinevu viou yala kuli vantu vavengi, na viuma viavingi
viavikalu vianalingi ku vantu vove vakulela mu Yelusalema.
14 Kaha neja kuno na nzili yakama yakuhuma kuli vaku-
luntu va tusasendote mukukuata voshe vaje valemesa lizina
liove.”
15 Vuno honi Muene uahandekele kuli ikeye nguendi, “Ya,
omuo njinamuhangula linga anjipangele mukusholola lizina
liange kuli vaje keti Vayunda na kuli vamiene na kuli vantu
va Isaleli.
16 Yange vavenia njikamuleka muje muanapande kuyanda
omuo ya lizina liange.”
17 Nankuma, Ananiyasi uaile nakukovela mu njivo kaha
uasalekele mavoko endi hali Saulu nakuhandeka nguendi,
“Muanetu Saulu, Muene Yesu uje uasholokele kuli yove
mu ngila omo uakele nakuija kuno, nanjitumu linga uase
kumona naua kaha ushule na Cimbembesi Uakulela.”
18 Hajevene viuma viakufua ngue mavanda viahumine
ha mesho endi, kaha uasele kumona naua. Ambahoni
uakatukile kaha vamumbuitikile,
19 kaha munima yakulia viakulia, uakele na nzili naua.

Saulu ambulula mu Ndamasika

Saulu uakele matangua amandende lika na vandongisi mu
Ndamasika.
20 Hajevene uaile ku vinjivo via malombelo via Vayunda
nakukaputuka kuambulula nguendi Yesu ikeye Muna
Njambi.
21 Voshe vaje vamuvuile valikomokelele nakuihula
nguavo, “Nkuma ou keti ikeye uje yala uakele mu Yelusalema
uje uakele nakutsiha voshe vaje valemesele lizina eli ndi?
Kaha nkuma kezile kuno mukukuata vaje vantu linga
avatuale kuli vakuluntu va tusasendote ndi?”
22 Saulu uakele na nzili cikuma, uapayesele Vayunda vaje
vakele mu Ndamasika mukuvaleka vusunga nguendi Yesu
ikeye Kilistu.

Saulu Ateua Vayunda ku Ndamasika

23 Omo kuahitile matangua amengi, Vayunda valikungu-
luile hamo nakutumba vutumbe vuakutsiha Saulu,
24 vuno honi Saulu uatantekeyele via vutumbe vuavo.
Mutania na vutsiki vakele nakuniunga ku vikolo via ku
nganda linga vamutsihe.
25 Vuno honi vutsiki vumo vandongisi vendi vamuhakele
mu mutonga nakumusosela hambanza lia civumbe mu
njanena.

Saulu mu Yelusalema

26 Omo Saulu uaile ku Yelusalema uesekele kulipandakana
hamo na vandongisi, vuno honi voshe vamuteuele omuo
kuvatsilielele nguavo ikeye napu ndongisi.
27 Vuno honi Mbanambasa uamuambate nakumutuala
kuli tunganda. Uavalumbunuine muje Saulu uamuene
Muene ha ngila na muje Muene uahandekele kuli ikeye.
Kaha naua uavalekele kusimpa kua Saulu omo uambuluile
mu lizina lia Yesu mu Ndamasika.
28 Nankuma, Saulu uatumamene hamo navo kaha uahi-
tanganene mu Yelusalema muoshe nakuambulula mu lizina
lia Muene nakusimpa.
29 Uahandekele nakuliluisa na Vayunda vaje vakele
nakuhandeka Cingelengu, vuno honi vatondele kumutsiha.
30 Omo vaka kutsiliela vovuile evi, vatualele Saulu ku
Sesaliya nakumutuma ku Tasisi.

31 Nankuma, cikungulukilo coshe mu Yundeya na mu
Ngalileya na mu Samaliya viakele na ntsimbu ya ciyulo.
Hakukuasa kua Cimbembesi Uakulela vikungulukilo vi-
akolele nakulivuezelela, nge hakuyoya kuavo kuakuvuila
Muene liova.

Petulu ali mu Linda na mu Yopa

32 Petulu uendanganene oku noku, kaha ha ntsimbu imo
uaile nakumona vaka kutsiliela vaje vakele mu Linda.
33 Kuje uakauanene yala umo lizina liendi Aeneyase uje
uapuile muka kalepa kasele kuhuma ha linala ha miaka
itanu na itatu.
34 Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Aeneyase, Yesu
Kilistu akukanguise. Katuka jandula linala liove.” Hajevene
Aeneyase uakatukile.
35 Vantu voshe vamu Linda na mu Shalone vamumuene
kaha vatengulukilile kuli Muene.

Petulu asangula Ndokasi ku vatsi

36 Mu Yopa muakele ndongisi ua mpuevo lizina liendi
Tambita, (lizina liendi mu Cingelengu ikeye Ndokasi, kulum-
bunuka “Nsonge”) ntsimbu yoshe uakele nakulinga viacili
nakukuasa tuhutu.
37 Ha ntsimbu ijevene uavavalele, kaha uatsile. Vatanesele
muvila uendi nakuulangeka ku mulili ua helu lia njivo.
38 Linda yakele kuyehi na Yopa, kaha omo vandongisi vaje
vakele mu Yopa vovuile nguavo Petulu ali mu Linda vatu-
mine vamala vavali kuli ikeye nguavo, “Muane, unapande
kuija vuasi kuno kuli yetu.”
39 Nankuma, Petulu uakatukile nakuya navo. Omo ua-
hete kuje vamutualele ku mulili uahelu kuje vantuluue
voshe vamuzengelekele nakulila nakumumuesa vimbinja
na vikovelo vije vialingile Ndokasi ha ntsimbu ije yakele
navo.
40 Petulu uavahumisilemo voshe muje mu mulili, kaha
uatsikamene ha mavu nakulombela, ambahoni uatengulukilile ku civimbi ca Ndokasi nakuhandeka nguendi, “Tambita,
hinduka!” Kaha uemukile, kaha omo uamuene Petulu,
uahindukile na kutumama.
41 Petulu uamukuate ku livoko nakumuimika. Ambahoni
uasanene vaka kutsiliela voshe na vaje vantuluue, kaha
uavahaneneye oku alinakuyoya.
42 Kaha Muzimbu ou uashandokelele mu Yopa muoshe,
kaha vantu vavengi vatsilielelele kuli Muene.
43 Kaha Petulu uakele mu Yopa ntsimbu yalaha hamo na
Simoni muka kufutungula vilambu.

10

Petulu na Koneliasi

1 Kuakele yala umo mu Sesaliya lizina liendi Koneliasi, uje
uapuile ntuama uamasualale cihita cimo (100) va Valoma
vaje vavatumbuile nguavo, “Civunga ca masualale va Itali.”
2 Uapuile yala uavakakulemesa Njambi uakuivuila Njambi
liova hamo na ntanga yendi yoshe. Naua uakele nakukuasa
cikuma vantu vakuhutua, kaha ntsimbu yoshe uakele naku-
lombela kuli Njambi.
3 Kuntsimbu imo te mutania ua vihola vitatu, uakele
nacimona cije muamuene muacili kangelo ua Njambi uezile
nakuhandeka kuli ikeye nguendi, “Koneliasi!”
4 Uatalele kuli kangelo na liova nakuhandeka nguendi,
“Vika Muene?”
Kangelo uamukumbuluile nguendi, “Njambi navuluka
malombelo ove na ku vipangi viove viacili.
5 Kaha honi tuma vamala vaye ku Yopa kuli yala umo
Simoni ivatumbula Petulu kaha vamunehe kuno.

6 Ikeye napu mungezi mu njivo ya Simoni uje muka
kufutungula vilambu, njivo yendi ili kuyehi na mema a
kalunga."
7 Omo uje kangelo yakele nakuhandeka nendi uaile, kaha
Koneliasi uasanene vangamba vendi vavali na lisualale
uje uapuile uavaka kulemesa Njambi, umo uavaje vakele
nakumupangela.
8 Hanima yakuvaleka vioshe, uavatumine ku Yopa.
9 Liamukuavo, omo vakele mu ngila nakuya ku Yopa, kaha
Petulu uaile ha tsimba lia njivo nakulombela te litangua lili
hhakati ka mutue.
10 Uevuile njala kaha uakele nakutonda viakulia, te vali
nakuvuahesa viakulia, uakele nacimona.
11 Uamuene lilu liashokoloka na cuma cimo cakulifua
ngue ntanga yakama ije yazezumukilile ha mavu yakuta ku
vimbango viuana via lifuti.
12 Mukati kayo muakale miyati yoshe ya tusitu, tusitu
vakulikoka ha mavu na tuzila.
13 Kaha uevuile lizi ngualio, "Katuka Petulu, tsiha kaha
alia."
14 Vuno honi Petulu uahandekele nguendi, "Muene kuahi,
omuo kanda njicilieho cuma cimo cakujuala cipue caku-
jeneka kujela."
15 Kaha lizi liahandekele kuli ikeye naua ntsimbu ya
mucivali ngualio, "Keti utumbule nguove viakujuala vije
Njambi nalelesa
16 Eci calingiuile vintsimbu vitatu, kaha cije cuma vaci-
hiluisile naua muilu."
17 Tele Petulu nalikomokela cije cimona mucinalum-
bunukila, vamala vaje vavatumine kuhuma kuli Koneliasi
vehuile ku njivo ya Simoni kaha vemanene ku cikolo.
18 Vehuile nguavo, "Kuli mungezi kuno ivatumbula nguavo
Simoni Petulu ndi?"
19 Tele Petulu ali nakusinganieka cimona, Cimbembesi
cahandekele kuli ikeye nguaco, "Tala, vamala vatatu vali
nakukutonda.
20 Katuka yauye ha mavu, linga ukaye navo kuakuhona
kuhona, omuo yange njavatumu."
21 Kaha Petulu uaile ha mavu kuli vaje vamala nakuhan-
deka nguendi, "Yange uno muli nakutonda. Vika munezila
kuno?"
22 Kaha vamukumbuluile nguavo, "Koneliasi Ntuama ua
masualale cihita cimo (100) ikeye natutumu kuno. Ikeye
yala uacili mukakulemesa Njambi, kaha naua Vayunda
voshe vakamusingimika. Kaha Kangelo ua Njambi ka-
mulekele linga akulanie uye ku njivo yendi linga akevuilile
vije viukahandeka."

23 Kaha Petulu ualaniene vaje vamala linga vakose mu
njivo yendi.

Kaha liamukuavo uaile hamo navo, navamo vaka kut-
siliela vaje vahumine ku Yopa vahile hamo nendi.
24 Kaha liamukuavo vahete ku Sesiliya, kuje Koneliasi
uakele nakuvavandamena, hamo navavushoko na
vavusamba vendi vaje valaniene.
25 Hakuheta kua Petulu, Koneliasi uamusheshele nakuua
ku viliato viendi nakumulemesa.
26 Vuno honi Petulu uamukatuile nakuhandeka nguendi,
“Katuka njinapu nji muntu lika.”
27 Kaha omo uakele nakuhandeka nendi, uakovelele mu
njivo kaha uauanene vantu vavengi valikungulula hamo.
28 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Yeni mu-
natantekeya ngueni Kayunda Lishiko liendi kulitavesa
kulimenekele na kukala hamo nava keti Vayunda. Vuno
honi Njambi nanjimuesa ngeci yange keti njiyongole muntu
umo nguange uakujuala cipue uakuhona kulela.
29 Kaha omo muanjisanene, njinezile kuakuhona vimpata.
Kaha honi njihula vika muanjisanenena.”

30 Koneliasi uamukumbuluile nguendi, “Yapuile nge
ntsimbu ino vene te munahiti matangua auana omo njakele
na kulombela mu njivo yange ha ola ya mucitatu ya cinguezi.
Kaha hajevene yala umo uazalele vizalo viakuviazima ue-
manene kulutue luange.
31 Kaha uahandekele nguendi, ‘Koneliasi lilombelo liove
vanalivu na vipangi viove vanavianuka kuli Njambi.
32 Tuma umo ku Yopa linga akasane yala umo lizina
liendi Simoni ivatumbula Petulu. Napu mungezi ku njivo ya
Simoni uje mukakufutungula vilambu uje uakala kungenge
ya cisali.’
33 Nankuma, njakusanene vuasi vuasi, kaha unavuahesa
omo uneja. Kaha tuvavoshe tuli kuno ku mesho a Njambi
nakuivuilila vije Muene nakushiki kuhandeka.”

Kuambulula kua Petulu mu njivo ya Koneliasi

34 Kaha Petulu uaputukile kuhandeka kuli vakevo
nguendi, “Mua vusunga njinevuisisa nguange Njambi
kekuyengula.
35 Vaje voshe vamuteua nakulinga vije viacili navatam-
bula, kakatala ku muyati ua vantu.
36 Muatantekeya muzimbu uatumine kuli Vaisaleli, uje
uakuambulula Muzimbu Uacili ua ciyulo kuhitila muli Yesu
Kilistu, Muene ua voshe.

37 Uje muzimbu uashandokelele mu Yundeya, uaputukilile
mu Ngalileya munima ya Iuano ha kuambulula kumbuitika
kua kutenguluka.
38 Muje Njambi uavuavesele Yesu uaku Nazaleta na Cimbembesi Uakulela na nzili. Uakele nakuya kuoshe nakupanga
viacili nakukanguisa vaje voshe vakele na nzili ya Liyavolo,
omuo Njambi uakele hamo nendi.
39 Tuvakaleho kuvije vioshe vialingiuile mu Yundeya
namu Yelusalema. Kaha vamutsihile mukumushukika ha
cilindakano.
40 Vuno honi Njambi uamusanguile ku vatsi ha litangua lia
mu citatu na kumutavesa linga alisholole,
41 keti ku vantu voshe vuno honi kuli yetu lika vaje
vahanguile Njambi kupua vakaleho vendi, yetu vaje valile
nendi na kunua nendi munima yakusanguka ku vatsi.
42 Uatushikile kuambulula ku vantu na kuambulula
vukaleho ngeci Njambi namuhangula kupua muka kuyula
uavaka kuyoya na vatsi.
43 Kaha tunanguizi va Njambi voshe va Njambi vakahana
vukaleho nguavo uoshe uje akatsiliela muli ikeye vakamukonekela ku vupi vuendi kuhitila muli lizina liendi."

Vaje keti Vayunda vatambula Cimbembesi Uakulela

44 Tele Petulu uakele nakuhandeka, Cimbembesi Uakulela
cezile hali voshe vaje uevuile muzimbu.
45 Kaha Vayunda vaje vaka kutsiliela vaje vezile na Petulu
kuhuma ku Yopa valikomokelele cikuma hakumona vuana
vua Cimbembesi Uakulela vanacihana cipue kuli vaje keti
Vayunda.
46 Vevuile vali nakuhandeka mu vindaka viakuliseza seza
nakulemesa vukama vua Njambi, kaha Petulu uahandekele
nguendi,
47 "Ava vantu vanatambula Cimbembesi Uakulela, nge
muje yetu tuacitambuile. Nkuma kuli umo asa kuvavindika
kuvambuitika ku mema ndi?"
48 Kaha uavashikile linga vavambuitike mu lizina lia Yesu
Kilistu. Kaha vamulombele linga akale navo matangua
amandende lika.

11

Vukaleho vua Petulu ku cikungulukilo mu Yelusalema

1 Kaha Tunganda na vaka kutsiliela vaje vakele mu
Yundeya vovuile nguavo vaje keti Vayunda navakevo
vanatambula lizi lia Njambi.
2 Omo Petulu uaile ku Yelusalema, vaje keti Vayunda vaje
vauanene kavumbi ha kulovoka vamuluisile,

3 nakuhandeka nguavo, “Vika unaila kuli ava keti Vayunda vakuhona kulovoka nakulia navo?”
4 Kaha Petulu uaputukile kuvalumbunuina kuputukila hambangelo nguendi,
5 “Omo tele njakele nakulombela mu mbonge ya Yopa, njamuene cimona. Njamuene cimo cezile ha mavu cakulifua ngue ntanga yakama yakukuta ku vimbango viuana kuhuminina muilu, kaha yatulilile kuyehi nange.
6 Omo njatalele cikuma mukati kayo njamuene miyati ya tusitu vamikono iuana, tungunga, tusitu vakulikoka ha mavu, na tuzila.
7 Kaha njevuile lizi lihandeka kuli yange ngualio, ‘Katuka Petulu, ntsiha kaha ulie!’
8 Vuno honi njakumbuluile nguange, ‘Muene kuahi, omuo kanda njicilieho cuma cimo cakujuala cipue cakujeneka kulela.’
9 Kaha lizi liahandekele kuli yange naua ntsimbu ya mu civali kuhuminina muilu ngualio, ‘Vije Njambi nalelesa, keti uvitumbule nguove viakujuala.’
10 Eci calingiuile ha vintsimbu vitatu, kaha ije ntanga na vioshe vije viakeleho vavihiluisile naua muilu.
11 Kaha hajevene vamala vatatu vaje vavatumine kuli yange kuhuminina ku Seseliya vahete ku njivo kuje kunjakele.
12 Cimbembesi canjilekele nguaco njiye navo kuakuhona kulisindiya. Ava vakuetu vatanu na umo vaka kutsiliela vaile hamo nange ku Seseliya, kaha tuvavoshe tuakovelele hamo mu njivo ya Koneliasi.
13 Uatulekele omo muamuenenenemo kangelo uje uemanene mu njivo yendi nakuhandeka nguendi, ‘Tuma vantu ku Yopa vakasane Simoni, uje ivatumbula Petulu.
14 Akamihana muzimbu uje yove na ntanga yove yoshe mukovokela.’
15 Omo njaputukile kuhandeka, Cimbembesi Uakulela cakele hali vakevo nge muje mucakele hali yetu hambangelo.
16 Nankuma njili nakuvuluka lizi liahandekele Muene nguendi, ‘Iuano uambuitikile na mema, vuno honi vakamimbuitika na Cimbembesi Uakulela.’
17 Nga Njambi avahana vuana vuakulifua ngue vuje vua tuhanene omo tuatsililele muli Muene Yesu Kilistu, kaha yange iya honi linga njivianese Njambi?”

18 Kaha omo vovuile vije viahandekele, vecelele kumuluisa kaha vaputukile kulemesa Njambi nakuhandeka nguavo, “Nkuma Njambi nahana ntsimbu kuli ava keti Vayunda linga vatenguluke naku yoya.”

Cikungulukilo ca ku Antioke

19 Vakakutsiliela vaje valishandokele ha mapakeso na ha
ntsimbu ije ivatsihile Setefano vaile kulahako, vaile ku
Funisiya na ku sapulasi na ku Antioke nakuambulula lizi
kuli Vayunda lika.
20 Vuno honi vaka kutsiliela vakuavo vaje vahuminine
ku Sapulasi naku Silene vaile ku Antioke kaha naua vaile
nakuambulula muzimbu kuli Vangelengu, nakuvalekesa
Muzimbu Uacili ua Yesu Kilistu.
21 Nzili ya Muene yakele hamo navo, kaha vantu vavengi
vatengulukile na kutsiliela muli Muene.
22 Muzimbu uoshe uahete ku cikungulukilo ca mu
Yelusalema, kaha vatumine Mbanambasi ku Antioke.
23 Omo uezile uamuene kavumbu ka Njambi muje muka
nakuisuliua vantu, uavuahelelele kaha uavalambelele ngeci
vapue vaka vusunga kuli Muene na mitima yavo yoshe.
24 Mbanambasa uapuile yala uacili uakushula na Cimbe-
mbesi Uakulela na lutsililelo, kaha na vantu vavengi vezile
kuli Muene.
25 Kaha Mbanambasa uahile ku Tasisi mukutonda Saulu.
26 Kaha omo uamuuanene uamutualele ku Antioke, mu
muaka uoshe uamutuntu ava vavali valiuanene na vantu
va mu cikungulukilo nakulongesa civunga cakama kaha ku
Antioke kuje Vandongisi vavaputukile kuvahandeka nguavo
vaka Yesu.
27 Ha ntsimbu ije tunanguizi va Njambi va Njambi
vahumine ku Yelusalema vasikumukile ku Antioke.
28 Umo uavo ua lizina lia Angambase uemanene na nzili
ya Cimbembesi nakuambulula vunanguizi nguendi njala
yakama ilinakuija hano ha mavu oshe a vaka Loma (kaha
eci calingiuile omo Kalaundiase uapuile Sezale).
29 Nankuma vandongisi vasinganiekele ngeci umo na umo
hhakati kavo akatume vukuasi ngue muanasela mukukuasa
vakuavo vaka kutsiliela vaje vakele mu Yundeya.
30 Kaha valingile cuma eci, vahanene vimbongo kuli
Mbanambase na Saulu ngeci vavituale kuli vakuluntu va
cikungulukilo.

12

Tiango vamutsiha kaha Petulu vamuhaka mu Kamenga

1 Kaha ha ntsimbu ije vene muene Helonde uaputukile
kupakesa vaka cikungulukilo.
2 Uatsihile Tiango munaina ya Iuano, namukuale.
3 Kaha omo uamuene ngeci navuahelesa Vayunda, kaha
uatualeleleleho lutue kukuta Petulu. (Eci capangiuile ha
ntsimbu ya ciuanao ca Mbolo yakuhona cimbaluila.)

4 Kaha omo uamukutile uamuhakele mu kamenga, kaha
vamuhanene ku vivunga via masualale viuana muje
muakele vauana mu civunga cimo na cimo linga vamuni-
unge. Helonde uatondele kumusompesela ha civunga ca
vantu omo ciuano ca Paseka nga cinahu.
5 Tele Petulu acili mu kamenga, Cikungulukilo cakele
nakumulombelelela kuli Njambi.

Kangelo ahumisa Petulu mu kamenga

6 Vutsiki vujevene ntsimbu Helonde kanda a mutuale kuli
vantu, Petulu uakosele mukati kavaje vakele nakumuniunga
vavali. Vamukutile na malienge avali, kaha kuakele masu-
alale ha cikolo vaje vakele nakuniunga.
7 Kaha hajevene kangelo ua Njambi uasholokele na ceke
kutuila mu kamenga, kaha uje kangelo uaningangele Petulu
nakuhandeka kuli ikeye nguendi, “Katuka vuasi.” Kaha
hajevene malienge aje akele ku mavoko endi azitukile.
8 Kaha kangelo uahandekele naua kuli ikeye nguendi,
“Kuta muiva uove kaha zala na vinkaku viove.” kaha
Petulu ualingile muje muamulekelelemo, kaha kangelo ua-
handekele naua nguendi, “Zala cikovelo cove kaha njikave.”
9 Kaha Petulu uamukavangeyele hambanza lia kamenga,
vuno honi katantekeyele nguendi vije viakele nakulinga
kangelo viapuile via vusunga, uasinganiekele nguendi hamo
ali nakumona lika cimona.
10 Omo vapulakanene civunga ca masualale ca kulivanga
na cije ca mucivali, kaha vahete ku cikolo lia cikuavo
cije cakushokoluela cikolo caku nganda. Kaha cikolo cal-
ishokolokelele cikeco vavenia, kaha vatuhukile hambaza.
Vendele hamo kaha hajevene kangelo uasezele Petulu.
11 Petulu uasinganiekele hali vije vialingiuile kuli ik-
eye kaha uahandekele nguendi, “Hano honi njatantekeya
muavusunga ngeci Muene natumu kangelo uendi linga
anjovole ku nzili ya Helonde naku vioshe vije Vayunda
vasinganiekele nguavo vikalingiua.”
12 Omo uatantekeyele vioshe vije via lingiuile, uaile ku
njivo ya Maliya vaina ya Iuano uje ivatumbuile Mako, kuje
kuvakungulukilile vantu vavengi nakulombela.
13 Kaha Petulu ua tote ha cikolo ca hambanza, kaha
ngamba umo ua lizina lia Londa uezile nakumutava.
14 Uatantekeyele lizi lia Petulu kaha uavuahelele cikuma,
uahilukile kuli vakevo kuakuhona kushokolola cikolo
nakuhandeka nguendi, “Petulu ali hambaza.”
15 Kaha voshe vahandekele kuli ikeye nguavo, “Uzaluka!”
Kaha uavasindiyiye nguendi njimileka vusunga. Kaha
vamukumbuluile nguavo, “kumani kangelo uendi.”

16 Vuno honi Petulu uatualeleho kutota ha cikolo,
kaha omo vashokoluele ku cikolo vamumuene kaha va-
likomokelele cikuma.
17 Uavaniatelele na livoko liendi linga vaholoke kulu,
kaha uavalekele omo Muene namuhumisilamo mu kamenga
nguendi, “Lekeni evi kuli Tiango na vakakutsiliela.”

Kaha uavasezele nakuya ku mutambela ueka.

18 Kaha omo kuacele cimene kuakele citanga cikuma
hhakati ka masualale vaje vaka kuniunga kamenga, hali vije
vialingiuile kuli Petulu.

19 Helonde uavashikile linga vamutonde vuno honi kuva-
muuanene, uehozuele vaje vaka kuniunga kaha uashikile
linga vavatsihe, nankuma Helonde uahumine mu Yundeya
na kuya ku Sesaliya, nakukalako.

Kutsa kua Helonde

20 Nankuma Helonde uanienguelele cikuma vantu vaku
Tile na Kusindone. Kaha civunga cakama caile nakumu-
mona. Hakulivanga valambelele Mbalasitase muka kuni-
unga lipela ngeci avakuase. Kaha honi vaile kuli Helonde
nakumulomba ngeci kukale ciyulo, omuo lifuti liavo liakele
nakutambula via kulia via kuhuma ku lifuti lia muene.

21 Ha litangua lia kuhangula, Helonde ualikutile mukole
uendi ua vumuene nakutumama ha vumuene vuendi
nakuhandeka ku vantu.

22 Vatambakanene cikuma nguavo, “Keti lizi lia muntu
lihandeka vuno honi lizi lia tunjambi!”

23 Hajevene kangelo ua Njambi uapupile Helonde, omuo
kahanene kasingimiko kuli Njambi. Kaha mavuno amulile,
kaha uatsile.

24 Vuno honi lizi lia Njambi liatualeleleleleho kuya lutue.

25 Omo vamanusuile vije vivaililile kuli Mbanambasa na
Saulu kaha vahilukile ku Yelusalema hamo na Iuano, uje
ivatumbuile naua nguavo Mako.

13

Mbanambase na Saulu vavahangula nakuvatuma

1 Kaha mu cikungulukilo ca Antioke kuakele tunanguizi
va Njambi va Njambi na valongisi, vapuile Mbanambase
na Simioni uje ivatumbuile nguavo uaku zivala, na Luyasi
(uje uahumine ku Silene) na Manane, (Uje ivalelele hamo na
Sezale Helonde) na Saulu.

2 Omo vakele nakulemesa Muene nakuliumina via ku-
lia, Cimbembesi Uakulela cahandekele nguaco, “Njitepese-
leniko Mbanambase na Saulu linga vapange vipangi vije
njavasanenene.”

3 Hanima yakuliumina via kulia na kulombela, nakuvasaleka mavoko kaha vavatumine.

Mbanambase na Saulu vambulula mu Sapulasi (Vilinga12:25)

4 Omo Cimbembesi Uakulela ca tumine Mbanambase na Saulu vaye ku Seleusiya, kaha hakuhuma kuje vasikumukile mu vuato ku nkundu lia Sapulasi.

5 Omo vahete ku Salamisi vaputukile kuhandeka lizi lia Njambi mu vinjivo via malombelo via Vayunda. Kaha Iuano uakele hamo navo mukuvakuasa vipangi.

6 Vendele mu nkundu muoshe nakuheta kuli Pafose kuje vakauanene umo muka matseno lizina liendi Mbala-Yesu, ikeye Kayunda uje ualitumbuile ikeye vavenia kupua kananguizi ua makuli.

7 Uapuile kavusamba kauje mukuluntu uamuje mu nkundu lizina liendi Selengiyase Pauluse, uje uapuile yala uamangana. Nguvulu ua Loma uasanene Mbanambase na Saulu omuo uatondele kuivua lizi lia Njambi.

8 Vuno honi vakele nakuvaluisa kuli muka mantseno Eliamase (eli likelio lizina liendi lia Cingelengu), uje uesekele kuhumisa Nguvulu lutsililelo.

9 Vuno honi Saulu uje ivatumbuile nguavo Paulu uashulile na Cimbembesi Uakulela, uatalele uje muka mantseno.

10 Nakuhandeka nguendi, “Yove muna Liyavolo, yove citozi ca vusunga, uakushula na makuli oshe na lizangamena lioshe, kaha yove ntsimbu yoshe uli nakueseka kutengulula vusunga vua Muene kuvupuisa makuli.

11 Muene akakuluisa, kaha ukapua kapuputua muka ntsimbu lika, kukamono kutua ca litangua.” Kaha hajevene mbundu na milina viezile ha mesho endi kaha uahonouele kumona, uaputukile kutonda muntu linga amukuate ku livoko.

12 Kaha omo Nguvulu uavimuene vije via lingiuile uatsilielele, omuo ualikomokelele cikuma ha vilongesa via Muene.

Paulu na Mbanambasi vali mu Antioke ya mu Pisindiya

13 Kaha Paulu na vakuavo vajavukile mu vuato kuya musinia lia Pafose, kaha vezile ku Pelenga nganda ya mu Pamefeliya, kaha Iuano uavasezele uahilukile ku Yelusalema.

14 Vahumine ku Pelenga vahete ku Antioke mu Pisindiya, kaha lia Sapalalo vaile mu njivo ya malombelo ya Vayunda na kutumama.

15 Omo vatandele Lishiko lia Mosesa na visoneka via tunanguizi va Njambi va Njambi kaha vantuama va mu njivo ya malombelo ya Vayunda vatumine lizi kuli vakevo

nguavo, “Vavusamba tumilomba nguetu muhandeke kuli vantu nga muli na mezi akuvatakamesa.”
16 Kaha Paulu uemanene na kualola livoko liendi muilu nakuhandeka nguendi,
“Vavushoko vuange vaka Isaleli neni keti Vayunda vaka kulemesa Njambi, tolililenі kuli yange!
17 Njambi ua vantu va Isaleli uahanguile vakukuluila vetu, nakuvapuisa muyati uakama ha tsimbu ije vakele vangezi mu Ingito. Kaha Njambi uavahumisile mu Ingito na nzili yendi yakama,
18 Kaha uavaniungile mu mpambo miaka yakupua makumi auana.
19 Uanongesele mafuti a miyati itanu na ivali mu lifuti lia Kanana, kaha uapuisile lifuti lije vusuana vua vantu vendi.
20 Kaha evi viuma vioshe via lingiuile ha miaka yakusetekesa vihita viuana na makumi atanu (450).
“Kaha munima yevi uavahanene mahako noho ha ntsimbu ya kananguizi Samuele.
21 Valombele muene, kaha Njambi uavahanene Saulu muna Kishe, uaku muyati ua Mbenjameni, ngeci apue muene uavo ha miaka makumi auana (40).
22 Kaha omo Njambi uahumisile Saulu ha vumuene, uapuisile Ndaviti muene uavo. Eci cikeco cahandekele Njambi hali ikeye nguendi, ‘Njinauana Ndaviti muna Njesi ikeye yala uje injazanga, uje akalinga vioshe vije njitonda ngeci avilinge.’
23 Ikeye Yesu uaku ntanga ya Ndaviti uje Njambi uamupuisile muyoyesi ua vantu va Isaleli ngue muakulahesele laja.
24 Ntsimbu kanda Yesu aputuke vipangi viendi, Iuano uambuluile kuli vantu voshe va Isaleli ngeci vatenguluke ku vupi vuavo nakuvambuitika.
25 Kaha omo Iuano uahete muyehi nakumanesa vipangi viendi, uehuile vantu nguendi, ‘Musinganieka ngueni Yange iya? Keti yange uje muli na kuvandamena. Vuno honi ivuililenі! Alinakuija munima yange, yange kunjasa cipue kuzitula miva ya vinkaku viendi.’
26 “Vavushoko vange vaka Isaleli vatekuilila va Avilahama, kaha neni voshe keti Vayunda yeni mulikuno vaka kulemesa Njambi: muzimbu ou uakuovoka vanautumu kuli yetu!
27 Omuo vantu vaje valinakuyoya mu Yelusalema na vakuluntu omuo kuvatantekeyele ngeci ikeye napu muyoyesi, cipue kuivuisisa mezi a tunanguizi va Njambi va Njambi aje avakatanda ha litangua na litangua lioshe lia Sapalalo, cipue ngoco valingisile mezi a tunanguizi va Njambi va Njambi kupua a vusunga mukuhana Yesu mulonga.

28 Cipue ngocovene kuvauanene vukaleho ngeci vamuhatuile mulonga ua kutsa, vuno honi valombele Pilato linga amutsihe.
29 Kaha omo valingile vioshe vije ngue muviahandeka visoneka hali ikeye, vamuhumisile ha cilindakano na kumuhaka mu cihilo.
30 Vuno honi Njambi uamusanguile ku vatsi,
31 kaha ha matangua amengi ualisholuele kuli vaje uendele navo kuhuma ku Ngalileya nakuheta ku Yelusalema. Vakevo honi vanapu vakaleho vendi kuli vantu va Isaleli.
32 Yetu tulikuno naku minehela Muzimbu Uacili, uje Njambi uakulahesele vakukuluila vetu kuvilinga,
33 vikevio natulingila yetu vatekuluila vavo mukusangula Yesu ku muono ngue muvanasoneka mu livulu lia mucivali lia Miaso ngualio,
‘Yove unapu u munange,
litangua lia lelo njinapu nji Isho.’
34 Kaha eci cikeco cahandekele Njambi hakumusangula ku vatsi nguendi kakapolela mu cihilo kuahi,
‘Njikakuhana vivesikiso via kulela via vusunga
vije njakulahesele Ndaviti.’
35 Ngue muanahandeka naua mu mikanda yeka nguendi,
‘Kukatava ngamba yove uakulela linga apole mu cihilo.’
36 Kaha omo Ndaviti uapangele cizango ca Njambi ha ntsimbu yendi vavenia, kaha uatsile, vamutsindile na vakukuluila vendi, kaha muvila uendi uavolele mu cihilo.
37 Vuno honi kuli uje yasanguile Njambi ku vatsi muvila uendi kuuapolelele mu cihilo.
38 “Kaha yeni voshe vavushoko vange vaka Isaleli munapande kutantekeya ngeci kuhitila muli Yesu mukemuo vali nakuambulula muzimbu uaku sambuesa ca vipi.
39 Kaha muapande kutantekeye ngeci uoshe uje atsiliela muli Yesu nazituka ku vipi, Njambi amupuisa kupua ua vusunga ku viuma vioshe vije Lishiko lia Mosesa ku liasele kumupuisa ua vusunga.
40 Zangameni linga vije vivahandekele Tunanguizi keti vilingiue kuli yeni.
41 “ ‘Taleni yeni vaka kusembulula, kaha likomokeleni na kutsa!
Omuo cuma cije njikalinga mu matangua eni cikapua cuma cije kumukatsiliela,
cipue vamilumbunuineco!’ ”
42 Omo Paulu na Mbanambase vahumine mu njivo ya malombelo ya Vayunda, vantu vavalaniene naua kuhiluka kuli vakevo ha litangua lia Sapalalo likuavo nakuvaleka viuma evi.

43 Omo vantu vahumine kuje ku njivo ya malombelo
ya Vayunda, Vayunda vavengi na vaje keti Vayunda vaje
vapuile va kulongua ku futisi ya Vayunda vakavele Paulu
na Mbanambase. Kaha vahandekele kuli vakevo naku-
vatakamesa kukakateya ha kuyoya mu kavumbi ka Njambi.
44 Kaha lia Sapalalo yakaveleho vantu vavandende lika
vasalele mu nganda omuo voshe vezile mukuivua lizi lia
Muene.
45 Omo Vayunda vamuene civunga, vakele nacipululu,
valuisile vije viakele nakuhandeka Paulu nakumutukanga.
46 Vuno honi Paulu na Mbanambase vahandekele
nakusimpa nguavo, "Capandele ngue lizi lia Njambi
valihandeke kuli yeni ha kulivanga. Vuno honi
mualivianene, kaha munalisinganieka yeni vavenia ngueni
kumuafuililile kutambula muono uayaye, kaha tumiseza
nakuya kuli vaje keti Vayunda.
47 Omuo eli likelio Lishiko lianatushiki Muene nguendi,
" 'Njinamipuisa ceke kuli ava keti Vayunda,
ngeci vaka mafuti voshe vakovoke.' "
48 Omo vaje keti Vayunda vuovuile evi, vavuahelele
nakulemesa lizi lia Muene, kaha vaje vavahanguile kupua
na muono uayaye vatsilielele.
49 Kaha lizi lia Muene liashandokelele kuoshe mu lifuti lije.
50 Vuno honi Vayunda vashongangeyele vantuama va mu
nganda, nava vampuevo vakutsimana vaje keti Vayunda
vaje vakulongua vaka kulemesa Njambi. Kaha vaputukile
kupakesa Paulu na Mbanambase nakuvasheka mu lifuti
liavo.
51 Vuno honi tunganda vatotomuene likungu ku viliato vi-
avo kupua cihiso ca vantu va kuje, kaha vaile ku Ikoniyame.
52 Kaha vandongisi mu Antioke vashulile nakuvuahelela
na Cimbembesi Uakulela.

14

Paulu na Mbanambase mu Ikoniyame

1 Cuma cimolika calingiuile mu Ikoniyame, muje Paulu
na Mbanambase vaile mu njivo ya malombelo ya Vayunda
vahandekele mu ngila ije yanehesele ngeci civunga cakama
ca Vayunda na Vangelengu linga vatsiliele.
2 Vuno honi Vayunda vaje vakakuhona kutsiliela vashon-
gangeyele vaje keti Vayunda nakuluisa vaka kutsiliela.
3 Kaha Paulu na Mbanambase vakele kuje ntsimbu yalaha,
vahandekele nakusimpa hali Muene, uje uasholuele ngeci
muzimbu uavo ua kavumbi uapuile ua vusunga mukuva-
hana nzili ya kulinga vitantekeso na vikomoueso.

4 Vuno honi vantu va muje mu nganda valitepele, vamo
vemanene na Vayunda, vakuavo vemanene na tunganda.
5 Kaha Vayunda na vaje keti Vayunda hamo na vaku-
luntu vavo, valitavasanene kuyandesa tunganda nakuvasha
mavue.
6 Kaha omo tunganda vanangukile eci, vateuelele ku
Lisitala na ku Ndemba vinganda via mu Likaoniya na ku
mitambela yakuhatako.
7 Kaha kuje vambuluile Muzimbu Uacili.

Paulu na Mbanambase mu Seseliya

8 Mu Lisitala muakele yala umo uje uapuile cilema ua
mikono hume ha kusemuka cendi kasele kuenda.
9 Uatumamene kuje nakuivua mezi a Paulu, Paulu ua-
muene ngeci natsiliela, kaha asa ku kanguka nankuma
uamutalele ntoma.
10 Kaha Paulu uatambekele na lizi liakama nguendi,
“Katuka uimane na mikono yove!” Kaha uje yala uatumbuk-
ile nakuputuka kuenda.
11 Omo civunga camuene vije Vialingile Paulu, vaputukile
kutambeka mu ndaka yavo ya Cilikaoniya nguavo, “van-
jambi vaneja kuli yetu mu cifua ca vuntu!”
12 Kaha valukile Mbanambase lizina nguavo Zeyase, naua
lizina lia Paulu nguavo Helemese, omuo ikeye uapuile
mukuluntu uakuhandeka.
13 Kasasendote ua Zeyase uje njivo yendi yakuleme-
sela yakele hambanza lia nganda, uanehele vangombe va
vankomba na vitsani ku cikolo, omuo ikeye na vaje vivunga
vatondele kukombelela nkombelo ku tunganda.
14 Vuno honi omo Mbanambase na Paulu vovuile vije
vatondele kulinga, vatavozuele vizalo viavo nakushatukila
mukati ka civunga nakutambeka nguavo,
15 “Vika muli nakulingila cuma eci? Netu tunapu vantu
ngeci yeni! Tulikuno mukuambulula Muzimbu Uacili, naku-
mitengulula ku viuma viangoco ngeci muije kuli Njambi ua
kuyoya, uje uatangele lilu na mavu na mema a kalunga na
vioshe vilimo.
16 Ku miaka ya vakukuluila vetu uatavesele vantu voshe
linga vaye mu vingila viavo vavenia.
17 Vuno honi ha ntsimbu ije uahanene vukaleho
vuakukala cendi vavienia ha viuma via cili, kaha akamihana
kalunga na vimbuto ha ntsimbu yavio, akamihana via kulia
nakushulisa mitima yeni nakuvuahelela.”
18 Cipue ngocovene na mezi aua a tunganda kuvasele
kuvindika civunga kukombelela nkombelo kuli vakevo.
19 Vuno honi Vayunda vamo vahuminine ku Antioke mu
Pisindiya naku Ikoniyame vashongangeyele vivunga kaha

vashele mavue Paulu nakumukokela hambaza ya nganda omo vayonguele nguavo hamo natsi.
20 Vuno honi omo vandongisi vamuzengelekele, uahindukile nakuimana nakuhilukila mu nganda. Kaha liamukuavo ikeye na Mbanambase vaile ku Ndemba.

Kuhilukila ku Antioke mu Seseliya

21 Omo Paulu na Mbanambase vambuluile Muzimbu Uacilil mu Ndemba, kaha vauauanene vandongisi vavengi. Kaha vahilukile ku Lisitala na ku Ikonoyame noho vahete ku Antioke, mu Pisindiya.
22 Vakolesele vandongisi nakuvatakamesa ngeci vapue vaka vusunga mukutsiliela, vavalongesele nguavo, "Tuapande kuhita mu tuyando tuatuingi ngeci tukovele mu vumuene vua Njambi."
23 Mu cikungulukilo na cikungulukilo vemikilemo vankulutu, kaha na malombelo na kuli kela kulia vavakundikile kuli Muene uje ivatsilielelele.
24 Kaha omo vahete mu mutambela ua Pisindiya, vezile ku Pampaliya,
25 kuje vambuluile lizi ku Pelenga, kaha vasikumukile ku Ataliya.
26 Kaha kuhuma kuje vajavukile mu vuato nakuhiluka ku Antioke ku mutambela uje vavakundikile kukavumbi ka Njambi ku vipangi vije vinamanesele ku linga ha ntsimbu ije.
27 Omo vahete mu Antioke vakunguilile hamo vantu vaka cikungulukilo nakuvaleka viuma vije via lingile Njambi, muje mua shokololuele ngila kuli vaje keti Vayunda ngeci vatsiliele.
28 Kaha vakele kuje ntsimbu yalaha na vandongisi.

15

Vantuama va Cikungulukilo valiuana mu Yelusalema

1 Vuno honi vamala vamo vahumine ku Yundeya vaile ku Antioke vaputukile kulongesa vaka kutsiliela nguavo, "Kumuasa kuovoka kuvanga mutuhuke ngue kuya ku Lishiko lia Mosesa."
2 Kaha Paulu na Mbanambase vakele na vimpata cikuma na vakevo ha cuma eci, vasinganiekele ngeci Paulu na Mbanambase na vamo veka vantu va mu Antioke vaye ku Yelusalema nakuliuana na tunganda na vakuluntu vamu nganda ije.
3 Nankuma, cikungulukilo ca vatumine, kaha omo vahitile mu Fonisiya na mu Samaliya, kaha valumbunuine muje vati

vaje keti Vayunda vatengulukilile kuli Njambi, ou muzimbu uanehele kuvuahelela cikuma kuli vaka kutsiliela voshe.
4 Kaha omu vahete Yelusalema, vavatambuile ku cikungulukilo na tunganda na vakuluntu, kaha valimbunuine vuoshe vije valingile Njambi.
5 Vuno honi vakakutsiliela vamo vaje vakundamene ku civunga ca Vafaliseo vakatukile nakuhandeka nguavo, “Vaje keti Vayunda vanapande kulovoka nakuvaleka ngeci vononoke Lishiko lia Mosesa.”
6 Tunganda hamo na vakuluntu vakungulukile na nakusinganieka cihula eci.
7 Kaha omo vahandekele ntsimbu yalaha, Petulu uakatukile nakuhandeka kuli vakevo nguendi, “Vakakutsiliela muatantekeya hume laja Njambi uahanguile yange hhakati keni na kuambulula Muzimbu Uacili kuli vaje keti Vayunda ngeci vovue na kutsiliela.
8 Njambi uje atantekeya visinganieka via muntu uoshe, uamuesele vukaleho vuendi kuli vaje keti Vayunda hakuvahana Cimbembesi Uakulela, ngue muje muatuhanene yetu.
9 Kaha kamonesele kahangu hhakati kavo netu, vuno honi uavasambesele ku vupi vuavo omo vatsilielele.
10 Kaha honi vika muesekela Njambi nakutuika citeli ha miongo ya vandongisi cije cipue vakukuluila vetu cipue yetu kutuasa kucambata.
11 Tutsiliela na kuovoka ha kavumbi ka Muene Yesu, ngue vakevo naua.”
12 Kaha civunga coshe ca vantu vaholokele kulu omuo vovuile Mbanambase na Paulu valumbununa vitantekeyeso na vikomoueso vije vialingile Njambi muli vakevo hali vaje keti Vayunda.
13 Omo vamanusuile kuhandeka vioshe, kaha Yakomba uahandekele nguendi, “Vavusamba njivuililenil!
14 Simoni ahavene natulumbunuina muje vati Njambi hakulivanga uahakelele mana kuli vaje keti Vayunda mukuhangulaho vamo hhakati kavo ngeci vapue vantu vendi.
15 Vihandeka via tunanguizi va Njambi va Njambi via litombola muacili na viuma evi. Ngue muje muviendeka visoneka,
16 ‘Kaha Muene Njambi alinakuhandeka
Nguendi, munima ya
viuma evi njikeluka nakuiluisa naua vumuene vua Ndaviti
njikavutungulula
nakuvukolesa naua.
17 Kaha vantu voshe vakeja kuli yange,
voshe vaje keti Vayunda vaje vanjikana kupua vange.

18 Kaha omu mukemuo mualinakuhandekela Muene, uje
uasholuele viuma vioshe kusankulu.'
19 Yakomba uahandekele nguendi "Muvisinganieka
viange," nguange, "kutua kupesa vaje keti Vayunda vaje
vanatengulukila kuli Njambi.
20 Vuno honi tunapande kuvasonekela mukanda uaku-
valeka nguetu keti valie viakulia via kujeneka kulela omo
vanavikombelela ku tumponia nakulitenga kuvupangala,
kaha naua keti valie tusitu tua kutikinia cipue kulia
maninga.
21 Kuhuma kuntsimbu ya laja Lishiko lia Mosesa valitanda
muvi njivo via malombelo via Vayunda ha litangua lia
Sapalalo, kaha naua mezi endi va ambulula mu vinganda
vioshe."

Mukanda kuli vaje vaka kutsiliela vaje keti Vayunda

22 Kaha tunganda na vakuluntu hamo na cikungulukilo
coshe vasinganiekele kuhangula vantu vamo, vahanguile
vamala ku civunga cavo ngeci vavatume ku Antioke hamo
na Paulu na Mbanambase. Vahanguile naua vamala
vavali vaje vavasingimikile cikuma vaka kutsiliela, Yundasa
ivasanene Mbalambase na Silasi.
23 Kaha vavatumine hamo na mukanda uakuya kuli
vakevo nguavo, "Vakuetu yetu tunganda na vakuluntu,
tunatumu vihindu vietu kuli yeni voshe vakuetu vaje keti
Vayunda ku cisemua vaje muakala mu Antioke na mu
Silisha.
24 Tunevu nguavo vamo vamala vamu civunga cetu vaneja
na nakumitanganesa na vije vivanahandeka vakevo ku-
vatambuile vilongesa viakuhuma kuli yetu.
25 Kaha tualikunguluile nakulitavasana tu vavoshe
kuhangula vamo vamala nakuvatuma kuli yeni. Hamo
na vavusamba vetu vatuazangele cikuma Mbanambasa na
Paulu,
26 vaje vahanene muono uavo mukupangela Muene uetu
Yesu Kilistu.
27 Kaha tunatumu Yundasa na Silasi vaje vakamileka
viuma vimo vije vituli na kusoneka.
28 Omo Cimbembesi Uakulela hamolika netu tualitavasana
ngeci kutuapandele kumituika citeli ceka lelo kuvanga lika
mashiko aua nguetu,
29 Keti mulie viakulia vije viakukombelela ku tumponia,
keti munue maninga, keti mulie kasitu uakutikinia, kaha
litengeni ku vupangala, mukakala muacili nga muliniunga
kuakuhona kulinga viuma evi, vihindu vieni."

30 Kaha vaje vavatumine vasikumukile ku Antioke kuje
vakakunguluile civunga coshe ca vaka kutsiliela nakuva-
hana uje mukanda.
31 Kaha omo vantu muvatandele uje mukanda vavua-
helelele cikuma ha muzimbu uakuvasimpisa.
32 Kaha Yundasa na Silasi vaje vapuile tunanguizi va
Njambi va Njambi, va vasimpisile nakuvatakamesa cikuma.
33 Omo vakele navo kuje ha ntsimbu imo, kaha vaka
kutsiliela vavahiluisile kuli vaje vavatumine nakuhandeka
kuli vakevo nguavo endeni mu ciyulo.
34 [Kaha Silasi uasinganiekele kukala kuje.]

35 Vuno honi Paulu na Mbanambasi vasalele mu Antioke,
hamolika na vakuavo veka vavengi valongesele na kuambu-
lula Muzimbu Uacili ua Muene.

Paulu na Mbanambase valitepa

36 Ha ntsimbu imo Paulu uahandekele kuli Mbanambase
nguendi, “Tuye tuhiluke linga tukameneke vakakutsiliela
mu vinganda vioshe muje tuambuluile lizi lia Muene, linga
tukamone vati muje vali nakuyoya.”
37 Kaha Mbanambase uatondele kuambata Iuano uje iva-
tumbuile Mako, linga vaye nendi.
38 Vuno honi Paulu uasinganiekele nguendi keti cacili kuya
nendi, omuo kakele hamo navo mukumanesa vipangi, vuno
honi uahilukile nakuvaseza mu Pampaliya.
39 Hakele vimpata, kaha valitepele Mbanambase uambate
Mako nakuya ku Sepulasi na vuato.
40 Vuno honi Paulu uahanguile Silasi nakuya nendi, vamu-
tavesele kuli vaka kutsiliela kuhitila mu kavumbi ka Muene.
41 Omo vaile vahitile mu silia namu Silisha mukukolesa
vikungulukilo

16

Timoteo aya hamo na Paulu na Silasi

1 Kaha Paulu uahete naua ku Ndemba na kuli Lisitala,
kuje kuakele mukua Yesu umo lizina liendi Timateo. Vaina
navakevo vapuile vakua Yesu vaje vapuile Kayunda, vuno
honi ishe uapuile Kangelengu.
2 Kaha voshe vaka kutsiliela vamu Lisitala na mu
Ikoniyame vashangazalele cikuma Timoteo.
3 Kaha Paulu uatondele kuya na Timoteo, kaha uamu-
tuhuisile. Ualingile vioshe evi omuo Vayunda voshe vaje
vakele mu mitambela ije vatantekeyele ngeci ishe ya Tim-
oteo uapuile Kangelengu.

4 Omo vakele nakuhita mu vinganda, vahanene vakakutsiliela mashiko aje avasinganiekele tunganda na vakuluntu mu Yelusalema, kaha vavalekele linga vononoke aje mashiko.
5 Vikungulukilo viakele na nzili mukutsiliela kaha valivuezelele ha litangua na litangua.

Cimona ca Paulu Mu Tolouase
6 Kaha vahitile mu mutambela ua Filingiya na mu Ngalatiya omuo Cimbembesi Uakulela cavavindikile kuambulula muzimbu mu nganda ya Asiya.
7 Kaha omo vahete ku nginga ya Misiya vesekele kuya mu lifuti lia Mbitaniya, vuno honi Cimbembesi ca Yesu kucavatavesele.
8 Kaha vahitile mukati ka Misiya nakuya ku Tolouase.
9 Kaha ku vutsiki vuje vene Paulu uamuene cimona muje uamuene yala umo ua ku Masendoniya nemana nakumulomba nguendi, “Ija kuno ku Masendoniya uakutukuase.”
10 Kaha omo Paulu uamuene eci cimona, hajevene tuakatukile nakuya ku Masendoniya, omuo tuasinganiekele nguetu Njambi natusana mukuambulula Muzimbu Uacili kuli vantu kuje.

Kutenguluka kua Lindiya mu Filipu
11 Omo tuahumine ku Tolouase tuajavukile mu vuato nakuya ku Samotalase, kaha lia mukuavo tuaile mu Neyapolise.
12 Kaha kuhuma kuje tuahile ku Filipu, nganda yamutambela uakulivanga mu lifuti lia Masendoniya, ikeyo naua yapuile nganda ya Loma kaha tuakele muje mu nganda matangua amengi.
13 Kaha lia Sapalalo tuakatukile mu nganda tuaile ku ngenga ya ndonga kuje tuayonguele nguetu kuli mutambela uakukungulukila mukulombela. Kaha tuatumamene nakusikama na vampuevo vaje vakungulukilili kuje.
14 Kaha umo uavo uatuvuile uapuile Lindiya uahumine ku Tiyatile uapuile mukakulandesa vintanga viacili viakuvenguluka naua uapuile mpuevo ua kulemesa Njambi, kaha Muene uashokoluele mutima uendi kukuivuilila ku vije viakele nakuhandeka Paulu.
15 Kaha omo vamumbuitikile ikeye na vantu vamu njivo yendi, kaha uatulaniene nguendi, “Ijeni mukakale mu njivo yange nga muasinganieka ngueni njinapu muka kutsiliela muli Muene.” Nankuma uatusindiile linga tuye.

Mu kamenga ku Filipu
16 Ha litangua limo omo tuakele nakuya ku muhela uakulombelela, tualiuanene na ngamba ua mpuevo uje uakele na

Cimbembesi cakujuala uje uakele nakumupangesa mukumona viuma via kulutue. Kaha uapitisile cikuma muene uendi mukuhandeka viuma viacili vije vikalingiua kulutue.

17 Ou mpuevo uakavele Paulu hamo netu kaha uatambekele nguendi, “Ava vamala vanapu vangamba va Njambi Uahelu lia Vioshe! Vali nakuambulula kuli yeni ngila ya kuovoka!”

18 Nankuma ualingile eci matangua amengi, vuno honi Paulu uapililihile, kaha uatengulukile nakuhandeka kuli uje Cimbembesi nguendi, “Mu lizina lia Yesu Kilistu njikushika nguange huma muli ikeye!” Kaha hajevene Cimbembesi cahumine muli uje mpuevo.

19 Omo liavenia uje ngamba uevuile nguendi uje mpuevo ngila ya kupangelamo vimbongo inahu, vakuate Paulu na Silasi nakuvakokangeya nakuvatuala hambanza kuli vakakusuana ku muhela uakulandesela.

20 Kaha vavatualele ku mesho a vakuluntu Valoma nakuhandeka nguavo, “Ava vamala vanapu Vayunda, kaha valinakuneha vukalu mu nganda yetu.

21 Vali nakulongesa futisi ije iluisa Lishiko lietu, yetu tu Valoma, kaha kutuasa kutava futisi yavo cipue kuyikava!”

22 Kaha civunga coshe calitavasanene kuluisa Paulu na Silasi.

Kaha honi vaje vakuluntu vatavozuele vizalo via Paulu na Silasi. Nakushika ngeci vavapupe.

23 Kaha omo vavapupile cikuma, vavahakele mu kamenga, kaha vashikile cikuma muka kuniunga kamenga ngeci apate cikuma ku vikolo.

24 Omo uje muka kuniunga kamenga uatambuile Lishiko eli, kaha uavahakele mukati ka mulili ua kamenga nakuhaka mikono yavo mu vikuali.

25 Vuno honi mukati kavuntsiki Paulu na Silasi vakale nakulombela nakuimba miaso ya Njambi, kaha vaje vinzinda vakele mu kamenga vavevuilile.

26 Hajevene kuakele mandunduma akama cikuma kaha luvula lua kamenga luajajele cikuma. Kaha hajevene vikolo via kamenga viashokolokele, kaha malienge ahumine kuli vinzinda voshe.

27 Omo uje mukakunianga kamenga uahindukile, kaha omo uamuene vikolo via shokoloka, uasinganiekele nguendi, vinzinda voshe vanateue, kaha uashomuene mukuale uendi linga alitsihe.

28 Kaha Paulu uatambakanene cikuma na lizi liakama nguendi, “Keti ulitsihe! Omuo tuvavoshe mutuli muno!”

29 Kaha uje mukakuninga kamenga uasanene ngeci vamuneheleko ndeya, kaha uashatukillilemo, kaha uatsikamene ku mikono ya Paulu na Silasi oku ali nakujaja.

30 Kaha uavatuhuile hambanza nakuvehula nguendi,
“Muene, vika njasa kulinga linga njovoke?”
31 Kaha vamukumbuluile nguavo, “tsiliela kuli Muene
Yesu, kaha ukovoka, yove na ntanga yove yoshe.”
32 Kaha vambuluile lizi lia Muene kuli ikeye na kuli voshe
vaje vakele mu njivo yendi.
33 Kaha ha ntsimbu ijevene ya vutsiki uje mukakuniunga
kamenga uaile navo, kaha uakushile ha vimbandu viavo,
kaha hajevene ikeye na ntanga yendi voshe vavambuitikile.
34 Nankuma, uatualele Paulu na Silasi ku njivo yendi,
kaha uakavahanene viakulia. Kaha ikeye na ntanga yendi
vavuahelele cikuma, omuo vatsilielele muli Njambi.
35 Kaha liamukuavo cimenemene vakuluntu Valoma
vashikile vantuama masualale nguavo, “Eceleni ava vamala
vaye.”
36 Kaha uje muka kuniunga kamenga ualekele Paulu
nguendi, “Vakuluntu Valoma vanashiki lizi kuli yove na kuli
Silasi nguavo tumiecele. Muasa kuya, kaha yeni mu ciyulo.”
37 Vuno honi Paulu uahandekele kuli vaje vankuluntu
vamasualale va kamenga nguendi, “Kuvatuuanene na
mulonga, vuno honi vanatupupilile ku mesho a vantu
kuakuhona kutusompesa, cipuevene yetu tuapua vandambo
va lifuti lia Loma! Kaha vanatuhakele mukamenga. Kaha
vuavuno vatonda kutuecela mu vushueke indi? Vakuluntu
Valoma vanapande kuija kuno vakutuecele vakevo vavenia
linga tuye.”
38 Kaha vantuama vamasualale vambuluile mezi aua kuli
vankulutu Valoma, kaha omo vovuile ngeci Paulu na Silasi
vapuile vandambo va lifuti lia Loma, kaha vovuile liova.
39 Kaha vaile kuli vakevo nakulomba cikonekelo, kaha
honi vavahumisile mu kamenga, kaha vavalombele linga
vahume mu nganda ije.
40 Omo Paulu na Silasi vahumine mu kamenga, vaile ku
njivo ya Lindiya. Kuje vakaliuanene na vaka kutsiliela, kaha
vahandekele kuli vakevo mezi akuvasimpisa, kaha vaile.

17

Paulu na Silasi mu Tesalonika
1 Paulu na Silasi omo vaile vahitile mu Afipolise na mu
Apoloniya, kaha vezile ku Tesalonika, kuje kuakele njivo ya
malombelo ya Vayunda.
2 Kaha ngue ku cilika cendi Paulu, uaile mu njivo ya
malombelo ya Vayunda ha matangua atatu a Sapalalo uakele
nakuhandeka na vantu nakuvaleka,
3 nakuvalumbunuina visoneka, nakuvamuesa vukaleho
vua kuhuma mu visoneka ngeci Kilistu napande kuyanda

nakusanguka ku vatsi. Kaha Paulu uahandekele nguendi, “Ou Yesu njihandeka kuli yeni ikeye vene Kilistu.”

4 Kaha vamo hhakati kavo vatsilielele, kaha valipandakanene na Paulu na Silasi hamo na vampuevo vaje vapuile vantuama na civunga cakama ca Vangelengu vaje vakakulemesa Njambi.

5 Vuno honi Vayunda vakele na cipululu, kaha vakunguluile vamo viendangane va mihuza mu vitapalo, kaha vapangele civunga. Vanehele citanga cakama muje mu nganda yoshe, kaha valuisile njivo ya Njasone mukueseka kuuana Paulu na Silasi linga vavatuale ku civunga ca vantu.

6 Vuno honi omo kuvavauanene, vakokangeyele Njasone na vamo vaka kutsiliela nakuvatuala kuli vakuluntu va nganda kaha vatambakanene nguavo, “Ava vamala vananeha vukalu mu lifuti lioshe kaha vaneja kuno,

7 kaha Njasone uavatambuile mu njivo yendi. Voshe valinakupokola mashiko a Sezale nakuhandeka nguavo kuli muene ueka naua lizina liendi Yesu.”

8 Kaha ha mezi aua vanehele citanga cakama ku civunga na kuli vakuluntu va nganda.

9 Kaha vakuluntu va nganda vafuetesele Njasone na vakuavo vimbongo vije viatondekele linga vavecele vaye.

Paulu na Silasi mu Mbeleya

10 Hajevene omo vutsiki vuezile vaka kutsiliela vatumine Paulu na Silasi ku Mbeleya. Omo vahete kuje vaile mu njivo ya malombelo ya Vayunda.

11 Vayunda vakuje vapuile va ceke kupulakana vaku Tesalonika. Vakele nakuivuilila ku lizi na mitima yakuzituka kaha ha litangua na litangua vakele nakutanda mu visoneka linga vamone vije viandekele Paulu indi via vusunga.

12 Kaha vuingi vua Vayunda vatsilielele, kaha na vampuevo vamo vavengi va vakuluntu va Vangelengu na vamala vamo vavengi va Vangelengu vatsilielele navo.

13 Vuno honi omo Vayunda vaku Tesalonika vatantekeyele nguavo Paulu nambulula lizi lia Njambi mu Mbeleya vaile kuje naku shongangeya civunga.

14 Kaha hajevene vaka kutsiliela vatumine Paulu ku cikuma ca mema a kalunga, vuno honi Silasi na Timateo vasalele mu Mbeleya.

15 Kaha vamala vasindikiile Paulu vaile nendi kuvanga naku Atena kaha vahilukilile ku Mbeleni, kaha Paulu uavashikile nguendi Silasi na Timateo vanapande kumukavangeye vuasi vuasi.

Paulu mu Atena

16 Omo te Paulu uakele nakuvandamena Silasi na Timateo
mu Atena, uanienguele cikuma omo uamuene muje mu
nganda muashulile tuponia tuatuingi cikuma.
17 Kaha muje mu njivo ya malombelo ya Vayunda uaha-
dekele na Vayunda na vaje keti Vayunda vaje vaka kulemesa
Njambi, kaha ha litangua na litangua uakele nakuhandeka
na vaje vakele nakuliuana navo ku cihela cakulandesela.
18 Vamo valongisi va civunga civatumbula nguavo
Epikuliu na civunga ca Sitoike valingile vimpata nendi, kaha
vamo vamuhuile nguavo, "Vika atonda kuhandeka ou cilema
uakulihalesa?" veka vahandekele nguavo, "Kumoneka ngue
ali nakuhandeka vanjambi veka naua." Vahandekele evi
omo Paulu uakele nakuambulula via Yesu na cisangukilo.
19 Kaha vamuambate nakumutuala ku mpunga ya nganda
ya Alapangase nakuhandeka nguavo, "Tutonda kutantekeya
eci cuma caciha ciuli nakulongesa.
20 Omo vimo viuma tuli nakuivua uhandeka vinapu viav-
ihia kuli yetu, kaha tutonda kutantekeya muvialumbunuk-
ila."
21 (Omo vaka Atena voshe na vangezi vakele muje vaton-
dele kupihisa ntsimbu yavo yoshe mukuhandeka na kuivua
viuma viavihia.)
22 Kaha Paulu uemanene ha lutue lua mpunga ya Alepan-
gase nakuhandeka nguendi, "Yeni vantu vamu Atena, nja-
mono nguange mu vilinga vieni vioshe munapu mu vaka
kulemesa.
23 Omuo njakele nakuenda mu nganda yeni nakutala
muacili mutambela mukalemesela, njauanene ha mutula
uasonekele nguavo, 'Kuli Njambi uje kututantekeya.' Cije
mukalemesa cipue ku mucitantekeya cikeco njilinakuambu-
lula kuli yeni lelo.
24 Njambi uje uatangele lifuti na vuoshe via kalamo,
uapua Muene ua Melu na Mavu, kaha kekuyoya mu njivo
yakutunga ku mavoko a vantu.
25 Cipue kekutonda linga tumupangele cipue cuma cimo,
omuo ikeye akahana muono na mpunzi ije ituhuima na
viuma vioshe kuli vantu voshe.
26 Kaha uatangele mihati yoshe kuhuma kuli yala umo
ngeci vakale ha mavu oshe. Ikeye vavenia uavuahesele laja
vintsimbu na vinginga na vihela kuje vaka yoyela.
27 Ualingile eci linga vamutonde, kaha omo vakamutonda
hamo vaka muuana. Vuno honi cipue ngoco Njambi kakele
kulako netu kuahi,
28 ngue umo uahandekele nguendi,

'Muli ikeye mu kemo mutuayoyela, mukemuo mutuendela
mukemuo mutuli.'

Ngue muihandeka miaso yeni imo nguayo,
'Netu naua tunapu tu vana vendi.'
29 Kaha hakupua tuvana vendi, kutuapandele kusikanieka
nguetu Njambi uapua ngue cifua ca Ngolinde cipue ca Siliva
indi cipue livue lia kushonga na vutongue na mana a muntu.
30 Laja Njambi uakele nakutalelela vantu omo kuvamutan-
tekeyele, kaha hanohoni alinakushika vantu voshe kuoshe
linga vatenguluke ku vupi vuavo.
31 Omuo nalivuahesela laja litangua lije akasompa lifuti
lioshe kuakuhona kahangu kuhitila muli yala uje yana-
hangula. Kaha ha cuma eci nahana vukaleho kuli muntu
uoshe hakusangula yala uje ku vatsi!"
32 Omo vovuile Paulu ahandeka kusanguka ku vatsi, vamo
vamushendumuine vuno honi vamo vahandekele nguavo,
"Tutonda linga tuvue viuma evi naua kuli yove."
33 Kaha Paulu uasezele cije cikungulukilo.
34 Kaha vamo vamala valipandakanene nendi nakupua
vaka kutsiliela, hhakati kavo umo uapuile Ndiyonisiyase,
uapuile umo ua mpunga ca Elepase, na mpuevo umo lizina
liendi Ndamalise, navakuavo veka naua.

18

Paulu mu Kolinte
1 Hanima ya viuma evi, Paulu ua humine ku Atena na kuya
ku Kolinte.
2 Kaha kuje ualiuanene na Kayunda ualizina lia Akuila,
uje uasemukilile ku Pontase, uje uahuminine ku Itali na
mpuevo yendi Pilisila, Omuo Sezale Kalaundiasi uashikile
linga Vayunda voshe vahume mu Loma. Kaha Paulu uaile
nakuvamona,
3 kaha uatumamene nakupanga hamo navo, omuo uakele
nakutunga vimbalaka, ngue muvakele nakulinga vakevo.
4 Paulu uakele nakuhandeka mu njivo ya malombelo
ya Vayunda ha litangua lia Sapalalo lioshe, mukuesaka
Vayunda na Vangelengu linga vatsiliele.
5 Omo Silasi na Timoteo vahete mukuhuma ku Mbete-
seniya, Paulu ha ntsimbu yendi yoshe ualihanene kuambu-
lula muzimbu nakuhana vukaleho kuli Vayunda ngeci Yesu
ikeye Kilistu.
6 Omo vamuluisile nakuhandeka viuma via vipi kuli ikeye,
kaha uatotomuene likungu ku vintanga viendi nakuhan-
deka nguendi, "Nga munazimbala, unapu mulonga ueni
vavenia! Yange kujesi namulonga naumo uahi. Kuhuma lelo
nakuya kulutue njiya kuli vaje keti Vayunda."
7 Kaha Paulu uahumine mu njivo ya malombelo ya
Vayunda nakuya ku njivo ya yala umo lizina liendi, Tito

Yusitasi muka kulemesa Njambi, njivo yendi yalihatela na cikolo ca njivo ya malombelo ya Vayunda.

8 Kaha Kilisipase uje uapuile ntuama ua mu njivo ya malombelo ya Vayunda uje uatsililelelele kuli muene hamo lika na ntanga yendi yoshe, kaha na vantu vavengi vamu Kolinte vovuile lizi na kutsiliela kaha vavambuitikile.

9 Kaha vutsiku vumo Paulu uamuene cimona cije Muene uahandekele kuli ikeye nguendi, “Keti uvue liova, vuno honi tualelelaho kuhandeka kaha keti ulikele,

10 omuo yange njili hamo nove. Kaha naumo uahi asa kukuvulumuna, omuo njili na vantu vavengi munganda eyi.”

11 Kaha Paulu uakele kuje muaka umo na vingonde vitanu na imo, mukulongesa vantu lizi lia Njambi.

12 Omo Ngaliyo uapuile nguvulu ua Loma mu nganda ya Akaya, kaha Vayunda valikunguliuile hamo vakuate Paulu nakumutuala hambanza lia nzango ya kusompela.

13 Vahandekele nguavo, “Yala ou alinakusindiya vantu kulemesa Njambi mu ngila ya kuluisa Lishiko!”

14 Tele Paulu uatondele kuhandeka kaha Ngaliyo uahandekele kuli Vayunda nguendi, “Nga eci cimpande capuile ca mulonga uakuvulumuna cipue via vupi vumo vuanalingi, nge njinevuilila yeni Vayunda.

15 Vuno honi omuo cinapu cimpande ca kulivianangana ha mezi na mazina na Lishiko lieni vavenia, munapande kuvimanusula yeni vavenia. Yange kunjapandele kupua lihako ua viuma evi!”

16 Kaha uavashekele mu nzango ya kusompela.

17 Kaha voshe vakokangeyele Sosetene, uje uapuile ntuama ua njivo ya malombelo ya Vayunda, vamupupilile ha mesho a nzango yakusompela. Vuno honi Ngaliyo kombileko mutima ku cuma cije.

Paulu ahiluka ku Antioke

18 Kaha Paulu uakele mu Kolinte hamo na vaka kutsiliela matangua amengi, kaha honi uavasezele uaile mu vuato ku Siliya hamo na Pilisila na Akuila. Tele kanda ahume ku Senkilise Paulu uatehuile ku mutue uendi omuo ya cisingo cije calisingile.

19 Omo uahete mu Efeso, kuje Paul uasezele Pilisila na Akuila, uakovelele mu njivo ya malombelo ya Vayunda nakuhandeka na Vayunda.

20 Omo vantu vamulombele linga akale navo ntsimbu yalaha, vuno honi kavatavele.

21 Vuno honi uavalekele omo uavasezele nguendi, “Nga eci cinapu cizango ca Njambi, kaha njikahiluka naua kuli yeni.” Kaha uakovelele mu vuato nakuhuma ku Efeso.

22 Omo uahete ku Sesaliya, uaile ku Yelusalema
mukukameneka cikungulukilo, ambahoni uaile ku Antioke.
23 Munima yakukala navo ntsimbu imo, uahumineko uaile
mu mutambela ua Ngalatiya na mu Filingiya nakukolesa
vandongisi voshe.

Apolo mu Efeso na mu Kolinte

24 Ha ntsimbu ije Kayunda umo ua lizina lia Apolo uje
uasemukilile mu Alekizandiliya uezile ku Efeso. Uapuile
muntu uakuhandeka muacili, kaha uakele na mana akulum-
bununa visoneka.
25 Vamunanguile laja mu Ngila ya Muene, kaha uakele na
ntuima yakuambulula nakulongesa muacili cili viuma via
hali Yesu. Cipuevene ngoco, vuno honi uatantekeyele lika
viakumbuitika kua Iuano.
26 Uaputukile kuhandeka nakusimpa mu njivo ya mal-
ombelo ya Vayunda. Vuno honi omo Pilisila na Akuila
vamuvuile, vamutualele ku njivo nakumunangula muacili
cili cikuma Ngila ya Njambi.
27 Omo Apolo uatondele kuya ku Akaya, kaha vaka kut-
siliela va mu Efeso vamukuasele mukusonekela mukanda
kuli vandongisi va mu Akaya nakuvalomba ngeci vamu-
tambule muacili. Omo uahele kuje, uapuile mukakukuasa
cikuma kuli vaje vapuile vaka kutsiliela ngue ku kavumbi
ka Njambi.
28 Omuo ha nzili yendi yakulivianangana uavianene
Vayunda muviahandeka viavo citona mesho mukumuesa
vukaleho vua mu visoneka ngeci Yesu ikeye Kilistu.

19

Paulu mu Efeso

1 Tele omo Apolo uakele mu Kolinte, Paulu uahitile ku
vihela via minkinda via mu mbonge kaha uasikumukilile ku
Efeso. Kuje uakauanene vandongisi vamo
2 kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muatambuileho
Cimbembesi Uakulela omo muapuile vaka kutsiliela ndi?”
Vamukumbuluile nguavo, “houe, kanda tuivueho nguavo
kuakala Cimbembesi Uakulela.”
3 Kaha uahandekele nguendi, “Mu cimbuitiko muka va
mimbuitikile naco?” Vamukumbuluile nguavo, “Mu cim-
buitiko ca muka kumbuitika Iuano.”
4 Kaha Paulu uahandekele nguendi, “Iuano uambuitikile
mu cimbuitikilo cakutenguluka ku vupi, kulekesa vantu
linga vatsiliele kuli uje eja munima yendi, uje ikeye, Yesu.”
5 Omo vovuile eci, kaha vavambuitikile mu lizina lia
Muene Yesu.

6 Omo Paulu uavasalekele mavoko endi, Cimbembesi
Uakulela cezile hali vakevo kaha vaputukile kuhanda mu
mindaka vieka kaha naua vaputukile kuambulula vunan-
guizi.
7 Voshe vapuile ngue likumi na vavali.
8 Uakovelele mu njivo ya malombelo ya Vayunda kaha
ha vingonde vitatu uahandekele nakusimpa, nakulambelela
cikuma vantu via vumuene vua Njambi.
9 Omo vamo vakukola mitima vavianene kutsiliela
nakuhandeka viavipi angila ya Njambi ku mesho ya civunga
ca vantu, kaha uavasezele, nakuya na vandongisi uakele
nakuhandeka navo mu njivo ya kuli longesela mu Tilanase.
10 Eci catualeleleleho ha miaka ivali, linga voshe vantu
vamu mbonge ya Asiya, Vayunda na Vangelengu vovue lizi
lia Muene.

Vana va Sikeva

11 Njambi ualingile vikomoueso viavingi kuhitila muli
Paulu.
12 Cipue vitambala na vizalo vije viakele nakulikuasesa
vavihanene kuli vakakuvavala, kaha na mishongo yoshe
yavahumine, kaha na vimbembesi viavipi via humine muli
vakevo.
13 Kaha vamo Vayunda vaje vakele nakuendangana
nakuhumisa vimbembesi via vipi mukulikuasesa mukutum-
bula lizina lia Muene Yesu kuhumisa vimbembesi viavipi.
Kaha vakele nakuhandeka kuli vaje vakele navio nguavo,
“Njimishika mu lizina lia Yesu uje yali nakuambulula Paulu
humamo.”
14 Vaje vana vatanu na vavali va vamala va Kayunda
uje uapuile Mukuluntu ua Kasasendote ivatumbuile nguavo
Sikeva, vakevo vakele nakulinga evi.
15 Vuno honi Cimbembesi cacipi ca handekele kuli vakevo
nguaco, “Yesu njamutantekeya, na Paulu naua njamuivuaho
viendi, vuno honi yeni, yeni veya?”
16 Kaha uje yala uakele na Cimbembesi cacipi uavaluisile,
navukalu, nakuvahiana voshe kaha vahumile mu njivo
mutotototo na vimbandu.
17 Omo eci vacitantekeyele ku vantu voshe vaje vakele
Efeso, Vayunda na Vangelengu, kaha muntu uoshe uakele
na liova, kaha lizina lia Muene Yesu valilemesele.
18 Kaha naua vuingi vuavaje vapuile vakakutsiliela vahan-
dekele vupi vuavo na kuambulula vilinga viavo.
19 Vuingi vua vaje vakele nakulinga matseno vambate
mavulu avo na ku atsimika hakati ka civunga, kaha omo

vapandakanene vimbongo via aje mavulu viapuile makulukazi a makumi atanu a vimbongo via muuayauaya Siliva (50 0 0 0).

20 Kaha lizi lia Muene liakolele cikuma nakushandoka.

Mpindangano mu Efeso

21 Hanima ya kulingiua viuma evi, Paulu hakupua mu Cimbembesi uasinganiekele kuya ku Makandonia na ku Akaya kaha nakutualelelaho kuya ku Yelusalema. Kaha uahandekele nguendi, “Munima yakuya kuje, njapande naua kuya ku Loma”.

22 Kaha uatumine vakuasi vendi vavali, Timateo na Elasitase, ku Makindoniya, te ikeye uacikele mu mbonge ya Asiya ha ntsimbu imo.

23 Ha ntsimbu ije kuakele mpindangano yakama mu Efeso omuo ya Ngila ya Muene.

24 Yala umo ivatumbuile nguavo Ndemetaliase mukakufula viuma via siliva, ualingile cifua ca njivo ya siliva yakulifua ngue njivo ya Atemesi kalunga ua mpuevo, kaha evi vipangi viendi vianehele vimbongo viavingi kuli vaka kupanga.

25 Uakunguluile voshe hamolika vakuavo veka vaje vakele navipangi ngue viavo, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Yeni vamala, muatantekeya ngueni vufuko vuetu vukahumu ku vipangi evi.

26 Mu namono kaha munevu naua nguavo keti mu Efeso lika vuno honi na mu mutambela ua mbonge ya Asiya, ou Paulu nakoko vantu vavengi nakuhandeka nguendi tumponia tuakupanga na mavoko keti tulunga.

27 Kaha kuli vukalu keti lika kundando yetu vuno honi naua na ku njivo yakama ya kamponia ua mpuevo Atemise kuvaihana kalemesa, kaha uoshe muntu ua mu mbonge Asiya na lifuti lioshe uahi akamulemesa!”

28 Omo vovuile evi, vanienguele na kutambakana nguavo, “Uakama Atemise uava Efeso!”

29 Mu nganda muoshe muakele kalua, kaha vantu vashatukilile mu njivo yakuehela kaha vakuate Ngayasie na Alisitakase, vaku makondoniya vavali vaje vapuile nakusindikiya Paulu.

30 Paulu uazangele kuya ha katati kacivunga, vuno honi vandongisi vamuvindikile,

31 navajevene vakuluntu va mbonge ya Asiya, vaje vapuile vasepa liendi, vamutuminine mezi akumulekesa nguavo keti akovele mu njivo yakuehela.

32 Ha ntsimbu ije, vamo vakele na kutambakana cuma
cimo, vamo cikuavo, kaha civunga cakele namiyoyo na
vuingi vavo kuvatantekeyele civali kunguililile.
33 Vamo vantu va ha civunga cije vasompesele Alekizanda,
uje ivatualele Vayunda kulutue. Kaha Alekizanda uava-
holuesele nakueseka kuliohiela hhakati ka vantu.
34 Vuno honi omo vatantekeyele nguavo ikeye Kayunda,
mu vihola vivali voshe vatambakanene mukulivuasana
nguavo, “Uakama Atemise ua va Efeso!”
35 Vuno honi omo muka kusoneka ua nganda uaholue-
sele civunga, uahandekele nguendi, “Vantu va mu Efeso,
iya katantekeya nguendi nganda ya Efeso yapua njivo ya
kutumbikila Atemisi uakama na kamponia uje uauile kuilu?
36 Omuo viuma evi kuviasiua kuviviana muapande
kuholoka kaha naua keti mulinge viuma muvuasi.
37 Munanehe vantu ava keti ngue vezi va mu njivo ya
tumponia cipue nguavo vanashaula kamponia ua mpuevo.
38 Nga Ndemeteliase na vaka kupanga vendi valinaku-
vangeyaho umo, vinzango viashokoloka mukuhana ciyulo,
kaha tuli naua na vaka nzili yakama vaka kusompesa
kaha veceleni vanehe vimpande viavo viakuliluisa vakevo
vavenia.
39 Nga kuli vimo vikuavo mutonda kutantekeya, mua-
pande kuvihandekela mu nzango yakuliuanena.
40 Hanima yevi vinalingiua lelo, tuli muvukalu vuakama
vuakutuvangeya nguavo yetu tunanehe mpindangano.
Kaha kukuesi kusambuesa ha kalua aka koshe kanalingiua
lelo, kutuasa kuhana vukaleho vuacili ha viuma evi.”
41 Hanima yakuhandeka evi uasunuine ciuano eci.

20

Paulu aya ku Mesendoniya na Akaya

1 Hanima yakuhua kuampindangano ije Paulu uasanene
vandongisi, kaha uahandekele kuli vakevo mezi aku-
vasimpisa nakuvasalesa. Ambahoni uakatukile nakuya ku
Mesendoniya.
2 Omo te alinakuhita mu vihela vije nakukolesa cikuma
vandongisi, uaile ku Akaya,
3 kuje uakatumamene vingonde vitatu. Ha ntsimbu ije
uakele nakulivuahesela linga aye na vuato ku Silia kaha
kalua ka kumuluisa kuli Vayunda kaputukile, kaha uasin-
ganiekele kuhiluka nakuhita ku Mesendoniya.
4 Vamusindikiile kuli Sopata muna Pihase uakuhuma ku
Mbeleya, na Alisitikase na Sekundase uaku Matesolonika, na
Ngayase na Timoteo vaku ndemba, Taikikase na Tolofimase
vaku mbonge ya Asiya.

5 Vaile kulutue luetu na kutuvandamena mu Tolouasi,
6 vuno honi tuajavukile mu vuato kuhuma ku Filipu
hanima ya ciuano ca mbolo yakuhona cimbaluila, kaha
munima ya matangua atanu tuakavauanene ku Tolouasi,
kuje kukeko tuakakele matangua atanu na avali.

Paulu aya ku Tolouasi

7 Ha cinguezi cakuhua litangua lia Sapalalo, tualiuanene
nakutavula mbolo, kaha Paulu uakele nakuhandeka navo,
kaha uatualeleho kuhandeka cikuma noho mukati kavut-
siki, omuo uatondele kuya lia mukuavo.
8 Muakele vindeya viavingi mu milili ya kuilu uje mukemo
tuakele nakuliuanena.
9 Mukueje ua lizina lia Yutikase, uje uatumamene ku
njanena, uaputukile kunenguka omo te Paulu alinakuhan-
deka ntsimbu yailaha, kaha uauililile ha mavu kuhuma
haje ha mulili uahelu lia njivo ya mu citatu ya injivo
viakulipandakana. Kaha omo uamukuate uauanene natsi.
10 Vuno honi Paulu uasikumukile ha mavu, nakukotama
hali ikeye nakumuvumbatela. Kaha uahandekele nguendi,
“Keti mulishoshomuene, omuo hanga acilina kuyoya!”
11 Kaha Paulu ualondele ku milili ya kuilu, kaha hanima
yakupazula mbolo na kulia, uatualeleleleho kuhandeka
navo mu ntsimbu yailaha noho cimene, kaha uaile.
12 Kaha vatualele uje mukuenje kuimbo liavo oku te ali na
kuyoya kaha eci cava simpile cikuma.

Paulu ahuma ku Tolouasi aya ku Miletase

13 Vuno honi yetu tualivangele kuya mu vuato nakuka-
javuka kuya ku Asose, kuje tuaile nakukambata Paulu linga
akovele mu vuato. Uatushikile kulinga evi, omuo uaile kuje
na ngila ya ntunda.
14 Kaha omo uatuuanene ku Asose, tuamukovelesele mu
vuato ka tuahete ku Mitilene.
15 Kaha omo tuajavukile mu vuato kuhuma kuje, lia-
mukuavo tuahete kuje ku cihela ca kulitala na Ciyosi, kaha
liamukuavo tuaile ku Samose kaha naua hanima ya litangua
eli tuaile ku Miletu.
16 Nankuma, Paulu uasinganiekele kuhona kuhita ku
Efeso, linga keti akale ntsimbu yailaha mu Asiya, omuo
uatondele kuheta ku Yelusalema, nge casiua, ha litangua lia
Pentekosita mu mbonge ya Asiya.

Majui a Paulu akulisalesa na Vakuluntu mu Efeso

17 Omo uakele ku Miletu kaha uatumine mezi ku Efeso ku
vakuluntu va cikungulukilo linga valiuane nendi.
18 Kaha omo vezile kuli ikeye, uahandekele kuli vakevo
nguendi, “Yeni vavenia muatantekeya omo njayoyele

hhakati keni ha ntsimbu yoshe kuputuka ha litangua liakulivanga lije linjahete mu mbonge ya Asiya,

19 mukupangela Muene nakulihana na masozi na vieseko vianjiuanene omuo yakunjiyandesa kuli Vayunda.

20 Nacimo cahi cije cacili njahonouele kuhandeka kuli yeni, kaha naua nakumilongesela hhakati ka vantu, kaha nakumilongesela ku njivo na njivo.

21 Nakuhana vukaleho kuli Vayunda na Vangelengu ha kutengulukila kuli Njambi na lutsilielo kuli Muene uetu Yesu Kilistu.

22 Kaha taleni njilinakuya ku Yelusalema ngue muje mucitondelamo Cimbembesi Uakulela, kuakuhona kutantekeya vika vikalingiua kuli yange kuje.

23 Njatantekeyele lika nguange mu nganda muoshe Cimbembesi Uakulela cinjinangula nguaco, kamenga na vukalu vinanjivandamena.

24 Vuno honi njasinganieka nguange mmuono uange kuuesi na seho kuli yange, njatondo lika kumanesa vipangi vianjihanene Muene Yesu kuvilinga, vije vikevio kuambulula Muzimbu Uacili ua kavumbi ka Njambi.

25 “Kaha honi njatantekeya nguange naumo uahi hhakati keni injinambuluila Vumuene vua Njambi, akamonaho cihanga cange,lueka naua.

26 Nankuma njimilekesa ha litangua lia lelo nguange kunjesi na mulonga ua maninga hali umo ueni nga azimbala.

27 Omuo kunjahonouele kumileka vioshe via cizango ca Njambi.

28 Liniungeni kaha naua niungeni vutanga vua vampanga vuje Cimbembesi Uakulela camihana kumona, kuniunga cikungulukilo ca Njambi cije cambate na maninga a munendi.

29 Njatantekeya nguange nga njinai, tungunga vaje vakuteuesa vakeja hhakati keni na kupihisa vutanga vua vampanga.

30 Vamo vaku civunga ceni vakeja nakuhandeka makuli linga vatangule vandongisi linga vavakave.

31 Nankuma zangameni, anukeni ngueni ha miaka itatu vutsiki na mutania kunjahonouele kunangula uoshe na masozi.

32 Kaha honi njimikundika kuli Njambi linga aminiunge naku muzimbu ua Kavumbi kendi, uje uasa kumitungisa na kumihana vikuisulo vije viali navio Njambi ha vantu vendi voshe.

33 Ku njatondele siliva cipue ngolinde cipue vuzalo vua muntu.

34 Muatantekeya yeni vavenia ngueni njapangele na mavoko ange vavenia hakulikuasa yange vavenia na vakuasi vange.
35 Ha vioshe evi njamihana cimueso ngeci ha vipangi evi tuapande kukuasa vaka kuzeya, kuvuluka mezi a Muene Yesu, omuo ikeye vavenia uahandekele nguendi, ‘Cinapu cakuvezika cikuma kuhana kupulakana kutambula.’ "
36 Omo uamanuisile kuhandeka, uatsikamene ha mavu navo voshe na kulombela.
37 Valilile cikuma hhakati kavo voshe, kaha vamuvumbatele na ku mutsuemba.
38 Vakele na vusiua omuo vovuile ahandekele nguendi ku vakamumonoho ceka naua. Kaha vamusindikiile ku vuato.

21

Paulu aya ku Yelusalema

1 Hanima yakulisalesa navo kaha tuajavukilile musinia, kaha tuahete ku Kose, kaha lia mukuavo tuahete ku Londese, kaha kuhuma kuje tuahete ku Patala.
2 Omo tuauanene vuato vuakuya ku Fonisiya, tuakovelele mu vuato kaha tuaile.
3 Tuahete kaha tuamuene sipulase, kaha tuajavukilile ku mbuela yaku Silia kaha tuahete ku Tile, omuo vuato vuapandele kuhumisa vitenga kuje.
4 Tuakauanene vandongisi kaha tuakakele navo matangua atanu na avali. Kuhitila mu Cimbembesi valekele Paulu nguavo keti aye ku Yelusalema.
5 Omo matangua etu ahuile kuje, tuatualeleleho na vungenzi vuetu, kaha voshe va mala na va mpuevo vavo na vanike, vatusindikiile hakuhuma munganda. Kuje tuatsikamene hamavu kungenga amame a kalunga kaha tua lombelele.
6 Kaha tualisalesele umo namukuavo. Kaha tuaile nakukovela mu vuato, kaha vakevo velukile ku membo avo.
7 Tuatualeleleleho vungenzi vuetu kuhuma ku Tile, kaha tuahete ku Putolemaise kaha tuamenekele vakakutsiliela kaha tuatumamene navo litangua limo.
8 Omo kuacele tuaile kaha tuahete ku Sesilia, kaha tuakovelele mu njivo ya Filipu uje mukakutuala lizi lia Njambi ku vantu, uavaje vatanu na vavali, vaje vavahanguile mu Yelusalema kupua vakuasi kaha tuatumamene nendi.
9 Uakele na vana vendi vauana va vampuevo vakuhona kushomboka vaje vakele na vuana vua vunanguizi.
10 Tuatumamene kuje ha matangua amo, kananguizi ua Njambi iva tumbuile nguavo Angambase uezile kuhuma ku Yundeya.

11 Uezile kuli yetu kaha uambate muiva ua Paulu, ualikutile kuviliato na mavoko endi na muiva uje, kaha uahandekele nguendi, “Cimbembesi Uakulela cihandeka nguaco, Eyi ikeyo ngila Vayunda vamu Yelusalema vakakuta yala uavavenia muiva ou kaha vakamuhana kuli vaje keti Vayunda.”
12 Omo tuevuile eci, yetu na vakuetu vakele muje tualombele Paulu linga keti aye ku Yelusalema.
13 Kaha Paulu uakumbuluile nguendi, “Vika muli nakulinga, kulila ngacije kaha muli nakupokola mutima uange? Njalivuahesela keti lika kunjikuta vuno honi cipue kukatsila mu Yelusalema omuo ha lizina lia Muene Yesu.”
14 Omuo kutuahasele kumusindiya, tuaholokele kulu kaha tuahandekele nguetu, “Cizango ca Muene cilingiue.”
15 Hanima ya matangua akukala kuje kaha tualivuaheselele kuya ku Yelusalema.
16 Vamo va vandongisi vaje vahumine ku Sesaliya na vakevo vezile netu kaha vatutualele ku njivo ya Manasone ua ku sipulasi, uje uapuile ndongisi uakulivanga.

Paulu aheta mu Yelusalema
17 Omo tuahete ku Yelusalema, kaha vakuetu vaka kutsiliela vatutambuile muacili.
18 Omo kuacele Paulu uaile netu hamo nakukamona Tiango, na vakuluntu va cikungulukilo kuvakele.
19 Hanima yakuvameneka, Paulu ualumbuniune cimo na cimo ha viuma Njambi vialingile kuli vaje keti Vayunda kuhitila mucipangi cendi.
20 Omo vacivuile, vashangazalele Njambi. Kaha vahandekele kuli vakevo nguavo, “Tala, muanetu Paulu, unamono makulukazi aje a Vayunda vaje muje muvanatsiliela, kaha namuje muvanalihanenamo vakevo vavenia voshe ku Lishiko lia Mosesa.
21 Vanavalekesa viove nguavo ulinakulongesa voshe Vayunda vaje vatunga hhakati kavaje keti Vayunda linga keti vakave Lishiko lia Mosesa, kaha naua nguove keti vatuhule vana vavo cipue keti vaniunge futisi ya Vayunda.
22 Cilivene vakevua nguavo unaija. Kaha vikahoni vikalingika?
23 Evi vikevio vitutonda yove linga uvilinge. Kuli vamala vauana kuno vaje vanakulahesa Njambi.
24 Ya hamo nava vamala vauana ulipandakane navo mu cilika ca kulilelesa, kaha fueta ndando yavo, linga vakatehule ku mitue yavo. Mu ngila eyi vene muntu uoshe akatantekeya ngeci vioshe vijevene vanakala nakuhandeka hali yove keti via vusunga, vuno honi yove vavenia uli nakuononoka Lishiko lia Mosesa.

25 Vuno honi hali ava keti Vayunda vuno honi vaka
kutsiliela, tunatumu mukanda ua kusompa kuetu nguetu
vahume ku via kulia vije vanakombela ku tumponia na
ku maninga naku tusitu tuakutikinia nakulihimisa vakevo
vavenia ku vupangala."
26 Kaha liamukuavo Paulu uaile navaje vamala hanima
yakulilelesa, uakovelele mu Njivo ya Njambi navo, naku-
valekesa matangua a kulilelesa muje muakahuila, omo
vakakombela nkombelo hali umo na umo uavo.

Paulu va mukuta mu Njivo ya Njambi

27 Vuno honi omo matangua atanu na avali te atonda
kuhua, Vayunda vaje vahumine ku mbonge ya Asiya, vaje
vamuene Paulu mu Njivo ya Njambi. Vashongangeyele
civunga coshe linga vakuate Paulu.
28 Vatambekele nguavo, "Vamala vaku Isaleli, tukuaseni!
Ou ikeye yala uje ali nakulongesa vantu voshe kuoshe linga
valuise vantu va Isaleli, na Lishiko lia Mosesa, na Njivo ya
Njambi ino. Kaha honi nanehe naua na Vangelengu mu
Njivo ya Njambi linga vajualesa eci cihela cakulela."
29 Omo vamuene Tolofimase uaku Efeso hamo na Paulu
mu nganda, kaha vasinganiekele nguavo hamo Paulu uamu-
tualele mu Njivo ya Njambi.
30 Kaha citanga eci cashandokelele mu nganda yoshe, kaha
vantu voshe vashatukile hamo. Vakuate Paulu nakumuhu-
misa mu Njivo ya Njambi, kaha hajevene vashokele vikolo.
31 Cije civunga casinganiekele kumutsiha, kaha lizi liaile
kuli Ntuama ua masualale ua Loma ngualio Yelusalema
yoshe ili mumpindangano.
32 Hajevene uambate masualale na vantuama ua masu-
alale cihita cimo (100) kaha vashatukilile ku civunga. Kaha
omo vamuene Ntuama ua masualale na masualale, kaha
vecelele kupupa Paulu.
33 Kaha Ntuama ua masualale uezile kuli Paulu, uamuku-
tile, kaha uashilkile nguendi vamukute na malienge avali,
kaha uavehuile nguendi, "Ikeye iya ou yala, kaha naua
nalingi vika."
34 Vamo mu civunga vatambekele vimo, vakuavo naua
vieka. Mulonga uakuhona kuivuisisa muacili vialingiuile
omuo ya citanga, ualekesele vatuale Paulu ku vinjivo kuje
kuvakakala masualale.
35 Omo Paulu uahete ha vindendelo, kaha vukalu vua
civunga vuakele vuakama ngeci valingile uakukakula kuli
masualale.
36 Civunga cije cavakavele catualeleleleho kutambeka,
"Mutsiheni!"

Paulu Aliamena

37 Hajevene Paulu vatondele kumuneha mu vinjivo muje muakala masualale. Ntuama ua masualale likulukazi limo (1, 0 0 0) uahandekele kuli vakuluntu nguendi, “Njasakuhandekako cuma cimo kuliyeni?” Uje Ntuama ua masualale likulukazi limo (1, 0 0 0) uakumbuilile nguendi,

“U tantekeya ci Ngelengu?”

38 Nkuma keti yove Kaingito uje ha ntsimbu yakunima uatengulukilile vumuene nakutuamenena vamala vanzita vakupua makulukazi auana (4, 0 0 0) mu ndinda ndi?

39 Paulu uakumbuilile nguendi, “Yange nji Kayunda, njasemukilile ku Talisi mu Silisha, mundambo ua nganda yakasingimiko. Njitavese linga njihandeke kuli vantu.

40 Kaha uje mukakushika masualale uamuhanene ntsimbu yakuhandeka, kaha Paulu uemanene ha vindendelo nakuolola livoko liendi linga vantu voloke. Omo vantu vaholokele, kaha Paulu uahandekele kulivakevo mu Cihevelu.

22

1 “Vamuanetu na vatatetu Vayunda, njivuililenі omo njili na kuliamena hakati keni.”

2 Kaha omo vamuvuile ali nakuhandeka kuli vakevo mu Cihevelu, kaha vaholokele cikuma. Kaha uahandekele nguendi,

3 “Yange Kayunda, njasemukilile ku Talisi mu Silisha, njakolele mu nganda ino vene ya Yelusalema, kaha Ngamaliele ikeye uapuile mulongisi uange, nakulilongesa muacili lia Lishiko lia vakukuluila vetu, na kulikolesa cikuma kuli Njambi, nge omo mu munapu muva voshe lelo.

4 Njapakesele noho nja tsihile vantu vaje vakavele Ngila ya Muene eyi. Njakutile vamala na vampuevo nakuvatuala mukamenga.

5 Kupua Kasesondote uakama na mpunga yoshe vanahase kuhana vukaleho hali yange. Kulivakevo njatambuile mikanda yakuhuminina kuli vakuetu Vayunda va ku Ndamasika, kaha njaileko linga njikakuate vaje vakele kuje nakuvahiluisa mu Yelusalema linga vavazangamese.”

Paulu ahandeka omo Yesu ualisholuele kuli ikeye (Vilinga9:1-19; 26:12-18)

6 “Kaha omo njakele nakuya nakuheta kuyehi na Ndamasiku, hhakati ka mutania kaha vuasi vuasi ceke ca humine muilu ca kuviazima catuile nakunjizengeleka.

7 Kaha njauililililе ha mavu kaha njevuile lizi lihandeka kuli yange ngualio, ‘Saulu, Saulu, vika uli na kunjiyandesela?’

8 Kaha njehuile nguange, ‘Yove iya Muene?’ Kaha lizi
liakumbuluile ngualio, ‘Yange Yesu ua ku Nazaleta uje
ulinakuyandesa.’
9 Vuno honi vaje vamala vakele hamo nange vamuene lika
ceke vuno honi kuvovuile lizi lia uje uakele nakuhandeka
kuli yange.
10 Kaha njehuile nguange, ‘Njilinge vati honi, Muene?’
Kaha Muene uahandekele kuli yange nguendi, ‘Katuka linga
uye ku Ndamasika, kuje vakakuleka viuma vioshe vije via
nakuimikila Njambi linga uvilinge.’
11 Kaha njapuile njikapuputua omuo ca ceke cakuviazima,
kaha vaje njendele navo vanjikuate ku livoko nakunjituala
ku Ndamasika.”
12 “Mu nganda muje muakele yala umo lizina liendi
ikeye Ananiyasi, uakulongua nakuononoka Lishiko lietu
kaha vamusingimikile cikuma kuli voshe Vayunda vakele
Mundamasika.
13 Uezile kuli yange, kaha uemanene kuyehi nange kaha
uahandekele nguendi, ‘Muanetu Saulu mona naua!’ Kaha
ha ntsimbu ijevene njamuene naua nakutala kuli ikeye.
14 “Kaha uahandekele nguendi, ‘Njambi ua vakukuluila
vetu nakuhangula linga utantekeye cizango cendi, naku-
mona ngamba yendi ua vusunga nakumuivuila omo ahan-
deka na lizi liendi.
15 Omuo ukapua mukaleho uendi ku vantu voshe ku vije
viunamono na ku vije viunevu.
16 Kaha honi vika viuvandamena? Katuka linga vakum-
buitike, kaha vupi vuove vavusambese, hakusana lizina
liendi.’

Paulu vamusana linga Ambulule kuli vaje keti Vayunda

17 “Hanima ya kuhilukila ku Yelusalema, kaha ha ntsimbu
ije njakele nakulombela mu Njivo ya Njambi, njamuene
cimona,
18 mu cimona cije njamuene Muene ahandeka kuli yange
nguendi, ‘Zangulako huma mu Yelusalema vuasi, omuo
vantu valimuno kuvasa kutambula vukaleho vuove omuo
yange.’ ”
19 “Kaha njamukumbuluile nguange, ‘Muene, vakevo vave-
nia vatantekeya nguavo njakele nakuya mu vinjivo vioshe
via malombelo via Vayunda kaha njakele nakuya naku-
vakuta nakuvapupa vaje vatsililele muli yove.
20 Kaha omo mukaleho uove Setefano muva mutsihile,
kunjakele nange vene hakulitavasana navo ha kutsa cendi,
kaha njaniungile tuzaku tua vaje vamutsihile.’ ”
21 “Kaha Muene uahandekele kuli yange nguendi, ‘Ya,
omuo njikakutuma kulahako kuli vaje keti Vayunda.’ ”

Paulu Vamusana linga Ambulule kuli vaje keti Vayunda

22 Kaha vantu vovuile vije viahandekele Paulu, kaha
vaputukile kutambakana cikuma nguavo, “Kutuamutondele
ou yala! Mutsiheni! Kapandele kuyoya!”
23 Vakele nakutambakana cikuma na kuashanga vizalo
viavo, nakushauila livu muilu.
24 Kaha uje mukuluntu ua masualale ua Loma uashikile
vantu vendi linga vatuale Paulu mu vinjivo muvakakala
masualale kaha uavalekele nguendi vamupupe nakuuana
omuo vika Vayunda vakele nakutambekela nakumuluisa.
25 Vuno honi omo vamukutilile linga vamupupe, Paulu
uahandekele kuli mukuluntu uje uemanene kuje nguendi,
“Nkuma linapu Lishiko kupupa mundambo ua mu lifuti lia
Loma uje kuvasompelele linga vauane mulonga uanalingi
ndi?”
26 Omo uje ntuama ua masualale cihita cimo (100) uevuile
evi, uaile kuli mukakushika ntuama ua masualale cihita
cimo (1, 0 0 0) kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, “Vika
utonda kulinga? Ou yala napu ka Loma.”
27 Kaha uje mukakushika ua masualela uaile nakuihula
Paulu nguendi, “ Njileke, unapu uka Loma ndi?” Kaha Paulu
uahandekele nguendi, “Eyo.”
28 Kaha uje mukuluntu uamasualale uahandekele
nguendi, “Yange ovu vundambo vua mu lifuti lia Loma
njavulandele na vimbongo viavingi cikuma.” Vuno
honi Paulu uamukumbuluile nguendi, “Vuno honi yange
njasemukila mu nove vene.”
29 Hajevene vaje vamala vatondele kuihula Paulu va-
mushondolekele nakuya kaha na uje mukuluntu uamasu-
alale naua uevuile liova, omo uakutantekeyele nguendi
nkuma Paulu uapuile mundambo ua mu lifuti lia Loma,
vuno honi uamuhakele mu malienge.

Paulu ku mesho a Mpunga ya Vayunda

30 Vuno honi uje mukakushika masualale uatondele mua-
cili vika cuma cika Vayunda vakele nakuvangela Paulu, kaha
liamukuavo uashikile linga vazitule Paulu, kaha uashikile
vakuluntu vavasasendote na vakampunga voshe vakungu-
luke. Ambahoni uatualele Paulu nakumuimika ha mesho
avo.

23

1 Tele Paulu uatalele ntoma hali ije mpunga, kaha ua-
handekele nguendi, “Vamuanetu, vaka Isaleli! Visinganieka
viange vinapu via vusunga ha ngila ije injinayoyo nayo ku
mesho a Njambi nakuheta ku litangua lia lelo.”

2 Kaha mukuluntu ua kasasendote uakama ua lizina
lia Ananiyasi uashikile vaje vemanene kuyehi nendi linga
vapupe Paulu kukanua.
3 Ambahoni Paulu uahandekele kuli ikeye nguendi,
“Muavusunga vene Njambi akupupa, yove civumbe
cakukuita mufuitilo uakutoka! Uatumama aha linga
unjisompe kuya na Lishiko, vuno honi yove unapokola
Lishiko lia Mosesa mukuvashika linga vanjipupe!”
4 Vaje vamala vemanene kuyehi na Paulu vahandekele
nguavo, “Ulinakutuka Kasasendote Uakama ua Njambi!”
5 Kaha Paulu uavakumbuluile nguendi, “Vamuanetu
vaka Isaleli kunjatantekeyele nguange uapuile Kasasendote
Uakama, omuo vacisoneka nguavo, ‘Keti uhandeke vupi hali
ntuama ua vantu vove.’ ”
6 Vuno honi omo Paulu uamuene nguendi vamo va
muje mu civunga uapuile Vasanduki kaha naua vakuavo
vapuile Vafaliseo, uatambakanene ku mpunga nguendi,
“Vamuanetu, yange nji Kafaliseo, muna Vafalisi. Va linakun-
jisompa kuno omuo ya hakutsiliela cinje cinjili naco ca ha
kusanguka kua vatsi.”
7 Kaha omo uahandekele evi, hajevene Vafaliseo na Vasan-
duki vaputukile vimpata, kaha vaka mpunga valipangele.
8 (Omuo Vasanduki vahandeka nguavo vantu kuvakasan-
guka ku vatsi, kaha naua kukuesi tungelo cipue vimbembesi,
vuno honi Vafaliseo vatsiliela muviuma vioshe evi vitatu).
9 Ambahoni vantu vaputukile kutambakana cikuma
mukuhandeka, kaha vamo valongisi va mashiko a Mosesa
vaje vakele ku mpunga ya Vafaliseo vemanene nakuhan-
deka na nzili nguavo, “Kutuauanene cuma cimo cacipi
canalingi ou yala! Hamo muavusunga Cimbembesi cipue
kangelo nahandeka kuli ikeye!”
10 Kaha omuo vimpata viatualeleleho cikuma, uje Ntuama
ua masualale cihita cimo (1, 0 0 0) uevuile liova nguendi
hamo Paulu vamutavozola vimpindi vimpindi. Kaha
uashikile masualale kukovela hakati ka mpunga cije linga
vakatundiseho Paulu nakumutuala ku vinjivo vivakatu-
mama masualale.
11 Kuvutsiki vujevene Muene uemanene kuyehi na Paulu
kaha nakuhandeka nguendi, “Keti uivue liova! Unahana
vukaleho vuove hali yange muno mu Yelusalema, kaha
uapande kulinga cifua cimo naua na mu Loma.”

Vutumbe vuakutsiha Paulu

12 Kaha omo liamukuavo cimene vamo Vayunda vali-
uanene nakulitumba vutumbe vuavushuenge. Valisingile
nguavo naumo uahi alia cipue kunua kuvanga noho vanat-
sihi Paulu.

13 Kuakele vantu vakupulakana makumi auana vaje vatumbile vutumbi vuje hamo.
14 Kaha vaile kuvakuluntu va tusasendote na ku vakuluntu kaha vahandekele nguavo, “Tunalikutu tuva voshe nakulisinga nguetu naumo uahi amakela vioshe kuvanga noho tuatsihi Paulu.
15 Kaha honi yeni na vaka mpunga muapande kutuma lizi ku Ntuama ua masualale cihita cimo (1, 0 0 0) ua Loma linga atume Paulu kuli yeni, mulikuise ngue mutonda kuuana vukaleho vuacili hali ikeye. Vuno honi yetu tulivuahesela kumutsiha ha ntsimbu kanda ahete kuno.”
16 Vuno honi muihua ua Paulu uevuile vutumbe ou, kaha uaile ku vinjivo vivakakala masualale, uakalekele evi kuli Paulu.
17 Kaha Paulu uasanene umo ua vaje Vantuama va masualale cihita cimo (100) nakuhandeka kuli ikeye nguendi, “Tualeni ou mukuenje kuli Ntuama ua masualale likulukazi vimo (1, 0 0 0) ali navimo vije atonda kumuleka.”
18 Ambahoni uje ntuama ua masualale cihita cimo (100) uamutualele kuli Ntuama ua masualale cihita cimo (1, 0 0 0) nakuhandeka nguendi, “Ou cinzinda Paulu na njilombele nguendi njinehe ou mukuenje kuli yove, kuli vimo atonda kukuleka.”
19 Kaha Ntuama ua masualale cihita cimo (1, 0 0 0) va Loma uakuate ku livoko lia uje mukueje, nakumutuala ikeye vavenia, kaha uamusanene kumukulo kualikaliavo, uamuhuilisile nguendi, “Vuima vikahoni utonda kunjileka?”
20 Kaha uahandekele nguendi, “Vaka nzili yakama ya Vayunda valitavasana kukulomba linga vatuale Paulu kuli va ku mpunga imene, mukulimuesa nge vakatondesesa muacili ha vukaleho vuendi.
21 Vuno honi keti uvevuilile, omuo kuvali vamala vakupulakana makumi auana vaje vakavanda nakuvandamena Paulu. Vanalisingi linga keti valie viakulia cipue kunua mema kuvanga noho vanamutsihi. Vanalivuahesela laja kulinga eci, kaha vanamuvandamena nakuvandamena lika yove linga uvatave.”
22 Kaha uje ntuama ua masualale cihita cimo (1, 0 0 0) uahandekele nguendi, “Keti ulekeko muntu cipue umo nguove unahandeka evi kuli yange.” Kaha uashikile uje mukuenje linga aye.

Paulu Vamutuma kuli Nguvulu Felekisi

23 Ambahoni Ntuama ua masualale cihita cimo (1, 0 0 0) uasanene vantuama ua masualale cihita cimo (100) vavali kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Ambateni masualale vakupua vihita vivali (200) valivuahesele kuya ku Sesaliya, hamo makumi vatanu na avali vaje kakuendela

ha tuvalu na masualale vakupua vihita vivali (200) vaje vakakulua na makunga, livuaheseleni kukatuka ha ntsimbu ya vitanu na viuana vutsiki vuno vene.

24 Vuaheseniko vamo tuvalu linga Paulu alondeho, kaha muheteseni muacili kuli nguvulu Felekisi."

25 Kaha uje Ntuama ua masualale cihita cimo (1, 0 0 0) uasonekele mukanda muje muakele mezi aua,

26 "Kalaundiase Lisiyase kalemesa, kuli Nguvulu Felekisi, vihindu.

27 Vayunda vakuate ou yala kaha vatondele kumutsiha. Kaha omo njevuile nguavo mundambo ua mu lifuti lia Loma, njaile na masualale vange na kumuyoyesa.

28 Kaha njatondele kutantekeya vika vakele nakumuvangeya, nankuma, njamutualele kuli vaka mpunga yavo.

29 Njauanene nge nacimo cahi cacipi calingile cije vatondele kumutsihila cipue kumuhaka mu kamenga. Vakele nakumuvangeya viuma vije viakundama kuvihula via mashiko avo vavenia.

30 Kaha omo vanjilekesele nguavo vali navutumbe vua kumuluisa, hajevene njasinganiekele kumutuma kuli yeni. Njalekesele vaje vamuvangeyeye linga vamuhane mulonga ha mesho eni."

31 Masualale valingile mu vavashikilililemo. Vambate Paulu nakumutuala vutsiki vuje vene kuli Antipatilisise.

32 Liamukuavo vaje masualale vahilukile kuvihela viavo nakuseza vaje vaka kuendela ha tuvalu linga vaye nendi.

33 Vamutualele ku Saseliya, kaha vahanene uje mukanda kuli Nguvulu, nakuhetesa Paulu kuli ikeye.

34 Nguvulu uatandele uje mukanda kaha uehuile Paulu nguendi uhuma ku mbonge muka. Omo uauanene nge Paulu uatundile ku Silisha,

35 kaha uahandekele nguendi, "Njikakuivuilila nga vaje vanakuvangeya vanahete kuno." Kaha uashikile linga vaniunge Paulu mu mapela a Nguvulu.

24

Vayunda vavangeya Paulu

1 Hanima ya matangua atanu Kasasendote Uakama Ananiyasi uaile ku Sesaliya na vamo vakuluntu na lihako umo ua lizina lia Tetulase. Vezile ku mesho a Nguvulu Felekisi nakumulekesa mulonga ua Paulu.

2 Kaha uasanene Paulu linga akovele mukati, kaha Tetulase uaputukile kuvangeya Paulu nguendi, "Uakalemesa Felikisi, kutuamenena kuove kua mana cinatunehela ciyulo ntsimbu yakama, kaha viuma viavinga vinatenguluka linga vantu vetu vakale muacili.

3 Tunacitambula eci kuoshe na ha ntsimbu yoshe, kaha
naua tuavuahelela cikuma kuli yove.
4 Kunjatondele kumipihisila ntsimbu yeni cikuma, cipue
ngoco, njikulomba ukakeleko na ngozi nakuvuilila ku mezi
etu amandende.
5 Tuauana ou yala kupua muntu ua kalua, uaputukile
kulinga mpindangano hhakati ka Vayunda mu cifuti coshe,
kaha naua ikeye ntuama ya mpunga ya vaka Nazalite.
6 Ikeye naua uatondele kujualesa Njivo ya Njambi, kaha
tuamukutile. [
7 Vuno honi Lisiyase ntuama ua masualale cihita (1, 0 0 0)
ua Loma uezile, kaha na nzili yakama uatutambuileye.]
8 Nga umuhulisa yove vavenia ou yala uasa kuuana kuli
ikeye vioshe vije vitunamuvangeya."
9 Vayunda navo naua vamuvangeyeye nguavo vioshe evi
via vusunga.

Paulu aliohela ku mesho a Felekisi

10 Kaha Nguvulu uashovueyele Paulu linga ahandeke,
kaha Paulu uahandekele nguendi,

"Njatatentekeya nguange yove unapu ulihako ua lifuti eli
ha miaka yaingi, kaha njavuahelela cikuma kuliohiela yange
vavenia ku mesho ove."
11 Ngautondesesa, keti matangua a kupulakana matan-
gua likumi na avali anahitimo ha njailile nakulemesa ku
Yelusalema.
12 Vayunda ku vanjiuanene njili nakulinga vimpata
naumo mu Njivo ya Njambi cipue kuneha mpindangano mu
civunga cipue mu njivo ya malombelo ya Vayunda cipue mu
nganda yoshe.
13 Cipue vase kukuhana vukaleho vua makuli aua vali
nakunjihana hano.
14 Vuno honi njitava cuma eci kuli yove nguange
njikalemesa Njambi ua vakukuluila vetu mukukavangeya
Ngila ije ivatumbula vakevo nguavo ya makuli. Kahanaua
njikatsiliela mu vioshe vije vivanasoneka mu Lishiko lia
Mosesa na mu mavulu a tunanguizi va Njambi va Njambi.
15 Njili na lutsililelo muli Njambi nge muje muvalinaluo
vakevo, luje luvatumbula nguavo kukakala kusanguka kua
vaka vupi na vaka vusunga.
16 Nankuma njili nakulinga na nzili yange yoshe linga
njikale na lishungu ku mesho a Njambi na ku mesho a vantu.
17 Hakuhona kukala mu Yelusalema ha miaka yaingi,
kaha njahilukileko mu kutuala vukuasi ku vantu vange
nakukakombelela vinkombelo.

18 Omo yapuile ntsimbu ije njakele nakulinga eci vanjiuanene mu Njivo ya Njambi te njinamanesa kulijelesa. Kunjakele na civunga ca vantu cahi, cipue kulinga kalua.
19 Vuno honi vamo va Vayunda vaje vahumine ku mbonge ya Asiya vakele kuje, vakevo vapandele kuija ku mesho ove nakunjivangeya nga vakele navimo viakuluisa yange.
20 Cipue tava ava vamala valikuno linga vahandeke mulonga uvanjiuanene nauo omo njemanene ku mesho a mpunga.
21 Kuvanga lika mpano ha cuma cimo cije njatambekele omo njemanene ku mesho avo nguange, “Mulinakunjisompa ku litangua lia lelo omuo njatsiliela nguange vatsi vaka sanguka.”
22 Ambahoni Felekisi, uje ualilongesele cikuma ha vimpande via Ngila ya Muene uemikile kuje kusompa, “Omo Lisiyase uje ntuama ua masualale cihita (1, 0 0 0) akeja ambahoni njikasinganieka ha mulonga uove.”
23 Kaha uashikile uje muka kunuinga linga anuinge muacili Paulu, vuno honi napande kumuhanako kupatuka kumo nakuta vavusamba vendi linga vamukuase.

Paulu ku mesho a Felekisi na Ndulusiya

24 Hanima ya matangua amo Felekisi uezile na mpuevo yendi Ndulusila, uje uapuile Kayunda, uamuminine vantu linga vakambate Paulu linga eje kaha akumuvuilile uje muahandeka via lutsililelo muli Kilistu Yesu.
25 Vuno honi Paulu uakele nakuhandeka ha vucili, na kuliniunga, kaha na ha kuija kua Litangua lia cisompelo, Felekisi uevuile liova kaha uahandekele nguendi, “Yahoni ha tsimbu ino, omo njikauana ntsimbu kaha njikakusana naua.”
26 Hatsimbu ijevene uasinganiekele nguendi hamo Paulu amuhanako vimbongo vimo, kaha ha mulonga ou linga akamusane sane nakuhandeka nendi.
27 Munima yakuhita miaka ivali, Posiyase Fesitase uasuanene mucihela ca Felekisi kupua Nguvulu. Felekisi uatondele kuvuahelesa Vayunda, kaha uasezele Paulu mu kamenga.

25

Paulu Atuala Vimpande Viendi kuli Sezale

1 Hanima ya matangua atatu Fesitase uahete mu nganda, uahumine ku Sesiliya nakuya ku Yelusalema,
2 kuje vakuluntu va tusasendote na vakuluntu va Vayunda vamuhanene vimpande viakuuanena mulonga Paulu. Kaha valombele Fesitase

3 linga avakuaseko kutuma Paulu ku Yelusalema omuo
vatumbule vutumbe vuakumutsihila mu ngila.
4 Fesitase uakumbuluile nguendi Paulu vali nakumuni-
ungila mu kamenga ka ku Sesaliya kaha naua ikeye vavenia
na singanieka kuhiluka kuje hano vene.
5 Kaha uahandekele nguendi, “Haliyeni vamo vaje vali na
nzili vaye nange, nga kulicimo capihiako kuli uje yala, linga
vakamuvangeye mulonga.”
6 Hanima yakutumama navo matangua keti akupulakana
matangua atanu na atatu cipue likumi, kaha uaile ku
Sesaliya, liamukuavo cimene uatumamene ha cituamo
cendi cakusompela kaha uashikile vanehe Paulu kuli ikeye.
7 Omo Paulu uahete, Vayunda vaje vahumine ku
Yelusalema vamuzengelekele, kuneha milonga hali ikeye,
ha viuma vije kuvahanene vukaleho.
8 Paulu ualiamenene ikeye vavenia nguendi, “Naimo yahi
ngila injinapokuelamo Lishiko lia Vayunda, cipue kuluisa
mu Njivo ya Njambi, cipue kuluisa Sezala.”
9 Vuno honi Fesitase, uatondele kuvuahelesa Vayunda
kaha uehuile Paulu nguendi, “Nkuma utonda kuya ku
Yelusalema linga njikakusompele kuje ha milonga eyi ndi?”
10 Paulu uahandekele nguendi, “Njikemana ku mesho a
Sezale, kaha kuje vene munapande kunjisompesa. Nacimo
cahi njapihisa kuli Vayunda, nge nove vene muje munatan-
tekeyela.
11 Nga njapokola Lishiko nakulinga cuma ca cipi cije cinji-
napande kutsila, kaha kunjikalombo kuteua. Vuno honi nga
kuhesi vusunga ha milonga eyi ivali nakunjinehela, kaha
naumo uahi akanjihana ku mavoko avo. Kaha njikatualaho
kulomba kuli Sezale.”
12 Kaha Fesitase hanima ya kulitavasana na vakakumu-
nangula vendi uakumbuluile nguendi, “Unatuala vimpande
viove kuli Sezale, kaha kuli Sezale vene kukeko ukaya.”

Paulu ku mesho a Angilipa na Mbenisi

13 Hanima ya matangua amo muene Angilipa na Mbenisi
vaile ku Sesaliya kumeneka Fesitase.
14 Omo vakele kuje matangua amo, Fesitase uanehele
mulonga ua Paulu kuli muene kaha uahandekele nguendi,
“Kuli yala kuno yasezele Felekisi mu kamenga,
15 omo njakele mu Yelusalema, vakuluntu vatusasendote
navakuluntu va Vayunda vanjilekele via hali ikeye kaha
vanjilombele nguavo njimuhane mulonga.
16 Kaha njavalekele nguange keti kuvutisi yetu va Loma
kuhisa muntu uje ivanavangeya mulonga, ntsimu kanda

alimone mesho na mesho navaje vanamuvangeya, nakumuhana ntsimbu ya kuliamena ku mulonga uendi.

17 Kaha omo vezile kuno, kunjeshualele, kaha lia mukuavo njatumamene ha cituamo ca vusompele kaha njashikile uje yala nguange vamunehe kuli yange.

18 Kaha omo vaka kumuvangeya vemanene, kuvamuhanene mulonga uavupi ngue muje njavandamenene nguange vaka lingamo.

19 Vuno honi vakele nakulinga vimpata nendi ha lutsililelo luavo nali yala umo ivatumbuile nguavo Yesu, uje uatsa, vuno honi Paulu anga anjili nakuhandeka nguendi acili nayoya.

20 Omuo njahonouele kutondesesa cimpande eci, njamuihuile nguange utonda kuya ku Yelusalema linga vaka musompeleko ha milonga ei.

21 Vuno honi Paulu ualombele linga vamuniunge kaha na Sezala linga asinganieke ha mulonga uendi. Kaha njahanene mashiko kuli ikeye linga vamuniunge kuvanga noho njikamutuma kuli Sezale."

22 Angilipa uahandekele kuli Fesitase nguendi, "Njitonda njimuivue yange vavenia ou yala omo a handeka." Kaha Fesitase uakumbuluile nguendi, "Imene ukamuivua."

Paulu vamuneha ku mesho a Angilipa

23 Kaha liamukuavo Angilipa na Mbenisi vezile na kalua kua kama, kaha vakovelele mu njivo muva kakungulukila civunga na vakuluntu va masualale na vamala ava vakakumona via nganda. Kaha Fesitase uashikile linga Paulu vamunehe mukati.

24 Kaha Fesitase uahandekele nguendi, "Muene Angilipa na voshe valihano netu, muamono ou yala uje Vayunda voshe kuluisa kuavo hali yange, voshe vamu Yelusalema na vamuno, vali nakutambeka nguavo kapandele kuyoya naua.

25 Vuno honi njauanene nguavo nacimo cacipi canalingi cahi oco napandela kutsila kaha omo ualilombelele kuli Sezale, njatondele kumutuma kuli ikeye.

26 Vuno honi kunjesi na cimo hali ikeye cinjapandele kusonekela Sezale. Nankuma njamuneha hhakati keni voshe, ngue cikuma kuli yove muene Angilpa, linga, hanima yakutondesesa mulonga uendi, hamo njikala nacimo ca kusoneka.

27 Omuo kucikamoneka muacili kuli yange kutuala cinzinda mu kamenga kuakuhona kumonesa mulonga uendi."

26

Paulu Aliamena ku mesho a Angilipa

1 Angilipa uahandekele kuli Paulu nguendi, “Uli na
ntsimbu yakuliamena yove vavenia.” Kaha Paulu uoluele
livoko liendi kaha uaputukile kuliamena ikeye vavenia
nguendi,
2 “Muene Angilipa! Njamono nguange njavezika hakuliamena yange vavenia kulitangua lia lelo ku mesho ove ha
viuma vioshe vali na kunjivangeya Vayunda,
3 Omuo unatantekeya muacili futisi na viula via Vayunda.
Nankuma njikulomba unjivuilile mukusimpa.
4 ‘Vayunda voshe vatantekeya vati njinayoyo hume kuvukuenje vuange. Vatantekeya kuyoya kuange kuoshe, ha
vantu vange na mu Yelusalema.
5 Ntsimbu yoshe vanatantekeya, nga vatonda kuhana
vukaleho ovu, njapuile umo ua civunga ca Vafaliseho vaje
vaka kavangeya cikuma ngila ya muje tukalemeselamo
Njambi yetu.
6 Kaha honi njinemana hano linga vanjisompe omuo
njahaka lutsililelo mu cikulaheso ca Njambi calingile kuli
vakukuilila vetu,
7 Aci cikeco cikulaheso cije miyati yetu likumi na ivali cije
civatonda kumona cili shulisise omuo yakulemesa Njambi
vutsiki na mutania. Muene Angilipa, omuo lualutsililelo olu
mukemo Vayunda vali nakunjivangeya evi.’ ”
8 Vika muhandekela ngueni cakaluua kuli yetu kutsiliela
ngueni Njambi akasangula vatsi?
9 “Nange vene njasinganiekele kulinga viuma viavingi
viakuluisa lizina lia Yesu uaku Nazaleta.
10 Evi vikevio njalingile mu Yelusalema. Ha kutambulako nzili kuli vakuluntu vatusasendote, na kuhaka vantu
vavengi va Njambi mukamenga, omo vavatsihele nange
naua njatavele.”
11 Njavazangamesele ha vintimbu viavingi mu vinjivo via
malombelo via Vayunda njesekele linga vaviane kutsiliela
kuavo. Kaha njanienguele cikuma navo ngeci njaile ku
vinganda via vungezi na kuvayandeselako.

Paulu Avaleka Kutenguluka Kuendi
(Vilinga9:1-19; 22:6-16)

12 “Ha mulonga ou njaile ku Ndamasika na nzili
yakama cikuma na Lishiko lia kuhuma kuli vakuluntu
vatusasendote.

13 Yapuile mu ngila omo te litangua lili hakatati kamutue,
yove Muene, njamuene ceke cakuviazima cikuma kupu-
lakana litangua cahumine muilu canjizengelekele na vantu
vaje njendele navo.
14 Kaha tuvavoshe tuauililile hamavu, kaha njevuile lizi
mu Cihevelu lihandeka kuliyange ngualio, 'Saulu, Saulu!
Vika ulinakunjiyandesela? Ulinakulivulumuna yove vave-
nia omo ulinakuliamena, ngue ngombe uakulimisa aliatan-
gela ku citi ca muene uendi.'
15 Ka njehuile nguange, 'Yove iya Muene?' Muene uan-
jikumbuilile nguendi, 'Yange Yesu ulinakuyandesa.
16 Honi katuka njalisholola kuli yove linga njikuhangule
kupua ngamba na mukaleho uange ha viuma evi unamo
navije ukamona kulutue.
17 Njikakuamena kuli vantu va Isaleli navaje keti Vayunda
kuje kunjikakutuma.
18 Ukatonesa mesho avo na kuvahumisa kumilima na
kuvatuala ku ceke nakuvahumisa ku nzili ya satana naku-
vatuala kuli Njambi, linga ha kutsiliela kuavo kuli yange
vakavasambese ku vupi vuavo nakutambula muhela uavo
hakati ka vantu vaje vanahangula Njambi.' "

Paulu Avaleka Vipangi Viendi

19 "Nankuma Muene Angilipa, njononokele cimona cije
njamuene cahumine muilu.
20 Vuno honi hakulivanga njambuluile mu Ndamasika,
kaha mu Yelusalema ambahoni mu lifuti lia Yundeya, na
kati kavaje keti va Vayunda, njambuluile linga vatenguluke
ku vupi vuavo nakuhiluka kuli Njambi nakulinga viuma vije
vimuesa linga vanatenguluka.
21 Omuo ha cuma eci mukemuo vanjikuate Vayunda mu
Njivo ya Njambi kaha vatondele kunjitsiha.
22 Vuno honi na kulitangua lia lelo Njambi nanjikuasa,
nankuma njihana vukaleho vuange kuli yeni voshe, vaku-
luntu na vanike. Vije vinjihandeka vinapu vimo vije viva-
handekele laja tunanguizi va Njambi tua Njambi na Mosesa
linga vikalingiue:
23 nguavo Kilistu napande kuyanda nakupua umo uakuli-
vanga kusanguka kuvatsi nakuambulula ceke ca kuovoka
kuli Vayunda na kuli vaje keti Vayunda."
24 Kaha omo Paulu uakele nakuliamena mungila eyi, Fesi-
tase uatambekele kuli ikeye nguendi, "Ove Paulu unazaluka!
Kulilongesa kuove kua cikuma kuli nakukuzaluisa!"
25 Vuno honi Paulu uakumbuluile nguendi, "Yove muene
Fesitase, kunjazalukile! Vuno honi njili nakuhandeka mezi
a cili a vusunga.

26 Kunjasa kuteua kuhandeka cuma eci kuli Muene
Angilipa! Omuo njatentekeya nguange atantekeya cuma eci.
Kaha unamonoho cimo hali umo na umo uovo voshe, omuo
cuma eci kucalingiuilile muvushueka.
27 Muene Angilipa, uatsiliela tunanguizi va Njambi va
Njambi? Njazivuka nguange utsiliela!"
28 Kaha Angilipa uahandekele kuli Paulu nguendi,
"Mukantsimbu kakandende uasinganieka nguove uasa
kunjipuisa mu kua Yesu?"
29 Kaha Paulu uamukumbuluile nguendi, "Cipue njilinge
vuasi cipue mu ntsimbu yailaha, lilombelo liange kuli
Njambi nguange yove na vaje voshe vali nakunjivuilila
lelo vapue ngue munjinapu yange kuhumisako lika aua
malienge!"
30 Kaha Muene uemanene, hamo na nguvulu na Mbenisi
na voshe vaje vatumamene navo,
31 kaha omo uapuile nakuya, vahandekele kuli umo na
mukuavo, "Ou yala viahi napihisa linga atse cipue va
muhake mukamenga."
32 Angilipa uahandekele kuli Felisitase nguendi, "Ou yala
napandele kumuecela ngue kaile kuli Sezale."

27

Paulu vamutuala ku Loma mu Vuato

1 Omo vasinganiekele nguavo tuapande kujavuka nakuya
ku Italia, vahanene Paulu na vakuavo vinzinda mu mavoko
a Njuliasi mukuluntu ua mpunga ya masualale ua va Loma
ije vatumbuile nguavo, "Masualele va Nguvulu."
2 Kaha tuakovelele muvuato kuhuma ku Andalamitayame,
vuje vavuaheselele cimueja kuya kuvikuma via ku mbonge
ya Asiya, kaha vasunuine vuato nakuya. Kaha Alisitakase
uje Kamasindonia uahumine ku Tesalonika, uakele hamo
netu.
3 Liamukuavo tuahete ku Sindone. Kaha Njuliasi uakele
na ngozi kuli Paulu kaha uamutavesele kuya kuli vasepa
vendi linga vakamuhaneko vukuasi.
4 Tuahumine ku Sindoni nakuya. Kaha mpunzi yakele
nakuhuminina kuje tuakele nakuya kaha tuakele na kuka-
vangeya lika nkundu lia Sepulasi.
5 Hanima yakujavuka musinia lia mema a kalunga kuseza
Silisha namu Pamefiliya, kaha tuahete ku Maila mu Lisiya.
6 Kuje mukuluntu uauanene vuato vuahumine ku Alek-
izandiya vuakele nakuya ku Itali, kaha uatukoveselemo.
7 Tuajavuile matangua amengiko kamandende kamande
kaha tuauanene vukalu vuakama te kanda tuhete ku nganda
ya Sinindase. Kaha mpunzi yatuvindikile kuya kulutue,

kaha tuasuangesele lika nkundu lia Kelete kuje mpunzi kuyakele na kupekumuka cikuma nakuhita muyehi na cikuma ca Salemone.

8 Tuashueniele kuyehe na cikuma na kukaluhua cikuma, kaha tuahete kumutambela uje vatumbuile nguavo Vikuma viakuhona vukalu, keti kulako na nganda ya Laseya.

9 Kaha tuakele kuje ntsimbu yalaha cikuma omuo kuakele na vukalu muvungenzi vuetu, omuo ntsimbu ino litangua lia ku liumina via kulia linahiti laja. Ngue muavananguile Paulu,

10 Nguendi “Yeni vamala njamono nguange vungenzi vuetu kuhuma hano nakuya kulutue vukakala na vukalu, vitenga vili muvuato vi kapihia, kaha naua na vuato vukapihia na miono ikanonga.”

11 Vuno honi mukuluntu ua masualale uatavele via mukakuendesa vuato navije viahandele vavenia vuato kupulakana via handekele Paulu.

12 Kaha cije cikuma kucapuile cacili kukalamo ha ntsimbu ya cisika, nankuma vamala vakele na cizango cakusununa vuato nakueseka kuheta Fonikisi, nga citava, linga tukakaleko ha ntsimbu ya cisika. Fonikisi capuile cikuma camu Kelete cije cakenga mu mbuela ya mu kangombe kayambi na mukunto ya mungangela.

Mpunzi yakama a mema a Kalunga

13 Kaha mpunzi lia lindende liahumine ku mbuela yaputukile kuhuua kaha vaje vamala vasinganiekele nguavo vasa kutualelaho na vutumbe vuavo, linga vakokele lisonga lia vuato nakujavuka kuhita kuyehi na cikuma ca Kelete.

14 Vuno honi vuasi vuasi mpunzi yakama ije vatumbuile nguavo, “mpunzi ya mu mbuela ya Ngangela,” ya huuile kuhuma ku ntunda ya nkundu.

15 Kaha mpunzi yapupile ku vuato, kaha capuile ca cikalu cikuma kutalesa ntongo ya vuato kuvuizililo vuampunzi, kaha tuecele vuato linga mpunzi ivupekumune.

16 Kaha mpunzi ya huile omo tuahete ku mbuela ya nkundu lia lindende lije vatumbuile nguavo kaunda. Kaha kuakele vukalu vumo tuasele kukuata kavuato kaje kakandende nakukahaka mu vuato vuakama linga kakale muacili.

17 Vakokele kaje ka vuato kamandende nakukakutilila helu lia vuato vua kama, ambahoni vakutile vuato vuakama na mikole nakuvushetula cikuma. Vakele na liova cikuma nguavo hamo vuato vukakateya ha mutumbo ualishekeshe lia masima a mema a kalunga kuyehi na cikuma ca Limbiya, linga vavungile vije vintanga viendesele vuato na mpunzi nakuecela vuato linga vupekumuke lika na mpunzi.

18 Mpunzi yakama cikuma liakele na kuhuua, nankuma, liamukuavo vaputukile kumbangela mundonga vivala vimo vije viakele mu vuato,

19 Kaha ha litangua lia mucitatu naua vombilile mu ndonga vimo viakulikuasesa ku vuato.

20 Kaha matangua amangi kutuahasele kumona litangua cipue vintanga ntanga, kaha mpunzi liakele na kuhuua cikuma. Kaha hamamanusuililo kutuakele na lutsililelo lua kuovoloka.

21 Omo voshe vakele ntsimbu yailaha kuhona kulia, kaha Paulu uemanene nakuhandeka kuli vakevo nguendi, “Vamala, nga muanjivuilile na kuhona kujavuka kuhuma ku Kelete nga viuma evi ku viapihile na kuzimbala.

22 Vuno honi njimilomba honi nguange koleseni, mitima naumo uahi ueni a kazimbalesa muono uendi, kuvanga lika vuato.

23 Omuo izau vutsiki kuli yange kunemanene kangelo ka Njambi kuje kunjakundama nauje njikalemesa,

24 kaha uahandekele nguendi, ‘Keti muvue liova, Paulu! Uapande kuimana ku mesho a Nguvulu. Kaha Njambi na kuniungila voshe ava uli nakujavuka navo mu vuato.'

25 Kaha likoleseni, vamala, muomu njili na lutsililelo muli Njambi kaha cikalingiua vene ngue omuo vana njilekelele mo.

26 Vuno honi mankimba akatutuala ku linkanda limo.”

27 Omo vuakele vutsiki vua mu likumi navuuana, tuakele na kuhungumuka mu cisali ca Andiliya, omo vuakele vtsiki kaha va kakujavula vasinganyekele nguavo vuavuno vahete kuntunda.

28 Kaha vesekele kulova kua mema, kaha vauanene kulova kuapuile mamita makumi auana (40), omo kuahitile ka ntsimbu kakandende naua vesekele kulova kua mema naua, kaha vauanene kulova kua mema mamita makumi atatu. (30)

29 Kaha vakele na liova nguavo vuato vukongumukila ku mavue, nankuma, kaha vasoselele vinkovo viuana mu mema ku ntongo ya kunima ya vuato, kaha vavandamene nguavo kuke vuasi

30 Vuno honi omo vakakujavula vesekele kuteua kuhuma muvuato, vahakele kavuato kakandende mu mema linga vaje vaya nakuhaka vinkovio vimo ku ntongo ya kulutue luavuato.

31 Vuno honi Paulu uahandekele kuli uje mukuluntu na masualale nguendi, “Nga ava vakakujavula kuvakala muvuato kuvasa kuovoka.”

32 Kaha masualale vavatuile mukole uakuate vuato nakuvueca vuye.

33 Omo litangua kanda like Paulu uavalombele voshe valie viakulia nguendi, “Munakala na kuvandamena matangua likumi na auana, kaha ntsimbu yoshe ei kumuakele nakulia viakulia.
34 Nankuma njimilomba muvoshe mulie viakulia, linga muyoye, omuo naumo uahi a kunongesa cinkambu cakumutue uendi.”
35 Hanima yakuhandeka evi, uambate mbolo, nakusatsela kuli Njambi ha mesho avo voshe, uaipazuile nakuputuka kulia.
36 Kaha voshe valisimpisile kaha vambate viakulia valile.
37 (Tuvavoshe tuapuile vihita vivali na makumi atanu naua avali na vantu vatanu na umo tuakele muvuato.) (276)
38 Hanima yakulia nakukuta, vombilile tiliku mu mema a kalunga linga vuato vuehuke.

Kutavozoka kua vuato
39 Kaha omo kuacele, vakakujavula vamuene vuno honi ku vatantekeyele kuje kuvakele, vuno honi vamuene cinkonde cimo cakele na lishenkavu, kaha vayonguele nguavo nga citava, vapande vakatutike vuato kuje kulishenkavu.
40 Nankuma vavatuile vinkovo nakuviseza vivombele mu mema, kaha ha ntsimbu ije vene vazituile mikole ije yakele ku vilapo vije viendesele vuato. Ambahoni vajuinduile vintanga vije viendesele vuato na mpunzi vije viakele kulutue lua vuato linga mpunzi lipekumune vuato kulutue, kaha tuasungamene ku cikuma
41 Vuno honi vuato vuapupile ha mutumbo ua mushekesheke lia ha cimbaluila lia mema, kaha vuakakatele, kaha kuyahasele kushuena, ha ntsimu ijevene ntongo ya kunima ya putukile kutavozoka vimbazivuilambazivuila na nzili ya mankimba.
42 Vutumbe vua masualale vatondele kutsiha vinzinda, linga cipue naumo napandele kuteua.
43 Vuno honi mukuluntu ua masualale, uazangele kuyoyesa Paulu, uavavindikile kulinga vutumbe vuavo. Uashikile voshe vaje vahonele kutana linga vatumbuke muvuato cakulivanga kaha vatane nakuya ku ntunda,
44 kaha voshe vaje vasaleleho vavakave, valikuatele ha mavaya vamo valikuatele kuviuma vije via pokuozokele ku vuato. Kaha voshe vahete muacili kuntunda.

28

Mu Melita
1 Omo tuhete ku ntunda kuhona vukalu, tuauanene ngeci linkanda lije vatumbuile nguavo Melita.

2 Vavenia Vaje vakele kuje vakele na ngozi netu. Kaha
kalunga uaputukile kunoka, kaha kuakele lisika kujevene,
vatuvuekelele tuhia nakututambula muacili tuvavoshe.
3 Kaha Paulu uakunguiye mukuta uavikuni, kaha omo
uahakele vije vikuni acoto, uje linoka akuivua ku yukuma
uahumine muje mutuhia na kumushuma nakuniengelela ku
livoko liendi.
4 Vavenia Vaje vakele kuje vamuene uje linoka ali naku-
niengela ku livoko lia Paulu, vali handekesele umo na
mukuavo nguavo, “Cili vene ou yala napande mu ka kutsiha,
cipue vene novoka kumema njambi uje uazangamesele
vantu kuvipi viavo akalinga ngeci atse.”
5 Vuno honi Paulu uamiakelele uje linoka mu tuhia
kuakuhona kuvetua.
6 Vamutalelele hamo a nzimba vuasi cipue kuuila hamavu
na kutsa. Vuno honi omo vavandamenene ntsimbu yakama
kuakuhona kumona cuma cimo cacikalu calingiuile kuli
ikeye, kaha vatenguluile visikanieka viavo, na kuhandekele
nguavo, “Napu njambi.”
7 Kaha kuyehi namutambela uje kuakele mehia a Pambil-
iase, muene ualije linkanda. Uatutambuile muacili, kaha
tuampuile tu vangezi vendi matangua atatu.
8 Kaha ishe ya Pambiliase uakele mu mulili uendi
na kuvavala cikuma masika sika na kuhuma maninga.
Kaha Paulu uakovelele mu mulili uendi, ualombelele kaha
uasalekele mavoko endi hali ikeye nakumukakuisa.
9 Omo eci calingiuile, voshe vaje vakakuvavala vamuje mu
linkanda vezile, kaha vakangukile.
10 Vatusingimikile cikuma, kaha omo tuasunuine vuato,
vahakele mu vuato vioshe vije tuatondele a vungenzi vuetu.

Kuhuma ku Melita na kuya ku Loma

11 Kaha omo kuetile vingonde vitatu tuakovelele mu vuato
vua humine ku Alekizandiliya, vuje vatumbuile nguavo,
“Vanjambi va Vana vampasa,” vuje vuakele kuje cisika coshe
muje mu nkundu.
12 Tuahete mu nganda ya Silakuse, tuakele kuje matangua
atatu.
13 Kuhuma kuje tuajavukile mu vuato nakueta mu nganda
ya Lendile. Kaha liamukuavo naua mpunzi ya shangumuk-
ile kuhuma ku mbuela, kaha mu matangua avali tuahete mu
nganda ya Puteoli.
14 Kuje tuauanene va kakutsiliela vamo vaje vatulombele
kukala navo matangua atanu na avali. Kaha tuete ku Loma.
15 Kaha vakakutsiliela va mu Loma omo vovuile nguavo
tunete, vezile kuhuma ku vinganda viakulako via kulan-
desela via Apiyase na vinjivo vitatu via vangezi mukuliuana

netu. Omo Paulu uavamuene, kaha uatsatselele kuli Njambi nakulikolesa.

Paulu aya mu Loma

16 Omo tuahete mu Loma, Paulu vamutavesele kukala mua
lika liendi lika amo na lisualale muka ku muniuka.
17 Ha matanga atatu uasanene vakuluntu voshe vayunda
linga valiuane hamo. Omo valiuanene hamo, uendekele
kuli vakevo nguendi, “Vakuetu vaku Isaleli, cipue ngoco kun-
jalingile cimo ca kuluisa vantu cipue futisi ije ituatambuile
kuli vakukuluila vatu, vuno honi vanjikutile Mu Yelusalema
nakunjihana kumavoko a Valoma.
18 Omo vanjihuile, Valoma vatondele kunjecela, omuo
kuvauanene cuma cimo cije cinjalingile cije cinjapandela
kutsila.
19 Vuno honi omo Vayunda vavianene eci, kaha can-
jilingisile linga njituale cimpande cange kuli Sesale, cipue
yange kunjauanenene vantu vange mulonga.
20 Omuo ha cuma eci mukemuo njamisanene linga njim-
imone nakuhandeka neni. Yange njili mu malienge aua
omuo lizina liou uje muvanatsiliela vantu va Isaleli."
21 Kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, “Kutuatambuile
mikanda yakuhuma ku Yundeya ya hali yove, cipue kuno
kukuezile umo ua vamuanetu kuhuma kuje na muzimbu
umo, cipue kuhandeka via vipi hali yove.
22 Vuno honi tutonda kutantekeya viyongola viove, omuo
tuatantekeya nguetu kuoshe kuoshe vantu valinakuhandeka
viakuluisa civunga eci cije mu uli.”
23 Nankuma, vahanguile litangua liakuliuana na Paulu.
Kuhuma ku cimene kuheta ku cinguezi uavalumbunuinine
muzimbu uendi ua Vumuene vua Njambi, kaha uesekele
kuvalumbunuina vukaleho vua Yesu ha kuvaleka mezi a mu
Lishiko lia Mosesa na mezi a mu visoneka via tunanguizi va
Njambi tua Njambi.
24 Vamo vatavele mezi endi, vuno honi veka kuvat-
silielelele.
25 Nankuma, vaile oku valinakuliviana hakati kavo, omuo
Paulu nahandeka navo cuma eci nguendi, “Cimbembesi
Uakulela cahandekele vusunga kuli vakukuluila veni hali
kananguizi Isaya!
26 Omo uahandekele nguendi,
‘Ya ukahandeke kuli vantu ava nguove,
kuivua mukevuilila, vuno honi kumukevuisisa,
kumona mukamona, vuno honi kumukamonesesa.
27 Omuo mitima ya vantu ava inapu yakuzeya,
vanaziki matuitui avo,
kaha vanalalameka na mesho avo.

Kuteua mesho avo amona,
na matuitui avo evua,
kaha mana avo akevua,
kaha vakatengulukila kuli yange, mukemo mualinakuhandeka Njambi,
kaha njikavakanguisa.' "
28 Kaha Paulu uamanesele kuhandeka nguendi, "Munapande kutantekeya ngueni muzimbu ua Njambi uakuovola vanautumu kuli vaje keti Vayunda. Kaha vakauivuilila!"
29 Omo Paulu uamanesele kuhandeka mezi aua, Vayunda vamusezele oku valinakulinga vimpata viakama hhakati kavo vavenia.
30 Paulu uakele kuje miaka ivali mu njivo yakulifuetela ikeye vavenia, kaha uakele nakutambula voshe vaje vezile kuli ikeye nakumumona.
31 Uambuluile via vumuene vua Njambi nakulongesa via Muene Yesu Kilistu nakusimpa na mutima uakupatuka.

Mukanda ua Paulu kuli vaka LOMA

Citsindikisi

Livulu lia Loma valisonekele kuli Kanganda Paulu ha miaka ya mukati ka makumi atanu na iuana nakutuala hamiaka makumi atanu na miaka itanu na itatu (54-58) hanima yakusemuka kua Kilistu. Te Paulu kanda aciye mukumeneka ku Loma kaha uatumine mukanda ou kuleka vaka Yesu mu Loma, kuli vaje Vayunda na vaje keti Vayunda. Ou mukanda uausonekele te acili munganda ya Kolintu omuo ha ntsimbu ije kukekuo kuakele nakukala. Paulu uasonekele linga mafuti oshe a tsiliele nakuononoka Yesu Kilistu (16-26). Livulu lia Loma liapua livulu lia seho ku vaka Yesu kuoshe na mu vintsimbu vioshe omuo ya muje mulialumbunuka muacili na muje mualitumbikilhamo Paulu mukulumbununa muacili kuovoka kuje kutuasa kukala naco kuhitila muli Yesu Kilistu. Paulu naua uanungakanene Muzimbu Uacili ua Yesu Kilistu ku Litavasano Lialaja. Vakakulilongesa vavengi vakaliluisa nguavo cinimbu ca seho mu livulu eli capua 1: 16 eci cihandeka nguaco, “Kunjivu shuamua ha muzimbu uacili, omuo ukeuo nzili ya Njambi ha kuovoka kuli uoshe uje atsiliela: hakulivanga kuli Vayunda, kuhumaho kuli vaje keti Vayunda.” Mbazuvuila yakulivanga ya Loma kuhuma (1-11) inahandeka cikuma via hali Njambi, kaha mbazuvuila ya mucivali kuhuma (12-15) ili naviavingi vishika ha vuyoye vua vaka Yesu.

Muvanautumbikilamo

Paulu, mu mukanda uendi aputuka kuliambulula ikeye vavenia na ku vantu vaje vausonekelele (1: 1; 15).

Cakuhatako asoneka vuyoye vua muntu na kuovoka kuhitila muli Yesu Kilistu (1: 16; 11:36)

Hanima yevi Paulu ahana cishika ca vuyoye vua Yesu (13: 1; 15: 13).

Uamanusuile Livulu lia Loma mukuhana vimeneka ku vantu va cikungulukilo ca Loma (16).

1 Yange Paulu, ndungo ya Yesu Kilistu na kanganda uje yahanguile nakunjisana kuli Njambi mukuambulula Muzimbu uendi Uacili.

2 Njambi uakulahesele laja Muzimbu Uacili kuhitila muli tunanguizi va Njambi vendi, nge muvanavisoneka mu Visoneka via Kulela.

3 Vinapu via Munendi, ngue ku vuyoye vuendi vua ha mavu, uasemukile ku ntanga ya Ndaviti,

4 kuhitila mu Cimbembesi Uakulela Yesu vamumuesele na
nzili yakama kupua Muna Njambi omo vamusanguile ku
vatsi.
5 Kuhitila muli Yesu tuatambuile kavumbi na vunganda
linga tusane vaje keti Vayunda linga vononoke kulutsilielo
omuo ya lizina liendi.
6 Kaha neni naua munapu vamo hhakati kavaje keti
Vayunda vaje vavanasana linga vakundame kuli Yesu
Kilistu.
7 Nankuma, njilinakusonekela kuli yeni voshe muli mu
Loma vaje Njambi vazanga nakumisana linga mupue vantu
vendi vakulela.
Njambi Tatetu na Muene Yesu Kilistu vamihane kavumbi
na ciyulo.

Lilombelo lia Cikandelelo

8 Cakulivanga, njitsatsela kuli Njambi yange kuhitila muli
Yesu Kilistu hali yeni voshe, omuo lutsilielo lueni lunatsi-
mana ha mavu oshe.
9 Njambi ikeye mukaleho uange linga vije vioshe vinji-
handeka vinapu via vusunga, Njambi uje injili nakupangela
na mutima uange uoshe mukuambulula Muzimbu Uacili ua
Munendi. Njambi natantekeya ngeci njikamianuka,
10 ntsimbu yoshe mu malombelo ange njikalombo
nguange Njambi mu cizango cendi nga atava njije kuli
yeni nakumimeneka.
11 Njishunguiya cikuma kumimona, linga njakumihaneko
vuana vua mu Cimbembesi mukumitakamesa.
12 Hano njilumbununa ngeci yeni nange tuakulikolesa ha
ntsimbu imolika, yeni ha lutsilielo luange kaha nange ha
lutsilielo lueni.
13 Vavusamba vange, munapande kuvuluka ngueni
vintsimbu viavingi njakele na vutumbe vuakuija oko
nakumimeneka, vuno honi kuli cuma cimo cinanjivindika.
Njitonda kukoka vantu hhakati keni ngue munjinalingi
hhakati ka vaje keti Vayunda.
14 Njilina likongo lia vipangi hhakati ka vantu voshe, kuli
Vangelengu na ava keti Vangelengu, na kuli vaka kunangula
na vilema.
15 Nankuma, njitonda cikuma kuambulula Muzimbu Ua-
cili nakuli yeni naua muakala mu Loma.

Nzili ya Muzimbu Uacili

16 Kunjesi na shuamua ya kuambulula muzimbu uacili,
omuo unapu nzili ya Njambi ije ineha kuovoka kuli vaje
voshe vatsiliela, hakulivanga kuli Vayunda, kaha naua na
kuli Vangelengu.

17 Omuo muli likelio vusunga vua Njambi vanavusholola
kuhitila mulutsililelo ngue muvihandeka visoneka nguavio,
“Muntu uje ivanapuisa muka vusunga ku mesho a Njambi
ha lutsililelo akayoya.”

Vantu voshe vali na mulonga ku mesho a Njambi

18 Vutenu vua Njambi vunasholoka kuhuma muilu naku-
luisa vupi vuoshe na vilinga via kupihia via vantu vaje
vilinga viavo viavipi vivindika vusunga linga keti vavutan-
tekeye.
19 Omuo vije vineha nguavo linga vatantekeye Njambi
vinasholoka, omuo Njambi navisholola kuli vakevo.
20 Hume haje Njambi hatangelele mavu, vifua viendi vije
kutuasa kumona, nzili yendi ya yaye na cifua cendi ca
Vunjambi vinasholoka muacili, vantu vasa kuvitantekeyela
mu viuma vije vianalingi Njambi. Nankuma, vantu ava
kuvasa kulisambuesa kuahi.
21 Cipue vene vatantekeyele Njambi, vuno honi kuva-
musingimikile cipue kumuhana citsatsela. Vuno honi
visinganieka viavo vinapu viangoco kaha na mitima yavo
yamupulungua inashulu na milima.
22 Vakahandeka nguavo vanapu vaka mana, vuno honi
vanapu vilema,
23 kaha vanalikela kulemesa uje kekutsa, nakulemesa
viuma via vifua via vuntu vije kuviekuyoya miaka yoshe na
vifua via tuzila cipue tusitu cipue viakulikoka.
24 Nankuma, Njambi navecelela linga valinge viuma via
mazilo ngue ku mashungu a mitima yavo, kaha valinga
viuma via shuamua kuli umo na mukuavo.
25 Vanaviana kutsiliela vusunga vua Njambi, kaha vanat-
siliela makuli nakulemesa nakupangela vije vianatanga
Njambi kuhona kulemesa vavenia uje uavitangele, uje
ivanapande kushangazala miaka yoshe ya yaye! Ameni.
26 Omuo ha cuma eci, Njambi navecela linga valinge
viuma via shuamua ngue ku mashungu avo. Cipue vam-
puevo vanatenguluka kulinga vilika na vamala mu ngila
ya cisemua, vuno honi valinakuvilinga mu vingila vije
kuviapandelemo.
27 Kaha mu ngila imo naua vamala vanatenguluka kulinga
vilika na vampuevo mu ngila ya cisemua, vuno honi
valinakulinga vukoyi na vakuavo vamala. Vamala vali
nakulinga viuma via shuamua kuli umo na mukuavo, kaha
ha cuma eci vanatambula fueto inavapande omuo ya vilinga
viavo viavipi vije vivanalingi.
28 Omuo vantu ava vanaviana kuniunga vusunga vuakuiv-
uisisa Njambi mu viyongola viavo, Njambi navecelela linga

vakale na mana a api, linga valinge viuma vije kuvapandele kulinga.
29 Vanashulu na viuma vioshe via mazilo na vipi na
lizangamena na cizindo, vanashulu na cipululu nakutsiha
na luozi na makuli na lizangamena. Vakafueye,
30 nakuhandeka viavipi hali umo na mukuavo, vanapu
vakakuzinda Njambi, vaka likamba, vaka kulihalesa, kaha
vaka kulipamba, vayongola vingila viavingi viakupange-
lamo vupi, kuvekuononoka visemi vavo,
31 kuvekuvuisisa, kuvekuniunga vikulaheso viavo, kaha
kuvekumuesa ngozi cipue kuvuila vakuavo cikeketima.
32 Cipuevene vatantekeya nguavo kusompa kua Njambi
kuhandeka nguanguo vantu vaje vayoya mu ngila eyi vana-
pande kutsa, keti lika viuma evi valinakutualelelaho kulinga
kuahi, vuno honi naua vacilitavasana na vaje vakakuvilinga.

2

Kusompa ca Njambi

1 Yove kavusamba kange, nkuma ukasompo vakueni ndi?
Kuli yove kukuesi kusambua, cipue vene yove iya. Nga yove
usompa vakueni kaha ulinga viuma vije vivalinga vakevo,
ulinakulihisa yove vavenia.
2 Tuatantekeya ngeci kusompa ca Njambi capua ca
vusunga ha vantu vaje valinga viuma via vipi.
3 Nkuma omo yove, muntu lika, usompa vakueni kaha
naua ukalingi viuma vije vivakalingi, uayongola nguove
uasa kuputumuka ku kusompa ca Njambi ndi?
4 Cipue ulinakukehesa ngozi yendi yakama na kulongua
cendi na kusimpa cendi. Muavusunga utantekeya nguove
Njambi uakala na ngozi omuo alinakueseka kukutuame-
nena linga utenguluke.
5 Vuno honi omuo ya mutima uove uakukola nakukaluua,
kaha ulinakulingisa cihiso cove linga cipue cakama ha
Litangua lije omo vutenu vua Njambi nakusompa cendi ca
vusunga vikasholoka.
6 Njambi akahana vuana ku muntu na muntu kuya ku-
vipangi viendi vije vianalingi.
7 Vamo vantu vali nakutualelelaho kulinga muacili, naku-
tonda vumpau na kasingimiko na muono uje kuuekutsa, kuli
vakevo Njambi akavahana muono ua yaye ya yaye.
8 Vuno honi vamo vantu valizanga vakevo vavenia naku-
viana via vusunga nakukava vije viakupihia, kaha Njambi
akamuesa vutenu vuendi na matoto endi hali vakevo.

9 Kukakala tuyando nalamba kuli vantu voshe vaje valinga
vupi, hakulivanga kuli Vayunda kaha naua nakuli Vange-
lengu.
10 Vuno honi Njambi akahana vumpau na kasingimiko
na ciyulo kuli voshe vaje valinga muacili, hakulivanga kuli
Vayunda kaha naua na kuli Vangelengu.
11 Muafua Njambi kakele nacivembulu.

12 Vaje keti Vayunda vaje kuvesi na lishiko lia Mosesa,
valinga vupi kaha vazimbala omuo liakuhona lishiko.
Vayunda vaje vali na lishiko, valinga vupi kaha vavasompa
na lishiko.
13 Muafua keti hakuvua lika lishiko lia Mosesa ngeci
vantu vavapuisa vaka vusunga kuli Njambi, vuno honi vaje
vononoka lishiko lia Mosesa vakavatumbula nguavo vaka
vusunga.
14 Cilivene vaje keti Vayunda kuvakele na lishiko lia
Mosesa, vuno honi vioshe vivakalingi na mana aje muaya
lishiko lia Mosesa, vakevo vavenia vanapu lishiko liavo,
cipuevene kuvakele na lishiko lia Mosesa.
15 Cifua cavo cimuesa ngeci vije lishiko lia Mosesa lishika
vanavisoneka mu mitima yavo. Kaha naua na vilinga
viavo vimuesa ngeci viuma evi vinapu via vusunga, omuo
vintsimbu vimo viyongola viavo vikavahisa kaha naua
vintsimbu vikuavo vikavamena.
16 Kaha ngue kuya ku Muzimbu Uacili unjilinakuambul-
ula, omu mukemo mucikafua ha Litangua lia Kusompa lije
omo Njambi akahisa viyongola viavushueke via vantu voshe
kuhitila muli Yesu Kilistu.

Vayunda na Lishiko lia Mosesa

17 Honi yove, nga ulitumbula yove vavenia nguove nji
Kayunda, nga uajendamena ha Lishiko lia Mosesa nakuli-
pamba hali Njambi,
18 kaha unatantekeya vika Njambi atonda linga uvilinge,
kaha unalilongesa ku lishiko lia Mosesa kuhangula vije
vinapu vusunga,
19 kaha unatantekeya muacili ngeci yove unapu ntuama
ua tupuputua, naua ceke kuli vaje vali mu milima,
20 unapu umuka kusungamesa vilema, naua mulongisi ua
vaje vali kunzimba. Uatantekeya muacili nguove mu lishiko
lia Mosesa unauanamo mana akushula na vusunga.
21 Ukalongesa vakueni, nkuma vikahoni kulilongesela
yove vavenia? Ukambulula nguove, “Keti muive.” Vuno honi
yove vika ukevila?

22 Ukahandeka nguove, “Keti mulinge vupangala.” Nkuma
yove vika ukalingila vupangala? Uazinda tumponia, nkuma
ukevi via mu vinjivo viakulemesela tumponia ndi?
23 Ukalishasha ha lishiko lia Njambi, vuno honi kuuekuvuisa Njambi shuamua omo upokola lishiko liendi ndi?
24 Visoneka vihandeka nguavio, “Omuo yeni Vayunda,
nankuma, vaje keti Vayunda vashaula Njambi.”
25 Nga muononoka lishiko, kulovoka ceni cili na seho,
vuno honi nga kumuononoka lishiko, mukapua cilivene
ngue kumualovokele.
26 Nga vaje keti Vayunda, vaje kuvatuhukile, vononoka vije
lishiko lia Mosesa lilinakushika, nkuma Njambi kakavaniungu ngue vaka kulovoka ndi?
27 Kaha yeni Vayunda vakamihisa kuli vaje keti
Vayunda omuo mukapokola lishiko lia Mosesa, cipuevene
vanamisonekelalio kaha naua muapua muvaka kulovoka,
vuno honi vakevo valinakuononoka lishiko cipuevene
kuvatuhukile ku cisemua.
28 Munima yavioshe evi, iya Kayunda ua vusunga, uje
uakulovoka muavusunga? Keti muntu uje ikeye Kayunda
hambanza lika, uje kulovoka cendi kunapu kua muvila lika.
29 Vuno honi Kayunda ua vusunga ikeye muntu uje
Kayunda mukati, uje mutima uendi unalovoka, kaha eci
cinapu cipangi ca Cimbembesi ca Njambi, keti ca lishiko
liakusoneka. Muntu ua cifua eci Njambi amushangazala,
keti vantu kuahi.

3

1 Nkuma Vayunda vanapulakana vaje keti Vayunda ndi?
Cipue nkuma kulovoka cili na seho ndi?
2 Cuma cakama cikuma mu vingila vioshe! Mu cihela
cakulivanga, Njambi uakundikile lizi liendi kuli Vayunda.
3 Vuno honi vatihoni nga vamo vavo kuvapuile vakulongua? Nkuma eci cilumbunuka ngue Njambi keti muka
kulongua ndi?
4 Houe keti ngoco! Njambi napande kupua ua kulongua,
cipue vantu voshe vapua vaka makuli. Ngue muvasoneka
mu visoneka nguavo,

“Unapande kusholoka muka kulongua omo uhandeka,
unapande kuhiana mulonga uove omo vakusompa.”

5 Vuno honi nga vilinga vietu viakupihia vije vituli
nakulinga visholola muacili vusunga vua Njambi, nkuma
tuasa kuhandeka nguetu Njambi akalingi muamupi omo
atuhana kashitiku ndi? (Njilinakuhandeka mucifua ca
vuntu.)

6 Houe keti ngoco! Nga Njambi keti ua kulongua, kaha
vatihoni asompa vaka mavu?
7 Vuno honi nga makuli ange amuesa vumpau vua Njambi
hakusholola vusunga vuendi muacili, omuo vika naua
hanga vacinjisompa ngue muka vupi?
8 Kaha vikahoni kumuhandekela ngueni, "Tulingeni vupi
linga vucili vusholoke?" Cilivene, vantu vamo vali nakun-
jishaula nakunjivangeya nguavo njinahandeka cuma eci!
Vakavahisa ngue mucinapandelamo.

Naumo uahi Muka Vusunga

9 Vatihoni, nkuma yetu Vayunda tunapu tuvacili kupulaka
Vangelengungu ndi? Keti ngoco kuahi! Omuo njamilekele
laja nguange Vayunda na Vangelengu voshe vali mu nzili ya
vupi.
10 Ngue muvasoneka mu visoneka nguavo,
"Naumo uahi muka vusunga,
11 naumo uahi ali na mana
cipue muka kulemesa Njambi.
12 Voshe vanatenguluka kuhuma kuli Njambi,
voshe vanalingi vupi,
naumo uahi akalingi cuma ca vusunga.
13 Majui avo anashulu na vusungu vua makuli,
vindaka viavo vihandeka makuli,
tunua tuavo tuhandeka mezi akupihia ngue vusungu
vua linoka.
14 Hendekesi yavo inashulu na visingo via kushasha.
15 Vakazambula kuvulumuna na kutsiha vakuavo,
16 mu vingila viavo muli kupihisa na kunongesa.
17 Ku vatantekeya ngila ya ciyulo,
18 kaha na mu mesho avo kuvekuivuila Njambi liova."
19 Honi tuatantekeya ngeci viuma vioshe mu lishiko vi-
akundama kuli vaje vali mu lishiko, mukuvindika kulisam-
buesa kuoshe kua vantu nakuneha vantu voshe kukusompa
ca Njambi.
20 Omuo naumo uahi napu muka vusunga ku mesho a
Njambi mukulinga vije lishiko litonda, vipangi via lishiko
vikevio vinapu kuleka yetu linga tutantekeye nguetu tu vaka
vupi.

Muje vati Njambi natupuisa tu vaka vusunga ku mesho endi

21 Vuno honi ngila ya Njambi yakupuisa vantu linga vapue
vaka vusunga ku mesho endi inasholoka. Kuyesi nacimo
na lishiko, cipue lishiko lia Mosesa na tunanguizi va Njambi
vahanene vukaleho hali likelio.

22 Vusunga vua Njambi kuhitila mu lutsililelo muli Yesu
Kilistu kuli voshe vaka kutsiliela. Omuo kukuesi kahangu
kahi,
23 vantu voshe vanalingi vupi, kaha vakelekulahako na
vumpau vua Njambi.
24 Vuno honi vanavapuisa vaka vusunga kuli Njambi ha
vuana vua kavumbi ka Njambi kuhitila muli Yesu Kilistu, uje
navapatula.
25 Njambi uamupuisile nkombelo, linga ha nkombelo ya
kutsa cendi akapue cihingo cakusambuesa vupi vua vantu
halutsilielo luavo muli ikeye. Njambi ualingile cuma eci
mukumuesa ngeci napu muka vusunga. Ha kulivanga
Njambi uasimpile, kaha kahakeleko mutima ku vupi vua
vantu,
26 vuno honi ku ntsimbu ino alinakusompa vupi vua
vantu, mukumuesa vusunga vuendi. Mu ngila eyi vene
Njambi alinakumuesa ngeci ikeye vavenia napu muka
vusunga kaha muntu uoshe uje atsiliela muli Yesu Njambi
amupuisa muka vusunga.
27 Kaha honi kulihi naua tukalishasha? houe vene! Omuo
tuononoka lishiko ndi? houe, vuno honi omuo tutsiliela.
28 Omuo tuayongola ngeci muntu vamupuisa muka
vusunga ku mesho a Njambi ha lutsilielo lika, vuno honi keti
mukulinga vije lishiko vilishika.
29 Cipue Njambi nkuma uapua Njambi ua Vayunda lika
ndi? Nkuma kapuile Njambi ua vaje keti Vayunda naua ndi?
Cilivene uapua Njambi uavoshe.
30 Omuo Njambi uapua umolika, kaha akapuisa Vayunda
kupua vaka vusunga ku mesho endi halutsilielo luavo.
31 Nkuma eci cinalumbunuka ngeci halutsilielo tunaviana
lishiko ndi? Houe keti ngoco, vuno honi tulinakukolesa
lishiko.

4

Cimueso ca Avilahama

1 Nankuma, vikahoni tuhandeka hali kukuluila yetu Avi-
lahama?
2 Nga Avilahama vamupuisile muka vusunga ku mesho a
Njambi ha viuma vije vialingile, nge uapandele kulishasha,
vuno honi ikeye kalishashele ku mesho a Njambi.
3 Visoneka vihandeka nguavio, “Avilahama uatsilielelele
Njambi, kaha omuo ha lutsilielo luendi, Njambi uamutam-
buile kupua muka vusunga.”
4 Muntu uje apanga atambula fueto, vuno honi fueto yendi
kuvasa kuitumbula nguavo vuana, omuo inapu cuma cije
napangela.

5 Vuno honi muntu uje natsiliela lika ha lutsilielo, keti
ha vilinga viendi, kaha uje atsiliela kuli Njambi uje muka
kusambuesa muka mulonga kupua uakuhona mulonga, ku-
napu kutsiliela cendi kuje Njambi ayongola linga amupuise
muka vusunga ku mesho endi.
6 Eci cikeco calumbunuine Ndaviti omo uahandekele
hakuvezika kua muntu uje Njambi namupuisa muka
vusunga, kuakuhona cuma cimo cije calinga uje muntu,
7 "Vanavezika vantu vaje Njambi navasambesa ku vipi viavo,
Vantu vaje vipi viavo vanavifuiki!
8 Uakukuisula muntu uje Muene kakamuanukila vipi
viendi!"
9 Nkuma kuvezika kuje kuahandekele Ndaviti kuakun-
dama lika kuli vaka kulovoka ndi? Cilivene kuahi!
Kunakundama naua nakuli vaje vaka kuhona kulovoka.
Omuo tunamono laja mu visoneka nguavio, "Avilahama
uatsilielelele kuli Njambi, kaha omuo ha lutsilielo luendi
Njambi uamutambuile kupua muka vusunga."
10 Ntsimbu mukahoni eci calingiuile? Eci calingiuile te
Avilahama kanda atuhuke, keti te natuhuka laja.
11 Vamutuhuile, kaha kulovoka cendi kuapuile cimueso
cakumuesa linga omuo hakutsiliela cendi Njambi ua-
vatambuile kupua muka vusunga ntsimbu kanda vacimu-
tuhule. Nankuma, Avilahama napu ishe ua voshe vaka
kutsiliela kuli Njambi, kaha Njambi navatambula kupua
vaka vusunga, cipue vene kuvatuhukile.
12 Kaha ikeye naua napu ishe ua voshe vaje vanatuhuka,
keti lika kuli vaje vanatuhuka vuno honi linga vavuezeleleko
mukulovoka, vayoya yoyesi yakutsiliela ije yayoyele tatetu
Avilahama ntsimbu kanda vamutuhule.

Cikulaheso ca Njambi vacitambula ha lutsilielo

13 Omo Njambi uakulahesele Avilahama na vatekuluila
vendi ngeci vakasuana mavu, ualingile eci, keti nge Avi-
lahama uononokele lishiko kuahi, vuno honi uatsilielelele,
kaha Njambi uamutambuile kupua muka vusunga.
14 Omuo nga vije viakulahesele Njambi vavihana kuli vaje
vononoka lishiko lia Mosesa, kaha lutsilielo lua muntu lupua
luangoco, naua kaha cikulaheso ca Njambi cinapu cakuhona
seho.
15 Omuo lishiko lineha vutenu vua Njambi, vuno honi nga
kukuesi lishiko, kaha kukuesi kupokola lishiko.

16 Nankuma, cikulaheso cajendamenene ha lutsilielo,
linga cikulaheso vapande kucikolesela kupua vuana vua
Njambi kuli vatekuluila voshe va Avilahama, keti lika kuli

vaje vononoka lishiko kuahi, vuno honi na kuli vaje vatsiliela nge mualingile Avilahama. Omuo Avilahama napu tate yetu voshe vaka kutsiliela.

17 Ngue muvanasoneka mu visoneka nguavo, “Njinakupuisa ishe ya mafuti oshe.” Nankuma, cikulaheso cinapu cacili ku mesho a Njambi, uje yatsilielelele Avilahama, Njambi uje muka kusangula vatsi, uje hakushika cendi aneha viuma vije kuviesiko linga vikaleko.

18 Avilahama uatsilielele nakukala na lutsilielo, cipuevene kukuakele cuma catsilielele, kaha uapuile “Ishe ya mafuti oshe.” Ngue muvanasoneka mu visoneka nguavo, “Nankuma, vatekuluila vove vakapua vavengi cikuma nge vintangantanga.”

19 Avilahama ha ntsimbu ije uakele na miaka yakupua cihita cimolika (100), vuno honi lutsilielo luendi luazeyele omo uayonguele ha muvila uendi uje uakele kuyehi na kutsa, cipue ha cuma cije ngeci Sala kasa kusema vana.

20 Kalitaliangelelele mukutsiliela cendi, kaha kakele na kulunienga ha cikulaheso ca Njambi, vuno honi uatsilielelele cikuma kaha uashangazalele Njambi.

21 Uatsilielele nguendi Njambi asa kulinga vije vianamukulahesa.

22 Omu mukemo Avilahama ha lutsilielo luendi, vamutambuile kupua muka vusunga ku mesho a Njambi.

23 Mezi aua a “Vamutambuile kupua muka vusunga,” kuva asonekelele kuli ikeye lika kuahi.

24 Va asonekelele naua nakuli yetu kupua vaka vusunga, vaje vanatsiliela kuli Njambi uje uasanguile Muene yetu Yesu ku Vatsi.

25 Vamuecelele linga atse omuo vipi vietu, kaha uamusanguile linga vatupuise vaka vusunga ku mesho a Njambi.

5

Kutupuisa vaka vusunga ku mesho a Njambi

1 Nankuma, omuo vanatupuisa vaka vusunga ku mesho a Njambi kuhitila mu lutsilielo, kaha tuli mu ciyulo na Njambi hali Muene yetu Yesu Kilistu.

2 Hali ikeye natulingisa linga tutantekeye kavumbi ka Njambi, kaje tuli nakuyoyelamo hano. Kaha tulinakulipamba ha kutsiliela kua vumpau vua Njambi.

3 Keti lika ovio vuno honi tuli nakulipamba ha tuyando tuetu, omuo tunatantekeya nguetu tuyando tusholola lukakateya,

4 kaha lukakateya lupuisa linga muntu apue ua vilinga viacili, kaha evi vilinga vineha kutsiliela.

5 Kaha kutsiliela eci kucasa kutuvuisa shuamua, omuo
Njambi netila cizango cendi mu mitima yetu kuhitila mu
Cimbembesi Uakulela, uje ikeye napu vuana vua Njambi kuli
yetu.
6 Ha ntsimbu ije tuapuile tuvakuzeya, Kilistu uatsililile
vaka vupi ha ntsimbu ije yahanguile Njambi.
7 Cinapu cuma cacikalu cikuma kuuana muntu atava
kutsila muka vusunga. Cipuevene nguavo casa kupua cacasi
kuuana muntu uje atava kutsila muntu uacili.
8 Vuno honi Njambi nasholola cizango cendi cakama kuli
yetu, omo ha ntsimbu ije tuapuile tuvaka vupi kaha Kilistu
uatutsililile!
9 Omuo ya maninga a Yesu Kilistu, vanatupuisa vaka
vusunga ku mesho a Njambi, nankuma, cikahiana cikuma
Kilistu kutuamena ku vutenu vua Njambi!
10 Tuapuile vitozi va Njambi, vuno honi tunapu
vavusamba vendi kuhitila ha kutsa kua munendi. Kaha
honi omuo tunapu vavusamba va Njambi, tukovoka ha
muono ua Kilistu!
11 Vuno honi keti evi lika kuahi, tujolela omuo ha vije
vianalingi Njambi kuhitila muli Muene uetu Yesu Kilistu, uje
hanohoni natupuisa vavusamba va Njambi.

Kutsa kuhitila muli Andama na Muono kuhitila muli Kilistu

12 Vupi vuezile hano ha mavu kuhitila mu muntu umolika,
nankuma vupi vuendi vuanehele kutsa. Kaha kutsa kuezile
ku miyati yoshe ya vantu omuo voshe vanalingi vupi.
13 Vupi vuakele ha mavu ntsimbu kanda vahane lishiko,
vuno honi kuje kukuakele lishiko, vupi kuvavutandelako.
14 Vuno honi kuhuma ku ntsimbu ya Andama nakuheta
ku ntsimbu ya Mosesa, kutsa cayulile ha vantu voshe, cipue
hali vaje kuvalingile vupi ngue mualingile Andama omo
kononokele lishiko lia Njambi.

Andama uapuile cimueso ca uje akeja.

15 Vuno honi vuana vuje kuvuakele ngue vupi, omuo
vuana vua Njambi kuvuakele ngue vupi vua Andama kuahi.
Muavusunga vene vantu vavengi vanatsi omuo vupi vua
muntu umolika. Vuno honi kavumbi ka Njambi kakama
cikuma, kaha na vuana vuendi vuakuhona kupangela vuje
vuanahana kuli vantu vavengi mu kavumbi ka muntu uje
umolika, ikeye Yesu Kilistu vunapu naua vuakama cikuma.
16 Vuana vua Njambi kuvasa kuvuesekesa nge vupi
vua muntu umolika. Munima ya vupi vumolika, kuezile
“Kuhisa,” Vuno honi munima ya vipi viavingi, kuneja vuana
vuakuhona kupangela vuje vunaneha “Kukonkama!”

17 Muavusunga kuhitila mu vupi vua muntu umolika kutsa
cayulile omuo ya uje muntu umolika. Vuno honi viuma vije
vinasholoka vialingile uje muntu umolika, ikeye Yesu Kilistu
vinahiana cikuma! Voshe vaje vanatambula kavumbi ka
Njambi ka miaka yoshe ya yaye vanavapuisa vaka vusunga
ku mesho endi vakayula mu muono kuhitila muli Kilistu.
18 Nankuma, nge ha vupi vumolika vantu voshe
vanavahisa, mu ngila eyi vene cipangi cimolika ca
kukonkama cinapatula vantu voshe nakuvahana muono.
19 Kaha nge vantu voshe vavapuisile vaka vupi hakuhona
kuononoka kua muntu umolika, mu ngila eyi vene
voshe vakavapuisa vaka vusunga ku mesho a Njambi ha
kuononoka kua muntu umolika.
20 Lishiko liasholokele linga vilinga via vupi vilane, vuno
honi kuje kuvualanene vupi, kavumbi ka Njambi kalanene
cikuma.
21 Nankuma, nge omo vupi vuayulile ha kutsa, mukemo
vene naua kavumbi ka Njambi kalinakuyula ha vusunga,
nakututuamenena ku muono ua yaye ya yaye kuhitila muli
Yesu Kilistu Muene yetu.

6

Kutsa kuhuma ku vupi vuno honi kuyoya muli Kilistu

1 Nankuma, vikahoni tukahandeka? Nkuma tunapande
kutualelelaho kuyoya mu vupi ngeci kavumbi ka Njambi
kalane ndi?
2 Houe keti ngoco! Tunatsi ku vupi, kaha vatihoni tuasa
kuyoyelamo?
3 Omuo muavusunga munatantekeya ngueni omo vatum-
buitikile hamo muli Kilistu Yesu, vatumbuitikile mu kutsa
cendi.
4 Kaha hakutumbuitika, tuatsile hamo nendi kaha
vatutsindile hamo nendi, ngeci, ngue omo Kilistu
vamusanguile ku vatsi na vumpau vua Ishe, ngeci netu
tunapande kuyoyela mu muono uauha.
5 Omuo nga tunapu hamo nendi mu kutsa cendi, mu ngila
eyi vene tukapua hamo nendi ha kusanguka cendi.
6 Kaha tuatantekeya nguetu vuntu vuetu vualaja
vavushukikile hamo na Kilistu ha cilindakano, ngeci muvila
ua vupi vaunongese, ngeci keti tupue naua tuvandungo va
vupi.
7 Kaha omo tutsa, vatuzitula ku nzili ya vupi.
8 Omuo tunatsi na Kilistu, tutsiliela nguetu tukayoya naua
hamo nendi.

9 Omuo tuatantekeya nguetu Kilistu uasangukile ku vatsi
kaha kakatsi naua kuahi, kutsa kukuesi na nzili naua hali
ikeye.
10 Kaha omuo ikeye uatsile, kakatsiho naua ku vupi, kaha
honi alinakuyoyela muli Njambi.
11 Mu ngila eivene munapande kuanuka ngueni munatsi,
kuesakesa na vupi, vuno honi muli nakuyoya muli Njambi
hali Kilistu Yesu.
12 Keti mutave vupi vuyule mu mivila yeni ije kuye kuyoya
yaye, mukuononoke mashungu auo.
13 Cipue vilio vieni keti muviecelele ku vupi
mukuvipangesa mu viuma via kuhenga-henga vuno honi
likundikeni kuli Njambi, ngue vantu vaje vavahumisa
ku kutsa nakuvaneha ku muono, kaha kundikeni vilio
vieni vioshe kuli Njambi ngeci vavipangese mu viuma via
vusunga.
14 Omuo vupi kuvuapandele ku miyula kuahi, omuo
kumuesi nakuyoya ku Lishiko lia Mosesa kuahi vuno honi,
mu kavumbi ka Njambi.

Vandungo va vusunga

15 Vatihoni tuhandeka? Nkuma tunapande kulinga vupi,
omuo kutuesi ku Lishiko lia Mosesa vuno honi tuli mu
kavumbi ka Njambi ndi? Houe keti ngoco.

16 Muavusunga muatantekeya ngeci omo mulikundika
yeni vavenia ngue vandungo kukuononoka muntu umo,
munapu mu vandungo va uje muene imuli nakuononoka,
cipue ku vupi vuje vuneha kutsa, cipue hakuononoka, kuje
kuneha kumipuisa vaka vusunga ku mesho a Njambi.
17 Vuno honi tutsatsela kuli Njambi! Omuo cipue laja
muapuile mu vandungo va vupi, muononoka na mitima yeni
yoshe mu vusunga vuli mu vilongesa vije vimuatambuile.
18 Kaha vamipatuile ku vupi, munapu vandungo va
vusunga.
19 (Njilinakulikuasesa mezi amasi kuuakuata omuo
kuzeya kua mitima yeni ya vuntu.) Kaha ha ntsimbu
imo mualikundikile vutuntu kupua vandungo va viuma
via mazilo na kapenga. Kaha mu ngila eyi vene hano vene
munafuila kulikundika muvamutunu kupua vandungo va
vusunga ngeci mulinge viuma via kulela.
20 Omo muapuile vandungo va vupi, kumuapatukile ku
vusunga.
21 Vuno honi vikahoni muauaneneho hakulinga viuma
vije vimuli nakuivuila shuamua? Fueto ya viuma vije inapu
kutsa!

22 Vuno honihoni vanamipatula ku vupi, kaha munapu
vandungo va Njambi linga mulele kaha mukale na muono
uayaye.
23 Kaha omuo fueto ya vupi inapu kutsa, vuno honi vuana
vua Njambi vunapu muono uayaye muli Kilistu Yesu Muene
yetu.

7

Cimueso ca vulo

1 Vavusamba vange, mua vusunga muasa kuvuisisa evi
vinjihandeka kuli yeni, omuo yeni voshe muatantekeya
Lishiko lia Mosesa. Lishiko lia Mosesa lili na nzili hali vantu
omo valinakuyoya lika.
2 Mpuevo uakushomboka vanamukutu na Lishiko kuli
yala liendi, omo yala liendi ali nakuyoya, vuno honi nga yala
liendi atsa, kaha honi uje mpuevo napatuka ku Lishiko lije
lia mukutile kuli yala liendi.
3 Kaha nga uje mpuevo akala na yala ueka naua omo
yala liendi acili na kuyoya, kaha vamuhandeka nguavo
muka vupangala, vuno honi nga yala liendi atsa, kaha
akashomboka kuli yala ueka naua, ou mpuevo napatuka
kapu naua muka vupangala.
4 Vavusamba vange, neni naua cifua cimo, neni naua mu
natsi ku lishiko omuo munapu vilio via muvila ua Kilistu,
kaha honi munakundama kuli ikeye, uje ivasanguile ku vatsi
linga tupangele Njambi vipangi viacili.
5 Omuo tuayoyele mu vusitu, mashungu a vupi aje Lishiko
lia Mosesa liashangumuine akele nakupanga mu mivila
yetu, kaha vioshe vitualingile viatutuelele ku kutsa.
6 Vuno honi, tunapatuka ku Lishiko lia Mosesa, omuo tu-
atsile ku cije catupuisile vinzinda. Kutuesi naua nakupanga
mu ngila ya laja ya Lishiko lia Mosesa lia kusoneka, vuno
honi mu ngila yaiha ya Cimbembesi.

Lishiko lia Mosesa na vupi

7 Kaha honi, tunapande kuhandeka nguetu Lishiko likelio
liapua vupi ndi? Houe keti ngoco! Vuno honi liapuile
Lishiko lije lianjilingisile linga njitantekeye vupi. Nga
Lishiko lia Mosesa kuliahandekele ngualio, “Keti uliveyele
cuma ca mukueni,” Nga ku njatantekeyele lishungu eli.
8 Vuno honi vupi vua uanene muhela mukushangumuna
mashungu a vupi amengi muli yange. Nga Lishiko liahi, nga
vupi kuvuesi na nzili.
9 Nange vene ha ntsimbu imo njayoyele kuakuhona
Lishiko, vuno honi omo lishiko liezile, vupi vuakele na nzili,

10 kaha njatsile. Kaha Lishiko lije liapandele kuneha
muono, lianehele kutsa kuli yange.
11 Kaha vupi vuauanene muhela, kaha mu nzili ya lishiko
vupi vuanjikuisile na kunjitsiha.
12 Kaha Lishiko lia Mosesa likelio liapua lia kulela, naua
na Lishiko liapua lia kulela na vusunga vua cili.
13 Vuno honi nkuma eci calumbunuka ngeci cije cacili
cikeco canehele kutsa kuli yange ndi? Keti ngoco kuahi!
Eci calingiuile omuo vupi, hakupangesa cije cacili, vupi
vuanehele kutsa kuli yange, linga cifua cavuo cisholoke
ngeci mua vusunga vunapu vupi. Kaha mu nzili ya lishiko
vupi vunasholoka kupua vua vupi cikuma.

Nzita mukati ketu
14 Tuatanekeya nguetu Lishiko lia Mosesa liapua li-
akucimbembesi, vuno honi yange njinapu muntu ua muvila
ua ntsitu, uakulandesa ngue ndungo ku vupi.
15 Kunjitantekeya vinjilinga, omuo kunjekulinga vije vin-
jitonda kulinga, vuno honi njikalingi vije njazinda.
16 Kaha omo nga njilinga vije kunjatondele kulinga, eci
njimuesa nguange Lishiko lia Mosesa linapu lia vusunga.
17 Kaha keti yange vene mua vusunga njili nakulinga
viuma evi, vuno honi vupi vuje vuli nakuyoya muli yange.
18 Omuo njatantekeya nguange kumuesi vucili muli yange,
mu vuntu vuange. Cipue muli yange muli lishungu li-
akulinga via cili, vuno honi ku njasa kuvilinghamo.
19 Omuo kunjekulinga vucili vuje vunjikatondo kulinga,
vuno honi njikalingi vupi vuje kutualelelaho.
20 Nga njilinga cije kunjatondele kulinga, eci cinalum-
bunuka ngeci keti yange njilinakucilinga, vuno honi vupi
vuje vuli muli yange vukevuo vulinakucilinga.
21 Kahavene, njinauana nguange Lishiko lia Mosesa eli
lilinakupanga, omo njitonda kulinga via cili, kaha haje vene
vupi vusholoka.
22 Omuo njivuahelela mu Lishiko lia Njambi mukati ka
mutima uange.
23 Vuno honi njimona Lishiko lieka lilinakupanga mu
muvila uange, Lishiko lije lilinakuluisa Lishiko lije linjinat-
siliela mu mutima uange. Linanjipuisa cinzinda ca Lishiko
lia vupi lije vulinakupanga mu muvila uange.
24 Yange muntu uakuvindama! Iya honi akanjamena ku
muvila ou unjituala ku kutsa?
25 Kutsatselela kuli Njambi hali Muene uetu Yesu Kilistu!
Kaha, mukemuo munjinafu, nge lika njasa kupanga
Lishiko lia Njambi na mutima uange lika, vuno honi vuntu
vuange vupangela Lishiko lia vupi.

8

Muono mu Cimbembesi

1 Kukuesi cihiso kuli vaje vali na kuyoya muli Kilistu Yesu.
2 Kaha omuo Lishiko lia Cimbembesi, lije litunehela
muono muli Kilistu Yesu, linanjipatula ku lishiko lia vupi na
kutsa.
3 Njambi ualingile vije lishiko lia Mosesa liahonouele
kulinga. Omuo vuntu vuakele vua kuzeya, Uahisile vupi mu
vuntu hakutuma Munendi, uje uezile mu cifua ngue cetu ca
vuntu, mukuhumisa vupi.
4 Njambi uapangele eci ngeci vilinga via vusunga via
Lishiko lia Mosesa vavishulise muli yetu vaje vavali naku-
tuamenena mucimbembesi, keti mu vuntu kuahi.
5 Kaha omo vaje vanapu vaka vuntu, vayongola viuma via
vuntu, vuno honi vaje vanapu vaka Cimbembesi, vayongola
viuma via Cimbembesi.
6 Nga cizango ca vuntu cikutuamenena, kaha fueto yaco
kutsa vuno honi nga cizango ca Cimbembesi cikutuame-
nena, kaha fueto yaco inapu muono na ciyulo.
7 Muntu uje akatonda via vuntu akempuka citozi ca
Njambi, omuo akaviana kukavangeya mashiko a Njambi,
muavusunga vene kaha akavangeya.
8 Kaha voshe vaje vali nakuvatuamenena ku vuntu kuvasa
kuvuahelesa Njambi.
9 Kumuekuyoya nge muje vuntu vutonda linga muy-
oyemo, vuno honi muyoya ngue muje Cimbembesi muci-
tondelahamo, nga Cimbembesi ca Njambi cikala muli yeni.
Uoshe uje kesi na Cimbembesi ca Kilistu, kaha kakundama
kuli Kilistu.
10 Vuno honi nga Kilistu ali muli yeni, cipue mivila yeni
inapu ya kutsa omuo vupi, vuno honi vimbembesi vieni
vilinakuyoya muli yeni omuo vanamipuisa vaka vusunga ku
mesho a Njambi.
11 Nga Cimbembesi ca Njambi, cije casanguile Yesu ku
vatsi, cikala muli yeni, kaha uje uasanguile Kilistu ku vatsi
ikeye naua akahana muono ku mivila yeni ya kutsa ha
Cimbembesi cendi cije cili muli yeni.
12 Kaha vavusamba vuange, kutuapandele ngue kuyoyela
mu vuntu ngue muvuatonda vuntu vuetu kuahi.
13 Kaha nga muyoya ku vupi vua vuntu mukatsa, vuno
honi nga ku Cimbembesi mutsihia vilinga via muvila ua vupi
vua vuntu, kaha mukayoya.
14 Omuo voshe vaje Cimbembesi ca Njambi cilinakuvatu-
amenena vanapu vana va Njambi.
15 Kaha Cimbembesi cije canamihana Njambi camipuisile
mu vandungo linga mukale na liova, vuno honi Cimbembesi

cije scinamipuisa vana va Njambi, kaha na nzili ya Cimbembesi tulinakutambeka kuli Njambi nguetu, “Abba! Tatetu!”
16 Cimbembesi ca Njambi calintavasana na Cimbembesi cetu ngeci tu vana va Njambi.
17 Omuo tu vana va Njambi, tukatambula vikuisulo vije Njambi natulikila vantu vendi, kaha naua tukatambula muli Kilistu vije vianamutulikila Njambi, omuo tuyanda hamo na Kilistu, kaha naua tukakala hamo nendi mu vumpau vuendi.

Vumpau vua kulutue

18 Yange njasinganieka nguange tuyando otu tutulinakuyanda ntsimbu ino kutuasa kutuseteka na vumpau vuje vukasholoka kuli yetu.
19 Nankuma, viakutanga vioshe vili na cizango cakama cakuvandamena Njambi ngeci asholole vana vendi.
20 Omuo viakutanga vioshe vavihisile ngeci vipue viuma viangoco, keti ngue ku cizango cavio kuahi, vuno honi capuile cizango ca Njambi linga cipue ngacije. Vuno honi cipue ngocovene kuakele kutsiliela
21 nga viakutanga ku litangua limo vikapatuke ku vundungo vua kutsa, kaha vukakale na vumpau vuakupatuka kua vana va Njambi.
22 Omuo tutantekeya nguetu kuheta na ku ntsimbu ino, viakutanga vioshe vili nakulikemanga ngue mpuevo uje atonda kusema.
23 Vuno honi keti viakutanga lika vilinakulikemanga kuahi, netu naua tuli na Cimbembesi ngue vaje vakulivanga kupua vana va Njambi ngeci atupuise vana vendi nakupatula mivila yetu.
24 Omuo tunovoka muafua ha kutsiliela, vuno honi kutsiliela kuje kutumona kukeko keti kutsiliela, nkuma iya honi ali nakutsiliela vije vianamono?
25 Vuno honi nga tuli na kutsiliela vije kutuamuene, kaha hanga tucivandamena nakusimpa.

26 Mu ngila iyivene Cimbembesi citukuasa mukuzeya kuetu. Omuo kututantekeya muje vati tunapande kulombela vuno honi Cimbembesi cikeco cikalambelela kuli Njambi na mezi akulikemanga aje kutuasa kutumbula.
27 Kaha Njambi uje amona mu mitima yetu, atantekeya muviafua visinganieka via Cimbembesi omuo Cimbembesi cikalambelela kuli Njambi hali vantu vendi ngue ku cizango cendi.
28 Tutantekeya nguetu mu viuma vioshe Njambi akalingi muacili na vaje vamuzanga, kaha navaje vanasana ku cizango cendi.

29 Kaha vaje vahanguile Njambi vakevo naua vatepele
kuvapuisa ngue Munendi, linga Munendi apue uakulivanga
kusemuka ha vavengi vakakutsiliela.
30 Kaha vaje vatepele Njambi, vakevo vasanene, kaha
vaje vasanene, uavapuisile vaka vusunga ku mesho endi,
kaha vaje vapuisile vaka vusunga ku mesho endi vakevo
vahanene vumpau vuendi.

Cizango ca Njambi muli Kilistu Yesu

31 Kaha ha viuma vioshe evi, tukahandeka vatihoni? Nga
Njambi napu uetu, kaha iya honi asa kutuluisa?
32 Njambi kavianene kuhana munendi umo lika, vuno
honi uatueceleleye yetu voshe! Uje uatuhanene Munendi,
nkuma kasa kutuhana viuma vioshe ndi?
33 Kaha iya honi asa kuvangeya vaje vanahangula Njambi?
Njambi ikeye muka kuvapuisa vusunga.
34 Kaha iya asa kuvahisa? Keti Kilistu Yesu, uje uatsile,
cipue uje ivasanguile ku vatsi kaha ali ku livoko lia cilio lia
Njambi, mukutulambelelako kuli Njambi!
35 Kaha iya asa kutuhangununa ku cizango ca Kilistu?
Tuyando cipue vukalu, cipue mapakeso cipue njala cipue
kuhutuua, cipue vushonde, cipue kutsa ndi?
36 Nge muvanasoneka mu visoneka nguavo,
“Omuo ya lizina liove tuli muvushonde vua kutsa ntsimbu
yoshe,
valinakutupangesa ngue vampanga vaje vaya mukuvat-
sihia.”
37 Houe, mu viuma vioshe yetu tunahiana muli ikeye uje
uatuzangele!
38 Omuo njatantekeya nguange mua vusunga nacimo cahi
casa kutuhumisa ku cizango ca Njambi, cipue kutsa cipue
muono, cipue tungelo cipue vaka kusuana cipue vaka nzili
vaje vakala muilu, cipue ku ntsimbu ino vene cipue ku
ntsimbu ya kulutue,
39 cipue cuma cili muilu, cipue cuma cili ha mavu, nacimo
cahi cakutanga casa kutuhumisa ku cizango ca Njambi cije
cinapu cetu muli Kilistu Yesu Muene yetu.

9

Njambi na vantu vendi

1 Njihandeka vusunga muli Kilistu Yesu, kaha kunjesi
nakuhandeka makuli. Visinganieka viange lelo vilinakuam-
bulula hamo nange hali Cimbembesi Uakulela,
2 kaha omo njikahandeka nguange njili na vusiua
vuakama cikuma, nakuvavala kuje kukuasa kuhua mu
mutima uange,

3 njayonguele nguange njakele mu cisingo ca Njambi na
kulitepa kuli Kilistu omuo ya vantu vange.
4 Kaha ava vanapu vaka Isaleli, vaje Njambi uapuisile vana
vendi mukuvasholuela vumpau vuendi, ualingile litavasano
navo nakuvahana Lishiko lia Mosesa, vakalemesa mu njivo
ya Njambi, kaha vakatambula vikulaheso via Njambi.
5 Kaha vanapu vatekuluila va vakukuluila vakutsimana,
na Kilistu mu vuntu vuendi, nakundama ku cisemua cavo.
Njambi uje muka kuyula viuma vioshe, vamushangazalele
miaka yoshe! Ameni.

6 Kunjesi nakuhandeka nguange cikulaheso ca Njambi
cinahonoua, omuo keti vantu voshe va Isaleli vapua vantu
va Njambi.
7 Keti voshe vatekuluila va Avilahama vapua vana va
Njambi kuahi. Vuno honi Njambi uahandekele kuli Avila-
hama nguendi, “Kuhitila muli Isake mukemuo lika mukakala
na vatekuluila vaje njamikulahesele.”
8 Eci calumbunuka ngue vana vaje vasemuka ku cisemua
ca vuntu keti vana va Njambi, vuno honi vantu vaje vanase-
muka omuo cikulaheso ca Njambi vakevo vavatumbula
vatekuluila va vusunga.
9 Cikulaheso ca Njambi calishulisisile ha mezi aua nguaco,
“Ha ntsimbu ino vene mungolosika njikahiluka naua, kaha
Sala akasema muana ua yala.”

10 Kaha keti eci lika kuahi. Vuno honi omuo vana
va Lambeka va vamala vakele na ishavo umolika, ikeye
kukuluila yetu Isake.
11 Omo kanda vaje vampasa vasemuke naua te kanda
valinge viacili cipue viavipi, linga cizango ca Njambi
cakuhangula citualeleleho,
12 kaha Njambi ualekele Lambeka nguendi, “Mukuluntu
akapangela shongo yendi.”
13 Nge muvanasoneka mu visoneka nguavo, “Njazangele
Yakomba, nakuzinda Isau.”

14 Vikahoni tuhandeka? Nkuma Njambi uakahangu ndi?
Houe keti ngoco.
15 Kaha Njambi uahandekele kuli Mosesa nguendi,
“Njikovuila cikeketima hali uoshe uje njikazanga, kaha njike-
vuila ngozi hali uoshe uje injitonda kuivuila ngozi.”
16 Kaha viuma vioshe kuvikundama kuli vije viatonda
muntu cipue vije vialinga kuahi, vuno honi ha cikeketima
ca Njambi lika.
17 Nge muvanasoneka mu visoneka nguavo Njambi ua-
handekele kuli muene ua Ingito nguendi, “Njakupuisile

muene linga njikupangese mukusholola nzili yange nakunjitsimanesa mu lifuti lioshe."

18 Kaha honi, Njambi ali na cikeketima hali uoshe yatonda, kaha akaluuisa mitima ya uoshe uje yatonda.

Vutenu vua Njambi na Cikeketima cendi

19 Kaha nga umo ueni akanjihula nguendi, "Nga omu mukemo mucinafu, kaha Njambi asa kutupaya vati? Iya asa kuviana cizango ca Njambi?"

20 Kaha yove iya kavusamba kange, linga ulikumbulule na Njambi? Ndeho ya vuma kuyasa kuihula muntu uje uaishongele nguayo, "Nkuma vika uanjimungila muje?"

21 Nkuma uje muka kushonga vindeho kesi na nzili yakupangesa vuje vuma muoshe muatondela ndi? Nkuma kasa kushonga vindeho vivali ha cipama cimolika ca vuma, ndeho imo yakupangesa viuma via seho, kaha ndeho ikuavo yakupangesa viuma viangoco ndi?

22 Kaha eci cinapu cavusunga ha vije vianalingi Njambi. Njambi uatondele kumuesa vukalu vuendi nakumuesa nzili yendi. Vuno honi uasimpile nakuyanda hali vaje uatalele na vukalu, vaje uafuililile kunongesa.

23 Kaha naua Njambi uatondele kumuesa vumpau vuendi vuakama, vuje vuamuaniene hali yetu vaje amuesa cikeketima, yetu vaje vanavuahesa linga tutambule vumpau vuendi.

24 Kaha omuo tunapu vana vaje vanasana, keti lika hhakati ka Vayunda kuahi, vuno honi naua na hhakati ka vaje keti Vayunda.

25 Kaha evi vikevio Njambi uahandekele mu livulu lia Hosiya nguendi,

"Vantu vaje kuvapuile vange
Njikavasana 'Vantu vange.'
vantu vaje kunjazangele
Njikavasana nguange, 'vanjazanga.'
26 Kaha ku cihela kuje kuvavalekele nguavo, 'Keti mu vantu vange,'
Kuje vakavasana nguavo vantu va Njambi ua kuyoya."

27 Kaha Isaya uahandekele hali vaka Isaleli nguendi, "Cipue vantu va Isaleli vanalana nge museke ua ku cikuma ca mema a kalunga, vuno honi vavandende lika vakovoka.

28 Omuo Njambi akasompa vuasi vuasi vantu voshe va hano ha mavu ntsimbu imolika nakumanusula."

29 Ngue muje muahandekele Isaya ha kulivanga nguendi, "Nga Njambi muka nzili yoshe nge katusezeleleko vatekuluila, nge tunapu ngue Sondoma na Ngomola."

Muzimbu Uacili na Isaleli

30 Kaha vikahoni tukahandeka? Tukahandeka nguetu
vaje keti Vayunda vaje kuvalipuisile vakevo vavenia vaka
vusunga ku mesho a Njambi, vavapuisile vaka vusunga ku
mesho endi ha lutsililelo,
31 te kanda vantu va Njambi vaje vatondele Lishiko lia
Mosesa linga livapuise vaka vusunga ku mesho a Njambi,
kuvaliuanene.
32 Kaha omuo vikahoni? Omuo kuvajendamenene ha
lutsililelo vuno honi hali vije vivalingile. Kaha vatsutsukile
ha "livue lia kutsutsukisa."
33 Nge muvanasoneka mu visoneka nguavo,

"Tala njikahaka livue mu Siyone
Lije likatsutsukisa vantu,
Livue lije likavauisa.
Vuno honi uoshe uje atsiliela kuli ikeye kakovu shuamua."

10

1 Vavusamba vange, vinjitonda cikuma mu mutima uange
na lilombelo liange kuli Njambi vinapu vantu vange vovoke!
2 Yange njinapu mukaleho uavo omuo vakevo vapua
vakakulihana cikuma kuli Njambi, vuno honi kulihana
kuavo keti kua mana avusunga.
3 Omuo kuvatantekeyele ngila ije yakapuisa Njambi vantu
linga vapue vakavusunga ku mesho endi, vuno honi vakevo
vaneseka kupangesa ngila yavo vavenia, ngeci, kuvali-
hanene vakevo vavenia ku ngila ya Njambi ije yakapuisa
vantu linga vapue vaka vusunga.
4 Muafua Kilistu ikeye mamanusululilo a Lishiko lia
Mosesa, linga uoshe uje atsiliela vamupuise muka vusunga
ku mesho a Njambi.

Kuovoka cinapu ca voshe

5 Mosesa uasonekele evi hakupuisa muntu linga apue
muka vusunga ku mesho a Njambi ha kuononoka Lishiko
nguendi, "Uoshe uje ononoka Lishiko akayoya."
6 Vuno honi visoneka vihandeka hakupua muka vusunga
ku mesho a Njambi ha lutsililelo vikevio evi nguavio, "Keti
ulihule yove vevenia nguove, iya honi akalonda muilu?"
(Cinapu ngue uli nashulisa Kilistu ha mavu).
7 "Cipue keti ulihule yove vavenia nguove iya akaya ku
vukalo vua vaka kutsa?" (Eci cinapu ngue uli nakuhumisa
Kilistu ku kutsa).
8 Evi vinjili nakuhandeka vikevio evi, "lizi lia Njambi lili
muyehi neni, lili kukanua kove na mu mutima uove" likelio,
lizi lia lutsililelo lije tuli nakuambulula.

9 Nga ulitavela na kanua kove nguove Yesu ikeye Muene
nakutsiliela mu mutima uove nguove Njambi uamusanguile
ku vatsi, ukovoka.
10 Muafua ha lutsililelo luetu mukemo vanatupuisa vaka
vusunga ku mesho a Njambi, hakulitavela kuetu mukemo
tunovoka.
11 Nge muvanasoneka mu visoneka nguavo, “Uoshe uje
akatsiliela muli ikeye kakevu shuamua.”
12 Omuo eci njinahandeka ha vantu voshe omuo kukuesi
kuhangula hhakati ka Vayunda na Vangelengu, Kilistu ikeye
Muene ua voshe, ikeye akakuisula cikuma voshe vaje vasana
kuli ikeye.
13 Nge muvanasoneka mu visoneka nguavo, “Uoshe uje
akasana lizina lia Muene mukumukuasa akovoka.”
14 Vuno honi vatihoni vakasana kuli ikeye linga avakuase
nga kuvatsililelele? Kaha vati vakatsiliela nga kuvovuile lizi?
Kaha vatihoni vakevua lizi nga kuvaliambuluile?
15 Kaha vakambulula vatihoni lizi nga tunganda kuvava-
tumine? Nge muvanasoneka mu visoneka nguavo, “Cinapu
cakuvuahelele cikuma omo tunganda vakeja nakuneha
muzimbu uacili!”
16 Vuno honi keti voshe vanatambula muzimbu uacili.
Isaya vavenia alinakuhandeka nguendi, “Muene, iya uat-
silielele vije vivovuile kuli yetu?”
17 Kaha lutsililelo lukahumu hakuivua lizi, kaha na kuivua
lizi likahumu hakuambulula via Kilistu.
18 Vuno honi njihula nguange, muavusunga nkuma ku-
vovuile lizi ndi? Cilivene valiuvuile, omuo nge muvana-
soneka mu visoneka nguavo,

“Mutambi ua lizi liavo uashandokelele mu lifuti lioshe,
Majui avo ahetele naku ntsongo ya mavu oshe.”

19 Kaha njihula naua nguange, nkuma vantu va Isaleli ku-
vevuisisile ndi? Mosesa ikeye vavenia uapuile uakulivanga
kukumbulula nguendi,

“Njikapangesa vaje keti Vayunda vaje kuhona seho
linga vantu vange vakevue cipululu,

Njikapangesa vaje keti Vayunda vakuhona mana
linga vakanienguese vantu vange.”

20 Kaha Isaya nakusimpa uahandekele nguendi,

“Vanjiuanene vaje kuvanjitondele,
njasholokele kuli vaje kuvanjihuile.”

21 Kaha Isaya uahandekele naua hali vaka Isaleli nguendi,
“Ntsimbu yoshe njikolola mavoko ange mukutambula vantu
vaje vakuhona kuononoka nava vaka kutengulukila.”

11

Cikeketima ca Njambi ku vaka Isaleli

1 Kaha njihula nguange, nkuma Njambi naviana vantu
vendi ndi? Houe keti ngoco! Nange vene njapua njika Isaleli,
mutekuluila ua Avilahama, uaku muyati ua Mbenjamine.
2 Njambi kavianene vantu vendi, vaje vahanguile kuhuma
ha mbangelo. Yeni muatantekeya nge muvanasoneka mu
visoneka mu mutambela uje uhandeka hali Eliya uje ualam-
belele Njambi hali vaka Isaleli nguendi,
3 "Muene, vanatsihi tunanguizi va Njambi vove, kaha
vanasihula mitula yove, kaha naua vali na kutonda kunjit-
siha."
4 Kaha Njambi uamukumbuluile nguendi, "Njalitumbikila
vamala vakupua makulukazi atanu na avali (7 0 0 0) vaje
kanda valemese kamponia ka mbale."
5 Nankuma, cinapu cuma cimo vene, vuavuno kuli
civunga ca cindende ca vantu vanasalaho vaje vahanguile
Njambi omuo ya kavumbi kendi.
6 Kuhangula cendi cinajendamena ha kavumbi kendi, keti
ngue ha vije vivanalingi kuahi. Omuo nga kuhangula ca
Njambi caya ngue kuli vije vivanalingi vantu, nge kavumbi
kendi kukapuile kavusunga.
7 Vikahoni vantu va Isaleli kuvauanene cije vakele naku-
tonda. Capuile lika civunga cacindende ca vantu vaje va-
hanguile Njambi vakevo vaciuanene, kaha vaje vasaleleho
vapuile tusinda-matuitui kukusana ca Njambi.
8 Nge muvanasoneka mu visoneka nguavo, "Njambi nava-
hana cimbembesi cakuhona kulitavasana, mesho akuhona
kumona na matuitui akuhona kuvua nakuheta kuli litangua
lialelo."
9 Kaha Ndaviti ahandeka nguendi,
"Viuano viavo vipue miheto yavo, kaha vatsemo
vanapande kuua, vanapande kuvazangamesa!
10 Mesho avo apue a vupuputua linga keti vamone,
kaha vakotame miongo yavo mu tuyando tuavo ntsimbu
yoshe."
11 Nankuma njihula nguange, omo Vayunda vatsutsukile,
nkuma vauile nakunonga ndi? Houe keti ngoco! Omuo
valingile vupi, kuamena kuneja kuli vaje keti Vayunda linga
Vayunda vavovuile cipululu.
12 Kaha vupi vua Vayunda vuanehele vikuisulo viakama
ha mavu, kaha kuhutua kuavo kua mu Cimbembesi kuane-
hele vikuisulo viakama kuli vaje keti Vayunda. Ambahoni
omu mukemo vikuisulo viakama cikuma omo vuingi vua
Vayunda vanalivuezelela!

Kuamena kuli vaje keti Vayunda

13 Njili nakuhandeka honi kuli yeni vaje keti Vayunda.
Njilinakulihalesa mu vipangi viange omuo njapua nji kanganda keni vaje keti Vayunda.
14 Hamo njasa kulingisa vantu vaku muyati uange cipululu, linga njihase kuamenako vamo.
15 Omuo vavavianene, kaha vantu vamo vavatenguluile linga keti vapue vitozi va Njambi, vuno honi vapue vavusamba va Njambi. Cikapua vatihoni omo vanavatambula? Cikapua ngue muono kuvakakutsa!

16 Nga mbazuvuila yakulivanga ya mbolo vaihana kuli Njambi, nankuma, namukasha uoshe uamutuntu unapu uendi naua, nga mizi ya muti vaikombela kuli Njambi, kaha na mintango naua inapu yendi.
17 Vuno honi nga mintango imo ya ku muti ya olive yakukuna vana kuhojola, kaha muntango ua olive ua mu musenge vanainungiyako. Kaha yeni keti Vayunda munapu ngue muti uamumusenge ua olive, kaha honi mulipangela cimbembesi ca vuyoye vua Vayunda.
18 Nankuma, kumuapandele kuyengula vaje vavahojuele ngue mintango. Vatihoni muhasa kulihalesa? Yeni munapu lika mu mintango, kumue kukuata mizi, vuno honi mizi ikeyo ili nakumikuata.

19 Vuno honi muhandeka ngueni, “Eyo, vuno honi ije mintango vahojuele linga vanjinungileko yange.”
20 Eci cinapu ca vusunga. Vavahojuele omuo kuvatsilielele, vuno honi yeni muatumamene mumuhela ueni omuo munatsiliela. Vuno honi keti mulihalese ha visinganieka evi, munapande kulikolesa kaha mukale na liova.
21 Nga Njambi katetela Vayunda vaje vanapu ngue mintango ya cisemua, kaha musinganieka ngueni akamitetela ndi?
22 Hano tumona ngozi ya Njambi nakukaluua cendi. Ikeye napu uakukaluua kuli vaje vanau, vuno honi napu muka ngozi kuli yeni nga mutualelaho mu ngozi yendi. Vuno honi nga kumulingi ngoco, kaha neni naua vakamihojolako.
23 Nga Vayunda vakaputuka kutsiliela naua, kaha vakavahiluisila naua mumutambela muje muvakele, omuo Njambi asa kulinga ngacije naua.
24 Yeni keti Vayunda munapu ngue muntango ua muti ua olive uamu musenge uje uvanahojola, kaha ngue keti mucifua cauo, vuno honi vanaunungila ku muti ua olive uakukuna. Vayunda vanapu ngue uje muti uakukuna, kaha cikapua cacasi cikuma kuli Njambi kunungilako eyi mintango ivanajokuele ku muti uayo naua.

Cikeketima ca Njambi ku vantu voshe

25 Vavusamba vange kuli vusunga vuakushuekesa vuje
njitonda linga mutantekeye, omuo vukamivindika kusin-
ganieka ngueni munapu vakuzangama. Okukukaluua kua
mitima yeni vantu va Isaleli keti ngue ku miaka yoshe
kuahi, vuno honi kukakalako lika noho vaje keti Vayunda
vanapumo kuija kuli Njambi.
26 Omu mukemo vantu va Isaleli voshe muva kavamena.
Nge muvanasoneka mu visoneka nguavo,
“Muyoyesi akahuma ku Siyone,
kaha akahumisa vupi vuoshe kuvatekuluila va
Yakomba.
27 Kaha njikalitavasana navo litavasano
eli omo njikahumisa vupi vuavo.”
28 Omuo vanaviana Muzimbu Uacili, kaha ava Vayunda
vanapu vitozi va Njambi omuo yeni keti Vayunda. Vuno honi
omuo kuhangula ca Njambi vanapu vavusamba vendi omuo
hali vakukuluila vavo.
29 Omuo Njambi kekutengulula visinganieka viendi kuli vaje
nahangula na kukuisula.
30 Ngue hali yeni keti Vayunda, kumuononokele Njambi ku
senkulu, vuno honi vuavuno munatambula cikeketima ca
Njambi omuo hakuhona kuononoka ca Vayunda.
31 Mucifua cimo vene, omuo ya cikeketima cimunatambula,
Vayunda honi kuvesi nakuononoka Njambi linga navakevo
vatambule cikeketima ca Njambi.
32 Omuo Njambi napuisa vantu voshe vinzinda vakuhona
kuononoka, linga amuese cikeketima kuli voshe.

Kushangala Njambi

33 Vufuko vua Njambi vuapua vuavuingi cikuma! Kutan-
tekeya cendi na mana endi viapua viakulova cikuma! “Iya
honi asa kulumbununa matumbe endi?”
34 Nge muvanasoneka mu visoneka nguavo,
“Iya honi atantekeya mana a Muene?
Iya honi asa kumunangula?”
35 “Cipue iya honi uamuhanene cuma cimo
linga amuhiluisile fueto?”
36 Omuo ikeye uatangele viuma vioshe, kaha viuma vioshe
vilinakuyoya muli ikeye nahali ikeye. Kuli Njambi kukale
vumpau ku miaka yoshe ya yaye! Ameni.

12

Vuyoye mukupangela Njambi

1 Nankuma, vavusamba vange, omuo cikeketima ca
Njambi cakama cikuma kuli yetu, njimilambelela nguange,

lihaneni yeni vavenia kuli Njambi ngue cikombelo cakuyoya, likundikeni kuvipangi viendi nakumuvuahelesa. Okukukeko kulemesa kua vusunga kuje munapande kulinga.

2 Keti mulipuise ngue mu vantu vahano ha mavu, vuno honi eceleni Njambi atengulule visinganieka via mu mitima yeni. Ambahoni mukatantekeye cizango ca Njambi, vije viacili nevi vimuvuahelesa nevi via kusungama.

3 Omuo vuana njinatambula vua kavumbi ka Njambi, njihandeka kuli yeni voshe nguange, keti musinganieke yeni vavenia kupua vakama cikuma kupulakana muje mumunafu. Vuno honi, muapande kulikehesa muvisinganieka vieni, lihiluleni yeni vavenia ngue ku lutsililelo lueni luje luanamihana Njambi.

4 Tuli navilio viavingi mu muvila umo, kaha cimo na cimo cili navipangi viaco.

5 Mucifua cimo vene, cipue tunapu tuvavengi, tunapu muvila umolika muli Kilistu kaha yetu voshe vanatunungu kuvilio via muvila umolika.

6 Nankuma, tunapande kupangesa vuana vuetu vuakuliseza-seza ngue ku kavumbi ka Njambi, kaje natuhana. Nga vuana vuetu vunapu vuakuambulula vunanguizi, kaha tunapande kuambulula vunanguizi kuya ngue nalutsilielo luetu tuli naluo,

7 nga vuakupangela, kaha tunapande kupanga vene, nga vuakulongesa, tulongeseni vene,

8 nga vuakukolesa vakuetu, kaha tunapande kulinga ngoco vene. Uoshe uje mukakuhana vakuavo napande kuhana na mutima umo, kaha uje uoshe muka nzili napande kupanga cikuma na nzili, uoshe uje amuesa ngozi kuli vakuavo napande kucilinga nakuvuahelela.

Vipangi via Cizango

9 Cizango cinapande kutungukua. Zindeni viuma vioshe vije vinapu viavipi, kakateyeni kuli vije viacili.

10 Lizangeni umo na mukuavo, kaha lisingimikeni umo na mukuavo.

11 Nankuma pangeni cikuma na nzili keti mupue vilenda. Pangeleni Muene nakulihakako na mutima uoshe.

12 Vuaheleleni mukutsiliela kueni, pueni vaka ku simpa mutuyando tueni, kaha lombeleni ntsimbu yoshe.

13 Lipangezeleni vije mulinavio navakueni vaka Yesu vaje vana honoua, tambuleni vangenzi mu vinjivo vieni.

14 Vezikiseni vaje valinakumiyandesa, eyo, vavezikiseni, kaha keti muvasinge kuahi.

15 Vuaheleleni navaje valinakuvuahelela, lileni navaje vali
nakulila.
16 Yoyeni mulitavasano umo na mukuavo. Keti mulihalese,
vuno honi likeheseni muvipangi. Keti musinganieke yeni
vavenia ngue munapu vakakuzangama.
17 Nga umo nakupihisila, keti umuhiluisile vupi vuendi
naua. Lingeni viacili ku mesho a vantu voshe.
18 Lingeni viuma vioshe ngue mumunahasela nakuyoya
mu ciyulo kuli muntu na muntu.
19 Keti mulihiluisile vupi ku vupi, vuno honi eceleni
vukalu vua Njambi vucilinge. Omuo visoneka vihandeka
nguavio, “Yange njikahiluisila vupi, njikavahiluisila fueto
yavo, muanahandeka Muene.”
20 Vuno honi nge muvanasoneka mu visoneka nguavo,
“Nga citozi cove ali na njala, muhane viakulia, nga ali
nampuila, muhane mema anue, omuo hakulinga eci uli-
nakumulingisa linga evue shuamua.”
21 Keti mutave vupi vumihiane, vuno honi hianeni vupi na
viuma viacili.

13

Kusingimika vaka nzili yakama

1 Vantu voshe vapande kuononoka kuli vaka nzili, omuo
naumo uahi asa kushika kuvanga Njambi namuhangula,
kaha vaka nzili vaje valiko Njambi ikeye navahakaho.
2 Nankuma, uoshe uje aluisa vaka nzili kaha naluisa na
vije via nashiki Njambi, kaha uoshe alinga evi alinehela
cihiso ikeye vavenia.
3 Omuo vakakulinga muacili kuvasa kuivuila liova
vakakuyula, vuno honi kuvanga vaje valinga mua mupi.
Yove ku uivuila liova muntu uje alina nzili yakama ndi?
Nankuma linga muacili kaha na ikeye akakushangazala,
4 omuo vanapu vangamba va Njambi valinakumipangela
viacili. Vuno honi nga ulinga mua mupi, kaha vovuile
liova, omuo nzili yavo yakukuzangamesa inapu ya vusunga.
Vakevo vanapu vangamba va Njambi, kaha valinakuneha
kuzangamesa ca Njambi kuli vaje valinga mua mupi.
5 Nankuma ha cuma eci muapande kuononoka ku vaka
nzili yakama, keti ngue hakuzangamesa ca Njambi lika
kuahi, vuno honi naua omuo ha visinganieka viacili.
6 Eci cikeco naua mulinakufuetela lisimu, omuo vaka
nzili yakama vali nakupangela Njambi omuo nga vashulisa
vipangi viavo.

7 Nankuma fueteni vije vinapu viavo, vafueteni vieni na
lisimu lia ku vufuko vueni, kaha mueseni kasingimiko kuli
voshe ava.

Kapandi keni kuli umo na mukuavo

8 Keti mukale nalikongo kuli umo na mukuavo, likongo
munapande kukala nalio linapande kulizanga umo na-
mukuavo. Uoshe uje azanga mukuavo kaha nonoka lishiko.
9 Mashiko nguauo, “Keti ulinge vupangala, keti utsihie,
keti uive, keti uliveyele cuma camukueni.” Kaha vioshe evi,
navieka naua, vanavipuisa lishiko limolika nguavo, “Zanga
mukueni ngue muualizanga yove vavenia.”
10 Nga uzanga mukueni, kaha kukasa kumulinga mua
mupi, nankuma, kuzanga, kukekuo kuononoka lishiko lia
Mosesa lioshe.
11 Yeni munapande kulinga ngacijevene, omuo munatan-
tekeya ngueni ntsimbu inahete ya kuhinduka mutulo.
Omuo ntsimbu ya kutuamena ilimuyehi kupulakana muje
muyakele omo tuatsilielele hakulivanga.
12 Vutsiki vuavuno vuhua, litangua vuavuno lituhuka.
Tulikeleni kulinga viuma vije viakundama ku milima, kaha
tuambateni vitua viakulua navio mumutania.
13 Tuendeni muacili, ngue vantu vaje valinakuyoya mu
ceke ca mutania, keti kulinga kalua kakuviuano cipue ku-
penda, cipue kulinga vupangala, cipue lizangamena, cipue
kulinga luozi cipue cipululu.
14 Vuno honi zaleni vitua via Muene Yesu Kilistu, keti
muivuilile naua cifua ceni ca vuntu na kukavangeya
mashungu aco kuahi.

14

Keti uhise vakueni

1 Tambuleni vaje vanazeye mulutsilielo, vuno honi keti
mulinge vimpata navo ha visinganieka viavo.
2 lutsilielo lua vantu vamo luvatavesa kulia nkala coshe,
vuno honi vantu vamo vaje vanazeye mulutsilielo valia lika
visapa sapa.
3 Muntu uje alia vioshe keti ayengule muntu uje ke kulia
vioshe, kaha uje alia lika visapa sapa keti ahise uje alia nkala
coshe, omuo Njambi ikeye namutavesa.
4 Yove iyajo linga uhise ngamba yambala? Kuvanga
uje Muene yavo ikeye ahangula nga valinga muacili cipue
vanahonoua. Omuo Muene yavo akavakolesa linga vase.
5 Vantu vamo vasinganieka ngue litangua limo lili naseho
kupulakana matangua akuavo, kaha vakuavo naua vasin-
ganieka nguavo matangua oshe apua hamolika. Muntu na

muntu napande kukolesa mukusinganieka viendi viampua viacili.
6 Vaje Voshe vasinganieka seho ya litangua limo napande
alinge mukusingimika Muene, uoshe uje alia cuma coshe
napande ku cilia mukusingimika Muene, omuo atsetsela kuli
Njambi ha kulia. Voshe vaje vaviana viakulia vimo vaviana
kusingimika Muene, kaha atsetsela kuli Njambi.
7 Naumo uahi haliyetu aka liyoyela ikeye vavenia, kaha
naumo uahi haliyetu akalitsila ikeye vavenia.
8 Nga tuyoya, tulinakuyoyela kuli Muene, kaha nga tutsa,
tutsila kuli Muene. Nankuma, cipue tuyoya cipue tutsa,
tunapu vana va Muene.
9 Omo Kilistu uatsile, kaha uayoyele naua mukupua
Muene ua vakakuyoya na vatsi.
10 Nankuma, kuli yove ukali lika visapa sapa, vikahoni
uhisa mukueni? Kaha naua yove ukali vioshe, omuo vika
uyenguila mukueni? Yetu voshe tukemana kumesho a
Njambi na kutusompesa.
11 Omo vavisoneka muvisoneka nguavo,
"Mua vusunga omo njiyoya,
vantu voshe vakatsikama kumesho ange,
kaha vantu voshe vakalitavela nguavo yange Njambi."
12 Nankuma, yetu voshe, tukahandeka vietu vavenia
kumesho a Njambi.

Keti utsutsuse mukueni
13 Nankuma tuecele kulihisa umo namukuavo. Vuno honi
uapande kusinganieka linga keti uhake citsutsukiso mungila
ya mukueni cipue cakumuuisa.
14 Muvumo vuange muli Muene Yesu muavusunga nji-
tatekeya nguange kukuesi viakulia viakujuala mua lika li-
avio, vuno honi nga munatsiliela linga viakulia vimo vinapu
viakujuala, nankuma, vipua viakujuala kuli yeni.
15 Nga uvulumuina vakueni omuo ha cakulia, kaha kuuesi
nakumuesa cizango kuahi. Keti utave viakulia vije viulia
vinongese muntu uje yanatsililile Kilistu!
16 Nankuma, keti utave vije viacili ku mesho ove linga
vipue nalizina lia lipi.
17 Omuo vu Muene vua Njambi keti ngue vunapu vuakulia
na kunua kuahi, vuno honi vunapu vua vusunga na ciyulo
nakujolelela mu Cimbembesi Uakulela.
18 Kaha nga mupangela Kilistu mungila eyi vene, muvua-
hesa Njambi, kaha na vantu vamutsiliela naua.
19 Nankuma, ntsimbu yoshe tunapande kusinganieka
ha viuma vineha ciyulo navije vikuasa kukolesa umo na
mukuavo.

20 Keti unongese vipangi via Njambi omuo havia kulia lika.
Via kulia vioshe viapua via kulela, vuno honi keti muacili
kulia cuma cimo cije casa kulingisa umo linga auile mu vupi.
21 Cuma cacili kulinga cinapu keti mulie ntsitu nakunua
viniu, cipue kulinga cuma cimo cije cistustukisa mukueni.
22 Lutsililelo luje lu muli nalio lutulikeni hhakati keni
vavenia na Njambi, nakukuisula muntu uje kevu shuamua
omo a panga cuma cimo namono nguendi cacili!
23 Vuno honi nga vakevo vali navimpata hali vije vialia,
kaha Njambi navahisa laja omo vavilia, omuo vilinga viavo
kuviakundamene ha lutsililelo. Omuo cuma coshe cije
kucakundamene halutsililelo cinapu vupi.

15

Vuaheleseni Vakueni keti Yeni Vavenia

1 Yetu vaje vanakolo mu lutsililelo tunapande kukuasa vaje
kanda vakole mu lutsililelo hakuvakuasa kuambata viteli
viavo. Kutuapandele kulivuahelesa yetu vaveni.
2 Vuno honi tuva voshe tuapande kuvuahelesa vakuetu
mukuvalingila viacili, linga vakole mu lutsililelo.
3 Omuo Kilistu kalivuahelesele ikeye vavenia kuahi. Vuno
honi ngue muvanasoneka mu visoneka nguavo, “Kushaula
kuje kuvamishauile kuneja hali yange.”
4 Vuima vioshe vije vanasoneka mu visoneka vavisonekele
linga vitulongese, linga tusimpe na kulitakamesa kuje ku-
vanatuhana mu visoneka linga tukale nakutsiliela.
5 Kaha Njambi uje ikeye ntsina ya kusimpa na ku-
takamesa, amihane kuyoya vuino mukati keni umo na
mukuavo kuhitila muli Kilistu Yesu,
6 linga mu voshe mukashangazale Njambi Ishe ya Muene
uetu Yesu Kilistu na lizi limo.

Muzimbu kuli Vaje keti Vayunda

7 Nankuma, litambuleni umo namukuavo, ngue muana-
mitambula Kilistu, linga muhane vumpau kuli Njambi.
8 Omuo njimileka nguange Kilistu vamupuisile mukaku-
pangela Vayunda, mukumuesa nge Njambi uapua ua
vusunga, mukulingisa vikulaheso viendi kuli vakukuluila
vavo linga vipue via vusunga,
9 kaha naua mukulingisa vaje keti Vayunda linga
vashangazale Njambi ha cikeketima cendi. Nge
muvanavisoneka muvisoneka nguavo,
“Nankuma, njikakushangazala hhakati ka vaje keti Vayunda,
njikemba nakukushangazala.”
10 Kaha naua nguavo,
“Yeni vaje keti Vayunda joleleni hamo na vantu va Njambi!”

11 Kaha naua nguavo,
“Shangazaleni Muene, yeni voshe keti Vayunda,
mushangazaleni yeni vantu voshe!”
12 Kaha naua Isaya ahandeka nguendi,
“Mutekuluila ua Njesi akasholoka,
akeja mukuyula vaje keti Vayunda,
kaha vakahaka kutsiliela kuavo muli ikeye.”
13 Kaha Njambi, uje ntsina ya kutsiliela, amishulise na kuvuahelela kuoshe na ciyulo omuo halutsilielo lueni muli ikeye, linga kutsiliela ceni citualeleleho kukola na nzili ya Cimbembesi Uakulela.

Omuo vikahoni Paulu ua vasonekelele na kusimpa

14 Vavusamba vange, yange vavenia njinamono nguange muavusunga yeni munashulu na vucili, kaha muli na mana oshe, kaha naua muasakulilongesa umo na mukuavo.
15 Vuno honi mu mukanda ou njinasimpi ha kusoneka viuma vimo njamianukisa. Njinasimpi omuo ha kapandi kaje kananiihana Njambi,
16 ha kupua ngamba ya Kilistu Yesu hakupangela vaje keti Vayunda. Njilinakupanga ngue kasasendote mukuambulula Muzimbu Uacili ua Njambi, linga vaje kenti Vayunda vapue nkombelo yakuvatambula kuli Njambi, ije ivanalelesa kuli Cimbembesi Uakulela.
17 Muvumo muli Kilistu Yesu, njihasa kulishasha hakupangela Njambi.
18 Omuo njikasimpa nakuhandeka lika vije vianalingi Kilistu kuhitila muli yange mukutuamenena vaje keti Vayunda linga vononoke Njambi. Nalingi evi muli mezi na vilinga,
19 na nzili ya vikomoueso na vitakeyeso, na nzili ya Cimbembesi ca Njambi. Nankuma, kuhuma ku Yelusalema na kuheta ku Ilikiume, njinamanesa kuambulula Muzimbu Uacili ua Kilistu.
20 Cizango cange ntsimbu yoshe cinapu kuambulula Muzimbu Uacili mumitambela ije kanda vovue via Kilistu, kuteua njikatungila ha luvula luanahindi laja muntu ueka.
21 Ngue muvanasoneka mu visoneka nguavo,
“Vaje kuvavalekele via hali ikeye vakamumona,
kaha vaje kuvevuile, vakevuisisa.”

Vutumbe vua Paulu vuakuya ku Loma

22 Kaha evi vikevo vianjihonouesele vintsimbu viavingi kuija kuli yeni.
23 Vuno honi omo honi njamanesa vipangi viange mu vihela evi, kaha njatondele ha miaka yayingi linga njije njakumimone,

24 njinatsiliela kulinga ngoco vene. Njitonda kumimona ha
vungenzi vuange vuakuya ku Sepeine, linga muakunjikuase
hakuya kuje, kaha njikahandeke neni mu matangua aman-
dende lika.
25 Kaha hano vene njili nakuya ku Yelusama nakupangela
vantu va Njambi kuje.
26 Omuo vikungulukilo viamu Masendonia na mu Akaya
vanasinganieka kuhanako mulambu mukukuasa tuhutu
hhakati ka vantu va Njambi mu Yelusalema.
27 Viapuile visinganieka viavo vavenia lika, vuno honi
cilivene ha cuma eci, vakevo vakele na likongo lia ku-
vakuasa. Omuo Vayunda valipangelele vikuisulo viavo
via cimbembesi na vaje keti Vayunda, kaha vaje keti
Vayunda vanapande kupangesa vikuisulo viavo via vufuko
mukukuasa Vayunda.
28 Omo njinamanesa vipangi evi nakuneha vimbongo
vioshe kuli vakevo vije vivanavakunguluila, kaha njikaya
ku Sepeine nakumisikamesa ha vungenzi vuange vua kuya
kuje.
29 Kaha omo njikeja kuli yeni, njatantekeya nguange
njikeja nakushula kua vikuisulo via Kilistu.
30 Njimilambelela vavusamba vange, kuhitila muli Muene
uetu Yesu Kilistu na kuhitila mu cizango ca Cimbembesi,
lipandakaneni hamo nange mukunjilombelela cikuma kuli
Njambi.
31 Lombeleni linga njikahone kukala na vushonde kuli
vakakuhona kutsiliela mu Yundeya, kaha naua vipangi
viange mu Yelusalema vakavitambule vantu va Njambi vaje
vali muje.
32 Nankuma, njikeja kuli yeni nakuvuahelela kuoshe,
nga cinapu cizango ca Njambi, na kuvuahelela muku-
misikamesa.
33 Kaha Njambi, ntsina ya ciyulo, akale neni voshe. Ameni.

16

Vihindu via Paulu kuli vantu va mu Loma

1 Njikundika muanetu uampuevo Fuivi kuli yeni, uje muka
kupangela cikungulukilo ca ku Senkili.
2 Mutambuleni mu lizina lia Muene nge muje muvakalingi
vantu va Njambi, kaha mukuaseni vioshe vije atonda
kuli yeni, omuo ikeye uapua kavusamba uacili kuli vantu
vavengi na kuli yange naua.
3 Vihindu kuli Pilisika na Akuila, vaka kupanga nange mu
vipangi via Kilistu Yesu,

4 vakevo vecelele muono uavo omuo yange. Njatsetsela,
keti yange lika, vuno honi naua na vikungulukilo vioshe via
vaje keti Vayunda.
5 Vihindu naua ku cikungulukilo ca vaje vakakungulukila
mu njivo yavo.
Vihindu kuli kavusamba kange Epaenetase, uje uapuile
yala uakulivanga kutsiliela muli Kilistu mu mumbonge ya
Asiya.
6 Vihindu kuli Maliya, uje uamipangelele cikuma.
7 Vihindu naua kuli Andolonikase na Njuniyase, vakuetu
Vayunda vaje mutuakelelele mu kamenga, vapua vakutsi-
mana hhakati ka tunganda, kaha vapuile vaka Yesu ntsimbu
kanda yange njitsiliele.
8 Vihindu viange kuli Ampiliatase, kavusamba uange ha
kulitombola muli Muene.
9 Vihindu naua kuli Ambanase, mukuetu mu vipangi via
Kilistu, na kuli Sitacise kavusamba kange ua cizango.
10 Vihindu kuli Apelese, uje kulongua cendi muli Kilistu
vanacishangala. Vihindu kuli vaje vanakundama ku ntanga
ya Alisitombolase.
11 Vihindu kuli Helondione, mukuetu Kayunda, na kuli
vaka Yesu mu ntanga ya Nasisase.
12 Vihindu viange kuli Talafaena na kuli Talafosa vaje
vapanga mu vipangi via Muene, na kuli kavusamba kange
Pelesise, uje napanga cikuma vipangi via Muene.
13 Vihindu kuli Lufase, uje uakuhangula muli Muene,
hamo na vaina vaje vakele nakunjiniunga ngue nji munendi.
14 Vihindu kuli Asinikilitase na Felengone na Helemese na
Patolombase na Helemese na vakuetu voshe muli Yesu vali
hamo navo
15 Vihindu kuli Filolongese na Njuniyase na Neliase na
ndumbuendi uampuevo, na kuli Olimpase na kuli vantu
voshe va Njambi vaje vali hamo navo.
16 Kaha lihinduiseni umo na mukuavo nakulitsuemba ca
kulela. Vikungulukilo vioshe via Kilistu vanamimeneka.

Vilongesa viakumanesela

17 Njimilomba vamuanetu nguange, Zangameni kuli vaje
vaneha kulihangunuka nakutanganesa lutsilielo lua vantu
nakuluisa vilongesa vije vimuatambuile. Vashondolokeni!
18 Kaha omo voshe vaje valinga viuma evi, kuvesi naku-
pangela Kilistu Muene yetu vuno honi vali nakupangela lika
mazimo avo, kaha na mezi avo akukokueya na hendekesi
yavo yakuzembeleka vakuise vantu vakuhona mulonga.
19 Omo vantu voshe vanovu kulongua kueni ku muzimbu
uacili kaha acuma eci njili nakuvuahelela cikuma hali yeni.

Njitonda nguange mupue vaka mana kuviuma viacili, vuno honi mpueni vakakuhona mulonga kuviuma via vupi.
20 Kaha Njambi ua ciyulo, vuavuno akatsena Satana muintsi ya viliato viendi.
Kavumbi ka Muene yetu Yesu kakale hamo neni.
21 Mukuetu Timoteo muvipangi, alinakumihana vihindu, na Lusiyasi na Njasone na Sosipata vakuetu Vayunda.
22 Kaha yange Teshase muka-kusoneka mukanda ou njamitumu vihindu muli Muene.
23 Ngayase, muka kunjijumbula, uje mu njivo yendi cikungulukilo cikaliuanena, na Elasitase uje mukakutulika cikuama ca nganda, namuanetu Kuatase, vanatumu vihindu viavo kuli yeni.
24 Ciyulo ca Muene Yesu Kilistu cikale neni. Ameni

Lilombelo liakumanusuila lia Vishangazala

25 Nankuma vumpau vukale kuli Njambi! Ikeye asa kumipangesa linga mukolese mulutsilielo lueni, kuya ku muzimbu ua cili njikambulula via Yesu Kilistu, nakuya kukusolola kua vusunga vuakushueka vuje vuvashuekele hume laja.
26 Vuno honi vuje vusunga vanavunehe ambanza mutania muelu muvisoneka via tunanguizi va Njambi tua Njambi, nakushika ca Njambi ua miaka yoshe vanavutantekeyesa kuli vaje keti Vayunda voshe, linga voshe vatsiliele nakuononoka.
27 Kuli Njambi umo lika uje ua mana oshe, kukale vumpau kuhitila muli Yesu Kilistu ku miaka yoshe ya yaye! Ameni.

Mukanda ua kulivanga ua Paulu kuli vaka KOLINTE Citsindikisi

1 Kuhuminina kuli yange Paulu uje ivasanene ku cizango
ca Njambi kupua kanganda ua Kilistu Yesu, njili na Sosetane
muanetu.
2 Njili nakusonekela Ku cikungulukilo ca Njambi cije cili
ku Kolinte, kuli vaje vanakundama kuli Kilistu Yesu, vaje
vavasanene nguavo vantu va kulela va Njambi hamo na
voshe vaje vali mu mitambela yoshe ije ikasana ha lizina lia
Muene Yesu Kilistu, ikeye muene uavo na muene uetu.
3 Kavumbi kakaleneni na ciyulo kuhuminina kuli Njambi
Tatetu na Muene Yesu Kilistu.

Vikuisulo muli Kilistu

4 Ntsimbu yoshe Njikahana citsantselo kuli Njambi, hali
yeni omuo ya kavumbi ka Njambi kaje kavamiahanene yeni
muli Kilistu Yesu,
5 linga mu viuma vioshe mupue vakupita muli ikeye na
vihandeka vioshe na mana oshe,
6 cipue vene vukaleho vua Kilistu vanavushulisisa hali
yeni,
7 linga keti muhonoue cimo mu vuana vua Cimbembesi,
omo muli nakuvandamena cikuma kuma kusholoka kua
Muene uetu Yesu Kilistu,
8 ikeye uje akamikolesa noho na kumamanusuililo, linga
keti vakamiuane na mulonga mulitangua lia Muene uetu
Yesu Kilistu.
9 Njambi uapua kulongua uje muli ikeye vanamisanene
kupua vumo na munendi Yesu Kilistu Muene uetu.

Mahangununo mu cikungulukilo

10 Njimilambelela yeni vamuenetu, mu lizina lia Muene
uetu Yesu Kilistu, linga yeni mu voshe mu litavasane kaha
naua linga keti hakale mahangununo hhakati keni, vuno
honi linga mulitombole mu mana amo na viyongola vimo.
11 Omuo vantu vaku Koloe vanacambulula kuli yange
nguavo kuli kulicokota hhakati keni vamuanetu.
12 Njilumbununa ngeci umo na umo ueni ahandeka
nguendi, “Njakundama kuli Paulu,” cipue nguendi, “Njakun-
dama kuli Apolo,” cipue nguendi “Njakundama kuli Kefase,”
cipue nguendi “Njakundama kuli Kilistu.”

13 Nkuma Kilistu vamutepe ndi? Nkuma Paulu vamushukikile omuo yeni ndi? Cipue nkuma vamimbuitikile mu lizina lia Paulu ndi?
14 Njitsantsela ngeci kunjambuitikile cipue umo kuli yeni kuvanga lika Kilisipase na Ngayase,
15 linga naumo uahi ase kuhandeka nguendi vamumbuitikile muli lizina liange.
16 (Njambuitikile naua ntanga ya Setefanase. Kuhuma hali ava naua kunjitantekeya indi njambuitikileho umo naua.)
17 Omuo Kilistu kanjitumine mukumbuitika vuno honi mukuambulula muzimbu uacili, keti na mana a vuntu, linga cilindakano ca Kilistu keti vacihuise nzili yaco.

Kilistu ikeye Nzili na Mana a Njambi

18 Omuo lizi lia cilindakano linapu lia vulema kuli vaje vananongo, vuno honi kuli yetu vaje vavanovola linapu nzili ya Njambi.
19 Omuo vacisoneka nguavo, “Njikanongesa mana a vaka kuzangama, nakuvuisisa ca vaka kulilongesa njikacipihisa.”
20 Nkuma ali kuli yala ua mana? Nkuma ali kuli mulongisi? Nkuma ali kuli muka vimpata ua matangua ano? Nkuma Njambi kalingile mana a mavu ku apuisa vulema ndi?
21 Hume laja mu mana a Njambi, mavu katantekeyele Njambi kuhitila mu mana auo, mavu avuahelesele Njambi kuhitila mu viuma via ngoco vije vituambuluile mukuovola vaje vaka kutsiliela.
22 Omuo Vayunda vakatondo vimueso kaha va Ngelengu vakatondo mana,
23 vuno honi yetu tuambulula kushukika ca Kilistu ha cilindakano, livue liakutsutsuka kuli Vayunda kaha liapua lia vulema kuli vaje keti Vayunda,
24 vuno honi kuli vaje vavanasana voshe Vayunda na va Ngelengu, Kilistu ikeye nzili ya Njambi na mana a Njambi.
25 Omuo vulema vua Njambi vunapu vua mana kupulakana vantu, na kuzeya ca Njambi cinapu ca nzili kupulakana vantu.
26 Vamuanetu singaniekeni muje mumuafuile omo vamisanene, keti vuingi vueni vuoshe muapuile vaka mana kuya mucinafuilamo mavu, keti voshe vapuile va nzili, keti vuingi vuavo vasemukile muacili.
27 Vuno honi Njambi uahanguile via vulema ha mavu linga apayese vaka mana, naua Njambi uahanguile vije via kuzeya hano ha mavu linga apayese vaka nzili,

28 Njambi uahanguile vije via kulikehesa na vije viakusembulula ha mavu, na vuima vije kuviesiko, linga ahonouese viuma vije vivanamono nguavo vili naseho kupua viangoco,
29 linga keti muntu alihalese ku mesho a Njambi.
30 Ikeye ntsina ya vuyoye vueni muli Kilistu Yesu, uje Njambi yanapuisa mana etu, vusunga vuetu, nakulela cetu na vovoke vuetu,
31 nankuma ngue muje muvanacisoneka nguavo, “Eceleni uoshe uje alihalesa, alihalesele muli Muene.”

2

Muzimbu ua hali Kilistu Uakushukika

1 Omo njezile kuli yeni vamuanetu, kunjezile nakuambulula kuli yeni vukaleho vua Njambi muku likuasesa mezi akama cipue mana.
2 Omuo kunjatondele kutantekeya cipue cimo cahi hakati keni kuvanga lika Yesu Kilistu uje ivashukikile ha cilindakano.
3 Kaha njakele neni mu kuzeya na mu liova cikuma na kujaja,
4 kaha vihandeka viange na muzimbu uange kuviakele na mezi avutongue a mana, vuno honi na citantekeyeso ca Cimbembesi ua nzili,
5 ngeci linga lutsililelo lueni keti lukundame mu mana a vantu vuno honi mu nzili ya Njambi.

Mana a Njambi

6 Honi kuli vaje vanakolo mu mana tukahandeka navo mu mana, cipue vene keti mana a ntsimbu ino cipue a vaka kuyula va ntsimbu ino, vaje nzili yavo ikahua.
7 Vuno honi tukahandeka vushueke na mana a Njambi akulishueka, aje Njambi nahangula omuo ya vumpau vuetu tele ntsimbu kanda mavu aputuke.
8 Na umo uahi hali vaka kuyula va ntsimbu ino vovuisisile eci, nga vovuisisile ngue kuvashukikile Muene ua vumpau.
9 Vuno honi ngue muje vacisoneka nguavo,

“Cije lisho ku liamuene cipue lituitui kulievuile,
cipue mutima ua muntu kuuasinganiekele nguavo cikalingiua,
vikevio vije Njambi navuahesela vaje vamuzanga,”

10 Njambi na tusholuela laja kuhitila mu Cimbembesi. Omuo Cimbembesi cikatondo viuma vioshe, cipue vene viuma viakulova via Njambi.
11 Nkuma keti cimbembesi ca muntu cije cili muli ikeye cikeco citantekeya visinganieka viendi ndi? Nankuma mu

ngila imo vene naumo uahi atantekeya mana a Njambi
kuvanga lika Cimbembesi ca Njambi.
12 Honi kutuatambuile cimbembesi ca mavu, vuno honi
Cimbembesi cije cihuminina kuli Njambi, linga tuvuisise
vuana vuanatuhana Njamba.
13 Tuahandeka evi mu mezi aje keti akutulongesa ku
mana a vuntu vuno honi ku mezi aje atualilongesele kuli
Cimbembesi, kulumbununa vusunga vua ku cimbembesi
kuli vaje vali na Cimbembesi.
14 Muntu uje uakuhona cimbembesi kekutambula
mavuana a Cimbembesi ca Njambi, omuo anapu akuhona
seho kuli ikeye, kaha kasa ku evuisisa omuo anapu aku
Cimbembesi.
15 Muntu uaku cimbembesi akasompo viuma vioshe, vuno
honi ikeye naumo uahi asa kumusompa.
16 Ngue muvihandeka visoneka nguavio,
“Nkuma iya atantekeya mana a Muene
linga amushike?”
Vuno honi tuli na mana a Kilistu.

3

Vangamba va Njambi

1 Vuno honi vamuanetu, kunjasele kuhandeka kuli yeni
ngue vantu vaje vayoya mu cimbembesi, vuno honi ngue
vantu vaje vayoya mu vuntu, ngue tukeke muli Kilistu.
2 Njamilisile na mavele keti na via kulia via kukola, omuo
tele kanda mucili vuaheselelevio, kaha cipue hano vene
kanda mulivuahesele,
3 omuo hanga mucili ku vuntu. Omuo nga hanga hhakati
keni ha cili cipululu na lifuua, nkuma keti yeni vaka mavu,
vantu vaje vayoya kufutisi ya mavu ndi?
4 Nkuma nga omo umo ahandeka nguendi, “Yange njakun-
dama kuli Paulu,” kaha mukuavo nguendi, “Yange njakun-
dama kuli Apolo,” Nkuma yeni keti mu vantu va mavu ndi?
5 Nkuma Apolo ikeye iya? Nkuma Paulu ikeye iya? Tu
vangamba lika kuhitila muli uje imuatsilielele, kuya muje
Muene uacihanene kuli umo na umo.
6 Yange njakunine, kaha Apolo uetilile mema, vuno honi
Njambi ikeye uakolesele.
7 Nankuma muka kukuna cipue muka kuitilila na umo
uahi ali naseho, vuno honi kuvanga lika Njambi uje muka
kukolesa.
8 Muka kukuna na muka kuitilila voshe vanalieseka. Kaha
umo na umo akatambula fueto kuya kuvipangi viendi.
9 Omuo tunapu vamo mu vipangi via kupangela Njambi,
kaha yeni munapu lihia lia Njambi,

Naua munapu njivo ya Njambi.
10 Kuya ku kavumbi kaje kanjihanene Njambi, ngue
muka kutunga uavutongue njajalele luvula, kaha muntu
ueka naua alinakutungilaho. Kaha muntu ueka napande
kuzangama muje muatungilaho.
11 Omuo nalumo luahi luvula lueka luje muntu asa ku-
jalaho kupulakana luje luvanajala laja lukeluo Yesu Kilistu.
12 Honi nga muntu umo atunga haje ha luvula na ngolinde,
na siliva, na mavue a seho cikuma, na viti na muila cipue na
vishati,
13 muntu na muntu vipangi viendi vikasholoka, omuo
Litangua lia Muene lika visholola, omuo vikasholoka na
tuhia, tuhia tukeseka cifua muka ca vipangi cije muntu na
muntu napanga.
14 Nga vipangi vije viatungile muntu na muntu uoshe ha
luvula vili muacili, kaha akatambula vuana.
15 Kaha nga vipangi via muntu na muntu uoshe vaka
viuemeka, kaha nacimo cahi cakauanaho, cipue vene ikeye
liavenia vaka muovola, vuno honi kuhitila lika ngue unapu-
tumuka mu tuhia.
16 Nkuma yeni kumuatantekeyele ngeci muapua mu njivo
ya Njambi, kaha ngeci Cimbembesi ua Njambi uakala muli
yeni ndi?
17 Nga muntu apihisa njivo ya Njambi, kaha na Njambi
akamupihisa. Omuo njivo ya Njambi yapua lika ya kulela,
kaha ije njivo ya Njambi ikeyo vene yeni.
18 Keti kukale muntu umo alikuise ikeye vavenia. Nga
hhakati keni hali umo asinganieka nguendi ali na mana
a matangua ano, mueceleni apue cilema ngeci akapue ua
mana.
19 Omuo mana a mavu ano apua a vulema kuli Njambi.
Omuo vacisoneka nguavo, “Akakuata vaka mana mu
kuzangama cavo,”
20 kaha naua nguavo, “Muene atantekeya ngeci
visikanieka via vaka mana viapua viangoco.”
21 Nankuma keti kukale muntu cipue umo alihalese omuo
ya vantu. Omuo viuma vioshe vinapu vieni,
22 cipue vene Paulu, cipue Apolo, cipue Kefase, cipue
mavu, cipue muono, cipue kutsa, cipue ntsimbu ino, cipue
kulutue, vioshe vinapu vieni,
23 kaha yeni munapu vantu va Kilistu, kaha Kilistu napu
ua Njamba.

4

Tunganda va Kilistu

1 Omu mukemo muntu muanapande kutuambatelamo
ngue vangamba va Kilistu, na vaka kuniunga vusueke vua
Njambi.
2 Kaha cuma cije citondeka cikuma kuli vakakuniunga
ngeci vapue vantu vakukonkama.
3 Vuno honi kuli yange cinapu cuma ca cindende ngeci
linga yeni munjisompe cipue na mpunga ili yoshe ya vantu.
Cipue vene yange vavenia kunjekulisompa.
4 Kunjitantekeyaho cipue cimo cije cakuliluisa naco yange
vavenia, vuno honi cipue ngoco kucimuesa ngue kunjesi na
mulonga. Vuno honi muene ikeye uje akanjisompo.
5 Nankuma keti musompe ntsimbu kanda iyete, ntsimbu
kanda Muene eje, uje akaneha ku ceke viuma vije hano
vialisueke mu milima nakusholola mashungu a mutima.
Ambahoni muntu ku muntu akatambula vije via mupande
kuhuminina kuli Njambi.
6 Njinalingi vioshe evi kuli yange vavenia na kuli Apolo
omuo yeni, vamuanetu ngeci mulilongesele kuli yetu linga
keti mupulakane vije vivanasoneka, ngeci keti kukale umo
ueni alihalesele ku umo kaha asembulule mukuavo.
7 Nkuma iya akamona cuma ca kuliseza muli yeni? Vika
muli navio vije kumuatambuile? Ambahoni nga muacitam-
buile, kaha vika mulihalesa ngue ku capuile vuana?
8 Muli laja na viuma vioshe vimutonda! Kaha laja naua
munapu vaka kufuka! Kuakuhona yetu munapu vimiene!
Kaha munapande ngeci muyule, linga netu tuase kuyula
neni!
9 Omuo njiyongola ngeci Njambi natuhaka yetu tunganda
ngue vakumanusuila ku voshe, ngue vaje vantu va vana-
sompela kutsa, tunapu cimueso ku vaka mavu, naku tungelo
naku vantu.
10 Tuvilema omuo ya Kilistu, vuno honi yeni muvaku
zangama muli Kilistu, yetu tuvakuzeya, vuno honi yeni
muva kutakama. Yeni vamisingimika, vuno honi yetu
vatushaula.
11 Kuntsimbu ino tunantsi njala na kuvua mpuila, tuzala
via kutavuozoka nakutuyandesa kaha kutuesi na membo,
12 kaha tukapanga cikuma na mavoko etu vavenia. Omo
vatusinga, yetu tukuisula, omo vatupakesa, yetu tutualele-
laho kuimana ngoo,
13 Kaha nga vatushaula, yetu tukeseka kulitavasana, tu-
napu kaha honi tunapu ngue vilinge via ngoco via ha mavu,
kuvuima vioshe na kuntsimbu ino.
14 Kunjasonekele eci ngeci yeni muvue shuamua, vuno
honi mukuminangula ngue vana vaje vanjazanga.
15 Kaha nga cipue vene muli navaka kuimanena vavengi

vaje kuvasiua kuvatanda muli Kilistu, vuno honi kumuesi navaishueni vavengi. Omuo yange njapuile ishueni muli Kilistu Yesu kuhitila mu muzimbu uacili.
16 Ambahoni njimisindiya nguange mpueni vaka kunjitemuinina.
17 Nankuma njituma Timateo kuli yeni, muana uje injazanga uakulongua muli Muene, linga amianukisa vingila viange muli Kilistu, ngue muje munjika vilongeselamo kuoshe mu vikungulukilo vioshe.

18 Vamo vanapu vaka kulihalesa, nguevene kunjezile kuli yeni.
19 Vuno honi njili nakuija kuli yeni vuavuno, nga cizango ca Muene citava, kaha kunjikauana lika vihandeka via vantu ava vaka kulihalesa vuno honi nzili yavo.
20 Omuo vumuene vua Njambi kuvuapuile lika mukuhandeka vuno honi na mu nzili.
21 Nkuma vika mutonda? Mutonda njije kuli yeni na likote indi na cizango mu cimbembesi ca kulikehesa?

5

Vupangala mu cikungulukilo

1 Vana cambulula vene nguavo kuli cikuma vupangala hakati keni, vuje cipue hhakati ka vaje vakakuhona kutsiliela kuvekuvulinga, omuo yala alinga vupangala na mpuevo ya ishe.
2 Kaha muli nakulihalesa! Nkuma kumuapandele kupihilila ndi? Kaha uoshe uje nalingi eci vamuhumise hhakati keni.
3 Cipuevene nguavo kunjesi neni mu vuntu, vuno honi njili neni mu cimbembesi. Kaha nga kunjili, njinasompo laja
4 mu lizina lia Muene Yesu hali yala uje nalingi viuma evi. Omo mukukunguluka hamo, kaha cimbembesi cange cili neni hamo na nzili ya Muene yetu Yesu,
5 haneni ou yala kuli Satana linga anongese muvila, ngeci cimbembsi cendi vakacovole ha litangua lia Muene Yesu.
6 Kulihalesa ceni keti cacili, nkuma kumutantekeya ngueni cimbaluila cacindende casa kufutunuisa mukasha uoshe ndi?
7 Humiseni cimbaluila calaja linga mupue mukasha uauha, ngue muje cilivene mumulimo vakuhona cimbaluila, omuo Kilistu ikeye napu muna mpanga ua paseka yetu kaha vana munkombelela laja.
8 Nankuma tuyeni tuvuahelele Ciuano eci, keti na cimbaluila calaja, cikeco cimbaluila ca vungungu na vupi, vuno honi na mbolo yakuhona cimbaluila ya kulela na vusunga.

9 Njasonekele mu mukanda uange nguange yeni keti
mukalehamo na vantu vaje vakakulinga vupangala,
10 kunjilumbununa nguange vupangala vua hano ha
mavu, cipue vaje vaka cipululu na vezi, cipue vaje vaka
kulemesa tumponia, ambahoni acuma eci yeni munapande
kuhuma a mavu aua.
11 Vuno honi njimisonekela nguange keti mukalehamo na
uoshe uje alitumbula ikeye liavenia nguendi muka kutsiliela
nga ikeye ali na mulonga uakulinga vupangala cipue cipul-
ulu, cipue ikeye ali na kulemesa tumponia, muka kushaula,
muka kupenda, cipue muizi. Keti mueseke cipue kulia na
muntu uacifua eci.
12 Vikahoni nkuma vinjilinga nga njisompa vaje vali
hambanza? Nkuma keti vaje vali mukati ka cikungulukilo
vakevo vamunapende kuvasompa indi?
13 Njambi akasompo vaje vali hambanza. Ngue muje
muvihandeka visoneka nguavio, “Humiseni uoshe muka
vupi uje ali hhakati keni.”

6

Kulisompesa yeni vavenia ku Vinzango

1 Omuo nga hhakati keni hali umo ali nienga hali munaina,
nkuma napande kuya kuvaka lishiko vaje vaka kuhona
kulela kupulakana kuya ku vantu vakulela va Njambi ndi?
2 Nkuma kumutantekeya ngueni vantu va Njambi
vakulela vakasompa mavu ndi? Kaha nga mavu vakasompa
kuli yeni, kaha muhonoua vati kusompa vimpande via
vindende?
3 Nkuma kumutantekeya ngueni yetu tukasompa tungelo
ndi? Kaha tukahonoua vati honi kusompa viuma vije
viakundama ku vuyoye ovu!
4 Nankuma nga muli na vimpande via cifua eci, nkuma
vika mukavitualela kuli vaje kuvasingimikiua mu cikungu-
lukilo?
5 Njilinakuhandeka evi linga shuamua imikole. Nkuma
hhakati keni kukuesi yala ali na mana cikuma linga ase
kusompa kulinienga cije cili hhakati ka vaka kutsiliela ndi?
6 Vuno honi muka kutsiliela atuala mukuavo muka kut-
siliela ku lishiko mukulisompa kuli vaje vakakuhona kut-
siliela?
7 Cije cineha linga mulituale umo na mukuavo kuvaka
lishiko cimuesa ngeci muahonoua. Nkuma vikahoni ku-
mutavela linga vamipihisile? Nkuma vikahoni kumutavela
linga vamikuise?
8 Vuno honi yeni vavenia mukapihisa na kuiva, cipue kuli
vamuanoko.

9 Nkuma kumutantekeya ngueni vaka vupi ku vakasuana
vumuene vua Njambi ndi? Keti vamikuise, cipue vikuizi
cipue vaka kulemesa tumponia cipue vaka kulinga vupan-
gala cipue vundeyi,
10 cipue vaka kuiva cipue vaka cipululu cipue vaka ku-
penda cipue vaka kushaula cipue mihuza navakevo kuva
kasuana vumuene vua Njambi.
11 Kaha na hhakati keni vamo muapuile ngue vakevo,
vuno honi vamikushile na kumilelesa, vamipuisile vaka
vusunga mu lizina lia Muene Yesu Kilistu na mu Cimbembesi
ua Njambi yetu.

Pangeseni Mivila yeni ku Vumpau vua Njambi

12 "Viuma vioshe viapua via lishiko kuli yange," vuno honi
keti viuma vioshe vije viasa kunjikuasa. Viuma vioshe
viapua via lishiko kuli yange. Vuno honi yange kunjikapu
nji ndungo ku cuma coshe.
13 Viakulia viapua via lizimo, kaha lizimo liapua lia viaku-
lia. Vuno honi Njambi akapihisa vioshe. Nankuma muvila
kuvahupangelele kulinga vupangala vuno honi ukeuo vau-
pangelele Muene, kaha Muene vamupangelele mu muvila.
14 Kaha Njambi uje uasanguile Muene ikeye naua akatu-
sangula na nzili yendi.
15 Nkuma kumutantekeya ngueni mivila yeni yapua vilio
via Kilistu? Nankuma njasa kuambata vilio via Kilistu na
kuvipuisa vilio via cinkoyi ndi? Kuahi!
16 Nkuma ngeci kumutantekeya ngueni uoshe uje ali-
pandakana ikeye vavenia na cinkoyi apua muvila humo
nendi ndi? Omuo ngue muje muvacisoneka nguavo, "Vavali
vakapua muvila umo."
17 Vuno honi uoshe uje nalipandakana kuli Muene napu
Cimbembesi umo nendi.
18 Humeni kuvupangala. Kaha vupi voshe vueka vuje
muntu a linga vunapu vua hambanza lia amuvila uendi,
vuno honi muntu uje alinga vupangala akalingi vupi vua
kuluisa muvila uendi vavenia.
19 Nkuma kutantekeya nguove muvila uove uapua njivo
ya Njambi ya Cimbembesi ua kulela uje ali muli yove,
uje yuli nendi kuhuminina kuli Njambi ndi? Kaha yeni
kumuakundamene kuli yeni vavenia,
20 yeni vamilandele na ndando. Nankuma shangazaleni
Njambi mu mivila yeni.

7

Vihula via hali Vulo

1 Honi kuya kuvimpande vije vimuasonekele, cacili kuli
yala kuhona kulinga vupangala na mpuevo.
2 Vuno honi omuo ya vieseko vua vupangala, kaha yala
uoshe napande kukala na mpueyendi kaha naua na mpuevo
uoshe napande kukala na yaliendi.
3 Kaha yala napande kulinga vije via mupande kuli
mpueyendi, kaha na mpuevo naua napande kulinga mumo
vene kuli yaliendi.
4 Omuo mpuevo kesi na nzili yakuyula muvila uendi
vavenia, vuno honi kuvanga yaliendi, mu ngila imo vene
yala kasa kuyula muvila uendi vavenia, vuno honi kuvanga
mpueyendi.
5 Keti muli vianene umo na mukuavo, kuvanga nga
mualitavasana ha cuma cimo linga mulihane yeni vavenia
mukulombela, vuno honi munima yavio munapande kuli-
pandakana hamo naua, kuteua Satana linga keti amieseka
omuo yakuhona kuli hilula yeni vavenia.
6 Njilinakuhandeka evi mukumitavesa, vuno honi keti
ngue kumishika.
7 Njitonda nguange ngue muva voshe muapua ngue muje
munjili yange, vuno honi muntu uoshe ali na vuana vua-
mutela vuje vuhuma kuli Njambi, ou vueka kaha mukuavo
vueka.
8 Kuli vazike na kuli vantuluue njihandeka nguange cacili
kuli vakevo kukala muje vene kuakuhona kuliambata ngue
muje mu njilimo yange.
9 Vuno honi nga kuvasa kulihilula vakevo vavenia kaha
vanapande kuambata, omuo cacili kuambata kupulakana
kukala nantuima ya mashungu.
10 Kuli vaje vaka kuliamba njili nakumishika, keti yange
vuno honi Muene ngeci, mpuevo kapandele kulitepa na
yaliendi,
11 (vuno honi nga alitepa na yaliendi napande kukala
muzike cipue kulihiluisa na yaliendi), kaha na yala kapan-
dele kukondola mpueyendi.
12 Ku voshe njilinakuhandeka eci, keti Muene, nguange
nga muanoko ali na mpueyendi uje keti uakutsiliela, kaha
atava kukala nendi, kaha kapandele kumukondola.
13 Nga mpuevo uoshe uje ali na yaliendi uakuhona kut-
siliela, kaha atava kukala nendi kaha kapandele kumukon-
dola.
14 Omuo yala uje uakuhona kutsiliela vanamulelesa kuhi-
tila muli mpueyendi, kaha na mpuevo uje uakuhona kut-
siliela vanamulelesa kuhitila muli yaliendi. Keti ngoconi
vana veni vakapua vakuhona kulela, vuno honi muje mu-
cilimo vanapu vakulela.

15 Vuno honi nga mukuavo uje uakuhona kutsiliela ashunguiya kulitepa, cifue ngocovene, kaha ha mulonga ou munaina ua yala cipue uampuevo napatuka, omuo Njambi uatusanenene ciyulo.
16 Yove mpuevo nkuma utantekeya vati nguove uasa kukovola yaliove? Kaha nove naua yala nkuma utantekeya vati nguove uasa kukovola mpueyove?

Yoya ngue muje muakusanenenemo Njambi

17 Muntu uoshe napande kuyoya vuyoye vuje Muene namuhana, kaha na muje Njambi namusanenamo. Eli likelio lishiko liange mu vikungulukilo vioshe.
18 Nkuma muntu uoshe ualovokele laja ha ntsimbu ije ivamusanene ndi? Kaha keti ahumise cimueso cije cimuesa nguavo nalovoka laja. Muntu uoshe uje ivasanene tele kanda alovoke ha ntsimbu ije ivamusanene ndi? Kaha ngoconi kaha keti alovoke.
19 Kulovoka cipue kuhona kulovoka kucilumbununa cimo, vuno honi kutulika mashiko a Njambi.
20 Omuo muntu ali uoshe napande kukala mungila ije ivamusanene nayo.
21 Nkuma uapuile undungo omo vakusanene ndi? Nankuma keti uhakeleko mana, vuno honi nga uasa kuuana kupatuka cove, likuasese ntsimbu yove.
22 Omuo uoshe uje ivasanene muli Muene ngue ndungo ikeye napu muntu uakupatuka ua Muene. Kaha mu ngila imo vene uje uapuile uakupatuka omo vamusanene, ikeye napu ndungo ua Kilistu.
23 Vamilandele na ndando, ngeci keti mupue vandungo va vantu.
24 Nankuma vamuanetu, mu ngila yoshe ije ivakusanenemo, muje vene kalamo na Njambi.

Vihula via hali Vazike na Vantuluue

25 Honi kuya kuli vije vimuahandekele hali vazike, kunjesi na cimo cahi cinjishika cije cihuminina kuli Muene, vuno honi njihana viyongola viange ngue umo uje ha kuya ku cikeketima ca Muene napu muka vusunga.
26 Njasinganieka nguange kuya ku vieseko vije vili nakulingiua hano, cacili kuli muntu kukala muje vene mualimo.
27 Nkuma vakukutu ku mpueyove ndi? Kaha keti utonde kupatuka. Nkuma uapatuka kuli mpueyove ndi? Kaha keti utonde vulo.
28 Vuno honi nga yala ambata kaha kalingi vupi, kaha nga mpuevo ashomboka kaha kalingi vupi. Vuno honi vaje

vambata vakakala na makalu a hano ha mavu, vuno honi yange njitonda nguange keti mukale nauo.

29 Vamuanetu vinjilumbununa evi, ntsimbu ije iva-
hanguile ili muyehi, nankuma kuhuma hano honi eceleni
voshe vaje vanambata vayoye ngue kuvambatele,
30 kaha na vaje vali navusiua vakale ngue kuvesi mu
vusiua, na vaje vajolela vapue ngue kuvesi mu nzolela, kaha
na vaje vakakulanda vapue ngue vaje kuvesi na viuma,
31 kaha na vaje valinakupangela vufuko vua hano ha
mavu, vapue ngue kuvavupangelele. Omuo viuma via hano
ha mavu vikahiti lika.
32 Njitonda nguange mupatuke kuvishoti, yala uakuhona
kuambata ikeye ali na cishoti lika ha vipangi via Muene,
muje vati asa kuvuaheleselamo Muene.
33 Vuno honi yala uakuambata ikeye ali na cishoti ca
viuma vije via hano ha mavu, muje vati muasa kuvuahele-
seselamo mpueyendi,
34 Kaha viyongola viendi viampua via kuli hangununa.
Kaha na mpuevo uje uakuhona kushomboka cipue uje
kanda alimone na yala ikeye ali nacishoti ku vipangi via
Muene, muje vati muasa kulelesa muvila uendi na cimbem-
besi, vuno honi mpuevo uakushomboka ikeye ali nacishoti
ku viuma via hano ha mavu, muje vati muasa kuvuahelese-
selamo yaliendi.

35 Njihandeka eci omuo ya kumikuasa ceni, kunjitondo
kumiteuesa. Vuno honi linga mukale mu ngila yacili
ya kusungama ya kuhona lihangununo mukulihana kuli
Muene.

36 Kaha nga muntu umo asinganieka nguendi kesi
nakulinga muacili kuli muna mpuevo uje ya nalama, kaha
nga mashungu endi anapu akama cikuma, kaha napande
kulinga muje muatondelamo, nankuma vanapande ku-
liambata kuvalingi vupi.
37 Vuno honi uoshe uje natambula eci mu mutima
uendi, kuakuhonoua kumusindiya vuno honi asa kuendesa
mashungu endi, mukumuniunga kupua mpueyendi uje
kanda alimone na yala kaha akalinga muacili.
38 Nankuma uoshe uje ambata uje mpuevo kanda alimone
na yala alinga muacili, vuno honi uje kamuambata alinga
muacili cikuma.

39 Mpuevo vanamukutu kuli yaliendi mu miaka yoshe ije
yaliendi ayoya, nga yala atsa, napatuka kushomboka naua
kuli yala uoshe uje yatonda, kuvanga lika kuli yala uje ali
muli Muene.

40 Vuno honi mukusompa cange ou mpuevo napu uakuvuahelela nga akala muje vene muali, kaha njasikanieka ngeci nange vene njili na Cimbembesi ua Njambi.

8

Cihula caha Viakulia Viakukombelela Tumponia

1 Honi kuya ha via kulia vije viakukombelela ku tumponia, tutantekeya nguetu, “Tuvavoshe tuli namana.” Mana aje akalingisa muntu linga alihalese, vuno honi cizango cikeco citungisa.

2 Nga kuli umo akasinganieka nguendi atantekeyako vimo, vuno honi katantekeya kuya muje muanapandele kutantekeyelamo.

3 Vuno honi nga uoshe uje azanga Njambi, ou vanamutantekeya omuo ya Njambi.

4 Nankuma kuya ku kulia viakulia vije viakukombelela tumponia, tutantekeya nguetu kamponia cilivene kekuyoya, kaha kukuesi Njambi ueka vuno honi umo.

5 Omuo cipue vene nga kuvali vaje vavasana nguavo, “vanjambi,” muilu cipue hano ha mavu, cilivene ngue muje mukuli “vanjambi” vavengi na “vimuene” vavengi,

6 vuno honi kuli yetu kuli lika Njambi umo, Tatetu, kaha kuli ikeye kukeko kuahuma viuma vioshe, kaha muli ikeye mukemo tuyoyela, ikeye Muene umo lika, Yesu Kilistu, ikeye uje muli ikeye muli viuma vioshe kaha muli ikeye mukemo tuyoyela.

7 Vuno honi keti vantu voshe vatantekeya mana aua, vuno honi vamo hanga vacili na cisemua cakulemesa tumponia, vakali viakulia vije vivanakombelela ku tumponia, kaha visinganieka viavo hakupua via kuzeya vinajuala.

8 Viakulia kuviasa kutuneha kuyehi na Njambi, nacimo cahi casa kutukuasa cipue nga kutuvili, kaha nacimo cahi naua cituua naho cipuevene tuvilie.

9 Kaha zangameni lika kuteua eci kupatuka ceni linga keti cikapue citsutsuiso kuli vaje vanazeye.

10 Omuo nga muntu umo akumona, yove yala uje ua mana, uatumama ku mesa mu njivo ya tumponia, nkuma kasa kusimpa nga visinganieka viendi viazeye linga alie viakulia vije vivanakombelela ku tumponia ndi?

11 Omuo ya mana ove kaha uje yala uakuzeya akanonga, muanoko uje omuo ya ikeye mukemo Kilistu uantsile.

12 Kaha nga ulinga vupi kuli muanoko nakuvulumuna visinganieka viendi omo vinazeye, kaha uli nakulinga vupi kuli Kilistu.

13 Nankuma nga viakulia vilingisa muanoko linga alinge
vupi, kaha kunjikaliho ntsitu naua, kuteua njilingisa
muanetu kuuila mu vupi.

9

Kapandi na Vipangi via Kanganda

1 Nkuma kunjapatukile ndi? Nkuma keti nji kanganda
ndi? Nkuma kunjamuene Yesu Muene uetu ndi? Nkuma keti
yeni vushuka vua vipangi viange muli Muene ndi?
2 Nga honi kuveka keti yange kanganda, cilivene kuli
yeni njinapu nji kanganda, omuo yeni munapu kasateso ka
vunganda vuange muli Muene.
3 Kaha eci cikeco kuliluila cange kuli vaje vanjeseka.
4 Nkuma kutuesi nakapandi ha viakulia na viakunua ndi?
5 Nkuma kutuesi nakapandi kakutusindikiya kuli
mpueyetu, ngue vakuetu tunganda na vamuanaye ya Muene
na Kefase ndi?
6 Nkuma kuvanga lika Mbanambasa nange yetu lika vaje
kuvesi na kapandi kakuhona kupangela vuyoye ndi?
7 Nkuma iya akapanga ngue lisualale kaha alifueta ikeye
vavenia? Nkuma iya akuna lihia lia mikolovozi ya viniu
kuakuhona kulia ku vushuka vuayo? Nkuma iya akaniungu
vampanga kuakuhona kunua mavele avo?
8 Nkuma njili nakuhandeka evi na nzili yakama ya vuntu
ndi? Nkuma lishiko kulihandeka evi vene viakulifua ndi?
9 Omuo vanacisoneka mu lishiko lia Mosesa nguavo, “Keti
mukute ngombe ku kanua omo oku alinakujungula vinona.”
Nkuma Njambi nahakela lika mana vangombe ndi?
10 Nkuma cilivene kekuhandeka evi vioshe omo yetu
ndi? Vacisonekele omuo yetu nguavo, omuo uoshe uje
muka kulima napande kulima mu kutsiliela kaha na muka
kujungula napande kujungula mu kutsiliela kumutambela
ua vimbuto viendi.
11 Nga tunakunu vimbuto via Cimbembesi hhakati keni,
nkuma kucipu cuma cakama cikuma nga tuteja vuana vuje
vuli muli yeni ndi?
12 Nga kuli vamo vaje vali navukuasi vuje vuhuminina kuli
yeni, nkuma kutuesi navuo mu vuingi ndi?

Cipue ngoco vene kutualikuaseseleko muacili aka ka-
pandi. Vuno honi tunapande kuyanda mu viuma vioshe
kupulakana kutanganesa muzimbu uacili ua Kilistu.
13 Nkuma kumutantekeya ngueni vaje valinakupanga mu
njivo ya Njambi vakauana viakulia viavo mu njivo ya
Njambi, kaha na vaje vakapanga ha mutula vakalipangela
kombelo ije ivakankomelela ha mutula ndi?

14 Mungila imo vene, Muene uashikile nguendi vaje vambulula muzimbu uacili vanapande kuuana vuyoye vuavo ku muzimbu uacili.

15 Vuno honi kunjalikuasesele cipue cimo kukapandi aka, kaha naua kunjesi nakusoneka eci linga aka kapandi kapue kange, omuo cacili njitse kupulakana kutavesa muntu uoshe kunjihumisa eci kulihalesa cange.

16 Omuo nga njambulula muzimbu uacili, cije cinjilinga yange linga keti njilihalese, omuo canjipande yange kuambulula, kaha cikafua vati vukalu kuli yange nga kunjambulula muzimbu uacili.

17 Omuo nga njilinga eci cuma muayilamo cizango cange, kaha njinatambula vuana, vuno honi nga keti muayilamo cizango cange, kaha vananjikundika cipangi eci.

18 Nkuma honi vuana vuange vuka? Hali eci omuo mukuambulula cange hamo njikapuisa muzimbu uacili kupua ua vuana cakuhona ndando, kuakuhona kupangesa kapandi kange mukushula ku muzimbu uacili.

19 Omuo cipuevene nguavo njapatuka kuli muntu uoshe, vuno honi njalipuisa yange vavenia ndungo ku voshe, linga njiuane vantu vavengi.

20 Kuli Vayunda njezile ngue nange nji Kayunda linga njivanganiale Vayunda, kaha kuli vaje vali muintsi lia lishiko lia Mosesa njezile ngue uje ali muintsi lia lishiko lia Mosesa, vuno honi cipuevene yange kunjesi muintsi lia lishiko lia Mosesa, vuno honi linga njivanganiale vaje vali muntsi lia lishiko.

21 Kuli vaje kuvesi muintsi lia lishiko lia Mosesa njezile ngue umo uje kesi muintsi lia lishiko lia Mosesa, eci kucilumbununa ngeci kunjesi muintsi lia lishiko lia Njambi vuno honi njili muintsi lia lishiko lia Kilistu linga njivanganiale vaje kuvesi muintsi lia lishiko.

22 Kuli vaka kuzeya mu cimbembesi njapuile muka kuzeya, linga njinganiale vaje vaka kuzeya. Kaha njinalipuisa viuma vioshe ku vantu voshe, linga njase kukuovolako vamo.

23 Njili nakulinga vioshe evi omuo ya muzimbu uacili, linga njiuaneko vikuisulo viamo.

24 Nkuma kumutantekeya ngueni vaka kushatuka voshe vakaliluisa, vuno honi umo lika ikeye akatambula vuana, nankuma neni shatukeni linga mukatambule vuana.

25 Muka kuliluisa uoshe akalivuahesela mu vuima vioshe. Vakevo vaka cilingi linga vatambule cilongo cije ca kantsimbu lika, vuno honi yetu linga tukatambule cilongo ca yaye.

26 Nankuma yange kunjekushatuka mua ngoco, kunjekulua na vinkome ngue uje apupa mu mpuzi,
27 vuno honi yange njikakolesa muvila uange na vinkombe naku upuisa ndungo yange linga munima ya kuambulula ku vakuetu, linga yange vavenia keti njikahonoue kuuana fueto.

10

Vinangulo via ha Tumponia

1 Vamuanetu njitonda linga mutantekeye nguange vakukuluila vetu voshe vakele muintsi lia lishelua, kaha voshe vahitile mu mema a kalunga.
2 Kaha voshe va vambuitikile kuhitila muli Mosesa mu lishelua na mu mema a kalunga,
3 kaha voshe valile viakulia via kulifua viaku cimbembesi,
4 kaha voshe vanuine via kunua via kulifua viaku cimbembesi omuo vanuine mu Livue lia ku cimbembesi lije lia vaka vangeyele, kaha lije Livue liapuile Kilistu.
5 Cipue ngocovene Njambi kavuahelelele kuli vamo vavo, omuo vatsililile mu mpambo.
6 Honi evi viuma vinapu cinangulo kuli yetu, keti tushunguiye vupi ngue muje muvalingile vakevo.
7 Keti mulemese tumponia ngue muje muvalingile vamo vavo, ngue muje muvacisoneka nguavo, “Vantu vatumamene mu kulia na kunua kaha vemanene mukukina.”
8 Kutuapandele kulinga vupangala ngue muje vamo vavo valingile, kaha voshe makulukazi avali na vatatu vatsile litangua limo.
9 Kutuapandele kueseka Muene, ngue muje muvalingile vamo vavo kaha voshe vavashumine ku manoka na kutsa.
10 Kaha kutuapandele kulinienieta ngue muje muvalingile vamo vavo kaha vavanongesele kuli Mukakunongesa.
11 Honi viuma vioshe evi vialingiuile kuli vakevo kupua ngue cinangulo, vuno honi vavisonekele kupua ngue vishika kuli yetu, omuo tuli na kuyoya ku ntsimbu ya mamanusuilo.
12 Nankuma nga kuli umo asinganieka nguendi asa kuimana ngoo kaha napande kuzangama linga keti aue.
13 Nacimo cahi ceseko civamieseka naco cije keti ca mualolo kuli muntu. Njambi uapua uakulongua, kaha kamitavesa linga vamieseke vieseko vije vipulakana nzili yeni, vuno honi asa kumieseka na ceseko cije casa naua kumisholuela na ngila ije imuasa kuteuelamo, linga muase kuimana ngoo nalukakateya.
14 Nankuma honi vamuanetu vanjazanga, teueni kulemesa tumponia.

15 Njilinakuhandeka ngue ku vantu vaje vana nanguka,
kaha lisompeni yeni vavenia hali evi njili nakuhandeka.
16 Nganja ya cikuisulo ije tukakuisula, Nkuma keti kulipan-
dakana mu maninga a Kilistu ndi? Kaha nkuma na mbolo
ije tukapazula, Nkuma keti kulipandakana mu muvila ua
Kilistu ndi?
17 Omuo kuakala lika mbolo imo, kaha netu vaje vavengi
tunapu muvila umo lika, omuo tuvoshe tukali mbolo imo
lika.
18 Singaniekeni ha vantu va mu Isaleli, nkuma keti vakevo
vaje valipangelele mu kulia vinkombelo via ha mutula ndi?
19 Nkuma vika njilumbununa honi? Nkuma via kulia vije
vivakalambuila ku tumponia viasa kupua cili coshe, indi
nkuma kamponia asa kupua cili coshe ndi?
20 Kuahi vuno honi njilinakuhandeka ngeci vinkombelo vi-
vaka lambuila vaje vaka kuhona kutsiliela vaka vilambuila
ku mahamba keti kuli Njambi, kunjitondo nguange neni
mukale hamo na mahamba.
21 Kumuasa kunuina mu nganja ya Muene kaha naua
na kunnuina na mu nganja ya mahamba. Kaha kumuasa
kulia ku mesa ya Muene kaha naua na kulia ku mesa ya
mahamba.
22 Nkuma tuapande kulingisa Muene linga evue cipululu
ndi? Nkuma yetu tuvakukolesa kupulakana ikeye ndi?
23 “Viuma vioshe viakala na lishiko,” Vuno honi keti viuma
vioshe viapua viaseho. “Cilivene viuma vioshe viakala na
lishiko,” Vuno honi keti viuma vioshe vitungisa.
24 Muntu uoshe keti atonde vucili vuendi, vuno honi
atonde vucili vua kavusamba kendi.
25 Lieni vioshe vije vivalandesa ku cihela cakulandesela
ntsitu kuakuhona kuihula kuje kuvihuminina linga mitima
yeni keti imihise.
26 Omuo visoneka vihandeka nguavio, “Mavu apua a
Muene, na viuma vioshe vije vilimo.”
27 Kaha nga umo ua vaje vakakuhona kutsiliela amilania
ku kulia ca cinguezi, kaha mutonda kuya, kaha lieni vioshe
vije vivanamivuahesela cakuhona kuihula cihula ca kuje
kuvihuminina linga mitima yeni keti imihise.
28 Vuno honi nga muntu umo ahandeka kuli yeni nguendi,
“Evi vanavilambula kupua nkombelo.” kaha honi keti
uvilie omuo ya mulonga ua uje uakulekele, na mulonga
uavisinganieka viove.
29 Njilumbununa nguange visinganieka viendi keti vieni
linga keti muvilie,

Omuo nkuma vika kupatuka cange vacisompa ha visin-
ganieka via muntu ueka?

30 Kaha nga citsantsela oku njilia, nkuma vati honi vahandeka hali yange viuma via vipi omuo yakuhana citsantsela?
31 Nkuma cipue mulia cipue munua cipue vioshe vimulinga, vilingeni vioshe ku vumpau vua Njambi.
32 Keti muhane mulonga kuli Vayunda cipue kuli Vangelengu cipue ku cikungulukilo ca Njambi,
33 ngue muje munjili nakueseka kuvuahelesa vantu mu viuma vioshe vinjili nakulinga, kunjekutonda vucili vuange vavenia lika, vuno honi vucili vua vavengi, linga vase kuovoka.

11

1 Njitemunuiseni ngue muje yange munjikatemunuisa Kilistu.

Kufuika ku Mutue mu Kulemesa

2 Njimishangazala yeni omuo mukanjivuluka mu viuma vioshe nakutualelaho kukavangeya vilongesa ngue muje vene munja mihanenevio.
3 Vuno honi njitonda linga ngeci muvuisise ngeci mutue ua yala uoshe uapua Kilistu, kaha mutue ua mpuevo uapua yaliendi, kaha mutue ua Kilistu uapua Njambi.
4 Kaha yala uoshe uje alombela cipue anangula oku nafuiki ku mutue uendi, kaha kasingimikile mutue uendi.
5 Vuno honi mpuevo uoshe uje alombela cipue anangula cakuhona kulifuika ku mutue uendi kaha kasingimika mutue uendi, mucifua cimo vene vinkambu viendi ngue vanavitehula.
6 Vuno honi nga mpuevo kafuiki ku mutue uendi, kaha napande kutehula vinkambu viendi, vuno honi nga cishaula kuli mpuevo kulitehula vinkambu viendi, kaha napande kuzala citambala.
7 Omuo yala kapandele kufuika mutue uendi, omuo ikeye uapua cifua na vumpau vua Njambi, vuno honi mpuevo uapua vumpau vua yala.
8 Omuo yala kuvamutangele kuhuminina kuli mpuevo, vuno honi mpuevo vamutangele kuhuminina kuli yala.
9 Omuo yala kuvamutangelele mpuevo, vuno honi mpuevo vamutangelele yala.
10 Omu mukemo mpuevo napande kuzala citambala ku mutue uendi omuo ya tungelo.
11 Cipue ngocovene, muli Muene mpuevo kalimanena likaliendi kuakuhona yala kaha cipuevene yala kalimanena likaliendi kuakuhona mpuevo.
12 Omuo ngue muje mpuevo vamutangele kuhuma hali yala, mucifua cimovene yala ikeye honi nasemuka kuli mpuevo. Kaha viuma vioshe viahuminina kuli Njambi.

13 Lisompeni yeni vavenia, nkuma cacili mpuevo ku-
lombela kuli Njambi oku kalifuikile ku mutue ndi?
14 Nkuma keti ciyoyelo ca viuma cikeco camilongesa yeni
ngeci nga yala ali na vinkambu vialaha evuisa shuama,
15 vuno honi nga mpuevo ali na vinkambu vialaha, nkuma
keti cikeco kulihalesa cendi ndi? Omuo vinkambu viendi
vamuhanavio kupua kulifuika cendi.
16 Nga muntu uoshe atualelelaho lutue kulinga vimpata,
kutuesi na cisemua ceka naua, cipue mu vikungulukilo via
Njambi.

Mesa ya Muene
(Mateu26:26-29; Mako14:22-25; Luka22:14-20)

17 Vuno honi ha vishika vimo kunjimishangazala, omuo
yeni nga muliuana hamo kaha kuliuana ceni kucekupua
cacili vuno honi cakupihisa.
18 Cakulivanga, omuo muliuana hamo hakupua cikungu-
lukilo, njilinakuivua ngeci kuli mahangununo hhakati keni,
kaha njili nakucitsiliela.
19 Cilivene hanapande kukala lihangununo hhakati keni
linga vavatantekeyeleho vaje vali na vusunga.
20 Kaha omo muliuana hamo, keti ngue muli nakulia mesa
ya Muene.
21 Kaha omuo muli na kulia, muntu na muntu ali nakuya
kulutue na via kulia viendi, kaha mukuavo natsi njala
mukuavo ikeye napende.
22 Vika! Nkuma kumuesi na vinjivo via kulilamo na via
kunuinamo ndi? Cipue nkuma mukasembulula cikungu-
lukilo ca Njambi nakuvuisa shuamua vaje kuvesi na cimo
ndi? Nkuma vika honi njikahandeka kuli yeni? Nkuma
njimishangale mu cuma eci ndi? Houe kunjilingimo.
23 Omuo vije vinjatambuile kuli Muene vikevio vije njami-
hanene yeni, ngeci Muene Yesu ha vutsiki vuje omo vamuen-
dele vungungu uambatele mbolo,
24 kaha hanima yakuhana citsantselo, uambatele mbolo
na kuipazula na kuhandeka nguendi, “Ou ukeuo muvila
uange uje uvanamihana yeni, kaha lingeni eci mukunjivu-
luka.”
25 Mu ngila imo vene uambatele nganja naua hanima
ya mesa kaha uahandekele nguendi, “Eyi nganja inapu
litavasano lialiha mu maninga ange. Lingeni eci ntsimbu
yoshe omo munuinamo mukunjivuluka.”
26 Omuo ntsimbu yoshe muli na kulia eyi mbolo na
kunuina mu nganja eyi, kaha mukulinga eci muli nakuhana
vukaleho vua kutsa ca Muene noho akeja.

27 Nankuma uoshe uje alia mbolo cipue anua ku nganja
ya Muene kuakuhona kasingimiko ali na mulonga ua upi
uakuluisa muvila na maninga a Muene.
28 Eceleni muntu uoshe alihilule ikeye vavenia, ntsimbu
kanda alie mbolo na kunuina mu nganja.
29 Omuo muntu uoshe uje alia na kunua kuakuhona ku-
tantekeya muje vika uje muvila ualia na nganja ije yanuina,
kaha alinehela kusompa hali ikeye vavenia.
30 Omu mukemo vuingi vueni muazeye na kuvavala, kaha
vamo vanatsi.
31 Vuno honi nga tulisompa yetu vavenia mu vusunga,
kaha kuvapandele kutusompa.
32 Vuno honi nga vanatusompo kuli Muene, kaha
vanatuhaka mu ngila ya cili linga keti vatuhisile hamo na
vaka mavu.
33 Nankuma vamuanetu nga muliuana hamo mu kulia,
litateleni umo na mukuavo,
34 nga kuli umo natsi njala napande kulila ku njivo yendi,
linga honi omo muliuana hamo keti linga vamihise, kaha ha
viuma vikuavo njikahana vishika omuo njikeja.

12

Vuana vua kuhuminina kuli Cimbembesi Uakulela

1 Vamuatetu kuya ha mavuana a cimbembesi, kunjitondo
linga mukale kunzimba.
2 Muatantekeya ngeci omo muapuile vaka kuhona kut-
siliela, kaha vintsimbu viavingi vamitanganesele na kumiz-
imbalesa ku tumponia vatuveveve.
3 Nankuma njitonda nguange mutantekeye ngueni naumo
uahi uje asa kuhandeka mu Cimbembesi ca Njambi evi
nguendi, “Yesu asingiue!” kaha naumo uahi naua asa kuhan-
deka nguendi, “Yesu ikeye Muene,” kuakuhona Cimbembesi
Uakulela.
4 Vuno honi kuli mavuana akuliseza seza, vuno honi
Cimbembesi uapua umo lika.
5 Kaha kuli vipangi viakuliseza seza, vuno honi Muene
uapua umo lika.
6 Kaha kuli muakupangela muakuliseza seza, vuno honi
Njambi umo lika ikeye akavituamenene vioshe kuli uoshe.
7 Ku muntu na muntu vanamuhana vukaleho vua Cimbe-
mbesi omuo ha vuima viacili.
8 Ku umo vanamuhana kuhitila mu Cimbembesi ca muz-
imbu ua mana, kaha mukuavo vanamuhana mangana kuya
ku Cimbembesi uje vene ua kulifua.

9 Ueka vanamuhana lutsililelo kuli Cimbembesi uakulifua,
kaha mukuavo vanamuhana vuana vua kukanguisa kuli
Cimbembesi ujevene umo lika.
10 Kaha kuli mukuavo vanamuhana vinzili via vikomoueso, mukuavo vanamuhana kuambulula vunanguizi
vua Njambi, mukuavo vanamuhana mana akunongonona
vifua via vimbembesi, kaha mukuavo vanamuhana kuhandeka mu vindaka via kuli sezaseza, kaha naua ueka vanamuhana kunungulula vindaka.
11 Kaha vuima vioshe evi vavituamenena ku Cimbembesi
umo lika uakulifua, kaha uavipangelele kuli umo na umo,
kuya muje muatondelamo.

Muvila umo ua Vilio Viavingi

12 Omuo ngue muje vene muvila uapua umo lika kaha
uakala na vilio viavingi, kaha vilio via muvila vioshe
cipuevene viapua viavingi, vuno honi viapua muvila umo
lika, kaha mukemo vene mucafua na Kilistu.
13 Omuo ha Cimbembesi cimo tuva voshe vatumbuitikile
mu muvila umo lika, cipue Vayunda cipue Vangelengu,
vandungo cipue vaka kupatuka kaha voshe vavapuisile
kunua ku Cimbembesi cimo lika.
14 Omuo muvila kuuakele lika na cilio cimo vuno honi
viavingi.
15 Nga ciliato cihandeka nguaco, “Omuo kunjapuile nji
livoko, kaha kunjakundamene ku muvila,” Eci keti cikeco
casa kulingisa nguavo cimo cavio keti cipue cilio ca muvila.
16 Kaha nga lituitui lihandeka ngualio, “Omuo kunjapuile
lisho, kaha kunjakundamene ku muvila.” Eci keti cikeco casa
kulingisa ngeci cimo cavia keti cipue cilio ca muvila.
17 Nga muvila uoshe uapuile lisho, kaha ngue ukevuila
kuli? Kaha nga muvila uoshe uapuile lituitui, kaha ngue
ukevuila kuli kunika?
18 Vuno honi ngue muje mucilimo, Njambi uavuahesele
vilio vioshe via mu muvila, cimo na cimo kuya muje
muatondelelelemo.
19 Kaha nga vioshe viapuile cilio cimo, kaha ngue muvila
uli kuli?
20 Ngue muje mucilimo viapua vilio viavingi, vuno honi
muvila umo.
21 Kaha lisho kuliasa kuhandeka ku livoko ngualio, “Kunjesi nove naseho,” Cipuevene mutue kuhandeka ku ciliato
nguauo, “Kunjesi nove naseho,”
22 Mu ngila ikuavo naua, vilio via muvila vije vikamoneka
ngue viakuzeya kutuasakupanga cili coshe kuakuhona vikevio.
23 Kaha vilio via muvila vije tusinganieka nguetu kuviesi na seho cikuma vikevio tukaniungu cikuma na seho.

Kaha vilio vije kuviekusholoka ku vantu vikevio tukaniungu cikuma naseho,
24 oku vilio vietu vije vikasholoka ku vantu kutuekutonda kuviniunga cikuma na seho, vuno honi Njambi uanungakanene muvila kaha uahana kasingimiko kakama cikuma ku vilio vije kuviakele na seho,
25 linga keti muvila ulihangununе, vuno honi linga vilio viliniunge muakulifua kuli cimo na cikuavo.
26 Kaha nga cilio cimo ciyanda, kaha vilio vioshe viyandela hamo, kaha nga cilio cimo vacisingimika, kaha vilio vioshe vivuahelela hamo.
27 Honi yeni munapu muvila ua Kilistu kaha muntu uoshe napu cilio ca muvila ou.
28 Kaha Njambi mu cikungulukilo hakulivanga uahanguile tunganda, kaha vamucivali tunanguizi va Njambi, kaha vamucitatu valongisi, ambahoni vaka kulinga vikomoueso, kuhatakanako vaka kukanguisa, kaha na vakuasi, na vaka kutuamenena, kaha na vaka kuhandeka mu vindaka via kuliseza seza.
29 Nkuma voshe vapua tunganda ndi? Nkuma voshe vapua tunanguizi va Njambi ndi? Nkuma voshe vapua valongisi ndi? Nkuma voshe vakalingi vikomoueso ndi?
30 Nkuma voshe vali na mavuana a kukanguisa ndi? Nkuma voshe vakahandeka mu vindaka ndi? Nkuma voshe vakanungulula ndi?
31 Vuno honi na mitima yeni yoshe tondeni mavuana aje aseho cikuma,
Kaha hanga naua vene njikamimuesa cije ca cili cikuma kuma.

13

Cizango

1 Kaha nga njihandeka mu vindaka via vantu cipue na via tungelo, vuno honi kunjesi na cizango, kaha njinapu lika ngue kutenda ca ngongi cipue kuohia ca ngenzo.
2 Kaha nga njili na nzili ya vunanguizi, na kuvuisisa vushueke vuoshe na mana oshe, kaha nga njili nalutsilielo luoshe luje luasa kuhumisa minkinda, vuno honi kunjesi na cizango kaha njinapu uangoco.
3 Kaha nga njihana vioshe vije njili navio, kaha naua nga njilihana muvila uange linga vautsimike, vuno honi kunjesi na cizango kaha nacimo cahi cinjiuanaho.
4 Cizango capua kusimpa na ngozi, cizango kucapuile cipululu cipue kulihalesa,
5 kucekushaula cipue kulivua, cizango kucekulilinga cikeco vavenia, cipue kuniengua, kucakele nankulundundu.

6 Cizango kucekuvuahelela ha viuma via vupi, vuno honi
cikavuahelela ha viuma via vusunga.
7 Cizango cakala na viuma vioshe, cakala na lutsililelo
ku viuma vioshe, cikatsiliela viuma vioshe, kaha cakala na
lukakateya ku vuima vioshe.
8 Cizango kucekuhua, vuno honi vunanguizi vukahita lika,
nakuhandeka mu vindaka kuoshe kukahua, kaha na mana
nauo akahita lika.
9 Omuo mana etu keti a kusungama kaha na vunanguizi
vuetu keti vua kusungama,
10 vuno honi omo viakusungama vikeja, kaha vije via
kuhona kusungama vikahua.
11 Omuo njapuile nji kanike, njapuele nakundeka ngue
kanike, njakele nakusinganieka ngue kanike, njakele
nakulinga viuma ngue kanike, vuno honi omo njakolele
kupua yala njalikelele kulinga viuma via vuanike.
12 Omuo hano honi tulinakumona lika vuima ngue tuli
nakavimona muka likengelo, ambahoni tukamona mesho
na mesho. Kaha vije njatantekeya hano vinapu viavindende,
vuno honi njikevuisisa muakushula, cipuevene njavivuisisa
laja mukushula.
13 Nankuma lutsililelo, na kutsiliela na cizango, ha viuma
evi vitatu vuoshe, vuno honi cakamaho hali evi vioshe capua
cizango,

14

Mavuana akuavo naua a Cimbembesi
1 Kavangeyeni ngila ya cizango na kushunguiya cikuma
mavuana a cimbembesi, cikuma kuma mavuana a kunan-
gula vunanguizi.
2 Omuo umo uje kahandeka mu vindaka kekuhandeka ku
vantu vuno honi akahandeka kuli Njambi, omuo naumo
uahi asa kumuivuisisa, vuno honi ahandeka viuma via
vushueke mu Cimbembesi.
3 Mu ngila ikuavo naua, uje ahandeka vunanguizi akahan-
deka ku vantu mu kuvakolesa naku vasimpisa na kuvazem-
beleka.
4 Uje uoshe akahandeka mu vindaka akalikuasa ikeye
vavenia lika, vuno honi uje muka kuhandeka via vunanguizi
ikeye akakuasa cikungulikilo.
5 Honi njitonda linga muva voshe muhandeke mu vindaka,
vuno honi cakama cikuma njitonda nguange munangule.
Uje anangula ali cikuma na seho kupulakana uje ahandeka
mu vindaka, kuvanga nga kuli umo uje anungulula vije via
handeka, linga vikuase cikungulukilo coshe.

6 Honi vamuanetu nga njija kuli yeni oku njihandeka
mu vindaka, kaha nkuma honi njikamikuasa vati kuvanga
mpamo njiminehele kusholuela cimo cipue mana cipue
vunanguizi cipue vilongesa.
7 Nga cipuevene viakuimbisa vije viakuhona muono vije
ngue mbendo cipue kalialia, nga kuviohuo muacili, kaha
nkuma muntu asa kutantekeya vati vije vivemba?
8 Kaha nga lupembo kuluohuo muacili, nkuma iya honi
asa kuli vuahesela nzita?
9 Mucifua cimo vene neni naua nga muhandeka mu
vindaka vije kuvivuika, nkuma vati honi muntu umo asa
kutantekeya vije muhandeka? Omu mukahandekela lika
mu mpunzi.
10 Cilivene hano ha mavu hali miyati yaingi ya kuliseza,
vuno honi yoshe ili naseho.
11 Vuno honi nga kunjitantekeya muje vije viulumbununa
uje muyati, kaha njikapua nji mungezi kuli uje ahandeka
kaha na uje ahandeka akapua mungezi kuli yange.
12 Mu ngila imovene neni naua omuo muli nakutonda
cikuma vije vivihandeka cimbembesi, asekeneni kutonda
mavuana aje atunga cikungulukilo.
13 Nankuma, uje ahandeka mu vindaka napande kulomba
nzili ya kunungulula.
14 Omuo nga njilombela mu vindaka, cimbembesi cange
cilombela vuno honi mana ange ali kuvieka.
15 Nkuma njilinge vika honi? Njikalombela na cimbembesi
kaha naua njikalombela na mana, kaha njikemba na cimbembesi kaha naua njikemba na mana.
16 Keti ngoconi nga mushangazala Njambi na cimbembesi,
nkuma vati honi muntu uje ahuminina kueka ahandeke
nguendi “Ameni” ku kutsantsela ceni? Omuo ikeye katantekeya vije muli nakuhandeka.
17 Omuo yeni muasa kuhana citsantselo ceni muacili
cikuma, vuno honi veka kucivakuasa cipue cimo.
18 Njitsantsela kuli Njambi ngeci njikahandeka mu vindaka cikuma kupulakana yeni voshe.
19 Vuno honi lika mu cikungulukilo njapande kuhandeka
lika mezi atanu na mana ange linga ngeci njituamenene
vakuetu kupulakana kuhandeka mezi makulukazi (1 0 0 0)
mu vindaka.
20 Vamuanetu, keti mupue ngue vanike mukusinganieka
ceni, pueni tukeke mu viuma via vipi, vuno honi kusinganieka ceni cipue ca vukuluntu.
21 Muvisoneka vanasoneka ngeci,
Muene nahandeka nguendi,
“Kuhitila mu vantu vakuhandeka vindaka via vungezi

Na kuhitila mutunua tuavangezi.
Mukemo njikahandeka ku vantu ava,
vuno honi cipue ngoco kuvakanjivuila."
22 Kaha kuhandeka mu vindaka keti cimueso ca vaka kutsiliela vuno honi ca vaka kuhona kutsiliela, kaha vunanguizi keti vuavakakuhona kutsiliela vuno honi vua vakakutsiliela.
23 Nankuma nga cikungulukilo coshe cilikunguilila hamo na kuhakandeka mu vindaka, kaha vantu veka cipue vakakuhona kutsiliela vakovela, nkuma kuvakahandeka nguavo muazaluka indi?
24 Vuno honi nga voshe vahandeka vunanguizi, kaha uje mukakuhona kutsiliela cipue muntu uje ahuminina kueka akovela, voshe vakatsiliela nguavo cilivene muka vupi kaha voshe vaka musopa nguavo mukavupi,
25 kaha vushueke vua mutima uendi vakavusholola, kaha akatsikama a mavuli nakulemesa Njambi, nakulitavela nguendi, "Muavusunga Njambi ali hakati keni!"

Kasingimiko mu Cikungulukilo

26 Nkuma vika honi tukahandeka vamuanetu? Omuo mukaliuana hamo kaha umo na umo ueni ali na muaso, mukuavo ali na cilongesa, mukuavo ali na kusholola, mukuavo ali na kuhandeka mu vindaka, cipue mukanungulula, kaha viuma vioshe evi vavilinge mu kukuasa cikungulukilo.
27 Nga muntu umo ahandeka mu vindaka, kaha kukale vavali cipue vatatu vahandeke kaha umo na umo napande kuhandeka anstimbu yendi, kaha umo anungulule.
28 Vuno honi nga kukuesi umo uje anungulula kaha voshe vanapande kuholoka mu cikungulukilo, kaha napande lika kuhandeka kuli ikeye vavenia na kuli Njambi.
29 Aceleni vavali cipue vatatu tunanguizi va Njambi vahandeke, kaha vakuavo vanapande kuhilula vije vivalinakuhandeka.
30 Kaha nga kusholola vanacimuesa kuli mukuavo uje natumama kuyehi, kaha uje mukakuhandeka uakulivanga napande kuholoka.
31 Omuo muvavoshe muasa kuhandeka vunanguizi umo na umo, linga voshe valilongese na kulitakamesa.
32 Kaha cimbembesi ca tunanguizi va Njambi cakala muintsi lia tunanguizi va Njambi.
33 Omuo Njambi keti Njambi uampindangano vuno honi uapua ua ciyulo.

Ngue muvikungulukilo vioshe via vantu va Njambi vakulela,

34 vampuevo vanapande kuholoka mu vikungulukilo. Omuo kuvavatavesele kuhandeka vuno honi vanapande kuononoka ngue muje mulihandeka lishiko.
35 Nga kuli vimo vije vashunguiya kutantekeya, vanapande kuihula va yaliavo ku vinjivo viavo. Omuo cinapu cuma ca shuamua cikuma mpuevo kuhandeka mu cikungulukilo.
36 Vati! Nkuma lizi lia Njambi lihuma kuli yeni indi? Cipue nkuma kuli yeni lika liezile indi?
37 Nga uoshe asinganieka nguendi ikeye napu kananguizi ua Njambi, cipue ali na vuana vua cimbembesi, napande kunanguka ngeci evi njilinakusoneka kuli yeni vinapu lishiko lia Muene.
38 Kaha nga muntu katantekeyele evi, kaha nendi naua kuva kamutantekeya.
39 Ngeci vamuanetu, shunguiyeni kuhandeka vunanguizi, vuno honi keti muvindike vaje vahandeka mu vindaka.
40 Vuno honi vuima vioshe viapande kulingiua muacili na muje muviailamo.

15

Kusanguka ca Kilistu

1 Honi vamuanetu njimivulukisa nguange mucifua muka muje njambuluile kuli yeni muzimbu uacili, uje umuatambuile, uje umunemana naho,
2 uje umunovoka nauo, nga mukakateya ku lizi lije njambuiluile kuli yeni. Keti ngoconi muatsiliela muangoco.
3 Omuo vije njatambuile njavihanene kuli yeni kupua via kulivanga via seho, ngeci Kilistu uatsililile vipi vuetu, kuya muje muvihandekelamo visoneka,
4 nguavo vamutsindile, kaha vamusanguile ha litangua lia mucitatu kuya muje muvihandekelamo visoneka,
5 kaha ngeci uasholokele kuli Kefase, ambahoni kuli vaje likumi na vavali.
6 Ambahoni naua uosholokele kuli vamuanetu vavengi kupulakana vihita vitanu (500) a ntsimbu imo lika, vamo vavo vacili nakuyoya, vuno honi cipuevene vamo vanatsi.
7 Ambahoni uosholokele kuli Tiango, ambahoni na ku tunganda voshe.
8 Kaha hakumanusuila ku viuma vioshe ambahoni uasholokele na kuli yange naua uje uasemukile vuvishu.
9 Omuo yange njinapu uamundende ku tunganda, uje kafuila kumutumbula kanganda, omuo yange njayandesele cikungulukilo ca Njambi.
10 Vuno honi omuo ya kavumbi ka Njambi mukemo njili muje munjilimo, kaha kavumbi kendi hali yange kukapuile

kangoco. Cipue ngoco, njapangele cikuma kupulakana voshe, cipuevene keti yange, vuno honi kavumbi ka Njambi kaje kali nange.

11 Cipuevene nguavo yange cipue vakevo, nankuma yetu tuambulula kaha yeni honi muatsilielele.

Kusanguka ca Vatsi

12 Honi nga Kilistu vamuambulula nguavo vamusanguile ku vatsi, nkuma kuija vati ngeci vamo veni vahandeka nguavo kukuesi kusanguka kuvatsi?

13 Vuno honi nga kukuesi kusanguka ku vatsi, kaha ngue Kilistu kuvamusanguile.

14 Nga Kilistu kuvamusanguile, ambahoni kuambulula cetu cinapu ca ngoco kaha na lutsilielo lueni lunapu lua ngoco.

15 Kaha tunauaniua nguetu kutuesi nakuimanena Njambi muacili, omuo tuahanene vukaleho vua Njambi ngeci uasanguile Kilistu, nga cilivene vatsi kuvakasanguka kaha na Njambi vene kasanguile Kilistu.

16 Omuo nga vatsi kuvakasanguka, kaha na Kilistu naua kuvamusanguile.

17 Nga Kilistu kuvamusanguile, kaha kutsiliela kueni kunapu kuangoco kaha hangavene mucili mu vipi vueni.

18 Ambahoni na vaje naua vanatsila muli Kilistu vananongo.

19 Nga omuo ya vuyoye ovu lika tunatsiliela muli Kilistu, kaha hali voshe, yetu vanapande kutuivuila cikuma ngozi.

20 Vuno honi muavusunga vene Kilistu vamusanguile ku vatsi, vushuka vuakulivanga kuli vaje vanasti.

21 Omuo kuihitila mu muntu mukemo kutsa cezile, kaha muli muntu naua mukemo muhuminina kusanguka ca vatsi.

22 Omuo kuhitila muli Andama vantu voshe vatsa, mucifua cimovene naua kuhitila muli Kilistu vantu voshe vakayoya.

23 Vuno honi umo na umo akasanguka kuya mungila yendi, Kilistu ikeye vushuka vua kulivanga, kaha omuo akuija kuendi vaje vanakundama muli Kilistu.

24 Ambahoni kuija ma manusuilo, omuo Kilistu akahana vumuene kuli Njambi Tate hanima yakunongesa lishiko lioshe na nzili yakama yoshe na nzili.

25 Omuo napande kuyula kuvanga noho nahaka vitozi viendi vioshe muitsi lia viliato viendi.

26 Kaha citozi ca kumanusuila kunongesa cikapua kutsa.

27 Omuo Njambi nahaka viuma vioshe linga vipangele muitsi lia viliato viendi, vuno honi omuo visoneka vihandeka nguavio “Viuma vioshe navihaka linga vipangele

muitsi liendi," Calimuesa cilivene ngeci kucakundamene kuli Njambi, uje aka viuma vioshe muitsi lia Kilistu.

28 Omuo viuma vioshe vanavihaka kuli ikeye, ambahoni na muana ikeye vavenia akalihana kuli uje nahaka viuma vioshe muitsi liendi, linga Njambi apue cuma coshe kuli muntu uoshe.

29 Honi nkuma vantu va lumbununa vika omo vavambuitika nguavo kuimanene vatsi? Nga vatsi vekevo kuvakasanguka, Nkuma vati vantu vavambuitika mukuvemanena?

30 Nkuma vika njili mu makalu ntsimbu yoshe?

31 Vamuanetu njili nakuluisa kulihalesa cange hali yeni cije njili naco muli Kilistu Yesu muene yetu, njikatsi ha litangua na litangua!

32 Vika njiuanaho nga njihandeka mu vuntu nguange, njaluile na vikashama ku Efeso, nga vakakutsa kuvakasanguka, "kaha tuyeni tulie na kunua omuo imene tutsa."

33 Keti vamikuise "omo vantu vavapi vapihisa visinganieka viacili."

34 Hilukeni kuvisinganieka vieni via cili, kaha keti mukalingeho vupi naua, omo vamo kuvesi na mana a Njambi njihandeka eci na shuamua yeni.

Kusanguka ca muvila

35 Vuno honi umo akehula nguendi, "Nkuma vakakutsa vakavasangula vati? Kaha namuvila uacifua muka vakeja nauo?"

36 Yeni vantu vavilema vije mukuna kuvie kuija ku muono kuvanga noho vinatsi.

37 Kaha vije vimukakunu keti ukeuo muvila uje ukakalako, vuno honi nona, yatiliku cipue nona yacili yoshe.

38 Vuno honi Njambi akahana mivila kuya muje muanahanguilamo, kaha ku nona na nona ili yoshe na muvila uayo.

39 Omuo keti mivila yoshe yapua ya kulifua, vuno honi kuli umo uacifua ca vantu, mukuavo ua tusitu ukuavo ua tuzila kaha na ukuavo ua vantsi.

40 Kaha kuli mivila ya muilu na mivila ya ha mavu, vuno honi vumpau vua muilu vuapua vumo, kaha vumpau vua ha mavu vuapua vueka naua.

41 Kuli vumpau vumo vua litangua, kaha vukuavo vumpau vua ngonde, kaha vukuavo naua vumpau vua vitangatanga, omo tangatanga ya liseza ku tangatanga ikuavo mu vumpau.

42 Nankuma omo mukemovene mucinafu na kusanguka ca vatsi. Omo cije civanakunu cikanonga, vuno honi cije civanasangula kucikanongo.

43 Vaukuna kua kuhona kasingimiko, kaha vausangula
mu vumpau, kaha naua vaukuna mu kuzeya, vuno honi
vausangula mu nzili.
44 Vakautsindi oku ucili muvila ua vuntu, vuno honi
vakausangula uku uli mu cimbembesi, kaha nga kuli muvila
ua vuntu, kaha kuli na muvila ua cimbembesi naua.
45 Nankuma vacisoneka ngeci, "Yala uakulivanga An-
dama, uapuile muntu uakuyoya," vuno honi Andama uama-
manusuilo uapuile muntu uakuyoya uakuhana cimbembesi.
46 Vuno honi keti via ku cimbembesi viapua via kuli-
vanaga, vuno honi via vuntu, kaha ambahoni via ku cimbe-
mbesi.
47 Muntu uakulivanga uahumininine a mavu, uje muntu
uakuhuma mpumputa, kaha muntu uamucivali uahumine
muilu.
48 Ngue muje uapuile muntu ua kuhuma ku mpumputa,
mukemo vene muvanafu na vaje vahuma ku mpumputa,
kaha ngue muje naua muanapu muntu uje uakuhuma
muilu, mukemo vene muvanafu na vaje vahuma muilu.
49 Ngue mujevene mutunasemuka ku cifua ca muntu uje
uahumine ku mpumputa, mukemo vene naua tukakala na
cifua ca muntu uje uahumine muilu.

50 Vamuanetu njimileka evi nguange muvila na maninga
kuviasa kusuana vumuene vua Njambi, mucifua cimovene
cipue cuma cije casa kunonga kucasa kusuana cuma cije
kucenonga.

51 Taleni, njilinakumileka vushueka, tuvavoshe kutukatsi,
vuno honi tu vavoshe vakatuhimpula.
52 Mukantsimbu lika ngue muje mulikakapula lisho,
aluneta yamamanusuilo. Omuo luneta lunkoya, kaha
vatsi vakavasangula, kuakuhona kunonga naua, kaha vaka
tuhimpula.
53 Omuo muvila ou uakunonga unapande kuzala uje
uakuhona kunonga, omuo muvila ou ua kutsa unapande
kuzala uje uakuhonoua kutsa.
54 Omuo cije cakunonga nga cizala cije cakuhonoua
kunonga kaha cije cakutsa nga cizala cije cakuhona
kutsa ambahoni cilishulisise kuhandeka cije civanasoneka
nguavo, "Kutsa vanacimanusula mu kuhiana!"

55 "Tala kutsa, nkuma kuhiana cove cili kuli?
Tala kutsa, vusungu vove vuli kuli?"
56 Vusungu vua kutsa vuapua vupi, kaha nzili ya vupi yapua
lishiko lia Mosesa.
57 Vuno honi tutsasela kuli Njambi uje akatuhana kuhiana
kuhitila muli Muene uetu Yesu Kilistu.

58 Nankuma vamuanetu vange vanjazanga, imaneni ngo kuakuhona kulininganga. Ntsimbu yoshe pangeni na nzili mu vipangi via Muene, kumuntatekeya ngueni vipangi vieni vije muli nakupanga muli Muene kuviyi muangoco.

16

Mulambu uakukuasa vaka Kutsiliela

1 Honi kuya ku vipande viakukuasa vantu va Njambi vakulela, ngue muje munjashikilile vikungulukilo viaku Ngalatiya, ngecivene neni munapande kucilinga.

2 Lia calumingu na calumingu, umo ku umo ueni napande kutulikako cuma cimo kumukulo, ngue muje mumunaselamo, linga omo njikeja keti kukakale naua vije viakukuasa.

3 Kaha omo njiheta, njikatuma vaje vamunahangula namikanda linga vakambate vuana vueni ku Yelusalema.

4 Nga cimuesa ngeci nange naua njinapande linga njiyeko, kaha vakaya hamo nange.

Matumbe a Paulu

5 Njikamimeneka hanima yakuhita mu Masendoniya, omuo yange njinapande kuhita mu Masendoniya,

6 kaha njikakala neni cipue ku ntsimbu ya cisika, linga honi mukanjikuase muvuasi muvungezi vuange koshe kuje kunjikaya.

7 Omuo kunjitondo kumimona lika na kumihitilila kuahi, vuno honi njatsiliela kukala neni mu vintsimbu, nga Muene acitavesa.

8 Vuno honi njikakala mu Efese noho ha litangua lia Pantekosita.

9 Omuo vananjishokuelela cikolo cakama cakupanga vipangi viacili, kaha vavengi vakakunjiluisa.

10 Omuo Timateo a keja, munapande kumutambula muacili hhakati keni, omuo ali nakupanga vipangi via Muene, ngue yange.

11 Nankuma keti kukale umo amuyengule, mukuaseni vuasi muvungezi vuendi mu ciyulo, linga ahiluke kuli yange, omuo njamuvandamena hamo na vamuanetu.

12 Kaha ali muanetu Apolo, ntsimbu yoshe njikamusindiya cikuma linga akeje nakumimeneka hamo na vamuanetu vakuavo, vuno honi te keti cizango cendi kuija vuavuno vene, vuno honi akeja omo akauana ntsimbu.

Mezi amamanusuilo

13 Taleleni, imanene ngo mulutsililelo lueni, mpueni vaka kusimpa, mpueni vaka kukolesa.

14 Eceleni vioshe vije vimulinga muvilinge mu cizango.

15 Vamuanetu honi muatantekeya ngueni, ntanga ya Setefanase ikeyo yapuile ya kulivanga kutenguluka mu Akaya, Kaha valihana vakevo vavenia kuvipangi via vantu va Njambi vakulela,
16 kaha njimilambelela ngeci mukave vantu ava na kuli va kakupanga vakuavo na vakakuhundangana hamo navo.
17 Njavuahelele cikuma hakuija ca Setefanese na Fotunatase na Akaikase, omuo vakevo vanapumo mukunjikuasa omo yeni muvahiko.
18 Omuo vanavuahelesa cimbembesi cange, neci ceni naua. Vantu vanga cije vanapande kuvanuka naua.
19 Vikungulukilo via ku Asiya viatuma vihindu. Akuila na Pilisila, hamo lika na cikungulukilo ca mu njivo yavo, vamimeneka muli Muene.
20 Vamuanetu vanamimeneka. Lihinduiseni umo na mukuavo nakulitsemba ca kulela.
21 Yange Paulu njili nakusoneka vihindu evi na livoko liange vevenia.
22 Nga uoshe kesi na cizango hali Muene, vamusinge! Muene uetu Ija!
23 Kavumbi ka Muene Yesu kakale neni.
24 Cizango cange cikale neni mu va voshe muli Yesu Kilistu. Amen.

Mukanda ua mucivali ua Paulu kuli vaka KOLINTE
Citsindikisi

1 Mukanda uakuhuminina kuli yange Paulu, kanganda ua Kilistu Yesu ku cizango ca Njambi, njili na Timateo muanetu.
Tulinakusonekela ku cikungulukilo ca Njambi cije cili ku Kolinte, naku vantu va Njambi vakulela voshe vaje vali mu Akaya muoshe.
2 Kavumbi na ciyulo vikale kuli yeni vije vihuminina kuli Njambi Tatetu na Muene Yesu Kilistu.

Paulu ahana Citsatselo kuli Njambi

3 Tushangazala Njambi Ishe ya Muene uetu Yesu Kilistu, Tate ua cikeketima, ikeye Njambi kuje kukahumu vukuasi vuoshe!
4 Ikeye mukakutuzembeleka mu tuyando tuetu tuoshe, ngeci netu linga tuase kuzembeleka vaje vali mu tuyando tuakuliseza seza, na kuzembeleka cije kuatuzembelekele naco yetu ca kuhuminina kuli Njambi.
5 Ngue muje mutukalipangela mu vuingi mu tuyando tua Kilistu, mukemuo vene naua tuli nakulipangela mu vuingi mu vukuasi vua Kilistu.
6 Nga tuyanda, tuyandela kuzembeleka na kuovoka ceni, cipue nga vatuzembeleka kaha neni naua vamizembeleke, kuzembeleka cije ciminehela lukakateya na kusimpa mu tuyando tuakulifua tuje tutulinakuyanda netu naua.
7 Nankuma, kutsiliela cetu muli yeni cakolo, omuo tuatantekeya nguetu ngue muje mutuli nakulipangela hamo mu tuyando tuetu, mukemuo naua vene mutukalipangela hamo mukuzembeleka cetu.
8 Vamuatetu omuo kututondo linga mukale kunzimba ha tuyando tuje tuahitilemo tele tuli mu Asiya. Omuo tuakele mulamba cikuma, ngeci kutuakele nakutsiliela nguetu tukayoya naua.
9 Tuayonguele nguetu kutsa vene vacihakele hali yetu, vuno honi eci calingiuile ngeci keti tulitsiliele yetu vavenia, vuno honi kuvanga kuli Njambi lika uje muka kusangula vatsi.
10 Uatuhumisile mu vushonde vuakama vua kutsa, kaha akatuovola, hali ikeye tunahaka kutsiliela cetu ngeci akatuovola naua.
11 Neni naua munapande kutukuasa na malombelo eni ngue muje muli nakutukuasa ha malombelo eni akutulombelela, linga vavengi vakahane citsatsela omuo yetu na

omuo ya cikuitsulo civatuhanene yetu cinapu cikumbululo ku malombelo amengi.

Paulu Atengulula matumbe endi

12 Omuo kulihalesa cetu kukekuo oku, vukaleho vua visinganieka vietu via kuyoya cetu hano ha mavu, kaha cikuma vene na hali yeni, nakulela na vusunga vuakuhuma kuli Njambi keti na mana a vuntu kuahi vuno honi na kavumbi kakuhuma kuli Njambi.

13 Omuo tukamisonekela lika vije vimuasa kutanda na kuvuisisa. Kaha njitsiliela ngeci mukaviuvuisisa mukushula.

14 Ngue muje mumunovuile ku vimo, ngeci muapande kulihalesa omuo yetu kaha netu naua tulihalesa omuo yeni ha litangua lije lia Muene uetu Yesu.

15 Omuo cilivene njavitantekeyele viuma evi, njatondele kuija kuli yeni hakulivanga linga ngeci muvuahelele luvali.

16 Njatondele kumimenekela ha vungenzi vuange vuakuya ku Masendoniya, kaha naua nahakuhilukamo kuhuma ku Masendoniya, ngeci njiuane ngila yakunjikuasa ha vungenzi vuange vuakuya ku Yundeya.

17 Omo njatondele kulinga eci, nkuma njakele na mitima ivali ndi? Cipue nkuma njikalingi matumbe ange ngue vaka mavu vaje valivuahesela kuhandeka nguavo “Eyo,” na “kuahi,” ha ntsimbu imolika ndi?

18 Ngue muje cilivene Njambi uapua uakulongua, lizi lietu kuli yeni kuliapuile, “ Eyo” na “kuahi.”

19 Omuo Yesu Kilistu Muna Njambi, uje ituambuluile hhakati keni, kuli yange na Silase na Timateo, kapuile “Eyo” na “kuahi” vuno honi muli ikeye ntsimbu yoshe muakala lika “Eyo,”

20 Omuo vikulaheso vioshe via Njambi vikauana “Eyo” yavio muli ikeye. Omuo ha cuma eci mukemo tukahandeka “Ameni,” kuhitila muli ikeye ku vumpau vua Njambi.

21 Vuno honi Njambi ikeye akatukolesa ngo muli Kilistu, na kutuvuavesa yetu.

22 Nahaka kapateso kendi hali yetu, na kutuhana Cimbembesi cendi mu mitima yetu kupua ngue vikulaheso vije vianatutulikila kulutue.

23 Vuno honi njitumbula Njambi kupua mukaleho uange, atantekeya mutima uange! Mu ngila ya kumitetela njayonguele ngeci keti njiye ku Kolinte.

24 Keti ngue tuli nakumisindiya vije vimunapande kutsiliela kuahi, tulinakupanga hamo neni omuo yanzolela yeni, omuo yeni munemana ngoo mu lutsililelo lueni.

2

1 Omuo, njayonguele mu mutima uange nguange kunjikejaho naua kuli yeni nakumiuvuisa kupihia ku mitima.
2 Omuo nga njikamiuvuisa kupihia, kaha iya naua akanjivuisa kuvuahelela nkuma keti vakevo vene vaje vanjinovuisa kupihia ndi?
3 Kaha njasonekele ngue muje vene munjasonekelelemo, linga omuo njikeja keti njikakale mulamba kuli vaje vanapande kunjivuahelesa, omuo njamitsiliela yeni voshe, ngeci nzolela yange ikeyo vene nzolela yeni muvavoshe.
4 Njamisonekelele nakupihilila cakama cikuma na kulinienga mu mutima na misozi yaingi, ngeci keti njimipihise ku mutima, vuno honi linga mutantekeye cizango cakama cije cinjakala naco hali yeni.

Kumukonekela uje Navulumuna

5 Vuno honi nga umo na vulumuina mukuavo, kavulumuinine cikuma yange ngue muje muanavulumuina yeni voshe, omuo kunjatondele ngeci njipue uamukalu kuli ikeye.
6 Omuo eci cinapumo kuli muntu uje ivanahana kashitiko kuli vantu voshe vavengi.
7 Kaha naua cipue ngocovene munapande kumukonekela na kumuzembeleka, keti ngoconi akakala na vusiua cikuma.
8 Nankuma njimilomba nguange mu mumuese cilivene nkumani muamuzanga.
9 Omuo eci cikeco canehesele linga njisoneke uje mukanda, ngeci njase kumieseka na kumona nga yeni muononoka mu vioshe.
10 Muntu uoshe uje imukonekela nange naua njimukonekela, kaha vije vinjinakonekela, nga njakonekela vioshe kaha cinapu omuo yeni ku mesho a Kilistu,
11 linga Satana keti atuhiane, omuo yetu kutuesi kunzimba namatumbe endi.

Kulishoshomuena ca Paulu mu Tolouasi

12 Omo njaile ku Tolouasi na kuambulula muzimbu uacili ua Kilistu, vanjishokoluelele cikolo kuli Muene.
13 Vuno honi njaliniengele cikuma omo kunjauanene muanetu Tito kuje. Nankuma njavasezele, nakutualelelaho kuya ku Masendoniya.

Kuhiana kuhitila muli Kilistu

14 Vuno honi njitsantsela kuli Njambi, uje kuitila muli Kilistu ntsimbu yoshe akatutuamenena yetu mu kuhiana, kaha kuhitila muli yetu akashanduola luengo luacili lua mana endi kuoshe.

15 Omuo tuapua ngue luengo luacili lua Kilistu kuli Njambi
hhakati kavaje vali na kuovoka na hhakati kavaje vali
nakunonga.
16 Kaha kuli vamo napu luengo liakuhuma kukutsa
nakuya kukutsa, kaha ku veka napu luengo lua kuhuma ku
muono nakuya ku muono. Nkuma iya honi napuisamo ha
vuima evi?
17 Omuo kutuafuile ngue vaje vakalandesa lizi lia Njambi,
vuno honi ngue vamala va vusunga vaje vavanatumu kuli
Njambi, ku mesho a Njambi tuhandeka muli Kilistu.

3

Vangamba va Litavasono Lialiha

1 Nkuma tuaputuka kulinzumboka yetu vavenia naua
ndi? Cipue nkuma yetu tunapande kulinga ngue muje mu
vakalingi veka, kukala na mikanda ya vukaleho vuetu kuli
yeni cipue yakuhuma kuli yeni ndi?
2 Yeni vene vavenia munapu mukanda uetu uavukaleho,
uje vanasoneka mu mitima yeni linga vautantekeye na
kuutanda kuli vantu voshe.
3 Kaha yeni mumuesa ngeci munapu mukanda uakuhuma
kuli Kilistu uje utunaneha yetu. Üje keti uakusoneka na
tinta, vuno honi na Cimbembesi ua Njambi uakuyoya, keti
uakusoneka ha vitale via mavue vuno honi ha vitale via
mitima ya vantu.
4 Oku kukeko kusimpa kuje tuli naco kuhitila muli Kilistu
hali Njambi.
5 Keti ngue nguavo yetu vavenia tuasa kulinga cili coshe
cije cija kuli yetu vuno honi vioshe vije vituasa kulinga
vikahuminina kuli Njambi.
6 Ikeye na tuasesa kupua vangamba valitavasano lia lihia,
lije keti liakusoneka, vuno honi lia mu cimbembesi. Omuo
liakusoneka lineha kutsa, vuno honi lia Cimbembesi lineha
muono.
7 Honi nga vije vipangi vianehele kutsa vavicokuele mu
visona ha livue, kaha viezile na vumpau vuangacije ngeci
vaka Isaleli kuvasele kutala ku cihanga ca Mosesa omuo ya
kuviakula cipue vene omuo capuile cakutsitsivala.
8 Nkuma vipangi via Cimbembesi kuvikapu via vumpau
cikuma kuma ndi?
9 Omuo nga kuakele vumpau mu vipangi vije vianehele
cihiso. Kaha vipangi vije via vusunga vinapande kuvipu-
lakana cikuma ku vumpau.
10 Cilivene ha cuma eci, cije cakeleho na vumpau kucesiho
naua na vumpau, omuo ya vumpau vuje vua cihiana.

11 Omuo nga vije viatsitsivalele viezile na vumpau kaha
vukahiana vati vumpau vuje vua viuma vije kuviekuhua.
12 Nankuma tuli na kutsiliela eci, kaha tunasimpi cikuma.
13 Yetu kutuapuile ngue Mosesa uje uafuikile lilesu ku
cihanga cendi ngeci vantu va Isaleli keti vamone vumpau
vuje vuakele nakutsitsivala.
14 Vuno honi mana avo va akolesele, omuo kuneha na ku
litangua lino omuo nga vatanda litavasano lia laja, lije lilesu
lia kulifua hangavene liakala liakuhona kufukula omuo
kuvanga lika kuhitila muli Kilistu amba lihume.
15 Eyo, nakuneha na ku litangua lino ntsimbu yoshe nga
vatanda Lishiko lia Mosesa, kaha mu mana avo vanuka lika
lije lilesu.
16 Vuno honi omuo muntu nga atengulukila kuli Muene
kaha lije lilesu vana lihumisa.
17 Honi Muene ikeye Cimbembesi kaha kuje kuli Cimbem-
besi ca Muene kukeko kuli kupatuka.
18 Kaha yetu voshe na vihanga via kuhona kufukula
lilesu vaje vamuesa vumpau vua Muene vanatuhimpula
mucifua cendi kuhuma haseteko imo ya vumpau nakuya
haseteko yeka, omuo eci cihuminina kuli Muene ikeye vene
Cimbembesi.

4

Vufuko vua Cimbembesi vua mu Vindeho via Vuma

1 Nankuma, omuo kuhitila mu cikeketima ca Njambi ngeci
tuli na vipangi evi, kaha keti tuzeye.
2 Tunaviana viuma via vushueke via shuamua, kutueku-
pangesa makuli kaha naua kutuekuhandeka lizi lia Njambi
mu makuli. Vuno honi hakuhandeka vusunga tulizumboka
yetu vavenia kumana a muntu uoshe ku mesho a Njambi.
3 Kaha cipue vene nga muzimbu uacili uetu vanaushueke,
kaha vanaushuekela lika kuli vaje vanonga.
4 Kuli vakevoni njambi ua mavu aua napuisa mana a vaje
vaka kuhona kutsiliela vupuputua linga keti vamone ceke
ca muzimbu uacili ua vumpau vua Kilistu, ikeye uje cifua ca
Njambi.
5 Omuo vije vitukambulula kutuekuliambuluila yetu vave-
nia, vuno honi Yesu Kilistu hakupua Muene, kaha netu naua
tunapu vangamba veni omuo ya Yesu.
6 Omuo Njambi ikeye vene uahandekele nguendi, “Eceleni
ceke citue ha milima,” Njambi ikeye vene uatuililile mu
mitima yetu mukutuhana ceke ca mana a vumpau vua
Njambi ku mesho a Kilistu.

7 Vuno honi tuli na vufuko ovu mu vindeho via vuma
mukumuesa ngeci nzili yakama yakala kuli Njambi keti kuli
yetu.
8 Tukakala mu vukalu mu vi ngila via kuli seza seza,
vuno honi kekutuhiana, akatukuomouesa vuno honi ku
ekutumanusula kutsiliela coshe.
9 Vakatupakesa vuno honi kekutuseza, vaka tuvulumuina
vuno honi kuvekutunongesa.
10 Ha vintsimbu vioshe tukambata kutsa ca Yesu mu mivila
yetu, linga muono ua Yesu vaumone mu mivila yetu.
11 Omuo tuyoya ntsimbu yoshe tuli mu makalu akutsa
omuo ya Yesu, linga muono ua Yesu ulimuese mu mivila
yetu, ije yasa kutsa.
12 Nankuma kutsa cili nakupanga muli yetu, vuno honi
muono uli na kupanga muli yeni.
13 Nankuma omuo tuli na Cimbembesi ca kulifua ca
lutsilielo ngue muje muakala naco uje uasonekele nguendi,
“Njatsilielele kaha njahandekele,” Netu naua tutsiliela ngeci
tukahandeka.
14 Ha kutantekeya ngeci uje uasanguile Muene Yesu aka-
tusangula netu naua hamo na Yesu nakutuneha yetu hamo
neni ku mesho endi.
15 Omuo vioshe evi vinapu omuo yeni, linga omuo
kavumbi kaheta ku vantu vavengi cikuma nkuma kaha
kavuezelela kuhana kutsatsela ku vumpau vua Njambi.

Kuyoya ha Lutsilielo

16 Nankuma keti tuhonoue. Cipue vene oku muvila uetu
uahambaza uli na kuzeya vuno honi muvila uetu uamu
ntima vali nakuulinga vuha ntsimbu yoshe.
17 Omuo tuyando otu tua ntsimbu ya indende tuli
nakulingisa yetu kulivuahesela kutambula kavumbi kayaye
kaje kakama cikuma kupulakana tuyando tuje.
18 Omuo yetu kutueku yongola viuma vije vivamona vuno
honi viuma vije kuvekumona, omuo viuma vije vivamona
viapua via kantsimbu lika vuno honi viuma vije kuvamono
viapua via yaye.

5

Limbo lietu lia Muilu

1 Omuo tutantekeya nguetu, nga mbalaka ya hano ha
mavu ije ituakalamo vainongesa tuli na njivo kuli Njambi,
njivo ije keti yakutunga na mavoko vuno honi ya yaye muilu.
2 Hano cilivene tuli nakulikemanga, kaha tushunguiya
cikuma Njambi linga atuzike muvila uje ukapua ngue njivo
yetu ya muilu.
3 Linga hakuuzala kaha keti tukakale vuntselentsele.

4 Omuo tucili na kuyoyela mu mbalaka eyi, tututumuisa
na tuyando, keti ngue nguavo tutonda linga vatuhumise
muvila ou uaka ntsimbu lika, vuno honi linga hanga vene
vatuzikeuo ngeci uje muvila uakutsa vaumine ku muono.
5 Uje natuvuahesela cuma eci ikeye vene Njambi uje
natuhana Cimbembesi kupua fueto ya kushulisisa cikulah-
eso.
6 Nankuma ntsimbu yoshe tuna simpi cikuma. Tuatan-
tekeya nguetu omuo tucili kuimbo mu muvila kaha tuli
kulahako na Muene.
7 Omuo tukende na lutsililelo keti na mesho.
8 Tuasimpi cikuma kaha tuasa kuhuma mu muvila ou
nakuya kuimbo kuli Muene.
9 Nankuma cipue tuli kuimbo indi tuvahiko, vitukandon-
doni kumuvuahelesa.
10 Omuo tuva voshe tunapande kusholoka ku citumamo ca
kusompa ca Kilistu, linga umo na umo atambule vucili cipue
vupi kuya ku vije vianapanga mu muvila.

Vusamba na Njambi kuhitila muli Kilistu

11 Nankuma, omuo ya kutantekeya kuivuila Muene liova,
tusindiya vantu vuno honi Njambi ikeye atantekeya muje
mutuafua kaha njatsiliela nguange neni vene naua muaci-
tantekeya mu mana eni.
12 Kutuesi nakuli zumbuoka yetu vavenia kuli yeni naua
vuno honi kumihana cije cilingisa linga mulihalese omuo
yetu, ngeci linga neni cimiasiuise kukumbulula vaje vali na
kulihalesa vakevo vavenia ku mesho a vantu keti ngue ha
vilinga viavo.
13 Omuo nga yetu kutuesi nakusinganieka muacili, kaha
cinapu omuo ya Njambi. Kaha nga naua tusinganieka
muacili kaha cinapu omuo yeni.
14 Omuo cizango ca Kilistu cikeco cikatuendesa, omuo
cilivene tutantekeya nguetu umo uatsililile voshe. Nankuma
voshe vanatsi.
15 Kaha uatsililile voshe, linga voshe vaje vayoya keti
valiyoyele vakevo vavenia vuno honi hali ikeye uje omuo
yavo ngeci uatsile kaha vamusanguile.
16 Nankuma hume hano honi, kutukambata muntu uoshe
kuya ku cifua ca vuntu, cipuevene nguavo ntsimbu imo
tuambatele Kilistu mu cifua ca vuntu, vuno honi kutuka
kutukamuambatamo naua.
17 Nankuma, nga kuli umo uje ali muli Kilistu, kaha napu
kutanga ca ciha. Kaha via laja vinahiti, taleni, viavihia
vineja.

18 Vioshe evi vihuma kuli Njambi, uje kuhitila muli Kilistu
uatukonekelele linga tuije kuli ikeye kaha uatuhanene
cipangi ca kulikonekela umo na mukuovo.
19 Kaha kuhitila muli Kilistu, Njambi uakonekelele mavu
naku aneha kuli ikeye vavenia cakuhona kutanda milonga
yavo ije yakuvaluisa nayo kaha nakundika kuli yetu muz-
imbu uakulikonekela umo na mukuavo.
20 Nankuma, yetu tunapu vaka kuimanena Kilistu, Njambi
alina kumilania kuhitila muli yetu. Tumilambelela hali
Kilistu, likonekeleni kuli Njambi.
21 Kaha omuo yetu, Njambi uamupuisile muka vupi uje
katantekeyele vupi, linga kuhitila muli ikeye ngeci tupue
vaka vusunga kuli Njambi.

6

1 Hakupua vaka kupangela hamo na Njambi, tumilam-
belela nguetu keti mutambule kavumbi ka Njambi nakuke-
cela linga kaye mungoco.
2 Omuo Njambi nahandeka nguendi,
“Omuo ntsimbu yacili yahetele
njamivuililile,
kaha njamikuasele ha litangua lia kuovoka.”
Taleni, honi ntsimbu yacili ino, taleni, honi litangua lia
kuovoka lino.
3 Kaha tuli na kueseka linga keti tuhake citsuntsuiso mu
ngila ya muntu uoshe, linga keti vakauane mulonga na
vipangi vietu.
4 Vuno honi hakupua vangamba va Njambi tulihana yetu
vavenia mu vioshe kuhitila mu lukakateya luakama, na mu
tuyando, na mu lamba, na mu vitanga,
5 na mu vipumpu, na mu tumenga, na mu kulua, na mu
kuhundangana, na mu cilavu lavu, na mu njala,
6 na mu kulela, na mu mana, na mu kusimpa, na mu ngozi,
na mu Cimbembesi Uakulela, na mu cizango ca vusunga,
7 na mu kuhandeka ca vusunga, na mu nzili ya Njambi, na
mu vitua via vusunga via ku livoko lia cilio na lia cimoshue.
8 Mu kasingimiko na mukuhona kasingimiko, muku-
tushaula na muku tushangazala. Vali nakutuambata ngue
tuvaka makuli vuno honi tuvaka vusunga,
9 ngue vaje kuvatutantekeya, vuno honi vatutantekeya,
ngue vaje vanatsi, kaha taleni tuyoya ngue vaje vali
hakashitiko, vuno honi kanda vavatsihe,
10 ngue vaje vali mu vusiua, vuno honi ntsimbu yoshe
tujolela, ngue vihutu, vuno honi tukapuisa vantu vavengi
kupua vaka kufuka, ngue vaje kuvesi nacimo, vuno honi tuli
navioshe.

11 Tunahandeka mua vusunga kuli yeni vaka Kolinte,
tunashokolola mitima yetu kuli yeni.
12 Kutuesi nakuvindika cizango cetu kuli yeni, vuno honi
yeni muli nakuvindika cizango ceni kuli yetu.
13 Kaha omuo yeci, njihandeka kuli yeni ngue vana vange,
shokololeni mitima yeni neni naua.

Cinangula ca ha Kushongangeya ca vaka kuhona Kutsiliela

14 Keti mupangele hamo na vaje vaka kuhona kutsiliela.
Omuo nkuma vusamba muka vuliho hali vaka vusunga na
vaje vaka kuhona kutsiliela? Cipue nkuma vumo muka vuli
ha ceke na milima?
15 Nkuma vumo muka vuliho hali Kilistu na Satana? Cipue
nkuma kulifua muka ciliho hali vaka kutsiliela na vaka
kuhona kutsiliela?
16 Nkuma Njivo ya Njambi ili na litavasano muka na
tumponia? Omuo yetu tunapu Njivo ya Njambi, Njambi ua
kuyoya, ngue muje muahandekele Njambi nguendi,
“Njikakala muli vakevo
nakuenda hakati kavo,
kaha njikapua Njambi yavo,
kaha navo vakapua vantu vange.”
17 Nankuma, Muene nahandeka nguendi,
“Humeni muli vakevo,
kaha litepeni navo.
Kaha keti mukuate via mazilo,
ambahoni njikamitambula.
18 Kaha Muene Uanzili yoshe nahandeka nguendi,
Njikapua nji Ishueni,
kaha mukapua vana vange va vamala na va vampuevo.”

7

1 Nankuma vamuanetu, omuo tuli na vikulaheso evi
tuyeni tulilelese yetu vavenia ku vioshe vije vijualesa muvila
na Cimbembesi. Kaha tuyeni tulilelese mua vusunga omuo
yakuivuila Njambi liova.

Nzolela ya Paulu

2 Tushokolueleni mitima yeni, naumo uahi utunapihisila,
kaha naumo uahi utunazimbalesa lutsiluelo luendi kaha
naumo uahi utunakuisa.
3 Kunjesi nakuhandeka evi mu kumisompa, ngue muje
munjahandekele hakulivanga nguange muli mu mitima
yetu, tukatsa hamo na kuyoya hamo.
4 Njili na lutsiluelo luakama muli yeni, njili nakulihalesa
cikuma muli yeni, kaha njashulu na kusimpa na mu tuyando
tuetu tuoshe njili na nzolela yakama.

5 Omuo cipuevene tuezile mu Masendoniya mivila yetu
kuyahuimine vuno honi ntsimbu yoshe tuakele mulamba
kulua na veka kaha naliova muli yetu.
6 Vuno honi Njambi uje muka kusimpisa vaje vanazeye,
uatusimpisile mukuija ca Tito,
7 kaha keti lika hakuija cendi lika vuno honi naua
nakusimpa cije civamusimpisile muli yeni ngue muje mu-
atulekele cishota mitima ceni, nakulila ceni, na cizango ceni
cakama cikuma hali yange linga nzolela yange ipue yakama
cikuma.
8 Omuo cipuevene njamivuisile vusiua na mukanda
uange, kunjalipayele (cipuevene nguavo njalipayele),
omuo njamuene ngeci uje mukanda uamiuvuisile vusiua
cipuevene capuile mukatsimbu lika.
9 Ngue muje mucinafu njivuahelela, keti ngue nguavo
omuo muakele na vusiua vuno honi omuo vusiua vueni
vuapuile vua kutenguluka ku vupi vueni omuo muovuile
vusiua vua vunjambi, kaha kumuayandele muangoco homo
yetu.
10 Omuo vusiua vua vunjambi vukanehe kutenguluka cije
cituala kukuovoka kaha kucekuneha kulipaya, vuno honi
vusiua vua mavu vukanehe kutsa.
11 Omuo taleni vusunga vua vusiua vua vunjambi
vuje vivunaneha muli yeni, cilivene muje muvunamuesa
vusunga vueni, taleni vutenu vuje vuasholokele, kuli
komokela eci, cishota mutima eci, na cizango cakama eci,
na kashitiko kakama aka. Mu vintsimbu vioshe mualimuesa
yeni vavenia ngeci kumuesi na mulonga mu cuma eci.

12 Nankuma cipue vene njamisonekelele mukanda, ku-
uapuile ya mulonga ua umo uje ualingile vupi cipue ha
mulonga ua umo uje uayandele omuo ya vupi, vuno honi
linga cizango ceni cakama hali yetu linga cisholoke kuli yeni
ku mesho a Njambi.
13 Nankuma vatuzembeleka.

Kaha mukutuzembeleka cetu tuavuahelele cikuma omuo
ya nzolela ya Tito, omuo mana endi anahuimi omuo yeni.
14 Njalihalesele kuli ikeye omuo yeni, kunjevuile shuamua
vuno honi omuo ngue muje vene vioshe vije vituahandekele
kuli yeni viapuile via vusunga, nankuma kulihalesa cetu kuli
Tito capuile ca vusunga.
15 Kaha cizango cendi hali yeni capua cakama cikuma
omuo nga anuka kuononoka ceni voshe, na liova nakujaja
cije cimuamutambuile naco.
16 Njivuahelela omuo njili na lutsililelo lua kusimpa muli
yeni.

8

Kuhana ca Vaka Yesu

1 Vamuanetu tutonda linga mutantekeye, ha kavumbi
ka Njambi kaje kavanamuesa mu vikungulukilo via
Masendoniya,
2 omuo cipuevene vakele muvieseko viakama, vuno honi
nzolela yavo yapuile yakama ngeci vakele nakuhana na
mutima umo oku cipuevene vapuile vihutu cikuma.
3 Omuo vakele nakuhana muvaselelemo muoshe, ngue
muje munjicambuluilamo, vakele nakuhana kupulakana
muvije vivakele navio. Kuya ku cizango cavo,
4 vakele nakutulambelela linga tulipandakane mukulinga
cipangi eci cakukuasa vantu vakulela va Njambi.
5 Omu keti mukemo mutuayongoluelemo, vuno honi
hakulivanga valihanene vakevo vavenia kuli Muene nakuli
yetu ku cizango ca Njambi.
6 Nankuma tuananguile Tito omuo ikeye hakupua uje
uaputukile laja, napande kumanusula naua na hhakati keni
cipangi eci ca kavumbi.
7 Honi ngue muje mu mulinakutualelelaho kukala muacili
mu lutsililelo, na mukuhandeka, namu mana, na muvusunga
vuoshe, na mucizango ceni hali yetu, taleni tutonda naua
nguetu mutualeleleho kulinga muacili namu cipangi eci ca
kavumbi naua.
8 Njilinakuhandeka eci keti ngue cishika, vuno honi
kushulisisa kukolesa ca vakueni ngeci na cizango ceni naua
capua ca vusunga.
9 Omuo muatantekeya kavumbi ka Muene Yesu Kilistu,
ngeci cipuevene ikeye uapuile muka kufuka, vuno honi
omuo yeni uapuile cihutu, ngeci omuo ya kuhutua cendi
linga mupue vaka kufuka.
10 Kaha mu cuma eci njihana visinganieka viange, cacili
kuli yeni hano vene kumanusula vije vimuaputukile muaka
uali, vije keti lika vimualingile vuno honi muavilingile omuo
muatondele kuvilinga,
11 linga kulivuahesela ceni mukucishunguiya hamo
vacipuisa mumo nakucimanesa ceni na vije muli navio.
12 Omuo nga kulivuahesela kucili, kaha vanacitambula
kuya ku vije muntu ali navio, keti ngue kuya ku vije muntu
kesi navio.
13 Kunjesi nakulumbununa nguange vakueni vavehuise
kaha yeni mukale na citeli,
14 vuno honi yeni omuo muli na viavingi ha ntsimbu
ino, cinapu cacili ngeci munapande kukuasa vaje vanajena.
Ambahoni, omo neni naua mukajena kaha vakevo vali na

viavingi, kaha navo naua vakamikuasa. Mu ngila eyi vene muva voshe vanamipuisa hamo.

15 Ngue muje muvanacisoneka nguavo, "Uje uakunguluile viavingi kesi na cimo cahi, kaha uje uakunguluile viavindende kajenene."

Tito na Vakuavo

16 Vuno honi kutsantsela cikale kuli Njambi uje akahaka kushungozola cakama cakulifua hali yeni mu mutima ua Tito.

17 Omuo ikeye katambuile lika kulomba cetu, vuno honi uakolesele mukumikuasa mu cizango cendi vavenia ngeci akeja kuli yeni.

18 Tulinakutuma hamo nendi muanetu uje uakutsimana hhakati ka vikungulukilo vioshe omuo ya kuambulula cendi ca muzimbu uacili.

19 Kaha keti evi lika, vuno honi vanamuhangula ku vaka vikungulukilo linga ende netu mu vipangi evi via kavumbi vije vituli nakulinga, omuo ya vumpau vua Muene nakumuesa vucili vuetu.

20 Tulinakulinga muacili linga keti kukakale umo akatupaye ha vuana ovu vuacili vuje vutuli nakulinga.

21 Omuo tutonda kulinga lika viakasingimiko, keti lika ku mesho a Muene vuno honi naua naku mesho a vantu.

22 Kaha tulinakutuma vakevo na muanetu uje ituneseka lualuingi kaha tunamuuana kupua ualukakateya mu viuma vioshe, vuno honi uapua uakuluangua cikuma kupulakana laja omuo ya kutsiliela cendi cakama muli yeni.

23 Kaha hali Tito ni, napu mukuasi na mukuetu mutukapangela mu vipangi vieni, kaha hali vamuanetu ni, vanapu tunganda va vikungulukilo, vumpau vua Kilistu.

24 Nankuma mueseni ava vantu vukaleho vua cizango ceni na vika vije yetu tukalihalesela muli yeni, linga vikungulukilo vavimone.

9

Kukuasa Vaka Kutsiliela Vakujena

1 Honi kucesi na seho naua yange kumisonekela ha vukuasi vua vantu vakulela va Njambi.

2 Omuo njatantekeya ngeci muakala na cizango cakukuasa, cije cinjikalihalesela omuo yeni kuli vantu vamu Masendoniya, njikahandeka nguange vaka Akaya vanalivuahesela vualumo hume muakauali kukuasa, kaha cizango ceni cinatakamesa vavengi vavo.

3 Vuno honi njilina kutuma vamuanetu linga kulihalesa cetu hali yeni ha cuma eci keti ciye muangoco,

linga mulivuahesele vualumo, ngue muje munjahandekele nguange mulinge.
4 Keti ngoconi, hamo nga vaka Masendoniya vamo veja nange kaha nakuuana nguavo yeni kumualivuaheselele vualumo, kaha tukevua shuama, nacimo cahi vakahandeka hali yeni omuo vamitsiliela laja.
5 Nankuma, njacisinganiekele ngeci cinapande kutuma vamuanetu linga valivange kuija kuli yeni kanda yange, linga mulivuahesela vualumo vuana vuje vumuakulahesele, linga cimuese ngeci mulinakuhana omuo mutonda kucilinga keti ngue valinakumisindiya.

6 Anukeni eci ngeci uoshe uje akuna via vindende hakatia naua via vindende, kaha uoshe uje akuna viavingi hakatia naua viavingi.
7 Umo na umo ueni napande kuhana vije vianasinganieka mu mutima uendi ku vihana, keti oku ulinienga, cipue ngue vanakusindiya, omuo Njambi uazanga uje muka kuhana na mutima umo.
8 Kaha Njambi asa kukuhana cikuisulo coshe mu vuingi, linga ntsimbu yoshe ukale na viavingi kaha naua uase kukala na viavingi muvuingi, viakulikuasesa ku vipangi viacili.
9 Ngue muvana cisoneka nguavo,

“Akahana voshe vaje vanajena,
vusunga vuendi vuapua vua yaye.”

10 Kaha uje muka kuhana mbuto kuli muka kuli mukakukuna na mbolo kupua cakulia, akamihana na kuvuezelela viuma vieni nakuvuezelela kutia ca vusunga.
11 Mukafuka mu vingila vioshe linga mukale na ngozi yakuhana cikuma vintsimbu vioshe, kaha kuhitila muli yetu ngozi yeni ikapua citsantsela kuli Njambi.
12 Omuo cipangi eci cimuli nakupanga keti lika cakukuasa vantu vakulela va Njambi vaje vaka kujena vuno honi naua cinapu kuneha kushula mu vitsantsela viavingi kuli Njambi.
13 Omuo ya cipangi cije yeni munamuesa yeni vavenia, vavengi vakalemesa Njambi ha kuononoka cije cinalipandakana nakuambulula ceni ca muzimbu uacili ua Kilistu, kaha omuo ya ngozi yeni mukulipangela navo na veka voshe.
14 Kaha mu malombe avo hali yeni, mitima yavo ikashota kuli yeni omuo ya kavumbi kakama kaje kanamihana Njambi.
15 Vitsantsela vikale kuli Njambi omuo ya vuana vuendi vuje kutuasa kulumbununa!

10

Paulu Aluila Vipangi viendi

1 Yange Paulu, njimilambelela nakulikehesa na kulionuenesa ca Kilistu, yange uje uakulikehesa omo njilineni, vuno honi njiuakukaluua kuli yeni nga kunjesi hamo neni.

2 Njimilambelela ngeci omo njija hamo kunjikamuesa kukaluua ngue munjitondelamo ku vantu vamo vaje vasinganieka nguavo tuayoya mu futisi ya mavu.

3 Omuo cipue vene tuayoya ha mavu, vuno honi yetu kutuekulua nzita ngue muje muvakalingilamo vaka mavu,

4 omuo vitua vije vitukalu navio keti via hano ha mavu vuno honi vikevo vili na nzili ya Njambi ije yasa kunongesa vimbonge.

5 Tukanongesa vimpata na cakutanganesa coshe cije cakulihalesa cije ciluisa mana a Njambi, kaha tukalingi viyongola vioshe kupua vunzinda linga vionononoke Kilistu.

6 Kaha tukalivuahesela vualumo kuhana kashitiko ku vilinga vioshe vije viakuhona kuononoka, omo nga yeni munapuisamo kuononoka ceni.

7 Yeni mukamono lika muje viuma muvisholokelamo hambanza. Nga kuli vamo vakalitanda nguavo vapua vantu va Kilistu, kaha vanapande kusinganieka ngeci netu naua tuapua tuva Kilistu.

8 Omuo cipue vene nga njilihalesa cikuma ha nzili yakama ije Muene uahanene mukumitunga yeni kaha keti mukuminongesa, kunjika ivuila shuama.

9 Kunjitondo cimuese ngeci njilinakumiteuesa na mikanda yange.

10 Omuo vamo vahandeka nguavo, “Mikanda yendi yapua yakulema nakukola, vuno honi muvila uendi uapua uakuzeya, kaha navihandeka viendi viapua viakuhona seho.”

11 Vantu ava vanapande kutantekeya ngeci vije vitukahandeka mu mikanda omo tuvahiko, vikevio tukalingi omo kutuli.

12 Kutuekutonda kulijundula cipue kuliesekesa yetu vavenia navamo vaje vakalijundula vakevo vavenia. Vuno honi omuo nga valieseka vakevo vavenia ku umo na mukuavo, kaha kuvekuivuisisa.

13 Vuno honi kutukalihalesa mukupulakana, vuno honi kulihalesa cetu cikapuamo kuya muje Njambi natuhanenamo, eci cipandakana vene na vipangi vije vitunalingi kuli yeni.

14 Omuo kutuesi na kutualelelaho kulihalesa cetu ngue yetu kutuezile kuli yeni yetu tuapuile vakulivanga kuhuma kulahako kuija kuli yeni, na muzimbu ua cili ua Kilistu.

15 Kutukalihalesa kupulakana seteko yetu mu vipangi
vije vivanalingi vakuetu veka, vuno honi kutsiliela cetu
cinapu ngeci lutsililelo lueni linga lulivuezelele, vipangi vietu
hhakati keni linga vilivuezelele,
16 linga tuase kuambulula muzimbu uacili keti kuli yeni
lika vuno honi na mu vimbonge vieka, kuakuhona kuli-
halesa ha vipangi vije vivanalingi laja vakuetu.
17 Vuno honi ngue muje muvihandeka visoneka kuavio,
“Eceleni uoshe uje alihalesa, alihalesele hali Muene.”
18 Omuo keti muntu uje alijundula ikeye vavenia ikeye uje
ivakatambula, vuno honi muntu uje Muene akajundula.

11

Paulu na Tunganda Vamakuli

1 Njishunguiya ngue munjitavesako kavundende kulinga
vulema vuange. Njitaveseni.
2 Njilinakumiuvuila cipululu ca vunjambi, omuo njamiku-
lahesa yeni kuli Kilistu mukumihana ngue shombolua ua
vusunga kuli yaliendi umo lika.
3 Vuno honi njili nakuteua ngeci ngue muje linoka
uakuisile Eva na kuzangama cendi ca makuli, kaha visin-
ganieka vieni vikamituala kulahako nakuhona kuononoka
Kilistu na vucili na kusungama.
4 Omuo nga muntu umo eja nakuambulula Yesu ueka
kupulakana uje ituambuluile yetu, cipue nga mutambula
cimbembesi ueka kupulakana uje imuatambuile, indi cipue
nga mutambula muzimbu uacili ueka uakuliseza na uje
umuatambuile, kaha mulihana kuli vikevio mukushula.
5 Njisinganieka ngeci kunjapuile njiuamundende kuli ava
vavahandeka nguavo tunganda vakama cikuma.
6 Cipue vene nga keti njiuakulilongesa mukuhandeka
muacili, vuno honi njili na mana mu vingila vioshe tunalum-
bununa evi muacili kuli yeni mu viuma vioshe.
7 Nkuma njalingile vupi mukulikehesa yange vavenia
ngeci yeni vamijundule, muje munjambuluile muzimbu
uacili ua Njambi cakuhona ndando kuli yeni ndi?
8 Njevililile vikungulukilo vieka hakutambula vukuasi kuli
vakevo omuo yakumikuasa yeni.
9 Kaha omuo njakele neni nakutonda vimo, kunjahanene
citeli kuli muntu uoshe omuo vukuasi vuange vuakele
nakuhuma kuli muanetu uje uahumine ku Masendoniya.
Nankuma njalikelele, kaha njikalikela naua kupua citeli kuli
yeni mu vingila vioshe.

10 Kaha ngue ha vusunga vua Kilistu uje ali hali yange,
eci kulihalesa cange kuvakaciholuesa kuluu mu vihela via
Akaya.
11 Nkuma vika honi njihandekela eci? Omuo yange
kunjamizangele ndi? Njambi atantekeya ngeci njamizanga!
12 Kaha vije vinjikalingi njikavitualelelaho kuvilinga, linga
njikahonouese vihandeka via vaje vakahandeka nguavo
kuvipangi viavo viakulihalesa vakapanga hamo netu ngue
muje mutukalingi.
13 Omuo vantu ava vapua tunganda va makuli, vaka ku-
panga va makuli vakalipuisa vakevo vavenia ngue tunganda
va Kilistu.
14 Kutukomoka, ngeci cilivene cipue Satana ualipuisile
ikeye vavenia ngue kangelo ua ceke.
15 Nankuma kucasa kupua ca kukomouesa nga vangamba
vendi na vakevo naua valipuisa vakevo vavenia ngue
vangamba va vusunga, mamanusuilo avo akalifua na
vilinga viavo.

Tuyando tua Paulu ha kupua kanganda

16 Njihilukilaho naua nguange, eceleni muntu uoshe keti
a singanieke nguendi njicilema, vuno honi cipuevene nga
mucisinganieka, kaha njitambuleni ngue vene cilema ngeci
nange naua linga njikalihaleseko muvundende.
17 (Vinjili nakuhandeka kunjesi nakuhandeka na nzili
yakama ya Muene vuno honi ngue cilema mukulihalesa eci
ca kusimpa,
18 nankuma omuo vavengi vakalihalesa na viuma via
mavu, nange naua njikalihalesa)
19 Omuo yeni muka litavasana muacili na vilema, hakupua
yeni vavenia vakuzangama.
20 Omuo yeni mukacitava cipue vene nga muntu amilinga
vundungo, cipue amikuisa, cipue amizangamena, cipue uje
amikehesa, cipue uje amipupa mbanda ku cihanga.
21 Na shuama yange, njihandeka nguange tuazeyele
cikuma ha lievi!
Vuno honi vioshe vije muntu atonda linga alihalesele,
njilinakuhandeka ngue cilema, nange naua njinapande kuli-
haleselaco.
22 Nkuma vanapu Vahevelu ndi? Kaha nange vene nji
Kahevelu. Nkuma vanapu Vaisaleli ndi? Kaha nange vene
nji Kaisaleli, nkuma vapua vatekuilila va Avilahama ndi?
Kaha nange vene njimutekuilila ua Avilahama.
23 Nkuma vapua va ngamba va Kilistu ndi? Kaha yange
njapua njiuakama kuvapulakana, njilinakuhandeka ngue
muntu uakuzaluka, njinapanga cikuma na kuhundangana,

njinakala mu kamenga vintsimbu via vingi na kunjipupa lua luingi nakutonda kunjitsiha lua luingi.

24 Ha vintsimbu vitanu vanjipupile makote makumi auana kuhumisako likote limo kuli vakuluntu va Vayunda.

25 Ha vintsimbu vitatu vanjipupile na vivanzi, kaha lumo vanjashele mavue. Kaha ha vintsimbu vitatu omo njendele mu vuato, vuje vuato vunjendelelemo vavupihisile, ha vutsiki na mutania njakele mu mema a kalunga.

26 Ha mangenzi a mengi, njakele mu vukalu vua vindonga, njakele muvukalu ku mihuza, njakele mu vukalu ku vantu vange vavenia, njakele mu vukalu kuli vaje keti Vayunda, njakele mu vukalu mu nganda, njakele mu vukalu mu mpambo, njakele mu vukalu ku mema a kalunga, njakele mu vukalu kuli vaka kutsiliela va makuli.

27 Njahundanganene na kupanga cikuma, kunjakele na kukosa ku vintsimbu viavingi, njakele mu njala na mpuila, vintsimbu via vingi cakuhona via kulia, njakele mulisika nakuhona vizalo.

28 Kaha ku vikuavo viekani, kuli vukalu vua ha litangua na litangua hali yange vuakushoshomua vikungulukilo vioshe.

29 Iya nazeye, nkuma yange kunjazeyele ndi? Iya ivauisilile mu vupi, nkuma yange kunjanienguele indi?

30 Kaha nga njilihalesa njikalihalesa ha viuma vije vimuesa kuzeya cange.

31 Njambi na Tate ya Muene Yesu, uje ikeye uakukuisula vintsimbu vioshe natantekeya nguendi kunjekukuisa.

32 Ku Ndamasika nguvulu uje uakele muintsi lia Muene Aletasa uaniungile nganda ya Ndamasiku linga vanjikute.

33 Vuno honi vanjisosele mu mutonga kuhitila mu njanena mu civumbe, kaha njovokele ku mavoko endi.

12

Vimona na Visolola via Paulu

1 Njapande kulihalesa cipue vene nacimo cahi cinjasa kuuanaho, vuno honi njitualelelaho na vimona na visolola via Muene.

2 Njatantekeya yala umo muli Kilistu uje ha miaka makumi auana laja vamutuatele ku lilu lia mucitatu, yanini honi indi capuile ku muvila indi keti ku muvila kunjitantekeya, Njambi lika ikeye atantekeya.

3 Kaha njatantekeya ngeci yala ou vamutualele mu lihia lia Njambi yanini honi indi mu muvila cipue keti mu muvila kunjitantekeya, Njambi lika ikeye atantekeya.

4 Kaha njovuile viuma vije kuvasa kuviambulula, vije muntu kasa kuhandeka.

5 Hakuimanenako ou yala njilihalesa, vuno honi hakulimanena yange vavenia kunjikalihalesa, kuvanga lika via kuzeya cange.
6 Kaha cipue vene nga njitonda kulihalesa, kunjikapu njicilema, omuo njikahandeka vusunga. Vuno honi kunjitondo kucilinga, linga keti muntu umo asinganieke cikuma hali yange kupulakana vije viamona muli yange cipue vievua kuli yange.
7 Kaha hakulinga yange keti njilihalese cikuma na vuingi vua visolola, ngeci vanjihakele mbimbo mu muvila, linga kanganda ua satana anjipakese, ngeci keti njilihalese cikuma.
8 Njalambelele Muene ha vintsimbu vitatu hali eci, linga cinjiseze.
9 Vuno honi uahandekele kuli yange nguendi, “Kavumbi kange kanapu kakama hali yove, omuo nzili yange yapua ya vusunga mukuzeya.” Kaha njikavuahelela cikuma nakulihalesa ha kuzeya cange linga nzili ya Kilistu ihuimine hali yange.
10 Omuo ya Kilistu, njapuisamo na kuzeya, na vituka, na kuhundangana, na mapakeso na lamba, omuo nga njinazeye, ambahoni njikolesa.

Kushota Mutima ca Paulu hali vaka Kolinte
11 Njilinakulinga ngue njicilema, muanjisindiiye linga njifuemo, omuo yeni muanjitavesele. Omuo kunjapuile njiuamundende kuli vaje valitumbula vavenia nguavo tunganda vakama, cipue vene yange nji muntu lika.
12 Vimueso via kanganda ua vusunga va vilingile hhakati keni mukusimpa coshe, na vimueso na vikomoueso na vipangi via kuhiana
13 Nkuma vamikehesele vati hhakati ka vikungulukilo vieka, oku yange kunjapuile citeli kuli yeni? Njikonekeleni ku kupihisa eci!
14 Honi njali vuahesela vualumo mukumimeneka ha ntsimbu ya mucitatu. Kaha kunjikapu citeli, omuo kunjitondo vije vinapu vieni vuno honi yeni, omuo vana kuvapandele kuniunga visemi vavo, vuno honi visemi kuniunga vana vavo.
15 Njikavuahelela cikuma kuhana na kunjihana omuo ya miono yeni. Nga yange njimizanga cikuma, Kaha nkuma yange cinapande kunjizanga kavundende ndi?
16 Vuno honi taveni ngeci yange kunjapuile citeli kuli yeni, vuno honi mukahandeka ngueni njapuile muka kuzangama na kumikuisa na makuli.
17 Nkuma njamizangamenene kuhitila muli vaje njatumine kuli yeni ndi?

18 Njalambelele Tito linga eje kuli yeni kaha njamutumine
hamo na muanetu. Nkuma Tito uamizangamenene ndi?
Nkuma kutualingile vilinga via cimbembesi umo lika ndi?
Nkuma kutuendele mumolika ndi?
19 Nkuma vintsimbu vioshe muka singanieka ngueni
tukaliluila yetu vavenia kuli yeni ndi? Ku mesho a Njambi
kukeko kutuli nakuhandeka muli Kilistu, kaha vioshe evi
vinapu via kutunga ceni vamuanetu.
20 Omuo njiteua nguange omuo njikeja kaha njikamiuana
muje kunjatondele, kaha naua nange mukanjiuana muje
kumuatondele. Kaha kukakala kuli cokota, na lifuua, na
cipululu, na kuli zanga yeni vavenia, na kulishaula, na
kulifueya, na kulihalesa, katumamesi kakuhona kuilamo.
21 Njili na kuteua ngeci omuo njikeja naua Njambi yange
hamo akanjikehesa ku mesho eni, kaha hamo njikalila omuo
ya vantu vavengi vaje valingile vupi laja kaha kuvatengulukile ku kulijualesa, na kuvupangala na ku vilinga via kuteuesa
vije vivalingile.

13

Vishika viakumanusuila na Vihindu

1 Eyi inapu ntsimbu ya mucitatu ije njija kuli yeni. Mulonga uli uoshe uapande kukala na vakaleho vavali cipue
vatatu.
2 Njananguile vaje valingile vupi hakulivanga na vaje
vakuavo voshe, kaha njivanangula hano oku njiuahiko,
ngue muje munjalingile oku tele kunjili ha vungenzi vuange
vua mucivali, ngeci nga njija naua kaha kunjikavovola,
3 omuo mutonda cimueso ngeci Kilistu ali nakuhandeka
muli yange. Kapuile uakuzeya linga amihonoue, vuno honi
uapua uanzili muli yeni.
4 Omuo vamushukikile mukuzeya, vuno honi uayoya ha
nzili ya Njambi. Omuo tuapua vakuzeya muli ikeye, vuno
honi mu vusamba neni tukayoya hamo nendi ha nzili ya
Njambi.
5 Lihiluleni yeni vavenia, linga mumone indi hanga
muakakateya ku lutsililelo lueni. Liesekeni yeni vavenia.
Nkuma kumuatantekeyele ngueni Yesu Kilistu ali muli yeni
ndi? Kuvanga mulihilule keti ngoconi cilivene kaha munahonoua ceseko!
6 Njitsiliela nguange mukauana ngueni kutuahonouele.
7 Vuno honi tulomba kuli Njambi ngeci keti mulinge
viavipi, keti cisholoke ngue yetu tunasa eci ceseko, vuno
honi linga mulinge vije via kusungama, cipue vene oku
cimuesa ngeci tunahonoua.

8 Omuo kutuasa kulinga vioshe hakuluisa vusunga, vuno
honi vioshe lika omuo ya vusunga.
9 Omuo tunavuahelela ngeci yetu tunapu vakuzeya kaha
yeni muvakukolesa. Yetu tulinakulomba lika mutualeleleho
lutue.
10 Njilinakusoneka eci oku njesi hamo neni, linga ngeci
omo njija keti cikanjikaluuile mukupangesa nzili yakama ije
Muene nanjihana yakutunga kaha keti yakushandola.
11 Cakumanusuila, vamuanetu, saleniho. Kakateyeni
kulinga viuma via kulumbunuka, ivuilileni kukulambelela
cange, litavasaneni umo na mukuavo, yoyeni mu ciyulo.
Kaha Njambi ua cizango na ciyulo akakala neni.
12 Lihinduiseni umo na mukuavo na kulitsuemba ca
kulela.
13 Voshe vantu vakulela va Njambi vanatumu vihindu kuli
yeni.
14 Kavumbi ka Muene Yesu Kilistu na cizango ca Njambi
na kulitombola ca Cimbembesi Uakulela vikale neni voshe.

Mukanda ua Paulu kuli vaka NGALATA
Citsindikisi

1 Paulu kanganda uje keti uakuhuma ku vantu cipue
kuhitila mu muntu, vuno honi kuhitila muli Yesu Kilistu na
Njambi Tate, uje uamusanguile ku vatsi,
2 yange na vamuanetu voshe vaje vanjili navo, tuli naku-
tuma vihindu,
Ku vikungulukilo via mu Ngalatiya:
3 Kavumbi kakale neni na ciyulo vije vihuma kuli Njambi
Tate na Muene yetu Yesu Kilistu,
4 uje ualihanene ikeye vavenia ha vipi vietu mukutuhu-
misa ku vupi ovu vua vuavuno, kuya ku cizango ca Njambi
yetu Tatetu.
5 Kuli ikeye kukale vumpau ku miaka yoshe ya yaye!
Ameni.

Muzimbu Umo Uacili

6 Njalikomokela ngeci yeni voshe muahumu vuasi kuli
uje uamisanene mu kavumbi ka Kilistu nakutengulukila ku
muzimbu ueka.
7 Keti ngue nguavo kuli muzimbu ueka naua, vuno honi
kuli vamo vaje vali nakumitanganesa kaha vatonda kutan-
gula muzimbu ua Kilistu.
8 Vuno honi cipue vene nga yetu indi kangelo uakuhumin-
ina kuilu, uje akambulula muzimbu ueka uakuliseza na uje
utuambuluile yetu kuli yeni, kaha apue uakusinga.
9 Ngue muje mutunahandeka hakulivanga, nahano hanga
naua njicihandeka nguange, nga kukala umo akambulula
kuli yeni muzimbu ueka uakuliseza na uje umuatambuile,
kaha apue uakusinga.
10 Nkuma yange njilinakutonda ngeci vantu vanjishangale
indi Njambi? Indi nkuma njilinakueseka kuvuahelesa
vantu? Nga hanga njicili nakuvuahelesa vantu, ngue kun-
japuile nji ngamba ya Kilistu.

Muje Paulu uapuile Kanganda

11 Omuo njitonda linga mutantekeye vamuanetu, ngeci
muzimbu uje yange njambuluile kuuapuile muzimbu
uakuhuma ku muntu.
12 Omuo kunjautambuile kuli muntu, cipue kulilongesauo,
vuno honi uezile kuhitila mukusolola ca Yesu Kilistu.
13 Omuo munevu vuyoye vuange vualaja mu futisi ya
Vayunda, muje vati munjapakesele cikungulukilo ca Njambi
muakupihia nakutonda kucinongesa.

14 Kaha njahianene mu futisi ya Vayunda kupulakana
vavengi vaje mutunapuila hamo ku miaka hhakati ka vantu
vange, njalihanene cikuma ku vilika via vatatetu.
15 Vuno honi omo Njambi uje uanjihanguile laja te kanda
njisemuke, nakunjisana kuhitila mu kavumbi kendi,
16 uavuahelele cikuma hakusholola Munendi kuli yange
linga njikamuambulule hhakati ka vaje keti Vayunda, kun-
jaile kuli muntu umo mukunjinangula,
17 cipue kuya ku Yelusalema kuli vaje vapuile tunganda
yange te kanda, vuno honi njaile mu Alambiya kaha naua
njahilukile ku Ndamasiku.
18 Ambahoni munima ya miaka itatu njaile ku Yelusalema
mukumenekela Kayafase kaha njakele nendi kuje matangua
likumi na atanu.
19 Vuno honi kunjakamueneko tunganda veka naua ku-
vanga lika Tiango munaina ya Muene.
20 Muli evi njinasonekela yeni, vusunga vua Njambi kun-
jesi nakukuisa.
21 Ambahoni njaile ku mitambela ya ku Silia na Silisha.
22 Vuno honi hanga vene kuvanjitantekeyele ku vikungu-
lukilo via Kilistu via mu Yundeya,
23 vovuile lika nguavo, “Uje uatuyandesele vuno honi
alinakuambulula lutsilielo luje luatondele kunongesa.”
24 Kaha vahanene vumpau kuli Njambi omuo yange.

2

Paulu na Tunganda Vakuavo

1 Ambahoni munima ya miaka likumi na iuana njaile naua
ku Yelusalema na Mbanambase hamolika na Tito.
2 Njaile kuje omuo ya kusolola, kaha njaliuanene navo
vaje vantuama vuno honi capuile mu vushueke kaha njava-
hanene muzimbu uje unjikambulula hhakati ka vaje keti
Vayunda, njatondele kutantekeya muacili nguange kun-
jishatukila cipue njashatukilile viangoco.
3 Vuno honi Tito uje uakele nange kuvamusindiyiye linga
alovoke, cipue vene ikeye uapuile Kangelengu.
4 Vuno honi omuo ya vaka kutsiliela vamakuli vaje vezile
mu vushueke, vaje vezile mukuseveleka linga vakuende
vungungu ha kupatuka cetu kuje tulinaco muli Kilistu Yesu,
linga vatupuise vandungo.
5 Kutualihanene kuli vakevo cipue muka ntsimbu lika,
tualingile eci linga vusunga vua muzimbu vavutulikile yeni.
6 Vuno honi kuli vaje vavakele nakuhana kasingimiko
ngue cuma cije caseho, vuno honi muoshe muje muvafuile,
kuvalumbunukile ambe cimo kuli yange, Njambi kakele

na civembulu, vaje vanjihandeka nguange vantu vakulema kuvahakeleko cimo kuli yange.
7 Vuno honi mu ngila ikuavo naua omo vamuene nguavo njakakateya kuambulula muzimbu kuli vaje vakuhona kulovoka, ngue Petulu muje muakakateyele kuambulula muzimbu kuli vaje kulovoka,
8 omuo Njambi uje uakele nakupangesa Petulu ha vipangi via vaka kulovoka uapangesele nange naua kuli vaje keti Vayunda.
9 Omo vanongonuene kavumbi kaje kavanjihanene, kaha Tiango, na Kayafase, na Iuano vaje vavakele nakuhana kasingimiko ngue vantuama, havanene yange na Mbanambase livoko lia cilio mukupangela hamo, linga tuye kuli vaje keti Vayunda kaha vakevo kuli vaje vakulovoka.
10 Voshe valombe yetu linga tuanuke tuhutu, eci cikeco cuma cije cinjikatondo kulinga.

Paulu Atenukila Petulu ku Antioke
11 Vuno honi omo Kayafase uezile ku Antioke njamusembuluile ku mesho endi omuo ikeye uapihisile.
12 Omuo tele kanda vamala vamo veje kuli Tiango, ikeye ualile na vaje keti Vayunda, Vuno honi omo vezile uavashondolokele nakulihumisako ikeye vavenia mukuteua kulovoka.
13 Kaha ikeye na vakuavo voshe Vayunda vaputukile kulinga civembulu linga vene cipue Mbanambase na ikeye vamutanguile ku civembulu cavo.
14 Vuno honi omo njamuene nguange kuvesi nakulinga viakusungama ha vusunga vua muzimbu, kaha njahandekele na Kayafase ku mesho avo voshe nguange, “Nga yove, cili uje Kayunda uyoya ngue uje keti Kayunda vuno honi keti ngue Kayunda, kaha uasa vati kulinga vaje keti Vayunda linga vayoye ngue Vayunda?”

Vayunda na vaje Keti Vayunda Vanovoka ha Lutsililelo
15 Yetu vavenia vaje Vayunda ku cisemua kaha keti vaje keti Vayunda vaka vipi,
16 tutantekeya nguetu muntu kasa kupua uakusungama ha vipangi lika via lishiko vuno honi kuhitila mu lutsililelo muli Kilistu Yesu, cipue yetu tunatsiliela muli Kilistu Yesu linga tupue vakusungama ha lutsililelo muli Kilistu, keti ku vipangi via lishiko omuo ha vipangi lika via lishiko naumo uahi akapuilaho uakusungama.
17 Vuno honi nga mukusetela kuetu linga tupue va vusunga muli Kilistu, kaha yetu vavenia tualiuanene kupua vaka vipi, kaha nkuma Kilistu ikeye liavenia vupi ndi? Cilivene kuahi!

18 Vuno honi nga naua njitunga viuma vije vinjalundumuine, kaha njalimono yange vavenia nguange muka kupihisa.
19 Omuo yange kuhitila mu lishiko njatsile ku lishiko, linga njikayoye kuli Njambi.
20 Vanjishukikile hamo na Kilistu, kaha keti yange naua uje ayoya vuno honi Kilistu ikeye uje ayoya muli yange, kaha na muono uje honi njiyoya mu ntsitu njiyoyela ha lutsililelo muli Muna Njambi, uje uanjizangele nakulihana ikeye vavenia hali yange.
21 Kunjasa kuteua kavumbi ka Njambi, omuo nga vusunga vavuuana kuhitila mu lishiko, kaha Kilistu viahi viatsililile.

3

Lishiko cipue Lutsililelo

1 Eni vilema vaka Ngalatiya! Iya namilouo, ku mesho aveya Yesu Kilistu vamuhanene ku vivunga nakumushukika?
2 Maneni njimihule eci lika: Nkuma yeni muatambuile Cimbembesi ha vipangi via lishiko indi vukuvuilila na lutsililelo?
3 Muvilema vati yeni? Hakuputuka na Cimbembesi, nkuma mumanusula honi na ntsitu ndi?
4 Nkuma muahitila vene mu viuma viavingi muangoco ndi? Cilivene nga vinayi muangoco.
5 Nkuma uje akamihana Cimbembesi nakupanga vikomoueso hhakati keni akavipanga na vipangi via lishiko indi ha kuvuilila na lutsililelo?
6 Mukemo vene Avilahama “uatsililelelele Njambi, kaha vamutandeleleko kupua uavusunga.”
7 Taleni omu mukemo mucinafu yeni vamala va lutsililelo vaje vakevo vana va Avilahama.
8 Kaha na visoneka hakumona vije vilikulutue ngeci Njambi akalinga vaje keti Vayunda kupua vaka vusunga ha lutsililelo, nakuambulula muzimbu mukulivanga kuli Avilahama nguendi, “Muli yove mafuti oshe akakuisuliua.”
9 Nankuma, vaje voshe vantu vali na lutsililelo vanakuisuliua hamo na Avilahama uje uakele na lutsililelo.
10 Omuo voshe vaje vajendamena ha vipangi via lishiko, vali muintsi lia cisingo, omuo vavisoneka nguavo, “Nasingiua uoshe uje akaniungu viuma vioshe vije vivasoneka mu livulu lia lishiko nakuvilinga.”
11 Honi calumbunuka muacili ngeci naumo uahi muntu ivapuisa uavusunga kuli Njambi ha lishiko, omuo “Uoshe uje alinga vusunga kuhitila mu lutsililelo akayoya.”

12 Vuno honi lishiko kuliakundamene ha lutsilielo, omuo
"Uoshe uje avilinga akayoya navio."
13 Kilistu uatukulile yetu ku cisingo ca lishiko hakupua
cisingo omuo yetu omuo vacisoneka nguavo, "Nasingiua uje
alishukika ha muti,"
14 linga muli Kilistu Yesu ngeci vije vikuisulo via Avila-
hama vije kuli vaje keti Vayunda, kaha linga tutambule
cikulaheso ca Cimbembesi kuhitila mu lutsilielo.

Lishiko na Cikulaheso

15 Vavusamba vange njihana cimueso ca litangua lioshe
mu muono uetu, naumo uahi asa kuhumisa ku litavasano
lia muntu cipue kuvuezelelako, hanima ya kulikuta.
16 Honi vikulaheso vivapangelele Avilahama na mutekuluila uendi. Visoneka kuvihandeka nguavio, "Nakuli vatekuluila," kulumbununa vavengi, vuno honi kulumbununa umo lika, "Nakuli mutekuluila uove," ikeye Kilistu.
17 Evi vikevio vinjili nakulumbununa: lishiko lije liezile ha
miaka vihita viuana na makumi atatu (430) yakunima, ku-
liayenguile litavasano lia laja lije Njambi ualingile, nakuhu-
misa cikulaheso cendi.
18 Omuo nga kusuana cakundama ha lishiko, kaha kucesi
naua ha cikulaheso, vuno honi Njambi uacihanene kuli
Avilahama ha cikulaheso.
19 Kaha omuo vikahoni lishiko? Valihakeleko omuo ya
vupi, kuvanga noho hakezila uje mutekuluila uje ivalingilile
cije cikulaheso. Lishiko valihanene kuhitila muli tungelo
nakulikundika kuli muka kuimanena mukati.
20 Honi muka kuimanena mukati emanena vavengi, vuno
honi Njambi uapua umo.

Vutumbe vua Lishiko

21 Nkuma lishiko lilinakuluisa vikulaheso via Njambi ndi?
Cilivene kuahi, omuo nga lishiko valihanene nguavo liy-
oyese, kaha cilivene vusunga ngue vuneja omuo ya lishiko.
22 Vuno honi visoneka vinahaka viuma vioshe ku vupi,
linga vioshe vije vivakulahesele ku lutsilielo muli Yesu
Kilistu vakavihane kuli vaje vatsiliela.
23 Honi tele kanda lutsilielo luije, vatukutile ku lishiko
nakutupuisa vinzinda noho vakasholola lutsilielo.
24 Kaha na lishiko tuakele nakuliendesa kuvanga noho
hezilile Kilistu, linga vatupuise vaka vusunga kuhitila mu
lutsilielo.
25 Vuno honi luje lutsilielo luneja, kaha honi kutuapuila
naua vinzinda va lishiko.
26 Omuo muli Kilistu Yesu muva voshe munapu vana va
Njambi kuhitila mu lutsilielo.

27 Omuo vuingi vueni vaje vavambuitikile muli Kilistu
munazala Kilistu.
28 Kukuesi honi Kayunda cipue Kangelengu, kukuesi
ndungo cipue uakupatuka, kukuesi yala cipue mpuevo,
omuo muva voshe munapu umo muli Kilistu Yesu.
29 Kaha nga munapu muva Kilistu, kaha muvatekuluila va
Avilahama, kaha muva kakusuana kuya ku cikulaheso.

4

1 Njilina kulumbununa nguange uje muka kusuana nga
acili kanike kaha akapua ngue ndungo cipue vene oku ikeye
vene vavenia vikumba.
2 Vuno honi akakala mu mavoko avakakumuniunga na
vaje vavanatsiliela kuvanga noho ha litangua lije liatum-
buile ishe.
3 Kaha netu vene omo tele tu vanike tuapuile tu vandungo
va vimbembesi vije vikendesa mavu.
4 Vuno honi omo ntsimbu yahetele, Njambi uatumine
Munendi uakusemuka ku mpuevo, uakusemukila mu
lishiko,
5 mukukula vaje vakele muintsi lia lishiko linga vatupuise
vana.
6 Kaha omuo munapu mu vana, Njambi natumu Cimbe-
mbesi ua Munendi mu mitima yetu, uje akalili nguendi,
“Amba! Tate!”
7 Nankuma, kuhitila muli Njambi kuuapuile naua ndungo
vuno honi muana, kaha nga unapu u muana kaha yove
muka kusuana.

Kulishoshomuena ca Paulu hali vaka Ngalatiya

8 Ku laja, omo tele kanda utantekeye Njambi, muakele mu
vundungo kuli vaje ku vuntu keti vanjambi.
9 Vuno honi omuo muatantekeya Njambi, cipue omuo honi
Njambi namitantekeya, nkuma vati naua muhilukila kuli
vije vimbembesi via kuzeya nangoco, vije mutonda naua
linga mupue vandungo vavio?
10 Yeni mukaniungu matangua, na vingonde, na vintsimbu
na miaka.
11 Njilina kulishoshomuena nguange hamo nzili yange hali
yeni inai muangoco.
12 Vamuanetu njilinakumilambelela linga mupue ngue
yange, omuo nange naua njinapu ngue yeni. Kumuan-
jilingile cipue vupi vumo.
13 Muatantekeya ngueni omuo yakuvavala mukemo njam-
buluile muzimbu kuli yeni ha kulivanga.
14 Kaha cipue vene cihindu cange capuile vieseko kuli
yeni, kumuanjiyenguile cipue kunjisembulula, vuno honi

muanjitambuile ngue kangelo ua Njambi, cipue ngue Kilistu Yesu.
15 Vikahoni vije muavuahelelele cikuma? Omuo njinapu
mukaleho nguange nga casiuile ngue muahumisile mesho
eni naku ahana kuli yange.
16 Nkuma honi njinapu citozi ceni omuo yakumileka
vusunga ndi?
17 Ovo vantu vamuesa cizango hali yeni vuno honi
kuakuhona seho, vatonda linga vamitepese kuli yetu linga
muzange vakevo.
18 Omuo ha mulonga uacili, cikapu cacili ntsimbu yoshe
kulizanga, kaha keti lika omo nga tulihamo.
19 Vana vange vacizango, vaje hanga naua njicili mu
mushongo uje ngue mpuevo atonda kusema kuvanga noho
muatambula Kilistu muli yeni.
20 Njitonda ngue njikale neni hano linga citengulule lizi
liange omuo njalishoshomuena hali yeni.

Cimueso ca Hangale na Sala

21 Njilekeni, yeni vaje vatonda kukala muintsi lia lishiko,
nkuma kumuekulivua lishiko ndi?
22 Omuo vanacisoneka nguavo Avilahama uakele na vana
vavali va vamala, umo uakuli mpuevo ua ndungo kaha
mukuavo uakuli mpuevo uakupatuka.
23 Vuno honi muana uje uakuli ndungo uasemukile kuya
ku vuntu, kaha muana uje uakuli uakupatuka uasemukile
kuya ku cikulaheso.
24 Honi eci cinapu ngue cisimo, ava vampuevo vanapu
matavasano avali. Limo lihuma ku Munkinda ua Sinai,
kusemena vana mu vundungo, ou ikeye Hangale.
25 Honi Hangale ikeye Munkinda ua Sinai mu Alambiya,
ikeye nemanena Yelusalema ije iliko, omuo ikeye ali mu
vundungo na vana vendi.
26 Vuno honi Yelusalema ije ili kuilu ikeyo yakupatuka,
kaha ikeye nanetu.
27 Omuo vanacisoneka nguavo,
“Vuaheleleni, yeni vantsimpi vaje kuvekusema!
Lileni nakutambeka na nzolela, yeni vaje kumuesi mu
mushongo uakusema!
Omuo vana va uje ivasezele vanapu vavengi
kupulakana vana vendi uje nashomboka.”
28 Honi yetu, vamuanetu, ngue Isake, yetu tu vana vaciku-
laheso.
29 Vuno honi ngue kuntsimbu ije uje muana uasemukile
kuya ku vuntu uapakesele uje uasemukile kuya ku cimbem-
besi, kaha omu mukemo mucilimo cipue hano.

30 Vuno honi visoneka nkuma vihandeka vika? Vihandeka
nguavio, “Sheka mpuevo ua ndungo na munendi, omuo
muana uje ua ndungo kasa kukasuana hamo na muana ua
uje mpuevo uakupatuka.”
31 Nankuma, vamuanetu, yetu keti tu vana va uje ndungo
vuno honi va uje mpuevo uakupatuka.

5

Niungeni Kupatuka Ceni

1 Omuo ya kupatuka mukemo Kilistu natupatula,
nankuma, imaneni ngoo kaha keti mulihane naua ku
mutiyo ua vundungo.
2 Honi yange Paulu, njihandeka kuli yeni nguange nga
mutambula kulovoka, kaha Kilistu kakakala na seho kuli
yeni.
3 Njihilukilaho naua kunangula ku yala uoshe uje akatam-
bula kulovoka nguange ikeye vanamukutu mukutulika
lishiko lioshe.
4 Vanamihumisa kuli Kilistu yeni voshe vaje vavapuisa va
vusunga ku lishiko, munahumu ku kavumbi.
5 Omuo kuhitila muli Cimbembesi ha lutsililelo, tulinaku-
vandamena kutsiliela ca vusunga.
6 Omuo muli Kilistu Yesu kukuesi kulovoka cipue kuhona
kulovoka cije cili naseho, vuno honi lutsililelo lupanga kuhi-
tila mu cizango.
7 Muakele nakulinga muacili, kaha iya honi uamivindikile
kuononoka vusunga?
8 Eci kusindiya kucahumine kuli uje uamisanene.
9 Kacimbaluila kakandende kakafutunuisa mukasha
uoshe.
10 Njatsiliela muli Muene nguange kumukatambula cuma
ceka kupulakana cange, kaha na uje uoshe alinakumiyan-
desa akauana cisompelo cendi.
11 Vuno honi nga yange vamuanetu, hanga njicilinakuam-
bulula kulovoka, nkuma vikahoni hanga vacinjipakesa? Ha
mulonga ou cije citsuntsuiso ca cilindakano vanacihumisa.
12 Njitonda linga vaje vantu vaje valinakumitanganesa
keti valengesele aha lika, veceleni vatualeleleho nakulipuisa
vayunuke.
13 Vamuanetu, omuo yeni vamisanene mukupatuka, kaha
honi keti mupangese kupatuka ceni cipue lisesa lia ku
muvila ueni ua ntsitu, vuno honi kuhitila mu cizango pueni
vangamba kuli umo na mukuavo.
14 Omuo lishiko lioshe vanalishulisisa mu lizi limo lika eli
ngualio, “Zanga mukueni ngue muua lizanga yove vavenia.”

15 Vuno honi nga mulishuma nakulivulumuna umo na
mukuavo kaha nangukeni linga keti mukalinongese umo na
mukuavo.

Cimbembesi na Cisemua ca Vuntu

16 Vuno honi njihandeka nguange endeni na Cimbembesi
kaha keti muvuahelese mashungu aku muvila ua ntsitu.
17 Omuo mashungu aku muvila ua ntsitu akaluisa Cimbembesi, kaha na mashungu a Cimbembesi akaluisa muvila
ua ntsitu, omuo evi kuvialitombuele, kaha vikamikingi ku
kulinga vije vimutonda kulinga.
18 Vuno honi nga Cimbembesi cimituamenena kaha kumuesi muintsi lia lishiko.
19 Honi vipangi via muvila ua ntsitu viapua viangoco:
vikevio viapua vupangala, kulijualesa, vilinga via kuteuesa,
20 kulemesa tumponia, vulozi, vutozi, vaka kulua, cipululu, vutenu, vaka kulizanga vavenia, vaka kulitepesa ku
vakuavo, vaka cimbembesi ca kuzanga viuano,
21 vaka lifuua, vaka kupenda, nakulinga viuma vieka
ngue evi. Njiminangula ngue muje naua munjaminanguile
hakulivanga, ngeci vaje voshe vakalingi viuma evi kuvakasuana vumuene vua Njambi.
22 Vuno honi vushuka vua Cimbembesi vuapua cizango,
nzolela, ciyulo, lukakateya, ngozi, vucili, kukonkama,
23 kulikehesa na kulihilula, kaha kukuesi lishiko liluisa
viuma evi.
24 Kaha vaje voshe vakundama kuli Kilistu Yesu
vanashukika muvila ua ntsitu na vilinga viauo na mashungu
auo.
25 Nga tuyoyela hali Cimbembesi, kaha tuyeni tuende naua
na Cimbembesi.
26 Kutuapandele kupua vaka kulihalesa cipue kuliputuka
umo na mukuavo, cipue kuvuila cipululu umo na mukuavo.

6

Liambateseni Viteli via Umo na Mukuavo

1 Vamuanetu, nga muntu umo vanamuuana na mulonga
uli uoshe, kaha yeni vaje vanakulahela munapande kumusungamesa mu cimbembesi ca kulikehesa. Kaha lihiluleni yeni vavenia kuteua mukakovele naua mu ceseko eci.
2 Liambateseni viteli via umo na mukuavo, kaha
mukulinga eci mukashulisisa lishiko lia Kilistu.
3 Omuo nga uoshe uje asinganieka nguendi napu uakama,
vuno honi keti mukemo muanapu, kaha ali nakulikuisa
ikeye vavevia.

4 Vuno honi muntu na muntu ahilule vipangi viendi
vavenia, kaha kuya ku vipangi viendi akasa kulihalesa ikeye
vavenia keti hali mukuavo.
5 Omuo muntu na muntu akaliambatela citeli cendi vave-
nia.
6 Muntu uoshe uje ivanalongesa lizi akalipangela viuma
vioshe viacili na uje namulongesavio.
7 Keti vamikuise, Njambi kuvekumushendumuna, omuo
vioshe vije viakuna muntu, vikevio naua viakateja.
8 Omuo uoshe uje akuva ku muvila uendi, kaha ku muvila
uendi naua kukeko kuakateja kunonga. Vuno honi uoshe uje
akuva ku Cimbembesi, kaha ku Cimbembesi naua kukeko
kuakateja muono ua yaye.
9 Keti tuhone mukulinga viuma viacili, omuo ntsimbu
ikeja ije tukateja muacili nga tutualelelaho nalukakateya.
10 Nankuma, omuo tucili nantsimbu, tuyeni tulinge vucili
ku vantu voshe, kaha cikuma kuma ku ntanga ije ya lut-
silielo.

Kunangula Cakumanusuila na Cihindu

11 Taleni kuhama ca visona vije njili nakumisonekela na
livoko liange.
12 Vaje vakatondo kuvuahelesa vantu ku ntsitu vakevo
vaje vakamisindiya linga mulovoke. Eci vakacilingila lika
linga vateue kuvapakesa omuo ya cilindakano ca Kilistu.
13 Omuo cipue vene vaje vanalovoka kuvekutulika lishiko,
vuno honi vakashunguiya yeni linga mulovoke ngeci vauane
vumpau mu muvila ueni.
14 Vuno honi yange kunjikalihalesa ha lievi, kuvanga lika
ha cilindakano ca Muene uetu Yesu Kilistu, uje muli ikeye
mavu vanaashukika kuli yange, nange ku mavu.
15 Omuo kukuesi na mulonga uahi cipue ualovoka cipue
kuualovokele, vuno honi cakama kupua uakutanga lualuha.
16 Ciyulo na cikeketima vikale kuli yeni voshe vaje venda
na lishiko eli, na kuli Isaleli ya Njambi.
17 Kuhuma hano, keti kukale muntu umo anjihane vukalu,
omuo njinambata vitamba via Yesu ha muvila uange.
18 Kavumbi ka Muene uetu Yesu Kilistu kakale na cimbe-
mbesi ceni, vamuanetu. Ameni.

Mukanda ua Paulu kuli vaka EFESO

Citsindikisi

Mukanda kuli vaka Efeso vausonekele ha ntsimbu imo na mukanda ua vaka Kolose ngue mu mukati ka 60-62 AD. Muka kusoneka na

Liambulula vavenia kupua Paulu (1:1). Vaka kulilongesa cikuma ha cuma cimo vanatava nguavo Paulu ikeye uasonekele Efeso cipue ngoco ou mukanda kuuesi na cihindu ca vavenia cije ciuaniua kuva ka Kolose. Muafua hacifua eci camoneka ngue vausonekele linga uzenguluke mu vikungulukilo vimo vili Munganda. Paulu atumbula naua nguendi uakele mu kamenga omo uasonekele mukanda (3:1, 4:1, 6:20). Paulu uahanene mukanda kuli Tatikikase kuya nauo ha vungenzi vuendi kukamona cikungulukilo caku Efeso (6:21-22).

Efeso yapuile Nganda yakama ya vaka Loma hhakati kavinganda via vindende ca muhela mu Asiya. Efeso ye vuikile cikuma muafua vatungile cihela cakama ca kulemesela Kamponia ua va Ngelengu ua mpuevo Atamisi (Vilinga 19:23-31). Cikungulukilo ca Efeso caputukile vuino ha kutualelelaho ca hilukilile munima (Kusolola 2:1-7.)

Paulu ali nakulumbununa ha mbazuvuila ya kulivanga ya mukanda ou omo muje Njambi ua hanguile vantu vendi na kuvasambuesa ku vupi vuavo kuhitila muli Yesu Kilistu. Ali nakusetekesa cikungulukilo ku muvila na njivo. Kilistu ikeye mutue ua muvila na cisimi cakama ca njivo. Mu mbazuvuila ya mucivali ya mukanda Paulu ahana mashiko muvanapande kuyoya muvu Yesu.

Kulumbununa viuma vili mu mukanda:

1.1-2 Paulu aliambulula vavenia na kumeneka va Efeso.
Kaha alumbununa vu sepa vua cikungulukilo na Kilistu (1:33; 21).
Kaha Paulu ali nakusoneka ha ngila vanapande kuyoyelamo vaka Yesu (4:16-20).
Hakumanusula Paulu ahandeka amo mezi akushoka (6:21-24).

Mitende kuhuminina kuli Paulu

1 Paulu, kanganda ua Kilistu Yesu ku cizango ca Njambi,
Kuli vantu va Njambi vakulela vaje naua vapua vakukonkama muli Kilistu Yesu.
2 Njambi tatetu na Muene Yesu Kilistu vamihane ngozi na ciyulo.

Vikuisulo muli Yesu Kilistu

3 Tulemeseni Njambi ikeye Njambi ya Muene yetu Yesu
Kilistu kaha ikeye naua ishe. Omuo mukulipandakana kuetu
na Kilistu natukuisula navikuisulo vioshe via Cimbembesi
mu vihela via muilu.
4 Tele kanda vapange mavu, Njambi uatuhanguile laja
tupue vendi muli Kilistu, tupue vakulela na kujeneka mu-
longa ku mesho endi.

Omuo cizango cendi,

5 Njambi uayonguelele kulutue ngeci kuhitila muli Yesu
Kilistu akatupuisa kupua vana vendi. Eci capuile caku-
mulema na vutumbe vuendi vavenia.
6 Nkuma tulemeseni Njambi ou natumuesa ngozi yendi
yakama cikuma muafua ya munendi yazema.
7 Mu maninga a Yesu Kilistu tunapatuka na kutusambesa
ku vupi vuetu, ovu vukevo vukama vua ngozi yendi yakama
cikuma-kuma.
8 Njambi natuhana ngozi museteko yakama! Mukuen-
delela na mana oshe na mukutantekeya kuoshe.
9 Njambi ualingile vije uatumbuile kulinga kulutue.
Uatusholuelele vutumbe vuendi vua vushueke vuasin-
ganiekele kumanesa kuhitila muli Kilistu.
10 Vutumbe ovu vuje Njambi aka vumanesa omo nga
ntsimbu ya cili inapuho, akakungulula vioshe via muilu nevi
via ha mavu muli Kilistu.
11 Vioshe viuma Njambi ualingile kuya navutumbe vuendi.
Njambi uatuhanguile kupua tuvantu vendi kuhitila muli
Yesu Kilistu. Ovu vukevuo vutumbe vuendi vua tumbile
hume ha katete.
12 Yetu vakulivanga tuakala na likulahelo muli Kilistu
tulemeseni vumpau vua Njambi.

13 Neni naua muapuile mu vantu va Njambi omo
muazivile lizi lia vusunga, vimpande viacili vije viamine-
helele kuovoka. Muakulahelele muli Kilistu, Kaha Njambi
namihaka cizivukiso cakupua muvendi hakumihana Cimbe-
mbesi cakulela uje uamikulahesele.
14 Cimbembesi cikeco cinatulingisa cili vene tukasuana
vije Njambi nakulahesa vantu vendi, kaha tunasimpi ngeci
Njambi a kapatula vantu vendi. Tulemeseni vumpau
vuendi!

Lilombelo lia Paulu

15 Muafua ya vioshe evi Njambi vianamilingila hume
njevuile kukutsiliela kueni muli Muene Yesu, na cizango ceni
kuli voshe vantu va Njambi,
16 kunjalikelele kutsatsela kuli Njambi omuo yeni.
Ntsimbu yoshe njikamilombelela.

17 Njili nakutualeleho kulomba kuli Njambi ya Muene uetu
Yesu Kilistu, ishe ya ku vumpau amihane Cimbembesi ca
mana na ca kusholola linga mutantekeye Njambi muacili.
18 Njili na kulomba kuli Njambi linga amihane ceke ca
kutantekeya likulahelo lije liva namisanena na vumpau
vuakama vua vufuko vuva kasuana vantu vendi.
19 Naua njikalombo nguange mutantekeye nzili yendi
yakama kuli yetu vaka kutsiliela. Ije nzili ipanga muli yetu
inapu ngue nzili yakama ije
20 uapangesele omo uasanguile Kilistu ku vatsi nakumu-
tumbika ku livoko liendi lia cilio mu lifuti lia muilu.
21 Kuje Kilistu ikeye muka kushika helu lia voshe vaka
kushika muilu, vaka mpoko yakama na vaka nzili na
vimiene voshe, ikeye ali na lizina lili helu lia mazina oshe
a mpoko ali hano vene na aje akejaho.
22 Njambi nahana nzili yoshe muli Kilistu nakumupuisa
mutue ua vioshe mu cikungulukilo.
23 Cikungulukilo cinapu muvila ua Kilistu, na cikungulu-
kilo cinashulu ikeye na ikeye nashulisisa vioshe.

2

Kuhuma ku kutsa kuya ku muono

1 Laja muapuile muvatsi ku Cimbembesi omuo ku
muononokele Njambi, nakulinga vupi.
2 Ha ntsimbu ije muakavangeyele vingila via vupi via
muno mu lifuti, muononokele suana ua muvukambuila
ikeye Cimbembesi ou ali na kutuamenena vantu vaje kuvesi
nakuononoka Njambi.
3 Mua vusunga vene tuva voshe tuafuile ngue vakevo
ha ntsimbu imo, kaha tuayoyele vene ngue kucisemua ca
mashungu etu a vuntu. Tualingile vije vuntu vuetu na visin-
ganieka via vuntu viakele nakutonda. Muafua kucisemua
cetu ca vuntu ngue vantu voshe, tuapandele kuyanda ku
vukalu vua Njambi.
4 Vuno honi Njambi uapua ua cikeketima cikuma, muafua
ha cizango cendi kuli yetu capua cakama cikuma.
5 Omo tuatsile ku vupi vuetu ku Cimbembesi, Njambi
uatunehele ku muono na Kilistu. Munovoka ha ngozi ya
Njambi.
6 Hakukala kuetu muli Kilistu Yesu, Njambi uatusanguile
mu Cimbembesi hamo nendi ngeci tukayule hamo nendi
muilu.
7 Ualingile evi kupua cimueso kuli voshe ha vintsimbu
vioshe na vije vikejako ha kumuesa vukama vua cikeketima
cendi cije kutuasa kuseteka na kavumbi kaje katumuesele
muli Kilistu Yesu.

8 Munovoka muafua ngozi ya Njambi kuhitila mulikulahelo. Eci keti ngue ha vilinga vieni kuahi, vuno honi cinapu vuana vua Njambi.
9 Njambi kamiovuele ha vilinga vieni. Muafua yaevi kukuesi visinganieka linga muntu umo alishashe.
10 Yetu tunapu vakutanga kuli Njambi, kaha hakukala kuetu muli Kilistu Yesu uatutangelele yetu kulinga vipangi viacili, vije uatu vuaheselelevio kulutue ngeci vene tuyoye mu cifua eci vene.

Vumo muli Yesu

11 Singaniekeni ha ntsimbu imo yeni keti mu Vayunda kucisemua, vaje vamisana nguavo "Vakakujeneka kulovoka" ngue ku futisi ya Vayunda, vaje valitumbula nguavo "vaka kulovoka" eci cikalingika kumivila ua muntu namavoko.
12 Ha ntsimbu ije muahangunukile kuli Kilistu. Muapuile muvangezi kumuakundamene ku vantu va Isaleli vaje Njambi uahanguile. Kumuakele na mutambela mu matavasano, aje emanene ha vikulaheso via Njambi kuli vantu vendi, kaha yeni muayoyele hano ha mavu kua kuhona likulahelo na kujeneka Njambi.
13 Muakele kulahako na Njambi ha ntsimbu imo. Vuno honi vanaminehe hayehi muli Kilistu kuhitila mu maninga endi.
14 Omo Kilistu natunehela ciyulo hakupua Vayunda na vaje keti Vayunda kupua umolika. Uahanene muvila uendi kupua cikombelo, ca kuvujula civumbe cije cava hangunuine na kuvapuisa vitozi.
15 Omo uatsile uatupuisile kulikela kukavangeya mashiko a Vayunda hamo nakushika kualio na futisi yalio linga yetu tuovoke. Ualingile eci ngeci vivunga vivali vipue civunga cimolika, linga kukale ciyulo.
16 Kuhitila ha kutsa cendi ha cilindakano Kilistu uanongesele vizindo viavo. Kuhitila ha cilindakano napandakana vivunga vivali nakuvipuisa muvila umolika nakuvineha hamo na Njambi.
17 Kilistu uezile nakuambulula muzimbu ua cili ua ciyulo kuli voshe, kuli yeni keti Vayunda vaje vakele kulahako na Njambi na kuli Vayunda vaje vakele kuyehi na Njambi.
18 Muli Kilistu yetu voshe, Vayunda na vaje keti Vayunda, tuasa kuija ku mesho a Tate mu Cimbembesi ca Njambi.

19 Nankuma, yeni keti Vayunda kumuapuile honi naua vakakuija, yenihoni munapu mu vandambo hamo na vantu va Njambi, yenihoni munapu vantu va ntanga ya Njambi.

20 Neni naua vanamitungu ha luvula lua tunganda na
tunanguizi va Njambi, cisimi caseho cikuma ca mu mbango
cikeco Kilistu Yesu vavenia.
21 Ikeye muka kukuatela njivo yoshe hamolika na
kuyikolesa na kuyipuisa njivo yakulela ya Muene.
22 Muli Yesu yeni vana mitungu mumo na vakueni veka
ngeci mupue muhela ua Njambi uakayoyela kuhitila hali
Cimbembesi cendi.

3

Vipangi via Paulu kuli vaje keti Vayunda

1 Kuya kuviuma vije vianapanga Njambi, yange Paulu njili
nakumilombelela. Njili mu kamenga muafua ha vipangi via
Kilistu Yesu hali yeni keti Vayunda.
2 Mua vusunga vene yeni muazivuka ngueni Njambi
mu kavumbi kendi nanjihana vipangi evi via kuambulula
muzimbu ua cili.
3 Njambi uajomboluele vutumbe vuendi vua kushueka
nakuvusholola kuli yange. Njasoneka laja muvundende ha
cuma eci.
4 Kaha nga mutanda vije vinjasoneka muhasa kuvuisisa
muje munjikevuisisa vishueka via hali Kilistu.
5 Mu vintsimbu via hanima vantu kuva valekele vishueka
evi vuno honi Njambi navisholola alolo hali Cimbembesi
cendi kuli tunganda na tunanguizi va Njambi va Njambi vaje
vahanguile.
6 Cishueka eci, capuile ngeci hali lizi lia muzimbu uacili,
vaje keti Vayunda hano honi vali namutambela hamo na
Vayunda mu vikuisulo via Njambi vakevo vanapu muvila
umo, na kuli pangazela mu cikulaheso ca Njambi cije ca
pangele muli Kilistu Yesu.
7 Njambi uanjihanene vuana vuakama vua kuambulula
mu muzimbu uacili. Ualingile eci kuhitila mu nzili yendi
ilina kupanga muli yange.
8 Yange njapua nji uamundende ku hiana voshe vantu
va Njambi, vuno honi Njambi ua nji hanene vipangi viacili
viakuambulula muzimbu uacili kuli vaje keti Vayunda ua
vufuko vua Kilistu vuje vua kukomokesa.
9 Uanjihanene naua vipangi via kumuesa vantu voshe
vutumbe vua vishueka viendi muje mu vukalingiua. Njambi
ikeye samatanga ua vioshe, uashuekele vushueka vuendi ku
miaka yoshe ya kunima.
10 Visinganieka viendi hali evi vioshe viapuile kupangesa
cikungulukilo kumuesa vaka kusuana na vaka nzili mu lifuti
lia muilu muje vati mana endi akalanao mu vioshe.

11 Evi vikevio Njambi uasinganiekele hume ha katete kaha
uavimanusuile kuhitila muli Kilistu Yesu Muene yetu.
12 Muafua Kilistu na likulahelo lietu muli ikeye tuasahoni
kuija mu kusimpa na kutsiliela muli Njambi.
13 Nankuma, njimilomba nguange keti muzeye ha tuyando
tuange njili naku uana omuo ha liyeni. Muafuila kuziva
kalemeso ngueni njalihana kuyandela viuma evi muafua
hali yeni.

Cizango ca Kilistu

14 Muafua ha vutumbe vuakama vua Njambi nja
ntsikamene ha mavuli ange naku milombelela ku mesho a
tate.
15 Ikeye ishe ua ntanga yoshe ya hano ha muilu na mavu.
16 Njilomba kuli Njambi ha vufuko vua vumpau vuendi
ngeci amihane nzili hali Cimbembesi cendi linga mukale na
nzili mukati ka mitima yeni.
17 Njilomba nguange Kilistu ayoye mu mitima yeni ha
kutsiliela. Kaha naua njilomba nguange mu shalave mizi
mu cizango na luvula lueni lupue mu cizango.
18 Mungila eyi yeni hamolika na vantu va Njambi voshe
mukakala na nzili ya kutantekeya muacili vukama vua
cizango ca Kilistu ca kuhona kuhua.
19 Njilomba nguange mutantekeye cizango cendi cipue
vene ku muhasa kucitantekeya muacili. Kaha nga mutan-
tekeya cizango cendi mukashulilila na cifua ca Njambi.
20 Njambi asa kulinga vije viuma via kuhiana cikuma
mu nzili ili nakupanga muli yetu. Ahasa kupanga mu
kuhiana vije vituasa kumulomba cipue kuhiana vije vituasa
kusinganieka.
21 Kuli Njambi kukale vumpau mu cikungulikilo na muli
Kilistu Yesu ku ntsimbu yoshe na ku miaka yayaye Ameni.

4

Kulikuta mu muvila ua Kilistu

1 Njili mu kamenga muafua ya kupangela Muene. Njim-
ilomba muyoye muvu yoye vuaku fuilamo vua vantu vaje
Njambi nahangula kupua vendi.
2 Ntsimbu yoshe pueni vaka kuononoka na kulikehesa
naku vandamena. Mueseni kulikonekela umo na mukuavo
mu cizango.
3 Koleseni kutulika muacili vumolika vuana mihana yeni
Cimbembesi ca Njambi mu kukala mu ciyulo cije cinamikutu
hamolika.

4 Muvavoshe munapu mbazuvuila ya muvila umolika.
Kuli Cimbembesi ca kulela cimolika. Ngue Njambi mua-
namihana likulahelo limolika muamisanene.
5 Kuli Muene umolika na lutsililelo lumolika na kumbuitika
cimolika.
6 Kuli Njambi umo ikeye ishe ya voshe, Muene ua voshe,
uapanga mu voshe kaha ali mu voshe.

7 Umo na umo hali yetu voshe natambula vuana vua cili
kuesekesa ku vije Kilisitu uahanguile kupangezela.
8 Ngue muvanasoneka mu visoneka nguavo,

“Omo ikeye uaile ku cihela cilahako,

Uambate vitozi vavengi hamo nendi vaje vakuate

Nakuhana mavuana kuli vantu.”
9 Kaha naua “Ikeye uaile ku cihela cilahako” cinalumbunuka
vika? Cinalumbunuka ngeci ha kulivanga uezile muintsi lia
mavu akulova.
10 Uje uezile muitsi lia mavu, ikeye umolika uaile muilu lia
melu oshe linga ashulise mavu oshe na ikeye vavenia.
11 Uapuile ikeye ua hanene vuana, uemikile vamo tunganda,
vamo kupua tunanguizi va Njambi va Njambi, vamo vapue
vaka kuambulula muzimbu uacili, vamo vapue tuniungi
vamo valongisi.
12 Ualingile evi muku vuahesela vantu va Njambi vamupan-
gele, mukutunga muvila ua Kilistu.
13 Eci cikatualelelaho noho tuva voshe tukapua vantu vamo-
lika muafua mulukulahelo luetu muli Muna Njambi muafua
tuvavoshe tumutantekeya. Tukapua vantu vakukola mu-
lukulahelo na kuheta haseteko ya kumanesela ya Kilistu.
14 Kaha kutukapuho ngue tuvanike naua. Kutukatavesa
vaka makuli kutukuisa na vilongesa via makuli vije viakufua
ngue mankimba na mpunzi vije vitupekumuna.
15 Vuno honi hakuhandeka vusunga na cizango, tukakola mu
vingila vioshe ngue Kilistu uje napu mutue.
16 Hali ikeye viluo via muvila vioshe vinali nungakana ha
molika kaha muvila uoshe unalikuata hamo mu manunga.
Muvila unakolo na kulitunga ukeuo vavenia mu cizango
kuya ku mbazuvuila mu ikapangelamo cipangi cayo.

Muono ua muli Kilistu

17 Mu lizina lia Muene, njiminangula keti muyoye ngue
vantu vaje kuvazivuka Njambi, vaje viyongola viavo viapua
viangoco,
18 kaha kuvuisisa kuavo cili mu milima. Vakevo ku vesi na
mutambela mu muono uje uakahana Njambi omuo vakevo
vali kunzimba na mu kukaluuisa mitima yavo.

19 Vakevo kuvesi nashuamua yahi. Vana liecelela na
kulinga viuma via vupangala kaha vali na lishungu lia
kutualelelaho kulinga viuma evi.
20 Muje keti mukemo mu muali longeselelemo hali Kilistu
21 Mua vusunga yeni muaziva laja via hali ikeye kaha
ha kupua vaka kumukava vamilongesele vusunga vuje vuli
muli Yesu.
22 Vamilongesele kuseza vuntu vueni vua laja vuje vuakele
naku miyoyesa muje mu muakele. Vuje vuntu vueni vua laja
vavunongesele ha mashungu eni aje amakuli.
23 Visinganieka vieni vinapande kupua via viha.
24 Kaha munapande kuzala vuntu vua vuha vuje vuva
napanga mu cifua ca Njambi. Ovu vuntu vua vuha vunapu
vua vusunga cikuma na kulela.
25 Nankuma keti muhandeke makuli naua! Muntu na
muntu napande kuhandeka vusunga kuli mukuavo omuo
yetu tuva voshe tunapu vilio via mu muvila ua Kilistu.
26 Nga muniengua keti mutave kuniengua kueni cimituale
ku vupi. Kaha keti mutokese litangua mu kuniengua lika
kuahi.
27 Keti mutave kuhana Satana muhela.
28 Muntu uje uevile kapandele naua kuiva vuno honi
aputuka kuononoka na kupanga cikuma linga akale nacimo
ca kukuasa vihutu.
29 Keti mulikuasese mezi akupihia omuo muhandeka,
vuno honi likuaseseni mezi acili aje asakutunga vantu kuya
kuli vivana honoua ngeci vioshe vimuhandeka vikapue
viacili kuli vaje voshe vamitolilila.
30 Kaha keti munienguese Cimbembesi ca kulela ca
Njambi. Omuo Cimbembesi ca kulela ca Njambi capua
cimueso ca Njambi ca cakumuesa ngue muakundama kuli
ikeye. Cimbembesi ca kulela cinapu lishimbikaya ngeci omo
litangua lia kumanusuila likeja kaha Njambi aka mipatula.
31 Humiseni kushasha kuoshe na vutenu. Keti kukale na
kulicokota cipue kulituka umo na mukuavo na matumbe
amapi mukati keni.
32 Vuno honi pueni vaka ngozi na vaka cikeketima kuli
umo na mukuavo. Lisambueseni umo na mukuavo ngue
muana misambuesa Njambi muli Kilistu.

5

Kuyoya mu ceke

1 Muapande kutemunuisa Njambi omuo muapua vana
vendi vakumuya ku mutima.

2 Yoyeni vuyoye vua cizango ngue omo Kilistu ua tuzangele
na kulilambuila ikeye vavenia hali yetu ngue nkombelo ya
luengo luacili.
3 Keti muhane vakueni visinganieka via kuhandeka ngue
kuli vupangala, viuma via mazilo na lizangamena hhakati
keni, muafua viuma evi keti viacili kupanga ku vantu va
Njambi.
4 Ku muapandele kuhandeka mezi ashuamua cipue a
vulema ku vantu cipue kuhandeka likehelela lia mazilo.
Evi keti viuma viacili kuli yeni vuno honi munapande lika
kusantsela Njambi.
5 Muazivuka ngueni uoshe alinga vupangala, cipue muntu
ua mazilo cipue ua lizangamena kakasuana ku Vumuene
vua Kilistu novu vua Njambi. Uoshe alinga lizangamena
alemesa tumponia.
6 Keti mutave umo amikuise na mezi a mupulungua, omuo
ha viuma evi vukalu vua Njambi vukakala hali vaje vaka
kujeneka kuononoka.
7 Keti mulipandakane na vije viva kalingi vantu vacifua
canga cije
8 Ha ntsimbu imo muakele mu milima vuno honi omuo
munapu mu vantu va Muene muli mu ceke. Munapande
kuyoya ngue vantu vali mu ceke.
9 Ceke cikeco cikakuneha kuteja kuakama ca kusungama
na vusunga.
10 Uaneni vije vivuahelesa Muene.
11 Keti muambateko mutambela ku viuma viangoco vije
viva kalingi vantu, viuma vije vinakundama ku milima vuno
honi vishololeni ku ceke.
12 Cinapu ca shuamua cipue kuhandeka viuma vije vi-
valinga mu vushueke.
13 Omo viuma vioshe visholoka mu ceke, ambahoni
vusunga vuacifua cavio vusholoka,
14 muafua omo ceke cisholola cuma cije cuma cikeco cipua
ceke. Omu mukemuo vahandeka nguavio:
“Eni vaka kukosa hindukeni
Sangukeni muhume kuvutsi,
Kaha Kilistu akatuila ceke cendi hali yeni.”
15 Nankuma, zangameni mu mulina kuyoya. Keti muyoye
ngue vaka kuhona mana vuno honi ngue vaka mana.
16 Pangeseni muacili vintsimbu vije mulinavio, omo
matangua ano anapu a mapi
17 Keti mupue ngue vilema, vuno honi uvuisiseni vije
viazanga Muene ngeci mucipange.
18 Keti mupende na viniu vije viasa kumipihisa, vuno honi
taveni Cimbembesi ca Njambi cimipangese.

19 Handekeni umo na nukuavo na mezi a miaso ya Visamo
na miaso yakulela. Imbeni miaso na kushangazala kuli
Muene mu mitima yeni.
20 Ntsimbu yoshe santseleni kuli Njambi tatetu mu viuma
vioshe mu lizina lia Muene Yesu Kilistu.

Katumamesi kava kakuambata na vaka ku shomboka
21 Lihaneni umo na mukuavo muafua muka singimika
Kilistu.
22 Yeni Vampuevo lihaneni kuli vamala veni, ngue kuli
Muene.
23 Yala ali na mpoko hali mpuevo yendi, ngue omo Kilistu
ali na mpoko ha cikungulukilo. Kilistu vavenia ikeye
muyoyesi ua cikungulukilo uje ukeuo muvila uendi.
24 Vampuevo vanapande kulihana kuli vamala vavo mu
vioshe, ngue cikungulukilo mucikalihana kuli Kilistu.
25 Eni vamala, zangeni vampuevo veni ngue Kilistu mua
zangela cikungulukilo, kaha uahanene muono uendi hali
cikeco.
26 Ualingile evi mukulelesa cikungulukilo ha kucikusha
mu mema na mezi a Njambi.
27 Uatsile kulinga cikungulukilo cimane ku mesho endi mu
vumpau vuaco vuoshe, kuakuhona katoma cipue kapenga
kamo cipue ceka ha viuma evi, vuno honi mukulela cipue
mukuhona mulonga.
28 Mukemuo naua vamala vanapande kuzanga vampuevo
vavo ngue muva kazange mivila yavo vavenia. Yala uje
azanga mpuevo yendi alizanga ikeye vavenia.
29 Naumo uahi uazinda muvila uendi vavenia. Vuno
honi aulisa naku ulela ngue Kilistu vene muakalingi ku
cikungulokilo,
30 omuo tunapu vilio via muvila uendi.
31 Ngue muvanasoneka mu visoneka nguavo, “Mukemo
yala akaseza ishe na ina naku lipandakana na mpuevo
yendi, kaha voshe vavali vakapua muvila umo.”
32 Kuli cisinkiko cakulova ca vusunga mu visoneka evi,
njili nakuhandeka hali via Kilistu na cikungulukilo.
33 Vuno honi cinenika yeni naua, yala uoshe napande
kuzanga mpuevo yendi ngue mualizanga ikeye vavenia,
kaha mpuevo uoshe napande kusingimika yala liendi.

6

Vana na visemi viavo
1 Yeni vana ononokeni kuli visemi veni muafua muakun-
dama kuli Muene. Eci cikeco cuma cacili kucilinga.
2 “Singimika isho na noko.” Eli likelio Lishiko lia kulivanga
muje lije Njambi uakulaheselemo cuma cimo.

3 Eci cikeco cakulahesele, “Nga usingimika visemi vove
viuma vioshe vipua viacili kuli yove mu vuyoye vuove kaha
ukayoya ntsimbu yakama muno mu lifuti.”
4 Eni visemi keti muyandese vana veni. Omo muvalela
valongeseni mu vilongesa via Muene.

Vangamba na Vamiene vavo

5 Eni vangamba, ononokeni vamiene veni va hano ha
lifuti. Lingeni eci na mitima ya kasingimiko kavusunga,
ngue vene mulina kupangela Kilistu.
6 Lingeni eci keti omo valina kumitalelela, muafua mu-
tonda kuvuahesa ku mitima yavo, vuno honi na mitima
yeni yoshe lingeni vije viatonda Njambi, ngue vangamba va
Kilistu.
7 Lingeni vipangi vieni via vungamba nakujolela, ngue
mulina kupangela Muene, keti ngue vantu.
8 Zivukeni ngueni Muene akafueta muntu na muntu, cipue
ngamba cipue ua kupatuka, ha vipangi viendi viacili viali.
9 Neni vamiene, lingeni naua cuma cimo kuli vangamba
veni muku vapangesa muacili, keti muva teuese. Zivukeni
ngueni yeni na vangamba veni muvavoshe muli kuli Muene
umolika ali muilu, uje kakele nacivembulu.

Vitua via Njambi

10 Hakumanusuila, koleseni muli Muene na mu nzili ya
vukama vuendi.
11 Zaleni ku vitua vioshe vije Njambi nami hana linga
cimiasiuise mukukolesa mukulua na matumbe a Satana.
12 Yetu kutuesi na kuluisa vantu vuno honi tuli na kulua na
vimbembesi via nzili via ha vuntanga ntanga, vaka kushika,
vaka mpoko na vinzili ya ha mavu ya milima.
13 Hacuma eci zaleni vitua vioshe via Njambi, kaha omo
litangua lia vupi likeja cika miasiuisa kuliamena ku citozi
kaha cipue muna manusula kuliamena hanga mukemana
mbe.
14 Kaleni na kulivuahesela na vusunga ngue muiva umuna
likutilila mu vimbunda. Zaleni kulongua cije cikeco cikapua
ngue cuma ca kuohiela ntulo ya ku mivila yeni.
15 Zaleni mu vinkaku vije vinapu ngue ciyulo cije cihumin-
ina ku muzimbu uacili vije vikamikuasa kuimana mbe mu
nzita.
16 Ntsimbu yoshe ambateni lutsililelo ngue ntelo. Hali evi
lika mukasa kuzima mivi ya tuhia ije yali na kuasha Satana.
17 Ambateni kuovoka kupua litepa lieni na lizi lia Njambi
ngue mukuale uje uvana mihana ku Cimbembesi.
18 Lombeleni mu kulinga viuma evi, lombeni vukuasi kuli
Njambi. Ntsimbu yoshe lombeleni ngue omo Cimbembesi

mu cimituamenena. Mu cifua eci pueni vakuli vuahesela kaha keti muecele. Lombeleni ntsimbu yoshe ha vantu voshe va Njambi.

19 Nange naua munjikundikeko, linga Njambi anjihane mezi acili omo njihandeka linga njambulule na ku simpa na kusholola vushueke vua muzimbu uacili.

20 Njimu kakuimanena ua Kilistu linga njambulule ou muzimbu uacili cipue vene njili mu kamenga. Lombeleni linga njisimpe mu kuhandeka ngue mucina fuilamo.

Vihindu via Kumanesela

21 Njili nakutuma kuli yeni Tatikikase muanetu ituazanga naua ngamba yetu uakulongua mu vipangi via Muene! Akamihana muzimbu uoshe uahali yanga mutantekeye ngueni vati njina hindukilamo

22 Omu mukemo njili nakumutuma kuli yeni, linga akamileke vati yetu voshe mutuna hindukila na kukolesa mitima yeni.

23 Njambi tatetu na Muene Yesu Kilistu vahane kuli yeni vaka kutsiliela ciyulo na cizango mu kutsiliela.

24 Cikeketima ca Njambi cikale na voshe vaje vazanga Muene uetu Yesu Kilistu na cizango ca ku miaka yoshe.

Mukanda ua Paulu kuli vaka FILIPU

Citsindikisi

Paulu uasonekelele ou mukanda kuli vaka kutsiliela va mu Filipu mu miaka makumi atanu na limo na muaka umo hanima ya kutsa ca Yesu (61 AD). Uausonekele oku tele acili mu kamenga (1: 13), capuile mu Loma. Ou mukanda uausonekelele ku cikungulukilo cije cakele mu nganda ya Filipu. Tuasa kulilongesaho viavindende ha via Filipu mu livulu lia Vilinga. Filipu yapuile nganda yakama ya mbonge mu Masendonia. Kaha naua yapuile cikungulukilo cakulivanga cije civatungile mu Masendonia. Paulu na Silasi vaputukile eci cikungulukilo hamolika kaha naua vavahakele na mu kamenga ha vutsiki vumo oku tele vacili kuje (Vilinga 16).

Paulu hamo uakele na matumbe amengi mukusoneka ou mukanda. Ualikuasesele vintsimbu vimo mukutsatsela cikungulukilo ha vuana vuje vuvatumine omo vevuile nguavo ali mu kamenga (4: 10-19). Kaha naua uavalumbunuine tumamesi yendi muje vati uakelelelemo mu kamenga kaha uahandekele viacili hali Timateo na Epafolonditusi ku cikungulukilo (2: 19-30) linga vavatambule muacili nakusingimika vuntuama vuavo.

Muvanavitumbikilamo:

1. Paulu aputuka mukanda mukuhinduisa cikungulukilo ca mu Filipu (1: 1-2).
2. Cakuhatako Paulu ahandeka vimpande vimo via katumamesi kendi na visinganieka vije viakala navio (1: 3; 2:30).
3. Ambahoni ahane vishika viavingi via katumamesi muje muvanapande kuyoyelamo vaka Yesu (3: 1; 4:9).
4. Paulu amanusula nakutsantsela vantu va mu cikungulukilo ca mu Filipu ha vuana vuavo kaha nakuvatuma vihindu (4: 10-23).

1 Kuhuminina kuli yange Paulu na Timateo, vangamba va
Kilistu Yesu,
Ku voshe vantu va Njambi muli Kilistu Yesu vaje vali ku
Filipu, hamo na vantuama na vakuasi va cikungulukilo:
2 Kavumbi na ciyulo vikale kuli yeni vije vihuminina kuli
Njambi Tatetu na Muene Yesu Kilistu.

Lilombelo lia Paulu ku Vantuama vendi

3 Njikatsantsela Njambi yange mu vintsimbu vioshe vije
njikamianuka.

4 Mu malombelo ange oshe hali yeni voshe, njikalombela
na nzolela,
5 kutsatsela muje mutunapangela hamo mu vipangi via
muzimbu uacili kuhuma ha litangua lia kulivanga nakuheta
kulelo.
6 Cilivene njatantekeya nguange uje uaputukile cipangi
cacili muli yeni akacitualelelaho nakukufua ha litangua lia
Yesu Kilistu.
7 Canjipande yange kuvua ngacije hali yeni voshe, omuo
njamihaka ku mutima uange, omuo yeni voshe muli hamo
nange mu kavumbi, mu vioshe, cipue njili mu kamenga,
cipue mukuamena na mukukolesa muzimbu uacili ngoo.
8 Omuo Njambi ikeye mukaleho uange uje atantekeya
muje vati njimitonda yeni voshe na cizango cije cihuminina
kuli Kilistu Yesu.
9 Kaha eli likelio lilombelo liange nguange cizango ceni
citualeleleho mukukola cikuma, na mana nakumona ca
vusunga,
10 linga muase kumona viacili nakupua vakulela
nakuhona kapayo ha litangua lia Kilistu,
11 mukashula na vushuka vuacili vuje vukeja kuhitila muli
Yesu Kilistu ku vumpau nakushangazala ca Njambi.

Kuyoya cinapu Kilistu

12 Njitonda yeni vavusamba vange mutantekeye ngeci vije
vinalingiua kuli yange vinakuasa kutuala muzimbu uacili
kulutue.
13 Ha cuma eci linga vaka kuniunga lipela na voshe
vatantekeye ngeci njili mu kamenga omuo ya Kilistu.
14 Kaha vaka kutsiliela vavengi vanakolesa muli Muene
omuo ya kukala kuange mu kamenga, kaha vanasimpi
cikuma mukuambulula lizi lia Njambi kuakuhona liova.
15 Vamo cilivene vambulula Kilistu na lifuua na vimpata,
vuno honi vamo na cizango cacili.
16 Ava vakukotokela vacilinga omuo ya cizango, vatan-
tekeya ngeci yange vananjihaka mu kamenga omuo yakua-
mena muzimbu uacili.
17 Ava vakulivanga vambuluile Kilistu na cimbembesi ca
kulihalesa, keti mu vusunga vuno honi valinakuyongola
ngeci vavuezeleleko ku tuyando tuange omuo njili mu
kamenga.
18 Kaha vatihoni? Muli ili yoshe ngila, cipue mu kulikuisa
cipue mu vusunga vumbanda lika valinakuambulula Kilistu,
kaha ha cuma eci njivuahelela.
19 Cilivene, kaha njikavuahelela. Omuo njatantekeya
nguange kuhitila mu malombelo eni nakukuasa ca Cimbe-
mbesi ca Yesu Kilistu vikanjipatula.

20 Cizango cange cakama na kutsiliela cange ngeci kunjikevu shuama vuno honi nakusimpa coshe hano na vintsimbu vioshe Kilistu vakamuhana kasingimiko mu muvila uange, cipue mu kuyoa cange cipue mu kutsa cange.
21 Omuo kuli yange kuyoya cinapu Kilistu, kaha kutsa cinapu nganio.
22 Nga muono hanga ucikala mu muvila, kaha eci cilumbununa vipangi viacili hali yange. Kaha tahi kunjasa kuhandeka cuma muka njapande kuhangula.
23 Vananjipalakana ku viuma evi vivali. Cizango cange cinapu kuya nakukala na Kilistu, eci cikeco cinahiana cikuma.
24 Vuno honi cakama cikuma omuo yeni, nga kunjaciyoya tahi.
25 Njatantekeya muacili cuma eci, nankuma njatantekeya nguange njikakala nakutualelelaho neni voshe, omuo yakuvuezelela ceni nakuvuahelela mu lutsililelo,
26 ngeci muli yange mukase kulihalesa kuje kuneha vumpau muli Kilistu Yesu omuo yakuija cange naua kuli yeni.
27 Kaha katumamesi keni mu vuyoye kapue lika kaseho ya muzimbu uacili ua Kilistu linga hamo njikeja nakumimona cipue hamo njiuahiko, njikevue nguavo muakolesa mu cimbembesi cimo lika, na mana amo aje atsiliela noku noku omuo ya lutsililelo lua muzimbu uacili,
28 keti mukale na liova lia vitozi veni. Eci cikeco cimueso kuli vakevo ngeci mukavahiana, vuno honi ya kuovoka ceni cije cihuminina kuli Njambi.
29 Omuo vanamitumbuilaco nguavo omuo ya Kilistu, kumukatsiliela lika vuno honi naua mukayanda omuo yendi,
30 neni muakundama ku nzita ije muamuene njakele nayo, naua hangavene ikeyo ije muli nakuivua injicili nayo.

2

Kulikehesa ca Kilistu na Vukama Vuendi

1 Kaha nga kuli kulikolesa kumo muli Kilistu, kaha nga nakuzembeleka kumo kuhuma ha cizango cendi, kaha nga muli nakulitombola kumo muli Cimbembesi, nga ngozi imo cipue nga kulitetela,
2 kaha njipuiseni uakuvuahelela mukukala na mana amo, na cizango cimo, nakupua umo mu cimbembesi na mana amo.
3 Keti mulinge cuma cimo na viyongola via cipululu cipue nakulishasha, vuno honi mukulikehesa kaha ambateni vakueni muvulemu kupulakana yeni vavenia.

4 Keti mukale lika kulivuahelesa yeni vavenia vuno honi
lingeni vije vivuahelesa na vakueni naua.
5 Kaleni na mana aua mukati keni, aje anapu eni muli
Kilistu Yesu:
6 Uje cipuevene uakele mu cifua ca Njambi,
vuno honi kayonguele kupua hamo na Njambi cuma
cakukakateya.
7 Vuno honi ualipuisile ikeye vavenia uakuhona seho,
ualiambatele ngue ngamba,
kaha uasemukile mucifua ca vuntu.
8 Omuo uakele mucifua ca vuntu, ualikehesele ikeye vavenia
nakuononoka noho kutsa,
cipue vene ha kutsa ca ha cilindakano.
9 Nankuma, Njambi namujundula cikuma
nakumuhana lizina lije lili helu lia mazina oshe,
10 linga ha lizina lia Yesu livuli lili lioshe likatsikama,
muilu, na ha mavu, na muntsi lia mavu,
11 kaha na ndaka ili yoshe ikambulula nguayo Yesu Kilistu
ikeye Muene,
ku vumpau vua Njambi Tate.

Tueni Ceke ha Mavu

12 Nankuma, vacizango cange, ngue mumuno nonokelamo
ntsimbu yoshe, nkuma hano honi, keti lika omuo njiliko
vuno honi cikuma kuma nganjiuahiko, pangeleni kuovoka
ceni na liova nakujujukua.
13 Omuo Njambi alinakupanga muli yeni, linga mukale na
cizango nakupanga ha cipangi cendi cacili.
14 Pangeni viuma vioshe kuakuhona kulinienieta cipue
vimpata,
15 linga mukapue vakuhona kapayo nakusamba, vana va
Njambi vakuhona kapayo mukati ka cikota ca lizangamena
na makuli. Hali vakevo mukaviakuma ngue vieke ha mavu,
16 muka kakateye ku lizi lia muono, linga ha litangua lia
Kilistu njikalihalesa nguange nzili yange na vipangi viange
kuviaile muangoco.
17 Cipue vene nga vanjitila ngue viakunua ha nkombelo
yakukombelela lutsililelo lueni, njivuahelela nakujolela neni
voshe.
18 Mumolika vene neni naua munapande kuvuahelela
nakujolela nange.

Timateo na Epafolonditusi

19 Njatsiliela muli Muene Yesu kutuma Timateo kuli yeni
vuavuno linga akunjivuahelese na muzimbu uakuhuma kuli
yeni.

20 Kunjesi naueka uakulifua ngue ikeye, uje asa
kushoshomua cihindu ceni.
21 Voshe valinakulimuena vije vivatonda vakevo vavenia,
keti vije viatonda Yesu Kilistu.
22 Vuno honi muatantekeya vati Timateo muje muanal-
isholola vukaleho vuendi, ngue muje muana muakapanga
na ishe, mukemo muanapanga hamo nange mu muzimbu
uacli.
23 Nankuma, njatsiliela kumutuma vuavuno kuya muje
viuma muvikanjendelamo.
24 Kaha njatsiliela muli Muene nguange nange naua
vuavuno njija.
25 Njasinganieka nguange cinapande kutuma Epafolond-
itusi kuli yeni, uje ikeye muanetu na mukuetu mutukapan-
gela na mukuetu lisualale, ikeye kanganda keni na mukuasi
ku vipangi viange.
26 Ikeye uamitonda cikuma yeni voshe, kaha nashoto
mutima omuo munevu nguavo navavalele.
27 Cilivene navavalele, nakutonda kutsa. Vuno honi
Njambi nakala na cikeketima hali ikeye, keti lika hali ikeye
vuno honi na hali yange naua, nakunjitetela linga keti
njikale na vusiua ha vusiua.
28 Nankuma, njili nakutonda cikuma kumutuma linga
muakuvuahelele omo muakumumona naua, linga nange
naua keti njishote mutima.
29 Nkuma mutambuleni muli Muene na nzolela yoshe,
nakuhana kasingimiko kuli vamala vangacije,
30 omuo natondele kutsa ha vipangi via Kilistu nakuhaka
muono uendi muvukalu linga amanese vipangi vieni kuli
yange.

3

Vusunga Vuacili

1 Mukumanusuila, vamuanetu, joleleni muli Muene. Kun-
jesi nashuama yakusonekela kuli yeni vuima viakulifua,
kaha eci cimikuasa yeni.
2 Litengeni kuli vaje vaka kulinga vupi, vaje tutali, liten-
geni kuli vaje vaka kunongesa ntsitu.
3 Omuo yetu tuapua vakulovoka va vusunga, vaje
valemesa Njambi mu Cimbembesi, na vumpau muli Kilistu
Yesu. Kaha kutuekutsiliela mu vuntu.
4 Cipue vene yange vavenia njili na cuma cakutsiliela mu
vuntu. Nga kuli umo asinganieka nguendi ali na cuma ha
kutsiliela mu vuntu, kaha yange njili naviavingi.

5 Kutuhuka ha litangua lia mucitanu na atatu, ku vantu va
Isaleli, ku muyati ua Mbenjamine, Kahevelu uakusemuka ku
Vahevelu, ngue ku lishiko lia Kafaliseo,
6 ngue ntuima yakama mukupakesa cikungulukilo, ngue
ku vusunga vua lishiko kuakuhonoua mulonga.
7 Vuno honi viuma vioshe via nganio vije njakele navio,
njavitandele kupua viangoco omuo ya Kilistu.
8 Cilivene njilinakutanda vioshe kupua viangoco omuo
ha seho yakama ya kutantekeya Kilistu Yesu Muene uange.
Omuo yendi njinamono viuma vioshe kupua viangoco naku-
vitanda viakuhona seho linga njinganiale Kilistu
9 nakukala muli ikeye, linga keti njikale na vusunga
vuange lika vuje vuakundama ha lishiko, vuno honi vuje
vuahitila mu lutsililelo muli Kilistu, vusunga vuje vuhumin-
ina kuli Njambi vuje vuakundama ha lutsililelo.
10 Linga njitantekeye Kilistu na nzili ya kusanguka
cendi, na kulipangela tuyando tuendi nakupua ngue ikeye
mukutsa cendi,
11 linga nga casiua hamo vaka njisangule ku vatsi.

Kutunta kuheta naku Ntsongo

12 Keti ngue nguavo njinahiana laja cuma eci cipue nguavo
njinalele laja houe. Vuno honi njilinakutualelelaho linga
njicipuise cange, omuo Kilistu Yesu nanjipuisa uendi.
13 Vamuanetu, kunjekusinganieka nguange njacipuisa
cange, vuno honi cuma cimo njilinakulinga eci, kusuva
viakunima nakutualelelaho na vije vilikulutue.
14 Njilinakutualelelaho lutue linga njiuane vuana vuje
Njambi nanjisanena cikuma kuhitila muli Kilistu Yesu.
15 Yetu vaje tunakolo mu mana tunapande kukala na
mana acifua eci, kaha nga mu vintsimbu vimo tusinganieka
viakuliseza, kaha Njambi akacisholola naua kuli yeni.
16 Tuyeni lika tukakateye mua vusunga kuli vije vitu-
nauana.
17 Vamuanetu, lipandakaneneni hamo mu kunjitemuin-
ina, hakeleni mana kuli vaje vayoya ngue muje mutualingile
yetu.
18 Omuo ngue muje munjamilekesele laja vintsimbu vi-
avingi na hano vene njimilekesa naua honi na misozi
nguange, yoyeni ngue vitozi va cilindakano ca Kilistu.
19 Mamanusuililo avo akapua akunonga, njambi yavo
ikeye mazimo avo na vumpau vuavo vuli mu shuama yavo,
na mana akusinganieka via mavu lika.
20 Vuno honi yetu vukalo vuetu vuli muilu, kaha hali
vukevuo tulina kuvandamena Musoyesi, ikeye Muene Yesu
Kilistu,

21 uje akatengulula mivila yetu ya kutsa yakuzeya kupua
ngue muvila uendi ua vumpau, na nzili ije ikamulingisa
linga anehe viuma vioshe kuli ikeye vavenia.

4

Vishika

1 Nankuma, vamuanetu, vaje vanjazanga nacishota mu-
tima, nzolela yange na cilongo cange hanga vinemana ngoo
muli Muene, vamuanetu vanjazanga.
2 Njilambelela Eundiya na Sintike linga valitavasane muli
Muene.
3 Kaha njikulomba nove naua mutuapangela hamo ua
vusunga, kuasa ava vampuevo omuo vanapanga cikuma
hamo nange mu vioshe mu muzimbu uacili na Kelemente
na vaje voshe mutuapangelele hamo, vaje mazina avo ali mu
livulu lia muono.
4 Joleleni muli Muene ntsimbu yoshe, naua njikahandeka
nguange, joleleni.
5 Vantu voshe vatantekeye kalemeso keni. Muene al-
imuyehi.
6 Keti mushoshomue ha cuma cimo, vuno honi mu vioshe
ha lilombe nakulihana nakutsantsela eceleni vije vimu-
lomba vavitantekeye kuli Njambi.
7 Kaha ciyulo ca Njambi cije cipulakana kuvuisisa coshe,
cikatulika mitima yeni na viyongola vieni muli Kilistu Yesu.
8 Mukumanusuila, vamuanetu, vioshe vije viavusunga,
vioshe vije via kasingimiko, vioshe vije viakuvuaha, vioshe
vije viakulela, vioshe vije via cizango, vioshe vije via
kavumbi, nga kuli vucili, nga kuli vimo via seho kupulakana
kushangala, kaha singaniekeni ha viuma evi.
9 Vioshe vije vimunalilongesa nakutambula nakuivua
nakumona muli yange, vilingeni kaha Njambi ua ciyulo
akakala neni.

Kutsatsela ha Vuana

10 Njijolela cikuma muli Muene nguange honi kuma-
manusuilo kunjihakela mana kueni cinahinduka, cilivene
muakele nakunjihakela mana vuno honi kumuakele na
ntsimbu yakucimuesa.
11 Keti ngue nguavo munjihandekevi kaha kuli vimo
njinajena, omuo njinalilongesa, mu ngila yoshe njilimo,
njinapande kupuisamo.
12 Njatantekeya muje mucafua kukala mukuzena, kaha
njitantekeya muje mucafua kukala naviavingi, muli vioshe
na mu vintsimbu vioshe njinalilongesa vushueke vuaku-
mona viavingi cipue njala, viavingi kupulakana cipue
mukuzena.

13 Njasa kulinga viuma vioshe kuhitila muli ikeye uje
akanjitakamesa.
14 Capuile ngozi yeni linga tulipangele tuyando tuange.
15 Yeni vene vavenia vaka Filipu muatantekeya ngueni
hambangelo ya muzimbu uacili, omo njahumine ku
Masendoniya, nacimo cahi cikungulukilo calipandakanene
nange mukuhana na mukutambula kuvanga lika yeni.
16 Omuo cipue vene mu Tesalonika muanjitumine vukuasi
vintsimbu viavingi.
17 Keti nguavo njitonda vuana, vuno honi njitonda
vushuka vuje vuvuezelela ku mbango yeni.
18 Njatambula fueto yakushula, na viavingi, njinapuisamo,
ha kutambula vuana vuje vumuatumine ku Epafolonditusi,
vuje vua mulambu ua mazi akunika luengo luacili, na
nkombelo ije yatambula nakumuvuahelesa Njambi.
19 Kaha Njambi yange akamihana vioshe vije munazena
kuya ku vufuko vuendi mu vumpau muli Kilistu Yesu.
20 Kuli Njambi yetu na Tatetu kukale vumpau miaka yoshe
ya yaye! Ameni.

Vihindu Viakumanusuila
21 Vihindu kuli voshe vantu va Njambi muli Kilistu Yesu.
Vaka kutsiliela ava vali nange vanamihana vihindu.
22 Vantu va Njambi voshe kuno vanamitumu vihindu,
cikuma kuma vaje vaku lipela lia Kayafase.
23 Kavumbi ka Muene Yesu Kilistu kakale na cimbembesi
ceni.

Mukanda ua Paulu kuli vaka KOLOSE

Citsindikisi

Mukanda ua kuli vaka Kolose vausonekele kuli kanganda Paulu (1: 1). Uasonekele ou mukanda oku tele ali mu kamenga, capuile mu Loma, ku miaka ya makumi atanu na limo hanima yakusemuka ca Yesu (60). Kolose, hamolika na Efeso na Filimoni, vaitumbula nguavo mikanda ya mu kamenga omuo Paulu uaisonekele oku tele ali mu kamenga. Uasonekelele ou mukanda ku cikungulukilo ca mu nganda ya ku Kolose. Paulu keti ikeye uaputukile cikungulukilo ca mu Kolose, ngue muje muanatumbuilamo mu 2:1, vuno honi uacikuatele na mavoko avali. Casiua ngeci Epafalase ikeye uaputukile eci cikungulukilo omuo ikeye uahumine ku Kolose.

Paulu uashotele mutima ha vilongesa via makuli mu cikungulukilo ku Kolose. Evi vikevio vianasoneka mu vuingi mu mukanda ou. Kuje hamo kuakele civunga ca vaka Yesu va Vayunda vaje vatondele kusiindiya vakuavo vaka Yesu linga vakavangeye mashiko a Vayunda aku Litavasano Lialaja, cikuma kuma ha via kulovoka. Paulu uasonekele lika ngeci vaka Yesu nacimo cahi vajena cipue naumo uahi vajena kuvanga lika Kilistu linga vavatambule kuli Njambi (1: 15-20) kaha naua ngeci vilongesa vije viakundama ha viyongola via vuntu vinapu viakuhona seho (2: 8).

Muvanavitumbikilamo:

1. Paulu aputuka mukanda nakuhinduisa cikungulukilo ca mu Kolose (1: 1-2).
2. Ambahoni asoneka ha vukama vua Kilistu cikuma kuma muakukumbuililamo ku vilongesa via makuli mu Kolose (1: 3; 3:4).
3. Ngue kuya mu mikanda yaingi ya Paulu, mbazuvuila yakumanusuila mukanda akaihaka mukuhana vishika vimo viakatumamesi kacili ka vaka Yesu (3: 5; 4:6).
4. Paulu amanusula na vihindu na vishika ngeci mukanda vanapande ku utanda mukutambakana na mu vikungulukilo vieka (4: 7-18).

1 Kuhuminina kuli yange Paulu, kanganda ua Kilistu Yesu ku cizango ca Njambi, njili na Timateo muanetu.

2 Njili nakutuma ou mukanda kuli yeni vantu va Njambi vakulela na vamuanetu vakukonkama muli Kilistu ku Kolose:

Kavumbi kuli yeni na ciyulo vije vihuma kuli Njambi Tatetu.

Lilombelo lia Cintsatsela

3 Ntsimbu yoshe tukatsantsela Njambi Ishe ya Muene uetu
Yesu Kilistu, omo nga tumilombelela,
4 omuo tunevu lutsililelo lueni muli Kilistu Yesu na cizango
cije cimulinaco ku vantu va Njambi vakulela voshe,
5 omuo ya kutsiliela cije civanamitulikila yeni muilu. Cije
cimuevuile laja mu lizi lia vusunga, likelio lia muzimbu
uacili
6 uje uneja kuli yeni, cilivene ha mavu oshe lilinakuima
vushuka nakukola ngue muje mulilinakulingilamo kuli
yeni vavenia, kuhuma ha litangua limuovuile nakuvuisisa
kavumbi ka Njambi mu vusunga.
7 Ngue muje mumua lilongesele kuli Epafalase ngamba
mukuetu uje ituazanga. Ikeye napu ntuama uakulongua ua
Kilistu mu kutupangelako,
8 kaha ikeye uje natuleke cizango ceni cije cimuli naco mu
Cimbembesi.
9 Kaha omuo ya cuma eci, hume ha litangua lije tuacuvuile,
kutualikelele kumilombelela. Tukalombo nguetu linga
mushule na mana a cizango cendi mu mana nakuvuisisa
kuoshe vije cimbembesi cikahana,
10 linga muyoye vuyoye vuje vuatonda Muene, vuje vu-
muvuahelesa mu vingila vioshe, kuima vushuka mu vipangi
vioshe vije viacili nakulivuezelela mu mana a Njambi.
11 Tukamilombelelako kuli Njambi linga amikolese na nzili
yoshe, kuya ku nzili yendi yoshe ya vumpau linga mukale
nalukakateya na kusimpa na nzolela,
12 nakuhana kutsantsela kuli Tate uje natupuisa linga
tuase kukala na mutambela mukusuana ca vantu va Njambi
vakulela mu ceke.
13 Natuhumisa ku nzili ya milima nakutuneha ku vu-
muene vua Munendi uje yazanga,
14 muje muli ikeye mukemo mutunapatukila, cikeco
kusambuesa ca vipi.

Muntu na Vipangi via Kilistu

15 Kilistu ikeye cifua ca Njambi uje kekumoneka, ntuatua
ua viakutanga vioshe.
16 Omuo kuhitila muli ikeye viuma vioshe vavitangele, via
muilu na ha mavu, vije vitumona na vije kutumono, cipue
matanda, cipue vinzili via vimbembesi, cipue vimiene, cipue
vaka nzili yakama. Viuma vioshe vavitangele kuhitila muli
ikeye kaha omuo ya ikeye.
17 Ikeye kuakele tele kanda viuma vioshe, kaha muli ikeye
viuma vioshe viakala hamo.

18 Ikeye mutue ua muvila, cikeco cikungulukilo, ikeye
maputukilo, ntuatua uakuhuma ku vatsi, linga ikeye akale
na cihela cakulivanga mu viuma vioshe.
19 Omuo camuvuahelesele Njambi linga kushula cendi
coshe cikale muli ikeye,
20 kaha kuhitila muli ikeye linga anehe viuma vioshe
kuli ikeye nakulikonekela, cipue ha mavu cipue muilu,
hakulinga ciyulo kuhitila ha maninga aje ahitile ha cilin-
dakano cendi.
21 Kaha yeni, vaje ha ntsimbu imo muakele kulahako na
Njambi nakupua vitozi vendi mu mana eni omuo ya viuma
viavipi vije vimualingile.
22 Vuno honi nalisambuesa neni kuhitila mu muvila uendi
ua vuntu ha kutsa cendi, linga mupue vakulela nakuhona
kapayo nakuhona mulonga kuli ikeye,
23 kaha nga mutualelelaho mu lutsililelo, nakukola na
lukakateya, cakuhona kuhuma ku kutsiliela ca muzimbu
uacili uje muevuile, uje uvanambulula ku cakutanga coshe
cije cili muintsi lia melu, kaha na cije yange, Paulu njapuile
ngamba.

Vipangi via Paulu hakupua Ngamba ua Cikungulukilo

24 Honi njivuahelela mu tuyando tuange omuo yeni, kaha
mu vuntu vuange njimanusula vije vinahonua mu tuyando
tua Kilistu omuo ya muvila uendi, uje ukeuo cikungulukilo,
25 cije canjilingisile linga njipue ngamba kuya ku cipangi
ca vusunga cije civanjihanene omuo yeni, linga lizi lia
Njambi valitantekeye muakushula,
26 vushueke vuje vuvashueka ha miaka yaingi na ku vikota
vioshe vuno honi vanavusholola ku vantu vendi va Njambi
vakulela.
27 Kuli vakevo Njambi uahanguile linga vatantekeye muje
vati vukama vua vufuko vua vumpau vua vushueke ovu
hhakati ka vaje keti Vayunda, vuje vukevuo Kilistu uje ali
muli yeni, cikeco kutsiliela ca vumpau.
28 Ikeye uje tuli nakuambulula, kunangula muntu ali
uoshe nakulongesa muntu ali uoshe mu mana oshe, linga
tupuise muntu uoshe kupua uakukola muli Kilistu.
29 Omuo yeci njilinakupanga cikuma, nakuhundangana na
nzili yoshe ije Kilistu akapangesa muli yange.

2

1 Omuo njitonda yeni linga mutantekeye muje vati
njikahundangana cikuma omuo yeni, kaha omuo ya vaje
vali ku Laondisiya, kaha na omuo ya voshe vaje kanda
vamone cihanga cange,

2 linga vasimpise mitima yavo oku vali hamo mu cizango,
linga vakale na vufuko vuoshe vua kuvuisisa coshe ca
vusunga na mana a vushueke vua Njambi, akeuo Kilistu,
3 uje muli ikeye mukemo vashueka vufuko vuoshe vua
mana na mangana.
4 Njihandeka eci linga naumo uahi amikuise na vihandeka
via makuli cipue vene vivuike vati muacili.
5 Omuo cipue vene njiuahiko mu vuntu, vuno honi nji-
lineni mu cimbembesi, nakuvuahelela mukumona katu-
mamesi keni nakukolesa ca lutsililelo lueni muli Kilistu.

Kushula na Muono muli Kilistu

6 Nankuma, ngue muje mumunatambula Kilistu Yesu
kupua Muene, ngeci vene tualeleniho kuyoya muli ikeye,
7 mizi yeni itandele nakutunga muli ikeye nakukolesa
mu lutsililelo, ngue muje vene muvamilongesele, nakushula
mukutsatsela.
8 Taleni ngeci naumo uahi akamipuise vandungo na mana
endi a vuntu na makuli angoco, aje ahuma ku vilongesa via
vantu naku vimbembesi via hano ha mavu vije vilinakuyula
kaha keti ngue kuya kuli Kilistu.
9 Omuo muli ikeye kushula coshe ca vunjambi mukemo
muvuakala mu muvila,
10 kaha neni munapu vakushula na muono muli ikeye, uje
ikeye uapua mutue ua lishiko lioshe na nzili yakama.
11 Muli ikeye naua mukemo mumualovokele nakulovoka
cije keti ca mavoko, ha kuhumisa muvila ua tsitu mu
kulovoka ca Kilistu,
12 kaha vamitsindile hamo nendi mu kumimbuitika, naua
vamisanguile hamo nendi kuhitila mu lutsililelo kuya ku
vipangi via Njambi, uje uamusanguile ku vatsi.
13 Kaha yeni, vaje vatsile mu vipi nakuhona kulovoka ca
ku tsitu yeni, Njambi naminehe ku muono hamo nendi,
mukutukonekela yetu ku vipi vietu vioshe,
14 uahumisile visoneka via mulonga uetu na mashiko avio,
kaha eci uacihumisile hakucimbombotela ha cilindakano.
15 Kaha hakuvahumisa nzili na vinzili viakama, uava-
puisile cimueso ku vivunga, uavahianene ha cilindakano.
16 Nankuma, keti muecele muntu ali uoshe amisompe
mukumihula ha viakulia na viakunua cipue kuya ku viuano,
cipue ku ciuano ca kutentama ca ngonde, cipue via litangua
lia sapalalo.
17 Evi vikevio lika cimbembe ca viuma vije vili nakuija,
vuno honi vusunga vuakundama kuli Kilistu.
18 Keti muecele muntu ali uoshe amihonouese, uje al-
isholola ikeye vavenia kupua uakama na kulemesa tun-
gelo, omuo ha vimona vimo vije ahandeka hakulikehesa

ca makuli omuo vantu va cifua cangacije vakalihalesa na viyongola viavo via vuntu,
19 kaha vanalikela kukakatela kuli Kilistu, uje napu mutue ua muvila. Uje kuli ukeuo muvila uoshe vanaulisa nakuukuatesa hamolika kuhitila mu manunga na vusoso, kaha uli nakukola ngue muje muatondelamo Njambi linga ukolemo.

Kutsa na Kuyoya na Kilistu

20 Nga yeni muatsile na Kilistu ku vimbembesi vije vili nakuyula via hano ha mavu, kaha vika mulinakuyoya ngue hanga mucili mu vaka mavu? Vika muli nakulihanena ku mashiko avio nguavio,
21 "Keti mukuate eci! Keti mumakele cije! Keti mukuate cije"?
22 Evi vioshe vilumbununa viuma vije vikanongo hanima yakuvipangesa, kuya ku mashiko na vilongesa via vuntu.
23 Evi cilivene visholoka kupua viakukundama ku mana mukusindiya cavo cakulemesa nakulikehesa ca makuli nakuyandesa mivila, vuno honi akeuo kuesi na seho mukuvindika mashungu a ku muvila.

3

1 Ambahoni nga vanamisangula hamo na Kilistu, kaha tondeni viuma vije vili kuilu, kuje kukeko kuali Kilistu, natumama ku livoko lia cilio lia Njambi.
2 Hakeleni mana eni ku viuma vije vili kuilu, keti ku viuma vije vili ha mavu.
3 Omuo muatsile, kaha muono ueni vanaushueke na Kilistu muli Njambi.
4 Omo Kilistu uje ikeye muono uetu akasholoka, ambahoni neni naua mukasholoka nendi mu vumpau.

Muono Ualaja na Uauha

5 Nankuma, tsiheni vije vinapu via mavu muli yeni, vije vikevio via vupangala, kuhona kulilelesa, mashungu, mashungu a mapi na cipululu, cije cikeco vene kulemesa tumponia.
6 Omuo ya viuma evi, vutenu vua Njambi vuli nakuija.
7 Mu viuma evi ha ntsimbu imo muendelemo, omo muakele nakuyoyela muli vikevio.
8 Vuno honi hano honi munapande kumbila kuti viuma evi via kuniengua, vutenu, cizindo, kutuka na mezi a mapi kuhuma mu kanua keni.
9 Keti mulikuise umo na mukuavo, mukumona ngeci munombila vuntu vualaja na vilinga viauo,
10 kaha munazala vuntu vuavuha, vuje vuvanapuisa vua vuha mu mana a cifua ca liavenia samatanga.

11 Hano kukuesi Cingelengu cipue Ciyunda, vakulovoka
cipue vakuhona kulovoka, mihuza, vipapoke, ndungo na
uakupatuka, vuno honi Kilistu napu ua voshe kaha naua mu
vioshe.
12 Ambahoni, zaleni ngue vantu vakuhangula va Njambi,
vakulela na vakuzanga, cikeketima, ngozi, kulikehesa,
kuholoka nakusimpa,
13 kulikonekela umo na mukuavo, kaha nga umo alina
ciniengo hali mukuavo, kaha lisambeseni umo na mukuavo,
ngue muje Muene nasambesa yeni, neni naua munapande
kusambesa.
14 Kaha helu lia vioshe evi hakeleniho cizango, cije cikaku-
tila viuma vioshe hamoloka mu vumo vuacili.
15 Kaha eceleni ciyulo ca Kilistu ciyule mu mitima yeni,
kuje cilivene vamisanene kupua muvila umolika. Kaha
mupue vakuntsatsela.
16 Eceleni lizi lia Kilistu likale muli yeni cikuma, longeseni
nakulinangula umo na mukuavo mu mana oshe, kaha
imbeni miaso yakuntsenkulu, na miaso, na miaso ya cimbe-
mbesi nakuntsatsela mu mitima yeni kuli Njambi.
17 Kaha vioshe mulinga, mu lizi cipue mu vilinga, vilingeni
vioshe mu lizina lia Muene Yesu, nakuhana kuntsatsela kuli
Njambi Tate kuhitila muli ikeye.

Katumamesi ka Muntu mu Muono Uauha

18 Vampuevo, lihaneni yeni vavenia ku vamala veni ngue
mucinailamo muli Muene.
19 Vamala, zangeni vampuevo veni, kaha keti mupue
vakutenuka kuli vakevo.
20 Vana, ononokeni visemi veni mu vioshe, omuo eci cikeco
civuahelesa Muene.
21 Visemi va vamala keti muputuke vana veni, ketingoconi
vapihilila ku mitima yavo.
22 Vandungo, ononokeni kuli vaje vanapu vimiene veni va
ha mavu mu vioshe, keti lika kuvanga kuvali vamimona,
ngue vantu vaje vakakutonda lika kuvuahelesa vakuavo
vantu, vuno honi cipuevene muli likalieni mu mitima yeni,
omuo yakuivuila Muene liova.
23 Mu vioshe mulinga, pangeni na mutima umo, ngue muli
nakupangela Muene keti vantu,
24 okumuatantekeya ngueni kuli Muene kukeko mukatam-
bula vusuana kupua ngue vuana vueni, omuo mulinakupan-
gela Muene Kilistu.
25 Omuo uje muka kupanga via vipi vakamufueta naua via
vipi vije vianapanga, kaha kukuesi civembulu.

4

1 Vimiene, lingeni muacili na vusunga kuli vandungo
veni, omuo neni muatantekeya naua ngueni muli na Muene
muilu.

Vishika
2 Tualeleniho nalukakateya mu malombelo, kaha talele-
leni oku mulombela nakuntsatsela kuli Njambi.
3 Kaha tulombeleleni netu naua, linga Njambi
atushokuelele ngila ya lizi linga tuambulule vushueke
vua Kilistu, lije omuo lialio ngeci njili mu kamenga,
4 lombeleni linga njiliambulule muacili ngue muje munji-
napande linga njilihandeke.
5 Pueni vakuzangama kuli vije mulinga hhakati ka vaje
vakakuhona kutsiliela, pangeseni ntsimbu yoshe ije muli
nayo.
6 Eceleni vije vimuhandeka ntsimbu yoshe vipue via
kavumbi, viakushutuka ngue muongua linga mutantekeye
muje vati mukasa kukumbulula muntu ali uoshe.

Vihindu Viamamanusuilo
7 Taikikase akamileka vioshe via cihindu cange, ikeye
napu muanetu ua cizango kaha uapua muka kupanga uaku-
longua na mukuetu ngamba muli Muene.
8 Njinamutumu kuli yeni omuo yevi vene, linga mutan-
tekeye muje vati tulimo kaha naua linga akusimpise mitima
yeni,
9 kaha alinakuija na Onesimasi, muanetu uakulongua uje
uacizango, uje napu umo ueni. Vakumileka vioshe vije
vilinakulingiua kuno.
10 Alisitakase mukuetu uje unjilinendi mu kamenga na-
tumu vihindu kuli yeni, kaha na Mako mpanji ya Mbanam-
base. (Uje yeni munatambula laja vishika via ikeye, nga eja
kuli yeni, mutambuleni),
11 kaha Yesu uje ivatumbula naua nguavo Yusitase, nendi
naua ali nakutuma vihindu. Ava vakevo lika Vayunda
hhakati ka vakuetu mutukapangela omuo ya vumuene vua
Njambi, kaha vanapu vakevo vaje vanjinasimpila.
12 Epafalase, uje napu umo ueni, ngamba ua Kilistu
Yesu, natumu vihindu kuli yeni, ntsimbu yoshe akamianuka
mu malombelo endi cakuhona kuhuima, linga mukolese
nakushula mu vusunga mu cizango coshe ca Njambi.
13 Omuo nange njihana vukaleho hali ikeye ngeci napanga
cikuma omuo yeni na omuo ya vaje vali mu Laondisiya na
mu Halapolise.
14 Luka cimbanda uje uacizango na Ndemase vanatumu
vihindu.

15 Haneni vihindu viange kuli vamuanetu vaje vali ku
Laondisiya, na kuli Nifa na cikungulukilo cije cili mu njivo
yendi.
16 Kaha omo ou mukanda nga vanamanusula kuutanda
hhakati keni, kaha naua utandeni na mu cikungulukilo ca ku
Laondisiya, kaha naua moneni ngeci mutanda uje mukanda
uhuma ku Laondisiya.
17 Kaha handekeni kuli Akipase ngueni, “Tala ngeci ushuli-
sise cipangi cije ciunatambula muli Muene.”
18 Yange, Paulu, njilinakusoneka aua mezi a vihindu na
livoko liange vavenia. Anukeni malenge ange. Kavumbi
kakale neni.

Mukanda ua Paulu ua kulivanga kuli vaka TESALONIKA

Citsindikisi

Mukanda uakulivanga ku vaka Tesalonika vausonekele kuli Kanganda Paulu. Uasa kupua mukanda uakulivanga uje Paulu uasonekele kupua mbazuvuila ya Mbimbiliya kaha uausonekele kusetekesa ha miaka makumi atanu naumo (51) hanima ya kusemuka kua Kilistu. Paulu uakele mu Kolinte mukemo muasonekelele mukanda uaku cikungulukilo caku Tesalonika, cikungulukilo caputukile ha vungenzi vuendi vua mucivali vua kutuala muzimbu uacili ua Njambi (Vilinga 17: 1-10). Mu Livulu lia Vilinga lihandeka ngualio mu cikungulukilo muakele Vayunda na Vangelengu. Paulu kasele kutumama ntsimbu ya ilaha mu Tesalonika, hanima ya kuputuka cikungulukilo, kaha uatumine ou mukanda mu kutakamesa vaka kutsiliela kuje. Mukanda ou uli na mitue yaingi hamo na vishika vije muvanapandele kuyoya vaka Yesu. Paulu alina kuhaka mana cikuma ha kuija kua Kilistu lua mucivali. Nankuma, vaka kutsiliela vaku Tesalonika vavuahelele ha mutue ou. Paulu ualikuasesele kuija kua Kilistu lua mucivali linga vayoye vuyoye vuje vuvuahelesa Njambi (5: 6-8)

Muvanautumbikilamo:

Paulu aputuka mu mukanda ou na kumeneka cikungulukilo na kutsantsela Njambi hali vakevo (1).

Kaha alumbununa ha vilinga na muzimbu uje uanehele Timateo (2-3).

Cakuhatako Paulu ahana vishika mu vanapandela kuyoyelamo vaka Yesu mu ceke hakuija kua Yesu lua mucivali (4: 1-5, 15).

Paulu amanusula mukumeneka cikungulukilo naua na kuvalomba linga voshe vautande mukanda (5: 16-28)

1 Mukanda ua kuhuma kuli Paulu na Siluvanasi na Timateo.

Ku vantu va cikungulukilo ca mu Tesalonika, vaje vanakundama kuli Njambi Tate na Muene Yesu Kilistu.

Kavumbi na ciyulo vikale neni.

Paulu Ahana Citsatselo kuli Njambi ha Muono na Lutsilielo lua vaka Tesalonika

2 Ntsimbu yoshe tukatsantsela kuli Njambi hali yeni voshe, kaha naua ntsimbu yoshe tukamilombelela.

3 Tukanuka ku mesho a Njambi yetu na Tatetu muje
mumunahaka lutsilielo lueni mu vipangi, na muje cizango
ceni cili nakumihundanganesa, na muje kutsiliela kueni
mukukola ngo muli Muene yetu Yesu Kilistu.
4 Vamuanetu, tuatantekeya nguetu Njambi ua mizanga
naua namihangula kupua mu vendi,
5 omuo tuaminehelele Muzimbu Uacili, keti na mezi lika,
vuno honi na nzili na Cimbembesi Uakulela, kaha na
lukakateya lua vusunga vuavio. Muatantekeya muje vati
tuayoyele omo tuakele hamo neni, eci capuile ngeci omuo
yeni.
6 Muatembunuisile yetu na Muene, kaha cipue vene
muayandele cikuma, vuno honi muatambuile muzimbu na
nzolela ije ikahumu kuli Cimbembesi Uakulela.
7 Nankuma, yeni muapuile cimueso kuli voshe vaka kut-
siliela mu Masendoniya na mu Akaya.
8 Omuo keti lika nge lizi lia Muene liahumine kuli yeni
mu Masendoniya na mu Akaya kuahi, vuno honi muz-
imbu ua lutsilielo lueni kuli Njambi unashandokela kuoshe.
Nankuma, nacimo cahi cituasa kuhandeka.
9 Vantu va kucihela kuje vakele nakuhandeka muje vati
yeni muatutambuile omo tuezile nakumimona, kaha naua
na vati muje muatengulukile kuhuma ku tumponia nakuija
kuli Njambi, nakupangela Njambi ua vusunga uakuyoya,
10 nakuvandamena Munendi omo akeja kuhuma muilu,
Munendi Yesu, uje yasanguile ku vatsi, naua ikeye uje
akatupatula ku vutenu vua Njambi vuje vulinakuija.

2

Vipangi via Paulu mu Tesalonika

1 Omo Yeni vavenia Vamuanetu muatantekeya ngueni
nkuma kumeneka kuetu kuli yeni kukuapuile kuangoco.
2 Muatantekeya vati muje vatuyandesele nakutushaula
mu Filipu ntsimbu kanda tuije kuli yeni mu Tesalonika.
Kaha cipue vene kuakele kutuluisa kuakama, Njambi yetu
uatutakamesele mukumiambuluila Muzimbu Uacili.
3 Kulomba kuetu kuli yeni kukuemanene ha vutumbe
vuakusevuisa cipue ha matumbe a mapi, cipue kukuisa
muntu umo.
4 Vuno honi vintsimbu vioshe tulinakuhandeka nge muje
Njambi atonda linga tulinge, omuo natutavesa yetu ngeci
catupande kuambulula Muzimbu Uacili. Kututondo kueseka
kuvuahelesa vantu, vuno honi kuvuahelesa Njambi, uje
muka kueseka mitima yetu.

5 Muatantekeya muacili ngueni kutuezile kuli yeni
mukuhandeka viakuzembeleka, cipue kulikuasesa mezi
akumifuikafuika cipululu, Njambi ikeye mukaleho uetu!
6 Kutuatondele linga vatushangazale kuli muntu umo
kuahi, cipue kuli yeni cipue kuli veka, cipue vene nge
tunganda va Kilistu nge tuasele kumihana citele.
7 Vuno honi tuakele na ngozi omo tuakele neni hamo, nge
cisemi ua mpuevo omo alinakulela vana vendi.
8 Omuo ha cizango cetu kuli yeni, tualivuaheselele
linga tulipangezele neni hamo keti lika Muzimbu Uacili
uakuhuma kuli Njambi vuno honi na miono yetu naua.
Omuo yeni muapuile vaje vatuazanga cikuma!
9 Muavusunga vene anukeni vamuanetu, vati muje tua-
pangele nakuhundangana! Tuapangele vutsiki na mutania
linga keti tupue citele kuli yeni te mutuambuluile kuli yeni
Muzimbu Uacili ua Njambi.
10 Yeni munapu vakaleho vetu, na Njambi naua, linga mu
miono yetu ku mesho eni vaka kutsiliela yapuile yakulela,
ya vusunga nakuhona mulonga.
11 Muatantekeya ngueni yetu tuapangesele umo na umo
ueni nge visemi vapangesa vana vavo vavenia.
12 Tuamitakamesele, tuamizembelekele nakumisindiya
linga muyoye yoyesi ije ivuahelesa Njambi, uje alinaku-
misana linga mulipangezele hamo Vumuene vuendi vavenia
na vumpau.
13 Naua kuli cuma cikuavo omuo vika ntsimbu yoshe
tukatsatsela kuli Njambi. Omo tuaminehelele lizi lia Njambi,
yeni mualiuvuile nakulitambula, keti nge lizi liakuhuma
ku vantu vuno honi nge lizi lia Njambi, lije linapu lizi lia
Njambi vene. Omuo Njambi alinakupanga hhakati keni vaje
vanatsiliela.
14 Vamuanetu, yeni muatembunusuile vikungulukilo via
Njambi mu Yundeya, vije vili muli Yesu Kilistu. Muayandele
na mapakeso akuhuma ku vantu veni nge muje Vayunda
muvayandeselele vikungulukilo,
15 vaje vatsihile Muene Yesu na tunanguizi va Njambi
va Njambi, nakutupakesa yetu. Vakevo kuvekuvuahelesa
Njambi! Vapua vitozi kuli vantu voshe!
16 Vesekele kutuvindika kuambulula lizi kuli vaje keti
Vayunda linga na vakevo vatambule kuovoka. Mu ngila eyi
vene vakevo vanashulisa vene seteko ya vipi vije vivalingile
ntsimbu yoshe, Kaha honi vutenu vua Njambi hakukotoka
vuneja hali vakevo!

Kushunguiya kua Paulu kuakumimenekela naua

17 Nge hali yetu, vamuanetu, omo tualihangunukile neni
mu kantsimbu kakandende lika, keti mu viyongola vietu
kuahi, vuno honi ku muvila uatsitu lika, tuamihonene kaha
tuahundanganene na kueseka kumimona naua!
18 Tuatondele kuhiluka kuli yeni. Yange vene Paulu
njesekele cikuma kuhiluka lualuingi vuno honi Satana katu-
tavesele.
19 Nankuma, hangavene munapu yeni, keti veka kuahi,
vaje vanapu kutsiliela kuetu na nzolela yetu na cilongo cije
tukalihalesa ha kuhiana ku mesho a Muene Yesu omo akeja.
20 Cilivene, yeni munapu kulihalesa kuetu na nzolela yetu!

3

1 Hakumanusuila, omuo kutuasele kutualelelaho kulinga
cili coshe ha kumimona, kaha tuayonguele linga vatuseze
mu Atena likalietu lika.
2 Te tunatumu Timateo, muanetu uje muka kupanga netu
mu vipangi via Njambi mu kuambulula Muzimbu Uacili ua
Kilistu. Tuamutumine mukumitakamesa nakumikolesa ha
lutsililelo lueni,
3 linga naumo uahi ua hali yeni akahiluke munima omuo
ha mapakeso aua. Yeni vavenia muatantekeya ngueni
mapakeso aua anapu aku cizango ca Njambi hali yetu.
4 Te ha ntsimbu ije tuakele hamo neni, tuamilekelele
vualumo nguetu tukauana mapakeso, nge mumuatan-
tekeyela, evi vikevio cilivene vialingiuile.
5 Eci cikeco cinjatuminine Timateo. Omuo kunjasele
kutualelelaho naua, nankuma, njamutumine linga akumone
vati lutsililelo lueni mulunapu. Muavusunga vene kucapuile
nge Satana namieseka, kaha nge vipangi vietu vioshe via-
puile viangoco!

Muzimbu ua Kusimpisa kuhuma kuli Timateo

6 Vuno honi Timateo nahiluka kuno, kaha natuleka muz-
imbu uacili ha lutsililelo lueni na cizango ceni. Natuleka
nguendi ntsimbu yoshe mulinakutuanuka, kaha mulinaku-
tonda kutumona nge naua muje yetu tulinakutonda kumi-
mona.
7 Omuo ha cuma eci, mu makalu etu oshe na tuyando
tuetu, tuakele nakulitakamesa omuo hali yeni vamuanetu.
Lutsililelo lueni lukeluo luatutakamesele,
8 Honi tuyoya nga yeni muimana ngoo mu vuyoye vueni
muli Muene.
9 Honi tuhonoua vati kutsatsela Njambi cikuma omuo
yeni. Tulinakumutsatsela ha nzolela ije tulinayo ku mesho
endi omuo yeni.

10 Vutsiki na mutania tulinakumulomba na mitima yetu
yoshe linga atutave kumimona mesho na mesho nakumi-
hana vije vimunahonoua mu lutsililelo lueni.
11 Honi Njambi yetu na Tatetu na Muene yetu Yesu Kilistu
vatuvuahesele ngila linga tuije nakumimona!
12 Honi Muene akolese cizango ceni kuli umo na mukuavo
na kuli vantu voshe nakucipuisa cakama nge cizango cetu
kuli yeni.
13 Mu ngila eyi vene akatakamesa mitima yeni, kaha
mukapua vakulamba na kulela ku mesho a Njambi yetu na
Tatetu omo Muene yetu Yesu akeja na voshe vaka kulela
vendi.

4

Vuyoye vuje vuvuahelelesa Njambi

1 Mukumanusuila, vamuanetu, tumilomba nakumisindiya
muli Muene Yesu, nguetu nge muje mumualilongesele kuli
yetu vati munapande kuyoya linga muvuahelese Njambi.
Nge muje mumuli nakulinga. Lingeni muje vene naku-
vuezelelaho cikuma.
2 Omuo muatantekeya vishika vituamihanene kuhitila mu
nzili yakama ya Muene Yesu.
3 Njambi atonda linga mupue vakulela nakupatuka ku
vukoyi.
4 Muntu na muntu kuli yeni vamala atantekeye vati
napande kuyoya na mpueyendi mu ngila yakulela
nakasingimiko,
5 keti na vukoyi, ngue vakakuhona kutsiliela vaje kuvatan-
tekeya Njambi.
6 Mucifua eci vene, naumo uahi ueni napande kulinga
muamupi kuli vakuavo vaka Yesu cipue kuvazangamena.
Tuaminanguile laja cuma eci, kaha tuaminanguile na nzili
nguetu Muene akahana kashitiku kuli vaje vakalingi evi.
7 Njambi katusanene linga tuyoye mu vukoyi, vuno honi
mu kulela.
8 Nankuma, uoshe uje aviana vilongesa evi kaviana
muntu, vuno honi Njambi, uje akamihana Cimbembesi
uendi Uakulela.
9 Kutuapandele kumisonekela via cizango kuli umo na
mukuavo. Omuo yeni vavenia Njambi uamilongesele vati
muje munapande kulizanga umo na mukuavo.
10 Kaha munakala nakulinga ngeci kuli vaka kutsiliela
voshe mu Masendonia muoshe. Nankuma, tumilomba
vakuetu, vuezeleleniko cikuma.

11 Pueni vaka kuyoya mukuholoka, hakeni mana eni ku viuma vieni, nakupanga viakulikuasa navio yeni vavenia, nge muje tuamilekele laja.
12 Mu ngila eyi vene, mukatambula kasingimiko kuli vaje keti vaka kutsiliela, kaha kumukayoyela muntu umo kuli vije munahonoua.

Kuija kua Muene

13 Vamuanetu, tutonda mutantekeye vusunga hali vaje vanatsi, linga keti mukale navusiua, nge vaje kuvesi nakutsiliela.
14 Omuo tunatsiliela nguetu Yesu uatsile, kaha uasangukile naua, kaha tunatsiliela nguetu Njambi akaneha hamo na Yesu vaje vatsile mukutsiliela kuli ikeye.
15 Evi tumilongesa hano vinapu vilongesa via Muene linga yetu vaje vacili nakuyoya ha litangua lije Munendi akeja kutukatuama kulutue lua vaje vanatsi.
16 Kukakala mutambi ua lizi liakama liakushika, lizi lia kangelo uakama, nakuohia kua tolombita ya Njambi, kaha Muene ikeye vavenia akashuluka kuhuma muilu. Kaha vaje vatsile mukutsiliela kuli Kilistu vakasangukila ku muono ha kulivanga,
17 ambahoni yetu vaje tucilinakuyoya ha ntsimbu ije vakatukunguluila hamo navo mu mashelua nakuliuana na Muene havukambuila. Kaha tukakala hamo na Muene ntsimbu yoshe.
18 Nankuma, litakameseni umo namukuavo na mezi aua.

5

Livuaheseleni vualumo ha kuija kua Muene

1 Vamuanetu, kutuapandele kumisonekela ha vintsimbu na miaka omo viuma evi vikalingiua.
2 Omuo yeni vavenia muatantekeya ngueni Litangua lia Muene likeja ngue muje muizi akeja vutsiki.
3 Omo vantu vahandeka nguavo, “Viuma vioshe vili muacili nakuholoka kuluu,” ambahoni hajevene kunonga kukavauana! Hajevene cikeja ngue mushongo ua mpuevo atonda kusema, kaha vantu kuvakasa kuteua.
4 Vuno honi yeni vamuanetu, kumuesi mu milima, kaha Litangua lije keti likamikasumune ngue muizi.
5 Yeni voshe muapua vantu vaje vanakundama ku ceke, vaje vanakundama ku mutania. Yetu kutuakundamene ku vutsiki cipue ku milima kuahi.
6 Nankuma, kutuapandele kukosa tulo ngue veka, tunapande kutona nakulihilula.

7 Ikapu ntsimbu ya vutsiki omo vantu vakosa tulo, naua
ikapu ntsimbu ya vutsiki omo vantu vakapende.
8 Vuno honi yetu tuakundama ku mutania, kaha tuna-
pande kulihilula. Tunapande kuzala lutsililelo na cizango
nge cizalo ca kuliniungisa ha ntulo, nakuzala kutsiliela ca
kuovoka kuetu nge tepa.
9 Njambi katuhanguile kuyandela vutenu vuendi, vuno
honi tukatambule kuovoka hali Muene uetu Yesu Kilistu,
10 uje uatutsilililе linga tukayoye hamo nendi, cipue tuyoya
cipue tutsa omo akeja.
11 Nankuma, tulitakameseni umo na mukuavo naku-
likuasa umo na mukuavo, nge muje mumuli nakulinga
hano.

Vishika via kumanusuluila na vihindu

12 Vamuanetu, tumilomba nguetu haneni kasingimiko
kacili kuli vaje vali nakupanga hhakati keni, vaje vamitu-
amenena nakumishika mukuyoya kua vuka Yesu.
13 Pangeni navo nakasingimiko kakama na cizango, omuo
ha vipangi vije valinakulinga. Pueni vaka ciyulo hhakati
keni.
14 Vamuanetu, tumisindiya nguetu munangule vilenda,
takameseni vipapoke, kuaseni vaka kuzeya, pueni vaka
lukakateya kuli uoshe.
15 Taleni ngeci keti kukale umo ahiluisa vupi ku vupi, vuno
honi ntsimbu yoshe pueni vakakulinga muacili kuli umo
namukuavo na kuli vantu voshe.
16 Pueni vaka nzolela ntsimbu yoshe,
17 lombeleni ntsimbu yoshe,
18 ntsatseleni mu viuma vioshe. Eci cikeco catonda Njambi
mukuyoya kueni muli Kilistu Yesu.
19 Keti muzime Cimbembesi Uakulela,
20 keti mukehese mezi a tunanguizi va Njambi va Njambi.
21 Pueni vakakueseka viuma vioshe, kaha niungeni vije
vinapu viacili,
22 kaha teueni viuma vioshe via vipi.
23 Honi Njambi uje mukakutuhana ciyulo amipuise vaka
kulela mu vioshe, kaha aniunge vuntu vueni vuoshe, cimbe-
mbesi, na muono na muvila, kuakuhona milonga yoshe
hakuija ca Muene uetu Yesu Kilistu.
24 Uje namisana akacilinga, omuo uapua uakulongua.
25 Vamuanetu, netu tulombeleleni naua.
26 Hinduiseni voshe vaka kutsiliela nakulitsuemba ca
kulela.
27 Njimilambelela na nzili yakama ya Muene kutanda
mukanda ou ku mesho a vaka kutsiliela voshe.
28 Kavumbi ka Muene uetu Yesu Kilistu kakale hamo neni.

Mukanda ua Paulu ua mucivali kuli vaka TESALONIKA

Citsindikisi

Mukanda uamucivali ua Tesalonika vausonekele kuli Kanganda Paulu (1: 1). Uasonekele ou mukanda munima ya Tesalonika uakulivanga, kusetekesa ha miaka yakupua makumi atanu naumo (51) munima ya kusemuka kua Kilistu. Paulu uakele mu Kolintu omo uasonekele ou mukanda ku cikungulukilo camu Tesalonika, cikungulukilo cije caputukile mu vungezi vuendi vua mu civali vua kutuala muzimbu uacili ua Njambi (Vilinga 17:1-10). Livulu lia Vilinga lihandeka ngualio, cikungulukilo vacipangelele Vayunda na Vangelengu vavengi. Cikungulukilo camu Tesalonika cahakele mana cikuma ha vintsimbu ya mamanusuililo na kuija kua Kilistu kua mucivali, omuo Paulu uasonekele viavingi mu mikanda yendi yoshe ku Tesalonika. Mbazuvuila ya mukanda ua Tesalonika ua mucivali ya kundamba kuvintsimbu via mamanusuililo. Paulu naua uananguile hakuluisa vilenda. Muntu uoshe napande kupanga cikuma ha via kulia viendi (3: 6-10).

Muvanautumbikilamo

. Paulu uaputukile mu mukanda kulitumbula ikeye vavenia na vaje vanakele nakupanga navo (1: 1-2).
. Kaha uatsantselele kuli Njambi ha cikungulukilo mu Tesalonika na kuvalombelela (1: 3-12).
. Mu capita ya mucivali, Paulu ahandeka ha vintsimbu via mamanusuililo.
. Kaha ahandeka hakuluisa vulenda na seho yakupanga cikuma (3: 1-15).
. Paulu naua amanesa nakumeneka cikungulukilo (3: 16-18).

1 Kuhuminina kuli Paulu na Siluvanasi na Timateo. Kuli
vantu vaku cikungulukilo ca mu Tesalonika, vaje vanakun-
dama kuli Njambi Tatetu na Muene Yesu Kilistu.
2 Kaha Njambi Tatetu na Muene Yesu Kilistu vamihane
kavumbi na ciyulo.

Kusompa hakuija kua Yesu Kilistu

3 Vavusamba vetu tupande kutsantsela kuli Njambi
ntsimbu yoshe omuo yeni. Eci cinapu cacili kuli yetu
kulinga ngacije, omuo lutsililelo lueni luli nakukola cikuma
na cizango cije muli naco kuli umo na mukuavo cili na kupua
cakama cikuma.
4 Kaha omu mukemuo tulinakulihalesa hali yeni mu
vikungulukilo via Njambi. Tulinakulihalesela ha lukakateya

lueni nakutsiliela kueni mu mapakeso oshe aua na tuyando otu muli nakumona.
5 Kaha eci cinapu vukaleho ngeci kusompa ca Njambi cikeco ca vusunga, kaha mukapua vaka seho mu vumuene vuendi vuje vumulinakuyandela.
6 Njambi uapua uavusunga, kaha akaneha tuyando hali vaje valinakumiyandesa.
7 Kaha akamihuimisa yeni mulina kuyanda, kaha na kuli yetu naua. Akalinga evi omo Muene Yesu akasholoka kuhuma muilu na tungelo vendi va nzili,
8 hamo na milengi ya tuhia, nakuzangamesa vaje kuvatantekeya Njambi, na vaje kuvekuononoka Muzimbu Uacili ua Muene yetu.
9 Kaha vakayanda mukuva zangamesa kua miaka yoshe, nakuvahangununa ku mesho a Muene naku vumpau vuendi vuakama,
10 kaha omo akeja ha litangua lije nakutambula vumpau kuli vantu vendi voshe vakulela nakalemeso kuli voshe vaje vanatsiliela. Neni naua mukakala hhakati kavo, omuo neni naua munatsiliela lizi lije tuamilekele.
11 Kaha omu mukemuo tukamilombelela ntsimbu yoshe. Tulinakulomba kuli Njambi yetu linga amipuise vaka seho ku muono uje uamisanene ngeci muyoyemo. Na nzili yendi yoshe ashulise vutumbe vueni vuoshe vuacili nakumanesa vipangi vieni via lutsililelo.
12 Mu ngila eyi vene lizina lia Muene yetu Yesu likatambula vumpau kuli yeni, neni naua kuli ikeye, ha kavumbi ka Njambi yetu na Muene Yesu Kilistu.

2

Yala uakuhona Kuononoka Lishiko lioshe
1 Kuyongola hakuija ca Muene yetu Yesu Kilistu na hakukunguluka cetu linga tukale hamolika na ikeye, njimilomba vamuanetu nguange,
2 keti mukale na citanga mu vuasi mu visinganieka vieni cipue cishoti ku mutima ngueni Litangua lia Muene linahete. Omo vasinganieka ngeci tuahandekele eci omo tuambuluile vunanguizi cipue omo tuambuluile lizi, nge honi uje mukanda uahumine kuli.
3 Keti mutave umo amikuise mu ngila yeka naua kuahi. Omuo litangua lije kulikeja ngoco kuvanga noho kulitengulukila kua mamanusuililo kuneja na uje yala uakuhonoua kuononoka lishiko nasholoka, uje vemikile kuya ku mbulu ya tuhia.
4 Kaha ikeye akaluisa viuma vioshe vije vivahandeka nguavo vanjambi na cuma nkala civalemesa, akalihaka helu

lia vioshe. Kaha naua akakovela nakutumama mu Njivo ya Njambi nakulitumbula ikeye vavenia nguendi Njambi.

5 Nkuma kumuasa kuanuka ndi? Njamilekele vioshe evi omo njakele hamo neni.

6 Vuno honi kucili cuma cimo cilinakuvindika evi viuma ngeci keti vilingiue hano vene, kaha yeni muatantekeya ngueni cinapu cuma muka. Nankuma, omo ntsimbu ikapuamo amba honi akeje.

7 Vupi vuakukomouesa cikuma vuavushueke vulinakulingiua hano vene, vuno honi vije vilinakulingiua kuvikalingiua kuvanga noho uje muka kuvuvindika vanamuhumisa.

8 Kaha honi uje yala uakuhonoua kuononoka lishiko akasholoka, vuno honi omo Muene Yesu akeja, akamutsiha na mpunzi yakuhuma mu kanua nakumunongesa na vumpau vuendi.

9 Uje yala uakuhonoua kuononoka lishiko akeja na nzili ya Satana nakulinga vitantekeyeso na vikomoueso viakuliseza seza via makuli,

10 kaha akapangesa miyati yoshe yakapenga ya makuli hali vaje vakanonga. Vakevo vakanonga omuo kuvatambuile nakuzanga vusunga ngeci vovoke.

11 Nankuma, Njambi natumu nzili yakuvasevuisa linga ipange muli vakevo ngeci vatsiliele vije vinapu via makuli,

12 kaha linga voshe vaje kuvatsilielele vusunga, vuno honi vanakundama lika ku vupi, vakavahisa.

Vanamihanguila ku Kuamena

13 Tunapande kutsantsela kuli Njambi ntsimbu yoshe hali yeni vakuetu, yeni vaje vazanga Muene. Omuo Njambi uamihanguile kupua vambangelo ku kuamena ha nzili ya Cimbembesi nakumipuisa vantu vendi vakulela, mu lutsililelo lueni lua vusunga.

14 Kaha Njambi uamisanene ngeci mulinge cuma eci ha Muzimbu Uacili ua vije vituambuluile kuli yeni, uamisanene ngeci mukahinge cihela ceni ca vumpau vua Muene yetu Yesu Kilistu.

15 Ambahoni vamuanetu, imaneni ngoo nalukakateya ku vusunga vuje vutuamilongesele mukuambulula kuetu na mu mukanda uetu.

16 Honi Muene yetu Yesu Kilistu vavenia na Njambi Tatetu, uje uatuzangele na ku kavumbi kendi uatuhanene kutakama cije kucekutenguluka na kusimpa cakutsiliela.

17 Njambi amitakamese nakumikolesa mukupanga nakuhandeka vije vinapu viacili ntsimbu yoshe.

3

Tulombeleleniko

1 Hakumanusuila vamuanetu, netu naua tulumbeleleniko
linga lizi lia Muene liye kulutue nakushandoka vuasi vuasi
linga valitambule nakalemeso, ngue muje mumualitambuile
hhakati keni.
2 Kaha lombeleni naua linga Njambi atuohiele ku vantu va
vupi, omuo keti ngue vantu voshe vanapu vaka kutsiliela ku
lizi kuahi.
3 Vuno honi Muene uapua ua lutsililelo, kaha akamikolesa
nakuminiunga kuli uje muka vupi.
4 Kaha Muene natuhana kutsiliela muli yeni, kaha
mua vusunga vene tunatsiliela nguetu mulinakutualelelaho
kulinga vije vituamilekele linga muvilinge.
5 Kaha honi Muene atuamenene mitima yeni mukuvuisisa
cizango ca Njambi na lukakateya luje luanamihana Kilistu.

Cinangulo ha Vulenda

6 Mu lizina lia Muene Yesu Kilistu tulinakumishika, vaka
kutsiliela litengeni ku voshe vantu vaje valinakuyoya yoyesi
ya vulenda, vaje kuvekukavangeya vilongesa vije vituava-
hanene.
7 Yeni vavenia muatantekeya muacili ngueni munapande
kupanga ngue muje mutuapangele yetu. Kutuakele na
vulenda omo tuakele hamo neni.
8 Kutualile cuma ca muntu umo kuakuhona kufueta. Vuno
honi tuatualeleleho kupanga vutsiki na mutania ngeci keti
tumituike citele cimo.
9 Tualingile eci, keti ngue omuo kutuakele na nzili yakuy-
oyela ha viuma via vukuasi, vuno honi tuacilingile muku-
mimuesa ngila linga muyikave.
10 Ha ntsimbu ije omo tuakele hamo neni, tuakele naku-
mileka nguetu, “Uoshe aviana kupanga keti vamutavese
kulia.”
11 Tunahandeka eci omuo tonevu nguavo hhakati keni kuli
vamo valinakuyoya yoyesi ya vulenda kaha vivalingevene
viahi vuno honi vakundama lika mu vipangi via vakuavo.
12 Kaha mu lizina lia Muene Yesu Kilistu tulinakushika
vantu ava nakuvanangula linga vapande kuyoya muacili
nakulinga vipangi vije vivasa kuyoyela.
13 Vuno honi yeni vamuanetu, kumuapandele kuhona
kulinga muacili.
14 Kaha hamo kuli yeni umo uje katondo kuononoka
lizi lietu lije tuatumu kuli yeni mu mukanda ou. Kaha
nga ngoco, mutaleni, kaha mushondolokeni linga shuamua
imukole.

15 Keti mumupangese ngue napu citozi, vuno honi munanguleni lika ngue vaka kutsiliela.

Mezi Akumanusuila

16 Kaha Muene vavenia, uje uapua ntsina ya ciyulo cetu, amihane ciyulo ha ntsimbu yoshe na mu vingila vioshe. Muene akale neni muva voshe.

17 Na livoko liange vavenia njasoneka nguange cihindu cakuhuma kuli yange Paulu. Eyi ikeyo ngila ya cimueso ca mikanda yange yoshe, omu mukemuo munjikasoneka.

18 Kavumbi ka Muene yetu Yesu Kilistu kakale neni voshe.

Mukanda ua Paulu ua kulivanga kuli TIMATEO
Citsindikisi

Livulu lia kulivanga lia Timateo liapua mukanda ua kulivanga uakuhuma kuli Kanganda Paulu kuli ndongisi uendi Timateo. Timateo uakulivanga vausonekele ha miaka ya kupua makumi atanu na umo na miaka ivali hanima ya kutsa ca Yesu (62-64 AD). Eci casa kupua kuyehi na kuhua ca muono ua Paulu. Paulu uakele navusamba vuakukola na Timateo kaha vintsimbu viavingi uakele nakumutumbula nguendi muana (Fil 2:22, 1 Tim uakulivanga 1:2, 1:18). Ou ukeuo umo uamikanda iuana yakuhuma kuli Paulu ije yasonekelelele kuli muntu keti ku cikungulukilo. Ikuavo itatu ku mikanda eyi ikeyo ya 2 Timateo, na Tito, na Filimoni. 1 Timoteo uakala na vishika viavingi muje vati vasa kulemeselamo mu cikungulukilo (2:1-15), muje vati vantuama va cikungulukilo muvanapande kukelamo (3:1-13), na vinangulo via valongisi va makuli (1:3-11, 4:1-5, 6:2-5). Eci cili nakumonesa muje vati Paulu uakele na kulongesa Timateo kupua ntuama hhakati ka vikungulukilo. 1 Timateo ali na ali na mashiko amengi aje ahasa kukuasa vantuama va cikungulukilo mu matangua ano etu muje vati muasa kukuatelamo cikungulukilo ceni.

Muvanavitumbikilamo:

1 Paulu aputuka kumeneka Timateo (1:1-2).
2 Kaha a nangula Timateo kuli valongisi va makuli (1:3-11).
3 Paulu atualelelaho kulumbununa mu kutsantsela kuendi omuo hali Yesu Kilistu (1:12-19).
4 Cakuhataho ashika Timateo ha kulemesa na vantuama va cikungulukilo (2-3).
5 Paulu amanusula mu mukanda uendi mukuhana Timateo mashiko akumanuisila (4-6).

Vihindu

1 Yange Paulu, kanganda ua Kilistu Yesu mukushika ca
Njambi muyoyesi uetu na Kilistu Yesu ikeye kutsiliela cetu,
2 Njikusonekela yove Timateo, munange ua vusunga mu
lutsililelo.
Kavumbi, cikeketima na ciyulo kuhuminina kuli Njambi
Tate na Kilistu Yesu muyoyesi uetu.

Kunangula vilongesa via makuli

3 Ngue muje njakusindiile omo njakele nakuya ku
Masendoniya, sala mu Efeso linga umone vantu vamo linga
keti valongese vilongesa via makuli,
4 cipue kulinga vakevo vavenia na visimutuila na mikana
ya mazina amalaha avakukuluila vavo vije vineha vimpata,
omuo kuviekukundama ku vutumbe vua Njambi vuje vuli
mu lutsilielo.
5 Vutumbe vua lishiko eli vukevuoni cizango, cije cihuma
mu mutima uakulela, na vilinga viakutungukua, na lutsilielo
lua vusunga.
6 Vantu vamo vanaseze vuima evi nakuhandeka via
vulema.
7 Vatonda linga vapue valongisi va lishiko, cakuhona
kuvuisisa cipue vije vivahandeka cipue viuma vije vivalina
kuhandeka muvina lumbunukilamo.

Vutumbe vua Lishiko lia Mosesa

8 Honi tuatantekeya nguetu lishiko liapua liacili, nga umo
alipangesa muacili.
9 Hakuvuisisa eci, ngeci lishiko kuvalipangelelele
vaka vusunga vuno honi valipangelelele vipapoke na
vakakuhona kuononoka, na vaje vakakuhona kuononoka
Njambi na vaka vipi, na vaje vakuhona kulela na vaje vaka
kushaula via kulela, na vaka kutsiha vaishavo na vaka
kutsiha vainavo, na vaka kutsiha vantu,
10 na vaka kulinga vupangala, na vamala vaje vakakulinga
vukoyi na vakuavo vamala, na manguangua, na vaka
makuli, na vaka kuhana vukaleho vua makuli, nakulinga
viuma vije viluisa vilongesa via vusunga,
11 kuya ku muzimbu uacili ua vumpau vua Njambi
uakukuisula uje uvanjihanene.

Kutsantsela omuo Cikeketima ca Njambi

12 Njitsatsela Kilistu Yesu Muene yetu, uje nanjihana nzili
yakulinga vipangi viange, omuo nanjisompo mua vusunga
hakunjihangula mu vipangi viendi,
13 cipue vene hakulivanga njapuile muka kumushaula na
kumuyandesa nakumutuka, vuno honi njatambuile cikeke-
tima omuo njakele nakuvilinga kuakuhona kutantekeya na
kuhona kutsiliela.
14 Kaha kavumbi ka Muene yetu kahitililile hali yange na
lutsilielo na cizango vije vili muli Kilistu Yesu.
15 Eci kuhandeka cinapu ca vusunga nakucitambula, cije
cihandeka nguaco Kilistu Yesu uezile ha mavu mukuovola
vaka vipi, kaha hali voshe ava yange njinapu muka vupi
cikuma,
16 vuno honi yange njatambuile cikeketima ha cuma eci,
linga muli yange uje uakulivanga, Yesu Kilistu amuese

kushula ca lukakateya luendi linga cipue cimueso kuli vaje vapande kutsiliela muli ikeye ha muono ua yaye.

17 Kuli Muene ua miaka yoshe, uje kekutsa, uje kutuasa kumona, ikeye Njambi lika, kukale kasingimiko na vumpau ku miaka yoshe. Ameni.

18 Eli lishiko njikundika kuli yove, Timateo munange, kuya ku vunanguizi vuje vahandekele hali yove, pangesa mezi aua ngue vitua via nzita linga ulue muacili,

19 kaha nuinga lutsililelo luove na vilinga viove via kutungukua. Hakuviana vilinga viavo via kutungukua, vantu vamo vananongesa lutsililelo luavo,

20 hhakati kavo kuli Haimenease na Elekizanda, vaje njinahana kuli Satana linga valilongese kuhona kushaula.

2

Kulemesa ca mu Cikungulukilo

1 Cakulivanga ku vioshe, njimisindiya nguange kulambelela, kulomba, kulombelela, na kutsatsela vinapande kuvilinga ku vantu voshe,

2 ku vimiene na voshe vaje vali ha vituamo viakama, linga tuyoye vuyoye vuakuholoka na ciyulo, vua vunjambi na kasingimiko mu ngila yoshe.

3 Eci cinapu cacili, kaha vacitambula ku mesho a Njambi Muyoyesi uetu,

4 uje atonda vantu voshe linga vovoke nakuija ku mana a vusunga.

5 Omuo kuli Njambi umo lika, kaha kuli umo uje nemana mukati ka Njambi na vantu, ikeye yala Kilistu Yesu,

6 ikeye uje ualihanene ikeye vavenia ngue ndando yakupatula voshe, vukaleho vuje vuasemukilile ha ntsimbu yacili.

7 Omuo yeci vanjihanguile kupua muka kuambulula na kanganda (njili nakuhandeka vusunga, kunjesi nakukuisa), mulongisi ua vaje keti Vayunda mu lutsilielo na vusunga.

Vampuevo vanapande kuvatavesa Kulilongesa

8 Ambahoni njitonda nguange mu vihela vioshe vamala vanapande kulombela, vajundule mavoko akulela cakuhona kuniengua cipue vimpata.

9 Naua na vampuevo vasoloke muacili nakulikehesa, keti na vinkambu via kuvinda mueka cipue ngolinde cipue vusanga vuaseho cipue vuzalo vua ndando cikuma.

10 Vuno honi na vilinga viacili, ngue via vampuevo vaje vaka kulemesa Njambi.

11 Taveseni vampuevo valilongese mukuholoka namukulihana kuoshe kuli Njambi.

12 Kunjitavesa mpuevo aliuoshe kulongesa cipue kukala
na nzili yakama hali vamala, vuno honi napande kuholoka.
13 Omuo Andama ikeye uapuile uakulivanga kutanga,
ambahoni Eva.
14 Kaha keti Andama vakuisile, vuno honi vakuisile
mpuevo kaha uapokuele lishiko lia Njambi.
15 Cipue vene ngoco mpuevo akovoka kuhitila mukusema
vana, nga atualelelaho mu lutsililelo na mu cizango na kulela,
na kasingimiko.

3

Vantuama vamu Cikungulukilo

1 Cihandeka eci cinapu ca vusunga, nga muntu umo
ashunguiya vipangi via vuntuama mu cikungulukilo, kaha
ashunguiya cipangi cacili.
2 Honi ntuama ua cikungulukilo napande kupua muntu
uakuhona mulonga, napande kupua yala uampuevo umo
lika, napande kupua muntu uakuhakela mana ku viuma,
muka kulihilula, muka kulongua, muka kujumbula van-
genzi, uje asa kulongesa,
3 keti muka kupenda, keti muka vukalu vuno honi apue
muka kuononoka, keti muka vimpata, keti muka kuzanga
vimbongo.
4 Napande kunuinga ntanga yendi muacili, na vana vendi
vapue vakuononoka nakasingimiko mu vingila vioshe.
5 Omuo nga yala ahonoua kunuinga ntanga yendi, kaha
honi asa vati kunuinga cikungulukilo ca Njambi?
6 Kapandele kupua muntu uje natsiliela vuavuno, hamo
akalishasha nakulihalesa kaha akauila mucihiso ca liyavolo.
7 Napande kupua muntu uje ivahana kasingimiko naku
vantu vaje keti vamu cikungulukilo cendi, linga keti evue
shuamua na kuuila mu muheto ua liyavolo.

Vakuasi vamu Cikungulukilo

8 Vakuasi va mucikungulukilo naua vanapande kupua
vafutisi yacili, keti vaka vindaka vivali, keti vaka kupenda
viniu, keti vaka kuzanga vimbongo,
9 vanapande kukakateya ku vusunga vua lutsililelo na
kutungukua cacili.
10 Kaha cakulivanga vanapande kuveseka tahi, ambahoni
nga vavauana nguavo kuvesi na mulonga, kaha vavapuise
vakuasi vamu cikungulukilo.
11 Vampuevo navakevo naua vanapande kupua va-
futisi yacili, keti vakalufue, vuno honi vanapande kupua
vakulisingimika, nakulongua mu viuma vioshe.

12 Vakuasi vanapande kupua yala ua mpuevo umolika,
vanapande kunuinga vana vavo na ntanga yavo muacili.
13 Omuo vaje vapanga muacili ngue vakuasi vamu
cikungulukilo vakauana kasingimiko vakevo vavenia naua
nakusimpa mu lutsilielo luje luli muli Kilistu Yesu.

Vushueke vuakama vua Vunjambi

14 Njitsiliela kuija kuli yeni vuavuno, vuno honi njili
nakusoneka evi vishika kuli yeni linga,
15 nga hamo njikotokela kuija, linga mutantekeye muje
vati muasa kukala muacili mu ntanga ya Njambi, cije cikeco
cikungulukilo ca Njambi ua kuyoya, cije cisimi ca seho na
luvula lua vusunga.
16 Cilivene tulinakuliambulula muje vati vusueke vua
vunjambi vuetu muvunapuilamo vuakama:

Uasholokele mu vuntu,
    Vuno honi Cimbembesi uamusholuele kupua ua
      vusunga,
    vamumuene kuli tungelo.
Uambuluile ku mafuti,
    vaka mavu vamutsilielelele,
    kaha vamutualele mu vumpau.

4

Valongisi va Makuli

1 Honi Cimbembesi ahandeka nguendi ku matangua a ma-
manusuilo vamo vakaseza lutsilielo nakulihana ku vilinga
via vimbembesi via makuli naku vilongesa via mahamba,
2 vilongesa evi vikeja kuhitila mu vaka makuli va civem-
bulu vaje mashungu avo anajujuama,
3 vaje vaka kuvindika kuliambata nakuvindika kulia via
kulia vimo vije Njambi uatangele linga vavitambule nakut-
santsela kuli vaje vanatsiliela nakutantekeya vusunga.
4 Omuo viuma vioshe viatangele Njambi viapua viacili,
kaha na cimo cahi civanapande kuviana nga vanacitambula
na kutsantsela,
5 omuo vanavikundika na lizi lia Njambi na lilombelo.

Ngamba Uacili ua Kilistu Yesu

6 Nga uana evi vishika kuli vamuanetu, kaha ukapua
mulongisi uacili ua Kilistu Yesu, nakuhia na mezi a lutsilielo
na vilongesa viacili luje lu unakava.
7 Keti ulinge viuma viavipi na visimo viangoco. Lilongese
yove vavenia kulinga via vunjambi,

8 omuo kupangesa muvila kuli na seho, vuno honi vunjambi vuli na seho yakama mu vingila vioshe, omuo vilinalukulaheso lua muono ua ntsimbu ino na muono uje uli nakuija.

9 Vihandeka vinapu via vusunga kaha vavitambula muacili.

10 Omuo yevi, mukemo tuli nakuhundangana nakupanga cikuma, omuo kutsiliela cetu cili muli Njambi uakuyoya, uje ikeye Muyoyesi ua vantu voshe, cikumani kuli vaje vatsiliela.

11 Shika nakulongesa viuma evi.

12 Keti utave muntu umo linga ashaule vukuenje vuove, vuno honi muesa cimueso kuli vaka kutsiliela mukuhandeka kuove, na mufutisi yove, na mu cizango, namu lutsililelo, na mukulela.

13 Kuvanga noho njikezila, hana ntsimbu yove mukutanda visoneka ku vantu, mukuambulula na kulongesa.

14 Keti useze vuana vuje vuuli navuo, vuje vahanene kuli yove mu vunanguizi omo mpunga ya vakuluntu vasalekele mavoko avo hali yove.

15 Panga cikuma ha vipangi evi, lihane yove vavenia kuli vikevio, linga voshe vamone vipangi viove.

16 Linuinge yove vavenia nakuvilongesa viove, kaha tualelelaho kulinga viuma evi, omuo hakulinga ngoco kaha ukaliovola yove vavenia na vaje vaka kukuvuilila.

5

Vipangi vieni kuli vaka Kutsiliela

1 Keti utenukile mukuluntu ua yala vuno honi munangule ngue isho, pangesa vakuenje muacili ngue vamuanoko,

2 pangesa vakuluntu va vampuevo ngue vanoko, kaha pangesa na vambanda ngue vamuanoko, mukulela muoshe.

3 Singimika vantuluue vaje vapua vantuluue va vusunga.

4 Nga ntuluue ali na vana cipue vatekulu, vapandele tahi kulilongesa vipangi via kutsiliela ku ntanga yavo nakukuasa visemi vavo omuo eci cikeco civuahelesa ku mesho a Njambi.

5 Nga uje ntuluue napu ua vusunga, kaha alinakuyoya lika liendi, kaha nahaka kutsiliela cendi kuli Njambi na kutualelelaho nalukakateya mu malombelo vutsiki na mutania.

6 Vuno honi uje alihana ikeye vavenia musenga natsi laja cipue vene oku ayoya.

7 Shika eci, linga keti umo auane mulonga.

8 Nga umo kasa kukuasa vavushoko vendi, cikuma kuma
ntanga yendi, kaha naviana lutsililelo kaha napihia kupu-
lakana uje uakuhona kutsiliela.

Vantuluue

9 Ntuluue uje kanda ahete ha miaka makumi atanu na limo
kapandele kumusoneka, hakupua mpuevo ua yala umo,
10 kaha muka kulinga vipangi viacili, uje nalele vana vendi
muacili, muka kutambula vangenzi muacili, muka kutanesa
ku mikono ya vantu va Muene, na kukuasa vaje vali mu
tuyando, na kulihana ikeye vavenia ku vipangi viacili mu
vingila vioshe.
11 Vuno honi viana kusonekesa vantuluue va vanike, omo
nga lishungu likapua liakama vakaseza Kilistu nakutonda
kushomboka,
12 kaha vakalinehela cihiso vakevo vavenia, omuo
vanapokola litavasano lia kulivanga.
13 Keti lika evi vuno honi vakalilongesa kuendangana,
kuhuma njivo kuya njivo, kaha keti kuendangana lika
vuno honi na lufue nakulikovelesa mu viuma viambala,
nakuhandeka vije kuviapandele kuhandeka.
14 Kaha njitonda vantuluue vavanike vashomboke,
vaseme vana, nakuniunga vinjivo viavo, keti tuhane vitozi
vetu muhela linga vahandeke viavipi hali yetu.
15 Omuo vamo vanahiluka laja kuli Satana.
16 Nga uoshe mpuevo muka kutsiliela ali na vavushoko
vendi va vantuluue, napande kuvakuasa, linga keti cikungu-
lukilo cikale na citeli, linga cikuase vaje vantuluue vakuhona
muka kuvakuasa.

Vakuluntu vamu Cikungulukilo

17 Eceleni vakuluntu vaje vaka kuyula muacili linga vava-
fuete vimbongo luvali, cikuma kumani vaje vali nakupanga
vipangi viakuambulula nakulongesa.
18 Omuo visoneka vihandeka nguavio, “Keti ukute ngombe
ku kanua uje ajungula vinona,” kaha na, “Muka kupanga
napande kutambula fueto yendi.”
19 Keti utave mulonga uli uoshe hali mukuluntu kuvanga
hali vukaleho vua vantu vavali cipue vatatu.
20 Kuli vaje vali nakulinga vupi, vatenukile ha mesho a
vantu voshe, linga voshe vakale mu liova.
21 Ku mesho a Njambi naku mesho a Kilistu Yesu
naku mesho a tungelo vakuhangula, njikushika kuniunga
mashiko aua cakuhona civembulu, keti ulinge civembulu
kuli muntu ali uoshe.

22 Keti uzambule kusaleka mavoko ove ha vantu, keti
ukovele mu vupi vua mukueni, liniunge yove vavenia kupua
uakulela.
23 Keti unue lika mema, vuno honi nua na tuviniu tuatun-
dende omuo ya muzimo liove nakuvavala vavala cove.
24 Vupi vuavamo vantu vunalisholola, vuli nakuvat-
uala kukusompa, vuno honi vupi vua vamo vukevuo
vukasholoka kulutue.
25 Mu ngila imo vene, na vilinga viacili visholoka muacili,
cipue vene oku keti viacili, vuno honi kuviasa kulishueka.

6

1 Ecela voshe vaje vali muintsi lia mutiyo ua vundungo
valinge vimiene vavo kupua vaseho na kuvasingimika, linga
lizina lia Njambi navilongesa vietu keti vavishaule.
2 Vaje vali na vimiene vakutsiliela kuvapandele ku-
vashaula omuo navakevo vanapu vamunaina, vuno honi
vanapande kuvapangela muacili omuo vaje vauana vukuasi
ku vipangi viavo vanapu vaka kutsiliela na vaje va vazanga.

Vilongesa via Makuli na Vufuko vua Vusunga

Longesa nakuambulula vipangi evi.
3 Nga kuli umo alongesa vieka kaha kalitombola na lizi lia
vusunga lia Muene Yesu Kilistu na vilongesa vije viendelela
na vunjambi,
4 napu muntu muka kulihalesa, vuno honi katantekeya
cipue cimo, kaha muka kuvavala mu mashungu nakulinga
vimpata via kulikanangana via mezi, vije vineha lifuua, na
vimpata nakushaula na viyongola via vipi,
5 nakuhona kulivuasana hhakati ka vantu vaje vakusin-
ganieka via vipi, vakuhona vusunga, vasinganieka nguavo
vunjambi vunapu cuma cakuuanena vufuka.
6 Kuli kufuka cakama mu vunjambi kuya na vije tuli navio.
7 Omuo kutuezile nacimo hano ha mavu, kaha naua
kutukambataho cimo hano ha mavu.
8 Vuno honi nga tuli na viakulia na vuzalo, kaha tuka-
puisamo.
9 Vuno honi vaje vatonda kufuka vauila mu vieseko, na mu
muheto, na mu viuma viavingi via vulema na mashungu a
mapi aje atuala vantu mukuvapihisa nakuvanongesa.
10 Omuo cizango ca vimbongo cinapu nsina ya vipi vioshe,
kuhitila mukutondo vimbongo vamo nahumu ku lutsililelo
kaha vanapokola mitima yavo na vusiua vuavuingi.

Vishika via Kumanusuila kuli Timateo

11 Vuno honi ngeci hali yove, muntu ua Njambi, huma ku
vioshe evi, tonda vusunga, na vunjambi, na lutsilielo, na
cizango, na lukakateya, nakulikehesa.
12 Lua nzita yacili ya lutsilielo, kuatelela ku muono uje
kuuekuhua uje vakusanenene omo ualitavelele ku mesho
avakaleho vavengi.
13 Ku mesho a Njambi uje muka kuhana muono ku viuma
vioshe, na Kilistu Yesu ali muvukaleho vuendi ha mesho a
Pontiyu Pilato uahanene vukaleho vuacili.
14 Njikushika nguange niunga mashiko aua kuakuhona
kapenga na mulonga kutuala noho Muene yetu Yesu Kilistu
akasholoka,
15 kaha eci vakacisholola ha ntsimbu yacili kuli
uakukuisula uje ikeye Muka kushika umo lika, Muene
ua vimiene na Shukulu ua vashukulu,
16 uje ikeye lika liendi kekutsa, kaha uayoya mu ceke cije
naumo uahi asakushuena, uje na umo uahi muntu uamu-
mona cipue akamumona. Kuli ikeye kukale kasingimiko
nakuyula ca miaka yoshe ya yaye. Ameni.
17 Kuli vaje vanafuku hano ha mavu, vashike keti vali-
halese, cipue kuhaka kutsiliela cavo ku vufuko vuangoco,
vuno honi vatsiliele kuli Njambi uje muka kutuhana mu-
vuingi vioshe linga tuvivuahelele.
18 Vapande kulinga viacili, kufuka mu vilinga viacili,
vapue vaka kukala muacili nakulipangela na vakuavo na
mutima umo vije vivali navio,
19 linga valitulikile vakevo vavenia luvula luacili luaku-
lutue, linga vakauane muono uje ukeuo vene muono uacili.
20 Yove Timateo, niunga vije vanakundika kuli yove. Teua
vihandeka viangoco viakuhona vunjambi na vimpata vije
mu makuli vavihandeka nguavo mana,
21 omuo vamo nguavo vali nauo, kaha omuo ha cuma eci
vanazimbalesa lutsilielo luavo.
Kavumbi kakale nove.

Mukanda ua Paulu ua mucivali kuli TIMATEO
Citsindikisi

Livulu lia mucivali lia Timateo liapua mukanda uamucivali uakuhuma kuli kanganda Paulu kuli ndongisi uendi Timateo. Mukanda ua Timateo uamucivali vausonekele kuyehi nakuhua ca muono ua Paulu. Va muhakele mu kamenga mu Loma ha ntsimbu eyi (2 Tim 1:16). Paulu uakele na vusamba vuakukola na Timateo kaha vintsimbu viavingi uakele nakumutumbula nguendi muana (Fil 2:22, 1 Tim 1:2, 1:18).

Ou ukeuo umo ua mikanda iuana yakuhuma kuli Paulu ije yasonekelelele kuli muntu keti ku cikungulukilo. Ikuavo itatu ku mikanda eyi ikeyo ya 1 Timateo, na Tito na Filimoni. Ha ntsimbu ije mukanda ua 2 Timateo vakele naku usoneka, vaka Yesu vakele nakuvapakesa mu nganda ya Loma. Eci cikeco canehele linga Paulu vamuhake mu kamenga kaha uakele nakushika Timateo linga atualeleleho nalukakateya mukukaluua. Ngue kuya mu 1 Timateo, Paulu ahana Timateo vinangulo viavingi ha valongisi vamakuli (1 Tim 1:16-18). Kaha naua alekesa Timateo nguendi kukakala vintsimbu via kukaluua kulutue (3: 1).

Muvanavitumbikilamo:

1. Paulu aputuka nakuhinduisa Timateo (1: 1-2) kaha ambahoni amukolese (1: 3-18).
2. Ambahoni alekesa Timateo linga atualeleleho nalukakateya (2: 1-13).
3. Cakuhatako amuhana vinangulo vimo vije muasa kuyoyelamo (2: 14-26).
4. Ambahoni amunangula ha vije vikalingiua kulutue na ngila yacili muje vati akasa kuvitambula (3: 1-4; 8).
5. Paulu amanusula na mezi endi lika kuli Timateo (4: 9-24).

1 Yange Paulu, kanganda ua Kilistu Yesu ku cizango ca
Njambi kuya ku cikulaheso ca muono uje uli muli Kilistu
Yesu,
2 Njikusonekela yove Timateo, munange injazanga:
Kavumbi, cikeketima na ciyulo vije vihuminina kuli
Njambi Tate na Kilistu Yesu Muene yetu.

Kutsatsela na Kulikolesa

3 Njitsantsela Njambi uje injikapangela na mana akutungukua, ngue muje muvalingile vakukuluila vange, omo njikamianuka vintsimbu vioshe mu malombelo ange.

4 Ngue muje njikanuka masozi eni, njikatondo cikuma
vutsiki na mutania kumimona, linga njakushule nanzolela.
5 Njilinakuanuka lutsilielo luove lua vusunga, lutsilielo
luje luakele hakulivanga muli kuku yove uampuevo Loisi
na vanoko Yunisi nahano vene, cilivene nguange nove uli
naluo.
6 Ha cuma eci njikuanukisa linga uhozelele vuana vua
Njambi vuje vuli muli yove kuhitila muje munjakusalekele
mavoko ange.
7 Omuo Njambi katuhanene Cimbembesi ua liova vuno
honi Cimbembesi ua nzili na cizango na kulihilula yetu
vavenia.

8 Keti uvue shuamua ya kuhana vukaleho vua Muene yetu,
cipue vuange cinzinda cendi, vuno honi lipangele nange
mukuyandela muzimbu uacili mu nzili ya Njambi.
9 Ikeye uatuovuele nakutusana nakusana ca kulela, keti
ngue kuya ku vipangi vietu vuno honi ku vutumbe vuendi
na kavumbi vije viatuhanene muli Kilistu Yesu tele kanda
mavu va atange,
10 vuno honi vanacisolola kuhitila mukusoloka ca Muy-
oyesi uetu Kilistu Yesu, uje nanongesa kutsa nakuneha
muono na kuhona kutsa ku ceke kuhitila mu muzimbu
uacili.
11 Omuo ya muzimbu uacili ou, vanjihanguile kupua muka
kuambulula na kanganda na mulongisi,
12 nankuma njilinakuyanda ngue muje munjili nakuyan-
delamo. Vuno honi kunjesi na shuamua, omuo njatantekeya
uje njinatsiliela, kaha njatantekeya cilivene asa kuniunga
muacili vije vinjinakundika kuli ikeye noho ha Litangua lije.
13 Kavangeya cimueso ca mezi a vusunga aje unevu kuli
yange mu lutsilielo na cizango vije vili muli Kilistu Yesu.
14 Niunga muacili vusunga vuje vuvanakundika kuli yove
na Cimbembesi Uakulela uje uakala muli yetu.

15 Uatantekeya nguove voshe vaje vali mu Asiya vanan-
jitengulukila, kupandakana kumo na Fingeliase na Hele-
mengenese.
16 Muene ahane cikeketima ku ntanga ya Onesifolase,
omuo vintsimbu viavingi ikeye nakala nakunjilisa, kakele na
shuama na malienge ange,
17 vuno honi omo uahetele mu Loma, uanjitondele cikuma
nakunjiuana.
18 Muene amutavese linga auane cikeketima cije
cikahumu kuli Muene ha Litangua lije! Uatantekeya muacili
vipangi vije viakuasele mu Efeso.

2

Lisualale Uacili ua Kilistu Yesu

1 Ambahoni yove munange, kolesa mu kavumbi kaje kali
muli Kilistu Yesu,
2 na vije viunevu kuli yange ha mesho a vakaleho vavengi
vaje vakundama ku vantu valutsilielo vaje vasa kulongesa
na vakuavo naua.
3 Lipangele mu tuyando ngue lisualale uacili ua Kilistu
Yesu.
4 Naumo uahi lisualale asa kulinga nevi na vije mu vipangi
viendi via vusualale, omuo viyongola viendi vinapu kutonda
kuvuahelesa uje ntuama yendi.
5 Muka kushatuka kuvasa kumuzika cilongo kuvanga
ashatuke muailamo mashiko.
6 Ndimi uakupanga cikuma ikeye napande kukala na
mutambela uakulivanga ua vimbuto.
7 Singaniekaho hali evi njihandeka, omuo Muene
akakuhana kuvuisisa muli vioshe.
8 Anuka Yesu Kilistu, vamusanguile ku vatsi, uapuile
mutekuluila ua Ndaviti, ngue muvanaviambulula mu muz-
imbu uange uacili,
9 muzimbu uacili uje unjilinakuyandela nakukala mu
malenge ngue nji muhuza. Vuno honi lizi lia Njambi likelio
kuliesi mu malenge.
10 Nankuma njilina kutualelelaho nalukakateya mu viuma
vioshe ha mulonga ua vaje vavanahangula, linga navakevo
vakauane kuovoka muli Kilistu Yesu na vumpau vuaco vua
miaka yoshe.
11 Eci kuhandeka ca vusunga nguavo,
“Nga tunatsi nendi,
kaha naua tukayoya nendi,
12 nga tutualelelaho na lukakateya,
kaha naua tukayula nendi,
nga tumuviana,
nendi naua akatuviana.
13 Nga kutuesi nalutsilielo,
ikeye hanga uapua ualutsilielo,
omuo kasa kuliviana ikeye vavenia.”

Muka Vipangi uje Ivanatambula kuli Njambi

14 Vanukise evi, kaha vanangule ku mesho a Muene linga
keti vakale na vimpata ha mezi, eci kucesi naseho, vuno honi
cipihisa vaje vaka kuvuilila.
15 Linga muuaselamo kulihana yove vavenia kuli Njambi
ngue uje ivanatambula, ngue muka kupanga uje kasa kukala
na shuama, uje akuata muacili lizi lia vusunga.

16 Litenge ku vimpata via kasauntu na vimpande via vupi
vije vituala lika vantu kulahako na Njambi.
17 Kaha vimpande viavo vinapu ngue mbandu ya-
mukongo. Vamo hhakati kavo vapuile Haimenease na
Filetase,
18 vakevo vaje vanaseza vusunga omuo vahandeka
nguavo kusanguka cinahiti laja. Valinakupihisa lutsililelo lua
vakuavo.
19 Vuno honi luvula lua Njambi hanga luemana ngoo, na
kasateso aka nguavo, “Muene atantekeya vaje vendi,” kaha
naua nguavo, “Eceleni uoshe uje atumbula lizina lia Muene
ahume ku viuma via mazilo.”
20 Mu njivo yakama kumuakele lika vitenga via ngolinde
cipue via siliva vuno honi na via kupanga ha miti na via
vuma, vimo via ha cipale navikuavo viakupangesa lika hali
hoshe.
21 Nga umo alilelesa ikeye vavenia ku vitenga viaku-
pangesa hali hoshe, kaha akapua citenga cakupangesa ha
cipale, viakulela na seho kuli liavenia njivo, vialivuahesela
lumo kuvipangesa ku vipangi viacili.
22 Teua ku mashungu a vukuenje kaha pangela lika
vusunga, na lutsililelo, na cizango, na ciyulo hamo na vaje
vasana Muene na mitima yakulela.
23 Litenge ku vimpata via vulema na vunzimba, uatan-
tekeya nguove vikanehe kulicokota.
24 Ngamba ya Muene kapandele kupua muka kulicokota
vuno honi napande kupua ua ngozi ku muntu uoshe, mu-
longisi uacili, ualukakateya,
25 uje asa kuhilula vaje vamuluisa na mutima uakulike-
hesa. Linga hamo Njambi akavahanako ntsimbu linga
vakatenguluke ku vipi kaha vakatantekeye vusunga,
26 linga vateue ku muheto ua Liyavolo, uje navakuata linga
vapange muaya cizango cendi.

3

Kuyoya cakuhona Njambi mu Matangua a Mamanusuilo

1 Vuno honi ivuisisa eci, mu matangua akumanusuilo
kukakala vintsimbu viakukaluua.
2 Omuo vantu vakapua vaka kulizanga vakevo vavenia,
vakazanga vimbongo, vakalihalesa, vaka lijundula, vakapua
vaka kasauntu, vakahona kuononoka visemi viavo, vaka
hona kutsatsela, vaka hona kulela,
3 vaka keniuka, vaka hona cikeketima, vakapua vakaleho
va makuli, vakapua vaka cipululu, vaka hona kulihilula,
vakazinda viacili,

4 vaka luuangania, vaka lupozoka, vaka shula nakulihalesa, vaka zanga senga kupulakana kuzanga Njambi,
5 vaka kakateya viuma via cifua cakulemesa Njambi vuno honi vakaviana nzili yavio. Litengeni ku vantu ava.
6 Omuo vamo vavo vakalingi vingila viavo viakukovela mu vinjivo via vantu nakukuata vampuevo vaje vakuzeya, vaje vali na viteli via vipi kaha vanashulu na miyati yoshe ya viuma via mazilo,
7 vaje vakevuilila kuli muntu uoshe vuno honi kuvasa kuheta hatsimbu ya kutantekeya mana a vusunga.
8 Ngue Njane na Njambele valuisile Mosesa, mukemo vene na vantu ava valuisa vusunga, vantu va mana a civembulu kaha vaka kuhonoua mu lutsilielo.
9 Vuno honi kuvasa kuya kulutue, omuo vulema vuavo vukasholoka ku vantu voshe, ngue vua vaje vamala vavali.

Vishika via Kumanusuila kuli Timateo

10 Honi yeni munakavangeya vilongesa viange, nakatumamesi kange, na vutumbe vua vuyoye vuange, na lutsilielo luange, na kusimpa cange, na cizango cange, na lukakateya luange,
11 na mapakeso ange, na tuyando tuange, na viuma vije vialingiuile kuli yange ku Antioke, naku Ikoniyame naku Lisitala, mapakeso akukomouesa aje anjatambuile, vuno honi Muene uanjohielele kuli vakevo voshe.
12 Cilivene uoshe uje atonda kuyoya vuyoye vua vunjambi muli Kilistu Yesu vaka vapakesa,
13 oku vantu vaka vupi na vaka mantseno vakatualelelaho kulinga vupi cikuma, kukuisa vakuavo na vakuavo naua vakavakuisa.
14 Vuno honi yove tualelelaho kuli vije unalilongesa kaha kolesa mukutsiliela omuo uatantekeya uje kuualilongeselelevio,
15 kuhuma ku vuanike vuove uatantekeya vilongesa via kulela vije viasa kukutuamenena ku kuovoka kuhitila mu lutsilielo muli Kilistu Yesu.
16 Visoneka vioshe Njambi uavihuiminine kaha vili naseho mukulongesa, na mukushulisisa, na mukuhilula, na mukuhana vilongesa mu vusunga,
17 linga muntu ua Njambi apue uamutuntu, nakushula mu vipangi vioshe viacili.

4

Kusompa cili nakuija honi Lingeni muacili Vipangi vieni

1 Njikushika ha mesho a Njambi na Kilistu Yesu vaje
vakasompo vaka kuyoya na vaka kutsa, kaha mukusholoka
cendi na vumuene vuendi,
2 ambulula lizi, livuahesele vualumo mu vintsimbu viacili
cipue via vipi, sungamesa, tenukila, takamesa, longesa
na lukakateya, keti uhonoue mukuvandamena namuku-
longesa.
3 Omuo ntsimbu ilinakuija omo vantu kuvakahakela mana
kuvilongesa via vusunga vuno honi hakukala na matui-
tui akujua, vakalitondela vakevo vavenia valongisi linga
vakalinge vije vivatonda.
4 Kaha vakalikela kuvuilila ku vusunga nakuputuka ku-
vuilila visimo via makuli.
5 Vuno honi yove ntsimbu yoshe livuahesele vualumo,
kolesa mu tuyando, linga vipangi viakuambulula muzimbu
uacili, shulisisa mu vipangi viove.
6 Omuo yange njalivuahesela vualumo kunjilinga
nkombelo, ntsimbu yange yakukatuka inahete.
7 Njinalu nzita yacili, njinashatuka nakumanusula seteko
yange, njinaniungu lutsililelo.
8 Honi kuli cilongo ca vusunga civananjitulikila, cije
Muene ikeye muka kusompa ua vusunga akanjihanaco ha
Litangua lije, kaha keti yange lika vuno honi na vaje voshe
vazangele kusholoka cendi.

Mezi Ange

9 Linga muoshe muuasela linga uije kuli yange vuavuno.
10 Omuo Ndemase nazange mavu aua aliko, nanjiseze
nakuya ku Tesalonika, na Kelesenese nayi ku Ngalatiya, na
Tito nayi ku Ndalematiya.
11 Kuvanga lika Luka likaliendi ikeye ali nange. Ambata
Mako linga uije nendi, omuo ikeye ali naseho mukunjipan-
gela.
12 Njatumu Taikikase ku Efeso.
13 Omo uija, ija na kazaku kaje kajasezele kuli Kapasi ku
Tolouase, na mavulu, kaha cikuma kuma mikanda yange ije
yakuzenga ya vilambu.
14 Elekizanda uje muka kufula nanjilingi muamupi
cikuma, Muene akamuhana fueto kuya ku vipangi viendi.
15 Litenge kuli ikeye, omuo ualuisile muzimbu uetu na
nzili.
16 Ha kuliluila cange cakulivanga, naumo uahi uan-
jikuasele, voshe vanjisezele. Keti vavahisileco!
17 Vuno honi Muene uakele nange nakunjikolesa
mukuambulula muzimbu mukushula, linga na vaje voshe

keti Vayunda vauvue. Kaha uanjovuele naku kanua ka ndumba.
18 Muene akanjohiela ku via vipi vioshe nakunjohiela ku vumuene vuendi vua muilu. Kuli ikeye kukale vumpau ku miaka yoshe ya yaye. Ameni.

Vihindu Viakumanusuila
19 Cihindu kuli Pulisila na Akuila nakuli vaka ntanga ya Onesifolase.
20 Elasitase uasalele ku Kolinte, kaha njasezele Tolofimase ku Miletase oku avavala.
21 Linga muoshe muuasela linga uije ntsimbu kanda cisika cihete. Eumbulase natumu vihindu kuli yove hamo na Pundenisi na Linase na Kalaundiya na vaka kutsiliela voshe vanatumu vihindu.
22 Muene akale na cimbembesi cove. Kavumbi kakale nove.

MUKANDA UA PAULU KULI TITO
TITO
Citsindikisi

Livulu lia Tito linapu limo lia mikanda yakuhuma kuli Paulu lije liasonekelele ku muntu keti ku cikungulukilo. Ikuavo mikanda itatu yapua 1 Timateo, 2 Timateo, na Filimoni. Paulu uasonekelele Tito, kaha naua mu mukanda uendi uausonekele linga vautande ku civunga coshe. Tuasa kulinga eci omuo ali nakulumbununa omo muanapuila mu Kanganda, cuma cimo oco Tito napandele kutantakeye laja. Paulu uasonekele ou mukanda ha ntsimbu ya mukati ka miaka makumi atanu na imo na miaka itatu na makumi atanu 63-65 hanima ya kusemuka kua Yesu. Paulu uashikile Tito linga atuamenene vikungulukilo vije viakele ha munkinda ua Kelete. Paulu uasonekele ou mukanda linga ashike Tito hakuhangula na kulongesa vakuluntu va vikungulukilo. Uahanene vishika viakulifua mu mukanda uendi kuli Timateo. Mu mukanda uendi ali nakulumbununa omo vakuluntu va vikungulukilo vanapande kuyoyelamo. Vikungulukilo na vakuluntu va vikungulukilo vanapande kuvuilila cikuma kuviuma vije vitondeka muvuntuama.

Muvanautumbikilamo 1. Paulu ashika Tito kuhangula vantuama va Njambi (1: 1-16). 2. Kaha naua, amushika linga avalongese vuyoye vua Njambi (2: 1-3: 11). 3. Mukumanesa, Paulu avalekesako via matumbe endi kaha atuma vimeneka viendi (3: 15.)

1 Yange Paulu njinasoneka ou mukanda, yange ndungo ya
Njambi na kanganda ua Yesu Kilistu.
Vanjihanguile nakunjituma mukukolesa lutsilielo lua
vantu vaje vanahangula Njambi nakuvatuamenena ku
vusunga vua mana vuje vuvalongesele kufutisi yetu
yakulemesa Njambi,
2 vusunga vuje vunemana hakutsiliela kua muono uje ua
miaka yoshe ya yaye. Njambi uje kekukuisa, uatukulahesele
muono ou ntsimbu te kanda vatange mavu,
3 uasholuele lizi liendi kuli yange ha ntsimbu yendi ya cili.
Eci vanjikundikileco yange linga njicambulula hakushika ca
Njambi Muyoyesi uetu.
4 Njilinakusonekela kuli Tito, munange ua vusunga mulut-
silielo luje tulinalo yetu voshe.
Njambi tatetu na Kilistu Yesu Muyoyesi uetu vakuhane
kavumbi na ciyulo.

Vipangi via Tito mu Kelete

5 Evi vikevio njakusezelele mu Kelete linga uvuahese viuma viasaleleko, nakuimika va kuluntu vavikungulukilo ku nganda na nganda, ngue muje njakulongesele.
6 Mukuluntu ua cikungulukilo napande uakuhona mulonga, napande kupua yala ua mpuvo umo lika, kaha vana vendi vanapande kupua vakakutsiliela, keti vipapoke cipue vakakuhona kuononoka kuahi.
7 Omuo ntuama ua cikungulukilo uapua kaniungi ka vipangi via Njambi, napande kupua uahona mulonga. Kapandele kupua mukakulihalesa cipue muka kuniengua vuasi, cipue mukakupenda, cipue mukaluozi, cipue mukacipululu ca vimbongo.
8 Vuno honi apue mukakujumbula vangenzi na cizango cije cacili. Napande kupua mukakulihilula ikeye vavenia, uakusungama, uakulela, namu kakalemeso.
9 Napande kupua mukalukakatela mu vilongesa via lutsililelo, vije vivasa kutsiliela. Mu ngila eyi vene asa kutakamesa vakuavo na vilongesa via vusunga, nakusholola naua milonga ya vaje vaka kuluisa lizi.
10 Omuo kuvali vavengi vaka kutengulukila na vakakuluisa vakuavo na viuma viavo viangoco cikuma, vaje vakafutisi ya Vayunda.
11 Cafuila kuvavindika vihandeka viavo, omuo vakevo vakanienguesa ntanga yoshe mukuvalongesa vije kuvapandele kulinga muafua ya vilinga via shuamua, linga vauane vimbongo.
12 Kaha umo uavo, umo ua tunanguizi va Njambi tuavo, uje uahandekele vusunga mukuhandeka nguendi, “Vaka Kelete ntsimbu yoshe vapua vakamakuli, vapua tusitu vamu musenge, vilenda vakujujuka.”
13 Vije viahandekele viapuile via vusunga. Nankuma, vahandekele na mezi akuvambuka ngue mpoko, linga vakale nalutsililelo luamutuntu,
14 linga keti vovuilile ku visimo via Vayunda na ku mashiko akuhuma kuli vantu vaje vanaviana vusunga.
15 Viuma vioshe vinalele kuli vaje vanalele, vuno honi kukuesi cuma cakulela kuli vaje va nalijualesa, na kuli vaje vakuhona kutsiliela, omuo mana na vilinga viavo vinapu via kujuala.
16 Vahandeka nguavo vatantekeya Njambi, vuno honi vilinga viavo kuvavikavangeya. Vapua vaka kuzinda na kuhona kuononoka, kaha kuvapandele kulinga viuma viacili.

2

Vilongesa via vusunga

1 Vuno honi yove unapande kulongesa vije vilitavasana na
vilongesa via vusunga.
2 Longesa vakuluntu va vamala linga vapue
vakukonkama, vakakunanguka, vaka kulihilula vakevo
vavenia, vaka lutsililelo, vaka kacizango, vaka lukakanteya.
3 Mungila imo vene longeseni na vakuluntu va vampuevo
linga vakale nge vampuevo vaje vayoya mu vuyoye vua
kulela. Kuvapandele kupua vakalufue cipue vapue van-
dungo va viniu. Vapande kulongesa vije viacili,
4 linga valongese vambanda kuzanga vamala vavo, na-
vana vavo,
5 vapue vakakulihilula vakevo vavenia, na kulela,
nakumpua vampuevo vacili vakakuniunga vinjivo viavo,
vaje vali kundika ku vamala vavo, linga naumo uahi ashaule
lizi lia Njambi.
6 Mungila imo vene naua, nanguleni na vanike va vamala
linga valiniunge vakevo vavenia.
7 Mu viuma vioshe yove vavenia unapande kupua citan-
tekeyeso mu vipangi viacili. Pua uaku likonkomeka na
kuhakela mana ku vilongesa viove.
8 Pangesa mezi akusungama aje kuvasa kuyengula, linga
vitozi vove vakale na shuamua, kaha vahonoue kuhandeka
via vipi hali yetu.
9 Vandungo vapande kulikundika ku vamiene vavo mu
viuma vioshe nakuvavuahelesa. Kuvapandele kulinga navo
vimpata,
10 cipue keti vavevile. Vuno honi vanapande kumuesa
ngeci ntsimbu yoshe vakevo vapua vacili nakulongua, linga
vamuese likongo ku vilongesa via Njambi Muyoyesi uetu mu
viuma vioshe vije valinakulinga.
11 Omuo Njambi nasholola kavumbi kendi ha kuamena
voshe vantu.
12 Kavumbi aka kalinakutulongesa kuviana yoyesi ya
kuhona kulemesa Njambi na mashungu amapi aha mavu,
nakuyoya yoyesi yakulemesa Njambi hano ha mavu
mukuliniunga mukusungama,
13 ngue omo tuli nakuvandamena Litangua lia kuvezika
lije litunatsiliela, omo kutsiliela kua Njambi yetu uakama na
Muyoyesi uetu Yesu Kilistu vukasholoka.
14 Ualihanene ikeye vavenia hali yetu, mukutuohela ku
vipi vioshe, nakutupuisa vantu vakulela vaje vakundama
kuli ikeye lika, vaje vali na cizango cakulinga viacili.
15 Longesa viuma evi, kaha pangesa nzili yove yakama
omo utakamesa nakuvindika vaje vaka kuivuilila. Keti utave
umo uavo akupayese.

3

Futisi ya vaka Yesu

1 Anukisa vantu vove vapue vakakulikehesa kuli vaka
yula na nzili yakama linga vavononoke, nakuualivuahesela
mukulinga muacili muviuma vioshe.
2 Valeke keti vashaule muntu naumo uahi, vuno honi va-
pue vaka ciyulo na kulizanga, kaha ntsimbu yoshe vasholole
vucili vunapandemo kumesho a vantu voshe.
3 Yetu naua tuapuile vifumbua, vakakuhona kuononoka,
navakakupihisa. Tuapuile vandungo vamashungu na senga
yakuliseza-seza. Tuahakele vuyoye vuetu kulizangamena,
na cipululu, vakuetu vatuzindile kaha netu tuavazindile.
4 Vuno honi omo ngozi na cizango ca Njambi Muyoyesi
uetu viasholokele,
5 ikeye uatuovuele. Keti ngue muvilinga vietu vavenia
viakusungama vitualingile kuahi, vuno honi omuo cikeke-
tima cendi vavenia ngeci tunovoka, kuhitila mu Cimbembesi
Uakulela cije catukushile linga tupue tuvavaha nakuuana
mono uauhua.
6 Njambi uamuaniene Cimbembesi Uakulela hali yetu
muvuingi kuhitila muli Yesu Kilistu Muyoyesi uetu,
7 linga ha kavumbi kendi vatupuise vaka vusunga ku
mesho a Njambi nakutuhana muono ua yaye uje tunatsiliela.
8 Eci cinapu kuhandeka ca vusunga.

Njitonda uhandeke cikuma viuma evi, linga voshe
vaje vakakutsiliela kuli Njambi vakahane ntsimbu yavo
mukulinga vipangi viacili, vije vinapu viacili, kaha vikuasa
muntu voshe.
9 Vuno honi yove teua ku vimpata via vulema, na via
mikana ya mazina a vakukuilila na kucokota nakulizunga
ha Lishiko. Evi vinapu viangoco, kuviesi na seho.
10 Nangula luvali ku vantu vaje vaneha kahangu, kaha
honi keti ulinge naua cuma ceka navo.
11 Unatantekeya ngeci muntu uacifua cangacije uapua
ua mana a api, kaha vipi viendi vilinakumusholola ngeci
napihisa.

Vilongesa viakumanusuila

12 Omo njikatuma Aletemase cipue Taikikase kuli yove,
kaha unapande kuija kuno kuli yange ku Nikapolise, omuo
njayongola kukala kuje cisika coshe.
13 Unapande kukuasa Zenase muka-mashiko na Apolo
kuvuahesa via vungenzi vuavo, kaha naua tala muacili linga
vakale na vioshe via ha vungenzi vuavo vije vazanga.

14 Vantu vetu vanapande kulilongesa kukala na ntsimbu
yakulinga vipangi viacili, linga keti vahone cuma cimo, kaha
kuvapandele kuyoya vuyoye ngoco.
15 Voshe vaje njili navo kuno vanatumu vihindu kuli yove.
Hana vihindu vietu kuli vavusamba vetu voshe mulutsililelo.
Kavumbi ka Njambi kakale neni voshe.